תלמוד בבלי

גמרא סדורה המאיר

עבודה זרה

מהדורה מופלאה מאירת עינים
מפוסקת ומחולקת לפסקאות
בנוסח דפוס וילנא עם שינויי נוסח
על פי כתבי יד וראשונים
והגהות רבותינו הקדושים
עם מקורי נוסח בסוף המסכת
ועוד הרבה מעלות כמבואר במבוא

©
כל הזכויות שמורות
ישראל יצחק בן שלמה
0526171136

מהדורת
יעקב יוסף

שנת תשע״ח לפ״ק

ושבתם וראיתם בין צדיק לרשע בין עובד אלהים לאשר לא עבדו (מלאכי ג)

- מסכת עבודה זרה -

לוח לסימון מאה ואחת חזרות

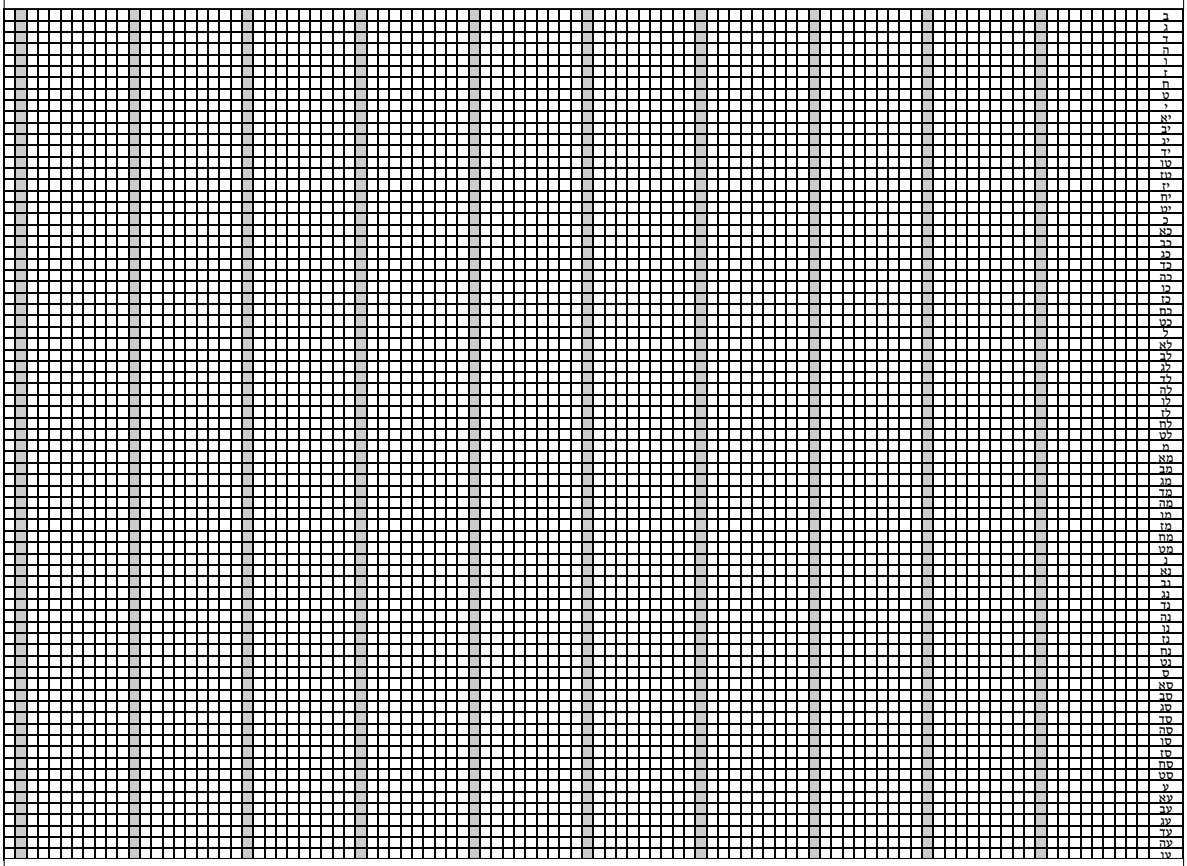

תרוייהו צדיקי גמורי נינהו, ואינו דומה שונה פרקו מאה פעמים, לשונה פרקו מאה ואחת

(חגיגה ט:)

www.GemaraSedura.com

פרק ראשון - לפני אידיהן

ב. **משנה** (א-ז): *

לפני[1] אידיהן של גוים[א] שלשה[2] ימים,[3]
אסור לשאת ולתת עמהם, להשאילן ולשאול מהן,
להלוותן וללוות מהן, לפורען ולפרוע מהן;
רבי יהודה אומר:
נפרעין מהן, מפני שהוא מיצר;[ב]
אמרו לו:
אף על פי שהוא מיצר[ג] עכשיו, שמח[4] הוא לאחר זמן.

גמרא:

רב ושמואל,
חד תני: אידיהן;
וחד תני: עידיהן.

מאן דתני: אידיהן - לא משתבש,
ומאן דתני: עידיהן - לא משתבש.

מאן דתני: אידיהן - לא משתבש.
דכתיב (דברים לב,לה):
"כִּי קָרוֹב יוֹם[5] אֵידָם".

ומאן דתני: עידיהן - לא משתבש.
דכתיב (ישעיהו מג,ט):
"יִתְּנוּ[6] עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ".

ומאן דתני אידיהן,
מאי טעמא לא תני עידיהן?
אמר לך -
עיקר[ד] תברא עדיף.

ומאן דתני עידיהן,
מאי טעמא לא תני אידיהן?
אמר לך -
מאן קא גרים להו תברא?
עדות[7] שהעידו בעצמן,
הלכך עדות עדיפא.

והאי "יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ" באומות העולם[ה] כתיב?
הא בישראל כתיב,
דאמר **רבי יהושע בן לוי**:
כל מצות שישראל עושין בעולם הזה,
באות ומעידות להם לעולם הבא,

רש"י

שנאמר: "יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ",
אלו ישראל;
"יִשְׁמְעוּ[8] וְיֹאמְרוּ אֱמֶת" (שם),
אלו אומות העולם!?[ו]

אלא אמר **רב הונא בריה דרב יהושע**:
טעמא דמאן דתני:[ז] עידיהן - מהכא:
"יִצְרֵי פֶסֶל כֻּלָּם תֹהוּ, וַחֲמוּדֵיהֶם בַּל יוֹעִילוּ,
וְעֵדֵיהֶם[9] הֵמָּה" (ישעיהו מד,ט).

דרש רבי חנינא בר פפא, ואיתימא רבי שמלאי:
לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ספר תורה,
ומניחו בחיקו,
ואומר:
כל מי[ח] שעסק בה - יבא ויטול שכרו.

מיד מתקבצין ובאין אומות העולם[ט] בערבוביא,
שנאמר (ישעיהו מג,ט): "כָּל הַגּוֹיִם נִקְבְּצוּ יַחְדָּו".

אמר להם הקדוש ברוך הוא:
אל תכנסו לפני בערבוביא,[10]
ב: אלא תכנס כל אומה ואומה * וסופריה,[11]
שנאמר (שם): "וְיֵאָסְפוּ לְאֻמִּים".
ואין לאום[12] אלא מלכות,
שנאמר (בראשית כה,כג): "וּלְאֹם[13] מִלְּאֹם יֶאֱמָץ".

ומי[14] איכא ערבוביא קמי שמיא?[ז]
אלא,
כי היכי דלא[15] ליערבבו אינהו בהדי הדדי,
דלישמעו מאי דאמר להו.

מיד נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה.
מאי טעמא?
משום דחשיבא.

ומנלן דחשיבא?
דכתיב (דניאל ז,כג):
"וְתֵאכֹל כָּל אַרְעָא וּתְדוּשִׁנַּהּ וְתַדְקִנַּהּ",[יא]
ואמר[יב] **רבי יוחנן**:
זו[16] מלכות[יג] רומי חייבת,
שטבעה[17] יצא בכל העולם כולו.[יד]

רש"י

[1] **מתני'**: **לפני אידיהן של גוים.** עובדי עבודה זרה:^

[2] **ג' ימים אסור לשאת ולתת עמהן.** וכולהו משום דאזיל ומודה לעבודה זרה^ ביום אידו:

[3] שאלה במידי דהדר בעין כגון בהמה וכלים דכתיב (שמות כב) כי ישאל איש מעם רעהו וגו' מלוה במידי דלא הדר בעין כגון מעות דכתיב (שם) אם כסף תלוה את עמי דמלוה להוצאה נתנה ומשלם לו מעות אחרים:

[4] **שמח הוא לאחר זמן.** למחר:

[5] **גמ'**: **יום אידם.** היינו עבוד' זרה^ כדכתיב בהיא פרשה יקומו ויעזרכם:

[6] **יתנו עידיהם ויצדקו.** השתא סלקא דעתך דבאומות העולם^ כתיב ואתמוהי מתמה יתנו אומות העולם עידיהם יבואו עבודות זרות שעבדום^ ויעידו עליהם ויצדיקום:

[7] **עדות שהעידו בעצמם.** ביום הדין שעבדו לע"ז^ בעולם הזה:

[8] **ישמעו.** אומות העולם^ את העדות שמצות מעידות ויאמרו אמת דין הוא שראוין ישראל להצטדק:

[9] **ועידיהם המה.** עבוד' זרה^ תבוא ותעיד על עובדיה לחייבם:

[10] **בערבוביא.** כולן מעורבבין ולא אומה ואומה בפני עצמה:

[11] **וסופריה.** וחכמיה:

[12] **לאום.** מלכות כשהיא לבדה:

[13] **ולאום מלאום.** מתרגמינא ומלכו ממלכו ועוד יאמץ לא שייך אלא במלכות וס"ת מסיפיה דקרא נפקא לן לקמן מי (בכם) יגיד זאת:

[14] **ומי איכא ערבוביא קמיה.** והלא כולם נסקרין בסקירה אחת שנאמר היוצר יחד לבם כדאמר בר"ה (יח.):

[15] **ומשני דלא ליערבבו אינהו.** לדידיה לא מהניא ערבוביא אבל לדידהו מהניא ערבוביא דמבלבלי ומסתתמי טענותיהם:

[16] **זו מלכות רומי חייבת.** הרשעה תרגומו של רשע' חייבת:^

[17] **טבעה.** שמעה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ומנא לן דמאן דחשיב עייל ברישא?
כדרב חסדא,
דאמר רב חסדא:
מלך וצבור -
מלך נכנס[1] תחלה לדין,
שנאמר (מלכים א ח,נט):
"לַעֲשׂוֹת מִשְׁפַּט[2] עַבְדּוֹ וּמִשְׁפַּט עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל,
דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ".[טו]

וטעמא מאי?
איבעית אימא -
לאו אורח ארעא למיתב מלכא מאבראי;
ואיבעית אימא -
מקמי דליפוש[3] חרון אף.

אמר להם הקדוש ברוך הוא:
במאי עסקתם?
אומרים לפניו: רבונו של עולם,
הרבה שווקים[4] תיקננו,[טז]
הרבה מרחצאות עשינו,
הרבה כסף וזהב הרבינו,
וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו[5] בתורה.

אמר להם הקדוש ברוך הוא:
שוטים שבעולם,
כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם!
תקנתם שווקים - להושיב בהן זונות!
מרחצאות - לעדן בהן עצמכם!
כסף וזהב - שלי הוא,
שנאמר (חגי ב,ח):
"לִי הַכֶּסֶף וְלִי הַזָּהָב נְאֻם יְהוָה צְבָאוֹת"!
כלום יש בכם מגיד זאת?
ואין זאת אלא תורה,
שנאמר (דברים ד,מד):
"וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה"!?
מיד יצאו בפחי נפש.

יצאת מלכות רומי,
ונכנסה מלכות פרס אחריה.
מאי טעמא?
דהא חשיבא בתרה.

ומנלן?
דכתיב (דניאל ז,ה):
"וַאֲרוּ[6] חֵזְיָה אָחֳרִי[7] תִּנְיָנָה דְּמִיָּה לְדֻב",

רש"י

[1] נכנס תחלה. לפני הקב"ה לדין:
[2] משפט עבדו. שלמה המלך:
[3] דליפוש חרון אף. של הקב"ה מפני פשעי צבור שמא חס ושלום יפרע מן המלך כל סורחנו מפני החרון:
[4] שווקים. ומרחצאות וכסף וזהב הוא עסקן של רומי^ גשרים וכרכים ומלחמות הוא עסקן של פרסיים:
[5] שיתעסקו ישראל בתורה. שיהא להם פנאי שמוצאין להשתכר בשוק ומוצאין מזונותיהן וצרכיהן בלי טורח מתעדנין במרחצאות:
[6] וארו. והנה:

ותני רב יוסף:
אלו פרסיים,
שאוכלין ושותין כדוב, ומסורבלין[8] בשר כדוב,
ומגדלין שער כדוב, ואין[9] להם מנוחה כדוב.

אמר להם הקדוש ברוך הוא:
במאי עסקתם?
אומרים לפניו: רבונו של עולם,
הרבה גשרים גשרנו,
הרבה כרכים כבשנו,
הרבה מלחמות עשינו,
וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה.

אמר להם הקדוש ברוך הוא:
כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם!
תקנתם גשרים - ליטול מהם מכס!
כרכים - לעשות בהם אנגריא![10]
מלחמות - אני עשיתי,
שנאמר (שמות טו,ג): "יְהוָה אִישׁ מִלְחָמָה"!
כלום יש בכם מגיד זאת?
ואין[יז] זאת אלא תורה,
שנאמר (דברים ד,מד): "וְזֹאת הַתּוֹרָה אֲשֶׁר שָׂם מֹשֶׁה"!?
מיד יצאו מלפניו בפחי נפש.

וכי מאחר דחזית מלכות פרס למלכות רומי -
דלא מהניא ולא מידי,
מאי טעמא עיילא!?
אמרי:
אינהו סתרי בית המקדש ואנן[11][12] בנינן.

וכן לכל אומה ואומה.

וכי מאחר דחזו לקמאי דלא מהני ולא מידי,
מאי טעמא עיילי?
סברי -
הנך - אישתעבדו בהו בישראל,
ואנן - לא שעבדנו בישראל.

מאי שנא הני דחשיבי,
ומאי שנא הני דלא חשיבי להו?
משום דהנך משכי במלכותייהו עד דאתי משיחא.

אומרים לפניו:
רבונו של עולם,
כלום נתת לנו ולא קיבלנוה?

ומי מצי למימר הכי?

רש"י

[7] אחרי. אחרת:
[8] מסורבלין. שמינים כמו (שבת קלז:) קטן המסורבל בבשר ולשון מלבוש הוא כמו כפיתו בסרבליהון (דניאל ג):
[9] דוב. אין לו מנוחה אלא הולך ובא כל שעה:
[10] אנגריא. עבודת המלך המוטלת על יושבי כרכים לעשות מלחמות [ולצאת בצבא] וליטול בהמתן בעבודתו:
[11] ואנן בנינן. בית שני בנה כורש:
[12] אינהו. פרסיים משתעבדין בישראל בגלות בבל וטיטוס הגלם לרומי ועדיין כולם משועבדים [להם]:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

והכתיב (דברים לג,ב):
"וַיֹּאמַר יְהוָה מִסִּינַי בָּא וְזָרַח מִשֵּׂעִיר לָמוֹ",
וכתיב (חבקוק ג,ג):
"אֱלוֹהַּ מִתֵּימָן יָבוֹא וְקָדוֹשׁ מֵהַר פָּארָן",[1]
מאי בעי ב"שֵׂעִיר", ומאי בעי ב"תֵּימָן",[ט] ומאי בעי ב"פָּארָן"?
אמר רבי יוחנן:
מלמד שהחזירה הקדוש ברוך הוא על כל אומה ולשון,
ולא קבלוה,
עד שבא אצל ישראל וקבלוה!?

אלא,
הכי אמרי:
כלום[2] קיבלנוה ולא קיימנוה?
ועל[3] דא תברתהון -
אמאי לא קבלתוה!?

אלא,
כך אומרים לפניו:
רבונו של עולם,
כלום כפית עלינו הר כגיגית[4] ולא קבלנוה,
כמו שעשית לישראל?
דכתיב (שמות יט,יז):
"וַיִּתְיַצְּבוּ בְּתַחְתִּית הָהָר",
ואמר רב דימי בר חמא:
מלמד שכפה הקדוש ברוך הוא הר כגיגית על ישראל,
ואמר להם:
אם אתם מקבלין את התורה - מוטב,
ואם לאו - שם תהא קבורתכם!?

מיד אומר להם הקדוש ברוך הוא:
הראשונות ישמיעונו,
שנאמר (ישעיהו מג,ט): "וְרִאשֹׁנוֹת יַשְׁמִיעֻנוּ",
שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם!?

ומנלן דלא קיימום?
דתני רב יוסף:
"עָמַד וַיְמַדֵּד אֶרֶץ רָאָה[5] וַיַּתֵּר גּוֹיִם" (חבקוק ג,ו),
מאי ראה?
ראה שבע מצות שקבלו עליהן בני נח ולא קיימום;
כיון שלא קיימום - עמד והתירן להן!?

איתגורי איתגור?
אם כן מצינו חוטא נשכר!?

ג. אמר מר בריה דרבינא: *
לומר -[6]

שאף על פי שמקיימין אותן -
אין מקבלין עליהם שכר.

ולא?
והתניא:
היה רבי מאיר אומר:
מנין שאפילו גוי[כ] ועוסק בתורה שהוא ככהן גדול?
תלמוד לומר:
"אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה אֹתָם הָאָדָם וָחַי בָּהֶם" (ויקרא יח,ה),
כהנים לוים וישראלים לא נאמר אלא האדם,
הא למדת,
שאפילו גוי[כא] ועוסק בתורה - הרי הוא ככהן גדול!?

אלא לומר לך -
שאין מקבלין עליהם שכר כמצווה ועושה,
אלא כמי שאינו מצווה ועושה,
דאמר רבי חנינא:
גדול המצווה ועושה יותר משאינו מצווה ועושה.

אומרים לפניו:[כב] רבונו של עולם,
ישראל שקיבלוה היכן קיימוה?
אמר להם הקדוש ברוך הוא:
אני מעיד בהם שקיימו את התורה כולה.
אומרים לפניו: רבונו של עולם,
כלום יש אב שמעיד על בנו?
דכתיב (שמות ד,כב): "בְּנִי בְּכֹרִי יִשְׂרָאֵל"!?

אמר להם הקדוש ברוך הוא:
שמים וארץ יעידו בהם שקיימו את התורה כולה!
אומרים לפניו: רבונו של עולם,
שמים וארץ נוגעין בעדותן,
שנאמר (ירמיהו לג,כה):
"אִם[7] לֹא בְּרִיתִי יוֹמָם וָלָיְלָה,
חֻקּוֹת שָׁמַיִם וָאָרֶץ לֹא שָׂמְתִּי"!
ואמר רבי[כג] שמעון בן לקיש:
מאי דכתיב (בראשית א,לא):
"וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי"?[8]
מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית,
ואמר:
אם ישראל מקבלין את תורתי - מוטב,
ואם לאו - אני אחזיר אתכם לתוהו ובוהו;

ואמר חזקיה:
מאי דכתיב (תהלים עו,ט):
"מִשָּׁמַיִם הִשְׁמַעְתָּ[9] דִּין אֶרֶץ יָרְאָה וְשָׁקָטָה"?
אם "יָרְאָה" - למה "שָׁקָטָה"?
ואם "שָׁקְטָה" - למה "יָרְאָה"?

רש"י

[1] פארן. ארץ ישמעאל דכתיב (בראשית כא) בהגר (ותשב) במדבר פארן:
[2] כלום קבלנוה ולא קיימנוה. כלומר משום דלא קבלנוה לא קיימנוה:
[3] ועל דא תברתהון. פירכא היא כלומר נמצא תשובה זו קטיגור להם אמאי לא קבלוה:
[4] כגיגית. קופא בלע"ז ומטילין בה שכר:
[5] ראה ויתר גוים. נראה בעיניו וישר להתירן:

[6] לומר שאם מקיימין כו'. התרה זו לא טובתם היא אלא שאין מצווין לקיימן ואם יקיימו לא יקבלו שכר:
[7] אם לא בריתי יומם ולילה. אם לא בריתי שכתבתי שתהא נוהגת יומם ולילה והיינו תורה דכתיב (יהושע א) והגית בו יומם ולילה וכתיב (דברים כט) אלה דברי הברית:
[8] ה' דהששי יתירה וכתבה בסוף מעשה בראשית לדרשה זו והכי משמע ויהי ערב ויהי בקר יום הששי של ששה בסיון שעתידין ישראל לקבל התורה:
[9] השמעת דין. מתן תורה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אלא בתחלה[1] "יִרְאָה", ולבסוף[2] "שְׁקָקָה"!?

אמר להם הקדוש ברוך הוא:
מכם יבאו ויעידו בהן בישראל שקיימו את התורה כולה!
יבא נמרוד[3] ויעיד באברהם שלא עבד עבודה זרה![כד]
יבא לבן ויעיד ביעקב שלא נחשד[4] על הגזל!
תבא אשת פוטיפרע ותעיד ביוסף[5] שלא נחשד על העבירה!
יבא נבוכד נצר ויעיד בחנניה מישאל ועזריה
שלא השתחוו לצלם!
יבא דריוש ויעיד בדניאל שלא ביטל את התפלה!
יבא בלדד השוחי, וצופר הנעמתי, ואליפז התימני,
ג: ואליהו[6] בן ברכאל הבוזי -
ויעידו בהם בישראל שקיימו את כל התורה כולה,
שנאמר (ישעיהו מג,ט):
"יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ"!

אמרו לפניו:
רבונו של עולם,
תנה לנו מראש ונעשנה!

אמר להן הקדוש ברוך הוא:
שוטים שבעולם,
מי שטרח בערב[7] שבת - יאכל בשבת,
מי שלא טרח בערב שבת - מהיכן יאכל בשבת!
אלא אף על פי כן,
מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה.

ומי מצית אמרת הכי?
והא אמר רבי יהושע בן לוי,
מאי דכתיב (דברים ז,יא):
"אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם"?[כה]
"הַיּוֹם[8] לַעֲשׂוֹתָם" - ולא[9] למחר לעשותם,
"הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" - ולא היום ליטול שכרן!?[כו]
אלא,
לפי[כז] שאין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא[10] עם בריותיו.

ואמאי קרי ליה מצוה קלה?
משום דלית ביה חסרון כיס.

רש"י

[1] בתחלה יראה. שמא לא יקבלו ישראל התורה ותחזור הארץ לתוהו ובוהו:
[2] ולבסוף. כשקבלוה בנעשה ונשמע שקטה:
[3] נמרוד. השליך את אברהם אבינו באור כשדים על שלא קיבל עליו לעבוד ע"ז^ שנאסרה לבני נח ואברהם בן נח הוא שלא היה בשעת מתן תורה ועל שם כך נקרא אמרפל בכיצד מעברין (עירובין נג.) שאמר והפיל אברהם בכבשן האש:
[4] שלא נחשד על הגזל. דכתיב מה מצאת מכל כלי ביתך אפי' סכין אפילו המנק אפילו מחט והחתן הדר בבית חמיו עשרים שנה כשיוצא אינו נוטל עמו כלי קטן ובני נח נצטוו על הגזל ויעקב קיים:
[5] ביוסף שלא נחשד על העבירה. אשת איש נאסרה לבני נח דכתיב ודבק באשתו ולא באשת חבירו (סנהדרין נח.) ויוסף קיים:
[6] ואליהו בן ברכאל. לא גרסינן דישראל הוה כדמפרשינן בבבא בתרא בהשותפין (טו:):
[7] בערב שבת. בעולם הזה:
[8] היום לעשותם. בעולם הזה:
[9] ולא למחר. דאינו יכול לעשותם לעולם הבא:
[10] בטרוניא. בעלילה:

מיד כל אחד ואחד הולך[כח] ועושה סוכה בראש[11] גגו,
והקדוש ברוך הוא מקדיר[12] עליהם חמה בתקופת[13] תמוז,
וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא,
שנאמר (תהלים ב,ג):
"נְנַתְּקָה[14] אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ, וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ".

מקדיר?
והא אמרת:
אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו!?
משום דישראל נמי,
זימני * דמשכא[15] להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא.

והאמר רבא:
מצטער פטור מן הסוכה!?
נהי דפטור,
בעוטי מי מבעטי?

מיד הקדוש ברוך הוא יושב[16] ומשחק עליהן,
שנאמר (תהלים ב,ד):
"יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי יִלְעַג לָמוֹ".[כט]

אמר רבי יצחק:
אין שחוק לפני הקדוש ברוך הוא אלא אותו היום בלבד.

איכא דמתני להא דרבי יצחק אהא,
דתניא:
רבי יוסי אומר:
לעתיד לבא באין אומות העולם[ל] ומתגיירין;

ומי מקבלינן מינייהו?
והתניא:
אין מקבלין גרים לימות המשיח,
כיוצא בו לא קבלו גרים לא בימי דוד ולא בימי שלמה!
אלא[17] שנעשין[לא] גרים גרורים;
ומניחין תפילין בראשיהן ובזרועותיהם,[לב]
ציצית בבגדיהם, ומזוזה[לג] בפתחיהם,
כיון שרואין מלחמת גוג ומגוג -
אומרים[לד] להן: על מה באתם?
אומרים להן:[לה] "עַל יְהוָה וְעַל מְשִׁיחוֹ",
שנאמר (שם,א-ב):
"לָמָּה רָגְשׁוּ גוֹיִם וּלְאֻמִּים יֶהְגּוּ רִיק,
יִתְיַצְּבוּ מַלְכֵי אֶרֶץ וְרוֹזְנִים נוֹסְדוּ יָחַד,[לו]
עַל יְהוָה וְעַל מְשִׁיחוֹ";[לז]

רש"י

[11] בראש גגו. רוב תשמישתן על הגגות שאין גגותיהן משופעין:
[12] מקדיר. מנקב^ בכח חום גדול כמו מקדרין בהרים דעירובין (נח.) ענין נקב וחתך:
[13] בתקופת תמוז. שנוהגת ומושכת עד שלשה חדשים עד יום תקופת תשרי הויא תקופת תמוז:
[14] ננתקה את מוסרותימו. על ה' ועל משיחו קאמר לעתיד לבא^ כדכתיב למה רגשו גוים ולאומים יהגו ריק כלומר ננתקה מצות סוכה שהטילו עלינו:
[15] דמשכא תקופת תמוז. ואין תקופת תשרי נופלת עד לאחר החג:
[16] יושב בשמים ישחק. גבי ננתקה את מוסרותימו כתיב:
[17] אלא שנעשי^ גרים גרורים. מאיליהן מתגיירין ואנן לא מקבלינן דמשום גדולתן דישראל קא עבדי דכתיב (ישעיה נד) מי גר אתך בעניותיך עליך יפול בעשירותיך:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

וכל אחד מנתק מצותו והולך,
שנאמר (שם,ג):
"נְנַתְּקָה אֶת מוֹסְרוֹתֵימוֹ וְנַשְׁלִיכָה מִמֶּנּוּ עֲבֹתֵימוֹ",[לח]
והקדוש ברוך הוא יושב ומשחק עליהן,[לט]
שנאמר (שם,ד):
"יוֹשֵׁב בַּשָּׁמַיִם יִשְׂחָק אֲדֹנָי יִלְעַג לָמוֹ".[מ]
אמר רבי יצחק:
אין לו להקדוש ברוך הוא שחוק אלא אותו היום בלבד.

איני?
והא אמר רב יהודה אמר רב:
שתים עשרה שעות הוי היום,
שלש הראשונות -
הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה;

שניות -
יושב[1] וזן את כל העולם כולו,
כיון שרואה שנתחייב עולם כלייה -
עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים;

שלישיות -
יושב[2] וזן את כל העולם כולו מקרני[3] ראמים עד ביצי[4] כנים;

רביעיות -
יושב ומשחק עם לויתן,
שנאמר (תהלים קד,ד):
לויתן זה יצרת לשחק בו!?
אמר רב נחמן בר יצחק:
עם בריותיו משחק,
ועל[5] בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד.

אמר ליה רב אחא גלילאה[מא] לרב נחמן בר יצחק:
מיום שחרב בית המקדש
אין שחוק לפני הקדוש[מב] ברוך הוא;
ברביעיות מאי עביד?[מג]

ומנלן דליכא שחוק?
אילימא - מדכתיב (ישעיהו כב,יב):
"וַיִּקְרָא אֲדֹנָי יֱהוִה צְבָאוֹת בַּיּוֹם הַהוּא,
לִבְכִי וּלְמִסְפֵּד וּלְקָרְחָה וְלַחֲגֹר שָׂק";[מד]
דלמא ההוא יומא ותו לא!
אלא - מדכתיב (תהלים קלז,ה-ו):[מה]
"אִם אֶשְׁכָּחֵךְ יְרוּשָׁלִָם תִּשְׁכַּח יְמִינִי,
תִּדְבַּק לְשׁוֹנִי לְחִכִּי אִם לֹא אֶזְכְּרֵכִי",
דלמא שכחה הוא דליכא,
אבל שחוק מיהא איכא!?
אלא מהא:
"הֶחֱזֵיתִי מֵעוֹלָם אַחֲרִישׁ אֶתְאַפָּק" וגו' (ישעיהו מב,יד).

רש"י

[1] יושב דן. כרבי יוסי דאמר במסכת ר"ה אדם נידון בכל יום דכתיב דבר יום ביומו]:
[2] יושב וזן. קוצב להם מהיכן תזדמן להם פרנסתן:
[3] קרני ראמים. חיה גדולה:
[4] ביצי כנים. מינא הוא דמתקרי ביצי כנים ודקין הן והוא אינב"א בלשון ארמית ובלע"ז לינטרי"ס:
[5] על בריותיו. על עבירות שעושין בריותיו אינו משחק אלא אותו היום:

אלא[מו] ברביעיות מאי עביד?
יושב ומלמד תינוקות של בית רבן תורה,
שנאמר (שם כח,ט):
"אֶת מִי יוֹרֶה דֵעָה וְאֶת מִי יָבִין שְׁמוּעָה,
גְּמוּלֵי מֵחָלָב עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם",
ל"מִי יוֹרֶה דֵעָה" ול"מִי יָבִין שְׁמוּעָה"?
ל"גְּמוּלֵי מֵחָלָב" ול"עַתִּיקֵי מִשָּׁדָיִם".

ומעיקרא מאן הוה מיגמר להו?
איבעית אימא -
מטטרון;[מז]
ואיבעית אימא -
הא והא עביד.

ובליליא מאי עביד?
איבעית אימא -
מעין יממא.

ואיבעית אימא -
רוכב על כרוב קל שלו,
ושט בשמונה עשר אלף עולמות,
שנאמר (תהלים סח,יח):
"רֶכֶב אֱלֹהִים רִבֹּתַיִם אַלְפֵי שִׁנְאָן",
אל תקרי: "שִׁנְאָן", אלא -[8] שאינן.

ואיבעית אימא -
יושב ושומע שירה מפי חיות,
שנאמר (שם מב,ט):
"יוֹמָם[9] יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה[10] שִׁירוֹ (כתיב - שירה) עִמִּי".

אמר[מח] ריש לקיש:
כל העוסק בתורה בלילה -
הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט[11] של חסד ביום,
שנאמר:
"יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ וּבַלַּיְלָה שִׁירוֹ (כתיב - שירה) עִמִּי",
מה טעם "יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ"?
משום ד"בַּלַּיְלָה" - "שִׁירוֹ (כתיב - שירה) עִמִּי".

איכא דאמרי:
אמר ריש לקיש:
כל העוסק בתורה בעולם הזה, הדומה לילה -
הקדוש ברוך הוא מושך עליו חוט של חסד בעולם הבא,
הדומה ליום,
שנאמר: "יוֹמָם יְצַוֶּה יְהוָה חַסְדּוֹ" וגו'.

רש"י

[6] גמולי מחלב. שמתו כשהן קטנים:
[7] עתיקי. כמו (איוב ט) המעתיק הרים לשון סילוק:
[8] אלא שאינן. ב' אלפים חסירין מריבותים:
[9] יומם יצוה. דן וזן ומלמד תורה:
[10] ובלילה שירו עמי. ובלילה נוהג שירו (למעלה) עמי למטה שאף דוד לא היה מנמנם אלא כשינת הסוס וכל הלילה מתעסק בשירות ותשבחות ובתורה כדאמרינן בריש מס' ברכות (ג:):
[11] חוט של חסד. נותן חינו בעיני הבריות:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר רבי לוי:
כל[1] הפוסק מדברי תורה ועוסק בדברי שיחה -
מאכילין לו גחלי רתמים,
שנאמר (איוב ל,ד):
"הַקִּטֹּפִים מַלּוּחַ[2] עֲלֵי שִׂיחַ וְשֹׁרֶשׁ רְתָמִים לַחְמָם".

אמר רב יהודה אמר שמואל:
מאי דכתיב (חבקוק א,יד):
"וַתַּעֲשֶׂה אָדָם כִּדְגֵי הַיָּם כְּרֶמֶשׂ לֹא מֹשֵׁל בּוֹ"?
למה נמשלו בני אדם כדגי הים?
לומר לך -
מה דגים שבים -
כיון שעולין ליבשה - מיד מתים,
אף בני אדם -
כיון שפורשין מדברי תורה ומן המצות - מיד מתים.

דבר אחר:
מה דגים שבים -
כיון שקדרה עליהם חמה - מיד מתים;
כך בני אדם -
כיון שקדרה עליהם חמה - מיד מתים.

איבעית אימא - בעולם הזה;
ואיבעית אימא - לעולם הבא.

איבעית אימא - בעולם הזה.
כדרבי חנינא,
דאמר רבי חנינא:
הכל[3] בידי שמים חוץ[4] מצנים פחים,
שנאמר (משלי כב,ה):
"צִנִּים פַּחִים בְּדֶרֶךְ עִקֵּשׁ שׁוֹמֵר נַפְשׁוֹ יִרְחַק מֵהֶם".

ואיבעית אימא - לעולם הבא.
כדרבי שמעון בן לקיש,
דאמר רבי שמעון בן לקיש:
אין גיהנם לעתיד לבא,
אלא הקדוש ברוך הוא מוציא חמה מנרתיקה ומקדיר,
רשעים נידונין בה וצדיקים מתרפאין בה;
ד. רשעים נידונין * בה,
דכתיב (מלאכי ג,יט):
"כִּי הִנֵּה הַיּוֹם[5] בָּא בֹּעֵר כַּתַּנּוּר וְהָיוּ כָל זֵדִים,
וְכָל עֹשֵׂה רִשְׁעָה קַשׁ וְלִהַט אֹתָם הַיּוֹם הַבָּא
אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת אֲשֶׁר לֹא יַעֲזֹב לָהֶם שֹׁרֶשׁ וְעָנָף",
לא שורש בעולם הזה ולא ענף לעולם הבא;
צדיקים מתרפאין בה,
דכתיב (שם,כ):

רש"י

[1] הפוסק מדברי תורה. מי שעוסק בתורה ופוסק על דברי שיחה בטלה:
[2] מלוח. דברים לחלוחים ועיקר ל"א הנכתב בלוחות:
[3] הכל בידי שמים. מחושות ומכאובות הבאים לאדם כולם על ידי גזירת שמים:
[4] חוץ מצנים פחים. צנים צנה פחים חולי הבא ע"י חום כמו (שיר ב) עד שיפוח היום:
[5] היום הבא. השמש הבאה דבכמה דוכתין קרינן לשמשא יומא:

"וְזָרְחָה לָכֶם יִרְאֵי שְׁמִי שֶׁמֶשׁ צְדָקָה וּמַרְפֵּא בִּכְנָפֶיהָ"; מט
ולא עוד,
אלא שמתעדנין בה,
שנאמר (מלאכי ג,כ):
"וִיצָאתֶם[6] וּפִשִּׁתֶּם כְּעֶגְלֵי מַרְבֵּק".

דבר אחר:
מה דגים שבים - כל הגדול מחבירו בולע את חבירו,
אף בני אדם - אלמלא מוראה של מלכות,
כל הגדול מחבירו בולע את חבירו.
והיינו דתנן (אבות ג:ב):
רבי חנינא סגן הכהנים אומר:
הוי מתפלל בשלומה של מלכות,
שאלמלא מוראה,[7] איש את רעהו חיים בלעו.

רב חנינא[נא] בר פפא רמי:
כתיב (איוב לז,כג):
"שַׁדַּי לֹא מְצָאנֻהוּ שַׂגִּיא כֹחַ",
וכתיב[נב] (שמות טו,ו):
"יְמִינְךָ יְהוָה נֶאְדָּרִי בַּכֹּחַ"!?
לא קשיא,
כאן - בשעת הדין,
כאן - בשעת מלחמה.

רבי חמא ברבי חנינא רמי:
כתיב (ישעיהו כז,ד): "חֵמָה אֵין לִי",
וכתיב (נחום א,ב): "נֹקֵם יְהוָה וּבַעַל חֵמָה"!?
לא קשיא,
כאן - בישראל,
כאן - באומות העולם.[נג]

רבי[8] אחא בר חנינא[נד] אמר:
"חֵמָה אֵין לִי" שכבר נשבעתי,
"מִי[9] יִתְּנֵנִי" (שם) שלא נשבעתי,
אהיה "שָׁמִיר[10] שַׁיִת" וגו'.

והיינו[11] דאמר רבי אלכסנדרי:
מאי דכתיב (זכריה יב,ט):
"וְהָיָה בַּיּוֹם הַהוּא
אֲבַקֵּשׁ לְהַשְׁמִיד אֶת כָּל הַגּוֹיִם הַבָּאִים עַל יְרוּשָׁלִָם",[נה]
"אֲבַקֵּשׁ" ממי?
אמר הקדוש ברוך הוא: אבקש בניגני[9] שלהם,

רש"י

[6] ויצאתם ופשתם. סיפא דוזרחה לכם הוא ופשתם לשון שומן וריבוי ועובי כמו (תרגום בראשית א) פושו וסגו וכמו (איוב לה) ולא ידע בפש מאד:
[7] לא מצאנוהו שיהא שגיא כח בעת הדין. אם ישגיא כחו יתחייבו כולם כלייה:
[8] ר' אחא בר חנינא אמר תרוייהו בישראל. וה"ק אע"פ שבעל חימה אני חימה אין לי כבר נשבעתי מקצוף עליך:
[9] מי יתנני. סיפא דהאי קרא הוא:
[10] שמיר ושית. לשון ארץ גזירה וחורבן ודוגמתו (איכה ג) השאת והשבר:
[11] והיינו דרבי אלכסנדרי. אדלעיל קאי דאין הקב"ה בא בטרוניא עם בריותיו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אם יש להם זכות - אפדם,
ואם[2] לאו - אשמידם.

והיינו[3] דאמר רבא:
מאי דכתיב (איוב ל,כד):
"אַךְ לֹא בְּעִי יִשְׁלַח יָד אִם בְּפִידוֹ לְהֶן שׁוּעַ"?
אמר הקדוש ברוך הוא:[נו]
כשאני דן את ישראל,
אין אני דן אותם כאומות העולם,[נז]
דכתיב (יחזקאל כא,לב):
"עַוָּה עַוָּה עַוָּה אֲשִׂימֶנָּה" וגו',
אלא אני נפרע מהן כפיד[5] של תרנגולת.

דבר אחר:
אפילו אין ישראל עושין מצוה לפני כי אם מעט,
כפיד של תרנגולין שמנקרין באשפה -
אני מצרפן לחשבון גדול,
שנאמר: "אִם בְּפִידוֹ לְהֶן שׁוּעַ";[6]
בשכר שמשוועין לפני -
אני מושיע אותם.

והיינו דאמר רבי אבא:
מאי דכתיב (הושע ז,יג):
"וְאָנֹכִי אֶפְדֵּם וְהֵמָּה דִּבְּרוּ עָלַי כְּזָבִים"?
אני אמרתי אפדם בממונם בעולם הזה,
כדי שיזכו לעולם הבא,
"וְהֵמָּה דִּבְּרוּ עָלַי כְּזָבִים".

והיינו[7] דאמר רב פפי משמיה דרבא:
מאי דכתיב (שם,טו):
"וַאֲנִי יִסַּרְתִּי זְרוֹעֹתָם וְאֵלַי יְזַמְּמוּ רָע"?
אמר הקדוש ברוך הוא:
אני אמרתי איסרם ביסורין בעולם הזה,
כדי שיחזקו זרועותם לעולם הבא,
"וְאֵלַי יְזַמְּמוּ רָע".

משתבח להו רבי אבהו למיני ברב ספרא דאדם גדול הוא,
שבקו ליה מיכסא דתליסר שנין.
יומא חד אשכחוהו,
אמרו ליה:
כתיב (עמוס ג,ב):
"רַק אֶתְכֶם יָדַעְתִּי[8] מִכֹּל מִשְׁפְּחוֹת הָאֲדָמָה,

רש"י

[1] בניגני שלהן. בספר זכרון מעשיהם:
[2] ואם לאו אשמידם. ובדין אפקוד עליהם ולא בחמלה כי אם בדקדוק כדאמרינן לעיל מקדיר עליהם חמה מנרתקה אולי יבעטו:
[3] והיינו נמי דאמר רבא. שהקב"ה דן אומות העולם בדין:^
[4] עוה עוה עוה אשימנה. עיווי עיותה ולעי אשימנה וכן תירגם^ יונתן חוביהון חבו בחוביהון אתפרע מינהון:
[5] כפיד. ניקור ביקדור"א בלע"ז שמנקרין מעט מעט וכן נפרע מהן מעט מעט בהסתר פנים בוהיה לאכול לפדותם מעונותיהן כדי שיזכו לעוה"ב:
[6] להם שוע. אני נותן להם פדיון כמו (שמות יד) ויושע ופרק וכמו (ב"ק פ.) ישוע הבן פדיון:
[7] והיינו דא"ר אבא. אפדם לישראל בממונם והיינו כפיד של תרנגולין פורעין מעט מעט ונוגשיך בצדקה:

עַל כֵּן אֶפְקֹד עֲלֵיכֶם אֵת כָּל עֲוֹנֹתֵיכֶם",
מאן דאית ליה סיסיא[9] ברחמיה -[10] מסיק ליה?
אישתיק ולא אמר להו ולא מידי.

רמו ליה סודרא בצואריה וקא מצערו ליה,
אתא רבי אבהו אשכחינהו,
אמר להו: אמאי מצעריתו ליה!?
אמרו ליה:
ולאו אמרת לן דאדם גדול הוא?
ולא ידע למימר לן פירושא דהאי פסוקא!?
אמר להו:
אימר דאמרי לכו בתנאי,
בקראי מי אמרי לכו!?
אמרו ליה: מאי שנא אתון דידעיתון?
אמר להו:
אנן דשכיחינן גביכון - רמינן אנפשין ומעיינן בקראי,[נח]
אינהו לא מעייני.
אמרו ליה: לימא לן את.
אמר להו: אמשול לכם משל,
למה הדבר דומה?
לאדם שנושה בשני[נט] בני אדם,
אחד אוהבו ואחד שונאו,
אוהבו -[11] נפרע ממנו מעט מעט,
שונאו - נפרע ממנו בבת אחת.

אמר רבי אבא בר כהנא:
מאי דכתיב (בראשית יח,כה):
"וְזָלִלָה לְךָ מֵעֲשֹׂת כַּדָּבָר הַזֶּה לְהָמִית צַדִּיק עִם רָשָׁע"?
אמר אברהם לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם,
חולין הוא לך[ס] מעשות כדבר הזה להמית צדיק עם רשע.
ולא?
והכתיב (יחזקאל כא,ח): "וְהִכְרַתִּי מִמְּךָ צַדִּיק וְרָשָׁע"!?
בצדיק שאינו גמור.
אוי לרשע — ואוי לשכנו!?[סא]
בצדיק שאינו גמור.[סב]
אבל בצדיק גמור לא?
והכתיב (שם ט,ו): "וּמִמִּקְדָּשִׁי[12] תָּחֵלוּ",
ותני רב יוסף:
אל תקרי: "מִמִּקְדָּשִׁי", אלא ממקודשי,
אלו בני אדם שקיימו את התורה מאל"ף ועד תי"ו!?
התם נמי - כיון שהיה בידם למחות ולא מיחו -
הוו להו כצדיקים שאינן גמורים.

רב פפא רמי:
כתיב (תהלים ז,יב): "אֵל זֹעֵם[1] בְּכָל יוֹם",

רש"י

[8] ידעתי. אהבתי כמו (תהלים א) יודע ה' דרך צדיקים וכמו (שמות לג) ואדעך בשם:
[9] מאן דאית ליה סיסיא. זעם:
[10] ברחמיה מסיק ליה. מעלהו על אוהבו והנם זועפים (בראשית מ) מתרגמינן נסיסין לשון אחר סוסיא סוס שעסקו רע את אוהבו מעלין עליו כדי שימות:
[11] נפרע ממנו מעט מעט. כן ישראל נפרע מהן הקב"ה את כל עונותיהן בעוה"ז כדי שיזכו ליום הדין ומאומו' העולם^ אינו נפרע מהן כלל כדי לטרדן מן העוה"ב ופקידה משמע מעט מעט כאדם שפוקד את חבירו לפרקים:
[12] ממקדשי תחלו. גבי (ארבעה) משחיתים שבאו להשחית את ירושלים כתיב ביחזקאל:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

וכתיב (נחום א,ו): "לִפְנֵי זַעְמוֹ מִי יַעֲמוֹד"!?
לא קשיא,
כאן - ביחיד,[2]
כאן - בצבור.[3]

תנו רבנן:
"אֵל זֹעֵם בְּכָל יוֹם",
וכמה זעמו?
רגע.
וכמה רגע?
אחת מחמש ריבוא, וששת[סג] אלפים,
ושמונה מאות, ושמונים ושמונה[סד] בשעה,
זו היא רגע.

ואין כל בריה יכולה לכוין אותה שעה,[סה]
חוץ מבלעם הרשע,
ד: דכתיב ביה (במדבר כד,טז): * "וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן".

השתא[סו] דעת בהמתו לא הוה ידע,
"דַּעַת עֶלְיוֹן" הוה[סז] ידע!?

מאי דעת בהמתו לא הוה ידע?
בעידנא דחזו ליה דהוה רכיב אחמריה,
אמרו ליה: מאי טעמא לא רכבתא אסוסיא?
אמר להו: ברטיבא[4] שדאי[5] ליה.
מיד,
"וַתֹּאמֶר הָאָתוֹן... הֲלוֹא אָנֹכִי אֲתֹנְךָ"!
אמר לה: לטעינא בעלמא.
אמרה ליה: "אֲשֶׁר רָכַבְתָּ עָלַי"!
אמר לה: אקראי בעלמא.
אמרה ליה: "מֵעוֹדְךָ עַד[סח] הַיּוֹם הַזֶּה"!
ולא עוד,
אלא שאני עושה לך רכיבות ביום ואישות בלילה,
כתיב הכא:
"הַהַסְכֵּן הִסְכַּנְתִּי",
וכתיב התם (מלכים א,ב):
"וּתְהִי לוֹ סֹכֶנֶת".[6]

אלא מאי "וְיֹדֵעַ דַּעַת עֶלְיוֹן"?
שהיה יודע לכוין אותה שעה שהקדוש ברוך הוא כועס בה.
והיינו דקאמר להו נביא לישראל:[סט]
"עַמִּי זְכָר נָא מַה יָּעַץ בָּלָק מֶלֶךְ מוֹאָב,
וּמֶה עָנָה אֹתוֹ בִּלְעָם בֶּן בְּעוֹר מִן[7] הַשִּׁטִּים וְעַד הַגִּלְגָּל,
לְמַעַן דַּעַת צִדְקוֹת יְהוָה" (ע"פ מיכה ו,ה),

מאי "לְמַעַן דַּעַת צִדְקוֹת יְהוָה" (שם)?[ע]
אמר רבי אלעזר:
אמר להן הקדוש ברוך הוא לישראל:[עא]
דעו[עב] כמה צדקות עשיתי עמכם,

רש"י

[1] **זועם בכל יום.** ואפילו הכי קיימין וכתיב מי יעמוד:
[2] **ביחיד.** מי יעמוד:
[3] **בצבור.** אף על גב דבכל יום זועם מתקיימין:
[4] **ברטיבא.** באחו:
[5] **שדאי ליה.** השלכתיו לרעות:
[6] **סוכנת.** לשון מחממת:
[7] **מן השטים ועד הגלגל.** עד באכם אל הגלגל שהפלתי לפניכם שונאיכם:

שלא כעסתי עליכם כל אותן הימים;
שאם כעסתי עליכם -
לא נשתייר[עג] משונאיהם של ישראל שריד ופליט.
והיינו דקאמר ליה בלעם לבלק:
"מָה אָקֹב לֹא קָבֹה אֵל,
וּמָה אֶזְעֹם לֹא זָעַם יְהוָה" (במדבר כג,ח),
אותן הימים "לֹא זָעַם יְהוָה".[עד]

וכמה זעמו?
רגע.
וכמה רגע?
אמר רבי אבין, ואיתימא רבי אבינא:[עה]
רגע כמימריה.

ומנלן דרגע הוה ריתחיה?
דכתיב (תהלים ל,ו):
"כִּי[8] רֶגַע בְּאַפּוֹ חַיִּים בִּרְצוֹנוֹ";
ואיבעית אימא - מהכא:
"וְזַבִּי כִּמְעַט רֶגַע עַד יַעֲבָר" (כתיב - יעבור) "זָעַם" (ישעיהו כו,כ).

ואימת[עו] רתח?
אמר אביי:
בתלת שעי קמייתא,
כי חיורא כרבלתא דתרנגולא.
כל שעתא ושעתא מחוור חיורא!?
כל שעתא אית ביה שורייקי[9] סומקי,
וההיא שעתא לית ביה שורייקי[עח] סומקי.

רבי יהושע בן לוי הוה מצער ליה ההוא מינא בקראי,
יומא חד נקט תרנגולא,
ואוקמיה בין כרעיה דערסא, ועיין ביה,
סבר - כי מטא ההיא שעתא אלטייה.
כי מטא ההיא שעתא נימנם,
אמר: שמע מינה - לאו[10] אורח ארעא למיעבד הכי,
דכתיב (משלי יז,כו):[עט]
"גַּם עָנוֹשׁ לַצַּדִּיק לֹא טוֹב".

תנא משמיה דרבי מאיר:
בשעה שמלכי מזרח ומערב[פ] מניחין כתריהן בראשיהן
ומשתחוין לחמה,
מיד כועס.

אמר רב יוסף:
לא ליצלי איניש צלותא דמוספי בתלת[11] שעי קמייתא דיומא,
ביומא קמא דריש שתא ביחיד,
דלמא כיון דמפקיד דינא - מידחי.[פא]
אי הכי -

רש"י

[8] **כי רגע באפו.** אלמא דרגע הוי אפו:
[9] **שורייקי.** נוקייש לשון לע"ז כמו חוטין חוטין ולשון ישמעאל קורין לחוט סוריאק:
[10] **לאו אורח ארעא.** לכוין שעת זעמו:
[11] **בתלת שעי קמייתא.** בשעת חרון:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דצבור נמי ! ?
דצבור נפישא זכותיה.

אי הכי -
דיחיד דצפרא[1] נמי לא ! ?
כיון דאיכא צבורא[2] דקא מצלו - לא מידחי.[פב]

והא[3] אמרת -
שלש ראשונות הקדוש ברוך הוא יושב ועוסק בתורה ! ?
איפוך.

ואיבעית אימא -
לעולם לא תיפוך,
תורה דכתיב בה אמת,
דכתיב (משלי כג,כג) : "אֱמֶת[4] קְנֵה וְאַל[5] תִּמְכֹּר" -
אין הקדוש ברוך הוא עושה לפנים משורת הדין ;
דין[6] דלא כתיב ביה אמת -
הקדוש ברוך הוא עושה לפנים משורת הדין.[7]

אמר[פג] רבי יהושע בן לוי :
מאי דכתיב (דברים ז,יא) :
"אֲשֶׁר אָנֹכִי מְצַוְּךָ הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" ?
"הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" - ולא[8] למחר לעשותם,
"הַיּוֹם לַעֲשׂוֹתָם" - ולא היום ליטול שכרן.

ואמר[פד] רבי יהושע בן לוי :
כל מצות שישראל עושין בעולם הזה -
באות ומעידות אותם לעולם הבא,
שנאמר (ישעיהו מג,ט) :
"יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ וְיִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת",
"יִתְּנוּ עֵדֵיהֶם וְיִצְדָּקוּ" - אלו ישראל,
"יִשְׁמְעוּ וְיֹאמְרוּ אֱמֶת" - אלו אומות העולם.[פה]

ואמר רבי יהושע בן לוי :
כל מצות שישראל עושין בעולם הזה -
באות וטורפות לאומות העולם[פו] על פניהם
לעולם הבא,
שנאמר (דברים ד,ו) :
"וּשְׁמַרְתֶּם וַעֲשִׂיתֶם,
כִּי הִוא חָכְמַתְכֶם וּבִינַתְכֶם לְעֵינֵי הָעַמִּים",
נגד העמים - לא נאמר, אלא - "לְעֵינֵי הָעַמִּים",
מלמד שבאות וטורפות לאומות העולם[פז] על פניהם
לעולם הבא.

רש"י

ואמר רבי יהושע בן לוי :
לא[9] עשו ישראל את העגל -
אלא ליתן פתחון פה לבעלי תשובה,
שנאמר (דברים ה,כה) :
"מִי[10] יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם,
לְיִרְאָה אֹתִי... כָּל הַיָּמִים" וגו'.

והיינו דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יוחאי :
לא[11] דוד ראוי לאותו מעשה,
ולא ישראל ראוין לאותו מעשה.

לא דוד ראוי לאותו מעשה.
דכתיב (תהלים קט,כב) :
"וְלִבִּי[12] זָחַל בְּקִרְבִּי".

ולא ישראל ראוין לאותו מעשה.
דכתיב :
"מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם,
לְיִרְאָה אֹתִי... כָּל הַיָּמִים" וגו'.

ה. אלא למה עשו ? *
לומר[13] לך -
שאם חטא יחיד -
אומרים לו : כלך אצל יחיד,
ואם חטאו צבור -
אומרים לו : כלך אצל צבור.

וצריכא,
דאי אשמועינן יחיד -
משום דלא מפרסם[14] חטאיה ;
אבל צבור דמפרסם חטאיהו -
אימא לא ;

ואי אשמועינן צבור -
משום דנפישי רחמייהו ;
אבל יחיד דלא נפישי רחמיה -[פח]
אימא לא ;
צריכא.

והיינו דאמר רבי[פט] שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן :
מאי דכתיב (שמואל ב כג,א) :
"נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי וּנְאֻם הַגֶּבֶר הֻקַם עָל" ?
"נְאֻם דָּוִד בֶּן יִשַׁי" שהקים עולה של תשובה.

ואמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן :
כל העושה מצוה אחת בעולם הזה -

רש"י

[1] **דצפרא נמי.** בתפלת יוצר :
[2] **צבורא מצלו.** שחרית בכל מקומות תפלת מוספין הואיל וזמנה כל היום והיא שיחת שחרית וצהרים יש שמתפללין אותה בבקר ויש מאחרין :
[3] **והא אמרת.** ראשונות יושב ועוסק בתורה שניות דן והכא אמרת בקמייתא דן :
[4] **אמת קנה.** הוצא הוצאות על תלמוד תורה :
[5] **ואל תמכור.** בחנם למוד אחרים :
[6] **דין לא כתיב ביה אמת.** והא דכתיב (תהלים יט) משפטי ה' אמת במשפטים הכתובים בתורה וציום לישראל קא משתעי דלעיל מיניה כתיב פקודי ה' ישרים :
[7] מוספי כל השנה הן שבח וסיפורי מעשה אבל מוסף ראש השנה מתוך שהוא מתפלל מלכיות זכרונות שופרות מיפקד דינא טפי ואל יפרוש אדם עצמו מן הצבור :
[8] **ולא למחר לעשותם.** דאין מצות לעתיד :
[9] **לא עשו ישראל את העגל.** כלומר גבורים ושליטים ביצרם היו ולא הי' ראוי להתגבר יצרם עליהן אלא גזירת מלך היתה לשלוט בם כדי ליתן פתחון פה לבעלי תשובה שאם יאמר החוטא לא אשוב שלא יקבלני אומרים לו צא ולמד ממעשה העגל שכפרו ונתקבלו בתשובה :
[10] **מי יתן והיה לבבם זה וגו'.** בסיני נאמר אלמא גבורים ואמיצי לבב ביראתם היו :
[11] **[לאותו מעשה. דבת שבע] :**
[12] **לבי חלל.** יצר הרע חלל בקרבי ואין לו כח לשלוט בקרבי :
[13] **לומר לך.** גזירת מלך היתה ליתן פתחון פה לשבים :
[14] **דמפרסם חטאיהן.** ואיכא חילול אימא לא ליתקבלו :

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מקדמתו והולכת לפניו לעולם הבא,
שנאמר (ישעיהו נח,ח):
"וְהָלַךְ לְפָנֶיךָ צִדְקֶךָ כְּבוֹד[ע] יְהוָה יַאַסְפֶךָ".

וכל העובר עבירה אחת -
מלפפתו[1] ומוליכתו ליום הדין,
שנאמר (איוב ו,יח):
"יִלְפְּתוּ אָרְחוֹת דַּרְכָּם יַעֲלוּ בַתֹּהוּ וְיֹאבֵדוּ".[צא]

רבי אלעזר אומר:
קשורה בו ככלב,
שנאמר (בראשית לט,י):
"וְלֹא שָׁמַע אֵלֶיהָ לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ לִהְיוֹת עִמָּהּ",
"לִשְׁכַּב אֶצְלָהּ" - בעולם הזה,
"לִהְיוֹת עִמָּהּ" - לעולם[צב] הבא.

אמר ריש לקיש:
בואו ונחזיק טובה לאבותינו,[2]
שאלמלא הן לא חטאו - אנו לא[3] באנו לעולם,
שנאמר (תהלים פב,ו):
"אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם",
חבלתם מעשיכם - "אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן" וגו'(שם ז).

למימרא דאי לא חטאו - לא הוו מולדו?
והכתיב (בראשית ט,ז): "וְאַתֶּם פְּרוּ וּרְבוּ"!?
עד סיני.

בסיני נמי כתיב (דברים ה,כו):
"לֵךְ אֱמֹר לָהֶם שׁוּבוּ לָכֶם לְאָהֳלֵיכֶם"!?
לשמחת עונה.

והכתיב (שם,כה):
"לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם"!?[צג]
לאותן[4] העומדים על הר סיני.

והאמר ריש לקיש:
מאי דכתיב (בראשית ה,א):
"זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם" וגו'?
וכי ספר היה לו לאדם הראשון?
מלמד שהראה לו הקדוש ברוך הוא לאדם הראשון -
דור דור ודורשיו, דור דור וחכמיו, דור דור ופרנסיו,
כיון שהגיע לדורו של רבי עקיבא -
שמח בתורתו ונתעצב במיתתו,
אמר:
"וְלִי מַה יָּקְרוּ רֵעֶיךָ אֵל
מֶה עָצְמוּ רָאשֵׁיהֶם" (תהלים קלט,יז)![צד]

ואמר רבי יוסי:
אין בן דוד בא עד[5] שיכלו נשמות שבגוף,

רש"י

[1] מלפפתו. מעטפתו לשון מלבוש כמו מלפפין את התינוק בשבת (שבת קכט:):
[2] לאבותינו. עושי העגל:
[3] לא באנו לעולם. שהיו כמלאכים ולא הולידו בנים:
[4] לאותם. בנים שהיו כבר בעמידתם בסיני:
[5] לשמחת עונה. שעד עתה נאסר להן אל תגשו אל אשה:

שנאמר (ישעיהו נז,טז):
"כִּי לֹא לְעוֹלָם אָרִיב, וְלֹא לָנֶצַח אֶקְצוֹף,
כִּי רוּחַ מִלְּפָנַי יַעֲטוֹף, וּנְשָׁמוֹת אֲנִי עָשִׂיתִי"!?
לא תימא - אנו לא באנו לעולם,
אלא אימא -[צה] כמי[8] שלא באנו לעולם.

למימרא,
דאי לא חטאו לא הוו מייתי?
והכתיב פרשת יבמות ופרשת נחלות!?
על תנאי.

ומי כתיבי קראי על תנאי?
אין,
דהכי אמר רבי שמעון בן לקיש:
מאי דכתיב (בראשית א,לא):
"וַיְהִי עֶרֶב וַיְהִי בֹקֶר יוֹם הַשִּׁשִּׁי"?
מלמד שהתנה הקדוש ברוך הוא עם מעשה בראשית,
ואמר:
אם מקבלין ישראל את התורה - מוטב,
ואם לאו - אחזיר אתכם לתוהו ובוהו.

מיתיבי:
"מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם" (דברים ה,כה),
לבטל מהם מלאך המות -
אי אפשר, שכבר נגזרה גזרה;
הא[9] לא קיבלו ישראל את התורה,
אלא כדי שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן,
שנאמר (שם):
"לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם"!?

הוא[10] דאמר כי האי תנא,
דתניא:
רבי יוסי אומר:
לא קיבלו ישראל את התורה,
אלא כדי שלא יהא מלאך המות שולט בהן,
שנאמר (תהלים פב,ו):
"אֲנִי אָמַרְתִּי אֱלֹהִים אַתֶּם וּבְנֵי עֶלְיוֹן כֻּלְּכֶם",
חבלתם מעשיכם - "אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן" (שם,ז).

ורבי יוסי נמי,
הכתיב:
"לְמַעַן יִיטַב לָהֶם וְלִבְנֵיהֶם לְעֹלָם",[צו]
טובה הוא דהויא,
הא מיתה איכא!?

רש"י

[6] עד שיכלו וכו'. אוצר יש ושמו גוף ומבראשית נוצרו כל הנשמות העתידות להולד ונתנם לשם:
[7] כי לא לעולם אריב. לאחר זמן הגאולה ולא לנצח אקצוף מלגאול כי רוח אשר לפני נשמות שבגוף יעטוף הוא המאחר כמו העטופים ללבן (בראשית ל) ונשמות שאני עשיתי:
[8] כמי שלא באנו לעולם. לפי שהן חיים לעולם וכל זמן שהן קיימין אין אנו חשובין כלום:
[9] הא לא קבלו ישראל את התורה. הוי שומע מכאן שלא קבלוה לקבל שכר היום בעולם הזה אלא שלא תהא אומה ולשון שולטת בהן וזו היא טובה הכתובה כאן למען ייטב להם:
[10] הוא דאמר. ר"ל:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר לך רבי יוסי:[צז]
כיון דליכא מיתה -
אין לך טובה גדולה מזו.

ותנא קמא נמי,
הכתיב: "אָכֵן כְּאָדָם תְּמוּתוּן"!?
מאי מיתה?
עניות,[1]
דאמר מר:
ארבעה חשובים כמתים,
אלו הן:
עני, סומא,
ומצורע, ומי שאין לו בנים.

עני.
דכתיב (שמות ד,יט):
"כִּי מֵתוּ כָל הָאֲנָשִׁים",
ומאן נינהו?
דתן[2] ואבירם.
ומי מתו?
מיהוי הוו, אלא שירדו מנכסיהם.

סומא.
דכתיב (איכה ג,ו):
"בְּמַחֲשַׁכִּים הוֹשִׁיבַנִי כְּמֵתֵי עוֹלָם".

מצורע.
דכתיב (במדבר יב,יב):
"אַל נָא תְּהִי כַּמֵּת".

ומי שאין לו בנים.
דכתיב (בראשית ל,א):
"הָבָה לִי בָנִים וְאִם אַיִן מֵתָה אָנֹכִי".

תנו רבנן:
"אִם בְּחֻקֹּתַי תֵּלֵכוּ" (ויקרא כו,ג),
אין "אִם" אלא לשון תחנונים,
וכן[3] הוא אומר:
"לוּ עַמִּי שֹׁמֵעַ לִי יִשְׂרָאֵל בִּדְרָכַי יְהַלֵּכוּ,[צח]
כִּמְעַט אוֹיְבֵיהֶם אַכְנִיעַ" (תהלים פא,יד-טו),
ואומר:
"לוּא הִקְשַׁבְתָּ לְמִצְוֹתָי וַיְהִי כַנָּהָר שְׁלוֹמֶךָ" וגו',
"וַיְהִי כַזֹּאת לֹא זַרְעֶךָ וְצֶאֱצָאֶי מֵעֶיךָ" וגו' (ישעיהו מח,יח-יט).

תנו רבנן:
"מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם" (דברים ה,כה),

רש"י

[1] עניות. שמשחטאו שלטו בהן מלכיות^ המכלים את ממונם כל היום בוהיה לאכול:
[2] דתן ואבירם. דאמר מר (נדרים סד:) כל מקום שנאמר נצים נצבים אינן אלא דתן ואבירם והכא במבקשי נפשו כתי' נצים היינו אותן עברים שהלשינו עליו:
[3] וכן הוא אומר לו עמי שומע לי. שהקב"ה מתחנן לפניהם שישמרו את התורה לו עמי היינו תחינה כמו הן לו יהי כדברך (בראשית ל):

אמר להן משה לישראל:
כפויי[4] טובה בני כפויי טובה,
בשעה שאמר הקדוש ברוך הוא לישראל:
"מִי יִתֵּן וְהָיָה לְבָבָם זֶה לָהֶם",
היה להם לומר: תן אתה!

כפויי טובה.
דכתיב (במדבר כא,ה):
ה: "וְנַפְשֵׁנוּ קָצָה * בַּלֶּחֶם[5] הַקְּלֹקֵל".

בני כפויי טובה.
דכתיב (בראשית ג,יב):
"וַיֹּאמֶר הָאָדָם,[צט] הָאִשָּׁה אֲשֶׁר[6] נָתַתָּה עִמָּדִי,
הִוא נָתְנָה לִי מִן הָעֵץ וָאֹכֵל".

אף משה רבינו לא[7] רמזה להן לישראל -
אלא לאחר ארבעים שנה,
שנאמר (דברים כט,ד):
"וָאוֹלִךְ אֶתְכֶם אַרְבָּעִים שָׁנָה בַּמִּדְבָּר",[ק]
וכתיב (שם,ג):
"וְלֹא נָתַן יְהוָה לָכֶם לֵב לָדַעַת" וגו'.[קא]

אמר רבה:
שמע מינה -
לא[8] קאי איניש אדעתיה דרביה עד ארבעין שנין.

אמר רבי יוחנן משום רבי בנאה:
מאי דכתיב (ישעיהו לב,כ):
"אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם
מְשַׁלְּחֵי רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר"?
אשריהם ישראל,
בזמן שעוסקין בתורה ובגמילות חסדים -
יצרם מסור בידם ואין הם מסורים ביד יצרם,
שנאמר:
"אַשְׁרֵיכֶם זֹרְעֵי עַל כָּל מָיִם",
ואין זריעה אלא צדקה,
שנאמר (הושע י,יב):
"זִרְעוּ לָכֶם לִצְדָקָה קְצִרוּ[קב] לְפִי חֶסֶד",
ואין מים אלא תורה,
שנאמר (ישעיהו נה,א):
"הוֹי כָּל צָמֵא לְכוּ לַמָּיִם".

רש"י

[4] כפויי טובה. אינן מכירין להחזיק טובה לבעליה:^
[5] בלחם הקלוקל. קל הוא המן ומפני שהיה נבלע בכל אבריהם ואינן יוצאין לחוץ קראוהו קלוקל ורגנו על כך והיא היתה להם טובה גדולה שלא היו צריכין לטרוח ולצאת שלש פרסאות לפנות דתניא (ברכות ס) כשהן נפנין אין נפנין לא לצידיהן ולא לפניהן אלא לאחריהן ומחנה ישראל ג' פרסאות היה:
[6] אשר נתתה עמדי. לשון גנאי הוא שתולה הקלקלה במתנתו של מקום והוא עשאה לו לעזר:
[7] לא רמזה. לתוכחה זו אלא לאחר מ' שנה במשנה תורה בערבות מואב אמר להם ולא נתן לכם לב לדעת שתהיו יודעים לשאול מה היה מבקש מכם [אלמא] אף משה רבינו לא נזכר לתת על לבו דבר זה עד מ' שנה:
[8] לא קאי איניש אדעתיה דרביה. לדעת סוף דעתו ותבונתו עד מ' שנה שהרי משה לא רמזה לישראל עד מ' שנה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

"מִשַּׁלְחֵי[1] רֶגֶל הַשּׁוֹר וְהַחֲמוֹר".
תנא דבי אליהו:
לעולם ישים אדם עצמו על דברי תורה,
כ"שׁוֹר" לעול וכ"חֲמוֹר" למשאוי.

שלשה ימים,
אסור לשאת ולתת עמהם וכו'.

ומי[2] בעינן כולי האי?
והתנן (חולין ה:ג):
בארבעה[3] פרקים בשנה,
המוכר בהמה לחבירו צריך להודיעו:
אמה מכרתי לשחוט,
בתה מכרתי לשחוט;
ואלו הן:
ערב[4] יום טוב האחרון של חג,
ערב[5] יום טוב הראשון של פסח,
וערב[6] עצרת, וערב[7] ראש השנה;
וכדברי רבי יוסי הגלילי:
אף ערב יום[8] הכפורים בגליל[9]!?
התם דלאכילה סגיא בחד יומא,
הכא דלהקרבה[10] בעינן תלתא יומי.

ולהקרבה סגי בתלתא יומי?
והתנן:
שואלין בהלכות הפסח קודם הפסח שלשים יום;
רבן שמעון בן גמליאל אומר: שתי שבתות!?
אנן דשכיחי מומין דפסלי, אפילו[11] בדוקין שבעין -
בעינן תלתין יומין;
אינהו דמחוסר אבר אית להו -
בתלתא יומי סגי,
דאמר רבי אלעזר:
מנין למחוסר אבר דאסור[12] לבני נח?
דכתיב (בראשית ו,יט):

רש"י

[1] משלחי רגל. משלחים ומשליכין רגלי יצר הרע הבא על האדם מעליהם יצר הרע קרוי אורח כדכתיב ויבא הלך לאיש העשיר (שמואל ב יב):
[2] ומי בעינן כולי האי. דחיישינן דזבין לה גוי^ להאי בהמה לצורך יום אידו ג' ימים קודם לכן:
[3] בהני ד' פרקים. מחזקינן ליה לאינש דכל מאן דזבין בהמה שחיט לה ביומיה ומשום הכי קאמר אמה מכרתי לשחוט ואל תשחט אתה את הבת שאמכור משום אותו ואת בנו דביום אחד מחייב האחרון ואלו ימים א"א בלא בשר וקונין הכל:
[4] ערב יו"ט האחרון של חג. מפני שהוא יום השלמת קרבנות החג דתנן מי שלא חג וכו':
[5] וי"ד דניסן. משום פסחים:
[6] ערב עצרת. משום שלמי חגיגה ועולת ראיה:
[7] וכן לר"ה. יום טוב הוא ואוכלין בשר:
[8] ויוה"כ. נמי משום כל האוכל ושותה בט' בו וכו':
[9] בגליל. היו רגילין להרבות שמחה יותר קתני ערב יום טוב אלמא לא זבין איניש מקמי סעודה אלא חד יומא ואילו מכרה אתמול לא היה מזהיר לו היום דהא אין אדם קונה ג' ימים קודם לכן צרכי סעודת יום ג':
[10] להקרבה. לע"ז גוי^ מחזר אחריה ג' ימים:
[11] בדוקין. טילא בלע"ז:
[12] דאסור לבני נח. להקריב לגבוה ודומיא דקרבנות שנהגו אבותיהם לשמים הן נוהגין לע"ז^ שלהן:

"וּמִכָּל[13] הָוַיִ מִכָּל בָּשָׂר",[קג]
אמרה תורה:
הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה.

האי מיבעי ליה למעוטי טריפה דלא!?
טריפה מ"לְזַיּוֹת זֶרַע" (שם ז,ג) נפקא.

ו. הניחא למאן דאמר: טריפה אינה יולדת;*
אלא למאן דאמר: טריפה יולדת -
מאי איכא למימר!?
אמר קרא:
"אִתָּךְ" (שם ו,שם) - בדומין לך.

ודלמא נח גופיה טריפה הוה!?
"תְּמִים" (שם,ט) כתיב ביה.

ודלמא תמים בדרכיו היה!?
"צַדִּיק" (שם) כתיב ביה.

דלמא תמים[14] בדרכיו,
וצדיק[15] במעשיו!?[קד]
לא סלקא דעתך דנח גופיה טריפה הואי,
דאי סלקא דעתך דנח טריפה הוה,
אמר ליה רחמנא - כוותך עייל, שלמין לא תעייל!?

והשתא דנפקא ליה מ"אִתָּךְ",
"לְזַיּוֹת זֶרַע" למה לי?
אי מ"אִתָּךְ" - הוה אמינא -
לצוותא[16] בעלמא,
ואפילו זקן ואפילו סריס,
כתב רחמנא: "לְזַיּוֹת זֶרַע".[קה]

איבעיא להו:
שלשה ימים הן[17] ואידיהן;
או דלמא -[18]
הן בלא אידיהן?

תא שמע (כאן ב):
רבי ישמעאל אומר:
שלשה לפניהם ושלשה לאחריהן אסור;
אי סלקא דעתך - הן ואידיהן,
רבי ישמעאל יום אידיהן חשיב להו מעיקרא,
וחשיב להו לבסוף?

איידי דתנא: שלשה לפניהם -
תנא[19] נמי: שלשה לאחריהם.

רש"י

[13] ומכל החי. על שם שהיה עתיד נח להקריב מהן דכתי' ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו' (בראשית ח):
[14] תמים בדרכיו. עניו ושפל רוח:
[15] צדיק במעשיו. בלא חמס:
[16] לצוותא בעלמא. לעמוד עמו י"ב חדשים בתיבה ומיהו טריפה לא תעייל שלא תמות ובטל הצוותא אבל זקן וסריס שפיר דמי קמשמע לן:
[17] הן ואידיהן. שלשה ולא הוו להו אלא שני ימים קודם:
[18] או דלמא הן. שלשה לבד האיד:
[19] תנא נמי שלשה לאחריהן. אע"ג דליתנהו אלא שנים דהא חשבינן לאיד בהדי קמאי קרי להו לבתראי נמי ג' וקא חשיב לאיד בהדייהו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

תא שמע:
דאמר רב תחליפא בר אבדימי אמר שמואל:
נוצרי[1] קו לדברי[2] רבי ישמעאל לעולם אסור;
ואי סלקא דעתך - הן ואידיהן -
האיכא ארבעה[3] וחמשה[4] דשרי!

אליבא דרבי ישמעאל לא קמבעיא לי,
דודאי הן קז בלא אידיהן;
כי קא מבעיא לי - אליבא דרבנן,
מאי?

אמר רבינא: תא שמע (שם):
ואלו קח אידיהן של גוים: קט
קלנדא, סטרנריא, קי וקרטסים;

ואמר רב חנין בר רבא:
קלנדא - שמונה ימים אחר תקופה,
סטרנריא - קיא שמונה ימים לפני תקופה;
וסימנך:[5]
"אֲזוֹר[6] וָקֶדֶם צַרְתָּנִי" (תהלים קלט,ה);
ואי[7] סלקא דעתך - הן ואידיהן -
עשרה[8] הוו!?
תנא כוליה קלנדא חד יומא הוא חשיב ליה.

אמר רב אשי: תא שמע (כאן):
לפני אידיהן של גוים קיב שלשה ימים;
ואי סלקא דעתך - הן ואידיהן -
ליתני:[9]
אידיהן של גוים קיג שלשה ימים!
וכי[10] תימא -
האי דקתני לפני אידיהן -
למעוטי לאחר אידיהן;
ליתני:[11]
אידיהן של גוים ולפניהם שלשה ימים! קיד
אלא שמע מינה - הן בלא אידיהן;

רש"י

[1] נוצרי. ההולך בטעותו של א"א שצוה להם לעשו' להם יום אד בא'^ בשבת:^

[2] לדברי רבי ישמעאל לעולם אסור. לעשות עמהן משא ומתן ג' ימים לפני יום א' וג' ימים לאחריו הרי כל השבת כולה:

[3] ארבעה וחמשה. רביעי בשבת וחמישי בשבת:

[4] ח' ימים. לפני תקופת טבת הוי אידיהן כל שמונה:

[5] וסימנך. דלא תימא קלנדא לפני התקופה וסטרנלייא לאחר התקופה:

[6] אחור וקדם צרתני. אחור כתיב ברישא ומתניתין נמי האיד דלאחר התקופה תנא ברישא:

[7] ואי ס"ד. יום איד קא חשיב במתניתין עם ימים שלפניו:

[8] עשרה ימים הוו. להו ואמאי קתני שלשה עשרה בעי למתני מאחר דקי"ל דשמונה ימים מושך ימי האיד:

[9] ליתני אידיהן של גוים^ שלשה ימים. אסור לשאת ולתת עמהם דמשמע הכי כשמגיעין ימי אידיהן אסור שלשה ימים משאם ומתנם ולמה לי למיתני לפני דמשמע לפני האיד שלשה:

[10] וכי תימא להכי תנא לפני. למעוטי לאחר דאי הוה תני סתמא לא הוה ידעינן הנך שני ימים לבד האיד מתי אי לפני אי לאחר ולהכי תנא לפני למעוטי לאחר:

[11] ליתני אידיהן של גוים^ שלשה ימים לפניהם אסורין. דלישתמע דתנא דידן באידיהן איירי אלא מדלא אדכר במתני' לאסור כלל ש"מ כל הנך ג' דקתני במתני' אלפני קאי ואידיהן ממילא משתמע דכ"ש דאסור והן בלא אידיהן קתני:

שמע מינה.

איבעיא להו:
משום[12] הרווחה;
או דלמא -
משום "לִפְנֵי[13] עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל" (ויקרא יט,יד)?

למאי נפקא מינה?
דאית[14] ליה בהמה לדידיה,
אי אמרת משום הרווחה -
הא קא מרווח ליה;
אי אמרת משום "לִפְנֵי[13] עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל" -
הא אית ליה לדידיה.

וכי אית ליה -
לא עבר משום "לִפְנֵי[13] עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל"?
והתניא:
ו: רבי נתן אומר: קיח *
מנין שלא[15] יושיט אדם כוס של יין לנזיר,
ואבר[16] מן החי לבני נח?
תלמוד לומר:
"וְלִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל";
והא הכא דכי לא יהבינן ליה שקלי איהו,
וקעבר משום "לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל"!?
הכא במאי עסקינן? דקאי[17] בתרי עברי נהרא.
דיקא נמי, דקתני: לא יושיט,
ולא קתני לא יתן;
שמע מינה.

איבעיא להו:
נשא[18] ונתן,
מאי?
רבי יוחנן אמר: נשא ונתן - אסור;[19]
ריש לקיש אמר: נשא ונתן - מותר.

איתיביה רבי יוחנן לריש לקיש:
אידיהן של גוים קיט נשא ונתן - אסור; קכ
מאי לאו הוא הדין קכא לפני אידיהן!?
לא,

רש"י

[12] משום הרווחה. דרווח ואזיל ומודה לע"ז^ ועבר ישראל משום לא ישמע על פיך (שמות כג):

[13] ולפני עור. דמזבין ליה בהמה ומקריבה לע"ז^ ובני נח נצטוו עליה דהיא אחת משבע מצות בד' מיתות בסנהדרין (נו.) ונהי דאמרן עמד והתירן מיהו אל יעברו על ידיך שהרי עתידין הן ליתן את הדין על שאין מקיימין אותן ואע"פ שאין להן שכר בקיומ' (ואהני) קא עבר ישראל משום ולפני עור לא תתן מכשול (בחילול שבת משום ממצוא חפצך ודבר דבר):

[14] דאית ליה בהמה. לגוי^ להקריב ואי לא מזבין ליה ישראל אפ"ה פלח ליה בדידיה:

[15] לא יושיט אדם כוס יין לנזיר. שמא יבא לשתותו:

[16] ואבר מן החי לבני נח. לפי שנאסר להן דכתיב אך בשר וגו' (בראשית ט):

[17] דקיימא בתרי עברי נהרא. זה מצד זה וזה^ מצד זה דאי לא יהיב ליה לא מצי שקיל:

[18] נשא ונתן. לפני אידיהן עמהן מהו בהנאה:

[19] אסור. ליהנות מאותה סחורה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אידיהן דוקא.

איכא דאמרי:
איתיביה **רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן**:
אידיהן של גוים[קכב] נשא ונתן - אסור;
אידיהן - אין,
לפני אידיהן - לא!?
תנא:
אידי ואידי אידיהן קרי ליה.

תניא כוותיה דריש לקיש:
כשאמרו[1] אסור לשאת ולתת עמהם -
לא[2] אסרו אלא בדבר המתקיים;
אבל[3] בדבר שאינו מתקיים - לא;
ואפילו בדבר המתקיים נשא ונתן - מותר.

תני **רב זביד בדבי**[4] **רבי אושעיא**:
דבר שאין מתקיים - מוכרין להם,
אבל[5] אין לוקחין מהם.

ההוא מינאה
דשדר[6] ליה דינרא קיסרנאה **לרבי יהודה נשיאה** ביום אידו,
הוה יתיב **ריש לקיש** קמיה,
אמר: היכי אעביד?
אשקליה - אזיל ומודה!
לא אשקליה - הויא ליה איבה!
אמר ליה **ריש לקיש**:
טול וזרוק אותו לבור בפניו.
אמר: כל שכן דהויא ליה איבה!?
כלאחר[7] יד הוא דקאמינא.

להשאילן ולשאול מהן.[קכג]

בשלמא להשאילן - דקא מרווח להו,
אבל לשאול מהן - מעוטי קא ממעט להו!?
אמר **אביי**:
גזרה לשאול מהן אטו להשאילן;
רבא אמר:
כולה[8] משום דאזיל ומודה הוא.

להלוותן[קכד] וללוות מהן.

בשלמא להלוותם - משום דקא מרווח להו;
אלא ללוות מהן - מעוטי קממעט להו!?[קכה]

רש"י

אמר **אביי**:
גזרה ללוות מהן אטו להלוותם;
רבא אמר:
כולה משום דאזיל ומודה הוא.

לפורען ולפרוע מהן.[קכו]

בשלמא לפורען - משום דקא מרווח להו;
אלא לפרוע מהן - מעוטי קא ממעט[קכז] להו!?
אמר **אביי**:
גזירה לפרוע מהן, אטו לפורען;
רבא אמר:
כולה משום דאזיל ומודה הוא.

וצריכי,[9]
דאי תנא לשאת ולתת עמהן -
משום דקא[10] מרווח להו ואזיל ומודה;
אבל לשאול מהן דמעוטי קא ממעט להו -
שפיר דמי;
ואי תנא לשאול מהן -
משום דחשיבא[11] ליה מילתא ואזיל ומודה;
אבל ללוות מהן -
צערא בעלמא אית ליה,
אמר: תוב לא הדרי זוזי;
ואי תנא ללוות מהן -
משום דקאמר:
בעל כרחיה מיפרענא,
והשתא מיהא אזיל ומודה;
אבל ליפרע מהן דתו לא הדרי זוזי -
אימא צערא אית ליה ולא אזיל ומודה;
צריכא.

רבי יהודה אומר:

נפרעין מהן כו'.

ולית ליה **לרבי יהודה** אף על פי שמיצר עכשיו -
שמח הוא לאחר זמן?
והתניא:
רבי יהודה אומר:
אשה לא[12] תסוד במועד, מפני[13] שניוול הוא לה;
ומודה **רבי יהודה** בסיד שיכולה לקפלו[14] במועד -
שטופלתו במועד,[15]
אף על פי שמצירה עכשיו -

רש"י

[1] **כשאמרו אסור לשאת ולתת עמהן.** לפני אידיהן:
[2] **לא אסרו אלא בדבר המתקיים.** עד יום אידיהן דחזי ליה קמיה ביום אידו ואזיל ומודה:
[3] **אבל דבר שאינו מתקיים.** כגון ירק וכיוצא בו מותר:
[4] **בדבי רבי אושעיא.** במתניתא דבי רבי אושעיא דאיהו סידרה למתניתא וכן ר' חייא:
[5] **אבל לא לוקחין מהן.** דמרווח ליה שמתוך שאינו מתקיים מתאוה הוא למכרו:
[6] **קסרינאה.** דינר מצורה חדשה שפסל קיסר את הראשונה וגזר על זו:
[7] **כלאחר יד.** שלא יבין שמדעת השלכתו וכיון שרואה שאבד ממך לא ישמח:
[8] **כולה משום דמודה הוא.** שהגוי^ ישמח כשישראל צריך לו:
[9] **וצריכי.** למתני' לכולהו:
[10] **משום דקא מרווח להו.** גרסינן:
[11] **דחשיבא ליה מילתא.** דצריך ישראל לשאול את כליו וידע דהדר ליה את כליו בעין:
[12] **לא תסוד.** לא תתן סיד על פניה במועד:
[13] **מפני שניוול הוא לה.** בעודו על פניה ואף על פי כשנוטלתו מאדימה ומצהיל פניה כיון דהנאה זו אינה אלא עד לאחר המועד וניוול בתוך המועד אסור:
[14] **לקפלו.** לנוטלו מעל פניה:
[15] **בתוך המועד.** כגון שבאה לסוד בתחלת המועד ולבסוף יום או יומים תטלנו ונהנית הימנו בתוך המועד:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שמחה היא לאחר זמן ! ?
אמר רב נחמן בר יצחק:
הנח להלכות מועד,[1]
דכולהו מיצר עכשיו שמחה לאחר זמן.

רבינא אמר:
גוי[קכח] לענין פרעון - לעולם מיצר.

מתניתין דלא כרבי יהושע בן קרחה;
דתניא:
רבי יהושע בן קרחה אומר:
מלוה[2] בשטר - אין נפרעין מהן,
מלוה על פה - נפרעין מהן,
מפני שהוא כמציל מידם.

יתיב רב יוסף אחוריה דרבי אבא,
ויתיב רבי אבא קמיה דרב הונא,
ויתיב וקאמר:
הלכה[קכט] כרבי יהושע בן קרחה,
והלכה[קל] כרבי יהודה.
הלכה[קלא] כרבי יהושע בן קרחה,[קלב]
הא דאמרן.
כרבי יהודה.
דתנן (בבא קמא ט:ד):[קלג]
הנותן צמר לצבע...
ז. לצבוע לו אדום וצבעו שחור, שחור וצבעו אדום - *
רבי מאיר אומר:
נותן[3] לו דמי[4] צמרו;
רבי[5] יהודה אומר:
אם[6] השבח יתר[7] על היציאה -
נותן לו את היציאה;
ואם היציאה יתירה על השבח -
נותן לו את השבח.
אהדרינהו רב יוסף לאפיה,
אמר:[קלד]
בשלמא[8] הלכה כרבי יהושע בן קרחה - איצטריך,
סלקא דעתך אמינא -
יחיד ורבים - הלכה כרבים;
קא משמע לן - הלכה כיחיד;

רש"י

[1] דכולהו מיצר עכשיו. כל מה שהתירו לעשות במועד מיצר הוא באותה שעה כגון שחיטה ותיקון סעודה והתירו לו משום שמחה דלאחר זמן שבתוך המועד:
[2] מלוה בשטר אין נפרעין מהן. לפני אידיהן מפני ששמח הוא לאחר זמן ביום אידו דכיון דנקט שטרא ישראל עילויה כל שעתא מסתפי מיניה:
[3] נותן לו. הצבע:
[4] דמי צמרו. נותן לו צבע זה דמי צמר לבן כבתחלה אם ירצה דסבירא ליה לר"מ כל המשנה מדעת בעליו נקרא גזלן וקנאו בשינוי וכדמפרש בבבא קמא בהגוזל עצים ונוטל הצמר לעצמו אע"פ שהוא מעולה עכשיו בדמים:
[5] ר' יהודה אומר. א"כ נמצא זה משתכר בשינויו אלא ידו על התחתונה:
[6] ואם השבח. שהשביח הצמר:
[7] יתר על היציאה. שהוציא הצבע נותן לו בעל הצמר את היציאה סמנים ועצים ושכר פעולה כשכיר יום ולא שכר שלם כמו שהתנה עמו ואם היציאה יתירה על השבח כו':
[8] הלכה כר' יהושע. דשרי במלוה על פה:

אלא הלכה כרבי יהודה - למה לי?
פשיטא!
דמחלוקת[9] ואחר[10] כך סתם - הלכתא כסתם,
מחלוקת בבבא קמא וסתם בבבא מציעא,
דתנן (בבא מציעא ו:ב):
כל המשנה - ידו על התחתונה,
וכל החוזר בו - ידו על התחתונה ! ?

ורב הונא ! ?
משום[11] דאין סדר למשנה,
דאיכא למימר:
סתם תנא ברישא ואחר כך מחלוקת.
אי הכי -
כל[12] מחלוקת ואחר כך סתם לימא -
אין סדר למשנה ! ?
כי[קלה][13] לא אמרינן אין סדר - בחדא מסכתא,
בתרי מסכתי - אמרינן.
ורב יוסף ! ?
כולה נזיקין[14] חדא מסכתא היא.
ואי[15] בעית אימא -
משום דקתני לה גבי הלכתא פסיקתא:
כל המשנה - ידו על התחתונה,
וכל החוזר בו - ידו על התחתונה.

תנו רבנן:
לא[16] יאמר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב;
רבי יהושע בן קרחה אומר:
אומר אדם לחבירו הנראה שתעמוד עמי לערב.
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
הלכה[קלו] כרבי יהושע בן קרחה.

תנו רבנן:
הנשאל לחכם וטימא -
לא ישאל לחכם ויטהר;
לחכם ואסר -
לא ישאל לחכם ויתיר;
היו שנים,

רש"י

[9] מחלוקת. דרבי מאיר ורבי יהודה בהגוזל בב"ק.
[10] ואחר כך סתם. לן תנא בבבא מציעא כר' יהודה וכל מחלוקת שנחלקו תנאים ואח"כ סתם לנו במשנתנו כאחד מהן הלכה כמותו דכיון דסתמיה אחר המחלוקת ש"מ דקמו רבנן בטעמייהו ומסתברא טעמא דהאיך:
[11] אין סדר למשנה. סידרא דמתניתין לאו דוקא ושמא משנה אחרונה היא נשנית ראשונה בבית המדרש:
[12] כל מחלוקת ואחר כך סתם נמי כו'. אלמה קיימא לן כל מחלוקת ואחר כך סתם הלכה כסתם ביבמות בפ' החולץ (מב:):
[13] כי לא אמרינן אין סדר. אלא סמכינן אסידרא ה"מ בחד מסכתא:
[14] נזיקין כולהו. תלתא בבי:
[15] ואיבעית אימא. להכי אהדרינהו רב יוסף לאפיה דאי נמי אין סדר למשנה לא איצטריך לומר הלכה כרבי יהודה דודאי הלכתא כי האי סתמא דכל המשנה לא הוה שייכא למיתנייה התם בהשוכר דהא לא איירי בההוא פירקא בשינוי אלא בחזרה ומדתניא התם ש"מ הלכתא קא פסיק ואזיל:
[16] הנראה. עתה נראה לשון הבוא נבוא (בראשית לז) לא יאמר לו בשבת הנראה אם תעמוד עמי לערב לעשות במלאכתי לערב:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אחד מטמא ואחד מטהר,
אחד אוסר ואחד מתיר,
אם היה אחד מהם גדול מחבירו בחכמה ובמנין -
הלך אחריו;
ואם לאו -
הלך אחר המחמיר;
רבי יהושע בן קרחה אומר:
בשל תורה - הלך אחר המחמיר,
בשל סופרים - הלך אחר המיקל.

אמר **רב יוסף**:
הלכה[קלז] **כרבי יהושע בן קרחה**.

תנו רבנן:
וכולן[1] שחזרו בהן - אין[2] מקבלין אותן עולמית,
דברי **רבי מאיר**;
רבי יהודה אומר:
חזרו בהן במטמוניות - אין מקבלין אותן,
בפרהסיא - מקבלין אותן.

איכא דאמרי:
ז: עשו[3] דבריהם במטמוניות - מקבלין אותן, *
בפרהסיא -[4] אין מקבלין אותן;

רבי שמעון ורבי יהושע בן קרחה אומרים:
בין כך ובין כך - מקבלין אותן,[קלח]
שנאמר (ירמיהו ג,כב): "שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבָבִים".[5]

אמר **רבי יצחק איש כפר עכו** אמר **רבי יוחנן**:
הלכה[קלט] כאותו הזוג.

משנה (ב):

רבי ישמעאל אומר:
שלשה לפניהם ושלשה לאחריהם אסור;
וחכמים אומרים:
לפני אידיהן - אסור,
לאחר אידיהן - מותר.

גמרא:

אמר **רב תחליפא בר אבדימי** אמר **שמואל**:
נוצרי[קמ] לדברי **רבי ישמעאל** לעולם[6] אסור.

וחכמים אומרים:
לפני אידיהן – אסור,
לאחר אידיהן – מותר.[קמא]

רש"י

[1] **וכולן שחזרו**. אגזלנין ועמי הארץ קאי:
[2] **אין מקבלין אותן**. להחזיקן בתורת חברות לסמוך עליהן:
[3] **עשו דבריהן**. בסתר עבירות שעברו עד הנה:
[4] **בפרהסיא**. הואיל ופקרו כל כך שוב אין נותנין לבן לשוב בתשובה שלימה:
[5] **שובבים**. משמע מזידים ופרהסיא לשון מרד וגאוה כמו וילך שובב בדרך לבו (ישעיהו נז):
[6] **לעולם אסור**. שלשה לפניו ושלשה לאחריו והוא עצמו כלומר כל שבעת ימי השבת:

חכמים היינו תנא קמא!?
הן בלא אידיהן איכא בינייהו,
תנא[7] **קמא סבר** -
הן בלא אידיהן;
ורבנן[8] **בתראי סברי** -
הן ואידיהן.

איבעית אימא -
נשא ונתן איכא בינייהו;
תנא קמא סבר -
נשא ונתן - מותר;
ורבנן[9] **בתראי סברי** -
נשא ונתן - אסור.

ואיבעית אימא -
דשמואל איכא בינייהו,
דאמר **שמואל**:
בגולה -[10] אין אסור אלא יום אידם;
תנא קמא אית ליה **דשמואל**,
רבנן[11] **בתראי** לית להו **דשמואל**.

איבעית אימא -
דנחום המדי איכא בינייהו,
דתניא:
נחום המדי אומר:
אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן,
תנא קמא - לית ליה **דנחום המדי**,
ורבנן[12] **בתראי** אית להו **דנחום המדי**.

גופא:
נחום המדי אומר:
אינו אסור אלא יום אחד לפני אידיהן;
אמרו לו:
נשתקע[13] הדבר ולא נאמר.

והאיכא **רבנן בתראי** דקיימי כוותיה!?
מאן **חכמים**?
נחום המדי הוא.

רש"י

[7] **ת"ק סבר הן בלא אידיהן**. כדדייקינן לעיל דקתני לפני אידיהן של גוים^ שלשה ימים ש"מ שלשה לפניהם לבד האיד קאמר:
[8] **ורבנן בתראי**. דלא יהבו סימנא איכא למימר הואיל ולא אשכחן מידי ביניהן איכא למימר בהא אתו לאפלוגי דהן ואידיהן ג' קאמר:
[9] **רבנן בתראי סברי נשא ונתן אסור**. סתמא קאמרינן ולא קתני אסור לשאת ולתת כתנא קמא דמשמע לכתחלה הוא דלא הא דיעבד שפיר דמי:
[10] **בגולה**. אין הגוים אדוקין בע"ז כל כך כדאמרינן לקמן גוים^ שבחוצה לארץ לאו עובדי עבודה זרה^ נינהו כו' ועוד דמסתפינן מינייהו:
[11] **רבנן בתראי לית להו דשמואל**. דכיון דלא מסיים בהדיא במאי פליגי איכא למימר לטפויי אתו דשמעינן לתנא קמא דקאמר לפני אידיהן אסור לשאת ולתת עמהם וסתמא דמילתא כשאין יד אומו' העולם^ תקיפה על ישראל קא אמר ואתו אינהו למימר לפני אידיהן לעולם אסורין ואיפכא ליכא לשנויי דתתריץ שפיר דסתם תנא בתרא לטפויי אתא:
[12] **רבנן בתראי אית להו כנחום**. דלא יהבי חושבנא אלא אסור סתמא קאמרי:
[13] **נשתקע הדבר**. לא יצא דבר זה מפי אדם לעולם ל"א לא יצא דבר זה לחוץ:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

תניא אידך:
נחום המדי אומר:
מוכרין[1] להן סוס זכר זקן[קמב] במלחמה;
אמרו לו:
נשתקע הדבר ולא נאמר.

והאיכא **בן בתירא** דקאי כוותיה,
דתנן (כאן ו):[2]
בן בתירא מתיר בסוס!?
בן בתירא לא[3] מפליג בין זכרים לנקבות,
איהו מדקא מפליג בין זכרים לנקבות -
כרבנן[4] סבירא ליה,
ולרבנן[5] נשתקע הדבר ולא נאמר.

תניא:
נחום המדי אומר:
השבת[6] מתעשר[7] זרע וירק וזירין;
אמרו לו:
נשתקע הדבר ולא נאמר.

והאיכא **רבי אליעזר** דקאי כוותיה,
דתנן (מעשרות ד:ה):
רבי אליעזר אומר:
השבת מתעשר[קמג] זרע וירק וזירין!?
התם בדגנוניתא.[8]

אמר ליה **רב אחא בר מניומי לאביי**:
גברא רבה אתא מאתרין,[9]
כל מילתא דאמר -
אמרי ליה: נשתקע הדבר ולא נאמר!?
אמר ליה:[קמד] איכא חדא דעבדינן כוותיה,
דתניא:
נחום המדי אומר:
שואל אדם צרכיו בשומע[10] תפלה.
אמר ליה:[קמה]
בר מינה דההיא,

דתליא באשלי[11] רברבי;
דתניא:
רבי אליעזר אומר:
שואל אדם צרכיו ואחר[12] כך יתפלל,
שנאמר (תהלים קב,א):
"תְּפִלָּה לְעָנִי כִי[13] יַעֲטֹף[14] וְלִפְנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ",[קמו]
ואין[קמז] שיחה אלא תפלה,
שנאמר (בראשית כד,סג):
"וַיֵּצֵא יִצְחָק לָשׂוּחַ[15] בַּשָּׂדֶה";

רבי יהושע אומר:
יתפלל ואחר כך ישאל צרכיו,
שנאמר (תהלים קמב,ג):
"אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד".

ורבי אליעזר נמי,
הכתיב: "אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי"!?
הכי קאמר -
אימתי[קמח] "אֶשְׁפֹּךְ לְפָנָיו שִׂיחִי"?
בזמן[16] ש"צָרָתִי לְפָנָיו אַגִּיד".

ורבי יהושע נמי,
הכתיב: "תְּפִלָּה לְעָנִי כִי יַעֲטֹף"!?
הכי קאמר -
אימתי "תְּפִלָּה לְעָנִי"?
בזמן ש"לְפָנֵי יְהוָה יִשְׁפֹּךְ שִׂיחוֹ".

מכדי[17] קראי לא כמר דייקי ולא כמר דייקי,
במאי קמיפלגי?
כדדריש **רבי שמלאי**,
דדריש **רבי שמלאי**:
לעולם יסדר[18] אדם שבחו של מקום ואחר כך יתפלל;
מנלן?
ממשה רבינו,
דכתיב (דברים ג,כד):
"אֲדֹנָי יֱהוִה אַתָּה הַחִלּוֹתָ לְהַרְאוֹת אֶת עַבְדְּךָ" וגו',
וכתיב בתריה:
ח. אעברה נא ואראה את הארץ הטובה;*

רבי[19] **יהושע סבר** - ילפינן ממשה,

רש"י

[1] **מוכרין להן סוס זכר זקן.** בתוך המלחמה שאינו אלא לקלקל ומלתא דלא שכיחא הוא ולא אתי למילף מינה למכור בהמה אחריתי דהא דאמרי רבנן אין מוכרין להן בהמה גסה לא אסרו אלא משום שאלה או שכירות כדאמר בפירקין דלקמן (טו.) והכא במלתא דלא שכיחא לא גזור רבנן:

[2] **בן בתירא מתיר בסוס.** לפי שמלאכתו לרכוב אדם עליו ואין במלאכה זו חיוב חטאת שהחי נושא את עצמו דתנן במשילין פירות (ביצה לו:) אלו הן משום שבות לא רוכבין על גבי בהמה:

[3] **לא קא מפליג בין זכר לנקבה.** בין זקן לבחור איהו מדקמפליג ואוסר בבחור:

[4] **כרבנן סבירא ליה.** דאסרי משום תורת כלי זיין דקטיל בסיחופיה כדלקמן:

[5] **ולרבנן נשתקע הדבר.** שיהא מותר בזקן דכולן אסורין:

[6] **השבת.** ירק של תבלין שקורין אוי"ר ובלשון רומי אניט"ו:

[7] **מתעשר זרע וירק וזירין.** בין שלקטו כשהוא ירק בין שלקטו כשהוא זירין דולדיילש"א בלע"ז ובין שהניחו עד שצמחו גרעיני זרעו בתוכו והוקשו וחבטן צריך לעשר את הזרע מדרבנן דאורחיה למיכליה זרע וירק וזירין הלכך כולהו הוו להו גמר פירי:

[8] **בדגנוניתא.** הגדל בגנה דראוי לאכול זרע וירק וזירין אבל הגדל בשדות אינו נאכל ירק אלא זרע כעין חרדל:

[9] **מאתרין.** ממקומנו ממדי:

[10] **בשומע תפלה.** מאריך בה ושואל צרכיו:

[11] **באשלי רברבי.** חבלים עבים וחזקים ויש אומרים באילנות גדולות כמו ויטע אשל (בראשית כא) כלומר הא לאו כוותיה אתון עבדין פלוגתא דרבנן נמי היא כדקתני לקמן וחכ"א כו':

[12] **ואח"כ יתפלל.** י"ח:

[13] **כי יעטוף.** עטיפת נפשו ודאגת לבו יתפלל תחלה והדר לפני ה' ישפוך שיחו שמונה עשרה:

[14] **עטיפה.** לשון כאב ופריחת לב מתוך צרה כמו בהתעטפם כחלל (איכה ב):

[15] **לשוח בשדה.** תפלת המנחה תקן בפרק תפלת השחר (ברכות כו:):

[16] **בזמן שצרתי לפניו אגיד.** כבר קודם לכן:

[17] **לא כמר דייקי כו'.** דהא איכא לשנויי הכי והכי:

[18] **יסדר אדם שבחו של הקב"ה.** שלש ברכות ראשונות אבות גבורות וקדושת השם שאין בהן תפלה אלא שבח ואח"כ בשאר ברכות יש דברי תחנה ותפלה:

[19] **ר' יהושע סבר ילפינן ממשה.** להסדיר שבח תחלה הלכך יתפלל י"ח תחלה דאיכא שבח בתחלתן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ורבי אליעזר סבר - לא ילפינן ממשה,
שאני משה דרב[1] גובריה.

וחכמים אומרים:
לא כדברי זה ולא כדברי זה,
אלא שואל אדם צרכיו בשומע תפלה.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
הלכה:
שואל אדם צרכיו בשומע תפלה.

אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב:
אף על פי שאמרו:
שואל אדם צרכיו בשומע תפלה -
אבל אם בא לומר בסוף כל ברכה וברכה,
מעין[2] כל ברכה וברכה - אומר.

אמר רב חייא בר אשי אמר רב:
אף על פי שאמרו:
שואל אדם צרכיו בשומע תפלה,
אם יש לו חולה בתוך ביתו - אומר בברכת חולים,
ואם צריך לפרנסה - אומר בברכת השנים.

אמר רבי יהושע בן לוי:
אף על פי שאמרו:
שואל אדם צרכיו בשומע תפלה,
אבל אם בא לומר אחר תפלתו,
אפילו כסדר יום הכיפורים - אומר.

משנה (ג):

ואלו[3] אידיהן של גוים:[קמט]
קלנדא,[4] וסטרנריא,[קנ] וקרטיסים,
ויום גנוסיא של מלכים,[קנא]
ויום[5] הלידה, ויום המיתה;
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
כל מיתה שיש בה שריפה -[6]
יש[7] בה עבודה זרה;[קנב]
ושאין בה שרפה -
אין בה עבודה זרה.[קנג]

יום[קנד][8] תגלחת זקנו ובלוריתו,[9]

ויום[10] שעלה בו מן הים,
ויום שיצא בו[קנה] מבית האסורין,
וגוי[קנו] שעשה משתה לבנו -
אינו אסור אלא אותו היום, ואותו האיש בלבד.

גמרא:

אמר רב חנן בר רבא:
קלנדא (כאן) -[11] שמונה ימים אחר תקופה,
סטרנריא (כאן) -[קנז] שמונה ימים לפני תקופה,
וסימנך:[12]
"אָזוֹר[13] וָקֶרֶם צַרְתָּנִי" (תהלים קלט,ה).[קנח]

תנו רבנן:
לפי שראה אדם הראשון יום[14] שמתמעט והולך,
אמר: אוי לי,
שמא בשביל שסרחתי -
עולם חשך[קנט] בעדי, וחוזר לתוהו ובוהו,
וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים!
עמד וישב שמונה ימים בתענית,
כיון שנפלה[קס] תקופת טבת וראה יום שמאריך והולך -
אמר: מנהגו של עולם הוא,
הלך ועשה שמונה ימים טובים.

לשנה האחרת עשאן לאלו ולאלו ימים טובים,
הוא קבעם לשם שמים,
והם קבעום לשם עבודה זרה.[קסא]

בשלמא למאן דאמר: בתשרי נברא העולם -
יומי[15] זוטי - חזא,
יומי אריכי - אכתי לא חזא;
אלא למאן דאמר:
בניסן נברא העולם -
הא חזא ליה יומי זוטי ויומי אריכי!?
דהוו[קסב] זוטי כולי האי לא חזא.

תנו רבנן:
יום שנברא בו אדם הראשון,
כיון ששקעה עליו חמה,
אמר: אוי לי,
שמא בשביל[קסג] שסרחתי -
עולם חשך[קסד] בעדי, וחוזר לתוהו[קסה] ובוהו,
וזו היא מיתה שנקנסה עלי מן השמים!

רש"י

[1] **דרב גובריה.** גדולת מעשיו וחכמתו רבה ונאה לו לשבח ולהעדיף בשבחו של מלך מלכי המלכים אבל אינש בעלמא מיחזי כיוהרא:

[2] **מעין כל ברכה וברכה.** אם היה משכח תלמודו מאריך בחונן הדעת אם בעל תשובה הוא מאריך בהרוצה בתשובה וכן כולן:

[3] **מתני׳:** ואלו אידיהן. דאסורין ג׳ ימים לפניהן:

[4] **קלנדא וסטרנורא.** כולהו מפרש בגמרא:

[5] **ויום הלידה.** של מלך עושין כל בני מלכותו יום איד משנה לשנה ומקריבין זבחים:

[6] **שריפה.** ששרפו עליו כלי תשמישו כדרך המלכים:

[7] **יש בה** ע״ז. כלומר אותו היום עובדין ע״ז^ והוא להן יום איד וכן משנה לשנה כל ימי בנו ובכל הנך דחשבינן הכא חשיבי ליה ואסור ג׳ ימים לפניהן:

[8] **אבל יום תגלחת זקנו כו׳.** שאין זמן קבוע לרבים אלא כל אחד ואחד כשמגלח עושה יום איד:

[9] **בלוריתו.** כשמספר פעמים הרבה מניח בלורית מאחריו ומגלחה משנה לשנה ויום שמגלחה עושה יום איד:

[10] **ויום שעלה מן הים.** מקריב זבחים לע״ז^ על דבר שניצל ובכל הנך אינו אסור אלא אותו היום ולא לפניו ולא לאחריו דלא חשיבי כולי האי:

[11] **גמ׳:** אחר התקופה. היא תקופת טבת שעושין^ ח׳ ימים רצופין איד כדלקמן:

[12] **וסימנך.** שלא תחליף לומר קלנדא קרי אותן דלפני התקופה:

[13] **אחור וקדם צרתני.** אחור כתיב ברישא מתני׳ נמי הנך דלאחר התקופה תנא ברישא:

[14] **יום שמתמעט והולך.** מתשרי ועד טבת:

[15] **הא חזא ליה.** יומי אריכי ביום תקופת תמוז והיה לו לידע שמנהגו של עולם הוא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

היה יושב ובוכה כל הלילה, וחוה בוכה כנגדו,
כיון שעלה עמוד השחר אמר:
מנהגו של עולם הוא;
עמד והקריב שור שקרניו[1] קודמין לפרסותיו,
שנאמר (תהלים סט,לב):
"וְתִיטַב[2] לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס",
מקרין ברישא והדר מפריס.[קסו]

אמר[קסז] רב יהודה:[קסח]
שור שהקריב אדם הראשון -
קרן אחת היתה לו במצחו,
שנאמר:
"וְתִיטַב לַיהוָה מִשּׁוֹר פָּר מַקְרִן מַפְרִיס".

"מַקְרִן" תרתי משמע!?
אמר רב נחמן בר יצחק:
"מוקְרָן" כתיב.

בעי[קסט] רב מתנה:
רומי[3] עשתה[קע] קלנדא,
וכל העיירות הסמוכות לה משתעבדות לה;
אותן עיירות - אסורות או[4] מותרות?
רבי יהושע בן לוי אמר: קלנדא אסורה לכל היא;
רבי יוחנן אמר: אין אסורה אלא לעובדיה[5] בלבד.

תניא[קעא] כוותיה דרבי יוחנן:
אף על פי שאמרו:
רומי עשתה קלנדא,
וכל עיירות הסמוכות לה משתעבדות לה;
היא[6] עצמה - אינה אסורה אלא לעובדיה בלבד;
וסטרנריא[קעב][7] וקרטסים,
ויום גנוסיא של מלכים,[קעג]
ויום שהומלך בו מלך -
לפניו אסור, אחריו מותר;
וגוי[קעד][8] שעשה משתה לבנו -
אין אסור אלא אותו היום ואותו האיש.

אמר רב אשי:

אף[9] אנן נמי תנינא, דקתני (כאן):
יום תגלחת זקנו ובלוריתו,
ויום שעלה בו מן הים,
ויום שיצא בו מבית האסורין,
וגוי שעשה משתה לבנו -[קעה]
אינו[קעו] אסור אלא אותו היום, ואותו האיש בלבד;[קעז]
בשלמא אותו היום - לאפוקי לפניו ולאחריו,
אלא[10] אותו האיש לאפוקי מאי?
לאו[11] לאפוקי משעבדיו?
שמע מינה.

תניא:
רבי שמעון בן אלעזר אומר:[קעח]
ישראל שבחוצה לארץ עובדי עבודה זרה[קעט] בטהרה[12] הן!
כיצד?
גוי[קפ] שעשה משתה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו,
אף על פי שאוכלין משלהן ושותין משלהן,
ושמש שלהן עומד לפניהם,
מעלה עליהם הכתוב כאילו אכלו מזבחי מתים,
שנאמר (שמות לד,טו):
"וְקָרָא[13] לְךָ וְאָכַלְתָּ מִזִּבְחוֹ".
ואימא - עד דאכיל!?
אמר רבא:
אם כן נימא קרא - ואכלת מזבחו,
מאי "וְקָרָא לְךָ"?
משעת קריאה.

ח: הלכך, *
כל[14] תלתין יומין,
בין[15] אמר ליה מחמת הלולא,
ובין[16] לא אמר ליה מחמת הלולא - אסור;
מכאן ואילך -
אי אמר ליה מחמת הלולא - אסור,
ואי לא אמר ליה מחמת הלולא - שרי.

וכי אמר ליה מחמת הלולא -
עד אימת?
אמר רב פפא:
עד תריסר ירחי שתא.

ומעיקרא[17] מאימת אסור?

רש"י

[1] שקרנותיו קודמות לפרסותיו. דאמר מר כל מעשה בראשית בקומתן נבראו שור עם קרניו מגודלין וכיון שיצא ראשו תחלה נמצאו קרנותיו קודמות לפרסותיו:
[2] [ותיטב לה' משור פר. אמר דוד ותיטב לה' תפלתי משור שביום שהיה שור דהיינו אותו יום שנולד כדכתיב שור או כשב וגו' הרי עשוי ונגמר כפר שהוא בן ג' שאפילו מקרניו לא חסר]:
[3] רומי שעשתה קלנדא. תקנו אותו יום להקריב זבחים וכל עיירות הסמוכות לה לרומי יודעין אנו שהן משתעבדות לה לרומי ליתן המס ולהביא להן כל צרכיהן אבל אותן עיירות אין עושין קלנדא מי הוי אסור לשאת ולתת עמהם דנימא הואיל ומשועבדות לרומי יש לומר מה שהן קונין עכשיו יביאו לרומי להקריבן בני רומי:
[4] או מותרות. הואיל ואין מקריבין הן ואין יום איד זה שלהן:
[5] לעובדיה. בני רומי:
[6] היא עצמה. כלומר כל עצמה של איסור אינה אלא לעובדיה:
[7] וסטרנליא וקרטסים. סיפא דברייתא וכולהו מפרש לקמן:
[8] גוי. ביום משתה בנו פלח לע"ז^ על שהגיע לכך:

רש"י

[9] אף אנן נמי תנינא. כרבי יוחנן דעיירות המשועבדות מותרות:
[10] אלא אותו האיש למעוטי מאי. פשיטא דמי שלא גילח היום ושאר גוים^ שלא עלו בו ביום מן הים מותרין:
[11] אלא לאו למעוטי אנשים משועבדים. לאותו האיש דמותרין דלא אמרינן מאן דזבני ממטו ליה למפלח:
[12] בטהרה. כלומר בלא כוונה ואין שמים על לב:
[13] וקרא לך. משמע שאתה קרוי לו מעלה אני על אכילתך כאילו הוא מזבחו:
[14] כל תלתין יומין דבתר הלולא:
[15] בין אמר. זה גוי^ לישראל מחמת הלולא אני עושה סעודה זו:
[16] ובין לא אמר לו. מסתמא להלולא מכוין ואסור דכל ימי הלולא מקריב לעבודה זרה:^
[17] ומעיקרא. קודם שיכניס את אשתו מאימת חיישינן להלולא אם הזמין אנשים לסעוד אצלו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר **רב פפא** משמיה **דרבא**:
מכי[1] רמו שערי באסינתי.[2]

ולבתר תריסר ירחי שתא שרי?
והא **רב יצחק בריה דרב משרשיא** איקלע לבי ההוא גוי, קפא
לבתר תריסר ירחי שתא,
ושמעיה דאודי, ופירש ולא אכל!?
שאני **רב יצחק בריה דרב משרשיא**,
דאדם[3] חשוב הוא.

וקרטסים. קפב

מאי קרטסים?
אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**:
יום[4] שתפסה בו רומי מלכות.

והתניא:
קרטסים ויום שתפסה בו רומי מלכות!?
אמר **רב יוסף**:
שתי תפיסות תפסה רומי,
אחת - בימי קלפטרא[5] מלכתא,
ואחת - שתפסה בימי יונים;
דכי אתא **רב דימי** אמר:
תלתין ותרין קרבי עבדו רומאי בהדי יונאי ולא יכלו להו,
עד[6] דשתפינהו לישראל בהדייהו,
והכי[7] אתנו בהדייהו:
אי מינן מלכי - מנייכו הפרכי,
אי מנייכו מלכי - מינן הפרכי.

ושלחו להו רומאי ליונאי:
עד האידנא עבידנא בקרבא,
השתא נעביד בדינא -
מרגלית[8] ואבן טובה,
איזו מהן יעשה בסיס[9] לחבירו?
שלחו להו:
מרגלית לאבן טובה.

אבן טובה ואינך,[10]
איזו מהן יעשה בסיס לחבירו?
אבן טובה לאינך.

אינך וספר תורה,
איזו מהן יעשה בסיס לחבירו?
אינך לספר תורה.

רש"י

שלחו להו:
אנן ישראל בהדן וספר תורה בהדן! קפג
כפו[11] להו.

עשרין[12] ושית שנין קמו להו בהימנותייהו בהדי ישראל,
מכאן ואילך - אישתעבדו בהו.

מעיקרא[13] מאי[14] דרוש,
ולבסוף מאי דרוש?
מעיקרא דרוש:
"נִסְעָה וְנֵלֵכָה וְאֵלְכָה[15] לְנֶגְדֶּךָ" (בראשית לג,יב),
ולבסוף דרוש:
"יַעֲבָר נָא אֲדֹנִי לִפְנֵי[16] עַבְדּוֹ" (שם,יד).

עשרין ושית שנין דקמו בהימנותייהו בהדי ישראל מנא לן?
דאמר **רב כהנא**:
כשחלה **רבי ישמעאל ברבי יוסי**,
שלחו ליה: רבי,
אמור לנו שנים ושלשה דברים שאמרת לנו משום אביך.
אמר להו:
מאה ושמנים שנה קודם שנחרב הבית -
פשטה[17] מלכות הרשעה[18] על ישראל;

שמנים שנה עד לא חרב הבית -
גזרו טומאה על ארץ העמים ועל כלי זכוכית;

ארבעים שנה עד לא חרב הבית -
גלתה סנהדרין וישבה לה בחנות.[19]

למאי הלכתא?
אמר **רבי יצחק בר אבדימי**:
לומר - שלא דנו דיני[20] קנסות.

דיני קנסות סלקא דעתך?
והאמר **רב יהודה** אמר **רב**:
ברם זכור אותו האיש לטוב,
ו**רבי יהודה בן בבא** שמו,
שאלמלא הוא נשתכחו דיני קנסות מישראל;
נשתכחו - לגרסינהו!
אלא בטלו דיני קנסות מישראל,
שגזרה מלכות הרשעה שמד: קפד
כל הסומך יהרג,
וכל הנסמך יהרג,
ועיר שסומכין בה תחרב,

רש"י

1 **מכי רמו שערי באסינתי.** לעשות שכר ליום המשתה:
2 **אסינתי.** עריבות ששורין בהן שעורין לעשות שכר ל"א נותנין עפר בעריבות וזורעין שם שעורין קודם ימי החופה ומביאין לפני החתן והכלה כשהן צמוחים ואומרים להם פרו ורבו כשעורין הללו שממהרין לצאת מכל התבואה:
3 **דאדם חשוב הוא.** ושמח ממנו הגוי^ מאד:
4 **יום שתפסה בו רומי מלכות.** שנלחמו עם יונים ונצחום ומלכו בכל העולם:
5 **בימי קלפטרא מלכתא.** של אלכסנדריא כדאמר בהמפלת במסכת נדה (ל:) ונלחמו רומיים עמה ונצחוה ותפסו הם המלוכה:
6 **עד דשתפינהו.** רומאי לישראל בהדייהו:
7 **והכי אתנו.** רומאי לישראל אי מינן מלכי כו':
8 **מרגלית.** אינה חשובה כאבן טובה:^
9 **בסיס.** כן תרגום כנו בסיסיה למושב חברתה להושיבה עליה:
10 **אינך.** הוא נופך קרבונקל"א:
11 **כפו להו.** רומאי ליונאי:
12 **עשרין ושית שנין קמו.** רומאי בהימנותייהו לישראל:
13 **מעיקרא.** כי קמו רומאי בהימנותייהו:
14 **מאי דרוש.** רומיים:
15 **ואלכה לנגדך.** יעקב ועשו שוין בגדולה:
16 **לפני עבדו.** דרך השר להלך לפנים:
17 **פשטה.** שלטה:
18 **הרשע'.^** רומי:
19 **בחנות.** מקום בהר הבית וחנות שמו:
20 **דיני קנסות.** אונס ומפתה ושלשים של עבד שנתנה תורה קצבה אחת ליקר ולזולל ומאחר שלא ישבו בלשכת הגזית לא דנו ובטלו דיני קנסות דכתיב בתשלומי כפל שהוא קנס אשר ירשיעון אלהים דהיינו מומחין וסמוכין בשם רבי כדאמרינן בסנהדרין ומי שאינו סמוך אינו דן דיני קנסות:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ותחום[1] שסומכין בו יעקר;

מה עשה **רבי יהודה בן בבא**?
הלך וישב בין שני הרים גדולים,
ובין שתי עיירות גדולות,
בין שני תחומי שבת, בין אושא לשפרעם,
וסמך[2] שם חמשה זקנים:
רבי מאיר ורבי יהודה ורבי יוסי ורבי שמעון,
ורבי אלעזר בן שמוע,
ורב אויא מוסיף: אף רבי נחמיה;
כיון שהכירו בהם אויבים -
אמר להם: בני, רוצו!
אמרו לו: רבי, ואתה מה תהא עליך?
אמר להם: הריני מוטל לפניהם כאבן שאין לה הופכין.

אמרו:
לא זזו משם,
עד שנעצו לגופו שלש מאות לולניאות[3] של ברזל,
ועשאוהו לגופו ככברה!?

אמר **רב נחמן בר יצחק**:
לא תימא - דיני קנסות,
אלא שלא דנו דיני נפשות.

מאי טעמא?
כיון דחזו דנפישי להו רוצחין ולא יכלי למידן,
אמרו:
מוטב נגלי ממקום למקום, כי[4] היכי דלא ליחייבו,
דכתיב (דברים יז,י):
"וְעָשִׂיתָ עַל פִּי הַדָּבָר אֲשֶׁר יַגִּידוּ לְךָ מִן הַמָּקוֹם הַהוּא",
מלמד שהמקום[5] גורם.

מאה ושמנים ותו לא?
והתניא:[קפה]
ט. **רבי יוסי ברבי** * אומר:[קפו]
מלכות[6] פרס בפני הבית שלשים וארבע שנה,
מלכות יון בפני הבית מאה ושמונים שנה,
מלכות חשמונאי בפני הבית מאה ושלש,
מלכות בית הורדוס מאה ושלש;
מכאן[7] ואילך -
צא[8] וחשוב כמה שנים אחר חורבן הבית;

רש"י

[1] **תחום.** אלפים אמה סביבות העיר:
[2] **וסמך שם כו'.** והני רבנן בתר חורבן הבית הוו טובא:
[3] **לולניאות.** חניתות:
[4] **כי היכי דלא ליחייבו.** רוצחים קטלא דאין דנין דיני נפשות אפילו בסנהדרין קטנה שבכל עיר אלא בזמן שהיתה סנהדרין גדולה בישיבתה ובמקום המיוחד לה והוא לשכת הגזית:
[5] **המקום גורם.** לחייב הנדון ואם אינם שם לא ידונו והאי קרא בדיני נפשות קאי כי יפלא ממך דבר בפרשת שופטים ושוטרים בזקן ממרא:
[6] **מלכות פרס בפני הבית.** בזמן הבית בעודו בנוי לאחר שבנאו כורש נמשכה מלכותו שלשים וארבע שנים ובטלה ותפשוה בני יון ומלכו מאה ושמונים הרי מאתים וי"ד ובני חשמונאי נטלו מלכות מיונים ומלכו ק"ג והורדוס אחריהם ק"ג הרי ד' מאות וכ' שנה שהיה בית שני בישובו:
[7] **מכאן ואילך.** ממלכות הורדוס ואילך חרב הבית ובטלה מלכותן:
[8] **צא וחשוב.** והבא למנות סדר חכמים וחייהם או שני שטר חוב או שום מעשה המאורע ימנה לחורבן מעכשיו כך וכך שנים לחורבן הבית אלמא מאתן ושית קודם חורבן הבית פשטה דהא אמרן לעיל דרומיים וישראל נטלו יחד המלכות מיונים וקתני הכא דישראל מלכו קודם חורבן מאתן ושית:

אלמא מאתן ושית הוו -
ואת אמרת -
מאה ושמונים הוו!?
אלא עשרין ושית שנין קמו בהימנותייהו בהדי ישראל,
ולא אישתעבדו בהו,
ואמטו[9] להכי לא קא חשיב להו,
כשפשטה מלכות הרשעה על ישראל.

אמר[10] **רב פפא**:
אי טעי האי תנא ולא[11] ידע פרטי[12] כמה הוה,
לישייליה[13] לספרא כמה כתיב,
וניטפי[14] עלייהו עשרין שנין;
ומשכח ליה לחומריה,[15]
וסימניך:
"זֶה לִּי עֶשְׂרִים שָׁנָה בְּבֵיתֶךָ" (בראשית לא,מא).

אי[16] טעי ספרא,
נשייליה לתנא כמה חשיב,
ונבצר מינייהו עשרין שנין,
ומשכח ליה לחומריה,
וסימניך:[17]
ספרא -[18] בצירא, תנא -[19] תוספאה.

תנא **דבי אליהו**:
ששת[20] אלפים שנה הוי עלמא,[קפז]
שני[1] אלפים תוהו,

רש"י

[9] **אמטו להכי לא חשיב להו.** ר' ישמעאל לעיל בהדי הנך דפשטה על ישראל דהא בהנהו לא שלטה עליהן דשותפי הוו:
[10] **אמר רב פפא אי טעי האי תנא.** דתנייה להך מתני' דצא וחשוב אחר חורבן:
[11] **ולא ידע.** במנין שנים שאחר חורבן הבית כמה שנים טעה בשנה שהוא עומד בה לא ידע אי שנת כ' היא על המאות או שנת כ"א או שתים:
[12] **פרטי כמה הוו.** אין אדם טועה במאות אלא טועה בשנה או בשתים דהיינו פרטי דמאות ואלפים הוו כללי:
[13] **נשייליה לספרא כמה.** לסופר הכותב גטין ושטרות שהוא מונה למלכות יון כדאמר לקמן (י.) בגולה אין מונין אלא למלכות יון ואין מונין לתחלת מלכותן שהיו שש שנים מקוטעות שלא מלכו אלא בעילם ומשש שנים ואילך פשטה מלכותן ומשם והלאה מונין להן כדאמר לקמן נישייליה האי תנא לספרא כמה פרט השנים יש לו על הכלל שלו:
[14] **ונטפי עלייהו.** תנא עשרין שנין אם יש לו לסופר פרט ט"ו על כללו למנין יונים יש לו לתנא ל"ה פרט על כללו למנין שני חורבן:
[15] **לחומריה.** קשר כלומר סכום חשבונו ימצא כהוגן שהרי מנין הסופר מתחיל ש"פ שנים קודם החורבן כדתניא לעיל דיון נטלו מלכות לסוף ל"ד לבנין הבית הוסף עליהם שש שנים שאין מונין להן הרי תחלת מניינם לסוף מ' לבניינו דהיינו ש"פ קודם חורבן נמצא כשהתחיל תנא למנות לחורבן ומנה כבר כ' שנה נשלם כלל הסופר להיות ד' מאות וכשהיה לסופר אחת פרט הי' ליה לתנא כ' ואחת כשהיה לסופר עשר שנים פרט היה לו לתנא ל' כשהגיע הסופר לת"ק ואחת יש לו לתנא קכ"א דהוי פרטי כ"א וה"ה דמצי למיתני נבצר מנייהו תמנן ואידי ואידי חד חושבנא ודרך קצרה נקט למלתיה:
[16] **ואי טעי ספרא.** בפרטא דידה נשייליה לתנא כמה פרטא דיליה ונבצר מינייהו עשרין וטעמא כדפרישית ואם יהיו לו לתנא מאתים ול' יהיו לו לסופר שש מאות ועשר ואם יש לתנא מאתים ועשר יהיו לו לסופר חמש מאות ותשעים וה"ה דמצי למיתני ניטפי עלייהו תמנן אלא משום דרך קצרה נקט ועוד דבעי לאוקומי בצירותא אספרא ותוספתא אתנא משום סימנא דספרא בצירא ותנא תוספאה:
[17] **וסימנך.** שלא תתחלף הי מבצר והי מטפי דלא תחלי':^
[18] **ספרא בצירא.** מדקדק בתיבות וכותבן במסורה בחסרון אותיות:
[19] **תנא תוספאה.** תני תוספתא:
[20] **ששת אלפים שנים.** נגזר על העולם להתקיים כמנין ימי השבוע וביום השביעי שבת ובשבעת אלפים נוח לעולם:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שני[2] אלפים תורה,
שני[3] אלפים ימות המשיח;
ובעונותינו[קפח] שרבו -
יצאו מהן מה שיצאו.[קפט]

שני[4] אלפים תורה מאימת?
אי נימא - ממתן תורה עד השתא;
ליכא כולי האי,
דכי[65] מעיינת בהו,
תרי אלפי פרטי דהאי אלפא הוא דהואי!
אלא מ"וְאֶת[7] הַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּזָרָן" (בראשית יב,ה),
וגמירי:[8]
דאברהם בההיא שעתא בר חמשין ותרתי הוה,
כמה[9] בצרן מדתני תנא?
ארבע[10] מאה וארבעים ותמניא שנין הויין,
כי[11] מעיינת ביה -
מ"וְאֶת הַנֶּפֶשׁ[קצ] אֲשֶׁר עָשׂוּ בְּזָרָן" עד מתן תורה -
ארבע מאה וארבעים ותמניא שנין הויין.

אמר רב פפא:
אי[12] טעי תנא ולא ידע פרטיה כמה הוי,

רש"י

1 **שני אלפים.** ראשונים נגזר עליו להיות תוהו בלא תורה:

2 **ושני אלפים תורה.** בלא ימות המשיח:

3 **ושני אלפים ימות המשיח ובעונותינו שרבו יצאו.** משני אלפים אחרונים מה שיצאו ומשיח לא בא:

4 **אי נימא ממתן תורה ועד עכשיו.** עד גמר ארבעת אלפים לבריאת עולם כדקאמרת ליכא ב' אלפים:

5 **דכי מעיינת בהו.** בשני קמאי דתוהו קודם מתן תורה תרי אלפים ופרטי מאלף ג' תמ"ח שנים משכחת בהו:

6 הכי גרסינן **דכי מעיינת בהו בשני דקודם מתן תורה כו'.** ולא גרסינן ועוד דכי מעיינת כו' ופירושם כדפרישית צא וחשוב שנות דור ודור שחי כל אחד קודם שנולד בנו דשנים שאחרי כן אתה נותן לבן ותמצא מאדם עד שנולד נח תתרנ"ו שנים ונח חי תק"ב שנים קודם שנולד שם דכתיב (בראשית ה) ויהי נח בן חמש מאות שנה וגו' כשנולד בנו הראשון היה בן ת"ק שנים ויפת הוא הגדול מחם שנה וחם גדול משם שנה הרי תק"ב שנים לנח כשנולד שם כדכתיב (שם יא) בן מאת שנה ויולד את ארפכשד שנתים אחר המבול ואם שם לת"ק שנים דנח אתייליד כי מטו שנתים אחר המבול הוה ליה בר ק"ב דהא כתיב (שם ז) ונח בן שש מאות שנה והמבול היה חשוב תק"ב דנח ומאה דשם עד ארפכשד והוסף על נ"ו של פרט הרי תרנ"ח וארפכשד הוליד את שלח בל"ה הרי תרצ"ג ומשלח עד עבר ל' הרי תשכ"ג ומעבר עד פלג ל"ד הרי תשנ"ז ומפלג עד רעו ל' הרי תשפ"ז ומרעו לשרוג ל"ב הרי תתי"ט ומשרוג לנחור ל' הרי תתמ"ט ומנחור לתרח כ"ט הרי תתע"ח ומתרח לאברהם ע' הרי תתקמ"ח על אלף ומאברהם עד יצחק ק' הרי אלפים ומ"ח ומיצחק עד מתן תורה ת' שנים כיצד ס' עד שנולד יעקב וברדתו למצרים כתיב ימי שני מגורי שלשים ומאת שנה הרי ק"צ משנולד יצחק וישראל היו במצרים רד"ו הרי ד' מאות ומ"ח שנים על אלפים לבריאת עולם נמצא ממתן תורה עד ד' אלפים לבריאתו של עולם אלף וחמש מאות וחמשים ושתים:

7 **אלא מן ואת הנפש וגו'.** ומתרגמינן דשעבידו לאורייתא:

8 **וגמירי דההיא שעתא הוה אברהם בר נ"ב.** הוסיפם על אלף ותתקמ"ח שהיו בידך כשנולד אברהם הרי אלפים תוהו:

9 **דכמה בצירן.** לך השתא דתורה דתני תנא:

10 **תמ"ח שנים.** היו בצירן לך:

11 **כי מעיינת מואת הנפש אשר עשו עד מתן תורה.** הכי הוו הוסף אותן על מנין מתן תורה ונמצא אלפים מכוונין מואת הנפש אשר עשו וגו' עד גמר ד' אלפים לבריאת עולם והוא קע"ב שנים לאחר חורבן כיצד הרי מנית עד יציאת מצרים תמ"ח על עודף אלפים וכתיב (מ"א ו) ויהי בשמנים שנה וארבע מאות שנה לצאת בני ישראל עד ויבן שלמה את הבית הרי תתקכ"ח על אלפים כשנבנה הבית וימי בית ראשון ד' מאות ועשר הרי שלשה אלפים ושל"ח שנים וגלות בבל ע' שנים הרי ת"ח וימי בית שני ת"ך הרי תתכ"ח נמצא קע"ב חסרין מד' אלפים והכי תני בסדר עולם:

ליישייליה[13] לספרא כמה כתיב,
וניטפי[14] עלייהו ארבעין ותמני,
ומשכח ליה לחומריה;
ט: וסימניך: *
"אַרְבָּעִים[15] וּשְׁמֹנֶה עִיר" (במדבר לה,ז);

ואי טעי ספרא,
נשייליה לתנא כמה קתני וניבצר מינייהו ארבעים ושמונה,
ומשכח ליה לחומריה,
וסימניך:
ספרא - בצירא, תנא -[1716] תוספאה.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע:
האי[18] מאן דלא ידע כמה שני בשבוע הוא עומד,
ניטפי[19] חד שתא,
ונחשוב[20] כללי ביובלי ופרטי בשבועי,
ונשקל[21] ממאה תרי,
ונשדי אפרטי ונחשובינהו לפרטי בשבועי,
וידע כמה שני בשבוע,
וסימניך:[22]

רש"י

12 **אי טעי תנא.** דתני ובעונותינו שרבו יצאו מהן מה שיצאו ורוצה למנות כמה יצאו מימות המשיח וטועה בשנה או בשתים או יותר דלא ידע פרטי על כלל המאות כמה הוו דאין אדם טועה במאות לפיכך לא הוצרך רב פפא לתת סימן בטעותא דכללי:

13 **ליישייליה לספרא.** המונה למלכות יון כמה פרטי הוא כותב על כללא דידיה:

14 **ונטפיה.** תנא בפרטא דידיה על פרטא דספרא:

15 **מ"ח שנה.** שהרי מנין התנא מתחיל לאחר קע"ב שנים לחורבן הבית ששלמו שני אלפים תורה ומנין הסופר מתחיל ש"פ שנים קודם חורבן הבית הרי מנין הסופר קודם לתנא תקנ"ב שנים וכשמונה התנא ארבעים ושמונה שנה נשלמו כללו של סופר לשש מאות והתחיל פרטו מכאן ואילך כשהיה לו שנה פרט היו לו לתנא מ"ט כשהיו י' שנים פרט היו לו לתנא נ"ח וה"ה דמצי למימר ונבציר מינייהו נ' ושנים שנה שהי' לו לסופר קודם שהתחיל תנא למנות אלא משום דאנח סימנא מ"ח עיר ועוד דבעי לאוקומי בצירותא אספרא משום סימנא דספרא בצירא תנא תוספאה:

16 **תנא תוספאה.** קורא מקרא שלם בתוספת אותיות לישנא אחרינא קרי תוספאה וזה נראה עיקר דלענין קריאה דקרא לא שייך תנא כלל אלא קרא:

17 **ארבעים ושמונה עיר.** בערי הלוים כתיב:

18 **האי מאן דלא ידע בכמה שני בשבוע.** קאי למנין סדר שמיטות שהיו ישראל מונין והולכין בפני הבית דקי"ל שביעית בזמן הזה נהגא ואפי' (לר"מ) דאמר בזמן שאתה משמט קרקע אתה משמט כספים מודה הוא דמדרבנן נהגא בפ' השולח גט (גיטין לו.) ובמשקין בית השלחין (מו"ק ב:):

19 **נטפי חדא שתא.** על שנין דמחורבן ועד שנה שהוא עומד בה מהאי טעמא דתניא (תענית כט.) מגלגלין זכות ליום זכאי וחובה ליום חייב כשחרב הבית בראשונה מוצאי שבת היה ומוצאי שביעית היתה ותשעה באב היה וכן בשניה אלמא שתא דחורבן אתחלתא דשמטה למהדר הוות ומאן דמני לשני חורבן לא מני לההיא שתא בהדי שני דחורבן אלא בהדי שני דקם ביתא הואיל ונפק ליה רובא בט' באב הלכך מאן דבעי לממני שמטה לוספה לשנת חורבן על מנין שני דבתר חורבן:

20 **ונחשב כללי.** המאות ביובלי שתי יובלות למאה לקצר מניינו:

21 **ונשקול מכל מאה תרתי ונישדי אפרטי.** כר' יהודה דאמר (ר"ה ט.) שנת חמשים עולה לכאן ולכאן היא שנת יובל והיא שנת תחלת השמטה הבאה ונמנית לראש יובל הבא דאי כרבנן הא אמרי שנת חמשים היא שנת יובל היא שנת חמשים ובחמשים ואחת מתחיל מנין יובל הבא נמצאת שנה מתוספת על סדר השמטה לכל יובל ולרבי יהודה משהתחילו למנות השמיטין לא זז הסדר משבע שנים לז' שנים:

22 **וסימן.** דלא תעביד כרבנן אלא כר' יהודה למשקל תרתי שני מכל מאה כי זה שנתים ובמסכת ערכין (יב:) פרכינן לר' יהודה חורבן בית שני במוצאי שביעית מי משכחת ליה מכדי בית שני כמה קם ארבע מאות ועשרים פש ליה תמני שני לארבע מאה דיובלי שדינהו אעשרים הרי עשרים ושמונה אשתכח דבשנת השמטה חרב ומשנינן הנך שית שנין עד דסליק עזרא ומקדיש לא מני שמיטין הלכך דל מנייהו שית שני קמייתא אשתכח דבעשרין ותרתי ליובל חרב והיא מוצאי שביעית:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

"כִּי זֶה שְׁעָתַיִם הָרָעָב בְּקֶרֶב הָאָרֶץ" (בראשית מה,ו).

אמר **רבי חנינא**:
אחר ארבע מאות לחורבן הבית,
אם יאמר לך אדם -
קח שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד - אל[1] קצא תקח.

במתניתא[2] תנא:
אחר ארבעת אלפים ומאתים ושלשים ואחת שנה לבריאת עולם,
אם יאמר לך אדם -
קח לך שדה שוה אלף דינרים בדינר אחד - אל תקח.

מאי בינייהו?
איכא בינייהו תלת שנין,
דמתניתא טפיא תלת שני.

י. ההוא שטרא דהוה כתיב ביה * שית[3] שנין יתירתא,
סבור רבנן קמיה דרב למימר:
האי שטר מאוחר[4] הוא,
ניעכביה עד[5] דמטיא זמניה ולא טריף.

אמר **רב נחמן**:
האי[6] ספרא דוקנא כתביה,
והנך שית שנין דמלכו בעילם דאנן לא חשבינן להו,
הוא קחשיב ליה - ובזמניה כתביה;
דתניא:
רבי יוסי אומר:
שש שנים מלכו בעילם,
ואחר כך פשטה מלכותן בכל העולם כולו.

מתקיף לה **רב אחא בר יעקב**:
ממאי[7] דלמלכות יונים מנינן?
דלמא[8] ליציאת מצרים מנינן,

רש"י

[1] אל תקח. שהיא קץ הגאולה ותקבץ להר הקודש לנחלת אבותיך ולמה תפסיד הדינר:

[2] דמתניתא טפיא תלת שנין. לחשבון הברייתא מושך הגלות שלש שנים יותר דאמרינן לעיל אחר קע"ב שנים לאחר חורבן נשלמו ארבע אלפים הוסיף עליהם רל"א דקתני בברייתא הרי הקץ לאחר ת"ג לחורבן ורבי חנינא ת' קאמר כשאמר רבי חנינא למילתיה עדיין לא עברו ת' לחורבן:

[3] שית שנין יתירתא. שבא לפני ב"ד בשנה שנכתב בו ומצא בו שש שנים יותר ממניינם כגון שהיו עומדים בשנת חמש מאות למלכות יון ובו היה כתוב בשנת חמש מאות ושש שנים לוה פלוני מפלוני וסתם היה כתוב ולא היה כתוב בו שום מלכות:

[4] מאוחר הוא. מלוה עשה עמו טובה ומחל לו שעבוד קרקעות של שש שנים וכל מי שיקנה קרקעו בתוך שש שנים אינו מפסיד שהרי זמן מכירה קודם לזמן טריפת השטר:

[5] ועד דמטי זמניה לא טריף. אינו יכול לטרוף לקוחות אלא אותן שיקחו ממנו משש ואילך:

[6] ספרא דוקנא כתביה. מדקדק בחשבונות הוא ואינו הולך אחרינו שאין אנו מתחילין למנות לתחלת מלכות יון אלא לאחר שש שנים שמלכו בעילם והוא מונה לתחלת מלכותן ושיעבודו מיום כתיבתו הוא ומהיום והלאה יטרוף ואין כאן מחילה לפי שחמש מאות שלנו הן חמש מאות ושש לתחלתן:

[7] ממאי. דהאי דמנינן לשטרי לש"פ שנים קודם חורבן דעתין למלכי יון דתימא דהנך שית שני יתירתא היינו האי דאתחיל למימני מתחלת מלכותן דניחא לך למימר הכי ולא ניחא לך למימר מאוחר הוא לפי שאין דרך למחול שעבודו שמא ימכור זה כל נכסיו בתוך זמן האיחור ויפסיד את חובו:

ושבקיה[9] לאלפא קמא ונקטיה אלפא בתרא,
והאי מאוחר הוא!?
אמר **רב נחמן**:
בגולה[10] אין מונין אלא למלכי יונים בלבד.

הוא סבר - דחויי קא מדחי ליה,
נפק דק ואשכח,
דתניא:
בגולה אין מונין אלא למלכי יונים בלבד.

אמר **רבינא**:[11]
מתניתין נמי דיקא,
דתנן (ראש השנה א:א):
באחד בניסן - ראש השנה למלכים ולרגלים;
ואמרינן:
למלכים - למאי הלכתא?
אמר **רב חסדא**:
לשטרות;[12]
ותנן (שם):
באחד בתשרי -
ראש השנה לשנים, ולשמיטין;
ואמרינן:
לשנים - למאי הלכתא?
ואמר **רב חסדא**:
לשטרות;
קשיא שטרות אהדדי!
ומשנינן:
כאן - למלכי ישראל,
כאן - למלכי אומות העולם, קצב
למלכי ישראל - מנינן מניסן; קצג
למלכי אומות העולם - מנינן מתשרי, קצד
ואנן[13] השתא מנינן מתשרי, קצה
ואי סלקא דעתך - ליציאת מצרים מנינן,
מניסן בעינן למימני!
אלא לאו שמע מינה -
למלכי יונים מנינן?
שמע מינה.

רש"י

[8] דלמא. בין אנן בין הא ספרא האי דמנינן לש"פ שנים קודם חורבן לאו דעתין אמלכות יון אלא ליציאת מצרים מנינן:

[9] ושבקיה לאלפא קמא. דמיציאת מצרים ומתחלינן למימני מתחילת אלפא בתרא והיא שנה ראשונה ליון שפשטה מלכותן בכל העולם דמיציאת מצרים ועד חורבן אלף וש"פ שנים ת"פ שנים עד בנין בית ראשון ות"י דבניינו הרי תת"צ ושבעים דגלות בבל ות"כ דבית שני הרי אלף וש"פ שנים ומלכות יון נמי פשטה בכל העולם ג' מאות ושמונים שנים קודם חורבן שהוא תחלת אלף שנים וכיון דדעתין איציאת מצרים ליכא למתלי הנך שית שנין אלא במחילת השעבוד ושטר מאוחר הוא:

[10] אין מונין אלא למלכי יונים. וכיון דלמלכות יון מנינן ואיכא למיתלי להנך שית שנין בספרא דוקנא תלינן ביה ולא תלינן ליה במחילת השעבוד שאין כל אדם עושה כן:

[11] דיקא. דלמלכות יון מנינן:

[12] לשטרות. דכל אימת דקאי מלכא מכי מטי שילהי אדר סלקא ליה שתא ובניסן ריש שתא תנינא למיכתב בשטרי:

[13] ואנן השתא מתשרי מנינן. כל תשרי מחדשים שתא אלמא ודאי מניינא דידן למלכי האומות הואי ואין לך מלכות באומות מתחלת שלש מאות ושמונים שנה קודם אלא מלכות יון דאי סלקא דעתך דהאי דמנינן לשלש מאות ושמונים שנה קודם חורבן דדעתין איציאת מצרים מניסן בעו למימני ולחדושי שתא דקיי"ל בשמעתא קמייתא במסכת ראש השנה דליציאת מצרים מניסן מנינן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ויום גנוסיא של מלכים.[קצו]
מאי יום גנוסיא?[קצז]
אמר רב יהודה:
יום שמעמידין בו את המלך.[קצח]

והתניא:
יום גנוסיא, ויום שמעמידין בו את המלך!?[קצט]
לא קשיא,
הא -[1] דידיה,
הא - דבריה.

ומי[2] מוקמי מלכא בר מלכא?
והתני רב יוסף:
"הִנֵּה כָסֵּן נְתַתִּיךָ בַּגּוֹיִם" (עובדיה א,ב),
שאין מושיבין מלך בן מלך;
"בָּזוּי אַתָּה מְאֹד" (שם),
שאין[3] להן לא כתב ולא לשון!?
אלא מאי יום גנוסיא?[ר]
יום הלידה.

והתניא:
יום גנוסיא[רא] ויום הלידה!?
לא קשיא,
הא - דידיה,
הא - דבריה.

והתניא:
יום גנוסיא[רב] שלו,
יום גנוסיא[רג] של בנו,
ויום הלידה שלו ויום הלידה של בנו!?
אלא מאי יום גנוסיא?[רד]
יום שמעמידין בו את המלך,[רה]
ולא קשיא,
הא - דידיה,
הא - דבריה,
ואי קשיא לך דלא מוקמי מלכא בר מלכא -
על[4] ידי שאלה מוקמי,
כגון[5] אסוירוס בר אנטונינוס דמלך.

אמר ליה אנטונינוס לרבי:
בעינא דימלוך אסוירוס ברי תחותי,
ותתעביד טבריא קלניא,[6]
ואי אימא להו חדא - עבדי,
תרי - לא עבדי.

אייתי[7] גברא ארכביה אחבריה,

רש"י

[1] הא דידיה הא דבריה. כשמעמידין בן מלך בחיי אביו להחזיקו במלוכה שמח האב ועושה אותו יום איד:
[2] ומי מוקמי. רומיים מלכא בר מלכא כל הני יום אידיהן דמתני' דרומיים נינהו כדתניא לעיל יום שתפסה בו רומי מלכות ותניא רומי עשתה קלנדא:
[3] כתב ולשון של רומיים מאומה אחרת באה להן אחרים תקנו להן כל ספריהם:
[4] ע"י שאלה. נוטלין רשות מן השרים ומבקש האב מהן להעמיד בנו תחתיו:
[5] כגון אסוירוס בן אנטונינוס. דמלך על ידי שאלת אביו:
[6] קלניא. בת חורין שלא תתן מס לעולם משום דאית בה רבנן ואנטונינוס עצמו היה משמש בפני רבי כדלקמן ומשום הכי היה אוהב לרבנן:

ויהב ליה יונה לעילאי,
ואמר ליה לתתאה:
אימר לעילא דלמפרח מן ידיה יונה.
אמר:
שמע מינה -
הכי קאמר לי -
את בעי מינייהו דאסוירוס ברי ימלוך תחותי,
ואימא[8] ליה לאסוירוס דתעביד טבריא קלניא.

אמר ליה:
מצערין לי חשובי דרומאי.[רו]
מעייל ליה לגינא,
כל יומא עקר ליה פוגלא ממשרא קמיה.
אמר:
שמע מינה - הכי קאמר לי -
את קטול חד חד מינייהו,
ולא תתגרה בהו בכולהו. *

ולימא[9] ליה מימר בהדיא!?
אמר:[10] שמעי חשיבי[רז] רומי ומצערו ליה.
ולימא ליה בצנעה!?[רח]
משום דכתיב (קהלת י,כ):
"כִּי עוֹף הַשָּׁמַיִם יוֹלִיךְ אֶת הַקּוֹל".

הוה ליה ההוא ברתא דשמה גירא,
קעבדה איסורא,[11]
שדר[12] ליה גרגירא,
שדר ליה כוסברתא;[13]
שדר ליה כרתי,[14]
שדר[רט][15] ליה חסא.

כל יומא
הוה שדר ליה דהבא פריכא במטראתא[16] וחיטי[17] אפומייהו,
אמר להו: אמטיו חיטי לרבי.
אמר ליה:
לא צריכנא, אית לי טובא.
אמר ליה:[רי]
ליהוו למאן דבתרך דיהבי לבתראי דאתו בתרך,
ודאתי[1] מינייהו ניפוק עלייהו.

רש"י

[7] אייתי רבי גברא ארכביה וכו'. כלומר הרכב את בנך עליהן ועליך ותהא טבריא מסורה בידו:
[8] ואימא ליה. לברך דליפרחה ליונה מן ידיה כלומר דליעבד טבריא קלניא להוציאה מתחת עולו:
[9] ולימא ליה. בפרהסיא:
[10] דלמא. מצערי ליה לרבי:
[11] עבדה איסורא. זנתה:
[12] שדר ליה. אנטונינוס לרבי עשב ששמו גרגירא רוק"א בלע"ז והבין רבי מה לי ולעשב הזה ודאי סימנא הוא דשלח לי גרגירא נגרר' ונמשך לב גירא עם הנואפים יודע היה ללמוד אנטונינוס:
[13] שדר ליה. רבי כוסברתא בלע"ז אלוינאר"א כלומר שחוט הבת כוס ברתא שתי מלות:
[14] הדר שדר ליה. אנטונינוס כרתי בלע"ז פורי"ש כלומר אם כן יכרת זרעי:
[15] הדר שדר ליה חסא. לייטוג"א בלע"ז כלומר חוס עלה:
[16] מטראתא. דיאסקאות של עור כמין שקים גדולים:
[17] [וחיטי אפומייהו. שאם יפתחו השקים רואים החטים ולא יבינו]:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

הוה ליה ההיא נקרתא[2] דהוה עיילא מביתיה לבית[3] רבי,
כל יומא הוה מייתי תרי עבדי,
חד קטליה אבבא דבי רבי וחד קטליה אבבא דביתיה,
אמר ליה:
בעידנא דאתינא - לא נשכח גבר קמך.
יומא חד אשכחיה לרבי חנינא בר חמא דהוה יתיב,
אמר:
לא אמינא לך בעידנא דאתינא לא נשכח גבר קמך!?
אמר ליה: לית דין ילוד אשה.[ריא]
אמר ליה: אימא ליה דניזיל[ריב] לההוא עבדא,
דגני אבבא דקאים וליתי.

אזל רבי חנינא בר חמא,
אשכחיה דהוה קטיל,
אמר: היכי אעביד?
אי איזיל ואימא ליה דקטיל -
אין משיבין על הקלקלה!
אשבקיה ואיזיל -
קא מזלזלינן במלכותא!
בעא רחמי עליה ואחייה ושדריה.
אמר:
ידענא זוטי דאית בכו מחיה מתים!
מיהו,
בעידנא דאתינא לא נשכח איניש קמך.

כל יומא הוה משמש[4] לרבי,
מאכיל ליה, משקי ליה,
כי הוה בעי רבי למיסק לפוריא -
הוה גחין קמי פוריא;
אמר ליה: סק עילואי לפורייך,
אמר ליה:[ריג] לאו אורח ארעא לזלזולי במלכותא כולי האי.
אמר ליה:[ריד] מי ישימני מצע תחתיך לעולם הבא!

אמר ליה: אתינא לעלמא דאתי?
אמר ליה: אין.
אמר ליה: והכתיב (עובדיה א,יח):
"לֹא יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו"!
בעושה מעשה "עֵשָׂו".

תניא נמי הכי:
"לֹא יִהְיֶה שָׂרִיד לְבֵית עֵשָׂו",
יכול - לכל;
תלמוד לומר: "לְבֵית עֵשָׂו",
בעושה מעשה "עֵשָׂו".

אמר ליה: והכתיב (יחזקאל לב,כט):
"שָׁמָּה[5] אֱדוֹם מְלָכֶיהָ וְכָל נְשִׂיאֶיהָ"!?
אמר ליה:

רש"י

[1] ודאתו מינייהו ניפוק עלייהו. היוצאין מבניך יוציאו הוצאות למלכי רומי העומדין אחרי על סמך הממון הלז:
[2] נקרתא. מערה לשון נקרת הצור (שמות לג):
[3] לביתיה דרבי. ללמוד תורה:
[4] משמש ליה. משמש לפניו בסעודה:
[5] שמה אדום. בגיהנם משתעי קרא:

"מְלָכֶיהָ", ולא כל מלכיה,
"כָּל נְשִׂיאֶיהָ", ולא כל שריה.

תניא נמי הכי:
"מְלָכֶיהָ", ולא כל מלכיה,
"כָּל נְשִׂיאֶיהָ", ולא כל שריה;
"מְלָכֶיהָ", ולא כל מלכיה,
פרט לאנטונינוס בן אסוירוס;
"כָּל נְשִׂיאֶיהָ", ולא כל שריה,
פרט לקטיעה בר שלום.

קטיעה בר שלום מאי היא?[רטו]
דההוא קיסרא דהוה סני ליהודאי,
אמר להו לחשיבי דמלכותא:
מי שעלה לו נימא[6] ברגלו,
יקטענה ויחיה,
או יניחנה ויצטער?
אמרו לו: יקטענה ויחיה.[7]
אמר להו קטיעה בר שלום:
חדא -
דלא יכלת להו לכולהו,
דכתיב (זכריה ב,ו):
"כִּי כְּאַרְבַּע רוּחוֹת הַשָּׁמַיִם פֵּרַשְׂתִּי אֶתְכֶם";
מאי קאמר?
אלימא - דבדרתהון בארבע רוחות,
האי כארבע רוחות?
לארבע רוחות מבעי ליה!
אלא כשם שאי אפשר לעולם בלא רוחות -
כך אי אפשר לעולם בלא ישראל;
ועוד -
קרו לך מלכותא קטיעה.
אמר ליה:
מימר שפיר קאמרת,
מיהו כל[8] דזכי מלכא -
שדו ליה לקמוניא[9] חלילא.
כד הוה נקטין ליה ואזלין,
אמרה ליה ההיא מטרוניתא:[10]
ווי ליה לאילפא[11] דאזלא בלא[12] מכסא!?
נפל על רישא דעורלתיה קטעה.
אמר: יהבית מכסי - חלפית ועברית.
כי קא שדו ליה,
אמר: כל נכסאי לרבי עקיבא וחביריו.

רש"י

[6] מי שיש לו נימא ברגלו. בשר מת ומצערו:
[7] ויחיה. ויבריא:
[8] כל דזכי מלכא. נוצח את המלך בדברים בושת הוא למלך ומשפט האיש להשליכו:
[9] לקמוניא חלילא. בית מלא עפר:
[10] מטרוניתא. רומית:
[11] אילפא. ספינה:
[12] בלא מיכסא. כלומר אוי לך הואיל ועליהן אתה נהרג שלא מלתה את עצמך ותטול חלק עמהם:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

יצא רבי עקיבא ודרש:
"וְהָיָה[1] לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו" (שמות כט,כח),
מחצה לאהרן, ומחצה לבניו.

יצתה בת קול ואמרה:
קטיעה בר שלום מזומן לחיי העולם הבא.

בכה רבי ואמר:
יש קונה עולמו בשעה אחת,
ויש קונה עולמו בכמה שנים.

אנטונינוס שמשיה לרבי,
אדרכן[2] שמשיה לרב.

כי שכיב אנטונינוס,
אמר רבי:
נתפרדה[3] חבילה.

כי שכיב אדרכן,
יא. אמר רב: *
נתפרדה חבילה.

אונקלוס בר קלונימוס איגייר.
שדר קיסר גונדא[4] דרומאי אבתריה,
משכינהו בקראי,
איגיור.

הדר שדר גונדא דרומאי אחרינא אבתריה,
אמר להו:
לא תימרו ליה ולא מידי.
כי הוו שקלו ואזלו,
אמר להו:
אימא לכו מילתא בעלמא:
ניפיורא[5] נקט נורא קמי פיפיורא,
פיפיורא לדוכסא, דוכסא להגמונא,
הגמונא לקומא;
קומא[6] מי נקט נורא מקמי אינשי?
אמרי ליה: לא.
אמר להו:
הקדוש ברוך הוא נקט נורא קמי ישראל,
דכתיב (שמות יג,כא):
"וַיהוָה הֹלֵךְ לִפְנֵיהֶם יוֹמָם" וגו'!
איגיור.

הדר שדר גונדא אחרינא אבתריה,
אמר להו:
לא תשתעו מידי בהדיה!

רש"י

[1] **והיתה לאהרן ולבניו.** בלחם הפנים כתיב וכהן נוטל מחצה כדאמרינן בסדר יומא (יז:) ונוטל חלה אחת משתי חלות של עצרת וארבע או חמש ממעשה לחם הפנים והתם מפרש לה דפלגא היא והכי נמי השוה אותי נגד כולן שהזכיר שמי לבד:
[2] **אדרכן.** שר שבאומות^ היה:
[3] **נתפרדה חבילה.** אהבתינו שנקשרה נפש בנפש:
[4] **גונדא.** גדוד:
[5] **ניפיורא נקיט נורא לאפיפיורא.** נוטל ומוליך האבוקה לפני אפיפיור כולן מיני שררה הן זה למעלה מזה:
[6] **קומא.** מלך:

כי נקטי ליה ואזלי,
חזא מזוזתא, אותיב ידיה עלה,
אמר[רשז] להו: מאי האי?
אמרו ליה: אימא לן את.
אמר להו:
מנהגו של עולם,
מלך בשר ודם יושב מבפנים ועבדיו משמרים אותו מבחוץ,
ואילו הקדוש ברוך הוא,
עבדיו מבפנים והוא משמרן מבחוץ,
שנאמר (תהלים קכא,ח):
"יְהוָה יִשְׁמָר צֵאתְךָ וּבוֹאֶךָ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם"!
איגיור.
תו לא שדר בתריה.

"וַיֹּאמֶר יְהוָה לָהּ שְׁנֵי[7] גוֹיִם (כתיב - גיים) בִּבְטְנֵךְ" (בראשית כה,כג),
אמר רב יהודה אמר רב:
אל תקרי: "גוֹיִם", אלא - גאים,[ריז]
זה רבי[8] ואנטונינוס,[ריח]
שלא פסקו מעל שולחנם -
לא חזרת,[9] ולא קישות, ולא צנון,
לא בימות החמה, ולא בימות הגשמים,
דאמר מר:
צנון -[10] מחתך[11] אוכל,
חזרת - מהפך מאכל,
קישות - מרחיב מעיים.

והא תנא דבי רבי ישמעאל:
למה נקרא שמן קישואין?
מפני שקשין לגופו של אדם כחרבות!?
לא קשיא,
הא - ברברבי,
הא - בזוטרי.

ויום הלידה, ויום המיתה וכו'.[ריט]

מכלל דרבי מאיר סבר -
לא שנא מיתה שיש בה שריפה,
ולא שנא מיתה שאין בה שריפה -
פלחי[12] בה לעבודה זרה;[רכ]
אלמא -[13] שריפה לאו חוקה היא;
מכלל דרבנן[14] סברי -
שריפה חוקה היא;
והא תניא:
שורפין על המלכים ולא[1] מדרכי האמורי;

רש"י

[7] **שני גיים.** כתיב וקרינן גוים:
[8] **אנטונינוס ורבי.** זה בא מעשו וזה בא מיעקב:
[9] **חזרת.** לייטוג"א בלע"ז:
[10] **צנון.** רפנ"א בלע"ז:
[11] חיתוך והיפוך מועילין למאכל:
[12] **פלחי בה.** עושין אותו יום איד קבע כל ימי בנו העומד תחתיו:
[13] **אלמא.** מדלא תלי ר"מ טעמא בשריפה אלמא לאו חק הגוים^ הוא לשם עבודה זרה:^
[14] **ורבנן.** דתלו טעמייהו בה קסברי חוקה היא להם:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואי חוקה היא -
אנן היכי שרפינן?
והכתיב (ויקרא יח,ג): "וּבְחֻקֹּתֵיהֶם לֹא תֵלֵכוּ"!?
אלא,
דכולי עלמא - שריפה לאו חוקה היא,
אלא חשיבותא[2] היא,
והכא בהא קמיפלגי -
רבי מאיר סבר -
לא שנא מיתה שיש בה שריפה,
ולא שנא מיתה שאין בה שריפה -
פלחי בה לעבודה זרה;[רכא]
ורבנן סברי -
מיתה שיש בה שריפה -
חשיבא להו ופלחי בה;
ושאין בה שריפה -
לא חשיבא ולא פלחי בה.

גופא:
שורפין על המלכים,
ואין בו משום דרכי האמורי,
שנאמר (ירמיהו לד,ה):
"בְּשָׂלוֹם[3] תָּמוּת וּכְמִשְׂרְפוֹת[רכב] אֲבוֹתֶיךָ הַמְּלָכִים" וגו'.
וכשם ששורפין על המלכים -
כך שורפין על הנשיאים.
ומה הם שורפין על המלכים?
מיטתן וכלי תשמישן;
ומעשה שמת רבן גמליאל הזקן,
ושרף עליו אונקלוס הגר שבעים[4] מנה צורי.
והאמרת:
מה הן שורפין עליהם?
מיטתן וכלי תשמישן!?
אימא -
בשבעים[5] מנה צורי.

ומידי[6] אחרינא לא?
והתניא:
עוקרין[7] על המלכים ואין בו משום דרכי האמורי!?
אמר רב פפא:
סוס[8] שרכב עליו.
ובהמה טהורה לא?
והתניא:
עיקור[9] שיש בה טריפה - אסור,

רש"י

1 ולא מדרכי האמורי. אינה מדרכי האמורי לחוש ללא תעשה כמעשיהם (שמות כג):
2 חשיבותא הוא. מי ששורפין עליו מראין שמיתתו חשובה להם חשיבא להם המיתה ששרפו עלה ופלחי לעבודה זרה:^
3 בשלום תמות. בצדקיהו כתיב:
4 שבעים מנה צורי. משמע הכסף שרף צורי משקל של צור והוא כ"ה סלעים והסלע ד' דינרים והדינר הוא משקל זהוב קושטנטינ"ה:
5 בשבעים מנה. כלי תשמיש היו שוין שבעים מנה:
6 ומידי אחרינא לא. מפסדינן אלא כלי תשמישו:
7 עוקרין. בהמה הגידין לבד שעל פרסותיה עוקר וחותך אפוגרימ"ט בלע"ז:
8 בסוס שרכב עליו. דהוא כלי תשמיש:

ושאין בה טריפה - מותר;
יא: ואיזהו עיקור שאין בה טריפה? *
המנשר[10] פרסותיה מן[11] הארכובה ולמטה!?
תרגמא רב פפא:
בעגלה[12] המושכת בקרון.

יום תגלחת זקנו ובלוריתו.[רכג]

איבעיא להו:
היכי קתני?
יום[13] תגלחת זקנו והנחת בלוריתו;
או דלמא -
יום תגלחת זקנו והעברת[14] בלוריתו?

תא שמע: דתניא[15] תרוייהו:
יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו,
יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
עוד[16] אחרת יש ברומי,
אחת לשבעים שנה -
מביאין אדם[17] שלם, ומרכיבין[18] אותו על אדם חיגר,
ומלבישין[19] אותו בגדי אדם הראשון,
ומניחין[20] לו קרקיפלו של רבי ישמעאל בראשו,[רכד]
ותלו ליה בצואריה מתקל ארבעה זוזי פיזא,[21][רכה]
ומחפין את השווקים באינך,
ומכריזין לפניו:
סך[2322] קירי[24] פלסתר!
אחוה[25] דמרנא זייפנא!
דחמי -[26] חמי!
ודלא חמי - לא חמי!

רש"י

9 עיקור שיש בה טריפה. שהבהמה נטרפת בו אסור לעשותו ואף על פי שאין סופו ליהנות ממנה אסור לגרום לבהמה טריפות בידים:
10 מנשר. משיר וחותך פרסות שני רגליה:
11 מן הארכובה ולמטה. אבל מן הארכובה ולמעלה טריפה אלמא מדאסור לטרפה בבהמה טהורה עסקינן וטהורה מאי כלי תשמיש איכא:
12 בעגלה המושכת בקרון. שיושב בו המלך דהיינו כלי תשמישו:
13 יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו. יום שמגלח זקנו וכן בו ביום הנחת בלוריתו יום שמגלח זקנו שער ומניח בלורית אפודליץ מאחורי העורף לשם ע"ז:^
14 והעברת בלוריתו. לסוף שנה שמגלח אותה בלורית לבדה:
15 דתניא תרוייהו יום תגלחת זקנו והנחת בלוריתו יום תגלחת זקנו והעברת בלוריתו. ותרתי מתני' נינהו ולאו גבי הדדי תניא להו:
16 עוד אחרת. עוד איד אחרת יש להם לרומיים שאינה שנויה במשנה:
17 אדם שלם. כנגד עשו:
18 אדם חיגר. כנגד יעקב צולע על יריכו כלומר עדיין עשו שולט על יעקב:
19 של אדם הראשון. והן בגדי חמודות שהיו לעשו:
20 קרקיפלו של ר' ישמעאל. כהן גדול ומהרוגי מלכות היה ומתוך יפיו נכנס בלב בת קיסר והפשיט עור פניו וחנטה באפרסמון שתהא מקויימת ולא ישתנה ועדיין מונח בגינזי רומי:
21 דפיזא. פז והוא אבן יקרה עד מאד ואינו מצוי בעולם:
22 סך קירי פלסתר. חשבון הקצין כזב [הוא] נבואת יעקב שקרא לבניו לאחרית [הימים] שסופן ליגאל כזב הוא:
23 סך. חשבון:
24 קירי. קצין:
25 אחוה דמרנא זייפנא. אחיו של אדונינו עשו זייפן הוא יעקב שרימה לעשו וחשב ליטול ברכה להיות גביר לאחיו:
26 דחמי חמי. הרואה בשמחה זו עכשיו רואהו ומי שאינו רואה עכשיו לא יראה עוד דעד ע' שנה אינה נעשית:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מאי[1] אהני לרמאה ברמאותיה ולזייפנא בזייפנותיה?

ומסיימין בה הכי:
ווי[2] לדין כד[3] יקום דין!

אמר רב אשי:
הכשילן פיהם לרשעים,
אי אמרו זייפנא אחוה דמרנא - כדקאמרי;
השתא דאמרי: דמרנא זייפנא - מרנא גופיה זייפנא הוא.

ותנא[4] דידן מאי טעמא לא קחשיב לה להאי?
דאיתא בכל שתא ושתא קחשיב,
דליתא בכל שתא ושתא לא קחשיב.

הני[5] דרומאי,
ודפרסאי מאי?
מוטרדי[6] וטוריסקי,
מוהרנקי ומוהרין.

הני דפרסאי ודרומאי,
דבבלאי מאי?
מוהרנקי ואקניתא,[רכו]
בחנוני ועשר[7] באדר.

אמר רב חנן בר רב חסדא אמר רב,
ואמרי לה אמר רב חנן בר רבא אמר רב:
חמשה בתי עבודה זרה[רכז] קבועין[8] הן,
אלו הן:
בית בל בבבל, בית נבו בכורסי,
תרעתא[9] שבמפג,[10] צריפא שבאשקלון,
נשרא שבערביא.
כי אתא רב דימי אמר:[רכח]
הוסיפו עליהן:
יריד שבעין[11] בכי, נדבכה שבעכו.

איכא דאמרי:
נתברא שבעכו.

רב דימי מנהרדעא מתני[12] איפכא:
יריד שבעכו,
נדבכה שבעין בכי.

רש"י

[1] מאי אהני לרמאה. ליעקב שרימה את עשו ולקח את ברכתו:
[2] ווי לדין. לעשו:
[3] כד יקום דין. כשיקום יעקב:
[4] ה"ג ותנא דידן מ"ט לא קחשיב הא הני דאיתנהו בכל שתא קחשיב הא דליתא כל שתא לא קחשיב:
[5] הני דרומאי. הני ימי אידיהן דמתני' אין אסורין אלא לבני רומי:
[6] מוטרדי וטורייסקי מוהרנקי ומוהרין. שמות ימי אידיהן קבועין^ שיש להן בכל שנה:
[7] ועשר באדר. בעשרה באדר:
[8] קבועין. ולקמן מפרש קבועין כל השנה שכל ימות השנה עושין עובדיהם יום איד ומקריבין זבחים ואסורים במשא ובמתן לעולם:
[9] תירעתא. שם ע"ז:^
[10] ומפג. שם העיר:
[11] יריד שבעין בכי נדבכה שבעכו. ואית דאמרי נתברה שבעכו:
[12] ה"ג ואית דאמרי איפכא הני תרי לישני:

אמר ליה רב חנן בר רב חסדא לרב חסדא:
מאי קבועין הן?
אמר ליה:
הכי אמר אבוה דאימך:
קבועין הן לעולם,
תדירא[13] כולה שתא פלחי להו.

אמר שמואל:
בגולה[14] אינו אסור אלא יום אידם בלבד.

ויום אידם נמי מי אסיר?
והא רב יהודה שרא ליה לרב ברונא לזבוני חמרא,
ולרב גידל לזבוני חיטין בחגתא[15] דטייעי!?
שאני חגתא דטייעי,
דלא[16] קביעא.

משנה (ד):

עיר[17] שיש בה עבודה זרה -[רכט]
חוצה[18] לה מותר.
היה[19] חוצה לה עבודה זרה -[רל]
תוכה[20] מותר.

מהו[21] לילך לשם?
בזמן[22] שהדרך מיוחדת לאותו מקום -
אסור;
ואם[23] היה יכול להלך בה למקום אחר -
מותר.[24]

גמרא:

היכי[25] דמי חוצה לה?
אמר רבי שמעון בן לקיש משום רבי חנינא:
כגון עטלוזא[26] של עזה.[1]

רש"י

[13] ה"ג ותדיר כולה שתא:
[14] בגולה. אין אנו יכולים להעמיד עצמנו מלישא וליתן עמהם שביניהם אנו יושבין ופרנסתנו מהן ועוד משום יראה:
[15] בחגתא דטייעי. יום לשנה מתקבצין כל סוחרי העיר לאכול ולשתות ולחוג לשם ע"ז^ פלונית וכאן קורין קופנדרי"א:
[16] דלא קביעא. אין חוששין לה כל כך אם אין עושין לה בכל שנה:
[17] מתני': עיר שיש בה ע"ז. שיום איד יש לבני העיר היום לע"ז^ שבעיר:
[18] חוצה לה מותר. לשאת ולתת עם היושבין חוץ לעיר שאין נמשכין אחר אותה ע"ז^ שכן מנהג זה עובד את שלו וזה עובד את שלו ויום איד של אלו אינו ביום איד של אלו:
[19] היה חוצה לה ע"ז. כלומר ע"ז^ שהיום עובדין ליראה שלהם:
[20] תוכה מותר. שאין בני העיר עובדין לאותה יראה:
[21] מהו לילך לשם. לאותה העיר ביום עבודה זרה^ שלהם לספר עם אחד מבני העיר:
[22] בזמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום. שאין דרך יוצאה מאותה העיר לילך לעיר אחרת ודרך הכבושה מכאן לאותה העיר מיוחדת לאותה העיר לבדה אסור לילך שם מפני חשד שנראה כמהלך לעובדה:
[23] ואם. דרך מסלול זה הולך גם לעיר אחרת:
[24] מותר. דהרואה אומר למקום אחר הולך:
[25] גמ': והיכי דמי חוצה לה. כמה יהא רחוק אותו שוק שחוצה לה מן העיר ויהא מותר לשאת ולתת עם יושביו:
[26] עטלוזא של עזה. עטלוזא שוק של בהמה כמו איטליז דתנן (בכורות לא.) שוחטין באיטליז ונמכרין באיטליז:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואיכא דאמרי:
בעא מיניה רבי שמעון בן לקיש מרבי חנינא:
עטלוזא[2] של עזה,
מהו?
אמר ליה:
לא הלכת לצור[3] מימיך,
יב. וראית ישראל וגוי[רלא] *
ששפתו[4] שתי קדירות על גבי כירה אחת,
ולא[5] חשו להן[רלב] חכמים?

מאי[6] לא חשו להן[רלג] חכמים?
אמר אביי:
לא חשו להן חכמים[רלד] משום[7] בשר נבילה;
לא אמרינן -
דלמא מהדר אפיה ישראל לאחוריה,
ושדי גוי[רלה] נבילה בקדירה,
דכוותה הכא[8] נמי לא חשו להן[רלו] חכמים,
משום דמי עבודה זרה ביד גוי.[רלז]

רבא[9] אמר:
לא חשו להן[רלח] חכמים משום[10] בישולי גוים,[רלט]
דכוותה הכא[11] נמי לא חשו להן[רמ] חכמים,
משום[12] יום אידם;

רבה[13] בר עולא אמר:

רש"י

1 עזה. עיר של פלשתים והיה בה ע"ז^ והיה חוצה לה ישוב סמוך לעיר מאד:
2 עטלוזא של עזה. דסמוכה לעיר מאד מהו מי שרי מתני' כה"ג או לא:
3 צור. עיר שישראל וגוים^ דרין בה:
4 שפיתת קדירה. כשמניחין אותה אצל האור על גבי כירה קרי שפיתה לשון שפות הסיר (יחזקאל כד):
5 ולא חשו חכמים. אע"פ שסמוך איסור אצל היתר מאד הכא נמי אע"פ שבני העיר האסורין סמוכין לבני חוצה לה שאין להם ע"ז^ היום לא חשו:
6 מאי לא חשו. איכא למימר בשתי קדירות דלילף הכא דכוותה:
7 משום בשר נבילה. ואע"ג דאיכא למיחש לאיסור דאוריית' לא חשו לאחזוקי איסור בקדירות מן הספיקא:
8 הכא נמי. לא מחזקינן דמי עבודה זרה בידי גוים^ שבחוצה לה דנימא אסור למכור להם בהמה שדמים הללו שהוא מקבל מהן מחמת בהמה זו דמי עבודה זרה^ הן שהבהמה היום לצורך בני תוכה היא ונקרבים היום לעבודה זרה^ והוא איסור דאורייתא מלא ידבק בידך מאומה וגו' (דברים יג) וכ"ש היכא דידעינן דמשל חוצה לה הן דלספק איסורא דרבנן לא חיישינן דנימא דלמא האי גברא שייך בתר בני תוכה והוי היום יום אידו ועבר האי גברא אדרבנן דאסרי לישראל לשאת ולתת עמם ביום איד:
9 רבא אמר. האי לא חשו לאו לבשר נבילה קאמר דנילף מינה דכוותה דלא ניחוש לדמי ע"ז דהא לא דמי דהתם לית הנאה לגוי^ דנישדי נבילה לקדירה דמיסתפי דאי חזי ליה ישראל תבע ליה בדינא אבל הכא מתכוין גוי^ לעשות רצון חבירו אלא ה"ק לא חשו להם חכמים:
10 משום בישולי גוים. דלמא סמיך ישראל לגוי^ לבשליה וקאכיל בשולי גוים^ דרבנן:
11 וה"נ. היכא דפשיטא דדמים הללו מתוך תיבתו לקחם וליכא למיחש לאיסורא דאורייתא לא חשו חכמים לספק איסורא דרבנן:
12 משום יום אידם. למיחש דלמא האי גוי^ שייך בתר בני תוכה ושקיל וטרי האי ישראל בהדיה ביום אידו:
13 רבה בר עולא אמר. ביום אידם של בני עזה לא שרא ר"ח לשאת ולתת עם בני עטלוזא ולא דמי לשתי קדירות דהתם ליכא למיחש משום בישולי גוים מכי חתי^ ישראל חדא זימנא בגחלים אבל הכא איכא למיחש דלמא האי גוי^ שייך בתר בני תוכה הואיל וסמוכה לה ומתני' דקתני דחוצה לה מותר לאו בסמוכה כולי האי קאמר ור"ח לפני אידיהן הוא דשרי וה"ק לא חשו להם חכמים לשמא נתזה צינורא מתוך קדירת גוי^ לתוך קדירת ישראל הואיל ואיסור קל הוא חדא דלא שכיח ועוד דאי נמי שכיח בטיל ברובא ה"נ לא חשו לאיסור חוצה לה של בני עזה ואע"פ שסמוכה לה ממש:

לא חשו להן[רמא] חכמים משום צינורא,
דכוותה הכא נמי לא חשו להן[רמב] חכמים,
משום לפני אידיהן.

מהו לילך לשם וכו'.

תנו[14] רבנן:
עיר שיש בה עבודה זרה -[רמג]
אסור[15] ליכנס לתוכה ולא מתוכה לעיר אחרת,
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
כל זמן שהדרך מיוחדת לאותו מקום - אסור,
אין הדרך מיוחדת לאותו מקום - מותר.
ישב[16] לו קוץ בפני עבודה זרה -[רמד]
לא ישחה ויטלנה,
מפני שנראה כמשתחוה לעבודה זרה,[רמה]
ואם[17] אינו נראה - מותר.
נתפזרו לו מעותיו בפני עבודה זרה -[רמו]
לא ישחה ויטלם,
מפני שנראה כמשתחוה לעבודה זרה,[רמז]
ואם אינו נראה - מותר.
מעיין המושך בפני עבודה זרה -[רמח]
לא ישחה וישתה,
מפני שנראה כמשתחוה לעבודה זרה,[רמט]
ואם אינו נראה - מותר.
פרצופות[18] המקלחין מים לכרכין -[19]
לא יניח פיו על פיהם וישתה,
מפני שנראה כמנשק לעבודה זרה;[רנ]
כיוצא בו לא יניח פיו על[20] סילון וישתה,
מפני[21] הסכנה.

מאי אינו נראה?
אילימא -[22] דלא מתחזי;
והאמר רב יהודה אמר רב:
כל[23] מקום שאסרו חכמים מפני מראית העין,
אפילו בחדרי[24] חדרים אסור!
אלא אימא:
אם[25] אינו נראה כמשתחוה לעבודה זרה -[רנא] מותר.
וצריכא,

רש"י

14 כל היכא. דתני שיש בה ע"ז^ משמע שהיום עובדין ליראה שלהם:
15 אסור ליכנס לתוכה. משום חשד דאמרי איהו נמי אזיל למפלח:
16 ישב לו קוץ. נתחב לו קוץ ברגלו:
17 ואם אינו נראה. מפרש לקמן:
18 פרצופות המקלחין מים. פרצופות אדם חלולין ונכנס סילון מים לאחוריהם לתוכן ויוצאין דרך פיהם:
19 בכרכים. דרך יושבי כרכים להתנהג בגדולה להכי נקט כרכים:
20 ע"ג סילון. צינור מחובר בקרקע:
21 מפני סכנה. שלא יבלע עלוקה שנשו"א בלע"ז:
22 אילימא דלא מיתחזי. שאין אדם רואהו:
23 כל מקום שאסרו חכמים. דבר המותר ואסרוהו מפני מראית העין שהרואהו חושדו בדבר עבירה:
24 אפילו בחדרי חדרים אסור. במקום שאין אדם רואה אסרוהו:
25 ואם אינו נראה כמשתחוה. שפונה אחריו או צידו לצד עבודה זרה:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דאי תנא קוץ,
משום דאפשר למיזל[1] קמיה ומשקליה,
אבל מעות דלא אפשר - אימא לא;

ואי תנא מעות -
דממונא;
אבל קוץ דצערא - אימא לא;

ואי תנא הני תרתי -
משום דליכא סכנה;
אבל[2] מעיין דאיכא סכנה,
דאי לא שתי מיית - אימא לא;
יב: צריכא. *

פרצופות[3] למה לי?
משום[4] דקבעי למיתני:
כיוצא בו לא יניח פיו על גבי הסילון וישתה,
מפני הסכנה.

מאי סכנה?
עלוקה.

תנו רבנן:
לא ישתה אדם מים - לא מן הנהרות, ולא מן האגמים,
לא בפיו ולא בידו[5] אחת,
ואם שתה - דמו בראשו,
מפני הסכנה.
מאי סכנה?
סכנת עלוקה.

מסייע ליה לרבי חנינא,
דאמר רבי חנינא:
הבולע נימא[6] של מים -
מותר להחם לו חמין בשבת;
ומעשה באחד שבלע נימא של מים,
והתיר רבי נחמיה להחם[7] לו חמין בשבת.

אדהכי והכי,
אמר רב הונא בריה דרב יהושע:
ליגמע[8] חלא.

אמר רב אידי בר אבין:
האי מאן דבלע זיבורא -[9] מחייא לא חיי,
מיהו לשקייה רביעתא דחלא שמגז,[10]

רש"י

[1] למיזל קמיה. עד שיעבור מכנגד ע"ז:^
[2] אבל מעיין דאיכא סכנה. דאי לא שתי מיית בצמא:
[3] פרצופות ל"ל. הא תנא מעיין דאיכא סכנת צמא וקא אסר:
[4] משום דבעי למיתני כיוצא בו לא יניח פיו על גבי סילון. דגבי מעיין תנא שחייה ולא תנא הנחת פה הלכך לא שייך למיתני כיוצא בו גביה אבל בפרצופות תנא הנחת פה ושייך למיתני גבייהו כיוצא בו דאסור נמי הנחת פה דאילו לשחות ולשתות בידו ליכא סכנתא דבדיק להו בידיה:
[5] בידו אחת. ממהר וזורק בפיו ואינו בודק אבל בשתי ידיו יכול לעכבו בידו ויעיין:
[6] נימא. היא עלוקה:
[7] להחם לו. מים חמים לשתות בשבת דסכנת נפשות היא כדקתני בברייתא דמו בראשו:
[8] אדהכי והכי. בתוך זמן שמחממין לו המים ישקוהו חומץ שלא ימהר למות:
[9] זיבורא. צירעה:

אפשר דחיי פורתא עד דמפקיד אביתיה.

תנו רבנן:
לא ישתה אדם מים בלילה,
ואם שתה - דמו בראשו,
מפני הסכנה.

מאי סכנה?
סכנת שברירי.[11]

ואם צחי,
מאי תקנתיה?
אי איכא אחרינא בהדיה,
ליתרייה[12] ולימא ליה -
צחינא מיא.

ואי לא -
נקרקש[13] בנכתמא אחצבא,
ונימא איהו לנפשיה:
פלניא בר פלניתא, אמרה לך אימך -
אזדהר[14] משברירי ברירי רירי ירי רי בכסי חיורי.

משנה (ד):

עיר[15] שיש בה עבודה זרה,[רנב]
והיו[16] בה חנויות מעוטרות ושאינן מעוטרות -
זה היה מעשה בבית שאן,
ואמרו חכמים:
המועטרות -[17] אסורות,
ושאינן[18] מעוטרות - מתרות.

גמרא:

אמר רבי שמעון בן לקיש:
לא שנו אלא מעוטרות בוורד[19] והדס,
דקא[20] מתהני מריחא;
אבל[1] מעוטרות בפירות - מותרות.

רש"י

[10] חלא שמגז. חומץ חזק איגר"א בלע"ז:
[11] שברירי. שד הממונה על מכת סנוירים לא גרס הכא לא מן הנהרות ומן האגמים דה"ה נמי מן הכלים:
[12] ליתרייה. יקיצנו משנתו ולימא ליה צחינא מיא:
[13] נקרקש בנכתמא. יקשקש בכיסוי החצבא על החצב דלידמי כגברא בהדיה:
[14] איזדהר משברירי שברירי ברירי רירי ירי רי בכסי חיורי. לחש הוא ומתמעט והולך משם השד כאשר הוא שומע מיעוט תיבות אות אחר אות עד רי וכן הוא הלחש להבריחו משם סנוירים תרגומו שברירי (בראשית יט):
[15] מתני': עיר שיש בה עבודה זרה. ודרך הגוים^ להיות להם יום שוק ויריד ביום אידם:
[16] והיו בה חנויות מעוטרות. וסימן הוא להם שאותן חנויות של כומרי^ ליטול מהם מכס:
[17] מעוטרות אסורות. מפרש בגמ':
[18] שאין מעוטרות מותרות. דבאותן שאין מעוטרות לא שקלי מינייהו מיכסא לעבודה זרה ולא מטיא לע"ז^ הנאה מינייהו ואי משום דנושא ונותן ביום אידם ה"מ לזבוני להו דלמא מזבן ליה בהמה ואזיל ומקריב לה לע"ז^ אי נמי דרך לוקח להיות שמח ואזיל ומודי אבל למזבן מינייהו דבר המתקיים שרי דסתם מוכר עצב הוא:
[19] גמ': בוורד והדס. של תקרובת עבוד' זרה^ והוא סימן להם שחנויות הללו של עבודה זרה^ הן:
[20] דקא מתהני מריחא. וורד והדס דרך לשטחן לפני עבודה זרה^ ואסורין משום תקרובת עבודה זרה:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מאי טעמא?
דאמר קרא (דברים יג,יח):
"לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם",
יג. נהנה הוא דאסור, *
אבל מהנה שרי.

ורבי יוחנן אמר:
אפילו מעוטרות בפירות נמי אסור,
קל וחומר -
נהנה אסור,
מהנה[2] לא כל שכן?

מיתיבי:
רבי נתן אומר:
יום שעבודה זרה[רנג] מנחת בו את המכס,
מכריזין ואומרים:
כל מי שנוטל עטרה ויניח בראשו ובראש חמורו -[רנד]
יניח לו את המכס;
ואם לאו - אל יניח לו את המכס;
יהודי שנמצא שם מה יעשה?
יניח - נמצא[3] נהנה!
לא יניח - נמצא[4] מהנה!
מכאן אמרו:
הנושא ונותן ביריד של גוים -[רנה]
בהמה תיעקר, פירות כסות וכלים ירקבו,
מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח;
ואיזהו עיקור?
המנשר פרסותיה מן הארכובה[5] ולמטה;

קתני מיהת:
יניח - נמצא נהנה,
לא יניח - נמצא מהנה!?
אמר רב משרשיא בריה דרב אידי,
קסבר רבי שמעון בן לקיש -
פליגי רבנן עליה דרבי נתן,
ואנא דאמרי כרבנן דפליגי עליה,
ורבי יוחנן סבר - לא פליגי.

ולא פליגי?
והא תניא:
הולכין ליריד של גוים,[רנו]
ולוקחין מהם בהמה, עבדים, ושפחות,
בתים, ושדות, וכרמים,
וכותב[6] ומעלה[7] בערכאות שלהן,

רש"י

[1] אבל בפירות. מותרין ליקח מהן ואף על גב דמטיא הנאה לעבודה זרה^ בהנך זביני לית לן בה כדמפרש במהנה מותר:
[2] מהנה לא כ"ש. והא מהנה הוא שהחנוונין שבתוכן סוחרי מעות של כומרים הן אי נמי הוא יהיב ליה לבעל המעות מסחורתו שעושה שם ומטיא להו הנאה אבל שאינן מעוטרות לאו דכומרים הן:
[3] נהנה. מן הריח של עשבים או של בשמים:
[4] מהנה. נותן מכס:
[5] מן הארכובה ולמטה. אבל עיקור שתטרף בו אסור לעשות כן בידים בבהמה ואע"פ שהיא אסורה בהנאה:
[6] וכותב. שטרות:
[7] ומעלה בערכאות שלהן. מקום גדוליהן ושופטיהן ומעלה שטרותיו לפניהם לחתום ואף על פי שכבוד ותפארת היא להם ואיכא למימר דאזיל ומודה:

מפני שהוא[8] כמציל מידם;
ואם היה כהן -
מטמא בחוצה לארץ לדון ולערער עמהם;
וכשם שמטמא בחוצה לארץ -
כך מטמא בבית הקברות;

בבית הקברות סלקא דעתך?
טומאה דאורייתא היא!
אלא בית[9] הפרס דרבנן;

ומטמא ללמוד תורה ולישא אשה,
אמר רבי יהודה:
אימתי?
בזמן שאין מוצא ללמוד,
אבל בזמן שמוצא ללמוד - אינו מטמא;
רבי יוסי אומר:
אפילו בזמן שמוצא ללמוד - יטמא,
לפי שאין אדם זוכה ללמוד מכל;
אמר רבי יוסי:
מעשה ביוסף הכהן שהלך אחר רבו לצידן[10] ללמוד תורה;

ואמר[11] רבי יוחנן:
הלכה כרבי יוסי;
אלמא פליגי!?

אמר לך רבי יוחנן -
לעולם,
לא פליגי,
ולא קשיא,
כאן - בלוקח מן התגר דשקלי[12] מיכסא מיניה,
כאן - בלוקח מבעל הבית דלא שקלי מיכסא מיניה.

אמר מר:
בהמה תיעקר.
והא איכא צער בעלי חיים!?
אמר אביי:
אמר רחמנא (יהושע יא,ו):
"אֶת[13] סוּסֵיהֶם תְּעַקֵּר".

אמר מר:
ואיזוהי עיקור?
מנשר פרסותיה מן הארכובה ולמטה.
ורמינהי:
אין מקדישין, ואין מעריכין ואין[14] מחרימין,[רנז] בזמן הזה,
ואם הקדיש והחרים והעריך -
בהמה תיעקר,

רש"י

[8] שהוא כמציל מידם. שמתוך כך יהיו לו עדים ומסייעין להציל מן העוררין:
[9] בית הפרס. שדה שנחרש בה קבר וחשו חכמים עד מאה אמות דלדלה מחרישה את כתיתי העצמות ושמא יעבור על עצם כשעורה ויסיטנו:
[10] לצידן. לחוצה לארץ וארץ העמים מטמא מדרבנן כבית הפרס:
[11] ואמר רבי יוחנן הלכה כרבי יוסי. ומדאיירי ר' יוחנן ש"מ שמיעא ליה לר' יוחנן הך מתני' ולוקחין מהן בהמה פליגא אדרבי נתן:
[12] דשקלי מיניה מיכסא. מן הלוקח ונמצא מהנה:
[13] ואת סוסיהם תעקר. ביהושע כתיב אלמא מותר לרדותן בכך:
[14] ואין מחרימין. קסבר סתם חרמים לבדק הבית דפלוגתא היא [בערכין] (כח:) וכיון דהשתא ליכא בית המקדש אתי בהו לידי תקלה דמתהני מהקדש ומעילה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

יג: פירות כסות וכלים * ירקבו,
מעות וכלי מתכות יוליכם לים המלח;
ואיזהו עיקור?
נועל[1] דלת בפניה והיא מתה מאיליה!?
אמר אביי:
שאני התם, משום[2] בזיון קדשים.

ונשחטיה[3] מישחט!?
אתו[4] בהו לידי תקלה.

ולישויה גיסטרא!?[5]
אמר אביי:
אמר קרא (דברים יב,ג-ד):
"וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם...
לֹא תַעֲשׂוּן כֵּן לַיהוָה אֱלֹהֵיכֶם".

רבא אמר:
מפני שנראה כמטיל מום בקדשים.

נראה?
מום מעליא הוא!?
הני[6] מילי -
בזמן[7] שבית המקדש קיים דחזי להקרבה,
השתא דלא חזי להקרבה - לית לן בה.

וליהוי[8] כמטיל מום בבעל מום,
דאף על גב דלא חזי להקרבה - אסור!?
בעל מום, נהי דלא חזי לגופיה - לדמי[9] חזי,
לאפוקי[10] הכא דלא לדמי חזי ולא לגופיה חזי.

אשכחיה רבי יונה לרבי עילאי דקאי אפיתחא דצור,
אמר ליה: קתני:
בהמה תיעקר;
עבד[11] מאי?
עבד ישראל - לא קא מיבעיא לי,
כי קא מיבעיא לי - עבד גוי,[רנח]
מאי?
אמר ליה: מאי קא מיבעיא לך?

רש"י

[1] **נועל דלת.** ואין לה מה תאכל ותמות:
[2] **התם משום בזיון קדשים.** דאי אמרת תיעקר אינה מתה מהרה נראה בזיונה לזמן מרובה:
[3] **ונשחטיה מישחט.** דאי משום שחוטי חוץ אבדק הבית לא מיחייב וכדתניא [בשני שעירים] (יומא סג:) שומע אני אפילו קדשי בדק הבית שנקראו קרבן וכו':
[4] **לידי תקלה.** לאכלה:
[5] **גיסטרא.** יחתכנה לשנים הא ליכא בזיון קדשים דמתה מהר ותקלה ליכא דלא אכלי מינה:
[6] **ה"מ.** הוא דהוי מטיל מום גמור ואסור משום כל מום לא יהיה בו:
[7] **בזמן שבית המקדש קיים.** דקרינא ביה תמים יהיה לרצון (ויקרא כב) להקריב אבל השתא נראה בעל מום הוא ולא אסור מדאורייתא:
[8] **וליהוי^ כמטיל מום בבעל מום.** לרבא פריך דאמר נראה כמטיל מום כלומר מדרבנן הוא דאסור אמאי לא עבר מדאוריית' משום דלא חזי להקרבה הרי מטיל מום בבעל מום דמעיקרא לא חזי להקרבה ופליגי ביה תנאי בבכורות (לג:) גבי בכור שאחזו דם ואיכא למ"ד אסור להקיז אפילו הוא מת משום לא יהיה בו מום וה"ל למיתי מפני שמטיל מום בבעל מום ואמאי תנא נראה:
[9] **לדמי חזי.** לחללו באחר ומקריב חלופיו וקרינא בו תמים יהיה לרצון משום חלופיו:
[10] **לאפוקי.** השתא כשאין בית המקדש קיים דשום בהמה לא חזיא לא לגופה ולא לדמי הלכך נראה בעלמא הוא ולא מיתסר מדאורייתא אלא מדרבנן:
[11] **עבד מאי.** לקח שם עבד מאי לרבי נתן מה יעשה לו יעקרנו או לא:

תניא:
הגוים[12] והרועים[רנט] בהמה דקה -
לא[13] מעלין ולא[14] מורידין.

אמר ליה רבי ירמיה לרבי זירא:
קתני:[15]
לוקחין מהן בהמה, עבדים, ושפחות;
עבד ישראל;
או דלמא -
אפילו עבד גוי?[רס]
אמר ליה:
מסתברא עבד ישראל;
דאי עבד גוי -[רסא]
למאי[16] מיבעי ליה?

כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש:
אחד עבד גוי ואחד עבד ישראל,[רסב]
מפני שמכניסו תחת כנפי השכינה.

אמר רב אשי:
אטו בהמה מאי מכניס תחת כנפי השכינה איכא?
אלא משום[17] מעוטינהו,[רסג]
כל היכא[רסד] דממעטי שרי.

רבי[18] יעקב זבן סנדלא, רבי ירמיה זבן פיתא,
אמר ליה חד לחבריה: יתמא,[19] עבד[20] רבך הכי?
אמר ליה אידך: יתמא, עבד רבך הכי?
ותרוייהו מבעל הבית זבון,
וכל חד וחד סבר - חבראי מתגר זבן,
דאמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא:
לא שנו אלא בלוקח מן התגר דשקלי מיכסא מיניה,
אבל בלוקח מבעל הבית דלא שקלי מיניה מיכסא - מותר.

אמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא:
אילמלא[21] היה רבי יוחנן
הא זימנא באתרא דקא שקלי מיכסא -
אפילו מבעל הבית הוה אסר.

אלא אינהו היכי זבון?
מבעל הבית שאינו[22] קבוע זבון.

רש"י

[12] **ה"ג הגוים והרועים בהמה דקה.** הן ישראל והן גזלנים הרי הן כגוי':^
[13] **ואין מעלין.** אותן מן הבור אם נפלו לתוכה אלא יניחם וימותו:
[14] **ואין מורידין.** אותן לבור להמית אותן בידים אלמא עבד גוי^ אסור להמיתו בידים:
[15] **קתני.** לרבנן דפליגי עליה דר' נתן לוקחין מהן עבדים ושפחות:
[16] **למאי מיבעי ליה.** כלומר מאי מצוה יש כאן דנשרי ליה:
[17] **משום מעוטינהו.** שממעט הגוי'^ ומדלדלן שלוקח בהמתם שמשתמשין בהן:
[18] **זבן סנדלא.** ביריד של עבודה זרה לקח סנדל מן הגוי:^
[19] **יתמא.** בלא דעת:
[20] **עבד רבך הכי.** לעשות סחורה בשוק של עבודה זרה דשקליה^ מיניה מכסא ומהנה:
[21] **אילמלא היה רבי יוחנן באתרא.** דשקלי מכסא מבעלי בתים הוה אסר ליקח אפילו מבעל הבית והשתא דר' ירמיה קים לן דשקלי מבעלי בתים:
[22] **שאינו קבוע.** ולא מסיק מוכסי אדעתייהו למיגבי מינייהו דלא תגר ולאו בעה"ב קבוע:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

משנה (ה):
אלו דברים אסורים למכור לגוים:[רסה]
אצטרובלין[2] ובנות שוח ופטוטרות,
ולבונה, ותרנגול הלבן;
רבי יהודה אומר:
מותר למכור[3] לו תרנגול לבן בין התרנגולין,
ובזמן שהוא בפני עצמו -
קוטע את אצבעו ומוכרו לו,
לפי שאין מקריבים חסר לעבודה זרה.[רסו]

ושאר כל הדברים:
סתמן -[4] מותר, ופירושן - אסור;
רבי מאיר אומר:
אף דקל[5] טב וחצב ונקלבס[רסז] אסור למכור לגוים.[רסח]

יד. **גמרא**: *
מאי איצטרובלין (כאן)?
תורניתא.[6]

ורמינהו:
הוסיפו[7] עליהן:
אלכסין ואיצטרובלין, מוכסין ובנות שוח;
ואי סלקא דעתך איצטרובלין - תורניתא,
תורניתא מי איתא בשביעית,
והתניא:[רסט]
זה הכלל:
כל שיש לו עיקר - יש לו שביעית,
וכל[8] שאין לו עיקר - אין[9] לו שביעית!?

אלא אמר **רב ספרא**:
פירי[10] דארזא.
וכן כי אתא **רבין** אמר **רבי אלעזר**:
פירי דארזא.

בנות שוח.
אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:
תאיני חיוראתא.

ופטוטרות.
אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:

רש"י

[1] **מתני'**: **איצטרובלין ובנות שוח**. מפרש בגמרא:
[2] **אסור למכור לגוי**. דלצורך ע"ז^ קבעי לה:
[3] **מוכר לו תרנגול לבן בין התרנגולים**. לקח גוי^ מישראל תרנגולים הרבה מותר למכור ביניהם תרנגול לבן דכיון דשקיל מיניה אחריני לאו לעבודה זרה^ קא בעי להו:
[4] **סתמן ופירושן**. מפרש בגמרא:
[5] **דקל טב חצב ונקלב**. מפרש בגמ':
[6] **גמ'**: **תורניתא**. מין ארז והיא שטה כדאמר בר"ה (כג.):
[7] **הוסיפו עליהן**. לענין שביעית:
[8] **כל שאין לו עיקר**. להתקיים בארץ בימות הגשמים כגון קישואין ודילועין וכיוצא בהן:
[9] **אין לו שביעית**. ומותר לעשות מהן סחורה ואינו מצווה להפקירן:
[10] **פירי דארזא**. גלנ"ט:

בפטוטרותיהן[11] שנו.

לבונה.
אמר **רבי יצחק** אמר **רבי שמעון בן לקיש**:
לבונה[12] זכה.

תנא:
ומכולן מוכרין להן חבילה.
וכמה חבילה?
פירש **רבי יהודה בן בתירא**:
אין חבילה פחותה משלשה[13] מנין.
וליחוש דלמא אזיל ומזבין לאחריני ומקטרי!?
אמר **אביי**:
אלפני -[14] מפקדינן,
אלפני[15] דלפני - לא מפקדינן.

ותרנגול לבן.
אמר **רבי יונה** אמר **רבי זירא** אמר **רב זביד**,
ואיכא דמתני אמר **רבי יונה** אמר **רבי זירא**:
תרנגול למי -
מותר[16] למכור לו תרנגול לבן;
תרנגול לבן למי -
אסור למכור לו תרנגול לבן.

תנן (כאן):
רבי יהודה אומר:
מוכר הוא לו תרנגול לבן בין התרנגולין.
היכי דמי?
אילימא -[17]
דקאמר - תרנגול לבן למי תרנגול לבן למי;
אפילו[18] בין התרנגולין נמי לא!
אלא לאו -
דקא אמר תרנגול למי תרנגול למי,
ואפילו הכי **לרבי יהודה** -
בין התרנגולין - אין,
בפני עצמו - לא,
ולתנא קמא - אפילו בין התרנגולין נמי לא!?

אמר **רב נחמן בר יצחק**:

רש"י

[11] **בפטוטרותיהן שנו**. פטוטרות דמתני' לאו מין הוא באפי נפשיה אלא ה"ק אין מוכרין להן כל אלו איצטרובלין ובנות שוח בעוקציהן לפי שתולין אותן בפני ע"ז^ ודרכן לעובדן בכך:
[12] **לבונה זכה**. מין לבונה היא:
[13] **שלשה מנין**. משקל שלשת מנין דהא ודאי לסחורה קא מכוין:
[14] **אלפני מפקדינן**. על לפני עור אנו מצווין שלא ליתן מכשול בדבר האסור לו וכל הני דאסרינן לזבוני להו משום לפני עור לא תתן מכשול דבן נח מוזהר על עבודה זרה:^
[15] **אלפני דלפני**. כגון הכא דהאי ודאי לאו לעבוד' זרה^ קבעי ומשום דלא ליזדבן איהו לאחריני ומקטרי לא מפקדינן למיסר:
[16] **מותר למכור לו**. לנכרי^ תרנגול לבן כיון דלא אידכר לבן לאו לעבוד' זרה^ קבעי:
[17] **אילימא דאמר תרנגול לבן למי**. וא"ל ישראל לא מזבנינא לך אלא בהדי אחרינא:
[18] **אפילו בין התרנגולין נמי לא**. דהא גלי דעתיה דלעבודה זרה^ קבעי ליה וניחא ליה דליזבון שאר התרנגולין בשביל הלבן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

הכא[1] במאי עסקינן?
כגון דאמר זה וזה.

תניא[2] נמי הכי:
אמר **רבי יהודה**: אימתי?[3]
בזמן[4] שאמר תרנגול זה לבן,
אבל[5] אם אמר זה וזה - מותר, ואפילו[6] אמר תרנגול זה.
גוי[רע] שעשה משתה לבנו,
או שהיה לו חולה בתוך ביתו - מותר.[7]

והתניא (כאן ג):
גוי[רעא] שעשה משתה לבנו -
אינו[8] אסור אלא אותו היום, ואותו האיש בלבד;
אותו היום ואותו האיש מיהא אסור!?

אמר **רב יצחק בר רב משרשיא**:
בטווזיג.[9]

תנן (כאן):
ושאר כל הדברים:
סתמן - מותר, ופירושן - אסור;
מאי סתמן ומאי פירושן?
אילימא -
סתמן -[רעב] דקאמר חיטי חוורתא,
יד: פירושן - דקאמר לעבודה זרה,[רעג] *
לא[10] סתמן צריכא למימר דמזבנינן,
ולא פירושן צריכא למימר דלא מזבנינן!
אלא -
סתמן - דקאמר חיטי,
פירושן - דקאמר חוורתא;
מכלל דתרנגול אפילו[11] סתמן נמי לא!?

אמרי:
לעולם סתמן - דקאמר חיטי חוורתא,
פירושן - דקאמר לעבודה זרה;[רעד]
ופירושן אצטריכא ליה,
סלקא[12] דעתך אמינא -
האי גברא לאו לעבודה זרה[רעה] קא בעי,
אלא[13] מיבק הוא דאביק בעבודה זרה,[רעו]
וסבר -
כי היכי דההוא גברא אביק ביה,
כולי עלמא נמי אביקו,
אימא הכי כי היכי דליתבו לי;
קא משמע לן.

בעי **רב אשי**:
תרנגול לבן קטוע[14] למי,
מהו למכור לו תרנגול לבן שלם?
מי אמרינן -
מדקאמר קטוע לאו לעבודה זרה[רעז] קבעי;
או דלמא -
איערומי[15] קא מערים?

אם תימצי לומר האי איערומי הוא דקא מערים -
תרנגול לבן למי, תרנגול לבן למי,
ויהבו[16] ליה שחור ושקל ויהבו ליה אדום ושקל,
מהו למכור לו לבן?
מי אמרינן -
כיון דיהבו שחור ושקל, אדום ושקל -
לאו לעבודה זרה[רעח] קא בעי;
או דלמא -
איערומי קא מערים?
תיקו.

רבי מאיר אומר:
אף דקל וכו'.

אמר ליה **רב חסדא לאבימי**:
גמירי דעבודה זרה[רעט] דאברהם אבינו -
ארבעה מאה פירקי הויין,
ואנן חמשה תנן,
ולא ידעינן מאי קאמרינן.

ומאי קשיא?
דקתני (כאן):
רבי מאיר אומר:
אף דקל טב וחצב ונקלבס[רפ] אסור למכור לגוים;[רפא]

רש"י

[1] **הב"ע דאמר זה וזה.** מתני' דלר' יהודה בפני עצמו לא ולת"ק לגמרי אסור כגון דמעיקרא אדכר לבן ושחור ואדום הלכך לבן לרבי יהודה בפני עצמו אסור כיון דמעיקרא אדכר והשתא שקיל לבן ואזיל ליה מעיקרא נמי איכוין ללבן והאי דאדכר שחור איערומי אערים דידע הוא דאי שאיל לבן לחודיה לא זבין ליה ישראל ובין התרנגולין מותר דמיגו דשחור לאו לעבוד' זרה לבן נמי לאו לעבודה זרה^ ורבנן אפילו בין תרנגולין נמי אסור הואיל דקתבע לבן ומיהו תרנגול סתמא בין לר' יהודה בין לרבנן מותר למכור לו תרנגול לבן כרבי זירא:

[2] **תניא נמי הכי.** כדתרצא רב נחמן דבאומר זה וזה פליגי:

[3] **אימתי.** תרנגול לבן אסור למכור:

[4] **בזמן שאמר תרנגול זה לבן.** מכור לי והאי זה לאו דוקא:

[5] **אבל אמר זה וזה.** אינו מותר למכור לו אלא שניהם יחד אלמא רבי יהודה בדאמר זה וזה קאי ומשום הכי בפני עצמו לא הואיל ואמר לבן ומדרבי יהודה נשמע לרבנן:

[6] **ואפילו אמר תרנגול זה לבן.** אם היה גוי^ שעושה משתה לבנו או שיש לו חולה בתוך ביתו:

[7] **מותר.** דלסעודתו קבעי ליה משום נוי ולחולה נמי קבעי ליה משום רפואה:

[8] **אינו אסור.** לשאת ולתת עמו אלא אותו היום משום דמקריב הוא היום לעבודה זרה^ ואזיל השתא ומודה:

[9] **בטווזיג.** האי משתה דקתני מותר למכור לו תרנגול לבן לאו במשתה חופת בנו דהא ודאי לתקרובת ע"ז^ קבעי ליה אלא במשתה של מריעות שעושין הנערים זה עם זה וקורין קמפרוייש"א דלא חשיב כולי האי שיקריבו לעבוד' זרה:^

[10] **לאו סתמא צריכא למימר דמזבנינן.** דלא תנינן אלא תרנגול לבן אבל חיטי חוורתי מותר:

[11] **אפי' סתמן נמי לא.** וקשיא לרבי זירא דאמר תרנגול למי מותר למכור לו תרנגול לבן:

[12] **סד"א האי גברא לאו לע"ז קבעי.** דהא אין דרך חיטין להקריב לע"ז:^

[13] **אלא מיבק אביק ביה.** קשור ואילו קונין מידו שום חפץ לצורך ע"ז^ היה נותנה בזול מתוך שהוא אדוק לע"ז^ וסבור כי היכי דאביקנא בה ויהיבנא כל מידי דאית לי בזול לצורך ע"ז^ כ"ע נמי אדוקין בה סבר אימא לע"ז^ קבעינא ויהבו לי בזול ומיהו אין לבו לעבוד' זרה^ ולישתרי קמ"ל:

[14] **קטוע.** רגל:

[15] **איערומי אערים.** דידע הוא שאין קטוע מצוי וימכרו לו שלם אלא להוציא מלבם שלא יבינו שלצורך ע"ז^ הוא תובע קטוע:

[16] **ויהבו ליה שחור ושקיל.** כלומר כשמוכרין לו שחור לבדו שקיל ליה ואליבא דר' יהודה מיבעיא ליה הכי ולא לרבנן דרבנן אפי' בין התרנגולים אסרי:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דקל[1] טב - הוא דלא מזבנינן,
הא דקל ביש - מזבנינן?
והתנן (כאן):
אין[2] מוכרין להם במחובר לקרקע!?
אמר ליה:
מאי דקל טב? פירות דקל טב.
וכן אמר רב הונא:
פירות דקל טב.

חצב.

קשבא.[3]

נקלבס.[רפב]

מאי נקלבס?[רפג]
כי אתא רב דימי אמר רבי חמא בר יוסף:
קורייטי.[4]

אמר ליה אביי לרב דימי:
תנן נקלבס (כאן),[רפד]
ולא ידעינן מהו,
ואת אמרת קורייטי,
ולא ידעינן;
מאי אהנית לן?
אמר ליה: אהנאי לכו,
דכי[5] אזלת התם -
אמרת להו נקלבס[רפה] ולא ידעי;
אמרת להו: קורייטי,
וידעי וקא מחוו לך.

משנה (ו):

מקום[6] שנהגו למכור בהמה דקה לגוים -[רפו]
מוכרין;
מקום שנהגו שלא למכור -
אין מוכרין.

ובכל[7] מקום אין מוכרין להם בהמה גסה,
עגלים[8] וסייחים, שלמין ושבורין;
רבי יהודה מתיר[9] בשבורה;

רש"י

[1] דקל טב ודקל ביש. שני מיני דקלים הם:
[2] אין מוכרין להן במחובר לקרקע. כדמפ' לקמן (כ.) משום דכתיב לא תחנם לא תתן להם חניי' בקרקע:
[3] קשבא. מין תמרים כמו (מגילה ז:) מלא טסקא דקשבי ואית דאמר היינו חצובה שבו תיחם יהושע את הארץ (ב"ב נו.) ועשב נאה הוא:
[4] קורייטי. מין פירות וי"א עפרורית קרטי לבונה ואינו נראה דא"כ אמאי לא ידעי:
[5] דכי אזלת להתם. לא"י:
[6] מתני': מקום שנהגו למכור בהמה דקה. כגון מקום שלא נחשדו על הרביעה והכי מפרש לה בגמרא ואל ישנה אדם מפני המחלוק' לא גרס לה הכא אלא בפסחים (נ:) גרס לה:
[7] ובכל מקום אין מוכרין להן בהמה גסה. מפני שמיוחדת למלאכה ועושה בהמתו מלאכה בשבת:
[8] עגלים וסייחים שלמים ושבורים. ואפילו שבורים שאינן ראוין למלאכה גזרו בהו רבנן דלמא אתי לאחלופי ואתי למזבן להו גדולים ושלמים הראוין למלאכה ואיכא למיחש להו לשאלה ולשכירות ולנסיוני כדמפרש טעמא בגמ':

ובן בתירא מתיר[10] בסוס.

גמרא:

למימרא - דאיסורא ליכא, מנהגא הוא דאיכא,
היכא דנהיג - איסור נהוג,
היכא דנהיג - היתר נהוג?
ורמינהי (כאן ב):
אין מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים,[רפז]
מפני[11] שחשודין על הרביעה!?
אמר[12] רב:
מקום שהתירו למכור - התירו לייחד,
טו. מקום[13] שאסרו לייחד - אסרו למכור; *
ורבי[14] אלעזר אמר:[רפח]
אף במקום שאסרו לייחד - מותר למכור;
מאי טעמא?
גוי[רפט] חס על בהמתו שלא תעקר.

ואף[15] רב הדר ביה,
דאמר רב תחליפא אמר רב שילא בר אבימי משמיה דרב:
גוי[רצ] חס על בהמתו שלא תעקר.

ובכל מקום אין מוכרין להם[רצא] בהמה גסה כו'.

מאי טעמא?
נהי[16] דלרביעה לא חיישינן,
מעביד ביה מלאכה חיישינן.

וניעביד,
כיון[17] דזבנה - קנייה!?
גזירה[1] משום שאלה ומשום שכירות.

רש"י

[9] מתיר בשבורה. מפרש טעמא בגמ':
[10] מתיר בסוס. שאין מלאכתו אלא לרכיבה ורכיבה שבות היא ולאו מלאכה משום דחי נושא את עצמו לא איכפת לן אי אתי להשאילו ולהשכירו:
[11] גמ': מפני שחשודין על הרביעה. ואיכא משום לפני עור לא תתן מכשול דבני נח נצטוו על הרביעה דכתיב (בראשית ב) והיו לבשר אחד בהמה וחיה שאין נעשין בשר אחד (סנהדרין נח.):
[12] אמר רב במקום שהתירו למכור כו'. כלומר יחוד נמי במנהגא תליא מילתא ומקום שנהגו למכור דקתני מתני' כגון במקום שאין חשודין על הרביעה לפיכך התירו לייחד:
[13] ומקום שאסרו לייחד. כדקתני אין מעמידין מיירי במקום שחשודין על הרביעה שמנהגם בכך ולפיכך אסורין למכור והכל הולך אחר המנהג ולא קשיא הא דלא קאמר נמי כי האי לישנא מקום שאסרו למכור אסור לייחד כי היכי דקאמר מקום שהתירו למכור התירו לייחד משום דהתירו למכור דקתני קא מהדר אמתני' דקתני מקום שנהגו למכור מוכרין דתנא דידן לא איירי אלא במכירה ומקום שאסרו לייחד דקמהדר אההיא דאין מעמידין דמיירי באיסור יחוד:
[14] ור"א אומר אף במקום שאסרו לייחד. כדקתני בההוא דאין מעמידין התירו למכור דיחוד בכל מקום אסור משום מכשול דרביעה ולא במנהגא תליא מילתא אבל במכירה ליכא למיחש לרביעה דגוי^ חס על בהמתו מלרבעה מאחר שקנאה כדי שלא תעקר שנעשית עקורה ברביע' הלכך במנהגא תליא מילתא היכא דאחמור עלייהו דלא מזבני אחמור והיכא דלא אחמור שרי ולגבי העמדת בהמה בפונדקאות של גוים^ שהבהמה של ישראל היא אין הגוי^ חס עליה מלרבעה וקא עבר אלפני עור לא תתן מכשול ואהכי אסור:
[15] ואף רב הדר ביה. וקסבר כר"א:
[16] נהי דלרביעה לא חיישינן. דגוי^ חס על בהמתו שלא תעקר:
[17] כיון דזבנה קנייה. ואינה של ישראל ומשום לפני עור לא תתן מכשול לא קעבר דבני נח לא נצטוו על השביתה אבל גבי רביעה ליכא למימר הכי משום דהתם קעבר אלפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט) לפני שבני נח נצטוו על הרביעה אבל על השבת לא נצטוו בני נח ומה שאסור לישראל לומר לגוי^ עשה לי כך זהו משום ממצוא חפצך ודבר דבר (ישעיהו נח) דבור אסור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שאלה[2] קנייה,
ואגרא קנייה ! ?

אלא אמר רמי בריה דרבי ייבא:
גזירה משום נסיוני,[3]
דזמנין דזבנה לה ניהליה
סמוך לשקיעת החמה דמעלי שבתא,
ואמר ליה:
תא נסייה ניהליה,
ושמעה ליה לקליה,
ואזלא[4] מחמתיה, וניחא ליה דתיזל,
והוה ליה מחמר[5] אחר בהמתו בשבת,
והמחמר אחר בהמתו בשבת -
חייב חטאת.

מתקיף לה רב שישא בריה דרב אידי:
ושכירות מי קניא?
והתנן (כאן ט):
אף[6] במקום שאמרו להשכיר -
לא לבית דירה אמרו,
מפני שמכניס לתוכו עבודה זרה; רצב
ואי[7] סלקא דעתך שכירות קניא,
האי כי קא מעייל - לביתיה קא מעייל ! ?
שאני עבודה זרה רצג דחמירא,
דכתיב (דברים ז,כו):
"וְלֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ".

מתקיף לה רב יצחק בריה דרב משרשיא:
ושכירות מי קניא?
והא תנן (תרומות יא:ט):
ישראל ששכר פרה מכהן -
יאכילנה[8] כרשיני תרומה;
וכהן ששכר פרה מישראל,
אף על פי שמזונותיה עליו -
לא[9] יאכילנה כרשיני תרומה;

ואי סלקא דעתך - שכירות קניא,
אמאי לא יאכילנה?
פרה דידיה היא ! ?
אלא שמע מינה -
שכירות לא קניא.

והשתא דאמרת שכירות לא קניא,
גזירה משום שכירות, וגזירה משום שאלה,
וגזירה משום נסיוני.

רב אדא שרא לזבוני חמרא אידא[10] דספסירא,
אי משום נסיוני -
הא לא ידעה לקליה דאזלא מחמתיה;
ואי משום שאלה ושכירות -
כיון דלא דידיה היא - לא מושיל ולא מוגר;
ועוד -[11]
משום דלא ניגלי ביה מומא.

רב הונא זבין ההיא פרה לגוי, רצד
אמר ליה רב חסדא:
מאי טעמא עבד מר הכי?
טו: אמר ליה: אימור[12] לשחיטה זבנה. *

ומנא[13] תימרא דאמרינן כי האי גוונא?
דתנן (שביעית ה:ח):
בית שמאי אומרים:
לא[14] ימכר לו רצה פרה החורשת בשביעית;
ובית הלל מתירין, מפני שיכול לשוחטה.

אמר רבה:
מי דמי?
התם - אין[15] אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית,
הכא - אדם[16] מצווה על שביתת בהמתו בשבת ! ?

אמר ליה אביי:
וכל היכא דאדם מצווה אסור?
והרי שדה,
דאדם מצווה על שביתת שדהו בשביעית,
ותנן:
בית שמאי אומרים:
לא[17] ימכור אדם שדה[1] ניר בשביעית,

רש"י

[1] גזרה משום שאלה. אי שרינן לזבוני בהמה גסה ולא חיישינן למאי דעבדה מלאכה בשבת אתי הוא לאושולי בהמתו לגוי^ ועביד בה מלאכה בשבת וקא עבר בלאו דכתיב (דברים ה) לא תעשה כל מלאכה וגו' וכל בהמתך דהשתא בהמת ישראל היא ומצווה הוא על שביתתה:

[2] שאלה קניי'. לימי שאלת' דכיון דחייב באונסין הרי היא שלו:

[3] נסיוני. מנסה לה אי אזלא שפיר כשהיא טעונה:

[4] ואזלא מחמתי'. מחמת קולו שהיא מכרת והולכת:

[5] מחמר. לא שייך למימר אלא בבהמה הטעונה משאוי ופעמים שנותן עליה משא לנסותה אם הולכת יפה וה"ל מחמר בשבת ואיכא למ"ד בפרק בתרא במסכת שבת (קנד.) דחייב חטאת והתם פלוגתא:

[6] אף במקום. הכי קתני במתני' אין משכירין להן בתים בא"י אבל בחו"ל משכירין ואף במקום שאמרו להשכיר לא לבית דירה אמרו שידור בו הגוי^ אלא לבית העצים לבית האוצרות מפני שמכניס לתוכה ע"ז:^

[7] ואי שכירות קנייא. מאי איכפת ליה לישראל אם עייל לה גוי ע"ז^ בדידיה קא מעייל:

[8] יאכילנה כרשיני תרומה. אע"פ שמזונותיה עליו אינו גזלן אם האכילה תרומת כהן לפי שתרומה ממון שאין לה תובעים היא שהרי נותנה לכל כהן שירצה ואם רצה היה יכול ליתנה לכהן זה שהשכיר לו פרתו ואותו כהן מסתמא ניחא ליה ומחיל אם האכילה הרבה כרשיני תרומה דמה לו להקפיד והלא אינה מיוחדת לו לפיכך מתוך שיודע שנותן לבהמתו מאותן כרשינין הרבה בעין יפה יותר משאילו היו שלו ניחא ליה ואינו גזלן אי נמי שנפלו לו מבית אבי אמו כהן:

[9] לא יאכילנה כרשיני תרומה. לפי שאינה שלו ואינו יכול להאכילה תרומה אלא לבהמתו קנוית כספו:

[10] אידא דספסירא. ע"י סרסור ישראל והמוכר נמי ישראל:

[11] ועוד דלא מגלי מומא. כיון דהוא למכרה לקחה אינו רוצה שיודע בה מום שבה הלכך לא מושיל ולא מוגיר:

[12] אימור לשחיטה זבנה. ותלינן לקולא ומתניתין בבהמה טמאה אפילו בסתמא א"נ בטהורה ובמפרש ליה גוי^ דלקיומיה קאי:

[13] ומנא תימרא. דהיכא דאיכא למיתלי במכירה דלפני עור תלינן לקולא דתנן כו':

[14] לא ימכור לו פרה החורשת בשביעית. ישראל החשוד על השביעית לא ימכור לו חבירו פרה המלומדת לחרוש משום לפני עור וגו':

[15] אין אדם מצווה על שביתת בהמתו בשביעית. הלכך ליכא למיגזר משום שאלה ושכירות ונסיוני ואי משום לפני עור לא תתן מכשול תלינן בשחיטה אבל גבי גוי^ לענין שבת אדם מצווה על שביתת בהמתו בשבת ואיכא למיגזר משום כל הני:

[16] אדם מצווה על שביתת שדהו. שנת שבתון יהיה לארץ:

[17] לא ימכור. לו לישראל החשוד על השביעית:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ובית הלל מתירין, מפני שיכול להובירה!?[2]

מתקיף לה **רב אשי**:
וכל היכא דאין אדם מצווה שרי?
והרי כלים,
דאין אדם מצווה על שביתת כלים בשביעית,
ותנן (שם:ו):
אלו הן כלים, שאין האומן[רצו] רשאי למוכרן בשביעית:
המחרישה[3] וכל כליה, העול, והמזרה,[4] והדקר!?[5]

אלא אמר **רב אשי**:
כל היכא דאיכא[6] למיתלא -
תלינן, ואף על גב דמצווה;
וכל היכא דליכא[7] למיתלי -
לא תלינן אף על גב דאינו מצווה.

רבה זבין ההוא חמרא[8] לישראל[9] החשוד למכור לגוי,[רצז]
אמר ליה **אביי**:
מאי טעמא עבד מר הכי?
אמר ליה: אנא לישראל זביני.
אמר ליה: והא אזיל ומזבין ליה לגוי!?[רצח]
לגוי קא מזבין, לישראל לא קא מזבין?

איתיביה:
מקום שנהגו למכור בהמה דקה לכותים -
מוכרין;
מקום שנהגו[רצט] שלא למכור -
אין מוכרין;
מאי טעמא?
אילימא - משום דחשידי ארביעה;
ומי חשידי?
והתניא:
אין מעמידין בהמה[10] בפונדקאות של גוים,[ש]
זכרים אצל זכרים ונקבות[11] אצל נקבות,
ואין[12] צריך לומר - נקבות אצל זכרים וזכרים אצל נקבות;
ואין[13] מוסרין בהמה לרועה שלהן, ואין[14] מייחדין עמהם,
ואין[15] מוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות;

אבל מעמידין בהמה בפונדקאות של כותים,
זכרים אצל נקבות ונקבות אצל זכרים,
ואין צריך לומר - זכרים אצל זכרים ונקבות אצל נקבות;
ומוסרין בהמה לרועה שלהן, ומייחדין עמהם,
ומוסרין להם תינוק ללמדו ספר וללמדו אומנות;
אלמא[16] לא חשידי!

ועוד -
תניא:
אין[17] מוכרין להם -
לא[18] זיין, ולא כלי[19] זיין,
ואין משחיזין להן את הזיין,
ואין מוכרין להן -
לא סדן,[20] ולא קולרין,
ולא כבלים,[21] ולא שלשלאות[22] של ברזל,
אחד גוי[שא] ואחד כותי;
מאי[23] טעמא?
אי[24] נימא - דחשידי אשפיכות דמים;
ומי חשידי?
האמרת:[25]
ומייחדין עמהן;
אלא משום דאתי לזבונה לגוי![שב]

וכי תימא -
כותי לא[26] עביד תשובה,
ישראל[27] עביד תשובה;
והאמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוה**:
כדרך שאסור למכור לגוי -[שג]
כך אסור למכור לישראל החשוד למכור לגוי!?[שד]

רהיט[28] בתריה[29] תלתא פרסי,
ואיכא דאמרי:
פרסא בחלא,[30]
ולא[31] אדרכיה.

אמר **רמי בר חמא**:[שה]

רש"י

1 **שדה ניר.** חרושה דסתמא לזריעה קיימא ועבר אלפני עור:
2 **להובירה.** לעשותה שדה בור שלא יזרענה:
3 **המחרישה וכל כליה.** דסתמייהו לעבודת קרקע והשתא לאו משום שתא דלקמיה הכא קא זבין להו שהרי כל שעה הן מצויין:
4 **המזרה.** פל"א שבו זורה את הגורן לרוח להעביר הקש וכשאין גורן עודר בה את הקרקע:
5 **והדקר.** מרא פישור"א:
6 **דאיכא למיתלי.** כגון בהמה ושדה ניר דשדה אדם קופץ לקנותו משום דאינו מצוי לו כל שעה לקנות ומשום שתא דלקמן קא זבין ליה:
7 **דליכא למיתלי.** כגון כלים הללו:
8 **חמרא.** ליכא למיתלי בשחיטה:
9 **לישראל לא מזבן ליה.** בתמיה הלכך תלינן בישראל:
10 **בהמות.** זכרים אצל גוים^ זכרים דרבעי להו:
11 **נקבות.** אצל גויות^ נקבות כדמפרש בפ' שני (לקמן כב:) דגוים^ מצוין אצל נשי חבריהן וזימנין דלא משכח לה ורבע לבהמה דישראל:
12 **ואצ"ל זכרים אצל נקבות.** לפי שגויה^ נרבעת לזכר:
13 **ואין מוסרין בהמה לרועה גוי.**^ משום רביעה:
14 **ואין מתייחדין עמהם.** שחשוד על שפיכות דמים:

רש"י

15 **ואין מוסרין להם תינוק.** דמשכי ליה למינות ועוד משום משכב זכור והן מוזהרין עליו דכתיב (בראשית ב) ודבק באשתו ולא בזכור:
16 **אלמא לא חשידי.** כותים ארביעה ואפי' הכי קתני בברייתא קמייתא דבהמה דקה תליא במנהגא הא בהמה גסה אסור לזבוני להו אלמא משום דהדר מזבין ליה לגוי^ חיישינן:
17 **אין מוכרין להן.** לגוים:^
18 **לא זיין.** סייף ורומח:
19 **כלי זיין.** בית יד לרומח ונדן לסייף:
20 **סדן.** לשום בו רגלי איש ובלשון אשכנז שטו"ק בלע"ז ציפ"י:
21 **כבלים.** בווי"ש בלע"ז:
22 **שלשלאות.** פרויי"ש וכל הנך משום דלא ליזקו בהו ישראל:
23 **מ"ט.** אכותי קאי:
24 **אי נימא משום.** דכותים אשפיכות דמים חשידי:
25 **והא אמרת.** לעיל מתייחדין עמהם אלמא לא חשידי:
26 **לא עביד תשובה.** לחזור בו ולחוש לדברי חכמים שאסרוהו למכור לגוי:^
27 **עביד תשובה.** וציית ולא מזבין ליה לגוי:^
28 **רהט.** רבה:
29 **בתריה.** דההוא ישראל למיהדר ולמיזבן חמרא מיניה:
30 **בחלא.** בין החולות מקום קשה להילוך:
31 **ולא אדרכיה.** לא השיגו ודומה לו בפלגש בגבעה (שופטים כ) כתרו את בנימין הרדיפוהו מנוחה הדריכוהו בעריהם מקום מנוחתם השיגום השבטים לבני בנימין:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

כדרך שאסור למכור לגוי -[שו]
אסור למכור ללסטים ישראל.

היכי דמי?
אי דחשיד דקטיל -
פשיטא!
היינו גוי![שז]

ואי דלא קטיל -
אמאי לא!?
לעולם[1] דלא קטיל,
והכא במאי עסקינן? במשמוטא,
דזימנין דעביד לאצולי נפשיה.

תנו רבנן:
אין מוכרין להן תריסין;
ויש אומרים: מוכרין להן תריסין.

מאי טעמא?
אילימא - משום דמגנו עלייהו;
אי הכי -
אפילו חיטי ושערי נמי לא!?

טז. אמר **רב**: *
אי[2] אפשר - הכי נמי.

איכא דאמרי:
תריסין היינו טעמא דלא -
דכי[3] שלים זינייהו - קטלי בגווייהו;

ויש אומרים:
מוכרים להם תריסין,
דכי שלים זינייהו - מערק ערקי.

אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוה**:
הלכה כיש אומרים.

אמר **רב אדא בר אהבה**:
אין[4] מוכרין להן עששיות של ברזל.
מאי טעמא?
משום דחלשי[5] מינייהו כלי זיין.
אי הכי -
אפילו[6] מרי וחציני[7] נמי!?
אמר **רב זביד**:
בפרזלא[8] הינדואה.

רש"י

[1] ה"ג **לעולם דלא קטיל ובמשמוטא דעביד לאצולי נפשיה**. לסטים השומט ממון מיד בעליו ונמלט והולך וכשרודפין אחריו נלחם ומציל עצמו ומאבד זה את ממונו:
[2] **אי אפשר**. בלא איבה:
[3] **דכי שלים זינייהו**. כשכלים כלי זיינן במלחמה קטלי בתריסין:
[4] **עששיות**. חתיכות עבות שקורין מש"ש:
[5] **דחלשי מינייהו**. מחלישין אותן בקורנס עד שנעשו דקות ועושין מהן כלי זיין:
[6] **אפילו מרי**. פושיו"ר:
[7] **וחציני**. דולדורי"א לא נזבין להו דחלישי מינייהו כלי זיין:
[8] **בפרזלא הינדואה**. של ארץ הודו שאין עושין אותה אלא לכלי זיין:

והאידנא דקא מזבנינן,
אמר **רב אשי**:
לפרסאי דמגנו[9] עילוון.

עגלים וסייחים.

תניא:
רבי יהודה מתיר בשבורה,
מפני שאינה[10] יכולה להתרפאות ולחיות.
אמרו לו:
והלא[11] מרביעין עליה ויולדת,
וכיון דמרביעין עליה ויולדת אתו לשהויה!?
אמר להן: לכשתלד.[12]
אלמא - לא מקבלת זכר.

בן בתירא מתיר בסוס.

תניא:
בן בתירא מתיר בסוס,
מפני שהוא עושה בו מלאכה שאין חייבין עליה חטאת;
ורבי אוסר מפני שני דברים,
אחד - משום תורת כלי זיין,
ואחד - משום תורת בהמה גסה.

בשלמא תורת כלי זיין איכא -
דקטיל[13] בסחופיה;
אלא תורת[14] בהמה גסה מאי היא?
אמר **רבי יוחנן**:
לכשיזקין מטחינו[15] ברחיים בשבת.

אמר **רבי יוחנן**:
הלכה כבן בתירא.

איבעיא להו:
שור[16] של פטם,
מהו?[17]
תיבעי לרבי יהודה,
תיבעי לרבנן;

תיבעי לרבי יהודה -
עד כאן לא קא שרי רבי יהודה -
אלא בשבורה דלא אתי לכלל מלאכה,

רש"י

[9] **דמגני עילוון**. נלחמים לשמור העיר ואת יושביה:
[10] **שאינה יכולה להתרפאות**. ומסתמא לשחיטה זבנה ולא משהי ליה ולא חזי ליה ישראל בי גוי^ דתיפוק חורבה מיניה לזבוני שלימה:
[11] **והלא מרביעין עליה**. ומשהו לה ומאן דחזי לה בי גוי^ יליף מינה לזבוני שלימה:
[12] **לכשתלד**. תאסרוהו דלא תלד לעולם:
[13] **דקטיל בסיחופיה**. מלמדהו להרוג בידו את הנופלים במלחמה סיחופיה מכת יד בהמה וחיה קרי סיחופא שמכה כלפי מטה כמו סחופי כסא (שבת סו:) אדנטי"ר בלע"ז:
[14] **תורת בהמה גסה מאי היא**. כלומר איסור טעם מכירת בהמה גסה מאי היא הא לא עביד מלאכה דחייב חטאת דנגזור משום נסיוני:
[15] **מטחינו ברחיים**. ואב מלאכה היא:
[16] **שור של פטם**. שפיטמו ושמן מאד ואינו ראוי למלאכה:
[17] **מהו**. למכרו לגוי:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אבל[1] האי דכי משהי ליה אתי לכלל מלאכה -
אסור;
או דלמא -
אפילו לרבנן לא קא אסרי התם -
אלא דסתמיה לאו[2] לשחיטה קאי,
אבל האי דסתמיה לשחיטה קאי -
אפילו רבנן שרו?

תא שמע:
דאמר רב יהודה אמר שמואל:
של בית רבי היו מקריבין[3] שור[4] של פטם ביום אידם,
חסר[5] ארבעה ריבבן שאין מקריבין אותו היום אלא[6] למחר,
חסר ארבעה ריבבן שאין מקריבין אותו חי אלא שחוט,
חסר ארבעה ריבבן שאין מקריבין אותו כל עיקר;
מאי טעמא?
לאו משום דלמא אתי לשהויי.

וליטעמיך,
שאין מקריבין אותו היום אלא למחר -
מאי טעמא?
אלא,
רבי מיעקר מילתא בעי,
וסבר - יעקר ואתי פורתא פורתא.

וכי[7] משהי ליה -
בריא[8] ועביד מלאכה!?
אמר רב אשי:
אמר לי זבידא:[9]
בר[10] תורא משהינן ליה ועביד[11] על חד תרין.

משנה (ז):

אין מוכרין להם דובין ואריות,
ולא[שח] כל דבר שיש בו נזק לרבים.

אין בונין עמהם בסילקי,[12] גרדום,[13] איצטדייא,[14] ובימה;[15]

רש"י

[1] **אבל האי דאתי לכלל מלאכה אסור.** דמשהו ליה וחזו ליה לאחר זמן בידיה ואע"ג דהשתא ליכא למיחש לנסיוני מיהו נפקא מינה חורבה למכור שאר שוורים לגוי:^

[2] **לאו לשחיטה קיימא.** דכחושה ומשהו לה לגדל וולדות:

[3] **מקריבין.** מס ודורן למלך:

[4] **שור של פטם.** ועבודת בזיון היתה:

[5] **חיסר ד' ריבבן.** הוציא ד' ריבואות ממון לבטל שלא יקריבוהו ביום אידם:

[6] **אלא למחר.** ולמיעקר פורתא מיכוין:

[7] **וכי משהו ליה בריא ועביד מלאכה.** אתקפתא היא כלומר ואי משהו ליה בריא תו למעבד מלאכה דקא בעית למיסריה:

[8] **בריא.** מתחזק:

[9] **זבידא.** פטם היה:

[10] **בר תורא.** שור שפטמוהו משהי ליה עד דכחיש:

[11] **ועביד על חד תרין.** בשוורים אחרים:

[12] **מתני':** **בסילקי.** לשון טירה גבוהה היא כדאמר בסדר יומא (כה.) לשכת הגזית כמין בסילקי גדולה היתה ושם דנין בני אדם ומפילין אותו ומת:

[13] **גרדום.** בנין אחד הוא לדון נפשות כמו שנים שעלו לגרדום בר"ה (יח.):

[14] **איצטדייא.** מקום שעושין שם איצטדנית שור כמו שור האיצטדין (ב"ק לט.) מנגח והורג אנשים ושחוק הוא להם:

אבל בונין עמהם בימוסיאות[16] ובית מרחצאות.[17]
הגיע לכיפה[18] שמעמידין בה עבודה זרה -[שט]
אסור לבנות.

גמרא:

אמר רב חנין בר רב חסדא,
ואמרי לה אמר רב חנן בר רבא אמר רב:
חיה גסה הרי היא כבהמה[19] דקה לפירכוס,
אבל[20] לא למכירה;
ואני אומר: אף למכירה,
מקום שנהגו למכור - מוכרין,
שלא למכור - אין מוכרין.

תנן (כאן):
אין מוכרין להן דובין ואריות,
ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים;
טעמא דאית ביה נזק לרבים,
הא[21] לית ביה נזק לרבים - שרי!?
אמר רבה בר עולא:
ט"ז: בארי[22] שבור, *
ואליבא[23] דרבי יהודה.

רב[24] אשי אמר:
סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה.

מיתיבי:
כשם שאין מוכרין להן בהמה גסה -
כך אין מוכרין להן חיה גסה;
ואפילו[25] במקום שמוכרין להן בהמה דקה -

רש"י

[15] **בימה.** נמי כעין מגדל קצר הוא וגבוה כדאמר במס' סוטה (מא.) בימה של עץ עושים לו בעזרה ואנו קורין אותו אלמבר"א והיו עושין אותו לדחוף משם איש להמיתו ובכל אלה יש נזק לרבים וכדי שלא יתפש ישראל שם אסור לבנות עמהם:

[16] **בימוסיאות.** גרסינן בנין שאינו לצורך ע"ז^ ומפרש לקמן בפרק רבי ישמעאל (נג:) וקורין לו אלט"ר דקתני בימוסיאות של גוים^ מותרין ומאי בימוס בימה של אבן אחת ומקריב זבחים דהוי תשמיש דתשמיש לע"ז:^

[17] **ומרחצאות.** בקרקע הן עשוין עמוקין מאד והמים נופלין מתחת ואנשים רוחצים מלמעלה ע"ג הנסרים:

[18] **כיפה.** אריוולד"י דרך גוים להעמיד ע"ז^ בבית המרחץ שלהן:

[19] **גמ':** **כבהמה דקה לפירכוס.** כדאמר גבי בהמה מסוכנת בשחיטת חולין (לז.) בהמה דקה שפשטה ידה אחר שחיטתה ולא החזירה אסורה דבהמה מסוכנת היא ואינה מותרת עד שתפרכס ואם לא פרכסה הויא כמתה קודם שחיטה ופישוט יד לדקה אינה אלא הוצאת נפש אבל גסה בין פשטה ולא כפפה בין כפפה ולא פשטה פירכוס היא וכשרה הכי מפרש התם וחיה גסה נמי דרכה לפשוט יד בהוצאת נפש הלכך שחט חיה גסה מסוכנת ולא פרכסה אלא פשטה ידה ולא החזירה אסורה:

[20] **אבל לא למכירה.** למיתלי במנהגא אלא כבהמה גסה היא ובכל מקום אין מוכרין:

[21] **הא.** ארי דלית ביה ניזקא כגון ארי תרבות שרי אלמא חיה גסה מוכרין להן וקשיא לרב וסייעתא לרב חנן:

[22] **בארי שבור.** הא דקתני מתני' דארי תרבות שרי בארי שבור:

[23] **ואליבא דר' יהודה.** דשרי דכוותיה בבהמה גסה אבל לרבנן אסור ולרבי יהודה נמי ארי שלם אסור וחיה גסה כבהמה גסה כרב:

[24] **רב אשי אמר.** אפילו תימא בארי שלם ומתני' ר' יהודה היא דשרי בשבורה וכל אריות שבורין הן אצל מלאכה דארי לאו בר מלאכה הוא אבל רבנן דאסרי בשבורה אסרי נמי בארי ור' יהודה נמי בשאר חיה גסה כגון ערוד דטחני בהו ריחיא כדלקמן מודה דאין מוכרין:

[25] **ה"ג ואפילו במקום שמוכרין להם בהמה דקה חיה גסה אין מוכרין.** וש"מ חיה גסה אינה כבהמה דקה למכירה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

חיה גסה אין מוכרין להן;
תיובתא[1] דרב חנן בר רבא!?
תיובתא.

רבינא[2] רמי מתניתין אברייתא ומשני;
תנן (כאן):
אין מוכרין להן דובין ואריות,
ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים;
טעמא דאית ביה נזק,
הא לית ביה נזק - מוכרין;
ורמינהי:
כשם שאין מוכרין להן[ש] בהמה גסה -
כך אין מוכרין להן[שא] חיה גסה,
ואפילו במקום שמוכרין בהמה דקה,
חיה גסה אין מוכרין!?
ומשני:
בארי שבור,
ואליבא דרבי יהודה.

רב אשי אמר:
סתם ארי שבור הוא אצל מלאכה.

מתקיף[3] לה רב נחמן:
מאן לימא לן דארי חיה גסה היא?
דלמא חיה דקה היא!

רב[4] אשי דייק מתניתין ומותיב תיובתא;
תנן (כאן):
אין מוכרין להן דובין[שב] ואריות,
ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים;
טעמא - דאית ביה נזק,
הא לית ביה נזק - מוכרין;
וטעמא - ארי,
דסתם ארי שבור הוא אצל מלאכה;
אבל מידי אחרינא דעביד מלאכה - לא;
תיובתא דרב חנן בר רבא!?
תיובתא.

וחיה גסה מיהת מאי מלאכה עבדא?
אמר אביי:
אמר לי מר יהודה דבי[5] מר יוחני:
טחני ריחייא[שג] בערודי.

רש"י

[1] תיובתא דרב חנן בר רבא. דאמר ואני אומר אף למכירה:
[2] רבינא רמי מתני' אברייתא כו'. חיה גסה אין מוכרין וארי תרבות קתני מתניתין דמוכרין ואע"ג דחיה גסה הוא:
[3] ה"ג מתקיף לה רב נחמן מאן לימא לן. דהאי ארי חיה גסה הוא דלמא חיה דקה הוא:
[4] ורב אשי דייק ממתני' כו'. ומותיב תיובתא ולא גרסינן ומותיב מברייתא והכי פירושו אנן אותבינן לעיל לרב מדוקיא דמתניתין דנקט דבר שיש בו נזק הא ארי תרבות שרי וקס"ד דהוא הדין לשאר חיה גסה ורב אשי שנייה אליבא דרב ארי שאני דשבור הוא אצל מלאכה ומהך דוקיא דנקט במתני' ארי הא שאר חיה דבת מלאכה היא כדלקמן אע"ג דליכא ניזקא אסור דייק רב אשי ומותיב בתיובתא לרב חנן בר רבא דפליג עליה דרב וגרסינן במסקנא תיובתא דרב חנן בר רבא:
[5] דבי מר יוחני טחני ריחיא בערודי. חמור הבר:

אמר רבי זירא:
כי הוינן בי רב[6] יהודה,
אמר לן:
גמירו מינאי הא מילתא,
דמגברא רבה שמיע לי,
ולא ידענא אי מרב אי משמואל:
חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס.

כי אתאי לקורקוניא,
אשכחתיה לרב חייא בר אשי,
ויתיב וקאמר משמיה דשמואל:
חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס;
אמינא - שמע מינה -
משמיה דשמואל איתמר.

כי אתאי לסורא,
אשכחתיה לרבה בר ירמיה דיתיב וקאמר[שד] משמיה דרב:
חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס;
אמינא - שמע מינה -
איתמר משמיה דרב ואיתמר משמיה דשמואל.

כי סליקת להתם,[7]
אשכחתיה לרב אסי דיתיב וקאמר,
אמר רב חמא בר גוריא משמיה דרב:
חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס;
אמרי ליה:
ולא[8] סבר לה מר דמאן מרא דשמעתתא רבה בר ירמיה?

אמר ליה:
פתיא[9] אוכמא,
מינאי[10] ומינך תסתיים[11] שמעתא.

איתמר נמי:
אמר רבי זירא אמר רב אסי
אמר רבה בר ירמיה אמר רב חמא בר גוריא אמר רב:
חיה גסה הרי היא כבהמה דקה לפירכוס.

אין בונין כו'.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
שלש בסילקאות הן:
של מלכים,[שט] ושל מרחצאות, ושל[1] אוצרות.

רש"י

[6] רב יהודה. תלמידו דרב ותלמידו דשמואל:
[7] להתם. לארץ ישראל:
[8] לא סבר לה מר. דהא שמעתא רבה בר ירמיה אמרה משמיה דרב אנא אשכחתיה בסוריא דיתיב וקאמר לה משמיה דרב אלמא איהו קיבלה מיניה ואת אמרת רב חמא בר גוריא קיבלה מרב:
[9] פתיא אוכמא. כלי שחור כמו (לקמן לג:) הני פתוותא דבי מיכסי אוכמא שנשתחר ע"י מלאכה כלומר גם אתה רגיל ותדיר בתורה כמו (ברכות כח.) מכותלי ביתך ניכר שפחמי אתה חכמה מפוארה בכלי מכוער (תענית ז.) דרכן של תלמידי חכמים שמצטערין על לימוד תורה ואינם מכבסים בגדיהם:
[10] מינאי ומינך. מינאי דאמינא לך משמיה דרב חמא ומינך דשמעת ליה מדרבה בר ירמיה:
[11] תסתיים שמעתא. תיאמר שמועה בשם אומרה דהכי הוה דרב חמא בר גוריא קיבלה מרב ורבה קיבלה מרב חמא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר רבא:
שתים להיתר[2] ואחת[3] שטז לאיסור,
וסימניך: שיז
"לֶאֱסֹר[4] מַלְכֵיהֶם בְּזִקִּים" (תהלים קמט,ח).

ואיכא דאמרי:
אמר רבא:
כולם להיתר.

והתנן (כאן):[5]
אין בונין עמהן בסילקי, גרדום, איצטדייא, ובימה!?
אימא:[6]
של גרדום ושל איצטדייא ושל בימה.

תנו רבנן:
כשנתפס רבי אליעזר למינות -[7]
העלהו לגרדום לידון.
אמר לו אותו הגמון:
זקן שכמותך יעסוק בדברים בטלים הללו!?
אמר לו:
נאמן עלי הדיין.
כסבור אותו הגמון:
עליו[8] הוא אומר,
והוא[9] לא אמר אלא כנגד אביו שבשמים.
אמר לו:
הואיל והאמנתי[10] עליך,
דימוס,[11] פטור אתה.

כשבא לביתו נכנסו תלמידיו אצלו לנחמו,
ולא קיבל עליו תנחומין.
אמר לו רבי עקיבא: רבי,
תרשיני לומר דבר אחד ממה שלימדתני!
אמר לו: אמור.
אמר לו: רבי,
יז. שמא דבר שיח מינות בא לידך * והנאך,[12]
ועליו נתפסת למינות? שיט
אמר לו: עקיבא,
הזכרתני,
פעם אחת הייתי מהלך בשוק העליון של ציפורי,
ומצאתי אחד מתלמידי ישו הנוצרי, שכ
ויעקב איש כפר סכניא שמו,
אמר לי: כתוב בתורתכם:

רש"י

[1] ושל אוצרות. לסגולת המלך בונין בנין חזק:
[2] להיתר. בונין עמהן:
[3] ואחד. הוא של איסור שאין בונין עמהן:
[4] לאסור מלכיהם. של מלכים אסור שדנין שם נפשות:
[5] והתנן אין בונין עמהן בסילקי. אלמא איכא בסילקי דאסירי:
[6] בסילקי של גרדום. אבל בסילקי סתמא שהיא לדירת מלכים מותרת:
[7] למינות. מיני רומיים תפסוהו לכופו לעבודה זרה:^
[8] עליו [הוא] אומר. כלומר הדין עמך דדברים בטילין הן:
[9] והוא לא אמר כן. אלא נאמן עלי הדיין האמת שבאמת דנני ליתן לי צרה שפשעתי לקוני:
[10] האמנתי. במה שדנתני עליך:
[11] דימוס פטור אתה. דימוס היא היתה שם יראתו ונשבע בה:
[12] והנאך. ישר [הדבר] בעיניך:

"לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב, שכא
בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְכָל נֶדֶר" (דברים כג,יט), שכב
מהו לעשות הימנו בית הכסא לכהן[13] גדול?
ולא אמרתי לו כלום.
אמר לי: כך לימדני ישו הנוצרי: שכג
"כִּי מֵאֶתְנַן זוֹנָה קִבָּצָה וְעַד אֶתְנַן זוֹנָה יָשׁוּבוּ" (מיכה א,ז),
ממקום הטנופת - באו,
למקום הטנופת - ילכו;
והנאני הדבר,
על ידי זה נתפסתי למינות,
ועברתי על מה שכתוב בתורה:
"הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַּרְכֶּךָ" (משלי ה,ח),
זו מינות;
"וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ" (שם),
זו[14] הרשות.

ואיכא דאמרי:
"הַרְחֵק מֵעָלֶיהָ דַּרְכֶּךָ",
זו מינות והרשות;
"וְאַל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ",
זו זונה.

וכמה?
אמר רב חסדא:
ארבע אמות.

ורבנן,[15]
האי "מֵאֶתְנַן זוֹנָה" מאי דרשי ביה?
כדרב חסדא,
דאמר רב חסדא:
כל זונה שנשכרת - לבסוף[16] היא שוכרת,
שנאמר (יחזקאל טז,לד):
"וּבְתִתֵּךְ אֶתְנָן וְאֶתְנָן לֹא נִתַּן לָךְ וַתְּהִי לְהֵפֶךְ".

ופליגא[17] דרבי פדת,
דאמר רבי פדת:
לא אסרה תורה אלא קריבה של גלוי עריות בלבד,
שנאמר (ויקרא יח,ו):
"אִישׁ אִישׁ אֶל כָּל שְׁאֵר בְּשָׂרוֹ לֹא תִקְרְבוּ לְגַלּוֹת עֶרְוָה".

עולא[18] כי הוה אתי מבי רב,
הוה מנשק להו לאחתיה אבי ידייהו,
ואמרי לה:
אבי[1] חדייהו.

רש"י

[13] לכהן גדול. שפירש מביתו לפני יום הכפורים ללשכת פרהדרין ושם היו מתקנים לו כל צרכיו:
[14] והרשות. שולטנות שנותנין עיניהן בבעלי ממון להרגן וליטול ממונן:
[15] ורבנן. דלית להו האי דבר מינות דיעקב:
[16] לבסוף. היא נבזית בעיני כל ושוכרתן והכי משמע מאתנן זונה קבצה קבצה מאתנן הזונה ובאתנן זונה ישוב להינתן:
[17] ופליגא דרבי פדת. הני ארבע אמות דרב חסדא:
[18] אבי ידייהו. בזרועותיהן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ופליגא דידיה אדידיה,
דאמר עולא:
קריבה בעלמא אסור,
משום לך לך,
אמרין: נזירא,
סחור סחור,
לכרמא לא תקרב.

"לַעֲלוּקָה שְׁתֵּי בָּנוֹת הַב הַב" (משלי ל,טו).
מאי "הַב הַב"?
אמר רב חסדא[שכד] אמר מר עוקבא:
קול שתי בנות,
שצועקות[2] מגיהנם ואומרות בעולם הזה הבא הבא.
ומאן נינהו?
מינות[3] והרשות.[4]

איכא דאמרי:
אמר רב חסדא אמר מר עוקבא:
קול גיהנם צועקת ואומרת:
הביאו לי שתי בנות שצועקות
ואומרות בעולם הזה הבא הבא.

"כָּל בָּאֶיהָ לֹא[5] יְשׁוּבוּן וְלֹא יַשִּׂיגוּ אָרְחוֹת חַיִּים" (משלי ב,יט).
וכי מאחר שלא שבו - היכן ישיגו?
הכי קאמר -
ואם ישובו - לא ישיגו אורחות חיים.

למימרא,
דכל הפורש ממינות - מיית?
והא ההיא דאתאי לקמיה דרב חסדא ואמרה ליה:
קלה[6] שבקלות - עשתה בנה הקטן מבנה הגדול;
ואמר להו[שכה] רב חסדא:
זוודו לה זוודתא;[שכו]
ולא מתה!?
ההיא[שכז] לא הדרא בה שפיר.[שכח]

איכא[7] דאמרי:
ממינות אין מעבירה לא,
והא ההיא דאתאי קמיה דרב חסדא ואמרה ליה:
קלה שבקלות - עשתה בנה הקטן מבנה הגדול;[שכט]

רש"י

[1] אבי חדייהו. חזה דרך בני אדם כשיוצאין מבית הכנסת מיד הוא נושק לאביו ולאמו ולגדול ממנו בארכובה או בפס ידיו [משום כבוד]:
[2] שצועקות מגיהנם. על רוב ייסורי גיהנם:
[3] מינות. צועקת הבא תקרובת לע"ז:^
[4] רשות. צועקת הבא ממון ודורונות וארנונא ומס למלך:
[5] לא ישובון. כל המשתמדים^ אחר שנאבקו במינות אינם שבין ואם שבין ממהרין למות מתוך צרה וכפיית יצרם וזו גזירת מלך עליהם למות:
[6] קלה שבקלות. עבירה קלה שבידה זו היא שעשתה בנה קטן מבנה [גדול בנה] הגדול בא עליה והולידה ממנו בנה הקטן ובאה לקבל דין ולשוב בתשובה:
[7] בזוודתא. תכריכין צידה לדרך (בראשית מב) מתרגמינן זוודין לאורחא ותכריכין הן צידה לדרך מתים:
[8] ה"ג מדקאמרה קלה שבקלות. ולא מתה אתקפתא היא ואיכא דמותבי הכי אמינות אין מעבירה לא והא ההיא דאתיא כו' ומתה ומשנינן מדקאמרה קלה שבקלות מכלל דמינות נמי הוה בה ומשום הכי מתה:

ואמר להו[של] רב חסדא:
זוודו[שלא] לה זוודתא;
ומתה!?
מדקאמרה קלה שבקלות -
מכלל דמינות נמי הויא בה.

ומעבירה לא?
והתניא:
אמרו עליו על אלעזר[שלב] בן דורדיא,
שלא הניח זונה אחת בעולם שלא בא עליה;
פעם אחת שמע שיש זונה אחת בכרכי הים,
והיתה נוטלת כיס דינרין בשכרה;
נטל כיס דינרין והלך ועבר עליה שבעה נהרות;
בשעת הרגל[9] דבר - הפריחה,[10][שלג]
אמרה:
כשם שהפרחה[שלד] זו אינה חוזרת למקומה -
כך אלעזר בן דורדיא אין מקבלין אותו בתשובה!
הלך וישב בין שני הרים וגבעות,
אמר:
הרים וגבעות בקשו עלי רחמים!
אמרו לו:
עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו,
שנאמר (ישעיהו נד,י):
"כִּי הֶהָרִים יָמוּשׁוּ וְהַגְּבָעוֹת תְּמוּטֶנָה"!
אמר:
שמים וארץ בקשו עלי רחמים!
אמרו לו:[שלה]
עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו,
שנאמר (שם נא,ו):
"כִּי שָׁמַיִם כֶּעָשָׁן נִמְלָחוּ וְהָאָרֶץ כַּבֶּגֶד תִּבְלֶה"!
אמר:
חמה ולבנה בקשו עלי רחמים!
אמרו לו:
עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו,
שנאמר (שם כד,כג):
"וְחָפְרָה הַלְּבָנָה וּבוֹשָׁה הַחַמָּה"!
אמר:
כוכבים ומזלות בקשו עלי רחמים!
אמרו לו:
עד שאנו מבקשים עליך נבקש על עצמנו,
שנאמר (ישעיהו לד,ד):
"וְנָמַקּוּ כָּל צְבָא הַשָּׁמַיִם"!
אמר:
אין הדבר תלוי אלא בי,
הניח ראשו בין ברכיו,
וגעה בבכיה עד שיצתה נשמתו;
יצתה בת קול ואמרה:

רש"י

[9] הרגל דבר. תשמיש הרגל התחלה כמו (אבות פ"ג מי"ג) מרגילין את האדם לערוה ממשיכין [והיינו התחלה]:
[10] הפיחה. רוח:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

רבי אלעזר בן דורדיא מזומן לחיי העולם הבא;
והא הכא בעבירה הוה ומית!?
התם נמי -
כיון דאביק בה טובא כמינות דמיא.

בכה רבי ואמר:
יש קונה עולמו - בכמה שנים,
ויש קונה עולמו - בשעה אחת.

ואמר רבי:
לא דיין לבעלי תשובה שמקבלין אותן,
אלא שקורין אותן רבי!

רבי חנינא ורבי יונתן הוו קאזלי באורחא,
מטו להנהו תרי שבילי,
חד פצי[1] אפיתחא דעבודה זרה,[שלו]
וחד פצי אפיתחא דבי זונות.

אמר ליה חד לחבריה:
יז: ניזיל אפיתחא דעבודה זרה[שלז] * דנכיס[2] יצריה.
אמר ליה אידך:
ניזיל אפיתחא דבי זונות ונכפייה ליצרין,
ונקבל אגרא.

כי מטו התם חזינהו,
איתכנעו[3] מקמייהו.
אמר ליה: מנא[4] לך הא?
אמר ליה:
"בְּזִמָּה[5] תִּשְׁמֹר[7] עָלֶיךָ תְּבוּנָה תִּנְצְרֶכָּה" (משלי ב,יא).

אמר ליה רבנן לרבא:
מאי "בְּזִמָּה" (שם)?
אילימא - תורה,
דכתיב בה זימה,
ומתרגמינן: עצת חטאין,
וכתיב (ישעיהו כח,כט):
"הִפְלִיא עֵצָה הִגְדִּיל תּוּשִׁיָּה";
אי הכי - זימה מבעי ליה!?
הכי קאמר -
מדבר זימה תשמור עליך, תורה תנצרכה.

תנו רבנן:
כשנתפסו רבי אלעזר בן פרטא

רש"י

[1] פצי אפיתחא דע"ז. פתוח לפתח ע"ז^ כמו (תהלים כב) פצו עלי פיהם:
[2] דנכיס יצריה. נשחט יצרא אנשי כנסת הגדולה בקשו רחמים ונמסר בידם והרגוהו כדאמרי' בד' מיתות בסנהדרין (סד.) כלומר ניזיל בההוא שבילא ולא ניזיל אפיתחא דבי זונות שלא ישלוט בנו יצר הרע:
[3] איכנעו זונות מקמייהו. נכנסו מפניהם לקובתן:
[4] מנא לך הא. דסמכת אנפשך למיתי הכא ולא מיסתפית מיצר הרע:
[5] זימה ומתרגמי' עצת חטאין. עצת הוא תרגום של זימה היא וחטאין הוא תוספת התרגום מפרש שעצה זו רעה היא של חטא אלמא דזימה היינו לשון עצה ותורה נקראת עצה דכתיב (ישעיהו כח) הפליא עצה הגדיל תושיה ומשמע תורה תשמור עליך:
[6] מזימה. מן הזנות:
[7] תשמור עליך תורה. דסיפיה דקרא תבונה תנצרכה מזימה תשמור עליך מכל דבר רע והרהור חטא ואנו הולכין הלוך ודבר בדברי תורה:

ורבי חנינא בן תרדיון למינות,[שלח]
אמר לו רבי אלעזר בן פרטא לרבי חנינא בן תרדיון:
אשריך שנתפסת על דבר אחד,
אוי לי שנתפסתי על[8] חמשה דברים!
אמר לו רבי חנינא בן תרדיון:[שלט]
אשריך שנתפסת על חמשה דברים ואתה ניצול,
אוי לי שנתפסתי על דבר אחד ואיני ניצול,
שאת עסקת בתורה ובגמילות חסדים,
ואני לא עסקתי אלא בתורה בלבד.

וכדרב הונא,
דאמר רב הונא:
כל העוסק בתורה בלבד -
דומה[9] כמי שאין לו אלוה,
שנאמר (דברי הימים ב טו,ג):
"וְיָמִים רַבִּים לְיִשְׂרָאֵל לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת,
וְלְלֹא כֹהֵן מוֹרֶה וּלְלֹא תוֹרָה",[שמ]
מאי[10] "לְלֹא אֱלֹהֵי אֱמֶת"?
שכל העוסק בתורה בלבד -
דומה כמי שאין לו אלוה.

ובגמילות חסדים לא עסק?
והתניא:
רבי אליעזר בן יעקב אומר:
לא יתן אדם מעותיו לארנקי של צדקה,
אלא אם כן ממונה עליו תלמיד חכם
כרבי[11] חנינא בן תרדיון!?
הימנוה הוא דהוה מהימן,
מיעבד לא עבד.

והתניא:
אמר לו:
מעות[12] של פורים נתחלפו[13] לי במעות של צדקה,
וחלקתים לעניים!?
מיעבד עבד,
כדבעי ליה לא עבד.

אתיוהו לרבי אלעזר בן פרטא,
אמרו ליה:[שמא]
מאי טעמא תנית,
ומאי טעמא גנבת!?[14]
אמר להו:
אי סייפא - לא ספרא,

רש"י

[8] על ה' דברים. חמש עלילות הן שואלין עלי:
[9] כמי שאין לו אלוה. להגן עליו:
[10] ה"ג מאי ללא:
[11] ר' חנינא בן תרדיון גבאי של צדקה הוה:
[12] מעות של פורים. שגביתי מבני העיר לחלק לעניים לסעודת פורים ותנן (ב"מ עח:) אין העני רשאי ליקח מהן רצועה לסנדלו:
[13] נתחלפו לי במעות של צדקה. וסבור הייתי שהן של צדקה וחלקתים לעניים שלא לסעודת פורים ואני פרעתי משלי את^ של פורים ל"א מעות שלי לסעודת פורים נתחלפו לי במעות של צדקה וסבור הייתי שהן של צדקה וחלקתים לעניים ולא חזרתי ליפרע מארנקי של צדקה:
[14] גנבת. גנב ולסטים היית:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואי ספרא - לא סייפא,
ומדהא[1] ליתא - הא נמי ליתא.

ומאי[2] טעמא קרו לך רבי ! ?
רבן של תרסיים[3] אני.

אייתו ליה תרי[4] קיבורי,
אמרו ליה:
הי[5] דשתיא והי דערבא ?
איתרחיש ליה ניסא,
אתיא[6] זיבוריתא אותיבא על דשתיא,
ואתאי[7] זיבורא ויתיב על דערבא;
אמר להו:
האי דשתיא והאי דערבא.

מאי[שמב] טעמא לא אתית לבי[8] אבידן ! ?
אמר להו:
זקן אני,[שמג]
ומתיירא אני שמא תרמסוני ברגליכם.
אמרו ליה:[שמד]
ועד האידנא כמה סבי איתרמוס ?
אתרחיש ניסא,
ההוא יומא אירמס חד סבא.

ומאי טעמא קא שבקת עבדך[9] לחירות ?
אמר להו:
לא היו דברים מעולם.

קם חד מינייהו לאסהודי ביה,
אתא אליהו אידמי[10] ליה כחד מחשובי דמלכותא,
אמר ליה:
מדאתרחיש ליה ניסא בכולהו,
בהא נמי אתרחיש ליה ניסא,
וההוא גברא בישותיה[11] הוא דקא אחוי !
ולא אשגח ביה, קם למימר להו;
הוה[12] כתיבא איגרתא,
דהוה כתיב מחשיבי דמלכות לשדורי לבי קיסר,
ושדרוה בידיה;[שמה]
אתא אליהו, פתקיה[13] ארבע מאה פרסי,

רש"י

[1] **מדהא ליתא.** כשם שאין השני' בי דהא אין שתיהן באדם אחד כך אין חבירת' בי והאומר לכם עלי שקרן נמצא בדבריו:
[2] מ"ט **קרו לך רבי.** הרי עלילה שלישית:
[3] **טרסיים.** גרדיים:
[4] **קיבורי.** פקעיות לימשיל"ש:
[5] **הי דשתיא הי דערבא.** איזה של שתי ואיזה של ערב:
[6] **אתא זיבורא.** זכר אותיבא על דערבא:
[7] **ואתאי זיבורתא.** נקבה אותיבא על דשתיא והבין שהוא נס הנעשה שהשתי מקבל ערב כנקבה המקבלת זכר:
[8] **לבי אבידן.** בית שאוכלין ושותין לכבוד ע"ז ומקבלין זיבול לע"ז^ ומפקחין על עסקיה לידע מה היא צריכה ומתנדבין:
[9] **עבדך לחירות.** והן גזרו על כך לפי שהוא דת יהודית:
[10] **אידמי ליה.** לההוא גברא:
[11] **בישותיה הוא דקא אחוי.** רשעך תראה ותודיע שרשע אתה והוא ינצל ע"י נס:
[12] **הוה כתיבא ההוא (יומא) איגרתא.** דבעו חשובי רומי לשדורי לקיסר על עסקיהן שדרוה ההוא שעתא בידיה דההוא גברא:
[13] **פתקיה.** אליהו וזרקו ד' מאה פרסי למען לא ישוב [עוד לביתו] כמו (ר"ה כה.) שקל קלא פתק ביה:

אזל ולא אתא.

אתיוהו לרבי חנינא בן תרדיון,
אמרו ליה:
אמאי קא עסקת באורייתא ?
אמר להו:
"כַּאֲשֶׁר צִוַּנִי יְהוָה אֱלֹהָי" (דברים ד,ה).

מיד גזרו עליו לשריפה,
ועל אשתו להריגה,
ועל בתו לישב בקובה של זונות.

עליו[14] לשריפה.
יח. שהיה[15] * הוגה את השם באותיותיו.
והיכי עביד הכי ?
והתנן (סנהדרין יא:א):
אלו שאין להם חלק לעולם הבא:
האומר: אין תורה מן השמים,
ואין תחיית המתים מן התורה...
אבא שאול אומר:
אף ההוגה את השם באותיותיו ! ?

להתלמד[16] עבד,
כדתניא:
"לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת" (דברים יח,ט),
אבל אתה למד להבין ולהורות.

אלא מאי טעמא אענש ! ?
משום דהוגה את השם בפרהסיא הוה.[שמו]

ועל אשתו להריגה.
דלא מיחה ביה.
מכאן אמרו:
כל מי שיש בידו למחות ואינו מוחה -
נענש עליו.

ועל בתו לישב בקובה[17] של זונות.
דאמר רבי יוחנן:
פעם אחת היתה בתו מהלכת לפני גדולי רומי,
אמרו:
כמה נאות פסיעותיה של ריבה זו;
מיד דקדקה[18] בפסיעותיה.

והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש:
מאי דכתיב (תהלים מט,ו):
"עֲוֹן עֲקֵבַי יְסוֹבְבֵנִי" ?[שמז]
עונות שאדם[1] דש בעקביו בעולם הזה -

רש"י

[14] **עליו לשריפה.** למה נענש כך:
[15] **לפי שהיה הוגה את השם באותיותיו.** דורשו בארבעים ושתים אותיות ועושה בו מה שהוא חפץ:
[16] **להתלמד עבד כדתניא כו'.** ומיהו הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה (יבמות כא:) ואפילו להתלמד יש לחוש לכבוד הרב וקרא דלא תלמד לעשות במילי אחרניתא תוקמה כמו נטיעת קישואין דסנהדרין (סח.) ודמות צורת לבנה דר"ג (ר"ה כד.):
[17] **בקובה.** אהל זונות כדכתיב (במדבר כה) אל הקובה:
[18] **דקדקה.** לפסוע פסיעות נאות וכתיב (תהלים מה) כל כבודה בת מלך פנימה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מסובין לו ליום הדין.

בשעה שיצאו שלשתן - צדקו עליהם את הדין,
הוא אמר:
"הַצּוּר תָּמִים פָּעֳלוֹ" (דברים לב,ד);
ואשתו אמרה:
"אֵל אֱמוּנָה וְאֵין עָוֶל" (שם);
בתו אמרה:
"גְּדֹל הָעֵצָה וְרַב הָעֲלִילִיָּה,
אֲשֶׁר עֵינֶיךָ פְּקוחוֹת
עַל[2] כָּל דַּרְכֵי בְּנֵי אָדָם" (ירמיהו לב,יט). שמח
אמר רבי:
כמה גדולים צדיקים הללו,
שנזדמנו להן שלש מקראות של צדוק הדין
בשעת צדוק הדין.

תנו רבנן:
כשחלה רבי יוסי בן קיסמא,
הלך רבי חנינא בן תרדיון לבקרו,
אמר לו: חנינא אחי,
אי אתה יודע שאומה זו מן השמים המליכוה?
שהחריבה את ביתו, ושרפה את היכלו,
והרגה את חסידיו, ואבדה את טוביו,
ועדיין היא קיימת,
ואני שמעתי עליך שאתה[3] יושב ועוסק בתורה,
ומקהיל קהלות ברבים, וספר תורה שמט מונח לך בחיקך!
אמר לו: מן השמים ירחמו.
אמר לו:
אני אומר לך דברים[4] של טעם,
ואתה אומר לי: מן השמים ירחמו?
תמה אני אם לא ישרפו אותך ואת ספר תורה באש!
אמר לו: רבי,
מה אני לחיי העולם הבא?
אמר לו: כלום[5] מעשה בא לידך?
אמר לו:
מעות[6] של פורים נתחלפו לי במעות של צדקה,
וחלקתים לעניים.
אמר לו: אם כן,
מחלקך[7] יהי חלקי, ומגורלך יהי גורלי.

אמרו:
לא היו ימים מועטים עד שנפטר רבי יוסי בן קיסמא,
והלכו כל גדולי רומי לקברו, והספידוהו הספד גדול,
ובחזרתן מצאוהו לרבי חנינא בן תרדיון,

רש"י

[1] שאדם דש בעקביו. דקדוק פסיעות כי הכא ל"א שאדם דורסן ברגליו שאין חשובין בעיניו כלום:
[2] על כל דרכי. אפילו דקדוק פסיעות:
[3] שאתה יושב ועוסק בתורה. והם גזרו על כך:
[4] דבר של טעם. שהחריבה את ביתו והרגה את חסידיו ועדיין קיימת:
[5] כלום מעשה בא לידך. ואשמע איך היית נוהג:
[6] מעות של פורים. שהנחתים לסעודת פורים נתחלפו לי וחלקתים לעניים וסבור הייתי שארנקי של צדקה היא ולא נפרעתי מארנקי של צדקה:
[7] מחלקך יהא חלקי. הואיל והיית ווותרן בממונך:

שהיה יושב ועוסק בתורה ומקהיל קהלות ברבים,
וספר תורה מונח לו בחיקו.
הביאוהו וכרכוהו בספר תורה,
והקיפוהו בחבילי זמורות, והציתו בהן את האור,
והביאו ספוגין של צמר ושראום במים,
והניחום על לבו,
כדי שלא תצא נשמתו מהרה.

אמרה לו בתו: אבא,
אראך[8] בכך!?
אמר לה:
אילמלי אני נשרפתי לבדי -
היה הדבר קשה לי,
עכשיו שאני נשרף וספר תורה עמי -
מי שיבקש עלבונו שנ של ספר תורה - הוא יבקש עלבוני.
אמרו לו תלמידיו: רבינו, שנא
מה אתה רואה?
אמר להן:
גוילים שנב נשרפין ואותיות פורחות.
אף אתה פתח פיך ותכנס האש!
אמר להן:
מוטב שיטלנה מי שנתנה,
ואל יחבל הוא בעצמו.

אמר לו קלצטונירי:[9] רבי,
אם אני מרבה בשלהבת ונוטל ספוגין של צמר מעל לבך -
אתה מביאני לחיי העולם הבא?
אמר לו: הן.
השבע לי!
נשבע לו.
מיד הרבה בשלהבת ונטל ספוגין של צמר מעל לבו,
יצאה נשמתו במהרה.
אף הוא קפץ ונפל לתוך האור.
יצאה בת קול ואמרה:
רבי חנינא בן תרדיון וקלצטונירי
מזומנין הן לחיי העולם הבא.

בכה רבי ואמר:
יש קונה עולמו בשעה אחת,
ויש קונה עולמו בכמה שנים.

ברוריא דביתהו דרבי מאיר
ברתיה דרבי חנינא בן תרדיון הואי,
אמרה לו:
זילא בי מלתא דיתבא אחתאי בקובה של זונות.
שקל תרקבא[10] דדינרי ואזל,
אמר:
אי לא איתעביד בה איסורא - מיתעביד ניסא,
אי עבדה איסורא - לא איתעביד לה ניסא.

אזל נקט[1] נפשיה כחד פרשא דמלכא, שנג

רש"י

[8] אראך בכך. כלומר זו היא שכרה של תורה:
[9] קלצטונירי. ממונה עליו:
[10] תרקבא. תרי וקב חצי סאה דינרי זהובים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר לה: השמעי[שנד] לי.
אמרה ליה: דשתנא[2] אנא.
אמר לה: מתרחנא[3] מרתח.
אמרה לו: נפישין טובא דשפירן מינאי.

אמר:
שמע מינה - לא עבדה איסורא,
כל דאתי אמרה ליה הכי.

אזל לגבי שומר דידה,
אמר ליה: הבה ניהלה.
אמר ליה: מיסתפינא ממלכותא.
אמר ליה: שקול תרקבא דדינרא,
פלגא[4] פלח ופלגא להוי לך.
אמר ליה: וכי[5] שלמי מאי איעביד?
אמר ליה: אימא אלהא דמאיר עניני ומתצלת.
יח: אמר ליה: *ומי[6] יימר דהכי איכא?
הוו הנהו כלבי דהוו קא אכלי אינשי,
שקל[7] קלא שדא בהו, הוו קאתו למיכליה,
אמר: אלהא דמאיר עניני!
שבקוה,
ויהבה ליה.

לסוף אשתמע מילתא בי מלכא,
אתיוה[8] אסקוה[9] לזקיפה,
אמר: אלהא דמאיר עניני!
אחתוה.
אמרו ליה: מאי[10] האי?
אמר להו: הכי הוה מעשה.

אתו[11] חקקו לדמותיה דרבי מאיר אפיתחא דרומי,
אמרי:
כל דחזי לפרצופא הדין - לייתיה.
יומא חדא חזיוהי, רהט אבתריה,
רהט מקמייהו, על לבי זונות.

איכא דאמרי:
בשולי גוים[שנה] חזא,
טמש[12] בהא ומתק בהא.

איכא דאמרי:
אתא אליהו אדמי להו כזונה, כרכתיה;[13]
אמרי:

רש"י

1 נקט נפשיה כחד פרשא. התקין ענייני לבושו כאחד מן הפרשים:
2 דשתנא אנא. דרך נשים לי:
3 מתרחנא מרתח. כלומר אמתין לך עד שיפסוק ליך ודוגמתו בב"ק בפרק מרובה (פ:) מאן תרח נתרח שמואל:
4 פלגא פלח. את המלך^ בכל עת שיעליל עליך פייסהו בממון:
5 וכי שלמי. כשיכלו הדינרין ממאי פלחנא:
6 מי יימר. שאמת אתך שאנצל בתפלה זו:
7 שקל קלא. פיסת רגבים:
8 אייתוה. לשומר:
9 אסקוה לזקיפה. לתליה זקיפה פורק"א שצולבין בה:
10 מאי האי. דלא מצינא למיזקפיה:
11 אתא לבי זונות. כדי שיאמרו לא הוא דאיהו לא הוה עייל:
12 טמש בהא ומתק בהא. טבל אחת מאצבעותיו ומצץ את חבירתה:
13 כרכתיה. חיבקתו כאילו היה רגיל אצלה:

חס ושלום,
אי רבי מאיר הוה לא הוה עביד הכי.

קם ערק אתא לבבל;
איכא[14] דאמרי:
מהאי מעשה;
ואיכא[15] דאמרי:
ממעשה דברוריא.

תנו רבנן:
ההולך לאיצטדינין[16] ולכרקום,[17]
וראה שם את הנחשים[18] ואת[19] החברין,
בוקיון,[20] ומוקיון, ומוליון, ולוליון,
בלורין, סלגורין -
הרי זה מושב לצים,
ועליהם הכתוב אומר:
"וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב,[שנו]
כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ,
וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה" (תהלים א,א-ב),[שנז]
הא[21] למדת -
שדברים הללו מביאין את האדם לידי ביטול תורה.

ורמינהי:
ההולך[שנח] לאיצטדינין - מותר,
מפני שצווח[22] ומציל;
ולכרקום -[23] מותר,
מפני ישוב מדינה,
ובלבד שלא[24] יתחשב עמהם,
ואם נתחשב עמהם - אסור;

קשיא איצטדינין אאיצטדינין,
קשיא כרקום אכרקום!?

בשלמא כרקום אכרקום לא קשיא -
כאן - במתחשב עמהן,
כאן - בשאין מתחשב עמהן,
אלא איצטדינין אאיצטדינין קשיא!?

תנאי היא,
דתניא:
אין הולכין לאיצטדינין מפני מושב לצים;

רש"י

14 איכא דאמרי. משום האי מעשה ערק:
15 ואיכא דאמרי משום מעשה דברוריא. שפעם אחת ליגלגה על שאמרו חכמים (קדושין פ:) נשים דעתן קלות הן עלייהו ואמר לה חייך סופך להודות לדבריהם וצוה לאחד מתלמידיו לנסותה לדבר עבירה והפציר בה ימים רבים עד שנתרצית וכשנודע לה חנקה עצמה וערק רבי מאיר מחמת כסופא:
16 לאיצטדינין. מקום שמנגחין את השור:
17 ולכרקום. מצור ועושין שם שחוק וליצנות:
18 את הנחשים. מנחשים ומכשפים:
19 ואת החברים. לוחשי נחשים:
20 בוקיון מוקיון לוליון סלגריון. כולן מיני ליצנים הן:
21 הא למדת. מדסמיך ליה כי אם בתורת וגו' מכלל דאזיל להכי לאו בתורת ה' חפצו:
22 שצווח ומציל. אם רואה שיגיחו שם יהודי צועק ומתחנן להם ומצילו:
23 מפני ישוב מדינה. ישראל הדרים באותה העיר שזה מבקש בני הכרכים^ להצילם:
24 שלא יתחשב עמהם. לחזקם^ ולעשות עמהם מצור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ורבי נתן מתיר מפני שני דברים,
אחד מפני שצווח ומציל,
ואחד מפני שמעיד[1] עדות אשה להשיאה.

תנו רבנן:
אין הולכין לטרטיאות ולקרקסיאות,
מפני שמזבלין[2] שם זיבול לעבודה זרה,[שנט]
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
מקום שמזבלין - אסור,
מפני[3] חשד עבודה זרה,[שס]
ומקום שאין מזבלין שם - אסור,
מפני מושב לצים.

מאי בינייהו?
אמר רבי חנינא מסורא:
נשא ונתן איכא[4] בינייהו.

דרש רבי שמעון בן פזי:
מאי דכתיב (שם):
"אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים,
וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב"?
וכי מאחר שלא "הָלַךְ",
היכן "עָמָד"?
ומאחר שלא "עָמָד",
היכן ישב?
ומאחר שלא "יָשָׁב",
היכן לץ?
אלא לומר לך -
שאם[6] הלך - סופו לעמוד,
ואם עמד - סופו לישב,
ואם ישב - סופו ללוץ,
ואם לץ - עליו הכתוב אומר (משלי ט,יב):
"אִם חָכַמְתָּ חָכַמְתָּ לָּךְ וְלַצְתָּ[שסא] לְבַדְּךָ תִּשָּׂא".

אמר רבי אלעזר:[שסב]
כל המתלוצץ - יסורין באין עליו,
שנאמר (ישעיהו כח,כב):
"וְעַתָּה אַל[7] תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן יֶחֱזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם".[8]

רש"י

[1] שמעיד עדות אשה. אם רואה חבירו ישראל נהרג שם מעיד באשתו ומשיאה:

[2] שמזבלים שם. מסדרין צרכי ע"ז^ להתנדב לה מזבלין לשון יזבלני אישי (בראשית ל) ענין חנייה של חיבור ואסיפה אמיישנ"ר בלע"ז:

[3] מפני חשד. עבודה זרה שלא יחשדוהו:^

[4] מאי בינייהו. לר"מ נמי כולהו אסירי דהא לר' מאיר כולהו בחזקת זיבול לעבודה זרה^ נינהו:

[5] נשא ונתן. לר"מ נשא ונתן לעבודה זרה אסור דהא מפני שמזבלין^ סתמא קאמר וסבר דודאי מזבלין לעבודה זרה^ שם ואיכא למיחש לדמי עבודה זרה בידו וקונין מישראל זה לצורך עבודה זרה^ ורבנן [דמפרשי] משום חשד ליצנות ולמידי אחריני לא חיישי נשא ונתן מותר דלא חיישינן לדמי ע"ז:^

[6] אם הלך סופו לעמוד. הלך משמע בהעברה בעלמא סופו לעמוד ולהתעכב ביניהם מעט וה"ק אשרי שלא הלך ומתוך שלא הלך לא עמד ומתוך שלא עמד לא ישב הא אם הלך סופו לעמוד כו':

[7] אל תתלוצצו. פן יחזקו מוסריכם כי כלה ונחרצה שמעתי:

אמר להו רבא לרבנן:
במטותא בעינא מינייכו דלא תתלוצצו,
דלא ליתו עלייכו יסורין.

אמר רב קטינא:
כל המתלוצץ - מזונותיו מתמעטין,
שנאמר (הושע ז,ה):
"מָשַׁךְ[9] יָדוֹ[10] אֶת לֹצְצִים".

אמר רבי שמעון בן לקיש:
כל המתלוצץ נופל בגיהנם,
שנאמר (משלי כא,כד):
"זֵד יָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה בְּעֶבְרַת זָדוֹן",
ואין עברה אלא גיהנם,
שנאמר (צפניה א,טו):
"יוֹם[11] עֶבְרָה הַיּוֹם הַהוּא".

אמר רבי אושעיא:
כל המתייהר - נופל בגיהנם,
שנאמר:
"זֵד יָהִיר לֵץ שְׁמוֹ עוֹשֶׂה בְּעֶבְרַת זָדוֹן",
ואין עברה אלא גיהנם,
שנאמר:
"יוֹם עֶבְרָה הַיּוֹם הַהוּא".

אמר רבי תנחום[שסג] בר חנילאי:
כל המתלוצץ גורם כלייה לעולם,
שנאמר (ישעיהו שם):
"וְעַתָּה אַל תִּתְלוֹצָצוּ פֶּן יֶחֱזְקוּ מוֹסְרֵיכֶם,
כִּי כָלָה וְנֶחֱרָצָה שָׁמַעְתִּי".

דרש[שסד] רבי שמעון בן פזי:
"אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ",
לטרטיאות[12] ולקרקסיאות של גוים;[שסה]
"וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד",
זה שלא עמד בקנגיון;[13]
"וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב",[14]
שלא ישב בתחבולות;

שמא יאמר אדם:
הואיל ולא הלכתי לטרטיאות ולקרקסיאות,
ולא עמדתי בקנגיון, ולא ישבתי בתחבולות -[שסו]
אלך ואתגרה בשינה?
תלמוד לומר:

רש"י

[8] מוסריכם. יסוריכם:

[9] משך. הקב"ה:

[10] ידו. הפותח ידו לזון את הכל מושכה מן הלוצצין:

[11] יום עברה היום ההוא. ביום הדין משתעי קרא שנידונין אומו' העולם^ לגיהנם:

[12] לטרטיאות. פלטין וכל דבריהן כשהן נאספין לשחוק וללצון:

[13] קניגון. צידת חיה על ידי כלבים וכל מעשיהם לשם שחוק ושמחה דוגמתו בשחיטת חולין (ס:) וכי משה קניגי הוה:

[14] למדת^ לא גרסינן הכא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

"וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה".

אמר רב שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן:
"אַשְׁרֵי הָאִישׁ אֲשֶׁר לֹא הָלַךְ בַּעֲצַת רְשָׁעִים",
יט. זה * אברהם[1] אבינו,
שלא הלך בעצת אנשי דור הפלגה, שרשעים היו,
שנאמר (בראשית יא,ד):
"הָבָה נִבְנֶה לָּנוּ עִיר";

"וּבְדֶרֶךְ חַטָּאִים לֹא עָמָד",
שלא עמד בעמידת סדום, שחטאים היו;
שנאמר (בראשית יג,יג):
"וְאַנְשֵׁי סְדֹם רָעִים וְחַטָּאִים לַיהוָה מְאֹד";

"וּבְמוֹשַׁב לֵצִים לֹא יָשָׁב",
שלא ישב במושב[2] אנשי פלשתים, מפני שלצנים היו,
שנאמר (שופטים טז,כה):
"וַיְהִי כְּטוֹב (כתיב - כי טוב) לִבָּם,
וַיֹּאמְרוּ קְרָאוּ לְשִׁמְשׁוֹן וִישַׂחֵק לָנוּ".

"אַשְׁרֵי אִישׁ יָרֵא אֶת יְהוָה" (תהלים קיב,א),
"אַשְׁרֵי אִישׁ" ולא אשרי אשה?
אמר רבי עמרם אמר רב:
אשרי מי שעושה תשובה כשהוא[3] איש;
רבי יהושע בן לוי אמר:
אשרי מי שמתגבר על יצרו כאיש.[4]

"בְּמִצְוֹתָיו חָפֵץ מְאֹד" (שם).
אמר רבי אלעזר:
במצותיו, ולא[5] בשכר מצותיו,
והיינו דתנן (אבות ג:א):
הוא היה אומר:
אל תהיו כעבדים
המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס;
אלא היו כעבדים
המשמשין את הרב שלא על[6] מנת לקבל פרס.

"כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ" (תהלים א,ב).
תניא:[שסז]
אמר רבי:[שסח]
אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו[7] חפץ,

רש"י

[1] אברהם אבינו. בימי דור הפלגה היה בסוף ימי פלג נפלגה הארץ כדתניא בסדר עולם א"ר יוסי נביא גדול היה עבר שקרא לבנו פלג שאם תאמר^ בתחילת ימיו כו' ופלג ראה את אברהם כמה שנים דהא לקצ"א דפלג נולד אברהם וחיה פלג אחר כך כמה שנים:

[2] במושב אנשי פלשתים. כשגר ביניהם דכתיב ויגר אברהם בארץ פלשתים:

[3] כשהוא איש. כשהוא בחור בכחו כלומר ממהר להכיר בוראו קודם ימי הזקנה:

[4] כאיש. גבור:

[5] ולא בשכר מצותיו. שעובד את יוצרו מאהבת שמו ומאהבת מצות פיו ולא לשם קיבול שכר:

[6] על מנת שלא לקבל פרס. יהי לבך עמו לומר אפילו אין סופי לקבל שכר אוהב אני את בוראי וחפץ במצותיו:

שנאמר:
"כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ".[8]

לוי ורבי שמעון ברבי הוו[ששט] יתבי קמיה דרבי,
וקא פסקי[9] סידרא,
סליק[10] ספרא,
לוי אמר: ליתי[שע] משלי;
רבי שמעון ברבי אמר: ליתי[שעא] תילים.[11]
כפייה ללוי ואייתו תילים,
כי מטו הכא,[שעב]
פריש רבי ואמר:
אין אדם לומד תורה אלא ממקום שלבו חפץ.
אמר לוי: רבי,
נתת לנו רשות לעמוד!

אמר רבי אבדימי בר חמא:
כל העוסק בתורה -
הקדוש ברוך הוא עושה[12] לו חפציו,
שנאמר:
"כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ".

אמר רבא:
לעולם ילמוד אדם תורה במקום שלבו חפץ,
שנאמר:
"כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ".

ואמר רבא:
בתחילה נקראת על שמו של הקדוש ברוך הוא,
ולבסוף נקראת[13] על שמו,
שנאמר:
"בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה".

ואמר רבא:
לעולם ילמד[14] אדם תורה ואחר[15] כך יהגה,
שנאמר:
"בְּתוֹרַת יְהוָה", והדר "וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה".

ואמר רבא:
לעולם ליגריס איניש,
ואף על גב דמשכח, ואף על גב דלא[1] ידע מאי קאמר,

רש"י

[7] ממקום שלבו חפץ. לא ישנה לו רבו אלא מסכת שהוא מבקש הימנו שאם ישנה לו מסכת אחרת אין מתקיימת לפי שלבו על תאותו:

[8] חפצו. באותו שאדם חפץ מדלא כתיב חפץ:

[9] פסקי סידרא. פרשיות של מקרא:

[10] סליק סיפרא. סיימו את אחד מן הספרים:

[11] תילים. ספר תהלים:

[12] עושה לו חפציו. הכי קאמר קרא כי אם בתורת ה' עושה חפצו:

[13] נקראת על שמו. של [אותו] תלמיד שטרח בה כדכתיב ובתורתו דמשמע של כל אדם:

[14] ילמד אדם. מרבו עד שתהא גירסת התלמוד ופירושו שגורה לו בפיו:

[15] ואח"כ יהגה. יעיין בתלמודו לדמות מילתא למילתא להקשות ולתרץ ובראשונה לא יעשה כן שמא יבטל והרב לא ימצא לו כל שעה ועוד לאחר ששנה הרבה הוא מתיישב בתלמודו ומתרץ לעצמו דבר הקשה וה"נ אמרינן בהרואה (ברכות סג:) הסכת הס ואח"כ כתת ומייתינן להא דרבא התם:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שנאמר (תהלים קיט,כ):
"גָּרְסָה[2] נַפְשִׁי לְתַאֲבָה",
"גָּרְסָה"[3] כתיב, ולא כתיב טחנה.

רבא רמי:
כתיב[4] (משלי ט,ג): "עַל גַּפֵּי",
וכתיב[5] (שם,יד): "עַל כִּסֵּא"!?
בתחלה "עַל גַּפֵּי",
ולבסוף "עַל כִּסֵּא".

כתיב[6] (שם ח,ב): "בְּרֹאשׁ מְרוֹמִים",
וכתיב (שם): "עֲלֵי דָרֶךְ"!?
בתחלה "בְּרֹאשׁ מְרוֹמִים",
ולבסוף[7] "עֲלֵי דָרֶךְ".

עולא רמי:
כתיב (שם ה,טו): "שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ",
וכתיב (שם): "וְנֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ"!
בתחלה "שְׁתֵה מַיִם מִבּוֹרֶךָ",[8] שעג
ולבסוף "וְנֹזְלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרֶךָ".[9]

אמר רבא אמר רב סחורה אמר רב הונא,
מאי דכתיב (שם יג,יא):
"הֵן מֵהֶבֶל יִמְעָט וְקֹבֵץ עַל יָד יַרְבֶּה"?
אם עושה אדם תורתו חבילות[10] חבילות - מתמעט,
ואם קובץ על[11] יד - ירבה.

אמר רבא:
ידעי רבנן להא מילתא ועברי עלה!

אמר רב נחמן בר יצחק:
אנא עבידתה וקיים בידי.

אמר רב שיזבי משמיה דרבי אלעזר בן עזריה:
מאי דכתיב (משלי יב,כז):
"לֹא יַחֲרֹךְ רְמִיָּה צֵידוֹ"?
לא[12] יחיה ולא יאריך ימים ציד[13] הרמאי;

רש"י

1 דלא ידע מאי קאמר. שאין רבו יודע לפרש לו כלום:
2 גרסה. לשון גרש וכרמל (ויקרא ב) שלא היה טוחן הדק אלא כריחים של גרוסות המחלקין חיטה לשנים או לארבע [לצורך] מאכל:
3 גרסה נפשי לתאבה. מרוב תאותי לתורה הייתי שובר לפי היכולת אע"פ שאיני טוחנה הדק ליכנס בעומקה:
4 כתיב על גפי. בתורה משתעי שלחה נערותיה תקרא תלמידים העוסקין בה על גפי משמע כעל כנפים מושב שאינו קבוע:
5 וכתיב. קרא אחרינא על כסא מקום כבוד קבוע כמו רק הכסא אגדל ממך (בראשית מא) ל"א בתחילה על גפי יחידי בלא תלמידים כמו אם בגפו יבא:
6 בראש מרומים. מסתלק במחבואות:
7 ולבסוף עלי דרך. מורה הוראה לעין כל:
8 בורך. מים מכונסין וסופן כלים:
9 בארך. מים חיים ואין פוסקין:
10 חבילות. דגריס הרבה [יחד אינו יכול לחזור עליו פעמים רבות ומשכח:
11 על יד. מעט]:
12 יחרוך. נוטריקון יחיה ויאריך:
13 צייד הרמאי. שמרמה אנשים להראות כמה אני חכם להעמיד גירסות הרבה והוא משכח ומקצר ימיו דכתיב (דברים ל) כי הוא חייך ואורך ימיך:

ורב[14] ששת אמר:
צייד הרמאי יחרוך!

כי אתא רב דימי אמר:
משל לאדם שצד צפרין,
אם משבר כנפיה[15] של ראשונה - כולם מתקיימות בידו,
ואם לאו - אין מתקיימות בידו.

"וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם" (תהלים א,ג),
אמרי דבי רבי ינאי:
"כְּעֵץ שָׁתוּל"[16] ולא כעץ נטוע,[17]
כל הלומד תורה מרב אחד -
אינו רואה סימן ברכה לעולם.

אמר להו רב חסדא לרבנן:
בעינא דאימא לכו מלתא,
ומסתפינא דשבקיתו לי ואזליתו:
כל הלומד תורה מרב אחד -
אינו רואה סימן ברכה לעולם;
שבקוהו ואזול קמיה דרבא.
איקפד רב חסדא, שעד
אמר להו: הני מילי סברא,[18]
אבל גמרא - מרב אחד עדיף,
יט: כי היכי * דלא[19] ליפלוג לישני.

"עַל פַּלְגֵי מָיִם" (שם),
אמר רבי תנחום בר חנילאי:
לעולם ישלש אדם שנותיו,
שליש במקרא, שליש במשנה, שליש בתלמוד.

מי ידע איניש כמה חיי!?
כי קאמרינן - ביומי.[20]

"אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ" (שם).
אמר רבא:
אם[21] "פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ" - "עָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל",
ואם לאו - על הלומד ועל המלמד עליהם הכתוב אומר:
"לֹא כֵן הָרְשָׁעִים[2322] כִּי אִם" וגו'.

רש"י

14 ורב ששת אמר צייד הרמאי הוא יחרוך. בלשון (שבת כ:) איחרוכי איחריך כלומר יש לו עופות לחרוך ולאכול כך^ מי שלומד וגורס מעט מעט ומחזר עליו פעמים הרבה עד ששגור בפיו ואח"כ חוזר ולומד תלמודו מתקיים וקרא אתמוהי מתמה וכי לא יחרוך מי שצידו רמייה:
15 כנפיה. שלא תברח:
16 שתול. נעקר מכאן וחזר ונשתל במקום אחר:
17 נטוע. מעיקרו ולא זז משם לעולם כלומר כעץ שתול יעשה תלמיד את^ עצמו לילך וללמוד מכל האדם ולא כעץ נטוע להתקבע^ לפני רב אחד:
18 סברא. ללמוד חריפות וחידוד הלב לאחר שלמד ושגורה בפיו גירסת התלמוד:
19 דלא ליפלוג לישני. שלא יתחלקו הלשונות דהאי גריס שמעתא בהאי לישנא והאי גריס לה בלישנא אחרינא וחדא מילתא היא ומיהו תלמיד דגריס מתרוייהו (לישני) משתבש בגירסיה משום דמבלבל לישני:
20 ביומי. ב' ימים מקרא וב' ימים משנה וכו' וכן כל שבוע ושבוע:
21 אם פריו יתן בעתו. שיקבע עתים לתורה:
22 רשעים. תרי משמע לומד ומלמדו ל"א פריו יתן בעתו שלומד ועושה פרי כלומר מקיים מה שכתוב בתורה וזה עיקר:
23 על הלומד ועל המלמד. שאסור ללמד תורה לתלמיד שאינו הגון:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר רבי אבא אמר רב הונא אמר רב:
מאי דכתיב (משלי ז,כו):
"כִּי רַבִּים זְחֲלָלִים הִפִּילָהּ"[1]?
זה תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה.
"וַעֲצֻמִים[2] כָּל הֲרֻגֶיהָ" (שם).
זה תלמיד שהגיע להוראה ואינו מורה.
ועד[3] כמה?
עד ארבעין[4] שנין.
והא[5] רבא אורי!?
התם[6] בשוין.

"וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל" (תהלים א,ג).
אמר רב אחא בר אדא אמר רב:
ואמרי לה אמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב:
שאפילו שיחת[7] חכמים[שעה] צריכה תלמוד,
שנאמר (שם):
"וְעָלֵהוּ[8] לֹא יִבּוֹל".

"וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ" (שם).
אמר רבי יהושע בן לוי:
דבר זה כתוב בתורה, ושנוי בנביאים, ומשולש בכתובים:
כל העוסק בתורה - נכסיו מצליחין לו.
כתוב בתורה.
דכתיב (דברים כט,ח):
"וּשְׁמַרְתֶּם אֶת דִּבְרֵי הַבְּרִית הַזֹּאת, וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם,
לְמַעַן תַּשְׂכִּילוּ אֵת כָּל אֲשֶׁר תַּעֲשׂוּן";
שנוי בנביאים.
דכתיב (יהושע א,ח):
"לֹא יָמוּשׁ סֵפֶר הַתּוֹרָה הַזֶּה מִפִּיךָ,
וְהָגִיתָ בּוֹ יוֹמָם וָלַיְלָה,
לְמַעַן תִּשְׁמֹר לַעֲשׂוֹת כְּכֹל הַכָּתוּב בּוֹ,
כִּי אָז תַּצְלִיחַ אֶת דַּרְכֶּךָ וְאָז תַּשְׂכִּיל".
משולש בכתובים:
דכתיב (תהלים א,ג):
"כִּי אִם בְּתוֹרַת יְהוָה חֶפְצוֹ וּבְתוֹרָתוֹ יֶהְגֶּה יוֹמָם וָלָיְלָה,
וְהָיָה כְּעֵץ שָׁתוּל עַל פַּלְגֵי מָיִם,
אֲשֶׁר פִּרְיוֹ יִתֵּן בְּעִתּוֹ, וְעָלֵהוּ לֹא יִבּוֹל,
וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יַצְלִיחַ".

רש"י

מכריז רבי אלכסנדרי:
מאן בעי חיי? מאן בעי חיי?
כנוף ואתו כולי עלמא לגביה,
אמרי ליה: הב לן חיי!
אמר להו:
"מִי הָאִישׁ הֶחָפֵץ חַיִּים אֹהֵב יָמִים לִרְאוֹת טוֹב?[שעו]
נְצֹר לְשֹׁנְךָ מֵרָע, וּשְׂפָתֶיךָ מִדַּבֵּר מִרְמָה" (שם לד,יג-יד)![שעז]
שמא יאמר אדם:
נצרתי לשוני מרע ושפתי מדבר מרמה,
אלך ואתגרה בשינה?
תלמוד לומר:
"סוּר מֵרָע וַעֲשֵׂה טוֹב" (שם,טו),
ואין[שעח] טוב אלא - תורה,
שנאמר (משלי ד,ב):
"כִּי לֶקַח טוֹב נָתַתִּי לָכֶם תּוֹרָתִי אַל תַּעֲזֹבוּ".

הגיע לכיפה שמעמידין[שעט] בה עבודה זרה.[שפ]

אמר רבי אלעזר אמר רבי יוחנן:
אם בנה - שכרו מותר.
פשיטא![9]
משמשי עבודה זרה[שפא] הן,
בין[10] לרבי ישמעאל, בין לרבי עקיבא -[שפב]
משמשי עבודה זרה[שפג]
אינן אסורין עד[11] שיעבדו!?
אמר רבי ירמיה:
לא[12] נצרכה,
אלא[13] לעבודה זרה[שפד] עצמה.

הניחא[14] למאן דאמר:
עבודה[15] זרה של[16] נכרי -[שפה]
אינה אסורה[שפו] עד שתעבד -
שפיר;
אלא למאן דאמר:
אסורה[שפז] מיד -
מאי איכא למימר!?
אלא אמר רבה בר עולא:
לא נצרכה,
אלא במכוש אחרון,
עבודה זרה[שפח] מאן[17] קא גרים לה?

רש"י

[1] הפילה. לשון נפל שלא מלאו ימיו כלומר תלמיד שלא מלאו ימיו רבים חלליו:
[2] ועצומים. המתעצמים והמחרישים ומתאפקים מלהורות הורגין את דורן ועצומים לשון ועוצם עיניו (ישעיהו לג):
[3] ועד כמה. הוי ראוי להוראה:
[4] עד ארבעין שנין. משנולד:
[5] והא רבא אורי. וכל ימיו לא היו אלא ארבעים שנה בפ"ק דראש השנה (יח.):
[6] התם בשוין. בשאין בעירו גדול ממנו:
[7] שיחת. חולין של חכמים צריכה תלמוד כדי להתלמד לדבר בלשונם שהוא בלשון נקיה ועושר ומרפא:
[8] ועלהו. הוי דבר קל שבאילן וכתיב לא יבול כלומר לא ילך לאיבוד:
[9] פשיטא. דשכרו מותר דהא כיפה זו לאו עבודה זרה^ היא אלא תשמיש לעבודה זרה:^
[10] בין לר' ישמעאל ובין לר"ע. דפליגי בע"ז^ עצמה מאימתי נאסרת בתשמיש מודו דאין אסורין:
[11] עד שיעבדו. עד שישתמשו בהן לעבודה זרה^ בפרק רבי ישמעאל (לקמן נא:) בברייתא בגמרא:
[12] לא נצרכה. הא דר"א:
[13] אלא לעבודה זרה עצמה. שאם עשה ישראל לגוי עבודה זרה^ בשכר שכרו מותר:
[14] הניחא למאן דאמר כו'. פלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע היא:
[15] של ישראל. שעשה ישראל לצרכו למוכרה לגוי:^
[16] ושל נכרי^ משתעבד. וזו עדיין לאו נעבדה מש"ה שכרו מותר שזו לצורך נכרי^ נעשית:
[17] מאן קא גרים לה. להקראות עבודה זרה:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

גמר מלאכה,
ואימת הויא גמר מלאכה?
במכוש[1] אחרון,
מכוש אחרון לית[2] ביה שוה פרוטה;
אלמא קסבר -
ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף.

משנה (ח):
אין[שפט] מוכרין להם במחובר לקרקע,
אבל מוכר הוא משיקצץ;
רבי יהודה אומר:
מוכר הוא לו[שצ] על מנת לקוץ.

גמרא:
מנהני מילי?
כ. אמר **רבי יוסי ברבי**[שצא] **חנינא**: *
דאמר קרא (דברים ז,ב):
"**לֹא תְחָנֵּם**",
לא תתן להם חנייה בקרקע.

האי "**לֹא תְחָנֵּם**" מיבעי ליה דהכי קאמר רחמנא:
לא[3] תתן להם חן!?
אם[4] כן -
לימא קרא - לא תחונם,
מאי[5] "**לֹא תְחָנֵּם**"?
שמע מינה תרתי.

ואכתי מיבעי ליה דהכי אמר רחמנא:
לא תתן להם מתנת של חנם!?
אם כן -
לימא קרא לא תחינם,
מאי "**לֹא תְחָנֵּם**"?
שמע מינה כולהו.

תניא[6] נמי הכי:
"**לֹא תְחָנֵּם**",
לא תתן להם חנייה בקרקע;
דבר אחר:
"**לֹא תְחָנֵּם**",
לא תתן להם חן;

רש"י

[1] **במכוש האחרון**. מכת קורנס האחרון:
[2] **לית ביה שוה פרוטה**. הלכך שרי דשכירות שאר מכושות לא מיתסר דההוא לאו שכר ע"ז^ הוא וקסבר ר"א ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף אומן המקבל עליו לעשות בשכר לא אמרינן בגמר המלאכה הוא קונה כל השכירות אלא כל פורתא ופורתא דעבד קמא קמא קני אגרא דפלוגתא היא בקדושין (מח.) עשה לי שירין נזמים וטבעות ואקדש כו':
[3] **לא תתן להם חן**. שלא יאמר כמה גוי^ זה נאה:
[4] ה"ג **אם כן לכתוב לא תחונם**. בקריאתו מלא דמשמע לשון חנינה והוא חן:
[5] **מאי לא תחנם**. חסר קרי ביה לא תחנם לשון חניית קרקע:
[6] **תניא נמי**. דכולהו ילפי מהאי קרא לא תתן להם חנייה מדלא כתיב תחונם קרי ביה תחנם לא תתן להם חן קרי ביה לא תחונם לשון חנינה והיינו חן מתנת חנם קרי ביה לא תחינם לשון חנם:

דבר אחר:
"**לֹא תְחָנֵּם**",
לא תתן להם מתנת חנם.

ומתנת חנם גופה תנאי היא,
דתניא:
"**לֹא תֹאכְלוּ כָל נְבֵלָה,**
לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ,
אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי" (דברים יד,כא),
אין לי אלא לגר בנתינה ולגוי[שצב] במכירה,
לגר במכירה - מנין?
תלמוד[7] לומר:
"**תִּתְּנֶנָּה... אוֹ מָכֹר**";
לגוי[8] בנתינה מנין?
תלמוד לומר:
"**תִּתְּנֶנָּה וַאֲכָלָהּ אוֹ מָכֹר לְנָכְרִי**",
נמצא אתה אומר:
אחד גר ואחד גוי -[ב] בין בנתינה, בין במכירה,
דברי **רבי מאיר**;
רבי יהודה אומר:
דברים ככתבן,
לגר -[9] בנתינה,
ולגוי -[10][ג] במכירה.

שפיר קאמר **רבי מאיר**,
ו**רבי**[11] **יהודה**!?
אמר לך -
אי סלקא דעתך - כדקאמר **רבי מאיר**,
לכתוב רחמנא תתננה ואכלה ומכור,
"**אוֹ**"[12] למה לי?
שמע מינה - לדברים ככתבן הוא דאתא.

ו**רבי מאיר**!?
ההוא לאקדומי נתינה דגר למכירה דגוי.[ד]

ו**רבי יהודה**!?
כיון דגר אתה מצווה להחיותו,
וגוי[7] אי אתה מצווה להחיותו -
להקדים[13] לא צריך קרא.

דבר אחר:

רש"י

[7] **לגר אשר בשעריך**. גר תושב שקבל עליו שבע מצות שנצטוו בני נח ונבילה מותרת לו ואתה מצווה להחיותו דכתיב (ויקרא כה) גר^ ותושב וחי עמך:
[8] **ת"ל או מכור**. וקאי אגר דלעיל מיניה לגר תתננה ואכלה או מכור:
[9] **לגוי^ בנתינה מנין ת"ל תתננה או מכור לנכרי**. ודרוש לתרוייהו אנכרי דאי לדברים ככתבן אתא דלגוי^ אסור לתתנה הכי איבעי ליה למכתב תתננה ואכלה לגר אשר בשעריך או מכור לנכרי דלא מצי לאוקומי קרייה דנתינה אנכרי:
[10] **ולגוי^ במכירה**. אבל בחנם אסור ליתן לו שום מתנה:
[11] **ופרכינן ור' יהודה הא ודאי שפיר קאמר ר"מ**. דבין מכירה בין נתינה איכא למישדינהו אגוי^ ואגר:
[12] **או**. חלוק הוא:
[13] **להקדים נתינה דגר**. אם יש גר בשעריך לא ימכרנה לגוי^ ולהכי אתא או למשמע הכי לגר אשר בשעריך תתננה והוא עיקר מצוה או אם אין גר מוכרה לנכרי:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

"לֹא תְזַוְּגֵם",
לא תתן להם חן.
מסייע ליה לרב,
דאמר רב:
אסור לאדם שיאמר כמה נאה גוי זה כמה נאה גויה[1] זו.

מיתיבי:
מעשה ברבן שמעון בן גמליאל,
שהיה על גבי מעלה בהר הבית,
וראה גויה[2] אחת שהיתה[3] נאה ביותר,
אמר: "מָה רַבּוּ מַעֲשֶׂיךָ יְהוָה" (תהלים קד,כד);

ואף רבי עקיבא ראה אשת טורנוסרופוס הרשע,
רק, שחק, ובכה,
רק - שהיתה באה מטיפה סרוחה,
שחק - דעתידה דמגיירא ונסיב לה,
בכה - דהאי שופרא בלי עפרא!?

אודויי[4] הוא דקא מודה,
דאמר מר:
הרואה בריות טובות,
אומר: ברוך שככה ברא בעולמו.

ולאסתכולי מי שרי?
מיתיבי:
"וְנִשְׁמַרְתָּ מִכֹּל דָּבָר רָע" (דברים כג,י),
שלא יסתכל אדם באשה נאה, ואפילו פנויה,
כ: באשת איש, ואפילו מכוערת, *
ולא[5] בבגדי צבע אשה;
ולא בחמור ולא בחמורה,
ולא בחזיר ולא בחזירה,
ולא בעופות בזמן שנזקקין זה לזה;
ואפילו מלא עינים כמלאך המות;

אמרו עליו על מלאך המות:
שכולו מלא עינים,
בשעת פטירתו של חולה,
עומד מעל מראשותיו וחרבו שלופה בידו,
וטיפה של מרה תלויה בו;
כיון שחולה רואה אותו מזדעזע -
ופותח פיו וזורקה לתוך פיו,
ממנה מת, ממנה מסריח, ממנה פניו מוריקות!?
קרן[2] זוית הואי.

ולא בבגדי צבע אשה.
אמר רבי יהודה אמר שמואל:
אפילו שטוחין על גבי כותל.

אמר רב פפא:
ובמכיר את[6] בעליהן.[3]

רש"י

[1] ולא בבגדי צבע אשה. שזוכר את האשה כמו שהיא מלובשת בהן שמייפין אותה ומהרהר אחריה:
[2] קרן זוית הואי. כשפונה לימין או לשמאל ליכנס ממבוי למבוי ופוגעין זה את זה בקרן זוית דאינו רואה אותה מרחוק באה כנגדו שיעצם עיניו:
[3] בעליהן. האשה הרגילה ללובשן:

אמר רבא:
דיקא נמי,
דקתני: ולא בבגדי[4] צבע אשה,
ולא קתני - ולא בבגדי[5] צבעונין;
שמע מינה.

אמר רב חסדא:
הני מילי בעתיקי,[6]
אבל בחדתי -[7] לית לן בה,
דאי לא תימא הכי,
אנן מנא לאשפורי[8] היכי יהבינן?
הא קא מסתכל!
ולטעמיך,
הא דאמר רב יהודה:
מין[9] במינו -
מותר[10] להכניס כמכחול[11] בשפופרת;
הא[12] קא מסתכל!?
אלא - בעבידתיה[13] טריד,
הכא נמי - בעבידתיה טריד.

אמר מר:
ממנה מת.
נימא,
פליגא דאבוה דשמואל,
דאמר אבוה דשמואל: אמר לי מלאך המות:
אי לא דחיישנא ליקרא דברייתא -
הוה[14] פרענא בית השחיטה כבהמה!
דלמא ההיא טיפה מחתכה להו לסימנין.

ממנה מסריח.
מסייע ליה לרבי חנינא בר כהנא,
דאמר רבי חנינא בר כהנא, אמרי בי רב:
הרוצה שלא יסריח מתו -
יהפכנו על פניו.

תנו רבנן:
"וְנִשְׁמַרְתָּ[15] מִכֹּל דָּבָר רָע" (דברים כג,י),
שלא יהרהר אדם ביום -

רש"י

[4] צבע אשה. משמע שמכירה:
[5] בגדי צבעונין. אינון של נשים ומדקתני בגדי צבע אשה משמע שמכירה:
[6] בעתיקי. שלבשתן וכבר ראה אותה מלובשת בהן וכשחוזר ורואה אותן נזכר ביפיה ודוקא בגדי צבעונין לפי שהאשה נאה בהן ולא שכיחי אבל שאר בגדים דשכיחי ואינן לנוי לא מסיק אדעתיה להרהר:
[7] בחדתי. שלא לבשתן מעולם:
[8] לאשפורי. כובס המתקן בגדים חדשים:
[9] מין במינו. בהרבעת בהמה:
[10] מותר. לאדם להכניס בידים אבר הזכר:
[11] כמכחול בשפופרת. מכחול הוא קיסם שמכניסין בשפופרת קנה שהמכחול בתוכה והקיסם קרוי מכחול על שם שכוחלין בו:
[12] הא קא מסתכל. ותניא לעיל לא בחמור ולא בחמורה:
[13] בעבידתיה טריד. לבו על מלאכתו ושוכח בהרהור:
[14] הוה פרענא בית שחיטה. לראות מבחוץ כבהמה אלמא מחתך ממש הוא:
[15] ונשמרת מכל דבר רע. וסמיך ליה כי יהיה בך איש אשר לא יהיה טהור מקרה לילה וקא מזהר ליה להשמר שלא יבא לידי כך:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ויבוא לידי טומאה בלילה.

מכאן אמר רבי פנחס בן יאיר:
תורה[1] מביאה לידי זהירות,[2]
זהירות[3] מביאה לידי זריזות,
זריזות מביאה לידי נקיות,
נקיות[4] מביאה לידי פרישות,[5]
פרישות מביאה לידי טהרה,[6]
טהרה מביאה לידי קדושה,[יא]
קדושה מביאה לידי יראת חטא,[יב]
יראת חטא מביאה לידי ענוה,[יג]
ענוה מביאה לידי חסידות,[יד][7]
חסידות[טו] גדולה מכולן,
שנאמר (תהלים פט,כ):
"אָז[8] דִּבַּרְתָּ בְחָזוֹן לַחֲסִידֶיךָ".

ופליגא דרבי יהושע בן לוי,
דאמר רבי יהושע בן לוי:
ענוה גדולה מכולן,
שנאמר (ישעיהו סא,א):
"רוּחַ אֲדֹנָי יְהוִה עָלַי יַעַן מָשַׁח יְהוָה אֹתִי לְבַשֵּׂר עֲנָוִים",
חסידים לא נאמר, אלא "עֲנָוִים",
הא למדת - שענוה גדולה מכולן.

אבל מוכר הוא.[טז]

תנו רבנן:
מוכרין להן אילן - על מנת לקוץ וקוצץ,
דברי רבי יהודה;
רבי מאיר אומר:
אין מוכרין להן אלא קצוצה.

שחת -[9] על מנת לגזוז וגוזז,
דברי רבי יהודה;
רבי מאיר אומר:
אין מוכרין להן אלא גזוזה.

קמה - על מנת לקצור וקוצר,
דברי רבי יהודה;
רבי מאיר אומר:
אין מוכרין אלא קצורה.

וצריכא,
דאי אשמעינן - אילן;

רש"י

[1] תורה. על ידי שעוסק בה ועוד שרואה ומבין אזהרות שבה ונשמר:
[2] זריזות. [זריז] ונשמר קודם לכן שלא תבא עבירה לידו כי הכא דאינו מהרהר לבא לידי טומאה:
[3] זהירות. כשהעבירה בא לידו זהיר להשמר שלא יכשל והכי אמרינן בכל הבשר בשחיטת חולין (חולין קז:) מאי לאו דזהיר ולא נגע לא דזריז קדים ומשי ידיה מעיקרא:
[4] נקיות. נקי באין חטא:
[5] פרישות. אף מדבר המותר פורש להחמיר על עצמו:
[6] טהור. צח מלובן ועדיף מנקי:
[7] לידי רוח הקודש. להשרות עליו שכינה:
[8] אז דברת בחזון לחסידיך. ולא נאמר ליראיך ולענויך:
[9] שחת. תבואת חיטין ושעורין קודם שתמלא בזירין ובלע"ז פירינ"א:

בהא קאמר רבי מאיר,
כיון דלא פסיד - משהי[10] ליה;
אבל האי דכי משהי לה פסיד -
אימא מודי ליה לרבי יהודה;

ואי אשמעינן בהני תרתי -
משום דלא[11] ידיע שבחייהו;
אבל[12] שחת דידיע שבחייהו -
אימא מודי ליה לרבי מאיר;

ואי אשמעינן בהא -
בהא[13] קאמר רבי מאיר,
אבל בהנך אימא מודי ליה לרבי יהודה;
צריכא.

איבעיא להו:
בהמה על מנת לשחוט,
מהו?
התם טעמא מאי שרי רבי יהודה?
דלאו[14] ברשותיה קיימי ולא מצי משהי להו,
אבל[15] בהמה כיון דברשותיה דגוי[ז] קיימא -
משהי לה;
או דלמא -
לא שנא?

תא שמע:
דתניא:
בהמה - על[16] מנת לשחוט ושוחט,
דברי רבי יהודה;
רבי מאיר אומר:
אין מוכרין לו אלא שחוטה.

משנה (ח):

אין[17] משכירין להם בתים בארץ ישראל,
ואין[18] צריך לומר שדות,
כא. ובסוריא -[19] *
משכירין[20] להם בתים, אבל[21] לא שדות,
ובחוצה[1] לארץ -

רש"י

[10] משהי ליה. גוי^ במחובר ונמצא שנתן לו ישוב וחנייה בקרקע:
[11] לא ידיע שבחייהו. לא מינכר שבח בחיבורין מכאן ואילך דקמה פסדא ואילן נהי נמי דלא פסיד מיהו לא מינכר דלשבח:
[12] אבל שחת. דנראה לעינים דכמה דמשהי ליה משבחת:
[13] בהא קאמר ר"מ. בשחת משום דידיע שבחיה:
[14] דלאו ברשותיה קיימי. שחת ואילן וקמה בקרקע ישראל נינהו ולא מצי לשהויינהו דישראל מעכב עליה:
[15] אבל בהמה. מכי זבן לה גוי^ ברשותיה קיימא:
[16] על מנת לשחוט. מתנה עמו בפירוש:
[17] מתני': אין משכירין בתים. לגוי^ בא"י גזירה משום מכירה דאיסור דאורייתא היא שנותן להם חנייה בקרקע:
[18] ואין צריך לומר שדות. דאיכא תרתי לאיסורא כדמפרש בגמרא:
[19] סוריא. ארם צובה וסמוכה לארץ ישראל וכיבשה דוד וחיברה לקדושת ארץ ישראל שלא על פי הדבור ובלא ששים ריבוא וקרי ליה כיבוש יחיד:
[20] משכירין להם בתים. ולא גזרינן אטו מכירה דאי נמי אתי לידי מכירה לא עבר אדאורייתא דכי כתיב לא תתן להם חן וחנייה בא"י כתיב דחשיבא חנייתה ומיהו מכירה לכתחילה לא דגזרינן משום מכירה דארץ ישראל:
[21] אבל לא שדות. דאיכא תרתי לאיסורא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מוכרין[2] להם בתים ומשכירין שדות,
דברי רבי מאיר;

רבי יוסי אומר:[3]
בארץ ישראל -
משכירין להם בתים, אבל לא שדות,
ובסוריא -
מוכרין בתים ומשכירין שדות,
ובחוצה[1] לארץ -
מוכרין אלו ואלו.

אף[4] במקום שאמרו להשכיר -
לא לבית דירה אמרו,
מפני שהוא מכניס לתוכה עבודה זרה,[יט]
שנאמר (דברים ז,כו):
"לֹא תָבִיא תוֹעֵבָה אֶל בֵּיתֶךָ".
ובכל מקום -
לא ישכיר לו את המרחץ,
מפני[5] שהוא נקרא על שמו.

גמרא:

מאי אין צריך לומר שדות?
אילימא - משום דאית בה תרתי,
חדא - חניית קרקע,
וחדא - דקא מפקע לה ממעשר;
אי הכי -
בתים נמי איכא תרתי,
חדא - חניית קרקע,
וחדא - דקא מפקע לה ממזוזה!?
אמר רב משרשיא:
מזוזה חובת[6] הדר הוא.

ובסוריא -[כ]
משכירין להן בתים אבל לא שדות.[כא]

מאי שנא מכירה דלא?
משום מכירה דארץ ישראל.
אי הכי -
משכירות נמי נגזור!?
היא[7] גופה גזרה,
ואנן ניקום וניגזור גזרה לגזרה?

והא[8] שכירות שדה דבסוריא,
דגזרה לגזרה היא,
וקא גזרינן!?
התם לאו גזרה הוא,
קסבר -
כיבוש יחיד שמיה[9] כיבוש,
שדות[10] דאית בהו תרתי - גזרו בהו[כב] רבנן,
בתים דלית בהו תרתי - לא גזרו בהו רבנן.

בחוצה[כג] לארץ - וכו'.

שדות[11] דאית בהו[כד] תרתי - גזרו בהו רבנן,
בתים דלית בהו תרתי - לא גזרו בהו רבנן.

רבי יוסי אומר:
בארץ ישראל -
משכירין להם בתים וכו'.

מאי[12] טעמא?
שדות[13] דאית בהו תרתי - גזרו בהו רבנן,
בתים דלית בהו תרתי - לא גזרו בהו רבנן.

ובסוריא -
מוכרין וכו'.

מאי טעמא?
קסבר -[14] כיבוש יחיד לא שמיה כיבוש,
ושדות[15] דאית בהו תרתי - גזרו בהו[כה] רבנן,
בתים דלית בהו תרתי - לא גזרו בהו רבנן.

ובחוצה לארץ -
מוכרין וכו'.

מאי טעמא?
כיון דמרחק - לא גזרינן.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
הלכה כרבי יוסי.

אמר רב יוסף:
ובלבד שלא יעשנה שכונה.

וכמה שכונה?
תנא:
אין שכונה פחותה משלשה בני אדם.

רש"י

[1] וחוצה לארץ. דמרחק וליכא למיגזר מכירה דהתם אטו מכירה דא"י:
[2] מוכרין בתים ומשכירין שדות. אבל מכירה דשדות לא כיון דאיכא תרתי גזרינן:
[3] טעמא דרבי יוסי מפרש בגמ':
[4] אף במקום שאמרו להשכיר. בתים לא לבית דירה אמרו אלא לאשתמושי בהו בציבי ותיבנא:
[5] מפני שנקראת על שמו. והרואה שמחממין בשבת אומר שהבלנים שלוחין של ישראל הן:
[6] גמ': חובת הדר הוא. ולא חובת הבית הלכך ליכא אפקעתא דכתיב ביתך דרך ביאתך אלמא למי שנכנס ויוצא לתוכה אזהר רחמנא:
[7] היא גופא גזירה. שכירות אטו מכירה:
[8] והא שכירות שדות דסוריא דגזירה לגזירה היא. דקס"ד משום שכירות דא"י איתסר:
[9] שמיה כיבוש. ובמכירה דסוריא איכא איסורא בין בתים בין שדות הלכך שכירות שדות דסוריא לאו גזירה היא משום שכירות דא"י אלא משום מכירות שדות דלאו גזירה היא אלא איסורא דאורייתא ומיהו לא אחמור בה רבנן למיגזר שכירות דבתים אטו מכירה:
[10] אבל שדות דאיכא תרתי גזרו. שכירות אטו מכירה:
[11] ובחו"ל כו' שדות דאית בהו תרתי גזרו בהו רבנן. דמשכירין ולא מוכרין משום מכירה דא"י:
[12] רבי יוסי אומר בא"י משכירין להם בתים. ולא גזרינן אטו מכירה:
[13] אבל שדות. דאיכא במכירתן תרתי לאיסור' גזרינן שכירות אטו מכירה:
[14] ה"ג קסבר כיבוש יחיד לאו שמיה כיבוש. הלכך ליכא איסורא במכירת בתים:
[15] שדות דאית בהו תרתי גזרו בהו רבנן. מכירתן בסוריא אטו מכירה דא"י:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ולחוש[1] דלמא אזיל האי ישראל,
ומזבין לחד,[כו]
ואזיל[2] היאך ומזבין לה לתרי ! ?
אמר אביי:
אלפני - מפקדינן,[3]
אלפני[4] דלפני - לא מפקדינן.

אף במקום שאמרו להשכיר.

כא: מכלל דאיכא דוכתא דלא מוגרי, *
וסתמא[5] כרבי מאיר;
דאי רבי יוסי -
בכל דוכתא מוגרי.

ובכל מקום – לא ישכור וכו׳.

תניא:
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
לא ישכור אדם מרחצו לגוי,[כז]
מפני שנקרא על שמו,
וגוי[כח] זה עושה בו מלאכה בשבתות ובימים טובים.

אבל לכותי,[6]
מאי? שרי;
כותי אימר עביד ביה מלאכה בחולו של מועד ! ?
בחולו[7] של מועד - אנן נמי עבדינן.

אבל[8] שדהו לגוי,[כט]
מאי? שרי,
דאמרינן[ל] אריסא אריסותיה קעביד;
מרחץ נמי אמרינן[לא] אריסא אריסותיה קעביד ! ?
אריסא דמרחץ - לא עבדי אנשי.

תניא:
רבי שמעון בן אלעזר אומר:
לא ישכיר אדם שדהו לכותי,
מפני שנקראת על שמו,
וכותי זה עושה בו מלאכה בחולו של מועד.
אבל לגוי,[לב]
מאי? שרי,

דאמרינן[לג] אריסא אריסותיה עביד;
כב. כותי נמי אמרינן[לד] אריסא אריסותיה עביד ! ? *
אריסותא[9] לרבי שמעון בן אלעזר לית ליה.
אלא שדהו לגוי,[לה]
מאי טעמא שרי?[לו]
דאמרינן ליה וציית;
כותי נמי אמרינן ליה וציית ! ?
כותי לא ציית,
דאמר: אנא גמירנא טפי מינך.

אי[10] הכי -
מאי[11] איריא מפני שנקראת על שמו?[12]
תיפוק ליה משום "לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל" (ויקרא יט,יד) ! ?

חדא ועוד קאמר,
חדא - משום "לִפְנֵי עִוֵּר",
ועוד - מפני שנקראת על שמו.

הנהו מוריקאי,[13]
דגוי[לז] נקיט[14] בשבתא וישראל בחד בשבתא,
אתו לקמיה דרבא,
שרא להו.

איתיביה רבינא לרבא:
ישראל וגוי[לח] שקיבלו[15] שדה בשותפות,
לא[16] יאמר ישראל לגוי -[לט]
טול חלקך בשבת ואני בחול,
ואם[17] התנו מתחלה - מותר,[18]
ואם[19] באו לחשבון - אסור ! ?[20]
איכסיף.

לסוף איגלאי מלתא דהתנו מעיקרא הוו.

רב[21] גביהה מבי כתיל אמר:
הנהו שתילי[מ] דערלה הוה,

רש״י

[1] וניחוש דלמא אזיל האי ישראל. דשרית ליה לזבוני לחד גוי^ ומזבין להאי יחיד:

[2] ואזיל. האי גוי^ ומזבין לה לתרתי פלגי לתרי ומעכב השלישית לעצמו ואיכא שכונה:

[3] מיפקדינן. גרסינן:

[4] אלפני דלפני כו׳. כלומר לכולי האי לא חיישינן:

[5] וסתמא כר״מ. דאמר בא״י אין משכירין:

[6] כותי. לא עביד מלאכה בשבת אבל בחולו של מועד עביד דלמדרש סופרים לא חיישי:

[7] בחולו של מועד. לדידן נמי שרי להחם מרחצאות:

[8] אבל שדהו לגוי^ שרי. להשכיר היכא דליכא למיחש לחניית קרקע כגון בחוצה לארץ^ ואע״פ שנקראת על שמו לא חשדי ליה דליהוי הגוי^ שלוחו אלא אמרי אריסא הוא וקיבלה עליו למחצה לשליש ולרביע ועליו מוטל לעשות:

[9] אריסותא לר״ש בן אלעזר לית ליה. והאי דנקט כותי דמשמע הא גוי^ שרי לאו טעמא משום אריסותא אלא משום דאמרינן ליה לא תעשה בה מלאכה בשבת וציית:

[10] אי הכי. דכותי יעשה בה מלאכה בחולו של מועד:

[11] מאי איריא. דקתני גבי כותי מפני שנקראת על שמו:

[12] תיפוק ליה. דבלא חשד נמי איכא משום לפני עור וכותי גר הוא ומצווה על המצות כישראל ולא דמי לגוי^ העושה מלאכה בשבת שהגוי^ לא הוזהרו עליה:

[13] מוריקאי. זורעי גנות כרכום:

[14] נקיט בשבתא. לחרוש לזרוע ולקצור:

[15] שקיבלו. שדה באריסותן מבעה״ב ומשקיבלוה הוטלה על שניהם לעסוק בה ביחד:

[16] לא יאמר ישראל. טול אתה חלקך בשבת לפי שנעשה שלוחו על חצי היום המוטל עליו:

[17] ואם התנו מתחילה. קודם שהוטלה עליו:

[18] מותר. דהא לא קיבל עליה ישראל עבודה דשבת ואין הגוי^ שלוחו:

[19] ואם באו לחשבון. לאו אהתנו מתחלה קאי אלא מילתא באנפי נפשה היא כלומר אם קיבלו סתם ועשו סתם ועייל הגוי^ בשבת וישראל בחול ולא צווהו ישראל ובאו לחשבון לאחר זמן לומר כמה ימי שבת נטלת אתה ואני אטול כנגדן ימי החול:

[20] אסור. דשכר שבת הוא נוטל דגלי דעתו דגוי^ שלוחו היה:

[21] רב גביהה מבי כתיל אמר. לאו הכי הוה עובדא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דגוי[1] אכיל שני דערלה וישראל שני דהתירא,
אתו לקמיה דרבא,
שרא[2] להו.

והא[3] אותביה רבינא לרבא ! ?
לסיועי[4] סייעיה.

והא אכסיף ! ?
לא היו דברים מעולם.

איבעיא להו:
סתמא[5] מאי?
תא שמע:
אם התנו מתחילה - מותר;
הא סתמא - אסור.

אימא סיפא:
אם[6] באו לחשבון - אסור;
הא[7] סתמא - מותר ! ?
אלא מהא ליכא למשמע מינה.

הדרן עלך לפני אידיהן

רש"י

[1] **אלא שתילי דערלה הוה.** ישראל וגוי^ קיבלו שדה בשותפות ונוטעה ויטלו החצי בין שניהם ונתעסק גוי^ כל צרכו שני ערלה ואכלן וישראל קבל ג׳ שנים אחרות כנגדן ואכלן:

[2] **שרא להו.** דהיתר גמור הוה דהא אע״ג דקיבלוה יחד לכתחילה ואמר לו ישראל היה אתה עובד בג׳ שנים הללו ואני ג׳ אחריהם אין כאן איסור שליחות דהא ישראל נמי שרי לעובדה ואי משום אכילה שישראל אוכל כנגדן ונמצא נהנה מפירות ערלה שמכרן אין זה נהנה שכן המשפט שנה שזה עובד הוא אוכל:

[3] **והא אותביה רבינא.** וא״כ מאי תיובתא גבי שבת איסור שליחות במלאכה מה שאין כן בערלה:

[4] **לסיועי סייעיה.** מדקתני התנו לכתחילה מותר אלמא כי ליכא איסור שליחות דמלאכה שרי ואע״ג דמטיא הנאה לישראל וה״ה לערלה:

[5] **סתמא מאי.** שקיבלו סתם ועשו סתם גוי^ בשבת וישראל בחד בשבת ולא אמר ישראל מעולם טול אתה את השבת ואני בחול מהו לחלוק סתם בשוה ולא יזכיר ישראל את השבת:

[6] **אם באו לחשבון.** הזכיר לו ישראל של שבת באותה חלוקה וגלי דעתיה דשלוחיה הוא:

[7] **הא סתמא.** דאף בשעת חלוקה סתם מותר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

פרק שני - אין מעמידין

משנה (א):

אין[1] מעמידין בהמה בפונדקאות של גוים,[א]
מפני שחשודין[2] על הרביעה;
ולא תתייחד אשה עמהן,
מפני שחשודין על העריות;
ולא יתייחד אדם עמהן,
מפני שחשודין על שפיכות דמים.

כב: **גמרא**: *

ורמינהי:
לוקחין מהן בהמה לקרבן,
ואין חוששין,
לא משום רובע[3] ולא משום נרבע,
ולא משום מוקצה[4] ולא משום נעבד;[5]

בשלמא[6] מוקצה ונעבד -
אם איתא דאקצייה, ואם איתא דפלחיה -
לא הוה מזבין ליה;
אלא[7] רובע ונרבע -
לחוש!?
אמר **רב תחליפא** אמר **רב שילא בר אבינא** משמיה **דרב**:
גוי[ב] חס על בהמתו שלא[8] תעקר.

התינח - נקבות;
זכרים -[9] מאי איכא למימר!?
אמר **רב כהנא**:
הואיל ומכחישין בבשר.

אלא הא דתניא:
לוקחין בהמה מרועה שלהן;
ליחוש[10] דלמא רבעה לה רועה שלהן!?
מתיירא משום הפסד שכר.

אלא הא דתניא:
אין מוסרין בהמה לרועה שלהן;
לימא -
רועה שלהן מתיירא משום הפסד שכרו!?

רש"י

[1] **פרק שני - אין מעמידין. מתני': אין מעמידין בהמה בפונדקאות.** שעושין להתאכסן עוברי דרכים שם ומעלים שכר לבעלים:

[2] **שחשודין על הרביעה.** ובני נח נאסרו בה דכתיב (בראשית ב) והיו לבשר אחד יצאו בהמה חיה ועוף ויש כאן לפני עור לא תתן מכשול:

[3] **גמ':** רובע ונרבע ומוקצה ונעבד פסול לקרבן דתניא בב"ק (מ:) מן הבהמה ולא כל הבהמה להוציא את הרובע והנרבע מן הבקר להוציא את הנעבד מן הצאן להוציא את המוקצה:

[4] **מוקצה.** שהקצהו ויחדהו לתקרובת עבודה זרה:^

[5] **נעבד.** שעשאו עבודה זרה^ והשתחווה לו:

[6] **בשלמא מוקצה ונעבד.** אף ע"ג דודאי חשידי לא קשיא לן דאם איתא דפלחיה כו':

[7] **אלא רובע.** אי חשידי ליחוש:

[8] **שלא תיעקר.** נעשית עקרה הילכך לא רבע לה אבל אדידן לא חייש כשעומדת בפונדקי:

[9] **זכרים מאי איכא למימר.** ניחוש דלמא רבעה גוי^ דהכא ליכא עיקור וזכר נמי מיפסיל בנרבע דהא קרא דנרבע דמן הבהמה בעולה כתיב ועולה זכר הוא וקאמר להוציא את הרובע ואת הנרבע:

[10] **וליחוש דלמא רבעה רועה.** דהא לאו דידיה היא ולא חס עליה:

אינהו[11] דידעי בהדדי - מרתתי,
אנן דלא ידעינן בהו - לא מרתתי.[12]

אמר **רבה**:
היינו דאמרי אינשי:
מכתבא[13] גללא בזע,
רגלא בחבריה ידע.

אי הכי -
זכרים[14] מנקבות לא ניזבון,
דחיישינן דלמא מרבעא ליה עילוה!?
כיון[15] דמיגרי בה - מרתתא.

אלא הא דתני **רב יוסף**:
ארמלתא לא[16] תרבי כלבא,
ולא[17] תשרי בר בי רב באושפיזא;
בשלמא בר בי רב -
צניע[18] לה;
אלא[19] כלבא -
כיון דמיגרי[ג] בה - מרתתא!?
כיון דכי שדיא ליה אומצא ומסריך אבתרה -
מימר אמרי[20] אינשי:
האי דמסריך אבתרה -
משום[21] אומצא[22] דקא מסריך.

נקבות[23] אצל נקבות -
מאי טעמא לא מייחדינן?
אמר **מר עוקבא בר חמא**:
מפני שהגוים[ד] מצויין אצל נשי חבריהן,
ופעמים שאינו מוצאה,
ומוצא את הבהמה ורובעה.

ואיבעית אימא -
אפילו מוצאה נמי - רובעה;
דאמר מר:

רש"י

[11] **אינהו דידעי בהדדי.** חד בחבריה דאורחיה למירבעה:

[12] **מירתת.** רועה מיניה דאי מיעקרא מרגיש גוי^ וקא תבע ליה מיניה א"נ כל שעתא אתי חזי לה:

[13] **מכתבא גללא בזע רגלא בחבריה ידע.** מכתב שקורין גרפי"א ושל ברזל הוא קורע ורושם את הגלל שייש כלומר השייש שהוא קשה ירא מן המכתב לפי שהוא מכיר בו וכן רכיל ובליעל מכיר בחבירו וירא מפניו רגלא [רכיל] כמו (תהלים טו) לא רגל על לשונו וכן וירגל בעבדך (שמואל ב יט):

[14] **זכרים מנקבות לא לזבון.** לקרבן הואיל וחשידי דלמא ארבעתיה עלה דליכא הכא עיקור ולא כחוש^ בשר:

[15] **כיון דמיסריך.** זכר בתרה ורודפה כל שעה אם תיזקק לו מירתתא שיבינו בני אדם בדבר אבל בדידן אי מוקמינן לה גבה לא מירתתא דלפום שעתא הוא דקאי גבה:

[16] **לא תרבי כלבא.** שמא תתאוה ותרביענו עליה:

[17] **לא תשרי בר בי רב באושפיזא.** דאגב דצניע לא מירתתא שיוציא קול אם תבעל לו:

[18] **צניע לה.** ואיכא למיחש כדפרישית:

[19] **אלא כלבא.** הא אמרת כיון דמוגרי בה ורודפה מירתתא האשה:

[20] **אמרי.** לא דמי כלבא לשאר בהמה:

[21] **דכיון דכי שדיא ליה אומצא מיסריך.** כל שעתא בתרה לא מירתתא דסברה אי מיסריך בתראי מימר אמרי אינשי אומצא הוא דשדיא ליה:

[22] **אומצא.** מעט בשר:

[23] **נקבות אצל נקבות מ"ט לא מייחדינן.** דקתני בברייתא בפ"ק (טו:) דאפילו נקבות אצל נקבות לא מייחדינן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

חביבה עליהן בהמתן של ישראל יותר מנשותיהן,
דאמר רבי יוחנן:
בשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא.

אי הכי -
ישראל נמי!?
ישראל[1] שעמדו על הר סיני - פסקה זוהמתן,
גוים[ה] שלא עמדו על הר סיני - לא פסקה זוהמתן.

איבעיא להו:
עופות מאי?
תא שמע:
דאמר רב יהודה אמר שמואל משום רבי חנינא:
אני ראיתי גוי אחד[ו] שלקח אווז מן השוק,
רבעה, חנקה, צלאה ואכלה.

ואמר רבי ירמיה מדיפתי:
אני ראיתי ערבי אחד שלקח ירך מן השוק,
וחקק בה כדי רביעה,
כג. רבעה, צלאה, ואכלה. *

רבינא[2] אמר:
לא קשיא,
הא - לכתחלה,
הא - דיעבד.

ומנא[3] תימרא דשאני בין לכתחלה בין לדיעבד?
דתנן (כאן):
לא תתייחד אשה עמהן,[ז]
מפני שחשודין על העריות;

ורמינהו (כתובות ב:ט):
האשה שנחבשה בידי גוים,[ח]
על[4] ידי ממון - מותרת לבעלה,
על ידי נפשות - אסורה לבעלה!
אלא לאו שמע מינה -
שאני לן בין לכתחלה לדיעבד?

ממאי?
דלמא לעולם אימא לך -
אפילו דיעבד נמי לא,
והכא היינו טעמא -
דמתיירא משום הפסד[5] ממונו;
תדע,[6]

דקתני סיפא:
על ידי נפשות אסורה לבעלה,
ותו[7] לא מידי.

רבי פדת אמר:
לא קשיא,
הא - רבי אליעזר,
הא - רבנן;
דתנן גבי פרת[8] חטאת (פרה ב:א):
רבי אליעזר אומר:
אינה נקחת מן הגוים;[ט]
וחכמים מכשירין;[י]
מאי לאו בהא קמיפלגי,
דרבי אליעזר סבר - חיישינן לרביעה,
ורבנן סברי - לא חיישינן לרביעה?

ממאי?[9]
דלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה,
והכא היינו טעמיה[יא] דרבי אליעזר,
כדרב יהודה אמר רב,
דאמר רב יהודה אמר רב:
הניח עליהן עודה[10] של שקין - פסלה,[11]
ובעגלה -[12] עד[13] שתמשוך בה;
מר סבר - חיישינן,
ומר סבר - לא חיישינן!?
לא[14] סלקא דעתך,
משום ניחא פורתא לא מפסיד טובא.

הכא נמי לימא -
משום[15] הנאה פורתא לא[16] מפסיד טובא!?
התם יצרו תוקפו.

ודלמא דכולי עלמא לא חיישינן לרביעה,
והכא - היינו טעמיה[יב] דרבי אליעזר,
כדתני שילא,
דתני שילא:
מאי טעמיה דרבי אליעזר?
דכתיב (במדבר יט,ב):[יג]
"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ",
בני ישראל יקחו,[17]

רש"י

[1] ישראל שעמדו על הר סיני. ונתקנו מכל מום כדכתיב (שיר ד) כולך יפה רעיתי ומום אין בך:
[2] רבינא. מהדר לתרוצי מתני' ובריתא דלעיל לעולם חשידי ומתני' לכתחילה קתני דאין מעמידין משום דלמא רבע לה ובריתא דקתני אין חוששין משום רובע משום נרבע דיעבד דמשום לשעבר קבעית למיסרה דלמא כבר רבעה ולכבר ארבעה לא חיישינן:
[3] ומנא תימרא. דלמידי דחשידי ביה שני לן בין לכתחילה בין לדיעבד דלכתחילה לא מייחדינן ליה בהדייהו והיכא דאיתיחד לא מיתסר ולא אמרינן נבעלה לו:
[4] ע"י ממון. שהיתה חייבת ממון מותרת לבעלה:
[5] הפסד ממון. דסבר אי בעילנא לה תו לא פרע לי בעלה מידי:
[6] תדע. דמשום הפסד ממון הוא דשרי לה דקתני על ידי נפשות שנתחייבה הריגה אסורה לבעלה אלמא היכא דלא מירתת להפסד ממונו אפקורי מפקר לה

רש"י

וחיישינן שמא נבעלה לאחד מהן ברצון ואית דמוקמי לה באשת כהן דמיתסרא באונס וראשון עיקר דבכתובות (כו:) מוכח דבאשת ישראל קאי:
[7] ותו לא מידי. אין להקשות על דבר זה דודאי טעמא ע"י ממון מותר משום דחייש גוי^ להפסד ממונו:
[8] פרת חטאת. פרה אדומה:
[9] ה"ג ממאי דלמא כולי עלמא לא חיישי לרביעה וטעמא דר"א כו':
[10] עודה של שקין. שקין הרבה ריקנין קשורין ביחד:
[11] פסלה. דכתיב אשר לא עלה עליה בהעלאה בעלמא:
[12] ובעגלה. עגלה ערופה אינה נפסלת בהעלאת עול:
[13] עד שתמשוך בו. דכתיב בעגלה (דברים כא) אשר לא משכה בעול (לישנא אחרינא עודה עץ שטווין בו שקין):
[14] לא ס"ד. דטעמא דר"א משום עודה:
[15] דמשום הנאה פורתא. להקל מעליו משוי מעט:
[16] לא מפסיד טובא. דמים יקרים של פרה אדומה אלא ודאי טעמא משום רביעה הוא:
[17] יקחו. ימכרו קרי ביה ויקיחו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואין הגוים[ד] יקחו ! ?
לא סלקא דעתך,
דקתני סיפא:
וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן;
ואי סלקא דעתך - כדתני שילא,
בשלמא פרה - כתיב בה קיחה,
אלא כולהו קרבנות - קיחה כתיב בהו?

כג: ודלמא עד כאן לא פליגי רבנן עליה דרבי אליעזר, *
אלא[1] בפרה דדמיה יקרין,
אבל[2] בשאר קרבנות מודו ליה ! ?
ואלא הא דתניא:
לוקחין מהן בהמה לקרבן,
מני?
לא רבי אליעזר ולא רבנן !
ועוד -
תניא בהדיא:
מאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר?
"כָּל[3] צֹאן קֵדָר יִקָּבְצוּ לָךְ אֵילֵי נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנֶךָ" (ישעיהו ס,ז).[טו]

עד[4] כאן לא פליגי אלא[5] בחששא,
אבל היכא דודאי רבעה - פסלה,
שמע מינה - דפרה קדשי[6] מזבח היא,
דאי[7] קדשי בדק הבית -
מי[8] מיפסלא בה רביעה?

שאני[9] פרה,
דחטאת קרייה רחמנא.

אלא מעתה -
תיפסל[10] ביוצא דופן !

אלמה[טז] תניא:
הקדישה[11] ביוצא דופן - פסולה;
ורבי שמעון מכשיר !

וכי תימא - רבי שמעון לטעמיה דאמר:
יוצא דופן ולד[12] מעליא הוא;

רש"י

[1] אלא בפרה אדומה דדמיה יקרים. דחייש גוי^ להפסד מרובה וכייף ליצריה:
[2] אבל בשאר קרבנות מודו. והא דתניא לעיל לוקחין מהן בהמה אמאן תרמייה לא רבי אליעזר ולא רבנן:
[3] כל צאן קדר. קדר ישמעאל וכתיב יעלו (לרצון על) מזבחי אלמא בשאר קרבנות נמי שרי ושפיר איתרצן רומיין דלעיל:
[4] עד כאן לא פליגי כו'. מלתא באפי נפשיה קאמר ואזיל:
[5] אלא בחששא. היכא דלא חזינן דרבעה פליגי דמר חייש ומר לא חייש:
[6] קדשי מזבח היא. דין קדושת מזבח יש לה ליפסל ברביעה ולענין פדייה דלא נפקא לחול בלא מום ואף ע"ג דלאו למזבח קרבה:
[7] דאי ס"ד. לא אלימא קדושתיה מקדושת בדק הבית ועל כל דבר חל קדושת בדק הבית אפי' על אבנים:
[8] אמאי. פסלה בה רביעה:
[9] שאני פרה דחטאת קרייה רחמנא. לעולם גבי פדייה והעמדה והערכה דין קדשי בדק הבית עליה ומיהו לענין פסולין סגיא מילתא לאתויי בפסול דחטאת קרייה רחמנא למי נדה חטאת היא:
[10] תפסל ביוצא דופן. דפסול הוא לשאר קרבנות דתניא (בכורות נז.) שור או כשב פרט לכלאים או עז פרט לנדמה כי יולד פרט ליוצא דופן והאי קרא בקרבנות כתיב:
[11] הקדיש ביוצא דופן. הקדיש לפרה אדומה יוצא דופן פסולה כו':

והאמר רבי יוחנן:
מודה[13] היה רבי שמעון לענין קדשים שאינו קדוש ! ?

אלא[14] שאני פרה,
הואיל ומום פוסל בה -
דבר ערוה ועבודה זרה נמי פוסל בה,
דכתיב (ויקרא כב,כה):
"כִּי מָשְׁחָתָם בָּהֶם מוּם בָּם";

ותנא דבי רבי ישמעאל:
כל מקום שנא השחתה -
אינו אלא דבר[15] ערוה ועבודה[16] זרה;

דבר ערוה,
דכתיב (בראשית ו,יב):
"כִּי[17] הִשְׁחִית כָּל בָּשָׂר אֶת דַּרְכּוֹ עַל הָאָרֶץ";

ועבודה זרה,
דכתיב (דברים ד,טז):
"פֶּן תַּשְׁחִתוּן וַעֲשִׂיתֶם לָכֶם פֶּסֶל";

והא פרה נמי,
הואיל ומום פוסל בה -
דבר ערוה ועבודה זרה[ד] פסלי בה.

גופא:
תני שילא:
מאי טעמיה דרבי אליעזר?
דכתיב (במדבר יט,ב):
"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ",
בני ישראל יקחו,
ואין הגוים[ח] יקחו.

אלא מעתה -
"דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְיִקְחוּ לִי תְּרוּמָה" (שמות כה,ב),
הכי נמי -
דבני ישראל יקחו,
ואין הגוים[ט] יקחו !
וכי[18] תימא - הכי נמי;
והאמר רב יהודה אמר שמואל:
שאלו את רבי אליעזר:
עד' היכן כיבוד אב ואם?

רש"י

[12] ולד מעליא הוא. במסכת נדה (מ.) יוצא דופן אין יושבין עליו ימי טומאה וימי טהרה ואין חייבין עליו קרבן לידה ר"ש אומר הרי הוא כילוד ויש לו טומאת שבעה לזכר ושבועיים לנקבה וכן ימי טוהר וקרבן:
[13] מודה ר"ש. לענין קדשים דבהמה שיצאה דרך דופן פסולה לקרבן דגבי טומאה וטהרה דאמו הוא דקאמר ליה ר"ש מריבוי הכתוב אם נקבה תלד הוסיף לידה אחרת לרבות יוצא דופן אבל בקדשים מודי והא דר' יוחנן במסכת נדה:
[14] ה"ג אלא שאני פרה הואיל ומום פוסל בה דבר ערוה וע"ז^ פוסל בה דכתיב כי משחתם בהם מום ותנא דבי ר' ישמעאל כל מקום כו' עד פן תשחיתון כל שהמום פוסל בו כו'. לא תימא דטעמא דמיפסלא ברביעה משום דחטאת קרייה רחמנא אלא היינו טעמא דאע"ג דקדשי בדק הבית הואיל ומום פוסל בה כדכתיב אשר אין בו מום:
[15] דבר ערוה. נרבע:
[16] וע"ז.^ כגון מוקצה ונעבד פסולין בה דאיתקש השחתה למום:
[17] כי השחית כל בשר את דרכו. תשמיש דור המבול בעבירה קלקלו דכתיב ויראו בני האלהים וגו':
[18] וכי תימא ה"נ. דאסור לקנות זהב ואבנים טובות למלאכת המשכן מן הגוים:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר להם:
צאו וראו מה[2] עשה גוי[3] אחד לאביו באשקלון,
ודמא בן נתינה שמו,
כד. פעם אחת בקשו ממנו אבנים לאפוד *
בששים[3] רבוא שכר;

רב כהנא מתני:
בשמונים רבוא;

והיו מפתחות מונחות תחת מראשותיו של אביו,
ולא[4] צערו!?
"אַבְנֵי[5] שֹׁהַם" (שם,ז) הפסיק הענין.

והא[6] "וְאַבְנֵי מִלֻּאִים" (שם) כתיב,
דהדר ערביה!
ועוד -[7]
קתני סיפא:
לשנה[8] אחרת נולדה לו פרה אדומה בעדרו,
נכנסו חכמי ישראל אצלו,
אמר להם:
יודע אני בכם שאם אני מבקש מכם כל ממון שבעולם -
אתם נותנין לי,
עכשיו איני מבקש מכם,
אלא אותו ממון שהפסדתי בשביל אבא!?
התם - על ידי תגרי[9] ישראל זבון.

ורבי[10] אליעזר לא חייש לרביעה?
והתניא:
אמרו לו לרבי אליעזר:
מעשה ולקחוה מן הגוי,[כא] ודמא[11] שמו,
ואמרי לה: רמץ שמו;
אמר להן רבי אליעזר:
משם ראיה?
ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה!?

רבי אליעזר תרתי אית[12] ליה:
קיחה, וחייש נמי לרביעה.

אמר מר:
ישראל היו משמרין אותה משעה שנולדה.

וניחוש דלמא רבעי לאמא כי הוה מעברה,
דאמר רבא:
וולד[13] הנוגחת - אסורה, היא[14] וולדה נגחו,

רש"י

[1] **עד היכן כיבוד אב ואם.** כמה אדם מצווה להזהר בכיבוד אב ואם:
[2] **מה עשה גוי.**^ וכ"ש ישראל שמצווה על כך:
[3] **בששים ריבוא שכר.** ששים ריבוא דינר היו רוצין ליתן לו ריוח:
[4] **לא ציערו.** להקיצו משנתו:
[5] **אבני שהם הפסיק הענין.** מדלא כתיב ואבני שהם כדכתיב בכולהו וכסף ונחשת ותכלת וארגמן ועורות הפסיק הענין ולא קאי אויקחו:
[6] **והא ואבני מלואים כתיב דהדר ערבינהו.** למילתא קמייתא וליתסרו:
[7] **ועוד.** הא קתני עלה דההיא דר"א:
[8] **לשנה הבאה נולדה כו'.** אלמא לית ליה קיחה לר"א:
[9] **תגרי ישראל.** סרסור ישראל לקחה משלו מן הגוי^ לעצמו וחזר ומכרה לצבור:
[10] **ור"א לא חייש לרביעה.** לשילא פרכינן דתני טעמא דר"א משום קיחה:
[11] **ודמא שמו.** זהו הנזכר למעלה:
[12] **אית ליה.** קיחה ובעינן תגרי וחייש לרביעה ובעינן שימור:

וולד הנרבעת - אסורה, היא וולדה נרבעו!?
אימא -
ישראל היו משמרין אותה משעה[15] שנוצרה.

וניחוש דלמא רבעוה לאמא מעיקרא,
דתנן (תמורה ו:ה):
כל הפסולין לגבי מזבח -
ולדותיהן[16] מותרין;
ותני עלה:
רבי אליעזר אוסר;
הניחא לרבא,
דאמר רבא אמר רב נחמן:
מחלוקת[17] כשנרבעו כשהן מוקדשין,
אבל כשהן חולין - דברי הכל מותרין;
אלא לרב הונא בר חיננא אמר רב נחמן:
מחלוקת - כשנרבעו כשהן חולין,
אבל כשהן מוקדשין - דברי הכל אסורין -
מאי איכא למימר!?
אימא -
ישראל היו משמרין אותה לאמא משעה שנוצרה.

וניחוש דילמא רבעוה לאמא דאמא!?
כולי האי לא חיישינן.

אמר מר:
ישראל היו משמרין אותה משעה שנוצרה.
מנא ידעינן!?
אמר רב כהנא:
כוס אדום מעבירין לפניה בשעה שעולה עליה זכר.
אי הכי -
אמאי דמיה יקרין!?
הואיל ושתי[18] שערות פוסלות בה.

ומאי[19] שנא דידהו!?
אמר רב כהנא:
במוחזקת.[20]

יתיב רבי אמי ורבי יצחק נפחא אקלעא[21] דרבי יצחק נפחא,
פתח חד מינייהו ואמר:
וכן[22] היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות כולן.

פתח אידך מינייהו ואמר:
מאי אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר?

רש"י

[13] **ולד נוגחת.** פרה שנגחה ישראל כשהיא מעוברת ומת ולדה פסול לקרבן:
[14] **דהיא וולדה נגחוהו.** ונוגח שנגח בעד אחד או ע"פ הבעלים שהודו מעצמן ואין עדים בדבר אינו נסקל ואמרינן בתורת כהנים מן הצאן להוציא את המוקצה ומן הצאן וי"ר יתירה להוציא את הנוגח:
[15] **משעה שנוצרה.** במעי אמה לקמן מפרש מנא ידעי דהאי ולד אדום הוא:
[16] **ולדותיהן מותרין.** אותן שנתעברו בהן אחרי כן:
[17] **מחלוקת.** דר"א ורבנן כשנרבעו כשהן מוקדשין ובמסכת תמורה מפרש טעמא דר"א משום דבזיא מילתא:
[18] **שתי שערות פוסלות בה.** שחורות או לבנות:
[19] **ומ"ש דידהו.** דאזלי ישראל ועבדי לדגוי^ נעבד הא מלתא בבהמת ישראל:
[20] **במוחזקת.** מין משפחות פרות היו לו לדמא בן נתינא מוחזקות לילד ולדות אדומין בהעברת כוס:
[21] **אקילעא.** פורק"א לפני הטרקלין:
[22] **וכן היה ר"א כו'.** משום דחייש לרביעה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

"כָּל צֹאן קֵדָר יִקָּבְצוּ לָךְ אֵילֵי נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנָךְ" (ישעיהו ס,ז) ![כב]
אמר להם[כג] רבי אליעזר:
כולם גרים גרורים[1] הם לעתיד לבא.

אמר רב יוסף:
מאי קראה?[כד]
"כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה
לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה" (צפניה ג,ט).[כה]

אמר ליה אביי:
ודלמא מעבודה[2] זרה[כו] הוא דהדור בהו!?
אמר ליה רב יוסף:
"לְעָבְדוֹ שְׁכֶם אֶחָד" (שם) כתיב.
רב פפא מתני הכי.

ורב זביד מתני הכי:
ותרוייהו[3] אמרי:
וכן היה רבי אליעזר פוסל בכל הקרבנות,
ותרוייהו אמרי:
מאי[כז] אותיבו ליה חברוהי לרבי אליעזר?
"כָּל צֹאן קֵדָר יִקָּבְצוּ לָךְ אֵילֵי נְבָיוֹת יְשָׁרְתוּנָךְ"[כח]!?
אמר להם[כט] רבי אליעזר:
כולם גרים גרורים הם לעתיד לבא;
שנאמר:[ל]
"כִּי אָז אֶהְפֹּךְ אֶל עַמִּים שָׂפָה בְרוּרָה
לִקְרֹא כֻלָּם בְּשֵׁם יְהוָה".

מתקיף לה רב יוסף:
ודלמא מעבודה זרה[לא] הוא דהדור[לב] בהו!?
אמר ליה אביי:
"לְעָבְדוֹ שְׁכֶם[4] אֶחָד" כתיב.

מיתיבי:
"וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה,
גַּם[5] אַתָּה תִּתֶּן בְּיָדֵנוּ זְבָחִים וְעֹלוֹת" (שמות י,כה)!?
קודם מתן תורה שאני.

תא שמע:
"וַיַּקְהֵל יִתְרוֹ חוֹתֵן מֹשֶׁה עֹלָה וּזְבָחִים לֵאלֹהִים" (שם יח,יב)!?
יתרו נמי קודם מתן תורה הוה.
הניחא[6] למאן דאמר: יתרו קודם מתן תורה הוה;
כד: אלא למאן דאמר: * יתרו לאחר מתן תורה הוה -
מאי איכא למימר!?
יתרו[לג] מישראל זבן.

רש"י

[1] גרורים. מעצמן נגררין להתגייר אע"פ שאין מקבלין אותן:
[2] מע"ז^ הדרי בהו. כדכתיב לקרוא כולם בשם ה' אבל מרביעה לא הדרי:
[3] ותרוייהו אמרי. ר' אמי ורבי יצחק נפחא בין דרב פפא לרב זביד איכא טובא דרב פפא מתני פתח חד פתח אידך ומתני מאי קראה ברב יוסף ואתקפתא דדלמא מע"ז^ הוא דהדרו מתני לה באביי:
[4] שכם אחד. משמע אין חילוק בעובדיו ישראל והאומות תהא עבודתן שוה בכל מצותיו:
[5] גם אתה תתן. תיקשי לר"א:
[6] הניחא למ"ד. פלוגתא דבני רבי חייא ורבי יהושע בן לוי בפ' בתרא דשחיטת קדשים (קטז.):

תא שמע:
"וַיֹּאמֶר שָׁאוּל, מֵעַמָּלְקִי הֲבִיאוּם,
אֲשֶׁר חָמַל הָעָם עַל מֵיטַב הַצֹּאן וְהַבָּקָר,
לְמַעַן זְבֹחַ לַיהוָה אֱלֹהֶיךָ" (שמואל א טו,טו)!?
מאי "מֵיטַב"? דמי "מֵיטַב",
ומאי שנא "מֵיטַב"?
כי היכי דליקפץ עליהן זבינא.[8]

תא שמע:
"וַיֹּאמֶר אֲרַוְנָה[9] אֶל דָּוִד,
יִקַּח וְיַעַל אֲדֹנִי הַמֶּלֶךְ הַטּוֹב בְּעֵינָיו (כתיב - בעינו),
רְאֵה[10] הַבָּקָר לָעֹלָה,
וְהַמֹּרָגִים וּכְלֵי הַבָּקָר לָעֵצִים" (שמואל ב כד,כב)!?
אמר רב נחמן:
ארונה גר[11] תושב היה.

מאי "מֹרָגִים"?
אמר עולא:
מטה של טורביל.[12]
מאי מטה של טורביל?
עיזא דקורקסא דדיישן.
אמר רב יוסף:
מאי קראה?[לד]
"הִנֵּה שַׂמְתִּיךְ לְמוֹרַג[13] זָרוּץ זָדֹשׁ בַּעַל פִּיפִיּוֹת,
תָּדוּשׁ[14] הָרִים וְתָדֵק וּגְבָעוֹת כַּמֹּץ תָּשִׂים" (ישעיהו מא,טו).

מיתיבי:
"וְאֶת[15] הַפָּרוֹת הֶעֱלוּ עֹלָה לַיהוָה" (שמואל א ו,יד)!?
הוראת[16] שעה היתה.
הכי נמי מסתברא,
דאי לא תימא הכי - עולה נקבה מי איכא?
ומאי קושיא?
דלמא[17] בבמת יחיד,
וכדרב אדא בר אהבה,
דאמר רב אדא בר אהבה:

רש"י

[7] דמי מיטב. למוכרן ולקנות בדמיהן בהמות מישראל להקריב:
[8] זבינא. מכר:
[9] ארונה. יבוסי היה בספר שמואל:
[10] ראה הבקר לעולה. אלמא הקריב דוד בהמת גוי^ לקרבן:
[11] גר תושב. שקיבל שבע מצות בני נח והרי רביעה בכלל:
[12] טורביל עיזא דקורקסא. דף גדול ועב מאד ורחב וטרוף בפגימות הרבה לרוחבו עמוקות תכופות זו אצל זו ודשין בו תבואה שמעבירין עליו הבהמות והפגימות נכנסו בדייש והתבואה נחבטת:
[13] למורג חרוץ. טרוף בפגימות והן פיפיות:
[14] תדוש הרים. אלמא לדישה עבדי ליה:
[15] ואת הפרות. באנשי בית שמש מישתעי קרא בפרות שהביאו הארון מארץ פלשתים:
[16] הוראת שעה. מפני נס שנעשה על ידיהן שהביאו הארון מעצמן ואין איש מנהיגם ואת בניהם כלו בבית ולא געו אחרי בניהם אלא הוליכוהו ואמרו שירה כדלקמן:
[17] דלמא בבמת יחיד. שרי דהתם בבמת יחיד הואי דבמה גדולה בנוב היתה באותה שעה כשנלקח הארון וחרב משכן שילה ובאו להן לנוב:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מנין לעולה נקבה שהיא כשרה בבמת יחיד?
שנאמר (שם ז,ט):
"וַיִּקָּחוּ שְׁמוּאֵל טְלֵה[1] חָלָב וַיַּעֲלֵהוּ (כתיב - ויעלה) עוֹלָה".

ויעלהו זכר משמע!?
אמר רב נחמן בר יצחק:
"ויעלה" כתיב.

רבי[2] יוחנן אמר:
גבול[3] יש לה,
פחותה מבת שלש שנים - נעקרת,
בת[4] שלש שנים - אינה נעקרת.

איתיביה כל[5] הני תיובתא,
שני להו:
פחותה מבת שלש שנים.

תא שמע:
"וְאֶת הַפָּרוֹת הֶעֱלוּ עֹלָה לַיהוָה" (שם ו,יד)!?
בפחותה מבת שלש שנים.

מתקיף לה רב הונא בריה דרב נתן:
אם כן - היינו "וְאֶת בְּנֵיהֶם כָּלוּ בַבָּיִת" (שם,י)!?
פחותה מבת שלש שנים.

מי קא ילדה?
והתנן (בכורות ג:א):[לה]
פרה[6] וחמור בת[לו] שלש ודאי לכהן,
מכאן[87] ואילך ספק!?
אלא,
מחוורתא כדשנין מעיקרא.

"וַיִּשַּׁרְנָה[9] הַפָּרוֹת בַּדֶּרֶךְ
עַל דֶּרֶךְ בֵּית שֶׁמֶשׁ" וגו' (שמואל א ו,יב).

רש"י

[1] **טלה חלב.** רחל ומניקה את בנה:
[2] **רבי יוחנן אמר.** האי דקתני לעיל לוקחין מהם לקרבן לאו מלתא פסיקתא^ היא לכל בהמות:
[3] **אלא גבול יש לה פחותה מבת ג' שנים נעקרת.** בהרבעת איש ונקחת מן הגוי^ דחייס עלה:
[4] **אבל בת שלש.** שוב אינה נעקרת וחיישינן לרביעה:
[5] **כל הני תיובתא.** דהני קראי דשרו בהמות גוי^ להקרבה:
[6] **פרה וחמור כו'.** בבכורות (יט:) תנן הלוקח בהמה מן הגוי^ ואינו יודע אם כבר בכרה אם לאו עז בת שנתה ודאי לכהן מכאן ואילך ספק פרה וחמור בת שלש ודאי לכהן ולד ראשון שתלד ביד ישראל אם זכר הוא ודאי לכהן אם אינה יתירה בעת לידתה על בת שלש דודאי לא ילדה בבית גוי:^
[7] **מכאן ואילך.** אם יתירה על בת שלש היתה כשילדה בבית ישראל הוי ולדה זה ספק בכור ואיכא למימר כבר בכרה בבית גוי^ ואיכא למימר לא בכרה זה בבית הגוי^ וזה בכור שלה וירעה בכור זה עד שיסתאב שהרי אינו ראוי לקרבן שמא אין זה בכור ולאחר שיש בו מום יאכלנו בעליו ולא יתננו לכהן שבכור בעל מום מותר לזרים ואין בו אלא משום גזילת מתנות כהונה אפי' הוא ודאי וזהו ספק הוה הכהן מוציא מחבירו ועליו הראיה שלא ילדה בבית הגוי^ וגבי ספק פטר חמור מפריש עליו טלה להתירו בהנאה דכתיב תפדה בשה והטלה יעכב בעצמו דאפילו ודאי פטר אין קדושה חלה על טלה הניתן אלא משום גזילת כהן יש וכיון שהוא ספק אפילו גזל ליכא דראיה על הכהן:
[8] **כלו בבית.** לשון בית הכלא (מלכים א כב) לישנא אחרינא לשון מניעה כמו לא יכלה ממך (בראשית כג) מנעום מלילך אחריהם:
[9] **וישרנה.** אז ישיר כי גאה גאה לשלוח יד בפלשתים ובדגון אלהיהם:

מאי "וַיִּשַּׁרְנָה"?
אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר:
שאמרו שירה.

ורב זוטרא בר טוביה אמר רב:
שישרו פניהם כנגד ארון ואמרו שירה.

ומאי שירה אמרו?
אמר רבי יוחנן משום רבי מאיר:
"אָז יָשִׁיר מֹשֶׁה וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות טו).

ורבי יוחנן דידיה אמר:
"וַאֲמַרְתֶּם בַּיּוֹם הַהוּא הוֹדוּ לַיהוָה קְרְאוּ בִשְׁמוֹ" (ישעיהו יב).

ורבי שמעון בן לקיש אמר:
מזמורא יתמא,[10]
"מִזְמוֹר שִׁירוּ לַיהוָה שִׁיר חָדָשׁ,
כִּי נִפְלָאוֹת עָשָׂה הוֹשִׁיעָה לוֹ יְמִינוֹ וּזְרוֹעַ קָדְשׁוֹ" (תהלים צח).

רבי אלעזר אמר:
"יְהוָה מָלָךְ יִרְגְּזוּ[11] עַמִּים" (שם צט).

רבי שמואל בר נחמני אמר:
"יְהוָה מָלָךְ גֵּאוּת לָבֵשׁ" (שם צג).

רבי יצחק נפחא אמר:
רוני רוני השיטה,[12]
התנופפי[13] ברוב הדרך המחושקת[14] בריקמי[15] זהב,
המהוללה[16] בדביר ארמון ומפוארה בעדי[1817] עדיים.

רב אשי מתני לה להא דרבי יצחק אהא:
"וַיְהִי בִּנְסֹעַ הָאָרֹן וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוּמָה יְהוָה" (במדבר י,לה),
ישראל[19] מאי אמרו?
אמר רבי יצחק נפחא:[לז]
רוני רוני השיטה.

אמר רב:
כמאן קרו פרסאי לספרא דביר?
מהכא:
"וְיַשֵּׂם דְּבִיר לְפָנַיִם קְרִיַת סֵפֶר" (שופטים א,יא).

אמר רב אשי:[לח]
כמאן קרו פרסאי לנידה דשתנא?[20]
מהכא:

רש"י

[10] **יתמא.** שלא הוזכר שם אמרו:
[11] **ירגזו.** על שהכם במכת טחורים:
[12] **השיטה.** ארון עצי שטים:
[13] **התנופפי.** התרוממי:
[14] **המחושקת.** קשורה כמו וחשוקיהם כסף (שמות כז):
[15] **בריקמי זהב.** מצופה זהב טהור מבית ומחוץ:
[16] **המהוללה בדביר ארמון.** שס"ת של משה בתוכו וארון מהולל ומפואר במה שבתוכו:
[17] **בעדי עדיים.** ואין לך עדי גדול מזה:
[18] **דביר.** הוא ספר בלשון פרסי:
[19] **וישראל מאי אמרו.** בנסוע הארון בעת המסעות שבמדבר שהיה משה אומר קומה ה' (במדבר י) ומה ישראל עונין אחריו:
[20] **דשתנא.** נוטריקון ד' דרך ש' נשים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

כה. "כִּי דֶּרֶךְ נָשִׁים לִי" (בראשית לא,לה). *

"וַיִּדֹּם[1] הַשֶּׁמֶשׁ וְיָרֵחַ עָמָד עַד[3] יִקֹּם גּוֹי אֹיְבָיו,
הֲלֹא[4] הִיא כְתוּבָה עַל סֵפֶר הַיָּשָׁר" (יהושע י,יג),
מאי "סֵפֶר הַיָּשָׁר"?
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
זה ספר[5] אברהם, יצחק, ויעקב שנקראו ישרים,
שנאמר (במדבר כג,י): "תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת[6] יְשָׁרִים".

והיכא[7] רמיזא?
"וְזַרְעוֹ יִהְיֶה בְּמֹלֹא[8] הַגּוֹיִם" (בראשית מח,יט),
אימתי יהיה זרעו[לט] "בְּמֹלֹא הַגּוֹיִם"?
בשעה שעמדה לו חמה ליהושע.

רבי אלעזר אמר:[מ]
זה[9] ספר משנה תורה,[מא]
ואמאי קרו ליה ספר הישר?[מב]
דכתיב ביה (דברים יח,ו):[מג]
"וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה".[מד]
והיכא רמיזא?[מה]
דכתיב (שם לג,יז):[מו]
"בָּהֶם עַמִּים יְנַגֵּחַ יַחְדָּו אַפְסֵי אָרֶץ",[מז]
אימתי?[מח]
בשעה שעמדה לו חמה ליהושע.[מט]

"וַיַּעֲמֹד[10] הַשֶּׁמֶשׁ בַּחֲצִי הַשָּׁמַיִם,
וְלֹא[11] אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים" (יהושע י,יג).
וכמה?
אמר רבי יהושע בן לוי:
עשרים[12] וארבע שעי,
אזיל[13] שית וקם[14] שית,
אזיל[15] שית וקם שית,

כולה[16] מלתא "כְּיוֹם תָּמִים";

רבי אלעזר אמר:
שלשים[17] ושית,
אזיל שית וקם תריסר,
אזיל שית וקם תריסר,
עמידתו "כְּיוֹם תָּמִים";

רבי שמואל בר נחמני אמר:
ארבעים[18] ושמונה,
אזיל שית וקם תריסר,
אזיל שית וקם עשרים וארבע,[נא]
"וְלֹא אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים" (שם),
מכלל דמעיקרא לאו "כְּיוֹם תָּמִים" הוה.

איכא[19] דאמרי:
בתוספתא פליגי,
רבי[20] יהושע בן לוי אמר:
עשרים וארבע,[נב]
אזיל שית וקם תריסר,
אזיל שית וקם תריסר,
עמידתו "כְּיוֹם תָּמִים";

רבי[21] אלעזר אמר:
שלשים ושש,
אזיל שית וקם תריסר,
אזיל שית וקם עשרים וארבע,[נג]
"וְלֹא אָץ לָבוֹא כְּיוֹם תָּמִים";

רבי[22] שמואל בר נחמני אמר:
ארבעים ושמונה,
אזיל שית וקם עשרים וארבע,[נד]
אזיל שית וקם עשרים וארבע,
מקיש עמידתו לביאתו,
מה ביאתו - "כְּיוֹם תָּמִים",
אף עמידתו - "כְּיוֹם תָּמִים".

תנא:
כשם שעמדה לו חמה ליהושע -
כך עמדה לו חמה למשה ולנקדימון בן גוריון.
יהושע.
קראי.

רש"י

[1] **וידום השמש.** ביהושע כתיב כשנלחם עם חמשת המלכים הצרים על הגבעונים והכא נקט לה משום דפליגי לעיל ר"א ורבי שמואל בר נחמני במדרש פסוקא דוישרנה ופליגי נמי במדרש דויעמד השמש:
[2] **וידום.** שתק מלומר שירה שבכל עת לכתו אינו שותק ובעמידתו שותק ויהושע אומר שירה בשבילה דכתיב אז ידבר יהושע לה' ביום תת ה' וגו':
[3] **עד יקום גוי.** ינקום ישראל מאויביו:
[4] **הלא היא כתובה על ספר הישר.** שעתיד ליעשות לי נס:
[5] **ספר אברהם כו'.** היינו ספר בראשית שמעשה אבות כתובים בו:
[6] **מות ישרים.** בלעם מבקש על עצמו שימות מיתה של גויעה כמותן:
[7] **והיכא רמיזא.** בבראשית שעתיד יהושע לבא לנס זה יהושע משבט אפרים בא כדכתיב (במדבר יג) למטה אפרים הושע בן נון:^
[8] **מלא הגוים.** כל הארצות נתמלאו מיראתו ומאימתו זרעו של אפרים יהיה מלא הגוים אדם נוצח כאן מלחמה ואין בני אספמייא יודעין בה אבל בשעה שעמדה לו חמה ליהושע נראה לכל העולם ויראו מפניו:
[9] **ספר משנה תורה.** וספר שופטים ל"ג הכא ואגב ריהטא דגירסא דלקמן ניקבעה היא ושבשתא היא דהא לא רמיזא ביה:
[10] **ויעמד השמש.** יש במשמעה שתי עכבות אחת בחצי השמים והיינו בחצי היום ואחת סמוך לשקיעתו:
[11] **דכתיב ולא אץ לבוא.** אלא שהה כיום תמים דהיינו עשרים וארבע שעות דיום אינו תמים ושלם אלא עם לילו:
[12] **עשרים וארבעה.** היה אותו יום מעלות השחר עד יציאת הכוכבים ויום תמים אכולה מילתא קאי אהלוך ואעמידה:
[13] **אזיל שית.** עד חצי השמים:
[14] **וקם שית.** דכתיב ויעמד השמש:

רש"י

[15] **ואזיל שית.** עד ערב וקם שית כדכתיב ולא אץ לבוא:
[16] **כולה מילתא.** הילוכו ועמידתו כיום תמים עשרים וארבע של יום ולילה דשאר ימים:
[17] **ל' ושית.** דיום תמים דקרא אעמידה לחוד קאי:
[18] **ארבעים ושמונה.** דיום תמים דקרא אשהיה דשקיעה קאי וקמייתא דלא כתיב ביה כיום תמים סתם עמידה שנים עשר שעות כעמידה שדרכו לעמוד ולשתוק בלילה:
[19] **איכא דאמרי.** הנך שיעורי דהנך רבנן בתוספתא שניתוסף על היום קאמרי להו:
[20] **רבי יהושע בן לוי אמר עשרים וארבע הואי.** התוספתא ויום תמים אעמידה קאי:
[21] **ור"א אמר ל"ו הוי.** תוספתא ויום תמים דקרא אעמידה דלא אץ לבוא קאי וקמייתא סתמא י"ב שעות כתורת לילה:
[22] **ור' שמואל בר נחמני סבר.** דכיום תמים אעמידה דולא אץ לבוא קאי ומיהו מקיש עמידתו דחצי השמים לביאתו דלא אץ לבוא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

נקדימון[1] בן גוריון.
גמרא.
משה.[נה][2]
מנלן?
אמר רבי אלעזר:[נו]
אתיא - אחל אחל,
כתיב הכא (דברים ב,כה): "אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ",
וכתיב התם (יהושע ג,ז):[נז] "אָחֵל גַּדֶּלְךָ".

רבי יוחנן אמר:
אתיא - תת תת,
כתיב הכא: "אָחֵל תֵּת פַּחְדְּךָ",
וכתיב התם (שם י,יב):[נח] "בְּיוֹם תֵּת יְהוָה אֶת הָאֱמֹרִי".

רבי שמואל בר נחמני אמר:
מגופיה דקרא שמעת ליה:
"אֲשֶׁר יִשְׁמְעוּן שִׁמְעֲךָ וְרָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ" (דברים ב,כה),
אימתי "רָגְזוּ וְחָלוּ מִפָּנֶיךָ"?
בשעה שעמדה לו חמה למשה.

מיתיבי:
"וְלֹא[3] הָיָה כַיּוֹם הַהוּא לְפָנָיו וְאַחֲרָיו" (שם י,יד)!?
איבעית אימא -
שעות הוא דלא הוו נפיש כולי האי;
ואיבעית אימא -
אבני[4] ברד לא הוו,
דכתיב (שם,יא):
"וַיְהִי בְּנָסָם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל[נט] הֵם בְּמוֹרַד בֵּית חוֹרֹן,
וַיהוָה הִשְׁלִיךְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גְּדֹלוֹת מִן הַשָּׁמַיִם עַד עֲזֵקָה,
וַיָּמֻתוּ רַבִּים אֲשֶׁר מֵתוּ בְּאַבְנֵי הַבָּרָד" וכו'.[ס]

"וַיֹּאמֶר[סא][5] לְכַלֵּד בְּנֵי יְהוּדָה קָשֶׁת,
הִנֵּה[6] כְתוּבָה עַל סֵפֶר הַיָּשָׁר" (שמואל ב א,יח).
מאי "סֵפֶר הַיָּשָׁר"?
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
זה ספר אברהם, יצחק, ויעקב שנקראו ישרים,
דכתיב בהו (במדבר כג,י):
"תָּמֹת נַפְשִׁי מוֹת יְשָׁרִים וּתְהִי אַחֲרִיתִי כָּמֹהוּ".
והיכא רמיזא?
"יְהוּדָה אַתָּה יוֹדוּךָ אַחֶיךָ יָדְךָ בְּעֹרֶף אֹיְבֶיךָ" (בראשית מט,ח),
ואיזו היא מלחמה שצריכה יד[7] כנגד עורף?
הוי אומר - זו קשת.

רבי אלעזר אומר:
זה[8] ספר משנה תורה;
ואמאי קרו ליה ספר הישר?
דכתיב (דברים ו,יח):
"וְעָשִׂיתָ הַיָּשָׁר וְהַטּוֹב בְּעֵינֵי יְהוָה".
והיכא רמיזא?
"יָדָיו רָב לוֹ" (שם לג,ז),
ואיזו[9] היא מלחמה שצריכה שתי ידים?
הוי אומר - זו קשת.

רבי שמואל בר נחמני אמר:
זה ספר שופטים,
ואמאי קרו ליה ספר הישר?
דכתיב (שופטים יז,ו):
"בַּיָּמִים הָהֵם אֵין מֶלֶךְ בְּיִשְׂרָאֵל אִישׁ הַיָּשָׁר בְּעֵינָיו יַעֲשֶׂה".
והיכא רמיזא?
"רַק[סב] לְמַעַן דַּעַת דֹּרוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל,
לְלַמֵּדָם מִלְּחָמָה" (שם ג,ב),
ואיזו היא מלחמה שצריכה לימוד?
הוי אומר - זו קשת.
ומנלן[10] דביהודה כתיב?
דכתיב[11] (שם א,א-ב):
"מִי יַעֲלֶה לָּנוּ אֶל הַכְּנַעֲנִי... לְהִלָּחֶם בּוֹ,
וַיֹּאמֶר יְהוָה יְהוּדָה יַעֲלֶה".

"וַיֶּרֶם[12] הַטַּבָּחוֹת אֶת הַשּׁוֹק וְהָעֲלִיָּה,[13]
וַיָּשֶׂם לִפְנֵי שָׁאוּל" (שמואל א ט,כד).
מאי "וְהָעֲלִיָּה"?
רבי יוחנן אמר:[סג]
שוק ואליה;
מאי "וְהָעֲלִיָּה"?
דמסמכא[14] שוק לאליה.
ורבי אלעזר אמר:[סד]
שוק וחזה,
מאי "וְהָעֲלִיָּה"?
דמחית[15] לה לחזה עילויה דשוק,
כי בעי אנופי ומנפי ליה.

רש"י

[1] נקדימון בן גוריון גמרא. שהלווהו הגמון (אחד) עשר מעינות כו' במסכת תענית בפ' סדר תעניות אלו (יט:):
[2] למשה. במלחמת סיחון:
[3] לא היה כיום ההוא. במעשה דיהושע כתיב:
[4] אבני ברד. דלא היו במשה:
[5] ויאמר ללמד בני יהודה קשת. בקינה שקונן דוד על שאול כתיב:
[6] הלא היא כתובה. דבני יהודה היו מושכי קשת:
[7] יד כנגד עורף. המושך בקשת נותן ידיו כנגד עיניו דהיינו מול העורף הטרי"ל בלע"ז:
[8] דכתיב במשנה תורה. ועשית הישר והטוב:
[9] איזהו היא מלחמה שצריכה לימוד. כו':
[10] ומנלן. דקרא ביהודה כתיב:
[11] דכתיב. ברישא דסיפרא מי יעלה בתחלה אל הכנעני להלחם בו ויאמר השם יהודה יעלה אלמא סתם מלחמה דסיפרא איהודה קיימי:
[12] וירם הטבח את השוק ואת העליה. משום פלוגתא דהני אמוראי גופייהו נקט לה:
[13] והעליה. מה שעליה:
[14] דמסמכא שוק לאליה. השוק סמוך לאליה שהאליה מלמעלה ונסמכה על השוק ושוק הוא עצם של צומת הגיד הממוצע בין קולית לארכובה ואיברים התחתונים סומכין את העליונים:
[15] דמחית. מניח חזה על השוק גבי חזה ושוק של שלמים בשעת תנופה וההיא סעודתא אע"פ דזבח הוה כדכתיב (שמואל א ט) כי הוא יברך (את) הזבח לא הוה חזה ושוק דידהו לכהן דבמה קטנה הוה וקיימא לן בפרק בתרא דזבחים (קיט:) חזה ושוק בבמה גדולה ואין חזה ושוק בבמה קטנה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ורבי שמואל בר נחמני אמר:
שוק[1] ושופי,
מאי "וְהַעֲלִיהָ"?
שופי עילויה דשוק קאי.

לא תתייחד אשה עמהם.

במאי עסקינן?
אילימא - בחד;
דכוותה גבי ישראל מי שרי?
והתנן (קידושין ד:ב):
כה: לא[2] יתייחד איש אחד עם שתי נשים! *
אלא -[3] בתלתא;
דכוותה גבי ישראל בפרוצים[4] מי שרי?
והתנן (שם):
אבל אשה אחת מתייחדת עם שני אנשים;
ואמר רב יהודה אמר שמואל:
לא שנו אלא בכשרים,
אבל בפרוצים אפילו עשרה נמי לא,
מעשה היה והוציאוה[5] עשרה במטה!?[6]

לא צריכא,
בשאשתו[סה][7] עמו,
ישראל אשתו משמרתו,[סו]
גוי -[98] אין אשתו משמרתו.[סז]

ותיפוק[10] ליה משום שפיכות דמים!?
אמר רבי ירמיה:
באשה[11] חשובה עסקינן, דמירתתי מינה;
רב אידי אמר:
אשה[12] כלי זיינה עליה.

מאי[13] בינייהו?

איכא[14] בינייהו -
אשה חשובה בין אנשים ושאינה חשובה בין הנשים.

תניא כוותיה דרב אידי:[סח]
האשה, אף[15] על פי שהשלום עמה -
לא תתייחד עמהן,
מפני שחשודין על העריות.

לא יתייחד אדם עמהן.

תנו רבנן:
ישראל שנטפל לו גוי[סט] בדרך - טופלו[16] לימינו;
רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקה אומר:
בסייף -[17] טופלו לימינו,
במקל -[18] טופלו[19] לשמאלו.

היו עולין במעלה[20] או יורדין בירידה,
לא[21] יהא ישראל למטה וגוי[ע] למעלה,
אלא ישראל למעלה וגוי[עא] למטה;
ואל[22] ישוח לפניו,
שמא[23] ירוץ את גולגלתו.

שאלו להיכן הולך - ירחיב[24] לו את הדרך,
כדרך שעשה יעקב אבינו לעשו הרשע,
דכתיב (בראשית לג,יד):
"עַד אֲשֶׁר אָבֹא אֶל אֲדֹנִי שֵׂעִירָה",
וכתיב (שם,יז):
"וְיַעֲקֹב נָסַע[25] סֻכֹּתָה".

מעשה בתלמידי רבי עקיבא שהיו הולכים לכזיב,

רש"י

[1] **שופי.** כף הירך הסובב עצם הקולית וקורין פולפ"א:
[2] **לא יתייחד איש אחד עם שתי נשים.** שהנשים דעתן קלות ושתיהן תתרצינה לעבירה:
[3] **אלא בתלתא.** להכי נקט תלתא דבישראל בתלתא שרו בין בעיר בין בדרך אבל תרי בעיר אין בדרך לא שמא יצטרך אחד מהן לנקביו ונמצא אחד מהן יתייחד עם הערוה בפ' עשרה יוחסין (קדושין פא.):
[4] **בפרוצין מי שרי.** וגוים^ למה ליה לתנא לאשמועינן הא אפי' ישראל דכוותייהו אסירי:
[5] **והוציאוה עשרה פריצים.** לאשת איש זונה:
[6] **במטה.** חוץ לעיר לעבירה כעין קוברי מת שלא יבינו:
[7] **באשתו.** של גוי^ עמו:
[8] **גוי^ אין אשתו משמרתו.** דלא קפדה דאיהו בקרי ואיתתיה בבוציני:
[9] **אבל ישראל אשתו משמרתו.** שרי כדתנן בעשרה יוחסין בזמן שאשתו עמו ישן עמהן בפונדקי מפני שאשתו משמרתו:
[10] **ותיפוק ליה.** בלאו עבירה נמי לא תתייחד משום שפיכות דמים:
[11] **באשה חשובה.** בין האנשים ובין הנשים אשה יפה וקרובה למלכות דמיסתפו מינה ולא קטלי לה אבל משום עריות איכא דיפה היא ואצטריך לאשמועי' דלא תתייחד חיישינן שמא תתפתה אבל אשה שאינה חשובה בין האנשים וחשובה בין הנשים משום רציחה נמי איכא דבא עליה ואחר כך הורגה דלא ס"ל אשה כלי זיינה עליה וחשובה בין האנשים ולא בין הנשים מותרת להתייחד ומשום עריות ליכא דאינה יפה:
[12] **אשה כלי זיינה עליה.** אע"ג דאינה חשובה לא בין האנשים ולא בין הנשים אין גוי^ הורג אותה אלא בא עליה וכיון שבא עליה אינו הורגה ואפילו אינה קרובה למלכות נמי אי לא אשמועינן דחיישינן לעריות לא הוה מסתברא דמיתסרא משום שפיכות דמים:

רש"י

[13] **מאי בינייהו.** בין לר' ירמי' דמוקי לה באשה חשובה הא לאו חשובה חיישי' לשפיכו' דמים בין לרב אידי דאמר כלי זיינה עליה וליכא משום שפיכות דמים מ"מ משום ערוה איכא בה ולא מתייחדת:
[14] **איכא בינייהו.** אשה חשובה בין האנשים קרובה למלכות ואינה חשובה בין הנשים אינה יפה לרבי ירמיה דמוקי לה באשה חשובה דמשמע חשובה בין האנשים ובין הנשים דקרובה למלכות היא ולא קטלי לה אבל משום ערות איכא למיחש דיפה היא הכא חשובה בין האנשים ולא בין הנשים שריא לייחודי דמשום שפיכות דמים ליכא דהא קרובה למלכות ומשום עריות נמי ליכא דהא מכוערת היא לרב אידי אסירא לייחודי דכולהו חיישינן לערוה דהא סתמא קאמר אשה כלי זיינה עליה ולא קאמר הכא באשה יפה עסקינן דכלי זיינה עליה:
[15] **אע"פ שהשלום עמה.** דודאי לא יהרגוה דהא כלי זיינה עליה לא תתייחד עמהן כו' והיינו כרב אידי בר אבין השלום עמה משמע היא נושאת את שלומה ואינה צריכה שלום מלכות:
[16] **טופלו לימינו.** מחברו לגוי לימינו של ישראל שאם ירצה הגוי^ להורגו ישלח ישראל יד ימינו ויאחז בו:
[17] **בסייף.** דאם היה הגוי^ חגור סייף טופלו ישראל לימינו כדי שיהא יד שמאל של גוי^ שהסייף חגור בו לצד ימינו של ישראל ומזומנת לימין ישראל לאחוז בה:
[18] **במקל.** אם ביד גוי^ מקל:
[19] **טופלו ישראל לשמאלו.** שתהא יד ימין הגוי^ שהמקל בה סמוכה לישראל ואם ירים יד ימינו תאחזו שמאלו של ישראל במקל הסמוך לה דאי טופלו לימינו יהא המקל רחוק מידו של ישראל:
[20] **במעלה.** בהר או בסלע:
[21] **לא יהא ישראל למטה אלא למעלה.** בעלייה ילך ישראל לפני הגוי^ דהיינו למעלה אלא שטופלו לימינו דלא הוי אחריו ממש ובירידה יולך הגוי^ לפניו:
[22] **ואל ישוח לפניו.** אפי' במישור אל ישחה ישראל לפני הגוי^ ליטול כלום:
[23] **שמא ירוץ את גולגלתו.** ירוצץ:
[24] **ירחיב לו את הדרך.** אם היה צריך לו לילך עד פרסה יאמר לו ב' פרסאות אני צריך לילך אולי ימתין הגוי^ מלהכותו עד פרסה שניה וזה יפרוש ממנו קודם לכן:
[25] **נסע סכותה.** ולא הלך עד שעיר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

פגעו בהן ליסטים,
אמרו להן: לאן אתם הולכים?
אמרו להן: לעכו.[1]
כיון שהגיעו לכזיב - פירשו.
אמרו להן: תלמידי מי אתם?
אמרו להן: תלמידי **רבי עקיבא**.
אמרו להן: אשרי **רבי עקיבא** ותלמידיו,
שלא פגע בהן אדם רע מעולם.

כו. **רב מנשה** הוה אזל * לבי תורתא,[2]
פגעו ביה גנבי,
אמרו ליה: לאן קאזלת?
אמר להן: לפומבדיתא.
כי מטא לבי תורתא פריש.
אמרו ליה: תלמידא[3] **דיהודה** רמאה את!?
אמר להו: ידעיתו[4] ליה?
יהא רעוא דליהוו הנהו אינשי בשמתיה![5]

אזלו עבדו גניבתא עשרין ותרתין שנין ולא אצלחו.
כיון דחזו -
אתו כולהו תבעו שמתייהו;
הוה[עב] בהו חד גירדנא[6] דלא אתא לשרויה שמתיה,
אכליה אריא.
היינו דאמרי אינשי:
גירדנא[7] דלא טייזן - שתא בציר משני.

תא חזי מה בין גנבי[8] בבל,
ולסטין[9] דארץ ישראל.

משנה (א):

בת ישראל לא תיילד את הנכרית,[עג]
אבל[עד] נכרית[עה] מילדת את[עו] בת ישראל.
בת ישראל לא תניק בנה של נכרית;[עז]
אבל נכרית[עח] מניקה[10] בנה של בת[עט] ישראל ברשותה.

גמרא:

תנו רבנן:
בת ישראל לא תיילד את הנכרית -[פ]
מפני שמילדת בן לעבודה זרה,[פא]
ונכרית[פב] לא תיילד את בת ישראל -
מפני שחשודין על שפיכות דמים,
דברי **רבי מאיר**;

וחכמים אומרים:
נכרית[פג][11] מילדת את בת ישראל,
בזמן שאחרות עומדות על גבה,
אבל לא בינה לבינה.

ורבי מאיר!?[פד]
אפילו אחרות עומדות על גבה - נמי לא,
דזימנין דמנחא ליה ידא אפותא[12] וקטלא ליה ולא[13] מתחזי,
כי ההיא דהות מנציא בהדי חברתה:[פה]
אי[פו] מולדא יהודייתא בת מולדא יהודייתא!
אמרה לה:
נפישין[14] בישתא דההיא איתתא,
דקא משפילנא מינייהו דמא כי[15] אופיא דנהרא.

ורבנן!?[16]
לא[פז] היא,
במילתא בעלמא הוא דאוקימתה.

בת ישראל לא תניק.

תנו רבנן:
בת ישראל לא תניק בנה של נכרית -[פח]
מפני שמגדלת בן לעבודה זרה,[פט]
ונכרית[צ] לא תניק את בנה של בת ישראל -
מפני שחשודה על שפיכות דמים,
דברי **רבי מאיר**;
וחכמים אומרים:
נכרית[צא] מניקה את בנה של בת ישראל,
בזמן שאחרות עומדות על גבה,
אבל לא בינו לבינה.

ורבי מאיר!?[צב]
אפילו אחרות עומדות על גבה נמי לא,
דזימנין דשייפא[17] ליה סמא לדד מאבראי וקטלא[18] ליה.

וצריכא,
דאי אשמעינן - מילדת,
בההיא קאמרי **רבנן** דשרי,
דלא אפשר,
משום דאחרות[19] רואות אותה;
אבל מניקה -
דאפשר דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה,
אימא - מודי ליה **לרבי מאיר**;

רש"י

[1] **לעכו**. רחוק מכזיב:
[2] **לבי תורתא**. מקום:
[3] **תלמידא דיהודה רמאה את**. תלמידו של רב יהודה הוה וקרו ליה רמאה כלומר ממנו למדת לרמותינו ליסטין ישראל היו:
[4] **ידעיתו ליה**. שהוא רמאי:
[5] **בשמתיה**. לפי שהיה אדם גדול ושמתיה חיילא לייטינהו בשמתיה:
[6] **[גרדנא**. אורג]:
[7] **גרדן דלא טייזן**. עניו סתם גרדן אין לו בושת פנים:
[8] **גנבי דבבל**. שפגעו ברב מנשי נתפקרו לחרף אדם גדול:
[9] **ולסטין דארץ ישראל**. שפגעו בתלמידי ר"ע ספרו בשבחו ואע"פ שסתם לסטין פרוצין מגנבים להודיעך שבחה של א"י:
[10] **מתני'**: **מניקה בנה של ישראל ברשותה**. דישראלית אבל לא תמסרנו להוליכו בביתה שלא תהרגנו:

[11] **גמ'**: **נכרית^ לא תיילד את בת ישראל**. ואפילו אחרות ישראליות עומדות על גבה:
[12] **אפותא**. על מצחו של תינוק מקום שמוחו של תינוק רופס:
[13] **ולא מתחזי**. לא מינכרא שהרגתו:
[14] **נפישן בישתא דההיא איתתא**. כך וכך רעות יבואו עליך כמנין שהשפלתי מהן והרגתי בהן:
[15] **כי אופיא דנהרא**. אשקומא:
[16] **ורבנן**. קסברי בזמן שאחרות עומדות על גבה שרי אמרי לך במילתא בעלמא הוא דאוקימתה:
[17] **דשייפא סמא**. סם המות שפה בדדיה:
[18] **ולא מיתחזי מאבראי**. לא גרס הכא עד לקמיה:
[19] **ואחרות רואות**. דאי מנחא ידא אפותא חזי ליה דאגב דחשידי יהבי ישראליות עינייהו עלה ומירתתא אבל מניקה דאפשר דשייפא סמא לדד מאבראי קודם שתכנס לבית ישראל אימא מודו ליה לר"מ:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואי אשמעינן - מניקה,
בההיא קאמר רבי מאיר דאסור,
משום דשייפא ליה סם לדד מאבראי וקטלא ליה;
אבל מילדת דלא אפשר היכא דאחרות עומדות על גבה,
אימא - מודי להו לרבנן;
צריכא.

ורמינהו:
יהודית מילדת ארמית[צג] בשכר,
אבל לא בחנם!?
אמר רב יוסף:
בשכר[1] שרי משום איבה.

סבר רב יוסף למימר -
אולודי בשבת[צד] בשכר שרי משום איבה;
אמר ליה אביי: יכלה למימר לה:
דידן דמינטרי שבתא -[2] מחללינן עלייהו,
דידכו דלא מינטרי שבתא - לא מחללינן.

סבר רב יוסף למימר -
אנוקי בשכר שרי משום איבה;
אמר ליה אביי:
יכלה למימר - אי פנויה היא:
בעינא לאינסובי,
אי אשת איש היא -
לא קא מזדהמנא באפי גברא.

סבר רב יוסף למימר -
הא דתניא:
הגוים והרועים[צה] בהמה דקה -
לא מעלין ולא מורידין,
אסוקי[3] בשכר שרי משום איבה.
אמר ליה אביי:
יכול לומר לו - קאי[4] ברי אאיגרא;
אי נמי -
נקיטא[5] לי זימנא לבי דואר.

תני רבי אבהו קמיה דרבי יוחנן:
הגוים והרועים[צו] בהמה דקה -
כו: לא מעלין * ולא מורידין;
אבל המינין[6] והמסורות[7] והמשומדין -[צז]
מורידין[צח] ולא מעלין.
אמר ליה: אני שונה:

"לְכָל אֲבֵדַת אָחִיךָ" (דברים כב,ג),
לרבות את המשומד,[צט]
ואת אמרת מורידין!?[ק]
סמי מכאן משומד.[קא]
ולישני ליה:
כאן במשומד -[קב] אוכל נבילות לתיאבון,[8]
כאן במשומד -[קג] אוכל נבילות להכעיס!?
קסבר -
אוכל נבילות להכעיס - מין[9] הוא.

איתמר:
משומד,[קד]
פליגי רב אחא ורבינא,
חד אמר:
לתיאבון - משומד,[קה]
להכעיס - מין;[קו]
וחד אמר:
אפילו להכעיס - משומד,[קז]
אלא איזהו מין?
זה העובד עבודה זרה.[קח]

מיתיבי:
אכל פרעוש[10] אחד או יתוש אחד -
הרי זה משומד;[קט]
והא הכא דלהכעיס הוא,
וקא קרי ליה:[קי]
משומד!?[קיא]
התם בעי למיטעם[11] טעמא דאיסורא.

אמר מר:
מורידין[קיב] אבל לא מעלין.
השתא אחותי מחתינן,
אסוקי מיבעי!?
אמר רב יוסף בר חמא אמר רב ששת:
לא נצרכא,
שאם[12] היתה מעלה בבור מגררה,
דנקיט[13] ליה עילא ואמר:
לא[14] תיחות,
חיותא עלויה.
רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו:
לא נצרכא,
שאם היתה אבן על פי הבאר מכסה,
אמר: לעבורי[1] חיותא עילויה.

רש"י

[1] בשכר שרי משום איבה. ומתני' בחנם קמיירי דמצי לאישתמוטי ולמימר צריכה אני לשכר מזונותיי:
[2] אולודי גויה^ בשבתא שרי. בשכר כבחול משום איבה דהא אינהו חזו דמיילדין לנשי דידן בשבת כבחול:
[3] אסוקי בשכר. שרי כו':
[4] קאי ברי אאיגרא. ואם לא אורידנו ימות ונוח לי להפסיד שכרי ולהצילו:
[5] נקיטא לי זימנא לבי דואר. השלטון קבע לי זמן ליום וועד ואם לא אלך יצא שכרי בהפסדי:
[6] מינין. כומרים לע"ז בין גוים^ בין ישראלים:
[7] מסורות. מלשינים המוסרין ממון חבריהם ביד גוים:^

רש"י

[8] לתיאבון. כשאין להם בשר אבל אינו מופקר להיות איסור והיתר לפניו להניח היתר ולאכול איסור ואם עושין כן זה להכעיס:
[9] מין הוא. והא תנא ליה רישא מינין בכמה דברים מצינו חילוק בין מין למשומד^ כגון ספר תורה שכתבו מין ישרף ומורידין^ דהכא:
[10] פרעוש ויתוש. אין אדם אוכלן לתיאבון:
[11] לטעום טעמא דאיסורא. לא להכעיס אלא מתאוה לטעום טעמו לפי שאין ישראל טועמו מעולם:
[12] שאם היתה מעלה בבור. עשויה בקרקע ויכול לעלות מגררה והאי לא מעלין דקאמר אין מניחין לעלות קאמר:
[13] דנקיט ליה עילא ואמר. כלומר אית ליה לאישתמוטי מאיבה ולמימר ליה:
[14] דלא תיחות חיותא דידיה עליה. דרך מעלה זו ותמות בבור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

רבינא אמר:
שאם היה סולם - מסלקו,
אמר: בעינא לאחותי ברי מאיגרא.

תנו רבנן:
ישראל מל את הגוי[קיג] לשום גר,
לאפוקי[2] לשום מורנא דלא;
וגוי[קיד] לא ימול ישראל,
מפני שחשודין על שפיכות דמים,
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
גוי[קטו] מל את ישראל בזמן שאחרים עומדין על גבו,
אבל בינו לבינו - לא.
ורבי מאיר!?[קטז]
אפילו אחרים עומדים על גבו נמי לא,
דזימנין דמצלי[3] ליה סכינא ומשוי ליה כרות[4] שפכה.

וסבר רבי מאיר - גוי[קיז] לא?
ורמינהו:
עיר שאין בה רופא[5] ישראל,
ויש בה רופא כותי ורופא ארמאי,[קיח]
ימול[6] ארמאי[קיט] ואל[7] ימול כותי,
דברי רבי מאיר;
רבי יהודה אומר:
כותי[8] ולא ארמאי!?[קכ]
איפוך,
ימול כותי ולא ימול ארמאי;[קכא]
דברי רבי מאיר;[קכב]
רבי יהודה אומר:
ארמאי[קכג] ולא כותי.

וסבר רבי יהודה -
ארמאי[קכד] שפיר דמי?
והתניא:
רבי יהודה אומר:
מנין למילה בגוי[קכה] שהיא פסולה?
שנאמר (בראשית יז,ט):
"וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר"!?
אלא,
לעולם לא תיפוך,
כז. והכא במאי עסקינן? *
ברופא[9] מומחה,

דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:
אם היה מומחה לרבים - מותר.

וסבר רבי יהודה - כותי שפיר דמי?
והתניא:
ישראל מל את הכותי, וכותי לא ימול ישראל,
מפני שמל לשם הר גרזים,
דברי רבי יהודה;
אמר לו רבי יוסי:
וכי היכן מצינו מילה מן התורה לשמה?
אלא מל והולך עד שתצא נשמתו!?
אלא,[10]
לעולם איפוך כדאפכינן מעיקרא,
ודקא[11] קשיא דרבי יהודה אדרבי יהודה -
ההיא דרבי יהודה הנשיא היא,
דתניא:
רבי יהודה הנשיא אומר:
מנין למילה בגוי[קכו] שהיא פסולה?
תלמוד לומר:
"וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר" (בראשית יז,ט).

אמר רב חסדא:
מאי[12] טעמיה[קכז] דרבי יהודה?
דכתיב (שמות יב,מח): "כַּיהֹוָה[13] הִמּוֹל".
ורבי יוסי!?
"הִמּוֹל[14] יִמּוֹל" (בראשית יז,יג) מכל מקום.[קכח]
ורבי יוסי נמי,[קכט]
הכתיב: "כַּיהֹוָה הִמּוֹל"!?
ההוא בפסח[15] כתיב.
ואידך נמי,
הכתיב: "הִמּוֹל יִמּוֹל"!?
דברה תורה כלשון בני אדם.

איתמר:
מנין למילה בגוי[קל] שהיא פסולה?
דרו בר פפא משמיה דרב אמר:
"וְאַתָּה[16] אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר";
ורבי יוחנן אמר:[קלא]
"הִמּוֹל[17] יִמּוֹל".

רש"י

[1] בעינא לאעבורי חיותא עליה. צריך אני להעביר עדר צאני למרעה ודרכי על שפת בור זה וירא אני שלא יפלו:
[2] לאפוקי לשום מורנא. תולעת שיש לו בערלתו דלא דאסור לרפאותו בחנם דהא אמרן לא מעלין ולא מורידין:
[3] דמצלי. מטה הסכין כדמתרגמינן מטה משפט מצלי דין:
[4] כרות שפכה. מי שנכרת לו מן הגיד מן העטרה ולמעלה לצד הגוף ושוב אינו מוליד:
[5] רופא. שיודע למול:
[6] ימול ארמאי. שאין מילתו לשם ע"ז^ שהרי אין דרכם למול את בניהם:
[7] ואל ימול כותי. שמל לשם דמות יונה שמצאו בראש הר גריזים ועובדין לה עבודה כדאמר בהכל שוחטין (חולין ו.) ומלין את בניהם לשם יונה זו:
[8] כותי. ולא ארמאי^ מפני שחשוד על שפיכות דמים:

רש"י

[9] רופא מומחה. לא מרע נפשיה לשוייה כרות שפכה:
[10] אלא לעולם איפוך כדאפכינן מעיקרא. דלרבי יהודה כותי אסור וגוי^ מותר דגוי אין דרכו למול בניו לשם ע"ז^ ולשפיכת דמים לא חייש הואיל ואחרים על גביו:
[11] ודקשיא לך דרבי יהודה אדרבי יהודה. דפסיל מילת גוי^ מגזירת הכתוב ההיא ר' יהודה הנשיא היא:
[12] מ"ט דרבי יהודה. בר פלוגתא דרבי יוסי דפסיל כותי:
[13] לה' המול. ועשה פסח לה' המול וגו' ודריש ביה מילה לשמה הלכך כותי פסול דמל שלא לשמה אבל גוי^ לא מהיל אלא אדעתא דישראל שאומר לו מהול והיינו לשמה:
[14] המול ימול. רבויא הוא:
[15] בפסח כתיב. לה' דקרא אפסח קאי שתהא עשייתו לשמה:
[16] ואתה את בריתי תשמור. וזרעך אחריך ולא גוי:^
[17] המול ימול. קרי ביה המל ימול מי שהוא מהול ימול אחרים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מאי בינייהו?
ערבי מהול וגבנוני[1] מהול איכא בינייהו,
מאן דאמר: "הִמּוֹל יִמּוֹל" - איכא,
ומאן דאמר: "וְאַתָּה[קלב] אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר" - ליכא.

ולמאן דאמר: "הִמּוֹל יִמּוֹל" איכא?
והתנן (נדרים ג:יא):
קונם[2] שאיני נהנה לערלים -[קלג]
מותר בערלי ישראל, ואסור במולי אומות העולם;[קלד]
אלמא -
אף על גב דמהילי - כמאן דלא מהילי דמו!?

אלא איכא בינייהו -
ישראל שמתו[3] אחיו מחמת מילה ולא מלוהו,
למאן דאמר: "וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר" - איכא,
למאן דאמר: "הִמּוֹל יִמּוֹל" - ליכא.

ולמאן דאמר: "הִמּוֹל יִמּוֹל" - ליכא?
והתנן (שם):
קונם שאיני נהנה למולים -[קלה]
אסור בערלי ישראל, ומותר במולי אומות העולם;[קלו]
אלמא -
אף על גב דלא מהילי - כמאן דמהילי דמו!?

אלא איכא בינייהו -
אשה,
למאן דאמר: "וְאַתָּה אֶת בְּרִיתִי תִּשְׁמֹר" - ליכא,
דאשה לאו בת מילה היא;
ולמאן דאמר: "הִמּוֹל יִמּוֹל" - איכא,
דאשה כמאן דמהילא דמיא.

ומי איכא למאן דאמר אשה לא?
והכתיב (שמות ד,כה):
"וַתִּכְרֹת צֹר" !?
קרי ביה ותקח.[4]
והכתיב: "וַתִּכְרֹת" !?[5]
קרי ביה ותכרת,
דאמרה לאיניש אחרינא ועבד.

ואיבעית אימא -
אתיא איהי ואתחלה,
ואתא משה ואגמרה.

משנה (ב):

מתרפאין[6] מהן ריפוי ממון,[7] אבל לא ריפוי נפשות;

רש"י

[1] **גבנוני.** אומה מהולה:
[2] **קונם שאני נהנה לערלים.** מה שאני נהנה מן הערלים אסור עלי בקונם וקונם הוא לשון הקדש:
[3] **שמתו אחיו מחמת מילה.** ולא מהלוהו לזה שלא ימות:
[4] **ותקח.** ע"י שליח:
[5] **ותכרת.** אמרה לאחר וכרת:
[6] **מתני':** מתרפאין מהן. מקבלין מהן רפואה:
[7] **ממון ונפשות.** בגמרא מפרש:

ואין[8] מסתפרין מהן בכל מקום;
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
ברשות הרבים - מותר;
אבל לא בינו לבינו.

גמרא:

מאי ריפוי ממון,
ומאי ריפוי נפשות?
אילימא -
ריפוי ממון - בשכר,
ריפוי[9] נפשות - בחנם;
ליתני:
מתרפאין מהן בשכר[10] אבל לא בחנם!
אלא -
ריפוי[11] ממון - דבר שאין בו סכנה,
ריפוי נפשות - דבר שיש בו סכנה;
והאמר רב יהודה:
אפילו ריבדא[12] דכוסילתא לא מתסינן מינייהו!?

אלא,
ריפוי ממון - בהמתו,
ריפוי[13] נפשות - גופיה.
והיינו דאמר רב יהודה:
אפילו ריבדא דכוסילתא לא מתסינן מינייהו.

אמר רב חסדא אמר מר עוקבא:
אבל אם אמר לו:
כז: סם פלוני יפה לו, סם פלוני רע לו - מותר.*

סבר -[14]
שיולי[15] משאיל לו,
כי היכי דמשאיל לו משאיל לאיניש אחרינא,
ואתא ההוא גברא לאורועי נפשיה.

אמר רבא אמר רבי יוחנן,
ואמרי לה אמר רב חסדא אמר רבי יוחנן:
ספק[16] חי ספק מת - אין מתרפאין מהן,
ודאי[17] מת - מתרפאין מהן.

רש"י

[8] **ואין מסתפרין מהן בכל מקום.** אפילו בשבילי רה"ר שעוברין שם תדיר שמא יחתוך צוארו בתער:
[9] **גמ':** **רפוי נפשות בחנם.** כלומר מעצמו ומנפשו הוא עושה כמו אם יש את נפשכם (בראשית כג) בדעתכם:
[10] **בשכר.** לא קטיל דחייש להפסדא דאגריה:
[11] **ריפוי ממון.** מכה שאין בה סכנה שיכול הגוי^ לקלקלו שתכאב לו יותר ויוציא ממון לרפאות:
[12] **ריבדא דכוסילתא.** כלי אומן המקיז בכתפים ריבדא מכת הכלי ובלעז פיינדר"א כלומר אי כבדא לי ריבדא דכוסילתא שהקיז לי אומן ישראל לא אמינא לגוי לאסוייה להעביר הכאב דאסור למסור גופו ביד גוי:^
[13] **ריפוי נפשות גופו.** ואפי' אין סכנה בדבר:
[14] **סבר.** הגוי:^
[15] **שיולי קא משייל.** האי ישראל מדלא בעי לאיתסי מנאי לא סמיך עלי ושיולי קא משייל לנסותי אם אומר לו אמת:
[16] **ספק חי ספק מת.** חולי שאם לא ירפאנו רופא ספק יחיה ספק ימות אין מתרפאין מהן דגוי^ ודאי קטיל ליה ומוטב שיניח אולי יחיה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ודאי[קלז] מת.
האיכא חיי[2] שעה ! ?
לחיי שעה לא חיישינן.

ומנא תימרא דלחיי שעה לא חיישינן ?
דכתיב (מלכים ב ז,ד) :
"אִם[3] אָמַרְנוּ נָבוֹא הָעִיר וְהָרָעָב בָּעִיר וָמַתְנוּ שָׁם",
והאיכא[4] חיי שעה !
אלא לאו -
לחיי שעה לא[5] חיישינן ?

מיתיבי :
לא ישא ויתן אדם עם המינין,
ואין מתרפאין מהן אפילו לחיי שעה ;
מעשה בבן דמא בן אחותו של רבי ישמעאל שהכישו נחש,
ובא[6] יעקב איש כפר סכניא לרפאותו,
ולא הניחו רבי ישמעאל,
ואמר לו : רבי ישמעאל אחי,
הנח לו וארפא ממנו,
ואני אביא מקרא[7] מן התורה שהוא מותר,
ולא הספיק לגמור את הדבר עד[8] שיצתה נשמתו ומת,
קרא עליו רבי ישמעאל :
אשריך בן דמא,
שגופך טהור ויצתה[9] נשמתך בטהרה,
ולא עברת על דברי חביריך,
שהיו אומרים :
"וּפֹרֵץ[10] גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ" (קהלת י,ח) ! ?
שאני מינות דמשכא,
דאתי למימשך בתרייהו.

אמר מר :
לא עברת על דברי חביריך,
שהיו אומרים :
"וּפֹרֵץ גָּדֵר יִשְּׁכֶנּוּ נָחָשׁ".
איהו[11] נמי חויא טרקיה ! ?
חויא[12] דרבנן קאמר ליה,[קלח] דלית ליה אסותא כלל.

רש"י

[1] ודאי מת מתרפאין. היכא דידעינן שאם לא ירפאנו ימות ואין כאן ישראל לרפאותו מתרפאין מהן דגוי^ מאי עביד ליה הא בלאו הכי מיית ושמא ירפאנו הגוי :^

[2] חיי שעה. שהגוי^ ממהר להמיתו ושמא יום או יומים יחיה :

[3] אם אמרנו נבוא העיר. בארבעה אנשים מצורעים כתיב אם אמרנו נבוא העיר והרעב בעיר ומתנו שם ואם ישבנו פה ומתנו ועתה לכו ונפלה אל מחנה ארם אם יחיונו ונחיה ואם ימיתנו ומתנו :

[4] והאיכא חיי שעה. שמא ימיתום מיד :^

[5] לא חיישינן. הואיל וסופו למות כאן :

[6] יעקב איש כפר סכניא. מתלמידי יש"ו הנוצרי~ כדאמרן בפרק קמא (יז.) :

[7] מקרא מן התורה. לקמיה מפרש ליה :

[8] עד שיצתה נשמתו. במותר :

[9] ויצתה נשמתך בטהרה. במותר :

[10] ופורץ גדר. עובר על דברי חכמים ישכנו נחש כדלקמן :

[11] איהו נמי חויא טרקיה. והיה יכול להתרפאות ולהנצל ולחיות ע"י זה ולחויא דרבנן נמי לא ניחוש שאילו נשכו היה יכול להתרפאות ולחיות :

[12] חויא דרבנן לית ליה אסותא כלל. שאם נשכו נחש בשביל שעבר על דברי חכמים לא תעלה לו רפואה וימות אם היה מתרפא מנשיכה זו סופו למות על ידי נשיכת חביריו שעובר על דברי חכמים חייב מיתה :

ומאי[13] הוה ליה למימר ?
"וְזַיִ בָּהֶם" (ויקרא יח,ה), ולא שימות בהם.

ורבי ישמעאל ! ?
הני מילי בצינעא,
אבל בפרהסיא -[14] לא,
דתניא :
היה רבי ישמעאל אומר :
מנין שאם אומרים לו לאדם -
עבוד עבודה זרה[קלט] ואל תהרג -
שיעבוד ואל יהרג ?
תלמוד לומר :
"וְזַיִ בָּהֶם" (ויקרא יח,ה), ולא שימות בהם ;
יכול - אפילו בפרהסיא ;
תלמוד לומר :
"וְלֹא תְזַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי" (ויקרא כב,לב).

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן :
כל[15] מכה שמחללין עליה את השבת -
אין מתרפאין מהן.

ואיכא דאמרי :
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהודה :
כח. כל * מכה של[16] חלל -
אין מתרפאין מהן.
מאי[17] בינייהו ?
איכא בינייהו -
גב היד וגב הרגל,
דאמר רב אדא בר מתנה אמר רב :
גב[18] היד וגב הרגל - הרי הן כמכה של חלל,
ומחללין עליהן את השבת.

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב :
כל[2019] מכה שצריכה אומד -
מחללין עליה את השבת.

אמר רב שמן בר אבא אמר רבי יוחנן :
והאי אישתא[21] צמירתא -
כמכה של חלל דמי,
ומחללין עליה את השבת.

רש"י

[13] מאי הוה ליה. לדמא למימר מאי מקרא היה רוצה להביא :

[14] בפרהסיא. יש חילול השם שיוצא [לחוץ] ולמידין ממנו לחלל בקדושת השם :

[15] כל מכה שמחללין עליה את השבת. דהיינו מכת סכנה אבל שאין בה סכנה מתרפאים ולית ליה דרב יהודה דאפילו ריבדא דכוסילתא לא מסי :

[16] של חלל. בחלל גופו :

[17] מאי בינייהו. היא היא דהא קי"ל בפ"ב דיומא (פד) דכל מכה של חלל מחללין עליה את השבת :

[18] גב היד. מחללין שבת אע"פ שאינה של חלל ללישנא קמא אין מתרפאין אבל ללישנא בתרא מתרפאין דהואיל ומתחזיא אי חזי דמקלקל בה לחיך ליה לסמא ומעבירו :

[19] שצריכה אומד. שמסוכנת כ"כ שצריך לאמדו אם יחיה ואם ימות :

[20] מכה של חלל אינה צריכה אומד לא גרסינן לה :

[21] אישתא צמירתא. חולי חמה בלע"ז מלווי"ד צמירתא לשון שריפה וחמימות ודוגמתו בהכונס צאן לדיר (ב"ק ס) דצמרא צמורי :

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מהיכן מכה של חלל?
פירש רבי אמי:
מן[1] השפה ולפנים.

בעי רבי אליעזר:
ככי[2] ושיני,
מאי?
כיון דאקושי[3] נינהו - כמכה דבראי דמו;
או דלמא -
כיון דגואי קיימי - כמכה של חלל דמו?
אמר אביי:
תא שמע (שבת יד:ד):
החושש בשיניו -
לא[4] יגמע בהן את החומץ;
חושש - הוא דלא,
הא כאיב ליה טובא - שפיר דמי.
דלמא תנא היכא דכאיב ליה טובא,
חושש נמי קרי ליה.

תא שמע:
רבי יוחנן חש בצפדינא,[5]
אזל לגבה דההיא מטרוניתא,[6]
עבדה[7] חמשא ומעלי שבתא,[8]
אמר לה: למחר מאי?
אמרה ליה: לא צריכת;
אי צריכנא - מאי?
אמרה:
אשתבע לי דלא מגלית,
אישתבע לה לאלהי דישראל[קמ] לא מגלינא;
גלייה ליה,
למחר נפק דרשה[9] בפירקא;

והא אישתבע לה!
לאלהי[קמא] דישראל - לא מגלינא,
אבל לעמיה ישראל - מגלינא;

והאיכא חילול[10] השם!
דגלי[11] לה מעיקרא;

אלמא -[12][13] כמכה של חלל דמיא!?

רש"י

[1] מן השפה. שפתיים:
[2] ככי. זינציב"ש:
[3] דאקושי. קשין הן:
[4] לא יגמע. בשבת דכל רפואה אסרו חכמים לעשותה בשבת היכא דליכא סכנה משום שחיקת סממנין במסכת שבת (נג):
[5] צפדינא. חולי השינים ובלע"ז מישג"א:
[6] מטרוניתא. גויה^ היתה:
[7] עבדה. ליה רפואה חמשא בשבתא ומעלי בשבתא:
[8] בשבתא. מאי איעביד דלא מצינא למייתי גבך מפני תלמידי בני כלה:
[9] דרשה בפירקא. לימד הרפואה לכל:
[10] חילול השם. דאיהי סברה אישתבע ועבר אשבועתיה:
[11] דגלי לה מעיקרא. משעה שגילתה לו אמר לה דעי שלא נשבעתי ולא אמרתי באלהא דישראל אלא לאלהא דישראל:
[12] אלמא. מדבעי לאסויי בשבתא כמכה של חלל דמיא ולקמיה פריך כיון דהכי הוא היכי מיתסי מגוי^ והאמר רבי יוחנן כל מכה שמחללין עליה [את השבת] אין מתרפאין מהן והכא לא גרס לה עד לקמן:

אמר רב נחמן בר יצחק:
שאני צפדינא,
הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים.

מאי[14] סימניה?
רמי[15] מידי בי ככי ומייתי דמא מבי דרי.[16]

ממאי הוי?
מקרירי[17] קרירי דחיטי,
ומחמימי חמימי דשערי,
ומשיורי כסא[18] דהרסנא.

מאי[19] עבדא ליה?
אמר רב אחא בריה דרבא:
מי שאור ושמן זית ומלח.

ומר בר רב אשי אמר:
משחא[20] דאווזא בגדפא דאווזא.

אמר אביי:
אנא עבדי כולהו ולא איתסאי,
עד דאמר לי ההוא טייעא -[21]
אייתי קשייתא[22] דזיתא דלא[23] מלו תילתא,
וקלנהו[24] אמרא חדתא ודביק[25] ביה דדרי,
עבדי הכי ואיתסאי.

ורבי יוחנן היכי עביד הכי?
והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
כל מכה שמחללין עליה את השבת -
אין מתרפאין מהן!?
אדם[26] חשוב שאני.

והא רבי אבהו דאדם חשוב הוה,
ורמא ליה יעקב מינאה סמא אשקיה,
ואי לא רבי אמי ורבי אסי דלחכוהו[27] לשקיה -
פסקיה לשקיה!?
דרבי יוחנן רופא מומחה הוה.

רש"י

[13] ה"ג אלמא כמכה של חלל דמיא. אמר רב נחמן בר יצחק שאני צפדינא הואיל ומתחיל בפה וגומר בבני מעיים:
[14] מאי סימניה. למידע דהוא צפדינא:
[15] רמי מידי בי ככי ואתי דמא מבי דרי. כשנותן כלום לתוך פיו יוצא מבין שיניו דם:
[16] דרי. הן שורות השינים:
[17] מקרירי קרירי דחיטי. מאכל של חיטין ואכלו כשהוא צונן מאד בימי חורף:
[18] כסא דהרסנא. דג שטיגנהו בשומן היוצא ממנו עם הקמח:
[19] מאי עבדא ליה. מטרונא לרבי יוחנן:
[20] משחא דאווזא בגדפא דאווזא. שמן אווזא המחוי באור וסכתן ע"י אחד מכנפי האווז על שיניו מבחוץ:
[21] טייעא. ישמעאל:
[22] קשייתא דזיתי. גרעינין של זיתים:
[23] דלא מלו תילתא. שלא הביאו שליש:
[24] וקלנהו אמרא חדתא. ליבן באור מרא חדשה פושיי"ר בלע"ז ושרפן עליו:
[25] ודביק בי דרי. בשורות שינים מבפנים:
[26] אדם חשוב הוה. ומיסתפי ממלכותא למיקטליה:
[27] לחכוהו לשקיה. להעביר הסם שהוא חזק רבי אבהו הוה קרוב למלכות כדאמרינן בסנהדרין (יד) ובכתובות (יז) דנפקי אמהתא דבי קיסר ומשרו ליה ומצער להו^ למיני בקראי:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דרבי אבהו נמי רופא מומחה הוה ! ?
שאני[1] **רבי אבהו,**
דמוקמי ביה מיני בנפשייהו -
"תָּמוּת נַפְשִׁי עִם פְּלִשְׁתִּים" (שופטים טז,ל).

אמר שמואל:
האי פדעתא[3] סכנתא היא,
ומחללין עליה את השבת.

מאי אסותא?
למיפסק[4] דמא - תחלי[5] בחלא,
לאסוקי -[6] גרדא[7] דיבלא וגירדא[8] דאסנא,[9]
או ניקרא[10] מקילקלתא.

אמר **רב ספרא**:
האי עינבתא -[11]
פרוונקא[12] דמלאכא דמותא היא.

מאי אסותא?
טיגנא[13] בדובשא או כרפסא[14] בטילייא.[15]
אדהכי[16] והכי,
ליתי עינבתא[17] בת מינא וניגנדר[18] עילוי,
חיורתי[19] לחיורתי ואוכמתי לאוכמתי.

אמר **רבא**:
האי סימטא -[20]
פרוונקא[21] דאשתא היא.

מאי אסותא?
למחייה שיתין[22] איתקוטלי,
וליקרעיה שתי וערב.
והני מילי - דלא חיור[23] רישיה,

רש"י

[1] **שאני.** ההיא^ מטרוניתא דר' יוחנן:
[2] **דרופא מומחה הוה.** דאמרינן לעיל (כז) אם היה מומחה לרבים מותר דלא מרע אנפשיה:
[3] **פדעתא.** פצע מכת חרב:
[4] **למיפסק דמא.** של פדעתא אם יוצא יותר מדאי:
[5] **תחלי בחלא.** ישקוהו שחלים בחומץ תחלי קרישו"ן בלע"ז:
[6] **לאסוקי.** להעלות בשר שתחיה המכה:
[7] **גרדא דיבלא.** עשב ששמו יבלא כי ההוא דסוטה (י) קמי רפוקא גרידי דיבלי:
[8] **גירדא.** שגורד שרשיה ונותן אותה גירדא עם גירדת עץ הסנה ועושה תחבושת:
[9] **דאסנא.** סנה:
[10] **ניקרא מקילקלתא.** תולעים שהתרנגולים מנקרין באשפה מאשפות ירים אביון מתרגמינן מקלקלתא מרים חשוכא (תהלים קיג):
[11] **עינבתא.** אבעבוע הדומה לענבא מלנ"ט בלע"ז:
[12] **פרוונקא דמלאכא דמיתותא הוא.** כלומר מסוכן הוא להמית:
[13] **טיגנא בדובשא.** עשב הנקרא רוד"א בלע"ז ושוחקים אותו עם הדבש:
[14] **כרפסא.** אפי"א בלע"ז:
[15] **בטילייא.** יין חזק מאד ומין יין הוא כדאמרינן לקמן (ל) טילא חריפתא דמצרי זיקי:
[16] **אדהכי.** בעוד שהוא מחזר אחר סממנין אלו:
[17] **עינבתא בת מינא.** עינבתא מענבי הגפן בת מינא דוגמתה אם גדולה גדולה ואם קטנה קטנה:
[18] **וניגנדר עליה.** יגלגל עליה:
[19] **חיורתי לחיורתי.** לאבעבוע לבן ענבה לבנה:
[20] **סימטא.** קלו"ג בלע"ז נפח העומד באדם:
[21] **פרוונקא דאישתא הוא.** ע"י חולי ששמו חמה הוא בא וסימן הוא לה:
[22] **שיתין איתקוטלי.** מכת אצבע צרדה מדביקה בגודלו ושומטה ומכה בצפרנה:

אבל חיור רישיה - לית לן בה.

כח: **רבי יעקב חש** * בפיקעא,[24]
אורי[25] ליה **רבי אמי,**
ואמרי לה **רבי אסי** אורי ליה:
ליתי שב[26] ביני אהלא תולנא,
וצייר ליה בחללא[27] דבי צוארא,
וליכריך עילויה נירא[28] ברקא,
וטמיש[29] ליה בנטפא חיורא,
וליקליה ובדר ליה עילויה.

אדהכי[30] והכי,
ליתי קשיתא[31] דאסנא,
לינח פיקעא[32] להדי פיקעא.

והני מילי - פיקעא עילאה,
פיקעא[33] תתאה[34] מאי?
לייתי תרבא דצפירתא[35] דלא אפתח,
וליפשר[36] ולישדי ביה.

ואי לא -
לייתי[37] תלת טרפא קרא דמייבשי בטולא,
וליקלי וליבדר עילויה.

ואי לא -
לייתי משקדי[38] חלזוני.

ואי לא -
מייתי משח[39] קירא,
ולינקוט[40] בשחקי דכיתנא בקייטא,
ודעמר[41] גופנא בסיתווא.

רבי אבהו חש באודניה,
אורי ליה **רבי יוחנן,**
ואמרי ליה **בי מדרשא.**

מאי אורי ליה?
כי הא דאמר **אביי**: אמרה לי אם:
לא איברי כולייתא אלא לאודנא.

רש"י

[23] **ואי חיור רישיה.** נתבשל להוציא הליחה היא רפואתו:
[24] **בפיקעא.** פי' טבעת של בית רעי ובלע"ז פיג"א:
[25] **אורי ליה.** רפואה:
[26] **שב ביני אהלא תולאנא.** לשון שבע גרעינין אדומים כתולעת הנמצאים באהל שמכבסין בו כדתנן התם (שבת צ.) הבורית והאהל תולאנא לשון תולעת שני:
[27] **בחללא דבי צוארא.** חתיכות בגד שנוטלין מבית הצואר של חלוק כשעושין לה פה:
[28] **נירא ברקא.** ליצ"א של שיער בהמה:
[29] **וטמיש.** וטובל:
[30] **אדהכי והכי.** בעוד שהוא מחזר אחר סמנים הללו:
[31] **קשייתא דאסנא.** גרעין של פרי הסנה בטנים הגדילים בסנה ומלאין גרעינין:
[32] **פיקעא להדי פיקעא.** סדק של גרעינין נגד סדק שבבשרו:
[33] **פיקעא עילאה.** הנראה מבחוץ למעלה ויכול לדבק שם אותו אפר:
[34] **פיקעא תתאה.** בפי הנקב מלמטה:
[35] **תרבא דצפירתא דלא אפתח.** חלב שעירה שלא ילדה:
[36] **ולפשר.** ימחהו באור וימשחהו בו כדמתרגמינן נמס פשר:
[37] **טרפא דקרא דמייבשי בטולא.** עלי דילועין שנתייבשו בצל:
[38] **משקדי חלזוני.** נימי"ן בלע"ז מין חלזון:
[39] **משח קירא.** שמן זית ושעוה טרופין יחד:
[40] **ולינקוט בשחקי דכיתנא בקייטא.** יתכסה בשחקים של פשתן בקיץ שלא יתחמם יותר מדאי:
[41] **ודעמר גופנא.** בגדים של צמר גפן שהן חמים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואמר רבא:
אמר לי מניומי אסיא:
כולהו שקיינו[1] קשו לאודנא,
לבר ממיא דכולייתא.

לייתי כולייתא דברחא[2] קרחא,[3]
וליקרעיה שתי וערב,
ולינח אמללא[4] דנורא,
והנהו מיא דנפקי מיניה לישדינהו באודניה,
לא קרירי ולא חמימי אלא פשורי.

ואי לא -
לייתי תרבא דחיפושתא[5] גמלניתא,[6]
וליפשר ולישדי ביה.

ואי לא -
למלייה לאודניה מישחא,
וליעבד שב פתילתא[7] דאספסתא,
וליתי שופתא[8] דתומא,
וליתוב ברקא[9] בחד רישא וליתלי בהו[10] נורא,
ואידך רישא מותבא באודנא,
וליתוב אודניה להדא נורא,
ויזדהר[11] מזיקא,
ונישקול[12] חדא וננח חדא.

לישנא אחרינא:
ואי לא -
לייתי שב פתילתא ביקרא,
ושייף ליה מישחא דאספסתא,
ונייתי חד רישא בנורא וחד רישא באודניה,
ונשקול חדא וננח חדא,
ויזדהר מזיקא.

ואי לא -
לייתי אודרא[13] דנדא דלא[14] משקיף וננח בה,
ולתלייה לאודניה להדי נורא,
ומזדהר מזיקא.

ואי לא -
לייתי גובתא[15] דקניא עתיקא בר מאה שנין,
ולימלחיה מילחא[16] גללניתא,

ולקלי ולידבק.

וסימנך:
רטיבא[17] ליבשתא, ויבשתא לרטיבא.

אמר רבה בר זוטרא אמר רבי חנינא:
מעלין[18] אזנים בשבת.

תני רב שמואל בר יהודה:
ביד אבל[19] לא בסם.

איכא דאמרי:
בסם אבל לא ביד.
מאי טעמא?
מזריף[20] זריף.

אמר רב זוטרא בר טוביה אמר רב:
עין שמרדה -[21]
מותר לכוחלה בשבת.

סבור מיניה -
הני מילי הוא דשחקי סמנין מאתמול,
אבל[22] משחק סמנין[קמב] בשבת ואתויי דרך רשות הרבים - לא;
אמר ליה ההוא מרבנן ורבי יעקב שמיה,
לדידי מיפרשא מיניה דרב יהודה:
אפילו[23] משחק סמנין[קמג] בשבת ואתויי דרך רשות הרבים - מותר.

רב יהודה שרא למיכחל עינא בשבת.
אמר להו רב שמואל בר יהודה:
מאן[24] ציית ליהודה מחיל שבי!

לסוף חש בעיניה,
שלח ליה:
שרי או אסיר?
שלח ליה:
לכולי עלמא - שרי, לדידך - אסיר![25]
וכי[26] מדידי הוא?
דמר[27] שמואל היא!
דההיא[קמד] אמתא דהואי בי מר שמואל
דקדחא[1] לה עינא בשבתא,

רש"י

[1] שקייני. משקין:
[2] ברחא. שם צאן:
[3] ברחא קרחא. עז שאינה מסורבל בצמר כרחל:
[4] אמללא. גחלים לוחשות:
[5] חיפושתא. אשקרבו"ט ובלשון כנען קרוקי"ם:
[6] גמלניתא. גסה והוא הנטו"ן:
[7] פתילה דאספסתא. עלה ארוך של שחת ירק של חטין:
[8] שופתא דשומא. בית יד של שום והן עלין היבשים שהן נאחזין בהן שופתא לשון אחיזה כדאמרינן בגיטין (לב.) שופתא דקופינא דמרא רפיא:
[9] ברקא. כמו נירא ברקא שער של לייצ"א:
[10] וניתלי בהו נורא. יבעיר בהן האור:
[11] ונזהר מזיקא. לא יתן אזנו לרוח:
[12] ונשקול חדא ונינח חדא. כשיטול זו מן האזן יתן את זו עד שיכלו כולן:
[13] אודרא דנדא. מוכין הצבועים בצבע שקורין פוייל"ד:
[14] דלא משקף. אינו חבוט בשמן לנפצו משקף לשון עלה נדף (ויקרא כו) טרפא דשקיף נחבט:
[15] גובתא דקניא בר מאה שנין. שפופרת של קנה ישן שנתלש הרי מאה שנה:
[16] מלחא גללניתא. מלח של אבן הדומה לשייש בלע"ז שליימ"א:
[17] רטיבא ליבשתא ויבשתא לרטיבא. כל הרפואות הללו אינן שוות לכל חולי האזן אלא אותן הרפואות שיש בהן דבר לח כגון מיא דכוליתא ומשח קירא וכיוצא בהן מעלין לאוזן יבשה שיש לו חולי ואינה מוציאה לחה ורפואות של יבש כגון גובתא דקניא ומילחא גללניתא לאודנא רטיבא המוציאה לחה:
[18] מעלין אזנים. גידי אזנים פעמים שיורדין למטה ומתפרקין הלחיים וצריך להעלותן ויש סכנה בדבר:
[19] אבל לא בסם. הואיל ואפשר ביד:
[20] מיזרף זריף. עושה חבורה ויש חילול שבת יותר אבל קשירת סם אין שם חילול דאורייתא:
[21] שמרדה. שרוצה לצאת כאדם המורד ויוצא:
[22] אבל מישחק ואיתויי דרך רשות הרבים לא. דלאו סכנת נפשות אלא סכנת עוורון:
[23] אפילו מישחק ואיתויי כו'. כדאמרינן לקמן שורייני דעינא בליבא תלו מאור העין מעורין ואחוזין בטרפשי הלב:
[24] ה"ג מאן דציית ליה ליהודה מחיל שבי. השומע דבריו ומקבלם יחלל שבת:
[25] לדידך אסיר. שאתה אסרת וערערת על דברי:
[26] וכי מדידי הוא. מדעתי הייתי אומר דבר זה שמחית על ידי:
[27] דמר שמואל היא. ממנו קיבלתיה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

צווחא, וליכא דאשגח בה,
פקעא עינא;
למחר נפק מר שמואל ודרש:
עין שמרדה - מותר לכוחלה בשבת;
מאי טעמא?
דשורייני[2] דעינא באובנתא דליבא תלו.

כגון מאי?
אמר **רב יהודה**:
כגון[3] רירא,[4] דיצא, דמא,[5]
דימעתא,[6] וקידחא, ותחלת[7] אוכלא;
לאפוקי - סוף[8] אוכלא ופצוחי[9] עינא דלא.

אמר **רב יהודה**:
זיבורא,[10] ודחרזיה,
סילוא, וסמטא,
ודכאיב ליה עינא, ואתי עילויה אישתא -
כולהו בי בני סכנתא.

חמה[11] לחמה, וסילקא[12][13] לצינא,
וחילופא[14] סכנתא.

חמימי לעקרבא, וקרירי לזיבורא,
וחילופא סכנתא.

כט. חמימי[15] לסילוא, וקרירי * לחספניתא,[16]
וחילופא סכנתא.

חלא לסיבורי, ומוניני[17][18] לתעניתא,
וחילופא סכנתא.

תחלי וסיבורא - סכנתא,
אישתא וסיבורא - סכנתא,
כאיב עינא וסבורי - סכנתא.

שני לדג - דם,

רש"י

1 **דקדחא**. אשלפי"ר לשון כקדוח אש (ישעיהו סד) חמימות:
2 **ה"ג מותר לכוחלה בשבת מ"ט שורייני דעינא באובנתא דליבא תלו**:
3 **כגון מאי**. על איזה חולי העין מחללין שבת:
4 **רירא**. נוטפת עינו רירא בלע"ז קצייר"א:
5 **דיצא**. אישפונ"ט לשון נעיצה ותחיבה:
6 **קדחא**. חמימות:
7 **תחלת אוכלא**. בתחלת החולי:
8 **סוף אוכלא**. שכבר נתרפא ועדיין קודחת מעט:
9 **ופצוחי עינא**. שבא לכוחלה כדי להאיר מראית עינו:
10 **זיבורא ודחרזי' סילוא וסימטא וכאב עינא ודאתי עלה אישתא כולהו בי בני סכנתא**. מי שיש עליו אחת מאלה שנשכתו צרעה או שנתחב קוץ בבשרו דחרזיה לשון מחרוזות של דגים (ב"מ כא.) סילוא קוץ או שיש עליו סימטא קלו"ג ונכנס במרחץ באחת מכל אלה סכנתא היא:
11 **חמה לחמה**. צנון יפה לחולי חמה:
12 **וסילקא**. תרדין:
13 **לזיקא**. לשחפת צוננת:
14 **וחילופא סכנתא**. לפי שהצנון מוסיף עליו קור והתרדין מחממין:
15 **חמימי לסילוא**. צריך לשרות המכה בחמין והא דאמרינן לעיל סילוא בי בני סכנתא היכא דרחיץ כל גופו בי בני שמחמם כל גופו:
16 **חוספניתא**. סדקין שבפני האדם:
17 **מוניני**. דגים קטנים:
18 **סיבורי**. הקזת דם מכתפיים:

שני[2019] לדם - דג,
שלישי לו - סכנתא.

תנו רבנן:
המקיז דם - לא יאכל חגב"ש,[21]
לא חלב, ולא גבינה, ולא בצלים, ולא שחלים.

אם אכל -
אמר **אביי**:
נייתי רביעתא דחלא ורביעתא דחמרא,
ונערבבינהו בהדי הדדי ונישתי,
וכי[22] מפנה -
לא מפנה אלא למזרחה של עיר,
משום[2423] דקשה ריחא.

אמר **רבי יהושע בן לוי**:
מעלין אונקלי בשבת.
מאי אונקלי?
אמר **רבי אבא**:
איסתומכא[25] דליבא.

מאי אסותא?
מייתי כמונא[26] כרוייא,
ונינייא,[27] ואגדנא,[28] וציתרי,[29] ואבדתא;[30]
לליבא -[31] בחמרא,
וסימנך:
"וְיַיִן יְשַׂמַּח לְבַב אֱנוֹשׁ" (תהלים קד,טו);
לרוחא -[32] במיא,
וסימנך:
"וְרוּחַ אֱלֹהִים מְרַחֶפֶת עַל פְּנֵי הַמָּיִם" (בראשית א,ב);
לכודא -[33] בשיכרא,
וסימנך:
"וְכַדָּה עַל שִׁכְמָהּ"[34] (שם כד,טו).

רש"י

19 **שני לדם דג**. אם הקיז דם היום אוכל דגים למחר:
20 **שני לדג דם**. אכל ביום שלפני הקזה דגים:
21 **חגב"ש**. חלב גבינה בצלים שחלים:
22 **וכי מפנה**. מאן דאכל הני בתר הקזה ובא ליפנות חוץ לעיר לא יפנה למזרחה של עיר:
23 **משום דקשי ריח**. דברים הללו והרוח מביאתן לעיר:
24 **הכי גרסינן לא יפנה אלא למזרחה של עיר**. שרוח מזרחית אינה חזקה כדתנן בלא יחפור (ב"ב כה.) אין עושין בורסקי אלא למזרחה של עיר ובמסכת ברכות (מ.) הישן למזרח גורנו דמו בראשו שרוח מערבית מביאה עליו ומסוכן הוא:
25 **איסתומכא דליבא**. דופני בשר שתחת הלב והוא טרפשא לישנא אחרינא תנוך שכנגד הלב שקורין ניבלא ופעמים שנכפף לצד פנים ומעכב את הנשימה וזהו עיקר:
26 **כמונא כרוייא**. כעין כף אגרוף:
27 **ונינייא**. מינט"א:
28 **אגדנא**. עשב מר הוא והוא מרובי"א לבן לענה מתרגמינן גידין:
29 **ציתרי**. שדריא"ה:
30 **אבדתא**. איזוב:
31 **לליבא בחמרא**. לאיסתומכא דליבא ישתה אלו ביין:
32 **לרוחא**. לשחפת שמחמת רוח ישתה אלו במים:
33 **לכודא**. חולי אשה יולדת ומצטננת על המשבר:
34 **שכמה**. דומה תיבה זו לשכרא בשתי אותיות:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

רב אחא בריה דרבא שחיק להו לכולהו בהדי הדדי,
ושקיל ליה מלא[1] חמש אצבעתיה ושתי ליה.
רב אשי שחיק כל חד וחד לחודיה,
ושקיל מלא[2] אצבעיה רבתי ומלא אצבעיה זוטרתי.

אמר **רב פפא**:
אנא עבדי לכל הני ולא איתסאי,
עד דאמר לי ההוא טייעא:
אייתי כוזא[3] חדתא ומלייה מיא,
ורמי ביה תרוודא[4] דדובשא דתלי לה בי[5] כוכבי,
ולמחר אישתי,
עבדי הכי ואיתסאי.

תנו רבנן:
ששה דברים מרפאין את החולה מחליו ורפואתן רפואה,
ואלו הן:
כרוב, ותרדין, ומי סיסין[6] יבשין,[קמה]
וקיבת, והרת,[7] ויותרת הכבד.[8]
ויש אומרים: אף דגים קטנים;
ולא עוד אלא שדגים קטנים מפרין ומרבין,
ומברין[קמו] כל גופו של אדם.

עשרה דברים מחזירין את החולה לחליו,
וחליו קשה,
אלו הן:
האוכל בשר שור, בשר שמן,[קמז] בשר צלי, בשר צפרים,[קמח]
וביצה צלויה, ושחלים,
ותגלחת, ומרחץ,
וכבד, וגבינה;[קמט]
ויש אומרים: אף אגוזים;
ויש אומרים: אף קשואין.

תנא דבי רבי ישמעאל:
למה נקרא שמן קשואין?
מפני שהן קשין לכל גופו של אדם כחרבות.

ואין מסתפרין מהן בכל מקום.

תנו רבנן:
ישראל המסתפר מגוי[קנ] רואה במראה;[9]
וגוי[קנא] המסתפר מישראל,
כיון שהגיע לבלוריתו -[10] שומט את ידו.

רש"י

[1] **מלא חמש אצבעתיה.** מלא ידו:
[2] **מלא אצבע רבה ומלא אצבע זוטרתי.** שיכול לאחוז בזרת ואגודל יחד:
[3] **כוזא.** כלי קטן:
[4] **תרוודא.** מלא כף:
[5] **בי כוכבי.** תחת הכוכבים בחצר של בית:
[6] **ומי סיסין.** פוליו"ל יבש שורה במים ושותה:
[7] **והרת.** רחמה של בהמה:
[8] **ויותרת הכבד.** טרפשא דכבדא שקורין אייבר"ש:
[9] **במראה.** מירדויי"ר לראות אם מסתפר יפה באומנות וסבר הגוי^ כיון דקפיד אהכי חשוב הוא ומתיירא להורגו:
[10] **לבלוריתו.** שהוא מגדל לעבודה זרה^ שומט את ידו מקודם לכן שלשה אצבעות לכל רוח כדלקמן כדי שלא יהא מתקנה:

אמר מר:
ישראל המסתפר מגוי -[קנב] רואה במראה.
היכי דמי?
אי ברשות הרבים -
למה לי מראה?
ואי ברשות היחיד -
כי רואה - מאי הוי!?
לעולם ברשות היחיד,
וכיון דאיכא מראה -
מתחזי כאדם חשוב.

רב חנא בר ביזנא הוה מסתפר מגוי[קנג] בשבילי[11] דנהרדעא,
אמר ליה: חנא, חנא,
יאי קועיך[12] לזוגא![13]
אמר: תיתי לי דעברי אדרבי מאיר.

ואדרבנן לא עבר?
אימר דאמור רבנן - ברשות הרבים,
ברשות היחיד מי אמור!?
והוא סבר -
שבילי[14] דנהרדעא, כיון דשכיחי רבים -
כרשות הרבים דמו.

וגוי[קנד] המסתפר מישראל,
כיון שהגיע לבלוריתו - שומט את ידו.
וכמה?
אמר **רב מלכיה** אמר **רב אדא בר אהבה**:
שלש[קנה] אצבעות לכל רוח ורוח.

אמר **רב חנינא בריה דרב איקא**:
שפוד,[15] שפחות,[16] וגומות -[17] **רב מלכיו**;
בלורית,[18] אפר[19] מקלה, וגבינה -[20] **רב מלכיה**.

אמר **רב פפא**:
מתניתין[2221] ומתניתא - **רב מלכיה**,
שמעתתא - **רב מלכיו**,
וסימניך:[קנו]
מתניתא מלכתא.

מאי[1] בינייהו?

רש"י

[11] **בשבילי דנהרדעא.** חוץ לעיר:
[12] **לזוגא.** לחתוך:
[13] **קועיך.** צוארך:
[14] **שבילי דנהרדעא.** ששם עוברים ושבים תדיר:
[15] **שפוד.** באין צדין במסכת ביצה:
[16] **שפחות.** בכתובות באע"פ:
[17] **גומות.** בנדה בבא סימן הני תלת שמעתת'^ דרב מלכיו אמרינהו משמיה דרב אדא בר אהבה:
[18] **בלורית.** דהכא:
[19] **אפר מקלה.** דמכות פרק בתרא לא יתן אדם אפר מקלה על גבי מכתו מפני שנראית ככתובת קעקע אפר מקלה אפר הכירה שקלוי ושרוף מאד ושחור ונראה ככתובת קעקע:
[20] **וגבינה.** הכא בפירקא (לה:) אמר רב מלכיה אמר רב אדא בר אהבה מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר:
[21] **מתניתין ומתניתא.** הנך דאיתמר אפירושא דמתני' וברייתא' רב מלכיה והנך דאיתמר שמעתתא באפי נפשייהו ולא אפירושא דמתנית' רב מלכיו:
[22] **מתני' מלכתא.** היא דמותבינן מינה לאמורא ורב מלכיה שמו דומה לנקבה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

כט: איכא[2] בינייהו - שפחות. *

משנה (ג-ה):

אלו דברים של גוים[קנג] אסורין, ואיסורן איסור הנאה:
היין, והחומץ של גוים[קנח] שהיה[3] מתחלתו יין,
וחרס[4] הדרייני, ועורות[5] לבובין;
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
בזמן שהקרע שלו עגול - אסור,
משוך -[6] מתור.

בשר הנכנס לבית עבודה זרה -[קנט] מותר,
והיוצא -[7] אסור,
מפני שהוא כ"בְּזַזֵּי מֵתִים" (תהלים קו,כח),
דברי רבי עקיבא.

ההולכין לתרפות -[8]
אסור[9] לשאת ולתת עמהן;
והבאין - מותרין.

נודות[10] הגוים[קס] וקנקניהן,[11] ויין של ישראל כנוס[12] בהן -
אסורין, ואיסורן איסור הנאה,
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
אין איסורן איסור הנאה.

החרצנים[13] והזגין של גוים -[קסא]
אסורין, ואיסורן איסור הנאה,
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
לחין -[14] אסורין,[15] יבישין - מותרין.

המורייס[16] וגבינת[17][18] בית אונייקי של גוים -[קסב]
אסורין, ואיסורן איסור הנאה;
דברי רבי מאיר;
וחכמים אומרים:
אין איסורן איסור הנאה.

אמר רבי יהודה:
שאל רבי ישמעאל את רבי יהושע כשהיו מהלכין בדרך;
אמר לו:
מפני[19] מה אסרו גבינת הגוים? [קסג]
אמר לו:
מפני שמעמידין אותה בקיבה של נבילה.
אמר לו:
והלא[20] קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה,
ואמרו: [קסד] כהן שדעתו[21] יפה שורפה[22] חיה,
ולא[23] הודו לו,
אבל[24] אמרו: אין נהנין ולא מועלין!
אמר לו:
מפני שמעמידין אותה בקיבת[25] עגלי עבודה זרה. [קסה]
אמר לו:
אם כן, למה לא אסרוה בהנאה?
השיאו[26] לדבר אחר;
אמר לו: ישמעאל אחי, [קסו]
היאך אתה קורא:
"כִּי[27] טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן" (שיר השירים א,ב),
או:[28] "כִּי טוֹבִים דֹּדַיִךְ"?
אמר לו: "כִּי טוֹבִים דֹּדַיִךְ".
אמר לו: אין הדבר כן,
שהרי חבירו[29] מלמד עליו:
"לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים" (שם,ג).

גמרא:

יין מנלן?

רש"י

[1] מאי בינייהו. בין רב פפא לרב חנינא:
[2] איכא בינייהו שפחות. דאוקי רב חנינא כרב מלכיו ורב פפא כרב מלכיה ומעייל אפר מקלה כרב מלכיו דהנך תלת שפוד ואפר מקלה וגומות שמעתא נינהו ולא אמתני' קיימא אבל שפחות א"ר מלכיה הלכה כר"א דאמר במשנתינו אפי' הכניסה לו מאה שפחות כופה לעשות בצמר בלורית דהכא אפירושא דמתניתא קאי דקתני לעיל שומט את ידו ואתי איהו לפרושי שיעורה וכן גבינה דקתני מתני' אלו דברים האסורים כו' אמרינן מפני מה אסרו גבינות הגוים^ ופי' רב מלכיה והא דנקיט תלמודא איכא בינייהו שפחות ולא נקט שפחות ואפר מקלה אמילתיה דרב מלכיה דאתנח ביה רב פפא סימן נקט:
[3] מתני': שהיה מתחילתו יין. ביד הגוי לאפוקי היכא דזבין גוי^ חומץ מישראל דלא מיתסר בהנאה דטעמא דאסור בהנאה משום דדלמא נסכיה הוא וחומץ לא מנסך:
[4] וחרס הדרייני. בגמרא מפרש ששוריהו במים ויוצא יין הנבלע בו:
[5] ועורות לבובין. שקורעין כנגד הלב דרכן לעשות כן לעבודה זרה^ ומוציאין את הלב דרך הנקב ומיתסר משום זבחי מתים:
[6] משוך מותר. שאין עושין כן לע"ז:^
[7] והיוצא אסור. בהנאה דעושין תקרובת:
[8] לתרפות. לטעות עבודה זרה^ למרחוק:
[9] אסור לשאת ולתת. דאזיל ומודה לע"ז ועוד דזבני מידי דאצטריך לע"ז^ לתקרובת:
[10] נודות גוים.^ של עור:
[11] וקנקניהם. חרס:
[12] כנוס בהן. הכניס בהן יין לקיום:
[13] חרצנים וזגין. פסולת של ענבים וגרעינין שבתוכן:
[14] לחים. כל שנים עשר חדש:
[15] אסורין. אף בהנאה:

רש"י

[16] המורייס. שמן של דגים:
[17] ואיסורן איסור הנאה. שמא עירב בו יין:
[18] וגבינת^ בית אונייקי. שם הכפר אבל שאר גבינות מותרין בהנאה ובגמרא מפרש לה (לד:):
[19] מפני מה אסרו. לרבנן קבעי לה דאסרו לה באכילה ולא בהנאה:
[20] והלא קיבת עולה חמורה. שהעולה אסורה בהנאה ומועלין בה:
[21] שדעתו יפה. שאינו קץ ומואס בה:
[22] שורפה. הומי"ר בלע"ז גומעה:
[23] ולא הודו לו. לאומרים כן להיתירא לכתחלה:
[24] אבל אמרו לא נהנין ולא מועלין. וכל היכא דתנן הכי שרי מדאורייתא אבל רבנן דגזרו בה והכי משמע לא נהנין מדרבנן ואם נהנה אין בה מעילה אלמא מדלית בה מעילה ש"מ האי חלב הכנוס בקיבת העולה כפירשא בעלמא הוא:
[25] בקיבת עגלי ע"ז. שנעשו לה תקרובת וגבי עבוד' זרה^ אפי' פרש אסור דניחא ליה בנפחיה שיראה יפה כדאמרינן בגמרא:
[26] השיאו לדבר אחר. לא רצה לגלות דבר הברור כדמפרש בגמרא טעמא:
[27] כי טובים דודיך. לשון זכר:
[28] או דודיך. לשון נקבה והכי קאמרה כנסת ישראל ישקני הקב"ה מנשיקות פיהו כי כך אמר לי טובים דודיך מיין:
[29] חבירו מלמד עליו. שהוא לשון זכר וכנסת ישראל היא דקאמרה לפני שכינה לריח שמניך טובים וגו' עלמות אהבוך לא שייך למימר לנקבה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר רבה בר אבוה:
אמר קרא (דברים לב,לח):
"אֲשֶׁר זֶבֶל זְבָחֵימוֹ יֹאכֵלוּ יִשְׁתּוּ יֵין נְסִיכָם",
מה זבח - אסור בהנאה,
אף[1] יין נמי - אסור בהנאה.

זבח גופיה מנלן?
דכתיב (תהלים קו,כח):
"וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים",
מה מת - אסור בהנאה,
אף זבח נמי - אסור בהנאה.

ומת גופיה מנלן?
אתיא - שם שם מעגלה ערופה,
כתיב הכא (במדבר כ,א):
"וַתָּמֹת שָׁם מִרְיָם",
וכתיב התם (דברים כא,ד):
"וְעָרְפוּ שָׁם אֶת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל",
מה להלן - אסור בהנאה,
אף כאן נמי - אסור בהנאה.

והתם מנלן?
אמרי דבי רבי ינאי:
כפרה[2] כתיב בה כקדשים.

והחומץ של גוים[קסז] שהיה מתחלתו יין.

פשיטא!
משום דאחמיץ פקע ליה איסוריה!?
אמר[3] רב אשי:
הא אתא לאשמועינן:
חומץ שלנו ביד גוי[קסח] אין צריך חותם בתוך חותם,
אי משום אינסוכי - לא מנסכי,
ואי משום[4] איחלופי -
כיון דאיכא חותם - לא[5] טרח ומזייף.

אמר רבי אילעא:
שנינו:
יין[6] מבושל של גוים[קסט] שהיה מתחלתו יין - אסור.
פשיטא,
משום דאיבשיל פקע ליה איסורא!?
אמר רב אשי:
הא[7] אתא לאשמועינן:
יין מבושל שלנו ביד גוים -[קע]
אין צריך חותם בתוך חותם,
אי משום אינסוכי - לא מנסכי,
ל. ואי משום * איחלופי -[8]
כיון דאיכא חותם אחד - לא טרח ומזייף.

תנו רבנן:
יין מבושל ואלונתית[9] של גוים -[קעא] אסורין,[10]
אלונתית[11] כברייתא - מותרת.[12]
ואיזו היא אלונתית?
כדתנן גבי שבת:
עושין[13] אנומלין ואין[14] עושין אלונתית,
ואיזו היא אנומלין ואיזו היא אלונתית?
אנומלין - יין ודבש ופלפלין,
אלונתית - יין ישן ומים[15] צלולין ואפרסמון,
דעבדי לבי מסותא.

רבה ורב יוסף דאמרי תרוייהו:
יין[16] מזוג - אין[17] בו משום גילוי,
יין מבושל - אין בו משום ניסוך.

איבעיא להו:
יין מבושל,
יש בו משום גילוי,
או אין בו משום גילוי?
תא שמע:
העיד רבי יעקב בר אידי על יין מבושל - שאין בו משום גילוי.

רבי ינאי ברבי[קעב] ישמעאל חלש,
על לגביה רבי ישמעאל בן זירוד ורבנן לשיולי ביה.
יתבי וקא מבעיא להו:
יין מבושל,
יש בו משום גילוי,
או אין בו משום גילוי?
אמר להו רבי ישמעאל בן זירוד:
הכי אמר רבי שמעון בן לקיש משום גברא רבה,
ומנו? רבי חייא:
יין מבושל -
אין בו משום גילוי.

רש"י

[1] גמ': אף יין אסור. שנתנסך לעבודה זרה:^
[2] כפרה כתיב בה. כפר לעמך ישראל (דברים כא) הלכך אסור בהנאה כקדשים:
[3] ה"ג אמר רב אשי הא אתא לאשמועינן חומץ שלנו. חומץ של ישראל שהפקידו אצל גוי^ אינו צריך אלא חותם אחד דהואיל ואשמועינן מתני' דלא מנסכי חומץ:
[4] משום איחלופי. לצורכו להחליפו ברע ממנו:
[5] לא טרח ומזייף. לסתור חותמו של ישראל ולעשות חותם אחר מזוייף:
[6] יין מבושל. משמע שהיה מתחלתו יין ביד גוי^ ובשלו אסור בהנאה משום תחילתו:

רש"י

[7] הא אתא לאשמועינן. טעמא דהגוי^ בשלו הא בשלו ישראל בהיתר תו לא מיתסר בהנאה וקמשמע לן דלא מנסכי גוים^ יין מבושל הלכך יין מבושל שלנו שהופקד לגוי^ א"צ כו':
[8] איחלופי. לשתות:
[9] אלונתית. פושו"ן:
[10] אסור. שהרי תחלתו יין:
[11] אלונתית כברייתא. שלא היה יין מתחלה ביד גוי^ אלא לקחה עשויה מיד ישראל:
[12] מותרת. בהנאה דתו לא מנסך ליה:
[13] עושין אנומלין. בשבת שהוא לשתות:
[14] ואין עושין אלונתית. שהוא לרפואה להצטנן כשיוצאין מבית המרחץ כדמפרש:
[15] ומים צלולין. שנשאבו ועמדו בכלי יום או יומים להיות צלולין ושופין העליונים בנחת במסננת:
[16] מזוג. שני חלקי מים ואחד יין:
[17] אין בו משום גילוי. שאין נחש שותה הימנו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמרו ליה:
נסמוך?
מחוי להו רבי ינאי ברבי[קעג] ישמעאל:
עלי ועל צוארי.

שמואל ואבלט[1] הוו יתבי,
אייתו לקמייהו חמרא מבשלא,
משכיה[2] לידיה;[3]
אמר ליה שמואל:
הרי[4] אמרו:
יין מבושל אין בו משום יין נסך.

אמתיה דרבי חייא איגלויי לה ההוא חמרא מבשלא,
אתיא לקמיה דרבי חייא,
אמר לה: הרי אמרו:
יין מבושל אין בו משום גילוי.

שמעיה דרב אדא בר אהבה איגלי ליה חמרא מזיגא,
אמר ליה: הרי אמרו:
יין מזוג אין בו משום גילוי.

אמר רב פפא:
לא אמרן אלא דמזיג טובא,
אבל מזיג[5] ולא מזיג - שתי.

ומזיג ולא מזיג מי שתי?
והא רבה בר רב הונא הוה קאזיל בארבא,
והוה נקיט חמרא בהדיה,
וחזייה להההוא חיויא דצרי[6] ואתי,
אמר ליה לשמעיה:
סמי[7] עיניה דדין,
שקיל קלי[8] מיא שדא ביה, וסר לאחוריה!?
אחייא - מסר[9] נפשיה,
אמזיגא - לא[10] מסר נפשיה.

ואמזיגא לא מסר נפשיה?
והא רבי ינאי הוה בי[11] עכבורי,
ואמרי ליה:
בר הדיא הוה בי עכבורי,
הוו יתבי והוו קא שתו חמרא מזיגא,
פש להו חמרא בכובא[12] וצרונהי בפרונקא,[13]

רש"י

[1] אבלט. גוי^ היה:
[2] משכיה. אבלט:
[3] לידיה. שלא יגע בו ויאסרנו:
[4] הרי אמרו וכו'. ושמעינן מהכא דאף בשתיה מותר:
[5] מזיג ולא מזיג. שאין בו מים הרבה שותה הנחש:
[6] דצרי ואתי. מבקע במים ובא כמו (פסחים מ.) (צריא דחיטי) ביקוע כמו דמצרי זיקי לקמן:
[7] סמי עיניה דדין. הראה לו לנחש דבר שיקוץ ביין זה וישוב:
[8] קלי מיא. מעט מים:
[9] מסר נפשו. למות ובא ושותה לעין כל:
[10] לא מסר נפשיה. ומיהו כי לא חזו ליה שתי:
[11] בי עכבורי. מקום:
[12] בכובא. בלע"ז קובא:
[13] בפרונקא. כיסוי של בגד קשרו על פיהן:

וחזיא להההוא חיויא דשקיל מיא ורמא בכובא,
עד דמלא בכובא וסליק חמרא עילויה פרונקא[14] ושתי!?
אמרי:
דמזיג איהו - שתי,
דמזיגי אחריני - לא שתי.

אמר רב אשי, ואיתימא רב משרשיא:
פירוקא לסכנתא?
אמר רבא: הלכתא:
יין מזוג - יש בו משום גילוי ויש בו משום יין נסך,
יין מבושל - אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך.

שמעיה דרב חלקיה בר טובי איגליא ההוא קיסתא[15] דמיא,
והוה ניים גבה,
אתא לגביה דרב חלקיה בר טובי;
אמר ליה: הרי אמרו:
אימת[16] ישן עליהן;
והני מילי - ביממא,
אבל בליליא - לא.
ולא היא,
לא שנא ביממא ולש בליליא -
אימת ישן עליהן - לא אמרינן.

רב לא שתי מבי ארמאה,
אמר: לא זהירי בגילוי.
מבי[17] ארמלתא שתי,
אמר: סירכא[18] דגברא נקיטא.

שמואל לא שתי מיא מבי ארמלתא,
אמר: לית לה אימתא דגברא ולא מיכסיא מיא;
אבל מבי ארמאה שתי,
נהי דאגילויא לא קפדי,
אמנקרותא[19] מיהא קפדי.[20]

איכא דאמרי:
רב לא שתי מיא מבי ארמאה,
אבל מבי ארמלתא שתי;
שמואל לא שתי מיא,
לא מבי ארמאה ולא מבי ארמלתא.

אמר רבי יהושע בן לוי:
שלש יינות הן,
ואין בהן משום גילוי,
ואלו הן:

רש"י

[14] פירוקא לסכנתא. לדבר שיש בו סכנה אתה בא לתרץ ולסתור ראיות שאנו מביאין ואנן נסמוך אהני שינויי דליתו אלא ודאי ל"ש הכי ול"ש הכי אסור:
[15] קיסטא. שם מדת יין שבעיר:
[16] אימת. אדם הישן על הנחש ולא מסר נפשיה משום מיא ואיהו הוה ניים אגבייהו:
[17] מבי ארמלתא. ישראל שתי ואע"ג דלא בקיאי בהלכות גילוי:
[18] סירכא. ומנהגא דגברא נקיטא ואתיא:
[19] אמנקרותא. נקיון:
[20] קפדי. ומכסין המים שלא תפול בהן פסולת:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

חד, מר, מתוק.
חד -[1] טילא חריפא דמצרי[2] זיקי,
מר - ירנקא,[3]
מתוק - חוליא.[4]

רב חמא מתני לעילויא:
חד - חמר[5] ופלפלין,
מר - אפסינתין,[6][7]
מתוק - מי[8] בארג.

אמר רבי שמעון בן לקיש:
קרינא -[9] אין בו משום גילוי.
מאי קרינא?
אמר רבי אבהו:
חמרא חליא דאתי מעסיא.

אמר רבא:
ובמקומו -[10] יש בו משום גילוי.
מאי טעמא?
חמר[11] מדינה הוא.

אמר רבא:
האי חמרא דאקרים,[12]
ל: עד תלתא יומי - יש בו משום גילוי ומשום יין נסך, *
מכאן[13] ואילך - אין בו משום גילוי ואין בו משום יין נסך;
ונהרדעי אמרי:
אפילו לבתר תלתא יומי - חיישינן משום גילוי,
מאי טעמא?
זימנין מיקרי שתי.

תנו רבנן:
יין[14] תוסס - אין בו משום גילוי.
וכמה תסיסתו?
שלשה ימים.

השחלים -[15] אין בהם משום גילוי,
ובני גולה נהגו בהן איסור.
ולא אמרן אלא דלית בהו חלא,[16]

רש"י

[1] **טיליא חריפא.** מין יין חזק ואין טעמו טוב ומתוק אלא כחומץ ומתוך חזקו אין נחש שותהו:
[2] **דמצרי זיקי.** מבקע נודות מחזקו:
[3] **מר ירנקא.** רע ומר:
[4] **חוליא מתוק.** מחמת השמש בתוך הענבים ושוב אינו הגון:
[5] **רב חמא מתני להו.** להנך ג' יינות שינוי שלהן לשבח:
[6] **חד חריף.** מחמת פלפלין וסממנים הנתונין בו:
[7] **אפסינתין.** אולישנ"א בלע"ז:
[8] **מי בארג.** משקה משובח בארג לשון פרס משובח כמו סוסיא בארג בחלק וכולן אין נחש שותה מהן:
[9] **קרינא.** חליא מתוק:
[10] **ובמקומו.** במדינתו:
[11] **חמר מדינה הוא.** והנחשים רגילין בו:
[12] **דאקרים.** החמיץ ולא חומץ הגון:
[13] **מכאן ואילך.** נתקלקל הרבה ואין בו משום גילוי:
[14] **יין תוסס.** יין חדש מגיתו עד שהוא מחמיץ להיות יין קרי ליה תוסס:
[15] **השחלים.** קרשי"ן טרוף בכלי ושחוק ויין או מים נתונין בו:
[16] **חלא.** חומץ:

אבל אית בהו חלא - מיגרי[17] בהו.

כותח[18] הבבלי - אין בו משום גילוי,
ובני גולה נהגו בו איסור.

אמר רב מנשי:
אי אית ביה נקורי -[19] חיישינן.

אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל:
מי[20] טיף טיף - אין בו משום גילוי.
אמר רב אשי:
והוא דעביד טיף[21] להדי טיף טיף.

אמר רב חייא בר אשי אמר שמואל:
פי[22] תאנה אין בו משום גילוי.
כמאן?
כי האי תנא, דתניא:
רבי אליעזר אומר:
אוכל אדם ענבים ותאנים בלילה ואינו חושש,
משום שנאמר (תהלים קטז,ו): "שֹׁמֵר פְּתָאִים יְהוָה".

אמר רב ספרא משום רבי יהושע דרומאה,[קעד]
שלשה מיני ארס הן:
של בחור שוקע,[23] של בינוני מפעפע,[24] ושל זקן צף.
למימרא דכמה דקשיש כחוש חיליה?
והתניא:
שלשה כל זמן שמזקינין גבורה מתוספת בהן,
אלו הן:
דג, נחש, וחזיר!?
כח אוסופי הוא דקא מוסיף,
זיהריה[25] קליש.

של בחור שוקע.
למאי הלכתא?
דתניא:
חבית שנתגלתה,[קעה]
אף על פי ששתו ממנה תשעה בני אדם[קעו] ולא מתו -
לא[26] ישתה ממנה עשירי;
מעשה היה ששתו ממנה[קעז] תשעה בני אדם[קעח] ולא מתו,
ושתה עשירי ומת.
אמר רבי ירמיה:
זהו שוקע.

רש"י

[17] **מיגרי בהו.** החומץ מתגרה ונלחם בחכן של נחשים ואין שותין בו ממנו:
[18] **כותח הבבלי.** חזק הוא כחומץ כדמפרש באלו עוברין (פסחים מב.) דיהבו ביה עיפושי פת ונסיובי דחלבא משג"א בלע"ז:
[19] **ניקורי.** כמין מקום נשיכת הנחש:
[20] **טיף טיף.** כלי שתחת חבית שמקבל יין הנוטף:
[21] **טיף להדי טיף טיף.** שמטפטף תדיר והטיפים רודפות זו את זו ותכופות והנחש שומע ובורח:
[22] **פי תאנה.** כשתולשין אותה נעשה לה פה קצר במקום עוקצה:
[23] **שוקע.** לפי שחזק הוא וכבד ושוקע בתוך המשקה לקרקעיתו של כלי:
[24] **מפעפע.** בינתיים:
[25] **זיהריה.** ארס שלו:
[26] **לא ישתה עשירי.** שהארס שוקע למטה וישתהו וימות:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

וכן אבטיח[1] שנתגלתה,
אף על פי שאכלו ממנה תשעה בני אדם ולא מתו -
לא יאכל ממנה עשירי;
מעשה היה ואכלו ממנה תשעה בני אדם[קעט] ולא מתו,
ואכל עשירי ומת;
אמר רבי ירמיה:[קפ]
זהו שוקע.

תנו רבנן:
מים שנתגלו -
הרי זה לא[2] ישפכם ברשות הרבים,
ולא ירביץ[3] בהן את הבית,
ולא יגבל בהן את הטיט,
ולא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו,
ולא ירחץ בהן פניו ידיו ורגליו;
אחרים אומרים:
מקום שיש סירטא -[4] אסור,
אין סירטא - מותר.
אחרים היינו[5] תנא קמא!?
איכא בינייהו:
גב היד וגב הרגל ורומני[6] דאפי.

אמר מר:
לא ישקה מהן לא בהמתו ולא בהמת חבירו.
והתניא:
אבל משקהו לבהמת עצמו!?
כי תניא ההיא לשונרא.[7]
אי הכי -
דחבריה נמי!?
דחבריה כחיש.
דידיה נמי כחיש!?
הדר בריא.
דחבריה נמי הדר בריא!?
זימנין דבעי לזבונא ומפסיד ליה מיניה.

אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן משום רבי יהודה בן בתירא:
שלשה יינות הן:
יין[8] נסך -
לא. אסור בהנאה ומטמא טומאה[9] חמורה בכזית; *

רש"י

[1] אבטיח. מלפפון מלון בלע"ז וגסה היא וכשפותחין אותה לאכול קצת ועומדת מגולה אוכל נחש ממנה והיא רכה והארס שוקע בה הלכך שמעינן מרב ספרא טובא ראשון לא ישתה שמא נחש זקן שתה שם וצף הארס למעלה אמצעיים שמא נחש בינוני היה ומפעפע שתו תשעה לא ישתה עשירי שמא בחור היה:
[2] לא ישפכם. שמא יעבור אדם יחף ויעמוד הארס בין קשרי אצבעותיו וכיון שנכנס מעט ונוקב בבשר שוב אין לו רפואה:
[3] ולא ירבץ. להשכיב את האפר ואבק שלא יעלה:
[4] סירטא. סדק שהארס מתעכב שם ואינו נופל מהר ונוקב הבשר:
[5] היינו ת"ק. דהא פנים יד ורגל יש שם פתחים וסדקים כמו בין אצבע לאצבע ובתוך הכף יש סדקים והאוזן והשפתים:
[6] רומני דאפי. פומיל"א של פנים אשר אצל העין ואין שם סדק ולאחרים שרי:
[7] בשונרא. דלא מזיק ליה ארס דשונרא אכיל ליה לחיויא כדאמרינן בערבי פסחים (פסחים קיב:):
[8] יין נסך. שנתנסך לע"ז:^
[9] טומאה חמורה. משא ואהל כמת איתקש תקרובת עבודה זרה^ למת:

סתם[10] יינם -
אסור בהנאה ומטמא[11] טומאת משקין ברביעית;
המפקיד יינו אצל גוי -[קפא]
אסור בשתיה ומותר בהנאה.

והתנן (דמאי ג:ד):[12]
המפקיד פירותיו...
אצל נכרי - כפירותיו!?[קפב]
כגון שייחד[13] לו קרן זוית.
אי הכי -
בשתיה נמי לישתרי,
דהא רבי יוחנן אקלע לפרוד,[14]
אמר:
כלום יש משנת בר קפרא?
תנא ליה רבי תנחום דמן פרוד:
המפקיד יינו אצל גוי -[קפג]
מותר בשתיה;
קרי עליה:
"מְקוֹם[15] שֶׁיִּפּוֹל הָעֵץ שָׁם יְהוּא" (קהלת יא,ג),
"שָׁם[16] יְהוּא" סלקא דעתך?
אלא[17] "שָׁם יְהוּא" פירותיו!?

אמר רבי זירא:
לא קשיא,
הא - רבי אליעזר,
הא - רבנן;
דתניא:
אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של נכרי,[קפד]
ומלאוהו יין,
ומפתח או חותם ביד ישראל -
רבי[18] אליעזר מתיר;
וחכמים[19] אוסרין.

אמר רבי חייא בריה דרבה[קפה] בר נחמני אמר רב חסדא
אמר רב,
ואמרי לה:
אמר רב חסדא אמר זעירי,
ואמרי לה:

רש"י

[10] סתם יינם אסור בהנאה. משום גזירת יין נסך:
[11] ומטמא טומאת משקין. מטמא טומאת אוכלין ומשקין כתורת משקין טומאת שרץ שאינו מטמא אדם וכלים אלא אוכלין ומשקין ושיעורן לקבל טומאה ברביעית הלוג ככל טומאת משקין:
[12] והתנן המפקיד פירותיו אצל הנכרי^ הרי הן כפירותיו. למעשרות ולשביעית דחשידי לחלופי וה"נ דלמא חלפיה והאי חמרא דגוי^ הוא:
[13] שייחד לו קרן זוית. ומסר לו מפתח או עשה חותם:
[14] פרוד. מקום של בר קפרא הוא ונפטר בר קפרא:
[15] שיפול העץ. ששכן שם תלמידי חכמים:
[16] שם יהו ס"ד. שהוא עצמו ימצא שם והא שכיב ליה:
[17] אלא שם [יהו פירותיו]. ימצאו פירות העץ שנשרו ממנו אף כאן הצריך לדברי חכמים ישאל את בני העיר ששומעין ולמדין ממנו ומלמדים אותן לאחרים:
[18] מפתח או חותם ר"א מתיר. אף בשתיה:
[19] וחכמים אוסרין. לעשות כן ואי עבד שרי בהנאה כדאמרינן לעיל:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר **רב חסדא** אמר לי **אבא בר חמא** הכי אמר **זעירי**:
הלכה **כרבי אליעזר**.

אמר **רבי אלעזר**:
הכל משתמר בחותם אחד,
חוץ מן היין שאין משתמר בחותם אחד;
ורבי יוחנן אמר:
אפילו יין משתמר בחותם אחד.

הא -[קפו] **כרבי אליעזר**,
הא - **כרבנן**.

איכא דאמרי:
אמר **רבי אלעזר**:
הכל משתמר בחותם בתוך חותם,
חוץ מן היין שאין משתמר בחותם בתוך חותם;
ורבי יוחנן אמר:
אפילו יין משתמר בחותם בתוך חותם.

ותרוייהו[1] **כרבנן**,
מר סבר -
כי פליגי **רבנן** עליה **דרבי אליעזר** -
בחותם אחד, אבל בחותם בתוך חותם - שרו;
ומר סבר -
אפילו חותם בתוך חותם - אסרי.

היכי דמי חותם בתוך חותם?
אמר **רבא**:
אגנא[2] דפומא דחביתא שריקא[3] וחתימא -
הוי חותם בתוך חותם,
ואי לא - לא.

דיקולא[4] ומיהדק -[5]
הוי חותם בתוך חותם;
לא[6] מיהדק -
לא הוי חותם בתוך חותם.

נוד[7] בדיסקיא,
חתימת פיו[8] למטה -[9] הוי[10] חותם בתוך חותם,
פיו למעלה - לא הוי חותם בתוך חותם,
וכי[11] כייף פומיה לגיו וצייר וחתים - הוי חותם בתוך חותם.

תנו רבנן:
בראשונה היו אומרים:
יין של עין[12] כושי אסור[13] מפני בירת סריקא,
ושל ברקתא[14] אסור מפני כפר[15] פרשאי,
ושל זגדור[16] אסור מפני כפר שלים,
חזרו לומר:
חביות פתוחות - אסורות,
סתומות - מותרות.

מעיקרא מאי סבור,
ולבסוף מאי סבור?
מעיקרא סבור - אין כותי מקפיד על מגע גוי,[קפז]
לא שנא פתוחות,
ולא שנא סתומות,
ולבסוף סבור -
כי לא קפיד - אפתוחות,
אסתומות - מקפיד קפיד.

וסתומות מותרות?
לא: ורמינהי: *
השולח חבית[17] של יין ביד כותי,
ושל[18] ציר[19] ושל מורייס[20] ביד גוי,[קפח]
אם[21] מכיר חותמו וסתמו - מותר,
אם לאו - אסור!?
אמר **רבי זירא**:
לא קשיא,
כאן - בעיר,[22]
כאן - בדרך.

מתקיף לה **רבי ירמיה**:
מידי הנך דעיר לא[23] בדרך אתו?
אלא אמר **רבי ירמיה**:
בין[24] הגיתות שנינו,
כיון דכולי[25] עלמא אפכי מירתת -
אמר:
השתא אי חזי לי - מפסדו לי.

אתמר:

רש"י

[1] **ותרוייהו כרבנן**. דאי כר"א בחותם אחד נמי שרי:
[2] **אגנא אפומא דחביתא**. כפה מזרק ע"פ החבית:
[3] **שריקא**. טח בטיט ודיבק סביבות פי המזרק לדופני החבית:
[4] **דיקולא**. כפה סל ע"פ חבית והחבית מגופה דהיינו ב' חותמות מגופת החבית שדבוקה בחבית ונתייבשה וסל כפוי עליה:
[5] **ומיהדק**. נכנס בדוחק פי הסל לבלוע את החבית הוי חותם בתוך חותם ולא טרח לזיופי כולי האי:
[6] **לא מיהדק**. נוח ליטלו הוי כמאן דליתיה:
[7] **נוד**. של עור מלא יין וקשור ומונח בתוך דיסקיא של עור:
[8] **פיו**. של נוד:
[9] **למטה**. בתוך דיסקיא:
[10] **הוי חותם בתוך חותם**. דטרח להפוך ולהתיר קשר הדיסקיא וקשר הנוד ולחזור ולקושרם^ כולי האי לא טרח:
[11] **ואי כייף פומיה**. של נוד לגיו וצייר וחותם כעין שקושרין נודות שלנו של שמן שלאחר שקושרים אותו מכניסין פי הנוד כשהוא קשור בתוכו ועוד קושרים אותה פעם אחרת אפי' אין דיסקיא הוי חותם בתוך חותם:

[12] **עין כושי**. מקום כותים:
[13] **בירת סריקא**. גוים^ הן וסמוכין לעין כוש:
[14] **ברקתא**. עיר של כותים:
[15] **כפר פרשאי**. גוים:^
[16] **וזגדור**. כותים:
[17] **חבית של יין ביד כותי**. וכ"ש ביד גוי^ צריך הכרת חותם ואע"פ דכותי אינו מנסך מיהו לא קפיד אמגע גוי:^
[18] **ושל ציר ומורייס ביד גוי**.^ צריך הכרת חותם ציר אע"ג דלאו אורחא למירמי ביה חמרא דדמי היין יקרים משל ציר מיהו חיישינן דלמא מחליף ליה בציר של דגים טמאים ומורייס חיישי' איידי דדמי מורייס יקרים מדמי יין דלמא שקיל מורייס ומעייל חמרא ומערב ב' אבל כותי לא חשיד לאחלופי:
[19] **ציר**. מזיעה וזיבות של דגים כשכובשין אותן במכבש כדאמרינן במועד קטן (יא.) ונעשה חזק כחומץ ומטבל בו:
[20] **מורייס**. מערבין בו קרבי דגים כדאמרינן לקמן בפרקין (לד:) דנפיש שומניה:
[21] **מכיר חותמו וסתמו**. שלא זייף סתימתו:
[22] **בעיר**. קפיד כותי דסבר השתא נגע גוי^ בייני ולא זבני מייני:
[23] **לא בדרך אתו**. וליחוש שמא נגע בהן בבואם בדרך:
[24] **בין הגיתות שנו**. הך דקתני סתומות מותרות:
[25] **דכ"ע אפכי**. מצויין בדרכים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מפני מה אסרו שכר של גוים?[קפט]
רמי בר חמא אמר רבי יצחק: משום[1] חתנות;
רב נחמן אמר: משום גילוי.

אגילוי דמאי?
אילימא - גילוי[2] דנזייתא;
אנן[3] נמי מגלינן!
ואלא - דחביתא;
אנן נמי מגלינן!?
לא צריכא,
באתרא[4] דמצלו מיא.

אלא[5] מעתה -
ישן תשתרי,
דאמר רבי חנינא:[קצ]
ישן מותר,
אין מניחו ליישן;

החמיץ[6] מותר -
אין מניחו להחמיץ!?
גזירה ישן אטו חדש.

רב פפא מפיקין ליה לאבבא דחנותא ושתי;
רב אחאי מייתו ליה לביתיה ושתי,
ותרוייהו משום חתנות;
רב אחאי עביד הרחקה יתירתא.

רב שמואל בר ביסנא איקלע למרגואן,[7]
אייתו ליה חמרא ולא אשתי,
אייתו ליה שיכרא ולא אשתי.
בשלמא חמרא -
משום שימצא;[8]
אלא[קצא] שיכרא משום מאי?
משום שימצא[9] דשימצא.

אמר רב:
האי שיכרא דארמאה שרי,
וחייא ברי לא נישתי מיניה.
מה נפשך?
אי שרי - לכולי עלמא שרי!
אי אסיר - לכולי עלמא אסיר!?

אלא רב סבר - משום[10] גילויא,
ואזיל מרורא[11] דכשותא וקלי ליה זיהריה,

רש"י

[1] משום חתנות. שלא ירגיל לעשות משתאות אצל גוי^ ויתן עיניו בבתו:
[2] דנזייתא. בעוד שהשכר בגיגית שהיא נעשית:
[3] אנן נמי מגלינן. דקיי"ל דשיכרא לא שתי חיויא מיניה:
[4] באתרא דמצלו מיא. במקום שרגילין להשהות המים בכלי עד שיהו צלולים ומים יש בהן משום גילוי:
[5] ישן מותר. כל דבר גילוי שהשהו אותו עד שנתיישן מותר דאין מניחו ארס של נחש ליישן אם היה בתוכו:
[6] החמיץ מותר. יין מגתו חדש שנתגלה עד שלא החמיץ והחמיץ מותר בידוע שלא שתה בו נחש דאילו שתה בו נחש לא היה מניחו להחמיץ:
[7] למרגואן. ישראל חשודין היו ולא היו מקפידין על יינם של גוים:^
[8] משום שימצא. חשד יין נסך:
[9] שימצא דשימצא. גזרה שיכרא אטו חמרא:
[10] משום גילויא. ומיהו לכו"ע שרי שאינן חולין והאי זיהרא לא מלקי להו:

ודלקי[12] מלקי[13] ליה טפי,
וחייא ברי הואיל ולקי - לא נישתי מיניה.

אמר שמואל:
כל השרצים יש להן ארס,
של נחש - ממית,
של שרצים - אינו ממית.

אמר ליה שמואל לחייא בר רב:
בר אריא,
תא ואימא לך מילתא מעלייתא דהוה אמר אבוך:[קצב]
הני[קצג] ארמאי זוקאני[14] דהוו שתו גילויא ולא מתו,
איידי דאכלי שקצים ורמשים - חביל גופייהו.

לב. אמר רב יוסף: *
האי חלא דשיכרא דארמאה - אסור,
דמערבי ביה דורדיא[15] דיין נסך.
אמר רב אשי:
ומאוצר[16] שרי,
כיון[17] דמערבי ביה מסרא סרי.

וחרס הדרייני.

מאי הדרייני?
אמר רב יהודה אמר שמואל:
חרס של הדריינוס[18] קיסר.

כי אתא רב דימי אמר:
קרקע בתולה[19] היתה שלא עבדה אדם מעולם,
עבדה ונטעה,
ורמי ליה לחמרא בגולפי[20] חיורי[21] ומייצי להו לחמרייהו,
ומתברו להו בחספי ודרו[22] בהדייהו,
וכל היכא דמטו תרו[23] להו ושתו.

אמר רבי יהושע בן לוי:
וראשון[24] שלנו כשלישי[25] שלהן.

איבעיא להו:
מהו לסמוך בהן כרעי המטה?
רוצה בקיומו על[1] ידי דבר אחר,

רש"י

[11] משום דאזל מרורא דכשותא. טעם מרירות של כשות וקלי ליה לזיהרא ואין בו כח להלקות אדם בריא:
[12] ודלקי מלקי ליה. אדם שהוא חולה קודם לכן ושותהו מזיקו ומכביד חליו:
[13] מלקי. מזיק:
[14] זוקאני. נפוחים:
[15] דורדיא. שמרים:
[16] ומאוצר. אם הביאו מן האוצר מכלי העשוי לקיום:
[17] מסרא סרי. מסריח כשמשהין אותו:
[18] של אדריינוס קיסר. כשיוצא בגייסות מוליכן עמו:
[19] בתולה שלא נעבדה. והיה כל כחה קיים והוציאתו ביין זה ונעשה חזק:
[20] גולפי. כלי חרס:
[21] חיורי. חדשים דמייצי:
[22] ודרו בהדייהו. נושאין עמהן:
[23] תרו להו. שורין אותן במים:
[24] ראשון שלנו. יין משובח שלנו:
[25] אינו אלא כשלישי שלהן. כשהוא שרוי ג' פעמים במים היו המים השלישיים משובחין כיין שלנו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שרי או אסיר? קצד
תא שמע:
רבי[קצה] אלעזר ורבי יוחנן,
חד אסר;
וחד שרי.
והלכתא כמאן דאסר.

מיתיבי:
הדרדורין[2] והרוקבאות[3] של גוים,[קצו]
יין של ישראל כנוס בהן -
אסור בשתיה ומותר בהנאה;
העיד שמעון בן[4] גודא לפני בנו של רבן גמליאל
על רבן גמליאל ששתה ממנו בעכו,
ולא הודו לו;
נודות של גוים -[קצז]
רבן שמעון בן גמליאל אומר משום רבי יהושע בן קפוסאי:
אסור לעשות מהן שטיחין[5] לחמור;
והא הכא דרוצה בקיומו על ידי דבר אחר,
וקתני דאסור!?
אמר[קצח] רבא:
גזירה שמא יבקע נודו,
ויטלנו[6] ויתפרנו[7] על גבי נודו.

ולמאן דאמר:
רוצה בקיומו על ידי דבר אחר אסור;
מאי שנא קנקנים דשרו?
אמר לך -
התם - ליתיה לאיסוריה בעיניה,
הכא - איתיה לאיסוריה בעיניה.

ולא הודו לו.
ורמינהי:
יין הבא ברוקבאות של גוים -[קצט]
אסור בשתיה ומותר בהנאה,
העיד שמעון בן גודע לפני בנו של רבן גמליאל
על רבן גמליאל ששתה ממנו בעכו,
והודו לו!?
מאי לא הודו לו דקאמר התם?
כל סייעתו,
אבל בנו - מודי ליה.
איבעית אימא -
גודא[8] לחוד, וגודע לחוד.

ועורות לבובין.

רש"י

[1] ע"י ד"א. ישראל רוצה בקיומו של יין נסך ולא בשבילו אלא בשביל החרס ולסמיכה:
[2] הדרדורים. לגינין קטנים:
[3] רוקבאות. תרגומה של חמת רוקבא והן של עור:
[4] בן גודא. שם חכם:~
[5] שטיחין. בשטיל"ש^ והא הכא גבי שטיחין דאינו רוצה בקיומו של יין וקתני אסור:
[6] ויטלנו. לשטיח מעל החמור:
[7] ויתפרנו בנודו. ויתן יינו של גוי^ טעם ביינו של ישראל:
[8] גודע לחוד וגודא לחוד. לזה לא הודה ולזה הודה אחרי כן:

תנו רבנן:
איזהו עור לבוב?
כל שקרוע[9] כנגד הלב וקדור[10] כמין ארובה,
לב: יש[11] עליו קורט דם - אסור,[12] *
אין[13] עליו קורט דם - מותר.
אמר רב הונא:
לא שנו אלא שלא מלחו,
אבל מלחו - אסור,
אימא - מלחו העברתו.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: בזמן שהקרע שלו עגול – אסור, משוך – מותר.

אמר רב יוסף אמר רב יהודה אמר שמואל:
הלכה כרבן שמעון בן גמליאל.
אמר ליה אביי:
הלכה? מכלל[14] דפליגי!?
אמר ליה: מאי[15] נפקא לך מינה!?
אמר[16] ליה: גמרא גמור, זמורתא תהא?

בשר[17] הנכנס לבית עבודה זרה –[ר] מותר.[ראש]

מאן[19] תנא?
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
דלא כרבי[20] אלעזר,
דאי כרבי אלעזר -
האמר:
סתם[21] מחשבת נכרי לעבודה זרה.[רא]

והיוצא – אסור, מפני שהוא כ"זבחי מתים" (תהלים קו,כח).

מאי טעמא?
אי אפשר דליכא תקרובת.[רב]
מני?
רבי יהודה בן בתירא היא,

רש"י

[9] שקרע שלו כנגד הלב. שכן דרך ע"ז^ להוציא דרך אותו קרע הלב של שור מחיים:
[10] וקדור. קדור כנקב עגול:
[11] יש עליו קורט דם. גלדי בלע"ז קרושט"א:
[12] אסור. בידוע שמחיים נקרע:
[13] אין עליו קורט דם. אחר הפשטו אירע בו כך ולא לע"ז:^
[14] מכלל דפליגי. מיבעיא קבעי לה מיניה מי פליגי רבנן עליה אי לא:
[15] ומאי נפקא לך מינה. בין חלוקין בין לא חלוקין הלכה כמותו:
[16] א"ל גמרא גמור זמורתא תהא. בתמיה אביי תלמידו של רב יוסף וקא"ל אתה מלמדנו לומר הלכה כמותו ותהא כזמר בעלמא דאי אין חולקין הלכה למה לי:
[17] בשר הנכנס לע"ז. שהגוי^ רוצה להכניסו מותר בהנאה אם נזהר ישראל ליטלו עם כניסתו קודם שיקריבו אותו:
[18] לתרפות. לבקש טעותן למקום אחר:
[19] מאן תנא. דבשר הגוי^ מותר בהנאה:
[20] ר"א. בשחיטת חולין בהשוחט (לח:):
[21] סתם מחשבת וכו'. וכי שחטה עבדה לע"ז^ בשחיטתו ונאסרה דשחיטתה היא תקרובתה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דתניא:
רבי יהודה בן בתירא אומר:
מנין לתקרובת עבודה זרה שמטמאה[רג] באהל?
שנאמר (תהלים קו,כח):
"וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים",
מה[1] מת - מטמא באהל,
אף תקרובת עבודה זרה -[רד] מטמאה באהל.

ההולכין לתרפות – אסורין לשאת ולתת עמהם.

אמר[2] **שמואל**:
גוי[רה] ההולך לתרפות,
בהליכה - אסור,
דאזיל ומודי קמי עבודה זרה;[רו]
בחזרה - מותר,
מאי דהוה הוה.

ישראל ההולך לתרפות -
בהליכה - מותר,
דלמא הדר ביה ולא אזיל;
בחזרה - אסור,
לג. כיון * דאביק[3] בה - מהדר הדר אזיל.

והתניא:
ישראל ההולך לתרפות,
בין בהליכה, בין בחזרה - אסור!?

אמר **רב אשי**:
כי תניא,
ההיא בישראל משומד,[רז]
דודאי אזיל.

תנו רבנן:
גוי[רח] ההולך ליריד,[4]
בין בהליכה בין בחזרה - מותר;
ישראל ההולך ליריד,
בהליכה - מותר,
בחזרה - אסור.

מאי שנא ישראל דבחזרה אסור?
דאמרי:
עבודה זרה[רט] זבין,[5]
ודמי עבודה זרה[ר] איכא בהדיה;
גוי[ריא] נמי נימא -
עבודה זרה זבין,
ודמי עבודה זרה[ריב] איכא בהדיה!
גוי[ריג] אמרינן -
אימור[ריד] גלימא זבין, חמרא זבין;

רש"י

[1] **מה מת מטמא באהל כו'**. ומינה מה מת אסור בהנאה כדגמרינן בסנהדרין (מז:) ותמת שם מרים שם שם מעגלה ערופה אף תקרובת ע"ז^ אסורה בהנאה:
[2] **ה"ג אמר שמואל גוי^ ההולך לתרפות בהליכה אסור דאזיל ומודי בחזרה מותר מאי דהוה הוה ישראל ההולך לתרפות בהליכה מותר דלמא הדר ביה ולא אזיל בחזרה אסור כיון דאביק בה הדר אזיל והתניא כו'**:
[3] **אביק**. לשון עניבה היא בכל התלמוד:
[4] **יריד**. שוק של ע"ז מיהו גוי^ כי אזיל לסחורה הוא דאזיל:
[5] **ע"ז^ זבין**. מכר צלמים בשוק:

ישראל נמי נימא -
אימור גלימא זבין, חמרא זבין!?
אם[רט] איתא דהוה ליה -
הכא[7] הוה מזבין ליה.

והבאין – מותרין.

אמר **רבי שמעון בן לקיש**:
לא שנו אלא שאין קשורין זה בזה,
אבל קשורין[8] זה בזה - אסורין,
אימא - דעתו לחזור.

נודות הגוים[רט] וקנקניהן.

תנו רבנן:
נודות[9] הגוים,[ריז]
גרודים[10] חדשים - מותרין,
ישנים[11] ומזופפין - אסורין.

גוי[12][ריח] ריבבן ועיבדן ונתן[13] לתוכן יין,
וישראל עומד על גביו -
אינו חושש.

וכי מאחר דגוי[ריט] נותן לתוכן יין -
כי ישראל עומד על גביו - מאי הוי!?
אמר **רב פפא**:
הכי קאמר -
גוי[רכ] ריבבן ועיבדן,
וישראל נותן לתוכן יין,
וישראל אחר עומד על גביו -
ואינו חושש.

ומאחר דישראל נותן לתוכן יין -
ישראל אחר עומד על גביו למה לי!?
דלמא אגב[14] טירדיה - מנסך,[15] ולאו[16] אדעתיה.

רב זביד אמר:
לעולם כדקאמרת מעיקרא,
והכא בעידנא דקא שדי ליה נעשה כזורק[17] מים לטיט.

אמר **רב פפי**:

רש"י

[6] **אם איתא דהוה ליה**. להאי ישראל גלימא או חמרא:
[7] **הכא**. לדידן הוה מזבין ליה:
[8] **קשורין**. שחוזרין חבורה חבורה יחד ולא בד בבד:
[9] **נודות**. של עור קנקנים של חרס כל המשנה פירשתי למעלה:
[10] **גרודים**. גרס בדל"ת כמו (איוב ב) להתגרד בו שאין בהן זפת והן חדשין מותרין דבכניסת יין זמן מועט לא בלע עור ונודות דוקא אבל כלי חרס בלע לאלתר:
[11] **ישנים ומזופפין**. כלומר או ישנים או מזופפין אסורין ישנים איידי דכניס בהן יין נסך זמן מרובה בלע עור ומזופפין אפילו בחדא זימנא בלע זפת ליין:
[12] **גוי^ ריבבן**. ברי"ש כמו רבב כלומר התיך הזפת לתוכן:
[13] **ונתן לתוכן יין**. כן דרכם בעוד שהזפת חם נותנין יין ליטול טעם מרירתו של זפת:
[14] **אגב טירדיה**. דישראל זה שעסוק בנתינת יין לתקן הנוד:
[15] **מנסך**. ליה גוי:^
[16] **ולאו אדעתיה**. דישראל להבין:
[17] **כזורק מים לטיט**. שאותו יין הולך לאבוד בזפת ובטל טעמו כמים הניתנין בטיט שכלין מאיליהן כשמתייבש הטיט הרי הן כאילו לא היו אף יין זה כלה בליחלוחית הזפת וכשמתייבש הזפת כלה מאליו ושוב אינו פולט:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שמע מינה מדרב זביד -
האי גוי[רכא] דשדא חמרא לבי[1] מילחי דישראל -
שרי.

מתקיף לה רב אשי:
מי דמי?
התם - קאזיל לאיבוד,
הכא -[2] לא קאזיל לאיבוד!?

בר עדי טייעא אנס הנהו זיקי מרב יצחק בר יוסף,
רמא בהו חמרא ואהדרינהו ניהליה,
אתא שאיל בי מדרשא.

אמר ליה רבי ירמיה:
כך הורה רבי אמי הלכה למעשה:
ממלאן מים שלשה ימים ומערן.
ואמר רבא:
צריך לערן מעת[3] לעת.

סבור מינה -
הני[4] מילי - דידן,
אבל דידהו - לא;
כי אתא רבין אמר רבי שמעון בן לקיש:
אחד שלנו ואחד שלהם.

סבר רב אחא בריה דרבא קמיה דרב אשי למימר -
הני[5] מילי - נודות,
אבל[6] קנקנים - לא;
אמר ליה רב אשי:
לא שנא נודות,
ולא שנא קנקנים.

תנו רבנן:
קנקנים של גוים, [רכב]
חדשים גרודים -[7] מותרין,
ישנים[8] ומזופפין - אסורין.
גוי[רכג] נותן לתוכן יין -
ישראל[9] נותן לתוכן מים;
גוי[רכד] נותן לתוכן יין -
ישראל[10] נותן לתוכן ציר ומורייס, ואינו חושש.

לג: איבעיא להו: *
לכתחלה[11] או דיעבד?

רש"י

[1] **לבי מלחי.** בכלי מלא מלח שהיין נבלע וכלה במלח:
[2] **הכא לא אזיל לאיבוד.** שנתן טעם במלח לעולם ואינו מתייבש:
[3] **מעת לעת.** בכל ג׳ ימים מערן מעת לעת ונותן אחרים:
[4] **הני מילי דידן.** כגון הני זיקי דרב יצחק שנבלע בהן יין כשר תחלה ולא בלעי מיין נסך כ״כ אבל דידהו שנבלע בהן יין נסך מתחלתן לא סגי בהכי:
[5] **נודות.** הני זיקין של עור הן:
[6] **אבל קנקנים.** של חרס הן ובלעי טובא לא סגי להו בהכי:
[7] **גרודים.** שלא נזפפו מעולם קרי גרודים:
[8] **ישנים ומזופפים.** או ישנים או מזופפין:
[9] **גוי נותן כו׳.** כלומר נתן לתוכן גוי^ יין ישראל נותן לתוכן שלשה ימים מים ומערן מעת לעת כדאמרינן ומותרין:
[10] **גוי^ נותן לתוכן יין ישראל נותן לתוכן ציר או מורייס.** מיד אע״פ שלא מילאהו מים לפי שהציר ומורייס שורפין את היין הנבלע ומכלין אותו:

תא שמע:
דתני רב זביד ברבי[רכה] אושעיא:
הלוקח קנקנים מן הגוים,[רכו]
חדשים - נותן לתוכן יין,
ישנים - נותן לתוכן ציר ומורייס לכתחלה.

בעא מיניה רבי יהודה נשיאה מרבי אמי:
החזירן לכבשן האש ונתלבנו,
מהו?
אמר ליה:
ציר - שורף,
אור - לא כל שכן?

אתמר נמי:
אמר רבי יוחנן:
ואמרי לה אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:
קנקנים של גוים[רכז] שהחזירן לכבשן האש,
כיון שנשרה זיפתן מהן - מותרין.

אמר רב אשי:
לא תימא - עד דנתרן,
אלא אפילו רפאי מירפא,
אף על גב דלא נתר.

קינסא,[12]
פליגי בה רב אחא ורבינא,
חד אסר;
וחד שרי.
והלכתא[13] כמאן דאסר.

איבעיא להו:
מהו ליתן לתוכו שכר?
רב נחמן ורב יהודה אסרי;
ורבא שרי.

רבינא שרא ליה לרב חייא בריה דרב יצחק
למירמא ביה שכרא.
אזל רמא ביה חמרא.
ואפילו הכי לא חש לה למילתא,[14]
אמר: אקראי בעלמא הוא.

רב יצחק בר ביסנא הוה ליה הנהו מאני דפקוסנא,[15]
מלינהו מיא אנחינהו בשימשא,
פקעו;
אמר ליה רבי אבא:
אסרתינהו עלך איסורא[1] דלעולם,

רש"י

[11] **לכתחלה או דיעבד.** אציר ומורייס קאי כל קנקנים מחרס נינהו:
[12] **קינסא.** הכניס קיסמין דולקין לתוך הקנקן עד שנשרה זפתו:
[13] **והלכתא כמאן דאסר.** ולא דמי להחזירן בכבשן דהתם כיון שהסיקן מבחוץ עד שנשרה זפתן כבר נתלבן החרס אבל הכא כיון שהכניס האור מיד זפתו נושר ומהכא שמעינן דהני חביות או קנקנים לפי שמכניסן לקיום לא סגי בהכשר בפנים בין לשרפן בין לתת לתוכן מים חמין מדאסיר בקינסא דהיינו באור עצמו כ״ש במה שהוחם ממנו אבל אם אפשר לשרפן מבחוץ שרי לפיכך צריך לערן מעת לעת או להשהותם עד שנים עשר חדש:
[14] **לא חש למילתא.** למגזר שכרא אטו חמרא דשכרא מבטל ליה לטעמיה דחמרא:
[15] **דפקוסנא.** של צפיעי בקר ונתן בהן יין נסך:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אימור דאמור רבנן - ממלינהו מיא,
אנוחי בשימשא - מי אמור?

אמר **רבי יוסנא** אמר **רבי אמי**:
כלי נתר אין[2] לו טהרה עולמית.

מאי כלי נתר?
אמר **רבי יוסי בר אבין**:
כלי מחפורת[3] של צריף.

דבי פרזק[4] רופילא[5] אנס הני כובי מפומבדיתא,
רמא בהו חמרא,
אהדרינהו ניהלייהו;
אתו שיילוהו לרב יהודה, אמר:
דבר שאין מכניסו לקיום הוא,
משכשכן במים והן מותרין.

אמר **רב עוירא**:
הני חצבי שחימי[6] דארמאי,
כיון דלא בלעי טובא -
משכשכן במים ומותרין.

אמר **רב פפי**:
הני פתוותא[7] דבי[8] מיכסי,
כיון דלא בלעי טובא -
משכשכן במים ומותרין.

כסי,[9]
רב אתי[רכח] אסר;
ו**רב אשי** שרי;
אי[10] שתי בהו גוי[רכט] פעם ראשון -
כולי עלמא לא פליגי דאסור,
כי פליגי - בפעם שני.

איכא דאמרי:
פעם ראשון ושני -
כולי עלמא לא פליגי דאסור,
כי פליגי -
בפעם שלישי.

והלכתא:
פעם ראשון ושני - אסור,
שלישי - מותר.

רש"י

[1] **איסורא דלעולם**. כלומר איבדתם על חנם:
[2] **אין להם טהרה**. מיין נסך הנבלע בהן משום דבליעי טובא:
[3] **מחפורת של צריף**. קרקע שחופרין משם צריף ובלע"ז אלום ובלשון אשכנז בייס"א:
[4] **פרזק**. שם האיש:
[5] **רופילא**. שני למלך:
[6] **שחימי**. מקרקע שחמתית רוש"א בלע"ז:
[7] **פתוותא**. כלי חרס:
[8] **דבי מיכסי**. מקום קרקעיתו קשה:
[9] **כסי**. כוסות של חרס ואין מכניסן לקיום אלא שותין בהם:
[10] **אי שתי בהו גוי^ פעם ראשון**. דכולי עלמא אסור דאיידי דרכיכי בלעי ואסירי עד שימלאם מים שלשה ימים וכדאמרן:

אמר **רב זביד**:
האי מאני דקוניא,[11]
חיורא ואוכמא - שרי,
ירוקא -[12] אסור,
משום דמיצריף;
ואי אית בהו קרטופני -[13]
כולהו אסירי.

דרש מרימר:
קוניא,
בין אוכמא, בין חיורא, בין ירוקא -
שרי.

מאי שנא מחמץ בפסח,
דבעו מיניה ממרימר:
הני מאני דקוניא,
מהו לאשתמושי בהו בפיסחא?
ירוקא - לא תיבעי לך,
דמצרפי[14] ובלעי ואסירי;
כי תיבעי לך -
חיורי ואוכמי מאי?
כי אית בהו קרטופני -
לא תיבעי לך, דודאי בלעי ואסירי;
כי תיבעי לך - דשיעי מאי?
לד. אמר * להו:
אנא חזינא להו דמדייתי,[15]
וכיון דמדייתי ודאי בלעי ואסירי;
מאי טעמא?
התורה[16] העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופנו לעולם;
מאי שנא מיין נסך,
דדרש להו מרימר:
כולהו מאני דקוניא שרי?
וכי תימא -
חמץ - דאורייתא,
יין נסך - דרבנן;
והא כל דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון!?
זה -[17] תשמישו בחמין,
וזה - תשמישו בצונן.

רבי עקיבא איקלע לגינזק,
בעו מיניה:
מתענין לשעות[18] או אין מתענין לשעות?
לא הוה בידיה;
קנקנים של גוים[רל] אסורין או מותרין?
לא הוה בידיה;

רש"י

[11] **קוניא**. כלי חרס מצופה באבר וקורין פולמי"ד:
[12] **ירוקא אסור**. דמשום דמצריף שיש בו קרקע מחפורת של צריף ובלעי טפי:
[13] **קרטופני**. בקעים וסדקים:
[14] **דמצרפי ובלעי**. שיש בהן צריף ובלעי טפי:
[15] **דמדייתי**. מזיעין דפניהם מבחוץ מחמת בליעותן:
[16] **התורה העידה**. דכתיב ישבר דאין לו טהרה אלא שבירה:
[17] **זה תשמישו בחמין**. לענין חמץ נשתמשו כל ימות השנה חמין ובלעי טפי:
[18] **לשעות**. כגון שקיבל עליו תענית משש שעות ולמעלה ומיהו לא טעם כלום מתחלה כל היום אבל לא לשם תענית נתכוין בראשונה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

במה שימש משה כל שבעת ימי המלואים?
לא הוה בידיה.

אתא שאל בי מדרשא, אמרי:
הלכתא:
מתענין לשעות,
ואם השלים - מתפלל תפלת תענית.

והלכתא:
קנקנים של גוים[רלא] לאחר שנים[1] עשר חדש מותרין.

במה שימש משה[2] כל[רלב] שבעת ימי המלואים?
בחלוק לבן.
רב כהנא מתני:
בחלוק לבן שאין בו אימרא.[3]

החרצנים והזגין של גוים וכו'.[רלג]
לחין – אסורין, יבשין – מותרין.[רלד]

הי נינהו לחין והי נינהו יבשין?
אמר **רב יהודה** אמר שמואל:
לחין - כל שנים עשר חדש,
יבשין -[רלה] לאחר שנים עשר חדש.

אתמר:
אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:
כשהן אסורין - אסורין אפילו בהנאה,
כשהן מותרין - מותרין אפילו באכילה.

אמר **רב זביד**:
האי דורדיא[4] דחמרא דארמאי,
בתר תריסר ירחי שתא - שרי.

אמר **רב חביבא בריה דרבא**:
הני גולפי,
בתר תריסר ירחי שתא - שרי.

אמר **רב חביבא**:
לד: הני * אבטא[5] דטייעי,[6]
בתר תריסר ירחי שתא - שרי.

אמר **רב אחא בריה דרב איקא**:
הני פורצני[7] דארמאי,
בתר תריסר ירחי שתא - שרי.

רש"י

[1] **לאחר שנים עשר חדש מותרין.** מיד בלי תיקון ואם רצה להשתמש קודם לכן ממלאן במים כדאמרן:
[2] **משה.** לא נשתמש בבגדי כהונה דכתיב ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך והוא היה זר אצלן ועל פי הדבור שימש ולא הוזכרו בו^ בגדים:
[3] **אימרא.** שפה יש אומר שלא יחשדוהו ששם בה מתרומת המשכן ולאו מילתא שהרי כבר נגמרה המלאכה ובשעת עבודה מהיכן שקיל:
[4] **דורדיא.** שמרים:
[5] **אבטא.** חמת מעור עב וקורין אותו בוטין:
[6] **דטייעי.** הולכי דרכים נושאין אותו מלא יין למרחוק והוי כמכניסו לקיום ומשום הכי בעי שהייה י"ב חדש:
[7] **פורצני.** פסולת של ענבים:

אמר **רב אחא בריה דרבא**:
הני גולפי שחימי ואוכמי,
בתר תריסר ירחי שתא - שרי.

והמוריים.

תנו רבנן:
מורייס[8] אומן - מותר;
רבי יהודה בן גמליאל אומר משום **רבי חנינא בן גמליאל**:
אף[9] חילק אומן - מותר.

תני אבימי בריה דרבי אבהו:
מורייס אומן - מותר.

הוא תני לה והוא אמר לה:
פעם[10] ראשון ושני - מותר,
שלישי - אסור.

מאי טעמא?
פעם ראשון ושני דנפיש שומנייהו -
לא צריך למירמי בהו חמרא,
מכאן ואילך - רמו בהו חמרא.

ההוא ארבא דמורייסא דאתי לנמילא[11] דעכו,
אותיב **רבי אבא** דמן עכו נטורי בהדה;
אמר ליה **רבא**:
עד האידנא מאן נטרה!?
אמר ליה:
עד האידנא למאי[רלו] ניחוש לה?
אי משום דמערבי ביה חמרא -
קיסתא[12] דמורייס - בלומא,[13]
קיסתא דחמרא - בארבעה לומי.

אמר ליה **רבי ירמיה** לרבי **זירא**:
דלמא איידי[14] דצור אתו, דשוי[15] חמרא!?
אמר ליה:
התם עיקולי[16] ופשורי איכא.

וגבינת בית אונייקי.

רש"י

[8] **מורייס אומן.** של גוי^ אומן מותר מורייס לא עבדי מדגים טמאים ומשום חמרא קאסרינן ליה ואומן לא רמי ביה חמרא כדמפרש ואזיל איידי דנפיש שומניה פעם ראשון ושני מקלקל להו חמרא:
[9] **חילק.** מין דגים טהורים וסולתנית שמן כדמפרש לקמן בפרקין ובקטנותו אין לו סנפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאחר זמן ואמרינן לקמן (לט.) חילק של גוי^ אסור אותו מין דגים קטנים ומוכר הרבה ביחד ומפני מה אסורה מפני שעירבונה עולה עמה דגים טמאים דומין לה ועולין עמה והאי חילק אומן כיון דאומן הוא ובקי בדבר מבדילן הימנה משום דלא חשיב טעמא ומקלקלי ליה לסולתנית ומרע ליה לכולי ארביה:
[10] **פעם ראשון ושני.** שכן דרכן נותנים מים ומלח על שומן הדגים ומוצצות שומנו וכשכלות חוזר ונותן אחרים:
[11] **נמילא דעכו.** פור"ט בלע"ז מקום שהספינות עולות בו ביבשה:
[12] **קיסטא.** שם המדה:
[13] **בלומא.** בזוזא במדינתו של גוי^ זה היין נמכר ביוקר והמוריים בזול אבל כאן היין בזול והמוריים ביוקר וחיישינן לערובי:
[14] **איידי דצור אתא.** דרך שפת הים הסמוכה לצור אתא האי ארבא:
[15] **דשוי חמרא.** כלומר שהיין בזול שוי לשון זול כדאמרינן בעלמא (ב"מ נב.) עשיק לגבך ושוי לכריסך:
[16] **עקולי ופשורי איכא.** מים שהולכין עקלתון ופשורי מי שלגין נפשרים על שפת המים ואין מושכי הספינה יכולין לבא באותו הדרך:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר רבי שמעון בן לקיש:
מפני[1] מה אסרו גבינת אונייקי?
מפני שרוב[2] עגלים של אותה עיר נשחטין לעבודה זרה.[רלז]

מאי איריא רוב עגלים?
אפילו מיעוט נמי,
דהא רבי[3] מאיר חייש למיעוטא!?
אי[4] אמרת רוב - איכא מיעוט,
אלא אי אמרת מיעוט -
כיון דאיכא רוב עגלים דאין נשחטין לעבודה זרה,[רלח]
ואיכא נמי שאר בהמות דאין נשחטין לעבודה זרה -[רלט]
הוי[רמ] מיעוטא דמיעוטא,
ומיעוטא דמיעוטא - לא חייש רבי מאיר.

אמר ליה רבי שמעון בר אליקים לרבי שמעון בן לקיש:
כי נשחטין לעבודה זרה[רמא] מאי הוי?
והא את הוא דשרי!
דאתמר:
השוחט[5] את הבהמה לזרוק דמה לעבודה זרה,[רמב]
להקטיר חלבה לעבודה זרה -[רמג]
רבי[6] יוחנן אמר: אסורה,
קסבר - מחשבין מעבודה לעבודה,
וילפינן חוץ מפנים;
ורבי שמעון בן לקיש אמר:
מותרת!?
אמר ליה: תרמינך[7] שעתך,
באומר:[8]
בגמר זביחה הוא עובדה.

אמר רבי יהודה: שאל רבי ישמעאל.

אמר[9] רב[10] אחדבוי אמר רב:
המקדש בפרש שור[11] הנסקל - מקודשת,
בפרש עגלי עבודה זרה -[רמד] אינה מקודשת.

רש"י

[1] מפני מה אסרו גבינת בית אונייקי. לר"מ דאסר ליה בהנאה:
[2] שרוב עגלים כו'. מעמידין את החלב בקיבתן:
[3] ר"מ חייש למיעוט. בפ"ב דיבמות (קיט.) קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין קטן שמא ימצא סריס קטנה שמא תמצא איילונית:
[4] אי אמרת רוב. עגלים נשחטין לע"ז^ איכא למיסר גבינה משום חששא דמיעוט קיבות האסורות בהנאה דרוב עגלים הוה מיעוט לגבי שאר בהמה שמעמידין בהן בקיבותיהן:
[5] השוחט את הבהמה לזרוק דמה לע"ז.^ שלא שחט הבהמה לשם עבודת ע"ז^ שיהא עובדה בשחיטה אלא חשב בשחיטה ע"מ לזרוק:
[6] ר' יוחנן אמר אסורה. קסבר מחשבין מעבודה לעבודה דילפינן חוץ מפנים לריש לקיש לא ילפינן דפנים הוא דאמר רחמנא השוחט ע"מ לזרוק את הדם פיגול ואע"ג דלא זרק דהוי מחשב מעבודה לעבודה מעבודה זו על חבירתה אבל לענין ע"ז^ לא:
[7] תרמינך שעתך. ירום מזלך:
[8] באומר בגמר זביחה הוא עובדה. שחשב על השחיטה עצמה לע"ז^ ואמר בלבו בזביחה זו עובדה לע"ז^ ובהא מודינא דמיתסר דזביחה הויא עבודה חשובה כזריקה ולהכי נקט גמר זביחה דקסבר ריש לקיש (ב"ק עב. חולין כט:) אינה לשחיטה אלא לבסוף:
[9] מפני מה אסרו גבינת הגוי'.^ באכילה ולרבנן קבעי לה דהא משום חלב של בהמה טמאה ליכא למיחש דקי"ל חלב טמא אינו עומד כלומר אינו נקפה:^
[10] אחדבוי. שם חכם:
[11] שור הנסקל. אסור בהנאה הוא:

איבעית אימא - סברא,
ואיבעית אימא - קרא.

איבעית אימא - סברא.
גבי עגלי עבודה זרה -[רמה] ניחא[12] ליה בנפחיה,
אבל גבי שור הנסקל - לא[13] ניחא ליה בנפחיה.

איבעית אימא - קרא.
כתיב הכא (דברים יג,יח):
"לֹא יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה"[14] מִן הַחֵרֶם",[רמו]
וכתיב התם (שמות כא,כח):
"סָקוֹל יִסָּקֵל הַשּׁוֹר וְלֹא יֵאָכֵל אֶת בְּשָׂרוֹ",
"בְּשָׂרוֹ" - אסור,
פרשו - מותר.[רמז]

אמר רבא:
תרוייהו תננהי,
מדקאמר ליה (כאן):
מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה;
וקא מהדר ליה (כאן):
לה. והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה; *
מכלל[15] דאיסורי הנאה שרו פרשייהו;

ומדקאמר ליה (כאן):
מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודה זרה;[רמח]
וקא מהדר ליה (כאן):
אם כן, למה לא אסרוה בהנאה,
מכלל דעבודה זרה[רמט] אסור פרשייהו.

ולהדר ליה:
משום דליתיה לאיסורא בעיניה,
דהא מורייס לרבנן דלא אסרוהו בהנאה -
מאי טעמא?
לאו משום דליתיה לאיסורא בעיניה!?
אמרי:
הכא - כיון דאוקמיה קא מוקים -
חשיב ליה כמאן דאיתיה לאיסוריה בעיניה.

השיאו לדבר אחר וכו'.

מאי "כִּי טוֹבִים דֹּדֶיךָ מִיָּיִן" (שיר השירים א,ב)?
כי אתא רב דימי אמר,
אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא: רבונו של עולם,
עריבים עלי דברי דודיך[16] יותר מיינה[17] של תורה.

מאי שנא האי קרא דשייליה?
אמר רבי שמעון בן פזי, ואיתימא רבי שמעון בר אמי:
מרישיה דקרא קאמר ליה:

רש"י

[12] ניחא ליה בנפחיה. שיהא נראה שמן לכך חייל שם איסור ע"ז^ על הפרש:
[13] לא ניחא ליה בנפחיה. הלכך לא חשיב פירשא למיחל עליו איסור:
[14] מאומה. ואפי' פרש:
[15] מכלל דאיסורי הנאה. כי עולה וה"ה לשור הנסקל שרי פרשייהו:
[16] דברי דודיך. דברי סופרים:
[17] מיינה. עיקר תורה שבכתב:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

"יִשָּׁקֵנִי מִנְּשִׁיקוֹת פִּיהוּ" (שם),
אמר ליה: ישמעאל אחי,
חשוק[1] שפתותיך זו בזו ואל[2] תבהל להשיב.

מאי טעמא?
אמר עולא, ואיתימא רב שמואל בר אבא:
גזרה[3] חדשה היא, ואין[4] מפקפקין בה.

מאי גזירתא?
אמר רבי שמעון בן פזי אמר רבי יהושע בן לוי:
משום ניקור.

ולימא ליה - משום ניקור!?
כדעולא,
דאמר עולא:
כי גזרי גזירתא במערבא,
לא[5] מגלו טעמא עד תריסר ירחי שתא,
דלמא[6] איכא איניש דלא סבירא ליה ואתי לזלזולי בה.

מגדף בה רבי ירמיה:
אלא מעתה -
יבשה תשתרי, ישן תשתרי!
דאמר רבי חנינא:
יבש -[7] מותר, אין מניחו ליבש,
ישן -[8] מותר, אין מניחו לישן!?
אמר רבי חנינא:
לפי[9] שאי אפשר לה בלא צחצוחי חלב.

ושמואל אמר:
מפני שמעמידין אותה בעור[10] קיבת נבילה.
הא קיבה גופא שריא.

ומי[11] אמר שמואל הכי?
והתנן (חולין ח:ה):
קיבת הנכרי[רנ] ושל נבילה -
הרי זו אסורה;
והוינן בה:

רש"י

[1] חשוק שפתותיך. כדמתרגמינן וחשוקיהם וכבושיהן:
[2] ואל תבהל להשיב. ואל תדקדק להקשות לו:
[3] גזרה חדשה. מקרוב גזרו על הגבינה:
[4] ואין מפקפקין בה. ואין מפרשין טעמה כדמפרש ואזיל מפקפקין לשון חטיטה בדבר סתום לפשפשו ובלע"ז פוריי"ר^ כמו (סוכה טו.) מפקפק ונוטל אחת מבינתיים:
[5] לא מגלו טעמא. למה גזרו עליו:
[6] דלמא איכא. דלית ליה ההוא טעמא ולא בדיל מיניה ומזלזל בה אבל השתא דלא מגלו טעמא דמלתא בדלי מיניה כ"ע דסברי קמו רבנן במלתא דאתי מיניה חורבא ואנן הוא דלא בקיאינן בטעמא:
[7] יבש מותר. כל גילוי שיבש מותר דארס של נחש אילו היה שם לא היה מניחו ליבש:
[8] ישן מותר וכו'. יין ושכר שנתגלו כשהם חדשים והמתין להם עד שנתיישנו מותר דאי היה בו ארס של נחש לא היה מניחו ליישן:
[9] לפי שא"א לגבינה בלא צחצוחי חלב. בין גומא של גבינה נשאר מן החלב וחלב שחלבו גוי^ ואין ישראל רואהו אסור דלמא עריב ביה חלב טמא וחלב טמא אינו עומד ואם עירב טמא בטהור הטמא נשאר עם נסיובי דחלבא הטהור שקורין מישג"א וחלב טמא אסור מן התורה ובבכורות (ו:) ילפינן לה ויש לחוש שבגומות נשאר ממנו:
[10] בעור קיבת נבלה. ועור לאו פירשא הוא ואסור:
[11] ומי אמר שמואל. דעור קיבת נבלה דאסורה אבל קיבה עצמה דנבלה דהיינו חלב הקרוש הכנוס במעי הטלה שריא אלמא פירשא בעלמא הוא:

אטו דנכרי[רנא] לאו נבלה היא?
ואמר שמואל: חדא קתני:
קיבת שחיטת נכרי - נבלה ואסורה!?[רנב]

לה: לא קשיא, *
כאן -[12] קודם חזרה,
כאן -[13] לאחר חזרה,
ומשנה[14] לא[15] זזה ממקומה.

רב מלכיא משמיה דרב אדא בר אהבה אמר:
מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר.

רב חסדא אמר:
מפני שמעמידין[16] אותה בחומץ.

רב נחמן בר יצחק אמר:
מפני שמעמידין אותה בשרף הערלה.
כמאן?
כי האי תנא דתניא (ערלה א:ז):
רבי אליעזר אומר:
המעמיד בשרף הערלה - אסור!?[רנג]
אפילו תימא - רבי יהושע,
עד כאן לא פליג רבי יהושע עליה דרבי אליעזר -
אלא בקטפא[17] דגוזא,
אבל בקטפא דפירא -[18] מודי.

והיינו דתנן (שם):
אמר רבי יהושע:
שמעתי בפירוש,
שהמעמיד בשרף העלין, ובשרף העיקרין - מותר,
בשרף הפגין - אסור, מפני שהוא פרי.[רנד]

בין לרב חסדא,
בין לרב נחמן בר יצחק,
תתסר בהנאה!?
קשיא.

דרש רב נחמן בריה דרב חסדא:
מאי דכתיב (שיר השירים א,ג): "לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים"?
למה תלמיד חכם דומה?
לצלוחית של פלייטין,
מגולה -[1] ריחה נודף,

רש"י

[12] כאן קודם חזרה. אותה משנה דשחיטת חולין דקיבת נכרי^ נבלה ואסורה נשנית קודם שחזר בו ר' יהושע מדבריו שאמר לו לר' ישמעאל מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה וסבר לאו פירשא היא:
[13] וכאן לאחר חזרה. הך דשני שמואל מפני שמעמידין אותה בעור אבל קיבה עצמה שריא לאחר חזרה שחזר בו ר' יהושע מפני תשובתו של ר' ישמעאל:
[14] ומשנה. הנשנית בשחיטת חולין (קטז.) קודם חזרה:
[15] לא זזה ממקומה. לא עקרוה לגמרי דהואיל ונשנית נשנית אבל אין הלכה כמותה שהרי חזר בו:
[16] שמעמידין אותה בחומץ. שהחומץ מעמיד חלב ולקמן פריך לה א"כ ליתסר בהנאה:
[17] בקטפא דגוזא. בשרף היוצא מן העץ:
[18] אבל בקטפא דפירי. בשרף הפירי עצמו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מכוסה - אין ריחה נודף.
ולא עוד,
אלא דברים שמכוסין ממנו מתגלין[2] לו,
שנאמר (שם): "עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ", קרי ביה עלומות.

ולא עוד,
אלא שמלאך המות אוהבו,
שנאמר: "עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ",
קרי ביה על מות.

ולא עוד,
אלא שנוחל שני עולמות,
אחד העולם הזה ואחד העולם הבא,
שנאמר: עלמות, קרי ביה עולמות.

משנה (ו):

ואלו דברים של גוים[רנה] אסורין, ואין איסורן איסור הנאה:
חלב שחלבו גוי[רנו] ואין ישראל רואהו,
והפת, והשמן שלהן;
רבי[3] **ובית דינו** התירו בשמן;[רנז]
והשלקות,[4] וכבשין[5] שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ,
וטרית[6] טרופה,[7]
וציר[8] שאין בה דגה כלבית שוטטת בו,
והחילק,[9] וקורט של חלתית,[10] ומלח[11] סלקונדרית -[רנח]
הרי אלו אסורין, ואין איסורן איסור הנאה.

גמרא:

חלב למאי ניחוש לה?
אי משום איחלופי,
טהור - חיור,
טמא - ירוק!
ואי משום איערובי - ניקום,[12]
דאמר מר:
חלב טהור - עומד,
חלב טמא - אינו עומד!?
אי דקא בעי לגבינה - הכי נמי,
הכא במאי עסקינן?
דקא בעי ליה לכמכא.[13]

ונשקול מיניה קלי[14] וניקום!?
כיון דבטהור נמי איכא נסיובי[15] דלא קיימי -
ליכא[16] למיקם עלה דמילתא.
ואי[17] בעית אימא -
אפילו תימא דקבעי לה לגבינה -
איכא[18] דקאי ביני[19] אטפי.

והפת.

אמר **רב כהנא** אמר **רבי יוחנן**:
פת לא הותרה בבית דין.
מכלל דאיכא מאן דשרי?
אין,
דכי אתא **רב דימי** אמר:
פעם אחת יצא **רבי** לשדה,
והביא גוי[רנט] לפניו פת פורני[20] מאפה סאה,
אמר **רבי**:
כמה נאה פת זו,
מה ראו **חכמים** לאוסרה;
מה ראו **חכמים**?
משום חתנות!
אלא,
מה ראו **חכמים** לאוסרה[21] בשדה;
כסבורין העם - התיר **רבי** הפת,
ולא היא,
רבי לא התיר את הפת.

רב יוסף, ואיתימא **רב שמואל בר יהודה** אמר:
לא כך היה מעשה,
אלא אמרו:
פעם אחת הלך **רבי** למקום אחד,
וראה פת דחוק לתלמידים,
אמר **רבי**:
אין כאן פלטר?
כסבורין העם לומר -
פלטר גוי,[רס]

רש"י

[1] **מגולה ריחה נודף**. והיינו דכתיב שמן תורק שמך כשמגלין אותה ומריקין שמנה כלומר כשאתה מלמד תורה לתלמידים אז יצא לך שם:
[2] **מתגלין לו**. מעצמן בלא טורח כשהוא מלמדן:
[3] **מתני'**: **ר' ובית דינו התירו את השמן**. לא גרסי' דהא לאו איהו שרייה אלא ר' יהודה נשיאה בר בריה שרייה כדאמר בגמ' מסתמיך ואזיל רבי יהודה נשיאה ור' יהודה נשיאה דגמ' היינו רבי יהודה הנשיא בנו של ר"ג בר' שהיה בימי האמוראים וה"נ אמרינן בגמרא ר' יהודה הנשיא בנו של ר"ג הורה כו' ואילו רבי בנו של רשב"ג היה כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (ב"מ פד:):
[4] **והשלקות**. כל דבר שבישלו גוי^ ואפילו בכלי טהור וכולהו משום חתנות:
[5] **וכבשין**. לכבוש דגים וירק וראש ורגלים של בהמה בחומץ:
[6] **וטרית**. מין דגים קטנים מלוחים:
[7] **טרופה**. שנטרפו ונשתברו הדגים ואין ניכרין הלכך חיישי לטמאים:
[8] **וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו**. שדרך כלבית ליגדל מאליה בציר של דגים טהורים ואם יש ציר דג טמא עמו לא תגדל כלבית בו והיא עצמה טמאה:
[9] **והחילק**. מין דגים קטנים טהורים והיא סולתנית ואין לה סנפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאחר זמן סנפיר וקשקשת וקיימא לן דמותרת ואמר בגמרא מפני מה אסרוה מפני שעירבונה עולה עמה דגים טמאים הדומים לה הלכך לא שנא טרופה ול"ש אינה טרופה איכא למיחש לאחד מאלף ביניהם דדמו ליה ולא מינכרי אבל טרית אין שקץ דומה לה הלכך כי אינה טרופה שריא:
[10] **חלתית**. מין פירי הוא שקורין לזר"א בלע"ז ומחתכין את קרטיו בסכין ואסור משום שמנוניתא דסכינא:
[11] **ומלח סלקונדרי**.~ מפרש בגמ' (לקמן לט:):
[12] **גמ'**: **ניקום**. יעמידנו ע"י קיבה לגבינה:

רש"י

[13] **לכמכא**. מאכל:
[14] **קלי**. מעט:
[15] **נסיובי**. מישג"א:
[16] **ליכא למיקם עלה דמלתא**. שמא נתערב בו חלב טמא וכשהעמידו עומד טהור שבו והטמא נשאר עם הנסיובי הלכך אין זה נסיון להכשיר הראשונים לאכול אבל לגבינה סלקא דעתא השתא דמותר:
[17] **ואי בעית אימא**. אפילו לגבינה נמי אסור:
[18] **דאיכא**. נסיובי דקיימי בגבינה:
[19] **ביני אטפי**. בתוך הגומות שבגבינה וחיישינן שמא מן החלב טמא שלא עומד נשאר עם הנסיובי בגומות:
[20] **פורני**. הוא תנור שהוא גדול ופיו מן הצד וכל תנור שבמשנה קטן הוא ומקום שפיתת ב' קדירות ופיו למעלה:
[21] **לאוסרה בשדה**. דליכא למיחש לאימשוכי דאקראי בעלמא הוא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

והוא לא אמר אלא פלטר ישראל.

אמר רבי חלבו:
אפילו למאן דאמר: פלטר גוי,[רסא]
לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל,
אבל במקום דאיכא פלטר ישראל - לא;
ורבי יוחנן אמר:
אפילו למאן דאמר: פלטר גוי -[רסב]
הני מילי בשדה,
אבל בעיר - לא, משום חתנות.

איבו הוה מנכית[1] ואכיל פת אבי[2] מצרי,
אמר להו רבא, ואיתימא רב נחמן:[רסג]
לא תשתעו מיניה דאיבו,[רסד]
דקאכיל לחמא דארמאי.

והשמן שלהן.

שמן,
רב אמר: דניאל גזר עליו;
לו. ושמואל אמר: * זליפתן[3] של כלים טמאים אוסרתן.

אטו כולי עלמא אוכלי טהרות נינהו!?
אלא,
זליפתן של כלים אסורין אוסרתן.

אמר ליה שמואל לרב:
בשלמא לדידי דאמינא:
זליפתן של כלים אסורין אוסרתן -
היינו דכי אתא רב יצחק בר שמואל בר מרתא ואמר:
דריש רבי שמלאי בנציבין:
שמן,
רבי יהודה הנשיא[רסה] ובית דינו נמנו עליו והתירוהו;
קסבר -
נותן טעם לפגם מותר;

אלא לדידך דאמרת דניאל גזר עליו,
דניאל גזר ואתא רבי יהודה הנשיא ומבטל ליה?
והתנן (עדיות א:ה):
אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו,
אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין!?
אמר ליה:
שמלאי לודאה קא אמרת?
שאני לודאי[4] דמזלזלו.

אמר ליה: אשלח ליה.
איכסיף.

אמר רב:
אם[5] הם לא דרשו -

רש"י

[1] מנכית. נושך:
[2] אבי מצרי. בשדות אצל המצרים:
[3] זליפתן. פליטתן שפולטין ומזיעין שמנונית איסור שבלעו:
[4] לודאי. מזלזלי במידי דרבנן:

אנן לא דרשינן?[6]
והכתיב (דניאל א,ח):
"וַיָּשֶׂם דָּנִיֵּאל עַל לִבּוֹ,
אֲשֶׁר לֹא יִתְגָּאַל בְּפַתְבַּג הַמֶּלֶךְ וּבְיֵין מִשְׁתָּיו",
בשתי משתאות הכתוב מדבר,
אחד - משתה יין, ואחד - משתה שמן.
רב סבר - "עַל לִבּוֹ" שם ולכל ישראל הורה,
ושמואל סבר - "עַל לִבּוֹ" שם ולכל ישראל לא הורה.

ושמן דניאל גזר?
והאמר באלי אבימי נותאה משמיה דרב:
פיתן ושמנן, יינן ובנותיהן,
כולן משמנה[7] עשר דבר הן!
וכי תימא -
אתא דניאל גזר ולא קיבל,
ואתו תלמידי דהלל ושמאי וגזור וקיבל;
אם כן -
מאי[8] אסהדותיה דרב!?
אלא,
דניאל גזר עליו בעיר,[9]
ואתו אינהו וגזור אפילו בשדה.

ורבי יהודה הנשיא,
היכי מצי למישרא תקנתא דתלמידי שמאי והלל?
והתנן (שם):
אין בית דין יכול לבטל דברי בית דין חבירו,
אלא אם כן גדול הימנו בחכמה ובמנין!
ועוד -
הא אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
בכל[10] יכול לבטל בית דין דברי בית דין חבירו,
חוץ משמונה עשר דבר,
שאפילו יבא אליהו ובית דינו אין שומעין לו!?

אמר רב משרשיא:
מה טעם?
הואיל ופשט איסורו ברוב ישראל;
שמן - לא פשט איסורו ברוב ישראל,
דאמר רבי שמואל בר אבא אמר רבי יוחנן:
ישבו רבותינו,[11]
ובדקו על שמן שלא[12] פשט איסורו ברוב ישראל,
וסמכו רבותינו על דברי רבן שמעון בן גמליאל
ועל דברי רבי אלעזר ברבי[רסו] צדוק,

רש"י

[5] אם הם לא דרשו. אם ר' יהודה הנשיא לא דרש את המקרא להבין שדניאל גזר עליו וסבר דבי דינא אחרינא גזר עליו משום זליפת כלים ושרייה:
[6] אנן לא דרשינן. בתמיה:
[7] שמונה עשר דבר. ב"ש וב"ה יחד נמנו וגזרו עליהם בפ"ק דשבת (יג:) ולקמן פריך בנותיהן דאורייתא היא:
[8] מאי אסהדותיה דרב. דאמר דדניאל גזר עליו כיון דדריה לא קביל מיניה לאו גזרה היא:
[9] בעיר. משום חתנות:
[10] בכל יכול לבטל בית דין גזירת ב"ד חבירו. שגזר על דבר המותר ובלבד שיהא גדול ממנו:
[11] רבותינו. רבי יהודה הנשיא:
[12] לא פשט. עדיין לא החזיקו רובם באותה הגזירה לנהוג בו איסור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שהיו אומרים:
אין גוזרין גזירה על הצבור,
אלא אם כן רוב צבור יכולין לעמוד בה;
דאמר **רב אדא בר אהבה**:
לו: מאי קראה? רסז *
"בַּמְּאֵרָה[1] אַתֶּם נֹאָרִים,
וְאֹתִי אַתֶּם קֹבְעִים הַגּוֹי כֻּלּוֹ" (מלאכי ג,ט),
אי איכא "גּוֹי כֻּלּוֹ" - אין,
אי לא - לא.

גופא:
אמר **באלי** אמר **אבימי נותאה משמיה דרב**:
פיתן ושמנן, יינן ובנותיהן,
כולן משמונה עשר דבר הן.

בנותיהן מאי היא?
אמר **רב נחמן בר יצחק**:
גזרו על בנותיהן נידות[2] מעריסותן.

וגניבא משמיה **דרב** אמר:
כולן משום עבודה זרה רסח גזרו בהן,
דכי אתא **רב אחא בר אדא** אמר **רבי יצחק**:
גזרו על פיתן משום שמנן;
מאי אולמיה דשמן מפת?
אלא,
על פיתן ושמנן משום[3] יינן,
ועל יינן משום בנותיהן,
ועל[4] בנותיהן משום דבר אחר,
ועל[5] דבר אחר משום דבר אחר.

בנותיהן - דאורייתא היא,
דכתיב (דברים ז,ג): "לֹא תִתְחַתֵּן בָּם"!?
דאורייתא - שבעה גוים, רסט
אבל שאר אומות - רע לא,
ואתו אינהו וגזור אפילו דשאר אומות. רעא

ולרבי שמעון בן יוחי דאמר:
"כִּי יָסִיר אֶת בִּנְךָ מֵאַחֲרַי" (שם,ד),
לרבות כל המסירות;
מאי איכא למימר?
אלא דאורייתא - אישות דרך חתנות,
ואתו אינהו גזור - אפילו דרך זנות.

זנות נמי בבית דינו של שם גזרו,
דכתיב (בראשית לח,כד):
"וַיֹּאמֶר יְהוּדָה הוֹצִיאוּהָ וְתִשָּׂרֵף"!?
אלא,

רש"י

[1] **במארה אתם נארים.** אתם מקבלין עליכם גזירה בארור ובקללה ונאסר עליכם ואח"כ אותי אתם קובעים גוזלים שאתם נהנים שוב מן הארורים:
[2] **מעריסתן.** מקטנותן שהן שוכבות בעריסה שקורין בריי"ץ:
[3] **משום יינן.** שהיין בוער בו ומביאו לידי בנותיהן:
[4] **ובנותיהן אסורין משום דבר אחר.** עבודה זרה:^
[5] **ועל דבר אחר שלא הוזכר כאן גזרו משום דבר אחר.** ולא משום ע"ז^ לקמן מפרש לה:

דאורייתא גוי רעב הבא על בת ישראל,
דמשכה בתריה,
אבל ישראל הבא על גויה רעג לא,
ואתו אינהו גזור אפילו ישראל הבא על הגויה. רעד

ישראל הבא על גויה - רעה
הלכה למשה מסיני היא,
דאמר מר:
הבועל ארמית - קנאין[6] פוגעין[7] בו!?
דאורייתא רעו בפרהסיא וכמעשה שהיה,
ואתו אינהו גזור אפילו בצינעא.

בצינעא נמי,
בית דינו של חשמונאי גזרו,
דכי אתא **רב דימי** אמר:
בית דינו של חשמונאי גזרו ישראל הבא על גויה - רעז
חייב משום נשג"א;[8]
כי אתא **רבין** אמר:
משום נשג"ז!?[9]
כי גזרו בית דינו של חשמונאי - ביאה,
אבל ייחוד - לא,
ואתו אינהו גזור אפילו ייחוד.

ייחוד נמי בית דינו של דוד גזרו,
דאמר **רב יהודה**:
באותה שעה גזרו על ייחוד!?
אמרי:
התם - ייחוד דבת ישראל,
אבל ייחוד דגויה - רעח לא;
ואתו אינהו גזרו אפילו אייחוד דגויה. רעט

ייחוד דבת ישראל דאורייתא[10] היא,
דאמר **רבי יוחנן** משום **רבי שמעון בן יהוצדק**:
רמז לייחוד מן התורה מנין?
שנאמר (דברים יג,ז):
"כִּי יְסִיתְךָ אָחִיךָ בֶּן אִמֶּךָ",
וכי בן אם מסית,
בן אב אינו מסית?
אלא,
בן מתייחד עם אמו,
ואין אחר מתייחד עם כל עריות שבתורה!?

רש"י

[6] **קנאים.** בני אדם המקנאין קנאתו של מקום לנקום נקמותיו:
[7] **פוגעין בו.** בשעת בעילה לפי שאינו במיתת ב"ד וכמעשה שהיה דזמרי וכזבי:
[8] **נשג"א.** גזרו עליהן משום נדה דרבנן ואע"ג דנכרית^ אין דמה מטמאה מן התורה שהרי היא כבהמה חכמים גזרו עליה ומשום שפחה משום גויה^ כאילו מתחתן בה דרך אישות ומשום אשת איש דבעולת בעל יש להן לבני נח דכתיב והיא בעולת בעל וישראל הרגיל בכך הואיל ובא עליה בנדתה אתי למיבעל נמי נדה ישראלית ואתי למינסב שפחה ועבר משום לא יהיה קדש ואתי למנסבה לגויה^ ועבר אלא תתחתן ואתי למיבעל אשת איש ישראל:
[9] **משום נשג"ז.** נדה שפחה גויה^ זונה שאם כהן הוא יש כאן משום לאו דזונה ולא לאו ממש אלא גזירה משום זונה ישראלית שנבעלה לאסור לה:
[10] **דאורייתא.** דמייחדא בהדיה כו' לא גרסי' וה"ג כי גזור רבנן בית חשמונאי ביאה אבל ייחוד לא כו' ואתו אינהו תלמידי שמאי והלל:
[11] **באותה שעה.** מעשה אמנון ותמר והא דרב יהודה בסנהדרין בפ' כ"ג:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ייחוד דאורייתא דאשת איש,
ואתא דוד וגזר אפילו אייחוד דפנויה,
ואתו תלמידי בית שמאי ובית הלל,
גזור אפילו אייחוד דגויה.[רפ]

מאי על דבר אחר משום דבר אחר?
אמר רב נחמן בר יצחק:
גזרו על תינוק גוי[רפא] שיטמא[1] בזיבה,
שלא יהא תינוק ישראל רגיל אצלו במשכב זכור;

דאמר רבי זירא:
צער[2] גדול היה לי אצל רבי אסי,
ורבי אסי אצל רבי יוחנן,
ורבי יוחנן אצל רבי ינאי,
ורבי ינאי אצל רבי נתן בן עמרם,
ורבי נתן בן עמרם אצל רבי:
תינוק גוי[רפב] מאימתי מטמא בזיבה?
ואמר לי: בן יומו,
וכשבאתי אצל רבי חייא,
אמר לי: בן תשע שנים ויום אחד,
וכשבאתי והרציתי דברי לפני רבי,
אמר לי: הנח דברי ואחוז דברי רבי חייא דאמר:
תינוק גוי[רפג] אימתי מטמא בזיבה?
לז. בן תשע שנים ויום אחד, *
הואיל[3] וראוי לביאה - מטמא נמי בזיבה.

אמר רבינא:
הלכך הא תינוקת גויה[רפד] בת שלש שנים ויום אחד,
הואיל וראויה לביאה - מטמאה נמי בזיבה.

פשיטא!?[4]
מהו[5] דתימא?
האי ידע לארגולי,
והא לא ידעה לארגולי;
קא משמע לן.

מיסתמיך ואזיל רבי יהודה נשיאה
אכתפיה דרבי שמלאי שמעיה,
אמר ליה: שמלאי,
לא היית אמש בבית המדרש כשהתרנו את השמן?
אמר לו:
בימינו תתיר אף את הפת.
אמר לו:
אם כן - קרו לן בית דינא שריא,
דתנן (עדיות ח:ד):

רש"י

[1] שיטמא בזיבה. אפי' לא ראה גזרו עליו להיות כזב:
[2] צער גדול היה לי כו'. כלומר טורח גדול היה לי אצלו בשאילה זו ששאלתיה ממנו כמה פעמים ולא היה בידו:
[3] הואיל וראוי לביאה כו'. דטעמא דגזירת זיבה משום ביאה הואי כדאמרן שלא יהא תינוק של ישראל רגיל אצלו במשכב זכור הלכך לא גזרו עליה עד דחזי לביאה:
[4] פשיטא. כיון דתינוק משעה שראוי ה"ה לתינוקת:
[5] מהו דתימא. האי תינוק כשראוי לביאה הוא ערום לארגולי להמשיך ישראל אצלו אבל תינוקת בת ג' אע"ג דבת ביאה היא אין בה ערמומית דלא ידעה לארגולי עד שתהא בת תשעה לא נגזר עליה קמ"ל:

העיד רבי יוסי בן יועזר איש צרידה
על אייל[6] קמצא - דכי;[רפה][7]
ועל[8] משקה בית מטבחיא - דכן;[9]
ועל דיקרב[10] למיתא - מסאב;
וקרו ליה: יוסי[רפו] שריא.

אמר ליה:
התם שרא[11] תלת, ומר שרא חדא,
ואי שרי מר חדא אחריתי,
אכתי תרתין הוא דהויין.
אמר ליה: אנא שראי אחריתי.

מאי היא?
דתנן (גיטין ז:ח):
הרי[רפז] זה גיטך,
אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש;
ומת בתוך שנים עשר חודש -
אינו[12] גט;
ותני עלה:
ורבותינו התירוה לינשא;
ואמרינן:
מאן רבותינו?
אמר רב יהודה אמר שמואל:
בית דינא דשרו משחא.

סברי לה כרבי[13] יוסי דאמר:
זמנו של שטר מוכיח עליו;
ואמר רבי אבא בריה דרבי חייא בר אבא:
רבי[14] יהודה הנשיא הורה,
ולא הודו לו כל[15] שעתו,
ואמרי לה:
כל סייעתו.

אמר ליה רבי אלעזר[רפח] להוא סבא:
כי[1] שריתוה - לאלתר שריתוה, דלא אתי;

רש"י

[6] אייל קמצא. מין חגב הוא:
[7] דכן. שהוא טהור ומותר באכילה:
[8] ועל משקה בית מטבחיא. הדם והמים שהן בבית המטבחיים שבעזרה:
[9] דכן. לא גזרו עליהם טומאת משקין ופלוגתא היא לקמן רב אמר דכן ממש דסבר אין משקין מקבלין טומאה אלא מדרבנן ובהני לא גזור ושמואל אמר דכן מלטמא טומאת אחרים אבל טומאת עצמן יש בהן קסבר שמואל יש למשקין טומאה מן התורה להיטמא ולא מצו רבנן לדכינהו:
[10] ועל דיקרב למיתא מסאב. הנוגע במת טמא ולקמן פריך הא דאורייתא היא ועוד הא חומרא היא ויוסף אסרא מיבעי ליה:
[11] שרא תלת. דהא לקמן מפרש דהאי על דיקרב למיתא מסאב קולא היא:
[12] אינו גט. דהא לא אמר שיהא גט אלא עד י"ב חודש והוא כבר מת ואין יכול לגרש וזקוקה ליבם אם אין לו בן אבל אי אמר מעכשיו יהא גט אם לא באתי עד י"ב חודש ומת בתוך כך הרי זה גט ואינה זקוקה ליבם:
[13] כר' יוסי. בב"ב בפרק יש נוחלין (קלו.) הכותב כל נכסיו לבנו לאחר מותו צריך שיכתוב מהיום ולאחר מיתה דלהוי משמע גופא מהיום שלא אהא רשאי למכרם ופירא לאחר מיתה ואם לא כתב מהיום אלא לאחר מיתה לא אמר כלום ויירשו אחיו עמו או אם היה עליו בע"ח מאוחר לאחר מתנה זו בע"ח גובה את חובו רבי יוסי אמר אינו צריך דלהכי כתיב זמן בשטר לומר מעכשיו תהא מתנה מגופה של קרקע ופירות לאחר מיתה דאי לא בעי למיתב ליה אלא לאחר מיתה למה כתב זמן בשטר וה"נ זמנו של גט מוכיח דה"ק ליה מעכשיו יהא גט אם לא באתי ותנאה בעלמא הוא וכי לא אתא איקיים תנאה:
[14] רבי יהודה הנשיא. בן בנו של רבי היה הורה שהיא מותרת לינשא:
[15] כל שעתו. כל ימיו נחלקו עליו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

או דלמא -
לאחר שנים עשר חודש,
דהא איקיים ליה תנאיה?

ותיבעי לך אמתניתין,
דתנן (שם):
הרי זה גיטך מעכשיו,
אם לא באתי מכאן עד שנים עשר חודש;
ומת בתוך שנים עשר חודש -
הרי זה גט;[רפט]

ותיבעי לך -
לאלתר[2] הוי גיטא,
דהא לא אתא;

או דלמא -
לאחר שנים עשר חודש,
דהא איקיים ליה תנאיה!?
אין[3] הכי נמי;
אלא[4] משום דהוית בההוא מניינא.

אמר אביי:
הכל[5] מודים -
לכשתצא חמה מנרתיקה -
לכי[6] נפקא קאמר לה,
וכי מיית בליליא - לא הוי גיטא;[רצ]
על[7] מנת שתצא חמה מנרתיקה -
מעכשיו[8] קאמר לה,
וכי מיית בליליא - הוי גיטא,[רצא]
דאמר[9] רב הונא אמר רב:[רצב]
כל האומר על מנת - כאומר מעכשיו דמי;
לא[10] נחלקו אלא באם תצא,

רש"י

[1] לאלתר שריתוה. כששמעו בו שמת:
[2] ה"ג לאלתר שריתוה דודאי לא אתי עוד:
[3] אין ה"נ. דאיכא למיבעי אמתניתין:
[4] אלא. להכי בעינן בעיין לה אקמייתא משום דהוית בההוא מניינא דרבי יהודה נשיאה דשרייה וידעת לאימת שרייה ומדרבי יהודה נשמע למתני' להיכא דאמר לה מעכשיו:
[5] הכל מודים. ואפילו רבי יוסי היכא דאמר לה בהאי לישנא הרי זה גיטך לכשתצא חמה מנרתיקה:
[6] לכי נפקא לה קאמר לה. דליהוי גיטא ומקמי הכי לא ליהוי גיטא ואי מיית בליליא לאו גיטא הוא ואע"ג דא"ר יוסי זמנו של שטר מוכיח עליו וכמאן דכתיב ביה מהיום דמי ה"ל כמהיום ולאחר מיתה ותנן מהיום ולאחר מיתה גט ואינו גט דמספקא האי לאחר מיתה אי תנאה הוי והכי משמע מהיום יהא גט אם אמות אי חזרה הוה דהדר ביה ממאי דאמר מהיום ולא דמי למתנה שכתוב בה מהיום ולאחר מיתה דהתם הכי קאמר גופא מהיום קני ופירא לאחר מיתה אבל גט ליכא למימר הכי וכי האי גוונא מפרש לה ביש נוחלין (ב"ב קלו.):
[7] ע"מ שתצא חמה מנרתיקה. ודכוותה הכא על מנת שלא אבוא כל שנים עשר חודש:
[8] מעכשיו קאמר. דליהוי גיטא ע"מ שתתקיים תנאי זה וכי מקיים תנאי זה ונפקא חמה איגלאי מילתא למפרע דבשעת מסירה הוי גט ואע"ג דמיית בליליא ה"ל גט מחיים ודכוותיה מת בתוך י"ב חודש הרי נתקיים התנאי שלא בא וה"ל גט למפרע:
[9] דאמר רב הונא כל האומר ע"מ כאומר מעכשיו דמי. ע"מ ודאי תנאה משמע וה"ק מעכשיו יהא גט ע"מ שיתקיים תנאי זה וכל אימת דמתקיים תנאה ה"ל גט למפרע:
[10] לא נחלקו אלא באם תצא. ומת בליליא דכוותיה התם באם לא באתי דאמרינן התם בפ' מי שאחזו קורדיקוס (גיטין עב. עז.) אם שתי לשונות משמע משמע מעכשיו ומשמע לכשיתקיים אמר מהיום גלי דעתיה דמעכשיו לא אמר מהיום הוי משמע לכשיתקיים הלכך ר' יהודה הנשיא סבר לה כרבי יוסי דאמר דאף על גב דלא כתב מהיום זמנו של שטר מוכיח עליו כמאן דכתב מהיום דמי וה"ל כמהיום אם מתי דאמרינן במסכת גיטין (עב:) תנאה הוא וכי מיית הוי גיטא

רבי יהודה הנשיא סבר לה כרבי יוסי דאמר:
זמנו של שטר מוכיח עליו,
והוה ליה - כמהיום אם מתי, כמעכשיו אם מתי;
ורבנן לא סברי לה כרבי[רצג] יוסי,
והוה ליה - כזה גיטך אם מתי גרידא.

גופא (עדיות ח:ד):
העיד רבי יוסי בן יועזר איש צרידה
על אייל קמצא - דכן;
ועל משקה בית[רצד] מטבחיא - דכן;
ועל דיקרב למיתא - מסאב.
וקרו ליה: יוסי[רצה] שריא.

מאי אייל קמצא (שם)?
רב פפא אמר: שושיבא;[11]
ורב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר: סוסביל.

רב פפא אמר: שושיבא.
וקמיפלגי[12] בראשו ארוך,
מר סבר - ראשו ארוך - אסור,
ומר סבר - ראשו ארוך - מותר.

לז: רב חייא בר אמי משמיה דעולא אמר: * סוסביל.[13]
בראשו ארוך כולי עלמא לא פליגי דאסור,
והכא בכנפיו[14] חופין את רובו על ידי הדחק קמיפלגי,
מר סבר - רובא כל דהו בעינן,
ומר סבר - רובא[15] דמנכר בעינן.

ועל משקה בית[רצו] מטבחיא - דכן (שם).
מאי דכן (שם)?
רב אמר:
דכן ממש;
ושמואל אמר:
דכן מלטמא אחרים,
אבל טומאת עצמן יש בהן.

רב אמר:
דכן ממש.
קסבר -

רש"י

למפרע מחיים ורבנן לית להו דרבי יוסי וה"ל כאם מתי גרידא דאמרינן התם דלשון אם כי לא אמר מהיום משמע לכשאמות קאמר וה"נ משמע ולכשתצא ולכשלא אבוא וה"ל גט לאחר מיתה:
[11] שושיבא. מין חגב וראשו ארוך:
[12] וקמיפלגי. יוסי בן יועזר ורבנן בראשו ארוך דסימני חגבים טהורים נפקא לן מארבה סלעם חרגול חגב ופליגי תנאי באלו טריפות (חולין סו.) בראשו ארוך איכא דדאין ליה בכלל ופרט דאין בכלל אלא מה שבפרט הני מיני שרי אבל מין אחרינא לא וכל מינא דהני אין ראשו ארוך ואיכא דדאין בכלל ופרט וכלל ומרבי כל כעין הפרט לא ראי ארבה כראי סלעם וכו' הצד השוה שבהן שיש להן ד' רגלים ד' כנפים ויש להן קרסולין וכנפיו חופין את רובו אף אני אביא כל שיש לו ד' סימנים הללו:
[13] סוסביל. אין ראשו ארוך אבל אין כנפיו חופין את רובו לראות לעינים אלא בצמצום ע"י מדידה:
[14] ה"ג בכנפיו חופין את רובו ע"י הדחק קמיפלגי. ולא גרסינן וקרסולין דהני קרסוליים לא חפו מידי שהן ב' רגלים ארוכין מן הארבעה ובהן הוא מדלג והיינו כרעים ממעל לרגליו לנתר וגו':
[15] רובא דמינכר. רוב הנראה לעינים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

טומאת[1] משקין דרבנן,
וכי גזור רבנן טומאה - במשקין דעלמא,
אבל במשקה בית[רצז] מטבחיא - לא גזרו רבנן.

ושמואל אמר:
דכן מלטמא אחרים,
אבל טומאת עצמן - יש בהן.
קסבר -
טומאת משקין דאורייתא, לטמא[2] אחרים דרבנן,
וכי גזרו רבנן - במשקין דעלמא,
במשקין בית[רצח] מטבחיא - לא גזרו.

ועל דיקרב למיתא - מסאב;
וקרו ליה: יוסי[רצט] שריא (שם).
יוסי[ש] אסרא מיבעי ליה!
ועוד -
דאורייתא היא,
דכתיב (במדבר יט,טז):
"וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה בַּחֲלַל חֶרֶב אוֹ בְּמֵת" וגו'!?
דאורייתא -
דיקרב טמא, דיקרב בדיקרב טהור,
ואתו[3] אינהו וגזור אפילו דיקרב בדיקרב,
ואתא[4] איהו ואוקמה אדאורייתא.

דיקרב בדיקרב נמי דאורייתא הוא,
דכתיב (שם,כב):
"וְכֹל אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא"!?
אמרוה רבנן קמיה דרבא
משמיה דמר זוטרא בריה דרב נחמן
דאמר משמיה דרב נחמן:
דאורייתא דיקרב בדיקרב בחיבורין - טומאת שבעה,
שלא בחיבורין - טומאת ערב,
ואתו אינהו וגזור אפילו שלא בחיבורין - טומאת שבעה,
ואתא איהו ואוקמה אדאורייתא.

דאורייתא מאי היא?
דכתיב (שם,יא):
"הַנֹּגֵעַ בְּמֵת לְכָל נֶפֶשׁ אָדָם וְטָמֵא שִׁבְעַת יָמִים",
וכתיב (שם,כב):
"וְכֹל[5] אֲשֶׁר יִגַּע בּוֹ הַטָּמֵא יִטְמָא",
וכתיב (שם):
"וְהַנֶּפֶשׁ הַנֹּגַעַת תִּטְמָא עַד הָעָרֶב",
הא כיצד?

רש"י

[1] **טומאת משקין דרבנן.** ובמסכת פסחים (טז.) פרכינן והכתיב וכל משקה אשר ישתה וגו' ומשני מאי יטמא הכשר:
[2] **לטמא אחרים.** אבל טומאת עצמן מדאורייתא רמיא עלייהו אם נטמא:
[3] **ואתו אינהו גזור על דיקרב בדיקרב ואתא איהו.** יוסף ואסהיד על דיקרב למיתא מסאב דהא דאורייתא היא אבל דיקרב בדיקרב לא גזרינן עליה והיינו יוסף שריא:
[4] **ואתא איהו ואוקמיה אדאורייתא.** והכי קאמר על דיקרב למיתא מסאב טומאת שבעה אבל דיקרב בדיקרב לא מסאב אלא טומאת ערב:
[5] **וכל אשר יגע בו הטמא יטמא.** אותו שנגע במת קרי טמא וקאמר כל מי שיגע בו אותו טמא יטמא:

כאן - בחיבורין,[6]
כאן - שלא[87] בחיבורין.

אמר להו רבא:
לאו אמינא לכו לא תתלו ביה בוקי[9] סריקי ברב נחמן?
הכי אמר רב נחמן:
ספק[10] טומאה ברשות הרבים התיר להן.

והא[11] הלכתא מסוטה גמרינן לה,
מה[12] סוטה - רשות היחיד,
אף טומאה - רשות היחיד!?
הא אמר רבי יוחנן:
הלכה[13] ואין[14] מורין כן;
ואתא איהו ואורי ליה אורויי.

תניא נמי הכי:
רבי יהודה אומר:
קורות[15] נעץ להם ואמר:
עד כאן - רשות הרבים,
עד כאן - רשות היחיד.

כי[16] אתו לקמיה דרבי ינאי,
אמר להו:
הא מיא בשיקעתא דבנהרא -
זילו טבולו.

והשלקות.

מנהני[17] מילי?
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
אמר קרא (דברים ב,כח):
"אֹכֶל בַּכֶּסֶף תַּשְׁבִּרֵנִי וְאָכַלְתִּי,
וּמַיִם בַּכֶּסֶף תִּתֶּן לִי וְשָׁתִיתִי",
כמים,
מה מים - שלא נשתנו,
אף אוכל - שלא נשתנה.
אלא מעתה -
חטין ועשאן קליות[18] הכי נמי דאסורין!

רש"י

[6] **בחיבורין.** בשעה שהיה זה נוגע במת בא חבירו ונגע בו:
[7] **שלא בחיבורין.** לאחר שפירש מן המת בא חבירו ונגע בו:
[8] **כל אשר יגע בו הטמא יטמא.** משמע שבעת ימים כסתם טומאת מת:
[9] **בוקי סריקי.** כדים ריקים כלומר דברים שאינן טעם:
[10] **ספק טומאה ברה"ר התיר להם.** שאינם נוהגין בה איסור וה"ק ועל דיקרב ודאי למיתא מסאב אבל מספק לא:
[11] **הא הלכתא גמירי לה מסוטה.** דטהור דכל איסור ספק טומאה מהתם נפקא דאפיק לה קרא בלשון טומאה ונסתרה והיא נטמאה מגיד לך הכתוב שעל הספק אסור מכאן אתה דן לשרץ לטמא מספק:
[12] **ומה סוטה רה"י.** שהרי אין סתירה ברה"ר אף טומאת ספק בשרץ אינה אלא ברה"י במסכת סוטה (כח:):
[13] **הלכה.** דבספק טומאה ברה"ר טהור:
[14] **ואין מורין.** ברבים כן דלא ליזלזלו בה טפי:
[15] **קורות נעץ להן.** לסימנין בין רה"ר ובין שדות של בקעה שהן רה"י לטומאה שבעל השדה מקפיד בדריסת הרגל ועוד דאמרינן בהשותפין (ב"ב יב.) ד' אמות הסמוכות לרה"ר כגון מקום פנוי הסמוך לרה"ר והוא ארוך הרבה לד' אמות הראשונות רה"ר לטומאה ובאותן מקומות נעץ להן קורות:
[16] **כי אתו לקמיה דרבי ינאי.** מי שאירע בו ספק טומאה ברה"ר:
[17] **מנהני מילי.** דבישולי גוים^ אסירי:
[18] **קליות.** יבשו בתנור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

וכי תימא - הכי נמי,
והתניא:
חיטין ועשאן קליות - מותרין!?

אלא כמים,
מה מים - שלא נשתנו מברייתן,
אף אוכל - שלא נשתנה מברייתו.

אלא מעתה -
חיטין וטחנן הכי נמי דאסורין!
וכי תימא - הכי נמי;
והתניא:
חיטין ועשאן קליות -
הקמחים והסלתות שלהן מותרין!?

אלא כמים -
מה מים - שלא נשתנו מברייתן על ידי האור,
אף אוכל - שלא נשתנה מברייתו על ידי האור.

לח. מידי אור כתיב!? *
אלא[1] מדרבנן,
וקרא אסמכתא בעלמא.

אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב:
כל הנאכל כמות שהוא חי -
אין בו משום בישולי גוים.[שא]
בסורא מתנו הכי.

בפומבדיתא מתנו הכי:
אמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב:
כל שאינו נאכל על שולחן מלכים ללפת בו את הפת -
אין בו משום בישולי גוים.[שב]

מאי בינייהו?
איכא בינייהו -
דגים[2] קטנים, וארדי,[3] ודייסא.

אמר רב אסי אמר רב:
דגים קטנים מלוחים -[4]
אין בהן משום בישולי גוים.[שג]

אמר רב יוסף:
אם צלאן גוי -[שד]
סומך ישראל עליהם משום עירובי תבשילין,
ואי עבדינהו גוי[שה] כסא[5] דהרסנא - אסור.

פשיטא!?
מהו דתימא?
הרסנא[6] עיקר;
קא[7] משמע לן - קימחא עיקר.

רש"י

[1] מדרבנן. שלא יהא ישראל רגיל אצלו במאכל ובמשתה ויאכילנו דבר טמא:
[2] דגים קטנים וארדי ודייסא.^ אין נאכלין חיין ואין עולין על שולחן מלכים ללישנא קמא יש בהן משום בישולי גוים^ ללישנא בתרא שרו:
[3] ארדי. בולי"ץ:
[4] מלוחין. נאכלין כמות שהן מחמת מלחן:
[5] כסא דהרסנא. טיגן במורייס שומן דגים עם קמח:
[6] הרסנא עיקר. ואותו מורייס נאכל כמות שהוא חי ושרי:
[7] קמ"ל קימחא עיקר. ויש בו משום בישולי גוים^ שהקמח אינו נאכל חי:

אמר רב ברונא אמר רב:
גוי[שו] שהצית את האור באגם -
כל[8] החגבים שבאגם אסורין.

היכי דמי?
אילימא - דלא ידע הי טהור והי טמא;
מאי איריא גוי?[שז]
אפילו ישראל נמי!

אלא - משום בישולי גוים;[שח]
כי האי גוונא מי אסיר?
והאמר רב חנא[שט] בר אמי אמר רבי פדת אמר רבי יוחנן:
האי גוי[שי] דחריך רישא -
שרי למיכל מיניה אפילו[9] מריש אוניה,
אלמא - לעבורי שער קמיכוין,
הכא נמי - לגלויי אגמא קא מיכוין!?
לעולם דלא ידע הי טהור והי טמא,
ומעשה שהיה -
בגוי[שיא] היה.

גופא:
אמר רב חנא בר אמי אמר רבי פדת[שיב] אמר רבי יוחנן:
האי גוי[שיג] דחריך רישא -
שרי למיכל מיניה אפילו מריש אוניה.

אמר רבינא:
הלכך,
האי גוי[שיד] דשדא[10] סיכתא לאתונא,
וקבר[11] בה ישראל קרא מעיקרא -
שפיר[12] דמי.

פשיטא!?[13]
מהו[14] דתימא?
לבשולי מנא קא מיכוין;
קא[15] משמע לן - לשרורי[16][17] מנא קא מיכוין.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
הניח ישראל בשר על גבי גחלים,
ובא גוי[שטו] והפך בו - מותר.

היכי דמי?
אילימא - דאי לא הפך ביה הוה בשיל;
פשיטא!
אלא -[שטז] דאי לא הפך לא הוה בשיל;
אמאי מותר?

רש"י

[8] כל החגבים שבאגם. שנחרכו ונתבשלו מחמת האור חגב אינו טעון שחיטה:
[9] אפי' מריש אוניה. שהאוזן רכה ונצלית בחריכתה אפי' הכי שרי הואיל וגוי^ לא לבשל נתכוין:
[10] דשדא סיכתא. קובליי"א בלע"ז ליבשה בתנור:
[11] וקבר בה ישראל קרא מעיקרא. והטמין ישראל בתנור דלעת חיה קודם שהוסק התנור והגוי^ הסיקו ונתבשלה הדלעת:
[12] שפיר דמי. הואיל והגוי^ לא לבשל נתכוין:
[13] פשיטא. היינו דר' יוחנן:
[14] מהו דתימא. האי גוי^ לבשולא להאי סיכתא איכוון והא לשם בישול הסיקו:
[15] קמ"ל. דאין בישול בכלים:
[16] אלא לשרורי מאניה איכוין. להקשות את היתד ואין דעתו לבישול:
[17] לשרורי. לשון שריר וקים חזק:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

בישולי גוים[שיז] נינהו ! ?

לא צריכא,
דאי לא הפך הוה בשיל בתרתי שעי,
והשתא קא בשיל בחדא שעתא;
מהו דתימא ?
קרובי בישולא מילתא היא;
קא משמע לן.

והאמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:
כל שהוא כמאכל[1] בן דרוסאי -
אין בו משום בישולי גוים,[שיח]
הא אינו כמאכל בן דרוסאי -
יש בו משום בשולי גוים ! ?[שיט]
התם כגון דאותביה בסילתא,[2]
ושקליה גוי[שכ] ואותביה בתנורא.

תניא נמי הכי:
מניח ישראל בשר על גבי גחלים,
ובא גוי[שכא] ומהפך בו,
עד שיבא ישראל מבית הכנסת או מבית המדרש,
ואינו חושש;

שופתת[3] אשה קדירה על גבי כירה,
לח: ובאת גויה[שכב] * ומגיסה[4] בה[שכג]
עד שתבא מבית המרחץ או מן השוק,[שכד]
ואינה חוששת.

איבעיא להו:
הניח גוי והיפך[שכה] ישראל,
מהו ?
אמר רב נחמן בר יצחק:
קל וחומר -
גמרו ביד גוי[שכו] מותר,
גמרו ביד ישראל לא כל שכן ?

איתמר נמי:
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן,
ואמרי לה אמר רב אחא בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
בין שהניח גוי והיפך[שכז] ישראל,
בין שהניח ישראל והיפך גוי -[שכח] מותר,
ואינו אסור עד שתהא תחלתו וגמרו ביד גוי.[שכט]

אמר רבינא:
הלכתא:
הא ריפתא דשגר גוי[של] ואפה ישראל;
אי נמי -
שגר[5] ישראל ואפה גוי;[שלא]
אי נמי -
שגר גוי ואפה גוי[שלב] ואתא ישראל וחתה[6] בה חתויי -

רש"י

[1] בן דרוסאי. לסטים היה ואוכל כל דבר המבושל קצת:
[2] בסילתא. בסל אבל הכא דמנחא אגומרי בלאו היסק דגוי^ הוה מבשל לה לזמן מרובה:
[3] שפיתת קדירה. קרי כשנותנין אותה על האור:
[4] מגיסה. מהפכת בכף:
[5] דשגר גוי.^ הסיק בתנור:

שפיר דמי.

דג[7] מליח,
חזקיה[8] שרי;
ורבי[9] יוחנן אסר.

ביצה[10] צלויה,
בר[11] קפרא שרי;
ורבי יוחנן אסר.

כי אתא רב דימי אמר:
אחד דג מליח ואחד ביצה צלויה -
חזקיה ובר קפרא שרו;
ורבי יוחנן אסר.

רבי חייא פרוואה איקלע לבי ריש גלותא,
אמרו ליה:
ביצה צלויה מאי ?
אמר להו:
חזקיה ובר קפרא שרו, ורבי יוחנן אסר;
ואין דבריו של אחד במקום שנים.
אמר להו רב זביד:
לא תציתו ליה !
הכי אמר אביי:
הלכתא כוותיה דרבי יוחנן.
אשקיוהו[12] נגוטא[13] דחלא ונח נפשיה.

תנו רבנן:
הקפריסין,[14] והקפלוטות,[15] והמטליא,[16]
והחמין,[17] והקליות[18] שלהן -
מותרין;
ביצה צלויה -
אסורה;
שמן - רבי יהודה הנשיא ובית דינו נמנו עליו והתירוהו.

תניא:
היא המטליא, היא פשליא, היא[19] שיעתא.

מאי שיעתא ?
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:

רש"י

[6] חתיית. גחלת מחממת ומוציאה חום הגחלים:
[7] דג מליח. שמלחו לגוי^ ובמליחתו הוא נאכל בלא בישול:
[8] חזקיה שרי. דלאו הוא בישול:
[9] ור' יוחנן אסר. דזהו בישולו:
[10] ביצה צלויה. שצלאה גוי:^
[11] בר קפרא שרי. הואיל ובליע אוכל דידיה ולא נגע גוי^ באוכלא:
[12] אשקיה. אשקיוהו לרב זביד:
[13] נגוטא דחלא. הנך דבי ריש גלותא דלא הוו מעלו משום דאחמיר עלייהו:
[14] הקפריסין. שומר לפרי הן ממין צלף ודרך לאכלן חיין ויש ששולקין אותן ואם בישלן גוי^ מותרין:
[15] והקפלוטות. כרתי נאכלין כמות שהן חיין:
[16] והמטליא. לקמן מפרש:
[17] והחמין. מים חמין דהא אין משתנין מברייתם ע"י האור:
[18] וקליות. נמי לא נשתנו:
[19] שיעתא ביזרא דכרפסא. זרע של כרפס:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

הא ארבעין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים;
ורבה בר בר חנה דידיה אמר:
הא שתין שנין דנפיק האי עובדא ממצרים;

ולא פליגי,
מר בשניה ומר בשניה;

מייתו ביזרא דכרפסא וביזרא דכיתנא וביזרא דשבלילתא,[1]
ותרו[2] להו בהדי הדדי בפשורי ושבקו ליה עד דמקבל,[3]
ומייתי חצבי חדתי ומלו להו מיא,
ותרו בהו גרגישתא[4] ומדבקין[5] ביה ועיילין לבי בני,
אדנפקו מלבלבי, ואכלי מינייהו,
וקיירי מבינתא[6] דרישייהו עד טופרא דכרעייהו.

אמר רב אשי:
אמר לי רבי חנינא:
מילין;[7]
ואמרי לה:
במילין.[8]

תנו רבנן:
הכוספן[9] של גוים[שלג] שהוחמו חמין,
ביורה גדולה - אסור,
ביורה קטנה - מותר.

ואיזו היא יורה קטנה?
אמר רבי ינאי:
כל[10] שאין צפור דרור יכול ליכנס בתוכה.

ודלמא[11] אדמויי אדמוה ועיילוה!?
אלא,[12]
כל שאין ראש צפור דרור יכול ליכנס בתוכה.

והתניא:
אחת יורה גדולה ואחת יורה קטנה - מותר!?
לא קשיא,
הא כמאן דאמר: נותן[13] טעם לפגם אסור;
הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם מותר.

אמר רב ששת:
האי מישחא שליקא דארמאי -

רש"י

[1] שבלילתא. פנגריי"א והוא תלתן:
[2] ותרו להו. שורין אותן במים:
[3] דמקבל. שצומחין:
[4] גרגישתא. ארזיל"א:
[5] ומדבקין. הנך ביזרא:
[6] מבינתא דרישייהו. שיער ראשו וקמ"ל ברייתא דאי נמי תרו להו בחמימי שרי:
[7] מילין. דברי כזב הן דלא מלבלבי בחדא שעתא:
[8] במילין. על ידי דברי לחש של כשפים הן עושין:
[9] הכוספן. פסולת של תמרים שעשו מהן שכר וחולטין אותן:
[10] כל שאין צפור דרור כו'. שפיה קצר דבהא ודאי לא איבשל דבר טמא דניחוש לגיעולי גוים:^
[11] ודלמא אדמויי אדמוה. נתחוה לאברים והכניסוה ונתבשלה בו ועכשיו פלט הטעם בחמין הללו:
[12] אלא כל שאין ראש צפור דרור כו'. ואין לך חתיכת איסור קטנה מזו:
[13] נותן טעם לפגם. פלוגתא היא בפ' בתרא (לקמן סז:) וכל גיעולי גוים^ נותן טעם לפגם שהרי נתבשל האיסור אתמול וכבר הופג טעמו ונפסל בלינה חוץ מקדירה בת יומא דנותן טעם לשבח הוא ואסור:

אסור.

אמר רב ספרא:
למאי ניחוש לה?
אי משום איערובי -[14]
מיסרא סרי![15]
אי משום בישולי גוים -[שלד]
נאכל כמות[שלה] שהוא חי!
אי משום גיעולי גוים -[שלו]
נותן טעם לפגם הוא ומותר!

בעו מיניה מרבי אסי:
הני אהיני[16] שליקי דארמאי,
מאי?
חוליי[17] לא תיבעי לך - דודאי שרו;
מרירי[18] לא תיבעי לך - דודאי אסירי;
כי תיבעי לך - מציעאי[19] מאי?
אמר להו:
מאי תיבעי לכו?
דרבי אסר;
ומנו? לוי.

שתיתא,[שלז][20]
רב שרי;
אבוה דשמואל ולוי אסרי.

בחיטי[21] ושערי - כולי עלמא לא פליגי דשרי;
בטלפחי[22] דחלא - כולי עלמא לא פליגי דאסיר;
כי פליגי - בטלפחי דמיא,
מר סבר - גזרינן הא אטו הא,
ומר סבר - לא גזרינן.

ואיכא[23] דאמרי:
בטלפחי דמיא - כולי עלמא לא פליגי דאסיר;
כי פליגי - בחיטי ושערי,
מר סבר - גזרינן הא אטו הא,
ומר סבר - לא גזרינן.

אמר רב:
תרי מיני שתיתא[שלח] שדר ברזילי הגלעדי לדוד,
דכתיב (שמואל ב יז,כח):
"מִשְׁכָּב וְסַפּוֹת[24] וּכְלִי יוֹצֵר,
וְזִרְזִיפִים[שלט] וּשְׂעֹרִים וְקֶמַח וְקָלִי וּפוֹל וַעֲדָשִׁים וְקָלִי".[1]

רש"י

[14] איערובי. שמא נתערב בו יין:
[15] סרי. מסריח:
[16] אהיני. תמרים:
[17] חוליי לא תיבעי לך. מתוקים ודאי שרו דאי משום בישולי גוים^ הרי נאכלין חיין:
[18] מרירין. אינן נאכלין ובישולן ממתקן:
[19] מציעאי. נאכלין חיין ע"י הדחק:
[20] שתית'.^ תבשיל העשוי מקמח של קליות שייבשן בתנור ויש שעושין אותו מקמח עדשים ולפי שהן מתוקין יותר מדאי נותן שם חומץ:
[21] בחיטי או שערי. אין דרך לתת שם חומץ:
[22] טלופחי. עדשים:
[23] ואית דאמרי בטלופחי ומיא כ"ע לא פליגי דאסיר.^ דמיחלף בטלופחי וחלא:
[24] וספות. כלים להשתמש כמו שומרי הסף (אסתר ב):

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

והשתא הוא דקא מפקי צני צני לשוקי דנהרדעא,
ולית דחייש להא דאבוה דשמואל ולוי.

וכבשין שדרכן לתת בתוכן יין.

אמר חזקיה:
לא שנו אלא שדרכן,
אבל בידוע - אסור אפילו בהנאה.

ומאי[2] שנא ממורייס דשרו רבנן בהנאה?
התם -[3] לעבורי זוהמא,
הכא - למתוקי טעמא.

ורבי יוחנן אמר:
אפילו בידוע נמי מותר.

לט. ומאי שנא ממורייס לרבי מאיר דאסיר בהנאה? *
התם -[4] ידיע ממשו,
הכא -[5] לא ידיע ממשן.

וטרית טרופה,
וציר שאין בה דגה וכו'.

מאי חילק (כאן)?
אמר רב נחמן בר אבא אמר רב:
זו סולתנית.

ומפני מה אסורה?
מפני שערבונה עולה עמה.

תנו רבנן:
אין לו עכשיו ועתיד לגדל לאחר זמן,
כגון הסולתנית והעפיץ -
הרי[6] זה מותר;
יש לו עכשיו ועתיד להשיר בשעה שעולה מן הים,
כגון אקונס ואפונס,
כטספטייס ואכספטייס ואטונס -[שמ]
מותר.

התיר[שמא] רבי אבהו בקיסרי:
קירבי[7] דגים ועוברן[8] ניקחין מכל אדם,
שחזקתן[שמב] אינן באים אלא מפלוסא[9] ואספמיא.

כי הא דאמר אביי:
האי צחנתא[10] דבב[11] נהרא - שריא;
מאי טעמא?
אילימא -

רש"י

[1] תרי זימני כתיב קלי בקרא והיינו תרי מיני שתיתא:
[2] ומאי שנא ממורייס. דרובא דעלמא שדו ביה חמרא והוי בידוע:
[3] התם חמרא לעבורי זוהמא. דדגים והוי כמאן דאזיל לאיבוד:
[4] התם ידיע ממשו. שהרי מטבילין בו והרוטב נאכל והיין נאכל עמו:
[5] הכא לא ידיע ממשן. שאין אוכלין הרוטב אלא הירק ולא הכניסו הירק לתוכו אלא להתקיים:
[6] הרי זה מותר. גרסינן:
[7] קירבי דגים. שומנן:
[8] עוברן. הן ביצים של דגים:
[9] מפלוסא ואספמיא. ואין דגים טמאים מצויין שם:
[10] צחנתא. חילק:
[11] דבב נהרא. דבב שם הנהר:

משום דרדיפי[12] מיא,
והאי דג טמא, כיון דלית ליה חוט השדרה -
בדוכתא דרדיפי מיא לא מצי קאי;
והא קא חזינן דקאי!

אלא -
משום דמליחי מיא,
והאי דג טמא, כיון דלית ליה קלפי -
בדוכתא דמליחי מיא לא מצי קאי;
והא קחזינן דקאי!?
אלא משום דלא[13] מרבה טינא דג טמא.

אמר רבינא:
האידנא דקא שפכי ביה נהר גוזא ונהר גמדא -
אסירי.

אמר אביי:
האי חמרא[14] דימא - שרי,
תורא דימא - אסיר.
וסימניך:
טמא[15] טהור, טהור טמא.

אמר רב אשי:
שפר נונא - שרי,
קדש נונא - אסיר.
וסימניך:
קדש[1716] ליי.

איכא דאמרי:
קבר נונא - אסור.
וסימניך:
קברי גוים.[שמג]

רבי עקיבא איקלע לגינזק,
אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לחיפושא,[18]
חפייה[19] בדיקולא, חזא ביה קלפי ושרייה.

רב אשי איקלע לטמדוריא,
אייתו לקמיה ההוא נונא דהוה דמי לצלופחא,[20]
נקטיה להדי[21] יומא,
חזא דהוה ביה צימחי[22] ושרייה.

רב אשי איקלע לההוא אתרא,
אייתו לקמיה נונא דהוי דמי לשפרנונא,

רש"י

[12] דרדיפי. בכח מקלחין דבדב"ש בלע"ז:
[13] דלא מרבה טינא דג טמא. קרקעית של אותו הנהר אין מגדל דגים טמאים:
[14] חמרא דימא ותורא דימא. דקי"ל במסכת חולין (קכז.) כל שיש בים יש ביבשה חוץ מן החולדה:
[15] טמא. ביבשה טהור בים:
[16] קדש לה'. סתם קדש אסור:
[17] קדש נונא. שם דגים שבים:
[18] חיפושא. דג טמא:
[19] חפייה בדיקולא. כיסהו בסל ופירכס בתוכו ונשרו קליפין ונראו בדפניהם קשקשים דקים:
[20] לצלופחא. דג ושמו אנגילי"א:
[21] להדי יומא. נגד השמש:
[22] צימחי. קשקשים דקים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

חפייה במשיכלי[1] חיורי,
חזא ביה קלפי ושרייה.

רבה בר בר חנה איקלע לאקרא דאגמא,
קריבו ליה צחנתא,
שמעיה[2] להההוא גברא דהוה קרי ליה באטי,
אמר:
מדקא קרי ליה באטי -[3] שמע מינה דבר טמא אית ביה,
לא אכל מיניה.

לצפרא עיין בה,
אשכח ביה דבר טמא,
קרי אנפשיה:
"לֹא יְאַנֶּה לַצַּדִּיק כָּל אָוֶן" (משלי יב,כא).

והקורט של חילתית.

מאי טעמא?
משום דמפסקי ליה בסכינא;
אף על גב דאמר מר:
נותן טעם לפגם מותר,
אגב חורפיה דחילתיתא - מחליא[4] ליה שמנוניתא,
והוה ליה כנותן טעם לשבח ואסור.

עבדיה דרבי לוי הוה קא מזבין חילתיתא,
כי נח נפשיה דרבי לוי אתו לקמיה דרבי יוחנן,
אמרו ליה: מהו למיזבן מיניה?
אמר להו:
עבדו של חבר - הרי הוא כחבר.

רב הונא בר מניומי זבן תכילתא
מאנשי[5] דביתיה דרב עמרם חסידא,
אתא לקמיה דרב יוסף,
לא הוה בידיה,
פגע ביה חנן חייטא,
אמר ליה: יוסף עניא מנא ליה?
בדידי הוה עובדא,
דזביני תכילתא
מאנשי דביתיה דרבנאה אחוה דרבי חייא בר אבא,
ואתאי לקמיה דרב מתנא,
לא הוה בידיה,
אתאי לקמיה דרב יהודה מהגרוניא,
אמר לי: נפלת[6] ליד,
הכי אמר שמואל:
אשת חבר - הרי היא כחבר.

תנינא להא, דתנו רבנן:
אשת חבר - הרי היא כחבר,

רש"י

[1] משיכלי חיורי. מתוך שהן לבנות נראין בהן קשקשים שהן שחורין:
[2] שמעיה להההוא. דהוה קרי לההוא מינא:
[3] באטי. והוא שם דג טמא:
[4] מחליא ליה. ממתקו:
[5] מאינשי ביתיה. אשתו ודרך הרמאים למכור קלא אילן בשם תכלת:
[6] נפלת ליד. נפלת לידי כלומר עכשיו אתה צריך לי:

עבדו של חבר - הרי הוא כחבר,
חבר שמת -
אשתו ובניו ובני ביתו הרי הן בחזקתן עד שיחשדו;
וכן חצר שמוכרין בה תכלת,
הרי היא בחזקתה[שמד] עד שתיפסל.

תנו רבנן:
אשת עם הארץ שנשאת לחבר,
וכן בתו של עם הארץ שנשאת לחבר,
וכן עבדו של עם הארץ שנמכר לחבר -
כולן צריכין[7] לקבל דברי חברות;
אבל אשת חבר שנשאת לעם הארץ,
וכן בתו של חבר שנשאת לעם הארץ,
וכן עבדו של חבר שנמכר לעם הארץ -
אינן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה,
דברי רבי מאיר;
רבי יהודה אומר:
אף הן צריכין לקבל דברי חברות לכתחלה;
וכן היה רבי שמעון בן אלעזר אומר:
מעשה באשה אחת שנשאת לחבר,
והיתה קושרת לו תפילין על ידו;
נשאת למוכס,[8]
והיתה קושרת לו קשרי[9] מוכס על ידו.

אמר רב:
חבי"ת[10] אסור בחותם אחד,
חמפ"ג מותר בחותם אחד;
לט: חלב, בשר, יין, תכלת - * אסורין[11] בחותם אחד;
חילתית,[12] מורייס, פת, גבינה - מותרין בחותם אחד.
ורב,[שמה]
מאי[13] שנא גבינה?
דלא טרח ומזייף;
חלב נמי - לא טרח ומזייף!?

אמר רב כהנא:
אפיק חלב ועייל חתיכת[14] דג שאין בה סימן.
היינו בשר!?
תרי גווני בשר.

ושמואל[15] אמר:[שמו]

רש"י

[7] צריכין לקבל דברי חברות. מתחלה קודם שיהו נאמנין לכל דברי חברות שיאכלו בטהרה ושיעשרו פירות וכיוצא בהן:
[8] מוכס. סתמא גזלן:
[9] קשרי מוכס. חותמות לנותני המכס כדי שלא יתבעום חביריו ומשרתיו פעם אחרת:
[10] חבי"ת. סימן הוא חלב בשר יין תכלת:
[11] אסורין בחותם אחד. לשגר ביד גוי^ דכיון דבשר ותכלת דמיהן יקרים טרח ומזייף להחליפם ועל היין לנסכו ואחלב פריך לקמן:
[12] חילתית. להחליף זה בזה פורתא הוא דמהני ולא טרח ומזייף:
[13] פת למאי ניחוש לה. כלל לא גרסינן הכא אלא במלתיה דשמואל גרסינן לה והכא^ גרסינן מאי שנא גבינה כו':
[14] חתיכות דג. דמיהן יקרים ומזייף:
[15] שמואל כו'. שמואל לא פליג אדרב אלא קסבר לא צריך לאתנוחי סימנא למיתני אחתיכת דג לאיסור ועל הפת להתיר כדמפרש ואזיל:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

בי״ת אסור בחותם אחד,
מח״ג מותר בחותם אחד;
בשר, יין, תכלת - אסורין בחותם אחד;
מורייס, חילתית, גבינה - מותרין בחותם אחד;
אבל[שמז] חתיכת דג שאין בה סימן - היינו בשר,
תרי גווני בשר לא אמרינן;
ופת[2] למאי ניחוש לה?[שמח]
אי[3] משום אחלופי -[שמט]
חמימא בקרירא מידע ידיע,[שנ]
דחטי בדשערי נמי מידע ידיע!?[שנא]
מאי איכא למיחש?[שנב]
אי בהדדי -[שנג][54]
לא טרח ומזייף.[שנד]

תנו רבנן:
אין[6] לוקחין ימ״ח מח״ג בסוריא.
לא יין, ולא מורייס, ולא חלב,
ולא מלח סלקונדרית, ולא חילתית, ולא גבינה,
אלא מן המומחה,
וכולן אם נתארח אצל בעל הבית - מותר.

מסייע ליה לרבי יהושע בן לוי,
דאמר רבי יהושע בן לוי:
שגר[7] לו בעל הבית לביתו - מותר;
מאי טעמא?
בעל הבית לא שביק היתירא ואכל איסורא,
וכי משגר ליה,
ממאי דאכיל משדר ליה.

ומלח סלקונדרית.

מאי מלח סלקונדרית?
אמר רב יהודה אמר שמואל:
מלח שכל סלקונדרי[8] רומי[9] אוכלין אותה.

תנו רבנן:
מלח סלקונדרית,
שחורה אסורה, לבנה מותרת,
דברי רבי מאיר;
רבי יהודה אומר:
לבנה אסורה, שחורה מותרת;
רבי יהודה בן גמליאל משום רבי חנינא בן גמליאל אומר:

רש״י

[1] ושמואל. אמר לך חתיכת דג היינו בשר וכיון דבשר אשמועינן הרי דגים בכלל:
[2] ופת למאי ניחוש לה. דניתב לה סימנא להתיר ולמיתני חמפ״ג:
[3] אי משום איחלופי כו׳. מאי איכא למיחש:
[4] כי הדדי. שמא יש עמו הדומה לו פשיטא לן כיון דאיכא חותם לא טרח ומזייף במידי דלית ליה רווחא:
[5] ה״ג ושמואל חתיכת דג היינו בשר ותרי גווני בשר לא אמרינן פת למאי ניחוש לה כו׳:
[6] אין לוקחין ימ״ח מח״ג כו׳. שחנוונים שבסוריא חשידי דלא קפדי אלפני עור לא תתן מכשול ומזבני לישראל דברים שלקחו מן הגוי ומיהו^ אינהו גופייהו לא אכלי איסורא הלכך אם נתארח אצלו מותר לאכול עמו:
[7] שיגר לו. במתנה:
[8] סלקונדרי רומי.^ נחתומין שברומי:
[9] אוכלין אותה. ואסור משום שמערבין בה קירבי דגים טמאים וחתיכות גדולות עושין ממנה:

זו וזו אסורה.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
לדברי האומר: לבנה אסורה -
קירבי דגים לבנים טמאים מעורבין בה;
לדברי האומר שחורה אסורה -
קירבי דגים שחורים טמאים מעורבין בה;
לדברי האומר זו וזו אסורה -
זה וזה מעורבין בה.

אמר רבי אבהו משום רבי חנינא בן גמליאל:
זקן[10] אחד היה בשכונתנו,
שהיה מחליק פניה בשומן חזיר.

הרי אלו אסורים.

למעוטי[11] מאי?
לחזקיה - למעוטי בידוע,
לרבי יוחנן - למעוטי[12] מורייס וגבינת בית אונייקי,
וסתמא כרבי מאיר.

משנה (ז):

ואלו מותרין באכילה:
חלב שחלבו גוי[שנה] וישראל רואהו,
והדבש,
והדבדבניות,[13]
אף על פי שמנטפות -[שנו] אין בהן משום הכשר משקה,
וכבשין שאין דרכן לתת לתוכן יין וחומץ,
וטרית שאינה טרופה,[14] וציר שיש בה דגה,
ועלה[15] של חילתית, וזיתי[16] גלוסקאות המגולגלין;
רבי יוסי אומר:
השלחין[17] אסורין.

החגבים הבאים מן[18] הסלולה - אסורין,
מן[19] ההפתק - מותרין.[20]
וכן[21] לתרומה.

גמרא:

רש״י

[10] זקן אחד. גוי^ היה:
[11] למעוטי בידוע. גבי כבשין שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ ואם בידוע שנתן יין שם. אסורין אפילו בהנאה:
[12] למעוטי מורייס. דאסור אפי׳ בהנאה והך סתמ׳ ר״מ היא:
[13] מתני׳: והדבדבניות. אשכולות של ענבים:
[14] שאינה טרופה. שניכרין חתיכות דגים:
[15] עלה של חילתית. דהא לא מפסקו לה בסכינא:
[16] וזיתי גלוסקאות המגולגלין. זיתים הכנוסין בכלי עגול ומתחממין ונעצרין מאיליהן כעין גלוסקא מגולגלין כמו ביצה^ מגולגלת שנתחממו ונרפו מחמת שמנן ובלע״ז מול״ש ובגמ׳ (מ:) פריך פשיטא למאי ניחוש לה:
[17] שלחין אסורין. אזיתים קמהדר ובגמרא (מ:) מפרש לה:
[18] מן הסלולה. הנמכרין בסל לפני החנוני אסורין בגמרא מפרש מפני שמזלף עליהן יין:
[19] מן ההפתק. מקום כינוסן של חגבים מלוחין:
[20] מותרין. דאין מזלף עליהן עד שנותנו לפניו למכור:
[21] וכן לתרומה. מפרש בגמ׳:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

תנינא להא דתנו רבנן:
יושב[1] ישראל בצד עדרו של גוי,[שנז]
וגוי[שנח] חולב לו ומביא לו ואינו חושש.

היכי דמי?
אי דליכא דבר טמא בעדרו -
פשיטא!
ואי דאיכא דבר טמא בעדרו -
אמאי!?

לעולם דאיכא דבר טמא,
וכי קאי חזי ליה, וכי יתיב לא חזי ליה,
מהו דתימא?
כיון דיתיב לא חזי ליה -
ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה;
קא משמע לן -
כיון דכי קאי חזי ליה -
אירתותי מירתת ולא מיערב[2] ביה.

והדבש.

דבש למאי ניחוש לה?
אי משום איערובי - מיסרא סרי;
אי משום בישולי גוים -[שנט] נאכל כמות[שס] שהוא חי;
אי משום גיעולי גוים -[שסא] נותן טעם לפגם הוא ומותר.

והדבדבניות,
אף על פי שמנטפות –
אין בהן משום הכשר משקה.

ורמינהי:
הבוצר[3] לגת,
שמאי אומר: הוכשר;[4]
והלל[שסב] אומר: לא הוכשר;
ואודי ליה הלל לשמאי!?
התם - קא בעי ליה למשקה,
הכא - לא קא בעי ליה למשקה.

וטרית שאינה טרופה.

תנו רבנן:
איזו היא טרית שאינה טרופה?
כל[5] שראש ושדרה ניכר.

ואיזו ציר שיש בה דגה?
מ. כל שכילבית[6] אחת או שתי כילביות * שוטטות[7] בו.

השתא כילבית אחת - אמרת שרי,

רש"י

[1] **גמ': יושב ישראל.** ואפילו אין רואהו:
[2] **איערובי.** שמא עירב בו יין:
[3] **הבוצר לגת.** לדרכן בגת ולעשות מהן יין:
[4] **הוכשר.** לענין טומאה במשקה הנזלף הואיל ולכך הן עומדין ניחא ליה במאי דנפיק מינייהו ודבדבניות עצמן הן לאכילה:
[5] **כל שראש ושדרה ניכרין.** של כל דג ודג שהדגים ניכרין בראשן בין טמא לטהור שהטמאים ראשיהן חדים ואין להן חוט השדרה:
[6] **כילבית.** גדילה מאיליה בציר דגים טהורים ואם יש שם ציר דגים טמא אין כילבית גדילה בו:
[7] **שוטטות.** לשון שטין על המים:

שתי כילביות - מבעיא!?
לא קשיא,
כאן -[8] בפתוחות,
כאן - בסתומות.

איתמר:
רב הונא אמר:
עד שתהא ראש ושדרה ניכר;
רב נחמן אמר:
או ראש או שדרה.

מתיב **רב עוקבא בר חמא** (חולין ג:ז):
ובדגים -[9] כל שיש לו סנפיר וקשקשת!?
אמר **אביי**:
כי תניא ההיא - בארא ופלמודא,
דדמו רישייהו לטמאים.

אמר **רב יהודה משמיה דעולא**:
מחלוקת לטבל בצירן,
אבל[10] בגופן -
דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר.

אמר **רבי זירא**:
מריש[11] הוה מטבילנא בצירן,
כיון דשמענא להא דאמר **רב יהודה משמיה דעולא**:
מחלוקת לטבל בצירן,
אבל בגופן- דברי הכל אסור עד שיהא ראש ושדרה ניכר -
בצירן[12] נמי לא מטבילנא.

אמר **רב פפא**:
הלכתא:
עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחת ואחת.

מיתיבי:
חתיכות שיש בהן סימן,
בין בכולן, בין במקצתן,
ואפילו באחד ממאה שבהן -
כולן מותרות;
ומעשה בגוי[שסג] אחד שהביא גרב של חתיכות,
ונמצא סימן באחת מהן,
והתיר **רבן שמעון בן גמליאל** את הגרב כולו!?
תרגמה **רב פפא**:
כשחתיכות[13] שוות.

אי הכי - מאי למימרא!?
מהו דתימא?
ניחוש דלמא אתרמי;

רש"י

[8] **חביות פתוחות.** לא סגי בחדא דאיכא למימר מעלמא נפל ביה:
[9] **ובדגים כל שיש בהן סנפיר וקשקשת.** משנה היא באלו טרפות (חולין נט.) אלמא אין סימן לדגים בדבר אחר וקשיא לתרוייהו:
[10] **אבל בגופן.** לאכול גופן של דגים של טרית:
[11] **מריש הוה מטבילנא בציר.** בחד סימן או בראש או בשדרה דהוה ס"ד דכי פליגי רב הונא ורב נחמן בגופן פליגי אבל בצירן אפילו רב הונא מודה:
[12] **בצירן נמי לא טבילנא.** דסבירא לי כרב הונא:
[13] **כשחתיכות שוות.** כשמחברין אותן יחד מתחברות וניכרות ונראות שהיו כולן מדג אחד:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

קא משמע לן.

ההוא ארבא דצחנתא דאתי לסיכרא,
נפק רב הונא בר חיננא וחזא ביה קלפי ושרייה.
אמר ליה רבא:
ומי[1] איכא דשרי כי האי גוונא באתרא דשכיחי קלפי?
נפקי[שסד] שיפורי דרבא ואסר.
נפקי[שסה] שיפורי דרב הונא בר חיננא ושרי.

אמר רבי ירמיה מדפתי:
לדידי אמר לי רב פפי:
כי שרא רב הונא בר חיננא - בצירן,
אבל בגופן - לא.

אמר רב אשי:
לדידי אמר לי רב פפא:
כי שרא רב הונא בר חיננא - אפילו בגופן,
ואנא[2] לא מיסר אסרינא -
דקאמר[3] לי רב פפא,
ולא מישרא שרינא -
דהא אמר רב יהודה משמיה דעולא:
מחלוקת לטבל בצירן,
אבל בגופן -
דברי הכל עד שיהא ראש ושדרה ניכר של כל אחד ואחד.

יתיב רב חיננא בר אידי קמיה דרב אדא בר אהבה,
ויתיב וקאמר:
גוי[שסו] שהביא עריבה[4] מלאה חביות,
ונמצאת כילבית באחת מהן,
פתוחות - כולן[5] מותרות,
סתומות - היא מותרת וכולן אסורות.
אמר ליה:
מנא לך הא?
מתלתא[6] קראי שמיע לי מרב ושמואל ורבי יוחנן.

אמר רב ברונא אמר רב:
קירבי דגים ועוברן -
אין נקחין אלא מן המומחה.

רמי ליה עולא לרבי דוסתאי דמן בירי:[7]
מדקאמר רב:
קירבי דגים ועוברן[8] אין נקחין אלא מן המומחה -
מכלל דדג טמא אית ליה עובר;

רש"י

[1] ומי איכא דשרי כה"ג באתרא דשכיחי קלפי. די"ל שמא דגים טהורין וטמאין יש וקשקשים מן הטהורין באו:
[2] ואנא לא מיסר אסרינא. לאכול גופן משום קליפי דמישתכחי בארבא ורב אשי קאמר לה:
[3] דקאמר לי רב פפא. דשרנהו רב הונא:
[4] עריבה. ספינה קטנה:
[5] כולן מותרות. דכי היכי דהואי בהך הואי נמי בכולהו ואזלו לעלמא:
[6] מתלתא קראי. מג' חכמים גדולים שהם כדיי לסמוך עליהם כעל המקרא:
[7] דמן בירי. מקום:
[8] עוברן. ביצים שלהן:

ורמינהי:
דג טמא משריץ,[9]
דג טהור מטיל ביצים!?
סמי מכאן עוברן.

אמר ליה רבי זירא:
לא תיסמי,
תרוייהו מטילי ביצים נינהו,
אלא זה[10] משריץ מבחוץ,
וזה משריץ מבפנים.

למה לי מומחה?
לבדוק בסימנין!?
דתניא:
כסימני[11] ביצים כך סימני דגים,
סימני דגים סלקא דעתך?
סימני דגים סנפיר וקשקשת כתיב בהו!
אלא,
כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים;
ואלו הן סימני ביצים:
כל שכודרת[12] ועגולגלת,[13]
ראשה[14] אחד כד וראשה אחד חד - טהורה,
שני ראשיה חדין ושני ראשיה כדין - טמאה,
חלמון[15] מבחוץ וחלבון[16] מבפנים - טמאה,
חלבון מבחוץ וחלמון מבפנים - טהור,
חלבון וחלמון מעורבין זה בזה - זו[17] היא ביצת השרץ!?
אמר רבא:
כשנימוחו.

ולרבי דוסתאי דמן בירי דאמר:
מ: סמי מכאן עוברן - *
והתניא:[18]
כסימני ביצים כך סימני עוברי דגים!?
לאו תרוצי מתרצת לה - כך סימני קירבי דגים.

והיכי[19] משכחת בסימני קירבי דגים שיהא כד וחד?
משכחת לה בשילפוחא.[20]

אם[21] אין שם מומחה,
מאי?

רש"י

[9] משריץ. דג עצמו במעי אמו:
[10] זה משריץ מבחוץ. דג טהור לאחר שהוטלה ביצתו משרצת ועומדת מאליה בחול אבל דג טמא משריץ מבפנים במעי האם לאחר שנגמרין ביציו במעיו:
[11] סימני ביצים. של עוף טהור:
[12] שכודרת. משוכה שרחבה בראשה אחד והולכת ומקצרת ונמשכת:
[13] ועגולגלת. עגולה מצידיה ומגלגלת דאין צידיה רחבים:
[14] ראשה אחד כד. רחב פלטר"א בלע"ז כלומר עשוי ככד שרחב מתחתיו בית מושבו:
[15] חלבון. אלבוס"ל:
[16] חלמון. מויז"ל:
[17] ביצת השרץ. צב והלטאה מטילי ביצים הן צב הוא כוכורי"ל בלע"ז הדומה לצפרדע ונפקא מיניה דאם ריקמה וניקבה מטמא במגע בשחיטת חולין (קכו:):
[18] והתניא כסימני ביצים וכו'. אלמא יש לדגים עוברין:
[19] והיכא משכחת לה בסימני קירבי דגים כד וחד. ובבני מעיים עשוין כזה ענין:
[20] בשילפוחא. משיא"ה של דג שמליאה רוח:
[21] אין שם מומחה מאי. כשנימוחו העוברין קבעי לה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר **רב יהודה**:
כיון דאמר: אני[1] מלחתים - מותרין;
רב נחמן אמר:
עד שיאמר: אלו[2] דגים ואלו קירביהן.

אורי ליה **רב יהודה** לאדא דיילא,[3]
כיון דאמר: אני מלחתים - מותרין.

ועלה של חילתית.

פשיטא!?
לא נצרכה אלא[4] לקרטין שבו;
מהו דתימא?
ניחוש דלמא מייתי ומערב ביה;
קא משמע לן -
דהא אישתרוקי[5] היא דאישתרוק ואתא בהדה.

וזיתי גלוסקאות המגולגלין.

פשיטא!?
לא צריכא,[שסז]
אף על גב דרפי[6] טובא;
מהו דתימא?
חמרא רמא בהו;
קא משמע לן -
הני מחמת מישחא הוא דרפו.

ורבי יוסי אומר:

השלחין[שסח] אסורין.

היכי דמי שלחין?[7]
אמר **רבי יוסי ברבי**[שסט] **חנינא**:
כל שאוחזו בידו וגרעינתו נשמטת.

החגבין הבאין כו'.

תנו רבנן:
החגבין, והקפריסין,[8] והקפלוטות,
הבאין מן האוצר ומן[9] ההפתק ומן הספינה -
מותרין;
הנמכרין בקטלוזא[10] לפני חנוני -
אסורין,
מפני שמזלף יין עליהן.

רש"י

[1] **אני מלחתים**. הדגים וראיתי שדגים טהורין הן ומהן הוצאתי קרביים הללו:
[2] **אלו דגים**. שיראה לו הדגים עצמן אבל באני מלחתים לא מהימן דשמא לא בקי בהן:
[3] **דיילא**. שמש רגיל להיות שכיר לעושה סעודה לתקן תבשילין:
[4] **לקרטין שבו**. הדבוקין בעליו או שנשרו בכלי דלמא אייתי קרטין אחריני דאיפסיק בסכינא ועריב בהני:
[5] **אישתרוקי אישתריקו**. ומן העלין לכלי עצמן אישתרוקי נשמטו:
[6] **דרפי טובא**. מגולגלין ביותר ובלע"ז מול"ש וגרעינתם נשמטת דכיון דרפי כולי האי חמרא רמא בהו:
[7] **שלחין**. שמשתלחין גרעינין מעצמו:
[8] **קפריסין**. קפלוטות מבושלין וכבושין במכבש ומתקיימין ואין בהן משום בישולי גוים^ דנאכלים חיין ולא משום גיעול דטעם הגיעול פוגמו ולא משביחו:
[9] **מן ההפתק**. מקום כינוסן שהן עצורין שם זה על זה ובלע"ז פיל"ח:
[10] **קטלוזא**. שוק:

וכן יין תפוחים של גוים,[שע]
הבאין מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה - מותרין;
הנמכרין בקטלוזא - אסורין,[שעא] מפני שמערבין בו יין.

תנו רבנן:
פעם אחת חש **רבי** במעיו,
אמר:
כלום יש אדם שיודע -
יין תפוחים של גוים[שעב] אסור או מותר?
אמר לפניו **רבי ישמעאל ברבי**[שעג] **יוסי**:
פעם אחת חש אבא במעיו,
והביאו לו יין תפוחים של גוים, ושתה[שעד] ונתרפא;
אמר לו:
כל כך היה בידך ואתה מצערני!
בדקו ומצאו גוי[שעה] אחד,
שהיה לו שלש מאות גרבי יין של תפוחים של שבעים שנה,
ושתה ונתרפא,
אמר: ברוך המקום שמסר עולמו לשומרים.

וכן לתרומה.

מאי וכן לתרומה?[11]
אמר **רב ששת**:
וכן לכהן החשוד למכור תרומה לשם חולין,
לפניו - הוא דאסור,
אבל הבא מן האוצר ומן ההפתק ומן הסלולה -
אירתותי[שעו] מירתת,
סבר -
שמעי ביה רבנן ומפסדו[12] ליה מינאי.

הדרן עלך אין מעמידין

רש"י

[11] **תרומה**. אין דמיה יקרים שאינה ראויה אלא לכהנים:
[12] **ומפסדו מינאי**. יפקירו את כל האוצר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

פרק שלישי – כל הצלמים

משנה (א):
כל[1] הצלמים אסורין,
מפני שהן נעבדין פעם אחת בשנה,
דברי **רבי מאיר**;
וחכמים אומרים: אינו אסור,
אלא כל שיש בידו מקל, או צפור, או כדור;[2]
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
אף כל שיש בידו כל דבר.

גמרא:
אי דנעבדין פעם אחת בשנה -
מאי[3] טעמיהו[א] **דרבנן**?
אמר **רבי יצחק בר יוסף** אמר **רבי יוחנן**:
במקומו של **רבי מאיר** היו עובדין אותה פעם אחת בשנה,
ורבי מאיר דחייש למיעוטא -
גזר שאר מקומות אטו אותו מקום;
ורבנן דלא חיישי למיעוטא -
לא גזרו שאר מקומות אטו אותו מקום.

אמר **רב יהודה** אמר **שמואל**:
באנדרטי[4] של מלכים שנינו;
אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:
מא. ובעומדין[5] על פתח מדינה שנינו. *

אמר **רבה**:
מחלוקת בשל כפרים,
אבל בשל כרכים - דברי הכל מותרין;
מאי טעמא?
לנוי בעלמא קעבדי[ב] להו.

ודכפרים מי[6] איכא למאן דאמר לנוי קעבדי להו?
דכפרים ודאי למיפלחינהו עבדי להו!?
אלא,
אי אתמר, הכי אתמר:
אמר **רבה**:
מחלוקת בשל כרכים,
אבל בשל כפרים - דברי הכל אסורים.

וחכמים אומרים...[ג]

רש"י

[1] **פרק שלישי - כל הצלמים.** מתני': **כל הצלמים אסורין.** בהנאה סתם~ צלמים ואפילו אותן שאין עושין להם תקרובת כדמפרש ואזיל מפני שנעבדין~ וכו'~

[2] **כדור.** פילוט"א ובגמרא מפרש דהני ודאי נעבדין דמשום חשיבותא אשקלוה להנך חפצי בידייהו:

[3] **גמ':** מ"ט **דרבנן.** מדלא קתני וחכמים אומרים אינו נעבד אלא מי שיש בידו וכו' מכלל דסבירא להו דנעבדים:

[4] **אנדרטי.** כשהמלך מת עושין צורתו בפתח השער לזכרון והתם קאסר רבי מאיר דאגב חביבותא פלחי ליה:

[5] **בעומדין על פתח המדינה שנינו.** בהנהו קאסר רבי מאיר דחשיבי להו:

[6] **מי איכא למ"ד וכו'.** מי שרו רבנן הא ודאי דכפרים למפלחינהו עבדי להו דבני כפר לא עבדי לנוי:

מקל.
שרודה את עצמו תחת[7] כל העולם כולו כמקל.

צפור.
שתופש את עצמו תחת כל העולם כולו כצפור.

כדור.
שתופש את כל[ד] העולם כולו ככדור.

תנא:
הוסיפו עליהן:
סייף, עטרה, וטבעת.

סייף.
מעיקרא סבור -
לסטים בעלמא;
ולבסוף סבור -
שהורג את עצמו תחת כל העולם כולו.

עטרה.
מעיקרא סבור -
גדיל[8] כלילי בעלמא;
ולבסוף סבור -
כעטרה לכלב.[ה][9]

טבעת.
מעיקרא סבור -
אישתיימא[10] בעלמא;
ולבסוף סבור -
שחותם את עצמו תחת כל העולם כולו למיתה.

רבן שמעון בן גמליאל כו'.
תנא:
אפילו צרור, אפילו קיסם.

בעי **רב אשי**:
תפש בידו צואה,
מהו?
מי אמרינן -
כולי עלמא זילו באפיה כי צואה;
או דילמא -
הוא מיהו דזיל באפי כולי עלמא כצואה?
תיקו.

משנה (ב):
המוצא שברי צלמים -
הרי[ו] אלו מותרין.

רש"י

[7] **תחת כל העולם כולו.** לשון גנאי נקיט כלומר שרודה על כל:

[8] **גדיל כלילי.** אומן שפל:~

[9] **לכלב.** חילוף למלך:^

[10] **אישתיימא.** שליח הנושא חותם המשלחו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מצא תבנית יד או תבנית רגל -
הרי אלו אסורין,
מפני שכיוצא[2] בהן נעבד.

גמרא:

אמר[3] שמואל:
אפילו שברי עבודה זרה.[1]
והאנן תנן (כאן):
שברי צלמים!?
הוא הדין דאפילו שברי עבודה זרה,[ז]
והא[4] דקתני (כאן):
שברי צלמים;
משום דקבעי למיתנא סיפא:
מצא תבנית יד או[ח] תבנית רגל -
הרי אלו אסורין,
מפני שכיוצא בהן נעבד.

תנן (כאן):
מצא תבנית יד או[ט] תבנית רגל -
הרי אלו אסורין,
מפני שכיוצא בהן[י] נעבד.
מא: אמאי?*
והא שברים נינהו!?
תרגמה שמואל:
בעומדין על בסיסן.[5]

אתמר:
עבודה זרה[יא] שנשתברה מאיליה,
רבי יוחנן אמר: אסורה;
רבי שמעון בן לקיש אמר: מותרת.

רבי יוחנן אמר: אסורה.
דהא לא בטלה.

רבי שמעון בן לקיש אמר: מותרת.
מסתמא בטולי מבטיל לה,
מימר אמר -
איהי נפשה לא אצלה,
להוא גברא מצלה ליה?

איתיביה רבי יוחנן לרבי שמעון בן לקיש:
"וְרֹאשׁ דָּגוֹן וּשְׁתֵּי כַפּוֹת יָדָיו כְּרֻתוֹת אֶל הַמִּפְתָּן,[יב]
רַק דָּגוֹן נִשְׁאַר עָלָיו" (שמואל א ה,ד),[יג]
וכתיב (שם,ה):

"עַל כֵּן לֹא[6] יִדְרְכוּ כֹהֲנֵי דָגוֹן וְכָל הַבָּאִים בֵּית דָּגוֹן[יד]
עַל מִפְתַּן דָּגוֹן בְּאַשְׁדּוֹד עַד הַיּוֹם הַזֶּה"!?[טו]
אמר לו:
משם[7] ראיה?
התם[8] שמניחין את הדגון ועובדין את המפתן!
דאמרי הכי:
שבקיה[9] איסריה לדגון ואתא איתיב ליה על המפתן.

איתיביה (כאן):
המוצא שברי צלמים -
הרי אלו מותרין;
הא שברי עבודה זרה -[טז] אסורין!?
לא תימא -
הא שברי עבודה זרה[יז] אסורין,
אלא אימא -
הא צלמים עצמן אסורין,
וסתמא[10] כרבי מאיר.

ורבי[11] יוחנן -
מדרבי מאיר נשמע להו לרבנן,
לאו[12] אמר רבי מאיר:
צלמים אסורין,
שברי צלמים מותרין?
לרבנן נמי עבודה זרה,[יח]
היא אסורה ושבריה מותרין!?
הכי השתא?
התם אימר - עבדום, אימר - לא עבדום,
ואם תמצא לומר - עבדום -
אימר - בטלום;
עבודה זרה -[יט] ודאי עבדוה;
מי יימר דבטלה?
הוי[13] ספק וודאי,
ואין[14] ספק מוציא מידי ודאי!

ואין ספק מוציא מידי ודאי?
והתניא:
חבר שמת והניח מגורה מלאה פירות,
אפילו הן בני יומן - הרי הן בחזקת מתוקנין;

רש"י

[1] **מתני'**: **הרי אלו מותרין**. טעמא מפרש בגמ' דכי הוו שלימים ספק לא עבדום ואת"ל עבדום אימור בטלום לכך שיברום הוי ספק ספיקא ולקולא:

[2] **שכיוצא בהן נעבד**. תבנית יד לבדה הן עובדין:

[3] **גמ'**: **אמר שמואל אפילו שברי** ע"ז.^ לא תימא שברי צלמים דוקא משום דשמא לא עבדום מעולם אפי' כשהיו שלימין דאפי' שברי ע"ז^ שראינום שעבדוה כשהיתה שלימה מותרין דכיון דנשברה שוב אין עובדין אותה:

[4] **משום דקבעי למיתני סיפא כו'**. דאי תנא ע"ז הוה אמינא דווקא ע"ז^ דמצא תבנית יד או תבנית רגל דאסורה אבל צלמים אפי' תבנית יד שרי להכי תנא ברישא צלמים למימר דאע"ג דשמא לא עבדום אפ"ה לשבר חשוב כגון תבנית יד חיישינן וכשעומדין על בסיסן כדמוקים ליה לקמן:

[5] **על בסיסן**. על כנן מקום המתוקן לה כיון דאותבינהו התם ודאי פלחי להו:

[6] **לא ידרכו כהני דגון על מפתן דגון**. אלמא חשיבי להו שברים:

[7] **משם ראיה**. בתמיה:

[8] **התם**. לאו ע"ז^ שבורה קחשיבי לה דאינהו סבור כיון שראו אברים חשובין שלו על מפתן:

[9] **שבקיה איסריה לדגון**. גבורת ושררת הצלם עזבתו והלכה וישבה על מפתן איסריה שר שלו כמו איסריה דעניותא (בשחיטת חולין בפרק כל הבשר (קה)):

[10] **וסתמא כר"מ**. ואע"ג דאסר בצלמים מודה בשבריהן:

[11] **ומקשי' ולרבי יוחנן**. דקאמר הכא מודה ר"מ דשברי צלמים מותרין מדר"מ נשמע לרבנן דרבנן נמי שרו בשברי ע"ז דהא צלמים לר' מאיר כשברי ע"ז^ לרבנן נינהו ומדר"מ נשמע לרבנן דכי היכי דקאמר שברי צלמים מותרין ה"נ ודאי ס"ל לרבנן צלמים שיש בידן מקל או צפור דשבריהן מותרין והוה מצי^ למימר מדרבנן נשמע לרבנן דהא אסרי צלמים שיש בידן מקל או צפור ומ"מ שבריהן מותרין והאי דלא קאמר הכי משום דלא חזינא בהדיא במתניתין דקא שרי שברי אותן צלמים שהן אסורין:

[12] **לאו אמר ר"מ וכו'**. לשון קושיא:

[13] **הוי ספק וודאי**. ספק להיתר וודאי אסור:

[14] **אין ספק מוציא מידי ודאי**. שהוחזק תחלה לאיסור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

והא[1] הכא דודאי טבילי,
ספק עשרינהו ספק לא עשרינהו,
וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי ! ?

התם[2] ודאי וודאי הוא,
דודאי עשרינהו,
כדרבי חנינא חוזאה,
דאמר רבי חנינא חוזאה:
חזקה על חבר שאינו מוציא דבר שאינו מתוקן מתחת ידו.

ואי[3] בעית אימא -
ספק וספק הוא,
כדרבי[4] אושעיא,
דאמר רבי אושעיא:[כ]
מערים אדם על תבואתו ומכניסה[5] במוץ שלה,
כדי[6] שתהא בהמתו אוכלת ופטורה מן המעשר.

ואין ספק מוציא מידי ודאי?
והתניא:
אמר רבי יהודה:
מב. מעשה בשפחתו * של מציק[7] אחד ברימון,
שהטילה נפל לבור,
ובא כהן והציץ[98] לידע אם זכר אם נקבה,
ובא מעשה לפני חכמים וטיהרוהו,
מפני שחולדה וברדלס[10] מצוין[11] שם;
והא הכא דודאי הטילה נפל,
ספק גררוהו ספק לא גררוהו,
וקאתי ספק ומוציא מידי ודאי ! ?

רש"י

[1] **והא הכא דודאי טבילי.** כיון שאנו רואין שנגמרה מלאכתן ודאי בחזקת טבל היו מיד:

[2] **התם ודאי וודאי הוא.** כי היכי דפשיטא לך שהיו טבל ה"נ פשיטא לך שעישרן החבר מיד שמוחזק בכך:

[3] **ואב"א ספק וספק הוא.** כי היכי דמספקא לן אם עישרן אם לאו נמי מספקא לן אם היו מעולם טבל אם לאו דאע"ג דנגמרה מלאכתן השתא ונתמרחו בכרי איכא למימר לא באו לכלל טבל מעולם:

[4] **דעבד להו כרבי אושעיא.** דהכניסה במוץ שלה ולא ראה פני הבית ואע"ג דטבל שלא ראה פני הבית מיתסר באכילת קבע והכא מחזקינן להו בחזקת מתוקנין ושרינן להו באכילת קבע אין כאן ספק מוציא מידי ודאי דאכילת קבע בדאורייתא לא אשכחינן ומדרבנן הוא דמיתסר והימנוה רבנן לחזקת חבר לתקנתא דידהו אבל אי הוה חזינן ליה דמרחינהו קודם שראו פני הבית ובאו לכלל טבל לא נפקי תו מידי ודאי עד דמעשרינהו קמן:

[5] **ומכניסה.** לחצירו במוץ שלה ולא ימרחנה בכרי בגורן שבשדה דמירוח הוא גמר מלאכה והכנסתו לבית היא^ קובעתו למעשר לאסור בו אכילת עראי כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (ב"מ פח.) וכיון דהכניסה קודם גמר מלאכה לא קבעה ליה לכך וכי מהדר להו וממרח להו בתוך הבית לא מקבעי דפני הבית הוא דקבעי ולא תוך הבית כדליף התם מואכלו בשעריך ואפילו מירחו בשדה והכניסו דרך גגות וקרפיפות אמרינן בברכות (לה:) דלא מקבעי:

[6] **כדי שתהא בהמתו אוכלת.** להכי נקט בהמתו דמאכל בהמתו קחשיב ליה אכילת עראי וליכא אפילו איסורא דרבנן כדתנן במסכת פאה (פ"א מ"ו) מאכיל לבהמה לחיה ולעופות עד שימרח בכרי אלמא מאכל בהמה עראי קרי ליה דאילו גבי אדם אף על גב דלא נמרחו אסור לאכול קבע אלא עראי ולגבי לא ראה פני הבית נמי בהמתו שריא אבל איהו אסור מדרבנן לאכול קבע אלא עראי אבל אי ראה פני הבית אפילו מאכל בהמה חייב במעשר דהא דתנן (דמאי פ"א מ"ג) הלוקח לזרע ולבהמה פטור בדמאי תנינן לה:

[7] **מציק.** גברא אלמא וישראל הוה:

[8] **והציץ בו.** על שפת הבור לידע אם זכר:

[9] **כהן.** חכם ומורה הוראה הוה ונתכוין להורות לה ישיבת ימי הטומאה וימי טהרה:

[10] **ברדלס.** בלשון ארמי אפא:

[11] **מצוין שם.** וכבר אכלוהו או גררוהו לחור שלהן ולא איהל כהן זה על המת:

לא תימא - הטילה נפל לבור,
אלא אימא - הטילה כמין[12] נפל לבור.

והא לידע אם זכר אם נקבה הוא קתני ! ?
הכי קאמר -
לידע[13] אם רוח הפילה אם נפל הטילה,
ואם[14] תמצא לומר - נפל הטילה,
לידע אם זכר אם נקבה.

ואיבעית אימא -
כיון שחולדה וברדלס מצוין שם -
ודאי[15] גררוהו.

איתיביה (כאן):
מצא תבנית יד או[כא] תבנית רגל -
הרי אלו אסורין,
מפני שכיוצא בהן נעבד;
אמאי?
הא שברים נינהו ! ?
הא תרגמה שמואל:
בעומדין על בסיסן.

איתיביה (כאן ד:ד):
נכרי מבטל עבודה זרה[כב] שלו[16] ושל חברו,
וישראל אינו מבטל עבודה זרה של נכרי;[כג]
אמאי?
תיהוי כעבודה זרה[כד] שנשתברה מאליה ! ?
אמר אביי:
שפחסה.[17]

וכי פחסה מאי הוי?
והא[18] תנן (כאן ד:ה):
פחסה אף על פי שלא חסרה -
בטלה ! ?
הני[19] מילי דפחסה גוי,[כה]
אבל[20] פחסה ישראל - לא בטלה.

ורבא[21] אמר:
לעולם כי פחסה ישראל נמי בטלה,
אלא[22] גזרה - דלמא מגבה לה והדר מבטיל לה,
והוי עבודה זרה[כו] ביד ישראל,
וכל עבודה זרה[כז] ביד ישראל אינה[1] בטלה עולמית.[כח]

רש"י

[12] **כמין נפל.** וספק ספיקא היא דשמא לא נפל היה אלא שפיר מלא רוח:

[13] **לידע אם רוח הפילה.** ולא תשב עליו ימי טומאה וטהרה אם נפל הפילה:

[14] **ואם תמצי לומר וכו'.** ואם יראה שהוא נפל עדיין יציץ אם זכר אם נקבה:

[15] **ודאי גררוהו.** שחזקתן בכך והא ודאי הוא:

[16] **שלו ושל חבירו.** בין ששניהן עובדין ליראה אחת בין שזה עובד לפעור וזה למרקוליס והא דע"ז מותרת ע"י ביטול נפקא לקמן (נב.) מנין לגוי^ שפוסל אלוה^ וכו':

[17] **שפחסה.** הכה עליה ישראל בפטיש עד שנתמעכה צורתה אבל לא חיסרה כלום הלכך לא בטיל:

[18] **והתנן.** גבי גוי^ פחסה אע"ג וכו':

[19] **הני מילי פחסה גוי.^** דגלי דעתיה ומבזי ומבטל לה:

[20] **אבל פחסה ישראל לא.** דלא דמי לעבוד' זר^ שנשתברה מאליה דהתם אמר איהי נפשה לא מצלה וכו' אבל הכא קסבר גוי לא קפידא ע"ז^ אפחיסה:

[21] **ורבא אמר לעולם כי פחסה ישראל נמי.** הוי ביטול מעליא:

[22] **אלא.** רבנן גזור דכל ביטול ישראל לאו ביטול גזירה דלמא מגבה לה וקני לה בהגבהה דכל דבר הפקר כגון מציאה נקנית בהגבהה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

איתיביה:
גוי[כט] שהביא אבנים מן המרקוליס,[2]
וחיפה בהן דרכים וטרטיאות - מותרות;[3]
וישראל שהביא אבנים מן המרקוליס,
וחיפה בהן דרכים וטרטיאות - אסורות;
אמאי?
תיהוי כעבודה זרה[ל] שנשתברה מאליה!?
הכא נמי כדרבא.[4]

איתיביה:
גוי ששיפה עבודה זרה[לא] לצרכו -[5]
היא[6] ושיפוייה מותרין;
לצרכה -[7]
היא אסורה, ושיפוייה[8] מותרין;
וישראל[9] ששיפה עבודה זרה,[לב]
בין לצרכו בין לצרכה -
היא ושיפוייה אסורין;
אמאי?
תיהוי[10] כעבודה זרה[לג] שנשתברה מאליה!?
הכא נמי כדרבא.

איתיביה (כאן ג):
רבי יוסי אומר:
שוחק[11] וזורה לרוח או מטיל לים;
אמרו[12] לו:
אף הוא[לד] נעשה זבל, וכתיב (דברים יג,יח):
"וְלֹא[לה] יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם";
אמאי?
תיהוי כעבודה זרה[לו] שנשתברה מאליה!?
הכא נמי כדרבא.

איתיביה:
רבי יוסי בן יאסין[לז] אומר:
מצא צורת[13] דרקון וראשו חתוך,
ספק[14] גוי[לח] חתכו,
ספק[15] ישראל חתכו - מותר,[16]

ודאי ישראל חתכו - אסור;
אמאי?
תיהוי כעבודה זרה[לט] שנשתברה מאליה!?
הכא נמי כדרבא.

איתיביה (כאן ח):
רבי[1817] יוסי אומר:
אף לא ירקות בימות הגשמים,
מפני שהנבייה[19] נושרת עליהן והוה להם לזבל;[מ]
אמאי?
תיהוי כעבודה זרה[מא] שנשתברה מאליה!?
שאני התם,
מב: דעיקר[20] עבודה זרה[מב] קיימת. *
והא שיפויין דעיקר עבודה זרה[מג] קיימת,
וקתני:
לצרכה -
היא אסורה ושיפוייה מותרין!?
רב הונא בריה דרב יהושע אמר:
לפי שאין עבודה זרה[מד] בטלה דרך[21] גדילתה.

איתיביה רבי שמעון בן לקיש לרבי יוחנן (מעילה ג:ח):
קן שבראש האילן של הקדש -
לא[22] נהנין, ולא[23] מועלין;
בראשה של אשרה - יתיז[24] בקנה;
קא סלקא דעתך -
כגון ששברה ממנו עצים וקינתה בהן,
וקתני:[25]
יתיז בקנה!?
הכא במאי עסקינן?
כגון דאייתי עצים מעלמא וקינתה בהן.

דיקא נמי, דקתני גבי הקדש:
לא[26] נהנין, ולא מועלין;
אי אמרת בשלמא - דאייתי עצים מעלמא -
היינו דקתני גבי הקדש:
לא נהנין, ולא מועלין;
לא נהנין - מדרבנן,
ולא מועלין - מדאורייתא,

רש"י

[1] **אין לה בטלה עולמית.** וטעונה גניזה כדילפינן בפרק [ר"י] (לקמן נב.) מושם בסתר:
[2] **מרקוליס.** יש גוים^ שעובדין לגל של אבנים וקורין לה מרקוליס וכל הבא זורק לה אבן והיא עבודתה:
[3] **מותרת.** שהרי ביטלו הגוי^ שסתר לגל:
[4] **כדרבא.** דלמא מגבה לה לכולה מרקוליס ברישא והדר מבטל ליה וסותרו:
[5] **לצרכו.** שצריך לשפאין להסיק בשפאיה:
[6] **היא ושפאיה מותרין.** דהא בטלה גוי^ ששיפה [לצרכו]:
[7] **לצרכה.** ליפותה:
[8] **ושפאיה מותרין.** דמיזרק זריק להו ולא פלח להו:
[9] **ישראל ששיפה עבודה זרה.** של גוי דאי של ישראל אפי' שיפה נמי גוי^ היא ושפאיה אסורין דעבוד' זרה^ דישראל לאו בת בטולי היא:
[10] **תיהוי.** הך דשיפה ישראל לצרכו כעבודה זרה^ שנשתברה מאליה:
[11] **שוחק וזורה לרוח.** המוצא עבוד' זרה^ של מתכת:
[12] **אמרו לו אף היא נעשית זבל.** כלומר הוא מתכוין לאבדה שלא יהנה ישראל ממנה וגם עתה יהנה ישראל ממנה שהרי השחקים נעשים זבל ונאמר לא ידבק בידך מאומה:
[13] **צורת דרקון.** סתמא לע"ז^ כדתנן במתניתין (מב:):
[14] **ספק גוי^ חתכו.** והוי ביטול:
[15] **ספק ישראל חתכו.** ולא הוי ביטול:

רש"י

[16] **מותר.** דתלינן בגוי^ דהא ספק ספיקא הוא ושמא לא נעבד מעולם:
[17] **אף לא ירקות.** מתני' קתני זורעין תחתיה של אשירה ירקות בימות הגשמים שהצל קשה להן וכן צל אילן קשה להן ואין נהנה ממנה אבל לא בימות החמה שהצל יפה להן ונמצא נהנה מאשירה כל אשירה אילן הוא:
[18] **רבי יוסי אומר אף לא ירקות בימות הגשמים.** לפי שהנבייה נושרת על הירקות והוה לזבל ונמצא בעל הירק נהנה מן האשירה:
[19] **נבייה.** הן העלין הנושרין מן האילן בימות הגשמים:
[20] **דעיקר ע"ז^ קיימת.** האילן לא בטל הלכך נבייה הנושרת ממנה אסורה:
[21] **דרך גדילתה.** זה דרכה כל השנה להשיר עלין שלה ולגדל אחרים אבל שפאן גוי^ דעתו לבטלן ולהשליכן:
[22] **לא נהנין.** דאסור מדרבנן:
[23] **ולא מועלין.** אם נהנה לא מעל מדאורייתא שיתחייב קרבן מעילה לקמן מפרש טעמא:
[24] **יתיז בקנה.** ישליך עצי הקנה במקל מן האילן וישרפנה ויהנה מהם ולא יעלה על האשירה ויטלם דאם כן נמצא משתמש באשירה במקום סולם וזו היא הנאה ממנו מן האשירה:
[25] **וקתני יתיז בקנה.** וישרוף עצי הקנה אלמא ע"ז^ שנשתברה מאליה מותרת:
[26] **לא נהנין.** מדרבנן דלמא אתו לאיתהנויי מעצי האילן דהקדש גופיה ובאשירה לא גזור משום דבדילי מינה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דהא לא קדישי,
אלא אי אמרת - ששברה עצים ממנו וקינתה בהן -
אמאי לא מועלין?
הא קדישי!

מידי[1] איריא?
הכא בגידולין[2] הבאין לאחר מכאן עסקינן,
וקא סבר - אין מעילה בגידולין.

ורבי[3] אבהו אמר רבי יוחנן:
מאי יתיז?
יתיז באפרוחין.

אמר ליה רבי יעקב לרבי ירמיה בר תחליפא:
אסברה[4] לך -
באפרוחין - כאן[5] וכאן מותרין,
בביצים -[6] כאן וכאן אסורין.
אמר רב אשי:
ואפרוחין שצריכין לאמן - כביצים דמו.

משנה (ג):

המוצא כלים,
ועליהם צורת[7] חמה, צורת לבנה, צורת דרקון -
יוליכם לים המלח;
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
שעל[8] המכובדין - אסורין, שעל המבוזין - מותרין.

גמרא:

למימרא -
דלהני הוא דפלחי להו,
למידי אחרינא - לא?
ורמינהי:
השוחט לשום[9] הרים, לשום גבעות,
לשום ימים, לשום נהרות, מה לשום מדבר,
לשום חמה, לשום לבנה, לשום כוכבים, לשום מזלות, מו
לשום מיכאל השר מז הגדול, לשום שילשול[10] קטן -

רש"י

[1] מידי איריא. כלומר מהא לא תסייעיה לר' יוחנן לעולם בשקינתה בעצי הקדש גופו ומשום הכי לא מועלין:
[2] דבגידולין הבאין. באילן אחר שהוקדש עסקי' והוא לא הקדיש אלא אילן וקסבר האי תנא אין מעילה בגידולין ומדרבנן הוא דאסירי וגבי אשירה נמי בשקינתה בעצי אשירה עצמן וקתני יתיז כריש לקיש:
[3] ורבי אבהו א"ר יוחנן. מהדר לתרוצי לתיובתיה בשינויא אחרינא לעולם לא תוקמה בשינויא דחיקא דאייתי עצים מעלמא ואפילו הכי לא תילף מיניה היתר שברי עבודה זרה^ דהא דקתני יתיז בקנה אאפרוחין קאי לא אעצים ואיצטריך לאשמועינן דלא גזרינן התזת קנה שמא יעלה דרך האילן ורישא בעצים וקסבר אין מעילה בגידולין וגלי אהקדש דאסור מדרבנן וכ"ש לאשירה דמדאורייתא נמי אסירא תוספת יותר מעיקרה כדתנן במתני' גידעו ופיסלו לע"ז^ והחליף נוטל מה שהחליף והשאר מותר והא דלא ערבינהו משום דלא מצי למיתני ליה ולא מועלין באשירה דהא לא שייכא בה דין מעילה וסיפא באפרוחין וגלי באשירה וה"ה להקדש וקסבר אין מעילה בגידולין:
[4] אסברה לך. מתני' אליבא דר' יוחנן:
[5] כאן וכאן. בין בהקדש בין באשירה מותרין דאין צריכין לאילן:
[6] בביצים כאן וכאן אסור. שצריכין לאילן וגזור בה רבנן כעל אילן עצמו:
[7] מתני': צורת חמה. צורת^ מזל חמה וכן לבנה ורבנן היא דאמרי (לעיל מ:) כל שאר צלמים מותרין ובגמ' מפרש מאי שנא הני:
[8] שעל המכובדים. שעל כלים מכובדים שתשמישן לכבוד ובגמ' מפרש לה:
[9] גמ': לשם הרים. לשר הממונה על ההרים:

הרי אלו זבחי מתים!?
אמר[11] אביי:
מיפלח,
לכל דמשכחי - פלחי;
מיצר ומפלחי,
הני תלתא דחשיבי - ציירי[12] להו ופלחי להו,
למידי אחרינא - לנוי בעלמא עבדי להו.

מנקיט רב ששת חומרי מתנייתא ותני:
כל המזלות מותרין, חוץ ממזל חמה ולבנה;
וכל הפרצופין מותרין, חוץ מפרצוף אדם;
וכל הצורות מותרות, חוץ מצורת דרקון.[1413]

אמר מר:
כל המזלות מותרין,[15] חוץ ממזל חמה ולבנה.
הכא במאי עסקינן?
אילימא -[16] בעושה;
אי בעושה,
כל המזלות מי שרי?
והכתיב (שמות כ,יט): "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי",[17]
"לֹא תַעֲשׂוּן" כדמות שמשי המשמשין לפני במרום!

אלא פשיטא - במוצא;[18]
וכדתנן (כאן):
המוצא כלים,
ועליהם צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון -
יוליכם לים המלח;

אי במוצא - אימא מציעתא:
כל הפרצופות מותרין, חוץ מפרצוף אדם;
אי במוצא -
פרצוף אדם מי אסור?
והתנן:
המוצא כלים,
ועליהם צורת חמה, צורת לבנה, צורת דרקון -
יוליכם לים המלח;
צורת דרקון - אין,
פרצוף אדם - לא!?
אלא[19] פשיטא - בעושה,
וכדרב[20] הונא בריה דרב יהושע.

רש"י

[10] שילשול. תולעת אלמא אורחייהו למיפלחינהו ומסתמא נמי נגזור דלמא פלחינהו:
[11] אמר אביי מיפלח לכל דמשכחי פלחי. ומספיקא לא גזור רבנן עלייהו דאם כן אין לך המותר:
[12] ציירי להו ופלחי להו. הלכך ציירי להו מיצר ומיפלח לצייר צורה כדי לעבדה להני תלת דחשיבי להו וכו':
[13] דרקון. דומה לנחש:
[14] מנקיט חומרי. מלקט משניות החמורות לתרצן ואומרן בבית המדרש כדי שיתנו לבן לפרקן:
[15] מותרים. לקמן (מג:) מפרש מאי מותרין ודגים לא קרי פרצוף אלא צורה:
[16] אילימא בעושה. והאי מותרין דקאמר מותר לציירן:
[17] אתי. בדמות העומדין אצלי:
[18] במוצא. ומותרין בהנאה קאמר:
[19] אלא פשיטא בעושה. דכל פרצופין כגון דחיה ובהמה מותר לציירן ואף על גב דשור ואריה ונשר שמשין של מעלה הן לא דמו דהתם ארבעתן יחד לגוף אחד והכא חד פרצוף ותו לא חוץ מפרצוף אדם דאפילו לחודיה אסור:
[20] וכדרב הונא בריה דרב יהושע. דאמר לקמן בשמעתין קרי ביה לא תעשון אותי כדמותי:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אי בעושה - אימא סיפא:
כל הצורות מותרות, חוץ מצורת דרקון,
ואי בעושה - צורת דרקון מי אסיר?
והכתיב (שמות כ,יט):
מג. "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי אֱלֹהֵי כֶסֶף וֵאלֹהֵי זָהָב", *
הני -[1] אין,
צורת דרקון - לא!?
אלא פשיטא במוצא,
וכדתנן:
המוצא כלים,
ועליהם צורת חמה.
רישא וסיפא - במוצא,
ומציעתא - בעושה!?
אמר אביי: אין,
רישא וסיפא - במוצא,
ומציעתא - בעושה.

רבא אמר:
כולה במוצא,
ומציעתא רבי יהודה היא,
דתניא:
רבי יהודה מוסיף:
אף דמות מניקה[2] וסר אפיס,
מניקה - על שם חוה שמניקה כל העולם כולו,
סר[3] אפיס - על שם יוסף שסר ומפיס[4] את כל העולם כולו;
והוא[5] דנקיט גריוא וקא כייל,
והיא דנקטא בן וקא מניקה.

תנו רבנן:
איזהו צורת דרקון?
פירש רבי שמעון בן אלעזר:
כל שיש לו ציצין[6] בין פרקיו.[7]
מחוי רבי אסי - בין פרקי צואר.

אמר רבי חמא ברבי חנינא:
הלכה[8] כרבי שמעון בן אלעזר.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יהושע בן לוי:
פעם אחת הייתי מהלך אחר רבי אלעזר הקפר בריבי[9] בדרך,
ומצא[10] שם טבעת ועליה צורת דרקון,
ומצא גוי[מח] קטן ולא אמר לו כלום,

רש"י

[1] הני אין. שמשין שבמרום אבל צורת דרקון דאינה במרום שריוה:
[2] מניקה. אשה מניקה בן:
[3] סר אפיס. סשר ונעשה שר:
[4] והפיס את כל העולם. בשני רעבון והפיס כמו והפיס דעתו אלמא פרצוף אדם לרבי יהודה אסור:
[5] והוא דנקט גריוא וקא כייל. אסור על שם יוסף אבל פרצוף אדם גרידא שרי בהנאה:
[6] ציצין. תרגום של סנפיר לשון אחר כמו שערות:
[7] פרקיו. חליותיו:
[8] הלכה כר"ש. שאם אין לו ציצין מותר:
[9] בריבי. כלומר אדם גדול וכן קורין לו בכינוי:
[10] מצא טבעת. ולא הגביהה עד שבטלה הגוי:^

מצא גוי[מט] גדול ואמר לו: בטלה,
ולא בטלה.
סטרו,[11] ובטלה.
שמע מינה תלת:
שמע מינה -
נכרי מבטל עבודה זרה[נ] שלו ושל חבירו;
ושמע מינה -[נא]
נכרי מבטל עבודה זרה בעל כרחו.[נב]
ושמע מינה -
יודע בטיב עבודה זרה[נג] ומשמשיה מבטל,
ושאינו יודע בטיב עבודה זרה[נד] ומשמשיה אינו מבטל;[נה]

מגדף בה רבי חנינא:
ולית ליה לרבי אלעזר הקפר בריבי הא דתנן:
המציל מן הארי, ומן הדוב, ומן הנמר,
ומן הגייס, ומן הנהר, ומזוטו[12] של ים, ומשלוליתו של נהר,
והמוצא בסרטיא ופלטיא גדולה,[13]
ובכל מקום שהרבים מצוין שם - הרי אלו שלו,
מפני שהבעלים מתייאשין[14] מהן!?
אמר אביי:
נהי דמינה מייאש,
מאיסורא[15] מי מייאש?
מימר אמר -
אי גוי[נו] משכח לה -
מפלח פלח לה,
אי ישראל משכח לה -
איידי דדמיה יקרין מזבין לה לגוי[נז] ופלח לה.

תנן התם (ראש השנה ב:ח):
דמות[16] צורות לבנות היו[נח] לו לרבן גמליאל,
בעלייתו בטבלא בכותל,
שבהן מראה את ההדיוטות, ואומר להן:
כזה[17] ראיתם או כזה ראיתם.

ומי שרי?
והכתיב (שמות כ,יט): "לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי",
"לֹא[18] תַעֲשׂוּן" כדמות שמשי המשמשים לפני!
אמר אביי:
לא אסרה תורה אלא שמשין שאפשר[19] לעשות כמותן,
כדתניא:

רש"י

[11] סטרו. הכהו על הלחי:
[12] זוטו של ים. לשון ים החוזר לאחוריו עשר וחמש עשרה פרסאות ושוטף כל מה שמוצא בדרך חזרתו וכן עושה בכל יום:
[13] שלולית. כשהנהר גדל ויוצא על גדותיו ופושט:
[14] מתייאשין מהן. וכיון דאייאש גוי^ בטלה מדעתיה דלא למפלחה ותו לא צריך לבטולה:
[15] מאיסורא מי מייאש. עדיין הגוי שאיבדה קור' לה עבודה זרה^ דמימר אמר וכו':
[16] דמות צורות לבנות. גרסינן:
[17] כזה ראיתם. כדי לבדקן אם יהיו דבריהם מכוונים:
[18] לא תעשון כדמות שמשי. הכא לא גרסינן במרום:
[19] שאפשר לעשות כמותן. ממש כגון שמשין של מטה חצר ואולם והיכל ומנורה אבל שמשין של מעלה שאי אפשר לעשות כמותן ממש אלא ציור דוגמתן מותר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

לא יעשה אדם בית[1] תבנית היכל,
אכסדרה תבנית אולם, חצר תבנית עזרה,
שולחן תבנית שולחן, מנורה תבנית מנורה,
אבל[2] הוא עושה של חמשה ושל ששה ושל שמנה;
ושל שבעה לא יעשה, אפילו של שאר מיני מתכות;
רבי[3] **יוסי ברבי**[נ] **יהודה** אומר:
אף של עץ לא יעשה,
כדרך שעשו בית חשמונאי;
אמרו לו:
משם ראיה?
שפודין של ברזל היו וחופין בבעץ,[4]
העשירו עשאום של כסף,
חזרו והעשירו עשאום של זהב.

ושמשין שאי אפשר לעשות כמותן מי שרי?
והתניא:
"לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי",
"לֹא תַעֲשׂוּן" כדמות שמשי המשמשים[5] לפני במרום!?
מג: אמר **אביי**: *
לא אסרה תורה אלא בדמות ארבעה[6] פנים בהדי הדדי.

אלא מעתה -
פרצוף אדם לחודיה תשתרי,
אלמה תניא:
כל הפרצופות מותרין,
חוץ מפרצוף אדם!?
אמר **רב יהודה בריה דרב יהושע**,
מפרקיה **דרבי יהושע** שמיע לי:
"לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי" - "לֹא תַעֲשׂוּן" אותי;
אבל שאר שמשין שרי.

ושאר שמשין מי שרי?
והתניא:
"לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי",
"לֹא תַעֲשׂוּן" כדמות שמשי המשמשין לפני במרום,
כגון אופנים ושרפים וחיות הקדש ומלאכי השרת!?
אמר **אביי**:
לא אסרה תורה אלא שמשין שבמדור[7] העליון.

רש"י

[1] **בית תבנית היכל.** בארכו ורחבו ורומו ושיעור מדת פתחיו אבל אם נשתנה במקצת מותר:
[2] **אבל עושה מנורה של חמש.** נרות ושל ששה ושל שמונה שאינן דומין לשל מקדש ושל שבעה לא יעשה שהיא כשל מקדש ואפילו של שאר מיני מתכות שאף היא אע"פ שאינה של זהב כשרה במקדש כדילפי' בהקומץ רבה (מנחות כח:) מכלל ופרט וכלל אבל של עץ שרי דאינה כשרה במקדש דהפרט מפורש מתכת:
[3] **רבי יוסי בר יהודה אמר אף של עץ לא יעשה.** שאף היא כשרה במקדש ומלכות בית חשמונאי עשאוה במקדש של עץ לאחר שטימאו יונים את ההיכל ונטלו כל כליו וגברה יד בית חשמונאי ונצחום דרבי יוסי בר יהודה דריש ליה בריבויי ומעוטי ועשית מנורת ריבה זהב טהור מיעט מקשה תיעשה המנורה חזר וריבה ריבה כל מילי ומיעט חרס:
[4] **בבעץ.** בדיל:
[5] **המשמשין לפני במרום.** אלמא שמשין עליונים קאסר:
[6] **ארבעה פנים.** פני שור ואדם ואריה ונשר לחיה אחת דוגמת חיות הקדש דכתיב אתי השרויות אצלי:
[7] **שבמדור העליון.** כדכתיב אתי אבל חמה ולבנה במדור התחתון הם:

ושבמדור התחתון מי שרי?
והתניא:
"אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם" (שם,ג)
לרבות חמה ולבנה כוכבים ומזלות,
"מִמַּעַל" (שם),
לרבות מלאכי השרת!?
כי תניא - ההיא לעובדם.
אי לעובדם -
אפילו שילשול קטן נמי!?
אין הכי נמי;
ומסיפיה דקרא נפקא,
דתניא:
"אֲשֶׁר בָּאָרֶץ" (שם),
לרבות ימים ונהרות הרים וגבעות,
"מִתָּחַת" (שם),
לרבות שילשול קטן.

ועשייה גרידתא מי שרי?
והתניא:
"לֹא תַעֲשׂוּן אִתִּי",
"לֹא תַעֲשׂוּן" כדמות שמשי המשמשין לפני במרום,
כגון חמה ולבנה, כוכבים ומזלות!?
שאני **רבן גמליאל**,
דאחרים[8] עשו לו.

והא[9] **רב יהודה** דאחרים עשו לו,
ואמר ליה **שמואל לרב יהודה**: שיננא,
סמי[10] עיניה דדין!?
שאני התם - דכיון דחותמו בולט הוה -[ס]
חישינן לחשדא,[11][סא]
דתניא:
טבעת שחותמה[12] בולט -
אסור להניחה ומותר[13] לחתום בה;
חותמה[14] שוקע -
מותר להניחה ואסור לחתום בה.

ומי חיישינן לחשדא?
והא בי כנישתא דשף[15] ויתיב בנהרדעא,
דאוקמי ביה אנדרטא,[16]
והוו עיילי ביה **אבוה דשמואל ולוי** ומצלו בגויה,
ולא חיישי לחשדא!?

רש"י

[8] **דאחרים עשו לו.** גוים:^
[9] **והא דרב יהודה דאחרים עשו לו.** צורה בטבעת שהיה מניח:
[10] **סמי עיניה דדין.** פחות צורתו:
[11] **חשדא.** שלא יאמרו לה הוא עובד:
[12] **חותמה.** צורתה:
[13] **ומותר לחתום בה.** כשהוא חותם שוקע החותם בשעוה ואינו נראה מבחוץ:
[14] **חותמה שוקע.** אסור לחתום דכשהוא חותם הוי חותמה בולט ולקמן פריך ה"נ ניחוש לחשדא:
[15] **דשף ויתיב.** שם מקום שהיה במדינת נהרדעא ויש אומ'~ יכניה וגלותו נטלו עמהן מאבני ירושלים ומעפרה ובנאוהו שם והיינו דשף ויתיב בנהרדעא נישוף כאן ונתיישב כאן והיינו דכתיב כי רצו עבדיך את אבניה וכו':
[16] **אנדרטא.** צלם:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

רבים שאני.

והא[1] רבן גמליאל דיחיד הוה ! ?
כיון דנשיא הוא - שכיחי רבים גביה.

ואיבעית אימא -
דפרקים[2] הואי.

ואיבעית אימא -
להתלמד שאני,
דתניא:
"לֹא תִלְמַד לַעֲשׂוֹת" (דברים יח,ט),
אבל אתה למד להבין ולהורות.

רבן שמעון בן גמליאל אומר: שעל המכובדין – אסורין,[סב] ושעל המבוזין – מותרין.[סג]

אלו הן מכובדין, ואלו הן[סד] מבוזין ?
אמר רב:
מכובדין - למעלה[3] מן המים,
מבוזין - למטה[4] מן המים.
ושמואל אמר:
אלו ואלו מבוזין[5] הן,
אלא אלו הן מכובדין -
שעל השירין[6] ועל הנזמים ועל הטבעות.

תניא כוותיה דשמואל:
מכובדין - שעל השירין ועל הנזמים ועל הטבעות,
מבוזין - שעל היורות ועל הקומקמסין[7] ועל מחמי חמים,
ושעל הסדינין ועל המטפחות.

משנה (ג):

רבי יוסי אומר:
שוחק וזורה[8] לרוח או מטיל לים.
אמרו לו:
אף[9] הוא נעשה זבל, שנאמר (דברים יג,יח):
"וְלֹא[סה] יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם".

גמרא:

תניא:
אמר להם רבי יוסי:
והלא כבר נאמר (דברים ט,כא):

מד. "וְאֶת חַטַּאתְכֶם * אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת הָעֵגֶל,
לָקַחְתִּי וָאֶשְׂרֹף אֹתוֹ בָּאֵשׁ,
וָאֶכֹּת אֹתוֹ טָחוֹן הֵיטֵב עַד אֲשֶׁר דַּק לְעָפָר,
וָאַשְׁלִךְ אֶת עֲפָרוֹ אֶל הַנַּחַל הַיֹּרֵד מִן הָהָר" ! ?
אמרו[סו] לו: משם ראיה ?
הרי[10] הוא אומר:
"וַיֶּזַר עַל פְּנֵי הַמַּיִם וַיַּשְׁקְ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות לב,כ),
לא נתכוין אלא לבודקן כסוטות !

אמר להם רבי יוסי:
והלא כבר נאמר (דברי הימים ב טו,טז):
"וְגַם מַעֲכָה אֵם אָסָא הַמֶּלֶךְ,[סז]
הֶסִירָהּ[11] מִגְּבִירָה אֲשֶׁר עָשְׂתָה לָאֲשֵׁרָה מִפֶּלֶצֶת,[סח][12]
וַיְכָרֹת אָסָא אֶת מִפַּלַצְתָּהּ,[סט] וַיְדֵךְ[13] וַיִּשְׂרֹף בְּנַחַל קִדְרוֹן" ! ?
אמרו[ע] לו:
משם ראיה ?
נחל קדרון אינו מגדל צמחין ![14]

ולא ?
והתנן:[עא]
אלו[15] ואלו מתערבין[16] באמה ויוצאין לנחל קדרון,
ונמכרין לגננין לזבל, ומועלין[17][18] בהן ! ?
מקומות[19] מקומות יש בו,
יש מקום מגדל צמחין, ויש מקום שאין מגדל צמחין.

מאי מִפַּלַצְתָּהּ ?
אמר רב יהודה:
דהוה מפליא[20] ליצנותא.
כדתני רב יוסף:
כמין זכרות עשתה לה,
והיתה נבעלת לו בכל יום.

אמר להן רבי יוסי:
והלא כבר נאמר (מלכים ב יח,ד):
"וְכִתַּת[21] נְחֻשֶׁת הַנְּחֻשֶׁת אֲשֶׁר עָשָׂה מֹשֶׁה" !
אמרו לו:
משם ראיה ?

רש"י

[1] והא ר"ג יחיד הוה. וניחוש לחשדא:
[2] דפרקים. של חוליות ולא היה מחברם אלא בשעת בדיקת עדים וכל יומא לא חזו לה וליכא חשדא:
[3] למעלה מן המים. על אוגני הכלי:
[4] למטה מן המים. בשולים ובדפנות:
[5] מבוזין. שמשתמשין בהן במאכל ובמשתה ואין מכובדין אלא העשויין לתכשיט:
[6] שירין. צמידין:
[7] קומקמוסין. סירות קטנות של מתכת:
[8] מתני': וזורה לרוח. שלא יכשל בה ישראל ליהנות ממנה:
[9] אף הוא. אם יזרנה לרוח גם עתה יש הנאה ממנה:

רש"י

[10] גמ': הרי הוא אומר ויזר על פני המים. דליכא למיחש לזבל והאי דלא השליכו לים שלם לא נתכוין אלא לבדקן כסוטות שהמים בודקין אותם שחטאו והורגים אותם כדאמרי' התם (יומא סו:) זיבח וקיטר בסייף גיפף ונישק באסכרה שמח בלבו בהדרוקן:
[11] הסירה מגבירה. השפילה ממלכות:
[12] מפלצת. לקמן מפרש:
[13] וידק וישרף בנחל קדרון. ולא חייש לזבל מוידק קא מותיב:
[14] ואת חטאתכם וגו'. מואכות אותו טחון קא מותיב אבל מואשרוף לאו תיובתא היא דכל כמה דלא שחיק ליה מחובר בהדדי ואינו נעשה זבל:
[15] אלו ואלו. דמים החיצונים ודמים הפנימיים ששיריהן נשפכין על יסוד מזבח החיצון והן יורדין מן היסוד לרצפה:
[16] ומתערבין באמה. סילון של מים שהיה בעזרה:
[17] ומועלין בהם. לאו קרבן מעילה קאמר דאין מעילה בדם קדשים כדאמרינן בפרק הוציאו לו אלא אסור ליהנות מהן אלא בדמים:
[18] לגננים. לזבל גנותיהן:
[19] מקומות מקומות יש בו. ויש מגדל ויש שאינו מגדל:
[20] מפליא ליצנותא. ליצנות מופלא כדתני רב יוסף:
[21] וכתת נחש הנחושת. כי בימים ההמה בית ישראל מקטרין לו אלמא ע"ז^ הוה וכתיב וכתת:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

הרי הוא אומר:
"וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה עֲשֵׂה לְךָ שָׂרָף" (במדבר כא,ח),
"לְךָ" - משלך,
ואין[1] אדם אוסר דבר שאינו שלו.

והתם בדין הוא דכתותי[2] לא הוה צריך,
אלא כיון דחזא דקא טעו ישראל בתריה -
עמד[3] וכיתתו.

אמר להם:
והלא כבר נאמר (שמואל ב ה,כא):
"וַיַּעַזְבוּ שָׁם אֶת עֲצַבֵּיהֶם וַיִּשָּׂאֵם דָּוִד וַאֲנָשָׁיו";

ומאי משמע דהאי וישאם דוד לישנא דזרויי[4] הוא?
כדמתרגם[5] רב יוסף:
"תְּזֹרֵם וְרוּזַז תְּשָׁאֵם" (ישעיהו מא,טז),
ומתרגמינן:
תזרינון ורוח תטלטלינון!?

אמרו[6] לו: משם ראיה?
הרי הוא אומר (דברי הימים א יד,יב):
"וַיִּשְׂרְפוּ בָאֵשׁ",
ומדלא כתיב וישרפם וישאם,[7]
שמע מינה - "וַיִּשָּׂאֵם" (שמואל ב ה,כא) ממש.

מכל מקום קשו[8] קראי אהדדי!?
כדרב הונא,
דרב הונא רמי,
כתיב (דברי הימים א יד,יב):
"וַיֹּאמֶר דָּוִיד וַיִּשְׂרְפוּ בָאֵשׁ",
וכתיב (שמואל ב ה,כא): "וַיִּשָּׂאֵם"!
לא קשיא,
כאן - קודם[9] שבא איתי הגיתי,
כאן - לאחר שבא איתי הגיתי,
דכתיב (שם יב,ל):
"וַיַּקְחוּ אֶת עֲטֶרֶת מַלְכָּם מֵעַל רֹאשׁוֹ וּמִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב";
ומי שרי?
איסורי הנאה נינהו!
אמר רב נחמן:
איתי[10] הגיתי בא וביטלה.

רש"י

[1] ואין אדם אוסר. אותן שהקטירו לו לא היו יכולין לאסרו שאין בהן כח להקצותו לע"ז:^
[2] דכתותי נמי לא צריך. דמותר ליהנות ממנו:
[3] עמד וכיתתו. לפרסומי מילתא:
[4] דזרויי. לשון זורה לרוח:
[5] כדמתרגם. תזרם תזרינון ורוח תשאם ורוחא תטלטלינון אלמא וישאם לשון זירוי וטלטול:
[6] אמרו לו הרי הוא אומר. בדברי הימים ויאמר דוד וישרפו ומדלא כתב בחד קרא וישרפם וישאם ש"מ לאו תרוייהו כדקאמרת ששרפם ואח"כ זורה לרוח:
[7] אלא וישאם ממש. נטלם עמו ונהנה מהם ומתחלה אמר לעבדיו לשרפן כדמפרש ואזיל מוישרפו לא מצי לאותבינהו לרבנן דכל זמן שאין נדוקין ע"י כתישה אינו נעשה זבל:
[8] קשו קראי אהדדי. וישרפו משמע אסור בהנאה וישאם משמע נהנה מהם:
[9] קודם שבא איתי. וביטלה אמר דוד לשרפם:
[10] ובא איתי וביטלה. והדר וישאם דוד איתי הגתי גוי^ היה:

"מִשְׁקָלָהּ כִּכַּר זָהָב",[11]
היכי[12] מצי מנח לה!?
אמר[13] רב יהודה אמר רב:
ראויה לנוח על ראש דוד.
רבי יוסי ברבי חנינא אמר:
אבן[14] שואבת היתה בה דהות[15] דרא לה.
רבי אלעזר אמר:
אבן יקרה היתה בה ששוה[16] ככר זהב.

"זֹאת הָיְתָה לִּי כִּי פִקֻּדֶיךָ נָצָרְתִּי" (תהלים קיט,נו),
מאי קאמר?
הכי קאמר -
בשכר שפקודיך נצרתי זאת[17] היתה לי לעדות.
מאי עדותה?
אמר רבי יהושע בן לוי:
שהיה מניחה במקום תפילין והולמתו.[18]
והא בעי אנוחי תפילין!?
אמר רבי שמואל בר רב יצחק:
מקום[2019] יש בראש שראוי להניח בו שתי תפילין.

"וַיּוֹצִיאוּ[21] אֶת בֶּן הַמֶּלֶךְ,
וַיִּתְּנוּ עָלָיו אֶת הַנֵּזֶר וְאֶת הָעֵדוּת" (דברי הימים ב כג,יא).
"נֵזֶר",
זו כלילא.
"עֵדוּת",
אמר[22] רב יהודה אמר רב:
"עֵדוּת" הוא לבית דוד,
שכל הראוי למלכות - הולמתו,
וכל שאינו ראוי למלכות - אין הולמתו.

"וַאֲדֹנִיָּהוּ בֶן חַגִּית מִתְנַשֵּׂא לֵאמֹר אֲנִי אֶמְלֹךְ" (מלכים א א,ח).
אמר רב יהודה אמר רב:
שמתנשא להולמו ולא הולמתו.

רש"י

[11] עטרת מלכם. בבני עמון קאי וע"ז^ שלהם מלכם שמה על שם מלוכה כדכתיב (מ"א יא) ולמולך שקוץ בני עמון והאי עטרת מלכם בע"ז^ קאמר:
[12] היכי מצי מנח לה. והלא כבד ששים מנה הוה ומאד היא כבידה וקרא כתיב ותהי על ראש דוד:
[13] אר"י. האי ותהי על ראש דוד לאו דמנח לה אלא הכי קאמר חשובה וראויה לדוד שעשויה^ למדת ראשו והולמתו כדלקמן:
[14] אבן שואבת. דרך אותה האבן להגביה המתכת ולתלותה באויר:
[15] דהות דריא לה. שהיתה נושאת לעטרה ומגביהתה:
[16] ששוה ככר זהב. והיינו משקלה ככר זהב שקולה היא כככר זהב:
[17] זאת היתה לי. עדות עטרה זו מעידה עלי שאני הגון למלכות:
[18] הולמתו. ויושבת בראשו יפה ומכוונת למדת ראשו:
[19] מקום תפילין. חריץ שבראשו למעלה מן הפדחת מקום שמוחו של תינוק רופס:
[20] מקום יש בראשו דראוי להניח שם ב' תפילין. שרחב החריץ מקום כרך שני רצועות והיא היתה נוחה בחצי רחבו:
[21] ויוציאו את בן המלך. ביואש כתיב בבן אמציה שהחביאה אותו אחותו כשהרגה עתליה את כל זרע המלוכה וכשגדל הוציאוהו ונתנו עליו הנזר לעדות שהוא מזרע המלוכה:
[22] אמר רב יהודה שביקש להולמו. ואף על גב דאמר רב יהודה לעיל ראויה היתה לנוח אבל אנוחי לא מנח לה מיהו חדא שעתא בדקי ליה בגויה אם הגון הוא למלכות:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

"וַיַּעַשׂ לוֹ רֶכֶב וּפָרָשִׁים וַזֶּמֹשִׁים אִישׁ רָצִים לְפָנָיו" (שם).
מאי רבותייהו ! ?[1]
תנא:
מד: כולם נטולי[3] טחול וחקוקי[4] כפות הרגלים היו. *

משנה (ד):

שאל פרוקלוס[5] בן פלוספוס את רבן גמליאל בעכו,
שהיה רוחץ במרחץ של אפרודיטי;[6]
אמר לו:[עב]
כתוב בתורתכם (דברים יג,יח):
"וְלֹא[עג] יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם",
מפני מה אתה רוחץ במרחץ של אפרודיטי?
אמר לו: אין[7] משיבין במרחץ.

וכשיצא אמר לו:
אני לא באתי בגבולה, היא[8] באה בגבולי.
אין[9] אומרים:
נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי,
אלא -[עד]
נעשה אפרודיטי נוי למרחץ.

דבר אחר,
אם נותנים לך ממון הרבה,
אי אתה נכנס לבית עבודה זרה[עה] שלך,
ערום ובעל קרי ומשתין בפניה;
וזו[עו] עומדת על פי הביב[10] וכל העם משתינין בפניה.[עז]
לא[11] נאמר אלא: "אֱלֹהֵיהֶם" (שם יב,ב),
את שנוהג בו משום אלוה - אסור;
ואת[עח] שאינו נוהג בו משום אלוה - מותר.

גמרא:

והיכי[12] עביד הכי?
והאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
בכל מקום מותר להרהר,
חוץ מבית המרחץ ומבית הכסא!
וכי תימא -

רש"י

[1] רבותייהו. דהנך חמשים איש:
[2] דכתיב ויעש לו. דמשמע שהיו משונים:
[3] נטולי טחול. הטחול מכביד:
[4] וחקוקי כפות הרגלים. נטל הבשר מן העצם ולא היו מרגישים בקוצים ובברקנים:
[5] מתני': פרוקלוס. מין גוי^ היה:
[6] אפרודיטי. שם עבודה זרה^ והמרחץ עומד בחצרה:
[7] אין משיבין. דברי תורה במרחץ לפי שאדם עומד ערום:
[8] היא באה בגבולי. שהמרחץ קודם לה והמרחץ נעשה לכל הבא למרחץ ולא כל הימנה שתהא גוזלת את הרבים:
[9] ועוד תשובה אחרת אין אנו אומרים נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי דמרחץ לאו דבר נוי הוא אלא נעשה אפרודיטי נוי למרחץ נמצא שהיא משמשתו והיא טפלה והוא עיקר:
[10] ביב. חריץ העשוי בקרקע להוציא שופכין לרה"ר:
[11] לא נאמר. בתורה לאיסור אלא אלהיהם דכתיב אבד תאבדון וגו':
[12] גמ': והיכי עביד הכי. דאהדר ליה במרחץ והלא אין משיבין במרחץ ואסור לאמרו בלשון חול בבית המרחץ שאע"פ שאינה בלשון הקדש לא נפקי מקדושתייהו:

בלשון חול אמר ליה,
והאמר אביי:
דברים של חול - מותר לאומרן בלשון קדש,
דברים של קדש - אסור לאומרן בלשון חול!?
תנא:
כשיצא אמר לו: אין משיבין במרחץ.

אמר רב חמא בר יוסף אמר[עט] רבי אושעיא:
תשובה גנובה[13] השיבו רבן גמליאל לאותו הגמון;
ואני אומר: אינה גנובה.
מה גנובתיה?
דקאמר ליה -[פ]
זו עומדת על פי הביב וכל העם משתינין[פא] בפניה;
וכי משתין בפניה מאי הוי?
והאמר רבא:
פעור יוכיח, שמפערין לפניו בכל יום ואינו בטל!
ואני[14] אומר: אינה גנובה,
זו - עבודתה בכך, וזו - אין עבודתה בכך.

אמר אביי: גנובתה מהכא:
דקאמר ליה -
אני לא באתי בגבולה, והיא באה בגבולי;
וכי[15] בא בגבולה מאי הוי?
והתנן (כאן ד:ג):
עבודה זרה שיש לה גינה הוא מרחץ -[פב]
נהנין מהן שלא בטובה, ואין נהנין מהן בטובה!
ואני אומר: אינה גנובה,
שלא[16] בטובת רבן גמליאל כבטובת[17] אחרים דמי.

רב שימי בר חייא אמר: גנובתה מהכא:
דקאמר ליה -[פג]
זו עומדת על פי[פד] הביב וכל העם[פה] משתינין בפניה;
וכי משתינין בפניה מאי הוי?
והתנן (כאן ד:ה):
רקק בפניה, השתין בפניה, גררה,[פו] וזרק בה את הצואה -
הרי זו אינה בטילה!
ואני[1918] אומר: אינה גנובה,
התם - לפי שעתא הוא רתח עלה והדר מפייס לה,
הכא - כל שעתא ושעתא בזלזולה קיימא.

רבה בר עולא אמר: גנובתה מהכא:
דקאמר ליה -
אין אומרין:

רש"י

[13] גנובה. כלומר דחהו בקש:
[14] ואני אומר. ר' חמא קאמר לה ופליגא אדר' הושעיא רביה:
[15] וכי בא בגבולה. כלומר ואפילו קדמה עבודה זרה^ למרחץ מאי איכפת לן:
[16] שלא בטובה. שלא יחזיק טובה לכומרים ובהנאה לא מיתסר כדאמרינן לקמן אין הקדש לע"ז^ עד שיקריב לפניו בתקרובת:
[17] כבטובת אחרים. שהיה חשוב וטובה היא להם כשהוא נהנה מהן הלכך אי לאו מרחץ קודם הוה אסור כל הני:
[18] ואני אומר אינה גנובה. מילתא דרבי חמא בר יוסף קא מפרשי:
[19] גיררה. בטיט ובצואה לא בטלה לקמן (נג.) נפקא לן מוהיה כי ירעב והתקצף וקלל במלכו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי,
אלא:
נעשה אפרודיטי נוי למרחץ;
וכי אמר נעשה מרחץ נוי לאפרודיטי[פז] מאי הוי?
והתניא:
האומר בית זה לעבודה זרה,[פח] כוס זה לעבודה זרה -[פט]
לא אמר כלום,
שאין[1] הקדש לעבודה זרה![צ]
ואני אומר: אינה גנובה,
מה. נהי[2] דאיתסורי לא מיתסרא, נוי מיהא איכא.*

משנה (ה):

הגוים[צא] העובדים את ההרים ואת הגבעות -
הן[3] מותרין, ומה[4] שעליהן אסורין, שנאמר (דברים ז,כה):
"לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם";
רבי[5] יוסי הגלילי אומר:
"אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים" (שם יב,ב), ולא ההרים אלהיהם;
"אֱלֹהֵיהֶם... עַל הַגְּבָעוֹת", ולא הגבעות אלהיהם.
ומפני מה אשירה אסורה?
מפני[6] שיש בה תפיסת ידי אדם,
וכל שיש בו[צב] תפיסת ידי אדם - אסור.

אמר[7] רבי עקיבא:
אני אובין ואדון לפניך:
כל מקום שאתה מוצא:
"הַר גָּבֹהַּ" (ישעיה ל,כה), ו"גִּבְעָה נִשָּׂאָה" (שם),
ו"עֵץ רַעֲנָן" (דברים יב,ב) -
דע שיש שם עבודה זרה.[צג]

רש"י

[1] שאין הקדש לעבודה זרה.^ באמירה עד שיקריבנה לפניה בתקרובת:
[2] נוי מיהא איכא. אי הוה רחיצה נוי לעבוד' זרה אסו' לייפות עבודה זרה^ אף על גב דאיתסורי לא מיתסר מרחץ בהנאה:
[3] מתני': הן מותרין. ההרים עצמן מותרין לחצוב אבנים מהן ולזריעה דמחובר לא מתסר כדנפקא לן (לקמן) מאלהיהם על ההרים ולא ההרים אלהיהם כדדריש ר' יוסי הגלילי:
[4] ומה שעליהן. כגון אם ציפום זהב וכסף אסור שנאמר לא תחמוד כסף וזהב עליהם ולקחת לך ואע"ג דאינהו לאו עבוד' זרה^ מקרו ולא מתסרי גזירת הכתוב היא (שהרים וגבעות שהן קרקע עולם אין בהן כח לאסרן אבל עבוד' זרה^ מיהא הוי) דתלוש שעליהם כתלוש של שאר עבודה זרה^ שנאמר לא תחמוד עליהם על כל שהן נעבדין משמע ועל כרחנו אנו צריכין לפרש דלאו עבודה זרה^ מיקרו דאמרינן בהשוחט (חולין מ.) הא דאמר להר והא דאמר לגדא דהר שהשוחט לשם הר לא מיקרי זבחי מתים והא דתניא לקמן ועובדיהם בסייף משום האי טעמא הוא דאע"ג דלאו עבודה זרה^ נינהו לענין איתסורי עובדיהם מיהא לשם עבודה זרה עבדי להו ועבודה זרה^ מיכווני חייב דהוא דומיא דמחובר (בפרק בתרא (נד)):
[5] ר' יוסי הגלילי אומר. הרי המקרא מלמדנו שהמחובר אינו נאסר שנא' אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים וגו' ומה תאבדו את אלהיהם על ההרים משמע צלמים ופסיליהם שעל ההרים קרויים אלהיהם ולא ההרים קרויים אלהיהם ומאחר שהוא כן ומפני מה אשירה אסורה ולא דרשינן נמי תחת כל עץ רענן אלהיהם ולא עץ רענן אלהיהם והלא אילן מחובר הוא ולמה אסרו הכתוב דכתיב ואשריהם תגדעון:
[6] מפני שיש בהן תפיסת ידי אדם. שאדם נטעו:
[7] אר"ע אני אובין [ואדון] לפניך. אפרש ואדון לפניך שאין לנו לדרוש מיעוטא מתחת עץ רענן שלא נאמר אלא למסור להם סימני מקום שרגילין אמוריים לעבוד שם עבוד' זרה^ כדי שיחפשו ישראל שם ויבערום ומיעוטא דהרים וגבעות מיהא מינה ממעטינן ממשמעותיה דקרא שלא צוה לאבד את ההרים אבל כל עץ רענן צוה לנו לאבד במקום אחר ואשריהם תשרפון באש והכא לא נקיט ליה אלא משום סימנא:

גמרא:

רבי[צד][8] יוסי הגלילי היינו תנא[9] קמא!?
אמר רמי בר חמא אמר ריש לקיש:
צפוי הר כהר איכא בינייהו,
תנא קמא סבר - צפוי הר אינו כהר ומיתסר;
ורבי[10] יוסי הגלילי סבר - צפוי הר הרי הוא כהר.

רב[11] ששת אמר:
מה: דכולי עלמא - צפוי הר אינו כהר,*
והכא באילן[12] שנטעו ולבסוף עבדו קמיפלגי,
תנא קמא סבר - אילן שנטעו ולבסוף עבדו - מותר;
ורבי יוסי הגלילי סבר - אילן שנטעו ולבסוף עבדו - אסור.
ממאי?[13]
מדקתני סיפא (כאן):
מפני מה אשירה אסורה?
מפני שיש בה תפיסת ידי אדם,
וכל שיש בו תפיסת ידי אדם - אסור;
וכל שיש בו תפיסת ידי[צה] אדם - לאתויי מאי?
לאו לאתויי אילן שנטעו ולבסוף עבדו.

ואף רבי יוסי ברבי יהודה סבר -
אילן שנטעו ולבסוף עבדו - אסור,
דתניא:
רבי יוסי ברבי יהודה אומר:
מתוך שנאמר (דברים יב,ב):
"אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים", ולא ההרים אלהיהם,
אלהיהם על הגבעות ולא גבעות אלהיהם,
שומע אני -
"תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן" (שם) אלהיהם, ולא עץ[צו] רענן אלהיהם,
תלמוד[14] לומר:
"וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ" (דברים יב,ג).
אלא "תַּחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן" למה לי?
ההוא לכדרבי[115] עקיבא הוא דאתא,

רש"י

[8] גמ': ורבי יוסי הגלילי היינו תנא קמא. בין למר בין למר הרים וגבעות שרו:
[9] תנא קמא סבר ציפוי הר אינו כהר ומיתסר. דכתיב לא תחמוד כסף עליהם כל שעליהם:
[10] ורבי יוסי סבר ציפוי הר. בטל לגבי הר וכיון דהר לאו עבודה זרה^ ציפוי נמי לא מיתסר ועליהם דקרא אפסילי אלהיהם תלושין קאי:
[11] רב ששת אמר דכולי עלמא ציפוי הר אינו כהר. ואסור ור' יוסי לטפויי אתנא קמא קאתי למיתסר:
[12] אילן שנטעו. שלא לשם אשרה ולבסוף עבדו דשמעיה לת"ק דאמר הרים וגבעות שרו ה"ה כל כיוצא בהן שמחוברין ולא היתה תחילתו לע"ז^ ואיזו היא אשירה אסורה שנטעו מתחילה לכך דתפיסת יד אדם אינו כלום אא"כ היא לשם ע"ז^ אבל נטעו גרעין שלא לשם אשירה אין זו תפיסת ידי אדם הואיל וההיא שעתא לאו דעתיה לע"ז^ היה וממעטי ליה מתחת כל עץ רענן ולא עץ עצמו ואתא ר' יוסי הגלילי למימר אילן שנטעו גרעין אפי' שלא לשם אשירה ולבסוף עבדו אסור דלא דמי להר שהרי יש בה תפיסת ידי אדם בנטיעה הילכך תוספתו אסור אבל עיקרו קודם שהשתחוה לו מודה דשרי כדלקמן (מח.):
[13] ממאי. שמעינן דר' יוסי אסר אילן שנטעו ולבסוף עבדו הא דמיהדר ותני כל שיש בו תפיסת יד וכו' לאתויי מאי:
[14] תלמוד לומר ואשריהם תשרפון. ולקמן (מח.) מפרש ממאי דבנטעו ולבסוף עבדו קאי:
[15] ר' יוסי בר' יהודה סבר אילן שנטעו ולבסוף עבדו אסור. מדקאמר דלא דרשינן ולא עץ רענן אלהיהם דאי קסבר אילן שנטעו ולבסוף עבדו שרי לדרוש

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דאמר רבי עקיבא (כאן):
אני אובין ואדון לפניך:
כל מקום שאתה מוצא:
"הַר גָּבֹהַּ" (ישעיה ל,כה), ו"גִּבְעָה נִשָּׂאָה" (שם),
ו"עֵץ רַעֲנָן" (דברים יב,ב) -
דע שיש שם עבודה זרה.[צז]

ורבנן,
האי "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ" מאי עבדי ליה?
מיבעי ליה לאילן שנטעו מתחילה לכך.

ורבי יוסי ברבי יהודה נמי מיבעי ליה להכי!?
אין[צח] הכי נמי;
אלא אילן שנטעו ולבסוף עבדו מנא ליה?
נפקא ליה מ"וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן" (דברים ז,ה),
איזהו עץ שגידועו[2] אסור ועיקרו מותר?
הוי אומר - אילן שנטעו ולבסוף עבדו.

והא[3] "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ" קא נסיב לה תלמודא!?
אילו לא נאמר קאמר;
אילו[4] לא נאמר "תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ",
הייתי[5] אומר -
"אֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן" באילן שנטעו מתחילה לכך,
השתא דכתיב "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ",
אייתר ליה "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן" לאילן שנטעו ולבסוף עבדו.

ורבנן,[6]
האי[7] "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תְּגַדְּעוּן" מאי עבדי ליה?
לכדרבי[8] יהושע בן לוי,
דאמר רבי יהושע בן לוי:
גידועי[9] עבודה זרה[צט] קודמין לכיבוש ארץ ישראל,
כיבוש ארץ ישראל קודם לביעור עבודה זרה,[ק]
דתני רב יוסף:
"וְנִתַּצְתֶּם אֶת מִזְבְּחֹתָם" (דברים יב,ג) והנח,[10]

"וְשִׁבַּרְתֶּם אֶת מַצֵּבֹתָם" (שם) והנח;
והנח סלקא דעתך?
שריפה[11] בעי!
אמר רב גידל אמר רב:[קא]
רדוף, ואחר כך שרוף.

ורבי יוסי ברבי יהודה, האי[13] סברא מנא ליה?
נפקא ליה מ"אַבֵּד תְּאַבְּדוּן" (דברים יב,ב),
"אַבֵּד" ואחר[14] כך "תְּאַבְּדוּן".

ורבנן!?
הא מיבעי ליה לעוקר עבודה זרה[קב] שצריך לשרש אחריה.

ורבי יוסי ברבי יהודה לשרש אחריה מנא ליה?
נפקא ליה מ"וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא" (שם,ג).

ורבנן!?
ההוא לכנות לה שם,
דתניא:
רבי אליעזר אומר:
מנין לעוקר עבודה זרה[קג] שצריך לשרש אחריה?
מו. תלמוד לומר: "וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם", *
אמר לו רבי עקיבא:
והלא כבר נאמר: "אַבֵּד תְּאַבְּדוּן"!
אם כן -
מה תלמוד לומר "וְאִבַּדְתֶּם אֶת שְׁמָם מִן הַמָּקוֹם הַהוּא"?
לכנות לה שם.

יכול - לשבח;
לשבח סלקא דעתך?

אלא -
יכול - לא לשבח ולא לגנאי?
תלמוד לומר:
"שַׁקֵּץ תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ כִּי חֵרֶם הוּא" (דברים ז,כו).
הא כיצד?
היו קורין אותה בית[15] גליא - קורין אותה בית[16] כריא,
פני מלך - פני כלב,[קד]
עין כל - עין קוץ.

תני תנא קמיה דרב ששת:
הגוים[קה] העובדים את ההרים ואת הגבעות -
הן - מותרין, ועובדיהן -[17] בסייף;
ואת הזרעים ואת הירקות -
הן - אסורין, ועובדיהן - בסייף.

רש"י

תחת כל עץ רענן ולמישרייה והכי איבעי ליה למיתני מתוך שנאמר ולא עץ רענן אלהיהם שומע אני כל האשרות מותרות ת"ל ואשריהם תשרפון וגו':

[1] **לכדר"ע.** דכיון דלא מצינן למידרשיה דהא כתיב ואשריהם תשרפון מוקמינן ליה לסימנא אבל קמאי למיעוטא דרשינן:

[2] **גידועו.** מה שהחליף אחרי כן דקאמר תגדעון מכלל דעיקרו עוזב בקרקע ויהנה ממנו:^

[3] **והא ואשריהם תשרפון באש נסיב.** רבי יוסי בר' יהודה תלמודא למלתיה ולמיסר אילן שנטעו ולבסוף עבדו:

[4] **בלשון אילו לא נאמר.** קא נסיב לה למלתיה למיסר אילן שנטעו ולבסוף עבדו:

[5] **וה"ק אילו לא נאמר ואשריהם תשרפון באש.** לאילן שנטעו מתחלה הייתי אומר ואשריהם תגדעון למיסריה הוא דאתי אבל אילן שנטעו ולבסוף עבדו שרי תלמוד לומר ואשריהם תשרפון באש לאילן שנטעו מתחלה לכך ואייתר ליה ואשריהם תגדעון לאילן שנטעו ולבסוף עבדו:

[6] **ורבנן.** דאמרי כל האילן מותר:

[7] **האי ואשריהם תגדעון.** שעיקרו מונח בארץ במאי אוקמי ליה אי באילן שנטעו מתחלה לכך כולה אסור:

[8] **מיבעי ליה לכדר' יהושע וכו'.** גידוע זה לא להתיר עיקרו אלא שיגדעו מיד בכניסתם ולאחר כיבוש יחפשו אחריהם לשרשם ולבערם:

[9] **גידועי ע"ז^ קודמין לכיבוש א"י.** בכניסתן נצטוו לגדעם מיד ולאחר כיבוש ישרשו אחריהם:

[10] **והנח.** מדלא כתב ישרוף:

[11] **שריפה בעי.** דהא אתי לידי תקלה ועוד כתיב אחרינא פסילי אלהיהם תשרפון:

[12] **הנח.** עד שתרדוף ותכלה את האומו^ ואח"כ שרוף:

[13] **האי סברא מנליה.** מדרב יוסף לא נפקא דהוא גופיה אתגדעון ואתשרפון קא סמיך דאי מונתצתם הוה אמינא הנח דוקא דגזירת הכתוב היא שאין צריך לבער מדלא כתב בהו שריפה אבל באשרה כיון דחזינן בה שני ביטולין אמרינן נמי התם דונתצתם קודם לכיבוש כתיב ולאחר כיבוש בעי שריפה:

[14] **ואח"כ תאבדון.** אלמא יש שהות הפסק בינתיים:

[15] **בית גליא.** לשון גובה גלי:

[16] **בית כריא.** לשון חפירה ושפלות:

[17] **ועובדיהן בסייף.** דבני נח נצטוו על ע"ז^ בסנהדרין (נו.) ואמרינן התם כל מיתה האמורה לבני נח אינה אלא סייף:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר ליה:
דאמר לך מני?
רבי יוסי ברבי[קז] **יהודה היא,**
דאמר:
אילן שנטעו ולבסוף עבדו - אסור.

ולוקמה[1] באילן שנטעו מתחלה לכך **ורבנן**!?[2]
לא סלקא דעתך,
דקתני דומיא דהר,
מה הר - שלא נטעו מתחלה לכך,
אף האי נמי - שלא נטעו מתחלה לכך.

איתמר:
אבני הר שנדלדלו -[3]
בני רבי חייא ורבי יוחנן,
חד אמר: אסורות;
וחד אמר: מותרות.

מאי טעמיה דמאן דאמר: מותרות?
כהר,
מה הר - שאין בו תפיסת ידי אדם ומותר,
אף הני - שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותרין.

מה להר - שכן מחובר!?
בהמה[4] תוכיח!
מה לבהמה[5] שכן בעלת חיים!?
הר יוכיח!
וחזר הדין,
לא ראי זה כראי זה ולא ראי זה כראי זה,
הצד השוה שבהן - שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר,
אף כל - שאין בהן תפיסת ידי אדם ומותר.

מה להצד השוה שבהן שכן לא נשתנו מברייתן!?
אלא אתיא מבהמה בעלת מום ומהר;[6]
ואי נמי -
מבהמה תמה ומאילן[7] יבש.

ומאן דאסר!?
להכי כתיב (דברים ז,ו):

רש"י

[1] **ולוקמה בזרעים.** שזרען מתחלה לכך:
[2] **ורבנן.** דאסורין ואפילו לרבנן:
[3] **שנדלדלו.** נעקרו מאליהן והשתחוה גוי^ להם:
[4] **בהמה תוכיח.** שאינה מחובר ואינה נאסרת בהשתחויה דמדאסר רחמנא נעבד לגבוה דכתיב מן הבקר ולא כל הבקר להוציא הנעבד בפרק שור שנגח (ב"ק מ:) מכלל דלהדיוט שרי דאי להדיוט אסור למה לי קרא לגבוה הא ממשקה ישראל כתיב מן המותר לישראל:
[5] **מבהמה בעלת מום.** דאינה נאסרת נמי אם השתחוה לה:
[6] **ומהר.** דכי פרכת מה לבהמה שכן בעלת חיים הלכך חשיבא ולא מיתסרא הר יוכיח מה להר שכן מחובר בהמה תוכיח וחזר הדין כו' הצד השוה שבהן שאין תפיסת יד אדם וזהו טעם עצמו להתיר שאין יכולין לתלות טעם היתרן בטעם אחר דאי אמרת היתרן משום מחובר הרי בהמה ואי משום חיים הרי הר ע"כ טעם היתרן משום דאין בהן תפיסת יד אדם שבדבר זה הושוו שניהן אף אני אביא כל השווין להן בדבר זה שיהו מותרין והשתא ליכא למיפרך שכן לא נשתנו מברייתן דהא בהמה נשתנית במום:
[7] **ומאילן יבש.** דנשתנה מברייתו ואפי' הכי לא מיתסר לרבנן דפליגי עליה דר' יוסי ברבי יהודה הצד השוה שבהן שאין בהם תפיסת יד אדם לשם ע"ז^ דתפיסה דנטיעה דמעיקרא לא הויא תפיסה לרבנן דלאו אילן הוא ההוא שעתא שנטעו גרעין ור' יוסי בר' יהודה דחשיב ליה תפיסה ואסר ליה משכחת לה באילן שעלה מאליו דאפילו לר' יוסי לא מיתסר כל זמן שלא עשה מעשה בגופו:

"שַׁקֵּץ[8] תְּשַׁקְּצֶנּוּ וְתַעֵב תְּתַעֲבֶנּוּ",
דאף על גב דאתיא מדינא להיתרא - לא תתיא.

תסתיים דבני[9] **רבי חייא** דשרו,
דבעי חזקיה:
זקף ביצה להשתחוות לה,
מהו?
קא סלקא דעתך - להשתחוות לה והשתחוה לה;
וקא מיבעיא ליה -
האי זקיפתה אי הוי[10] מעשה אי לא הוי מעשה,
אבל לא זקף לא מיתסרא -
שמע מינה - **בני רבי חייא** דשרו.

לא,
לעולם[11] אימא לך -
בני רבי חייא דאסרי,
דהשתחוה לה אף על גב דלא זקפה אסורה,
והכא[12] במאי עסקינן?
כגון שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה.

ולמאן?
אי למאן דאמר:
עבודה[1413] זרה[קז] של ישראל אסורה מיד - אסורה!
אי למאן דאמר: עד שתיעבד - הא לא פלחה!?

לא[15] צריכא,
כגון[16] שזקף ביצה להשתחוות לה ולא השתחוה לה,
ובא גוי[קח] והשתחוה לה;
כי הא דאמר **רב יהודה** אמר שמואל:
ישראל שזקף לבינה להשתחוות לה,
ובא גוי[קט] והשתחוה לה - אסורה,[17]
וקא מיבעיא ליה -
לבינה[18] הוא דמינכרא זקיפתה,

רש"י

[8] **להכי כתיב שקץ תשקצנו.** בע"ז^ לאתויי הנך דאע"ג דאתא מדינא להצד השוה להיתרא כדאמרן לא תייתינהו להיתרא וממשמעותא דקרא נפקא דמשמע כל דרשות שאתה דורש בע"ז^ לא תדרשם אלא לשקץ ולאסור ואין לך להתיר בו אלא מה שהתיר לך הכתוב בפירוש:
[9] **בני רבי חייא.** יהודה וחזקיה שמן:
[10] **הוי מעשה.** דאכתי איכא תפיסת יד אדם אלמא בני ר' חייא תפיסת יד בעו:
[11] **לעולם אימא לך בני ר' חייא.** הוא דאמרי דלא בעינן תפיסת יד בדבר תלוש ולא בבעלי חיים בין בגוי^ בין בישראל ונאסרת מיד בהשתחואה:
[12] **והכא.** כגון שזקפה ולא השתחוה לה:
[13] **ע"ז^ של ישראל.** שהקים ישראל לעבדה פלוגתא דר' ישמעאל ור"ע בפ' ר' ישמעאל (לקמן נא:):
[14] **ולמאן.** אליבא דמאן קבעי חזקיה למילתיה כיון דאיהו לא תפיסת ידי אדם בעי וזה לשם ע"ז העמידה בין הוי מעשה בין לא הוי מעשה הרי קראה ע"ז^ ולמ"ד ע"ז^ של ישראל אסורה מיד הא נמי אסורה מיד ולמ"ד עד שיעבדוה הא לא פלחה ופשיטא דשריא:
[15] **לא צריכא כו'.** לעולם אליבא דמ"ד עד שתיעבד קבעי ליה:
[16] **וכגון.** דהשתחוה לה גוי אחר זקיפתו של ישראל ולא אמרי' הא לאו דגוי^ הוא ואין יכול לאסור בהשתחואה דבר שאינו שלו וכדרב יהודה אמר שמואל כו' והאי מעשה דבעינן משום גילוי דעתא דאי לאו דגלי ישראל דעתיה לא הוה מיתסרא בהשתחואה דגוי:^
[17] **אסורה.** אפילו למ"ד עד שתיעבד ולא אמרינן הא לאו דגוי^ הוא ואין יכול לאסור בהשתחואה דבר שאינו שלו דכיון דאוקמה ישראל גלי אדעתיה דניחא ליה בע"ז וכי פלח לה גוי^ שליחותיה קא עביד:
[18] **לבינה.** בידי אדם נעשית ונאסרת לד"ה והך זקיפה דנקט משום גלויי דעתא הוה דאי לא זקפתו ישראל לשם ע"ז^ לא מיתסרא דכיון דשל ישראל הוא אינה נאסרת בהשתחוואתו של גוי^ שהרי אינה שלו והאי טעמא מפרשינן במלתיה דשמואל לקמן בפרק ר' ישמעאל (גג:) וה"נ לענין גלויי דעתא קבעי לה חזקיה

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אבל ביצה לא;
או דלמא -
לא שנא?
תיקו.

בעי רמי בר חמא:
המשתחוה להר,
מו: אבניו מהו למזבח? *
יש נעבד[1] במחובר אצל גבוה,
או אין נעבד במחובר אצל גבוה?
אם[2] תמצא לומר - יש נעבד במחובר אצל גבוה,
מכשירי קרבן כקרבן דמו,
או לא?

אמר רבא:
קל וחומר -
ומה אתנן שמותר בתלוש להדיוט -
אסור[3] במחובר לגבוה,
דכתיב (דברים כג,יט):
"לֹא תָבִיא אֶתְנַן זוֹנָה וּמְחִיר כֶּלֶב",
לא שנא תלוש ולא שנא במחובר;
נעבד שאסור בתלוש להדיוט -
אינו דין שאסור במחובר לגבוה?

אמר ליה רב הונא בריה דרב יהושע לרבא:
או[4] חילוף -
ומה נעבד שאסור בתלוש אצל הדיוט -
מותר במחובר לגבוה,
שנאמר[5] (דברים יב,ב):
"אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים", ולא ההרים אלהיהם,
לא שנא להדיוט ולא שנא לגבוה,
אתנן שמותר בתלוש להדיוט -
אינו דין שמותר במחובר לגבוה?
ואי[6] משום - "בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ",
מיבעי[7] ליה לכדתניא:
"בֵּית יְהוָה אֱלֹהֶיךָ" -
פרט לפרה שאינה באה לבית,
דברי רבי אליעזר;

רש"י

ולא משום מעשה דבדבר תלוש ולאו בעלי חיים לא בעינא מעשה בגופו ונאסר מיד בהשתחואה לבני ר' חייא וקמיבעיא ליה לחזקיה דוקא לבינה דמינכרא זקיפתה שרחבה יותר על עביה וכשהיא זקופה נראית גבוה ואיכא גלויי דעתא אבל ביצה לא כו':

[1] **נעבד.** דבעלי חיים אסור לגבוה ואע"ג דשרי להדיוט וקמיבעיא ליה מי חייל שם נעבד על המחובר לאסרו לגבוה או לא:

[2] **ואם תמצי לומר יש נעבד.** אצל גבוה אכתי מיבעיא ליה הכי האי נעבד דלאו לקרבן גופיה קא בעי לה אלא לבנין מזבח דמכשירי קרבן מי אמרינן כקרבן דמי ונעבד אסור בהן או לא:

[3] **אסור במחובר לגבוה.** ואפי' למכשירי קרבן דכתיב בית ה' דמשמע אפילו לבנין הבית וכתיב אתנן סתמא לא שנא תלוש כו':

[4] **או חילוף.** כיון דלא משכחת קרא בהדיא דאסר אתנן במחובר לגבוה אלא משום דקרא סתמא כתיב אסרת ליה במחובר והדר ילפת נעבד מיניה לאיסורא אימא איפכא דהא קרא סתמא שרי נעבד במחובר:

[5] **דכתיב [אלהיהם על ההרים] ולא ההרים אלהיהם.** אימא אפי' לגבוה שריא והדר נילף אתנן מיניה למשרייה במחובר:

[6] **ואי משום בית ה'.** ובעית למימר דבית הוי מחובר וקאסר ודרשת ליה הכי לא תביא אתנן של בית שאם נתן לה בית באתננה אסור להקדישו לצורך בנין הבית:

[7] **ההוא מיבעי ליה כו'.** פרה אדומה שאינה באה לבית ששחיטתה בהר הזיתים דכתיב והוציא אותה אל מחוץ למחנה:

וחכמים אומרים:
לרבות את הריקועים![8]
אמר ליה:
אנא קאמינא לחומרא ואת אמרת לקולא,
קולא וחומרא - לחומרא פרכינן.[9]

אמר ליה רב פפא לרבא:
וכל היכא דאיכא קולא וחומרא,
לקולא לא פרכינן?
והא הזאה[10] דפסח דפליגי רבי אליעזר ורבי עקיבא,
דרבי[11] אליעזר סבר לחומרא וקא מחייב ליה לגברא,
ורבי עקיבא לקולא ופטר,
וקא פריך רבי עקיבא לקולא!
דתנן (פסחים ו:ב):[12]
השיב רבי עקיבא ואמר:[קי]
הזאה תוכיח שהיא מצוה והיא[קיא] משום שבות -
ואינה דוחה את השבת!?[קיב]

התם[13] רבי אליעזר גמריה ואייקר[14] ליה תלמודא,
ואתא רבי עקיבא לאדכוריה,
והיינו[15] דאמר ליה:
רבי,
אל תכפירני בשעת הדין,
כך מקובל אני ממך:
הזאה שבות, ואינה דוחה את השבת.

בעי רמי בר חמא:
המשתחוה[1] לקמת חטים,

רש"י

[8] **ריקועים.**^ טסי זהב שעושין ציפוי לכותל היכל לבית קדשי הקדשים כדאמרינן בשקלים בפרק התרומה דכיון דנוי הוא מיתסר:

[9] **פרכינן.** דייניגן וכל דין ק"ו קרי ליה פירכא משום דבלשון תימה אתי:

[10] **הזאה דפסח.** טמא מת שחל שביעי שלו להיות בשבת בערב הפסח:

[11] **דר"א.** דן ק"ו לחומרא דקתני א"ר אליעזר ועליה אני דן ומה שחיטה שהיא משום מלאכה דוחה את השבת זו שמשום שבות אינו דין שתדחה ויזה עליו ויתחייב בפסח ור"ע פריך לקולא ופטר מפסח דקתני אמר לו ר"ע או חילוף מה הזאה דמשום שבות אינה דוחה שבת שחיטה דמשום מלאכה היא אינו דין שלא תדחה אלמא ק"ו לקולא פריך:

[12] **דתנן השיב ר"ע כו'.** משום אתקפתיה דרישא דמילתא נקט ואייתי לה הכא ומיהו אתקפתיה דרב פפא מאו חילוף דר"ע קאתי ולסיועי לרב הונא באו חילוף דידיה:

[13] **התם.** ההוא או חילוף דר"ע לא סלקא אדעתא דר"ע למדייניה ולמימר לא תדחייה שחיטה את השבת אלא משום דר"ע היה מקובל ובא מר"א עצמו שהיה רבו שהזאה אינה דוחה שבת:

[14] **ואייקר ליה תלמודא.** דר"א נשתכח הימנו הלכה ובעי למידן מק"ו הזאה משחיטה דדחייא ואתי ר"ע לאדכוריה גמריה ואמרה למילתא בלשון או חילוף ודאין ק"ו שחיטה מהזאה דלא תדחה אע"פ שאי אפשר דהא ודאי שחיטה דחייא דכתיב במועדו ואפילו בשבת אלא כי היכי דניתיב לר"א לליביה למימר כיון דקא יליף האי שחיטה מהזאה דלא תדחה ודאי פשיטא ליה בהזאה דלא דחייא ומיהו לא איסתייעא מילתיה ולא אידכר אלא הכי אהדר ליה עקיבא עקרת מה שכתוב בתורה בין הערבים במועדו ואפי' בשבת אמר לו ר"ע הבא לי מועד לאלו להזאה ולהבאתו מחוץ לתחום כמועד לשחיטה ונימא ליה מימר כך מקובלני ממך הזאה אינה דוחה לאו אורח ארעא דכסיפא ליה מילתא לומר ששכח תלמודו:

[15] **והיינו דקאמר ליה אל תכפירני בשעת הדין.** כשאמר לו ר"ע הבא לי מועד לאלו כמועד לשחיטה כעס ר"א ואמר לו עקיבא בשחיטה השבתני בשחיטה תהא מיתתך ואמר לו ר"ע אל תכפירני בשעת דין זה שאנו חלוקין ודנין זה כנגד זה אל תכחד דבריך ראשונים וזכור מה שלמדתני הזאה שבות כו' אלמא מיניה גמר ליה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מהו למנחות?
יש שינוי בנעבד,
או[2] אין שינוי בנעבד?

אמר מר **זוטרא בריה דרב נחמן**:
תא שמע:
כל[3] האסורין לגבי מזבח - ולדותיהן מותרים;
ותני עלה:
רבי[4] **אליעזר** אוסר.

ולאו[5] אתמר עלה:
אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוה**:
מז. מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו, *
אבל[6] עיברו ולבסוף נרבעו - דברי הכל אסורין;
והני נמי - כעיברו ולבסוף נרבעו דמי.

איכא[7] דאמרי:
מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו,
אבל עיברו ולבסוף נרבעו - דברי הכל אסור,
והני[8] נמי - כי עיברו ולבסוף נרבעו דמי.
הכי[9] השתא?
התם -[10] מעיקרא בהמה והשתא בהמה,
דשא[11] הוא דאחיזא באנפה,
הכא - מעיקרא חיטי והשתא קמחא.

בעי **ריש לקיש**:
המשתחוה לדקל -
לולבו,[12] מהו למצוה?
באילן שנטעו מתחלה לכך - לא תיבעי לך,
דאפילו להדיוט נמי - אסור,
כי תיבעי לך - באילן שנטעו ולבסוף עבדו;

ואליבא דרבי יוסי ברבי[ק"ג] יהודה - לא תיבעי לך,
דאפילו להדיוט נמי אסור;
כי תיבעי לך - אליבא דרבנן,
לענין מצוה מאי?
מי מאיס כלפי גבוה,
או לא?

כי אתא **רב דימי** אמר:
באשירה[13] שביטלה קמבעיא ליה,
יש[14] דחוי אצל מצות,
או[15] אין דחוי אצל מצות?

תפשוט ליה מדתנן (חולין ו:ד):
כיסהו ונתגלה -
פטור מלכסות;
כיסהו הרוח -
חיב לכסות;
ואמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:
לא שנו אלא[16] שחזר ונתגלה,
אבל לא חזר ונתגלה - פטור מלכסות;
והוינן[17] בה:
כי חזר ונתגלה מאי הוי?
הואיל ואידחי אידחי!
ואמר **רב פפא**:
זאת אומרת - אין דיחוי אצל מצות!

דרב פפא גופיה איבעיא ליה,
מפשט פשיטא ליה **לרב פפא** דאין דיחוי אצל מצות,
לא[18] שנא לקולא ולא[19] שנא לחומרא,
או[20] דלמא -
ספוקי מספקא ליה,
ולחומרא -[21] אמרינן, לקולא - לא אמרינן?
תיקו.

בעי **רב פפא**:
המשתחוה לבהמה,
צמרה, מהו לתכלת?
תכלת דמאי?
אי תכלת -[22] לכהנים;
היינו[1] בעיא **דרמי בר חמא**!

רש"י

[1] **המשתחוה לקמת חטים** מה הן למנחות. להדיוט מישרא שרי דאין מחובר נאסר להדיוט וכי קמיבעיא ליה לגבוה אם תמצי לומר יש נעבד במחובר אצל גבוה הכא מאי כיון דהדר טחין להו יש שינוי בנעבד דלא מיתסר לגבוה אלא בעיניה אבל היכא דאישתני שפיר דמי:

[2] **או אין שינוי בנעבד**. ואסיר דלא מהני ליה שינוי אית דגרס המשתחוה לחטין קמחן מהו למנחות וא"א לומר כן דכיון דתלוש נינהו נאסרו בהנאה להדיוט אפילו למאן דבעי תפיסת ידי אדם בתלוש דהא איכא תפיסה טובא קצירה ועימור ודישה וכ"ש לגבוה דאסור וכיון דנעשה ע"ז^ תו מאי מהני להו שינוי לא מיבעיא ע"ז^ דכתיב והיית חרם כמוהו כל שאתה מהייה ממנו הרי הוא כמוהו אלא אפילו כל איסורי הנאה כן וכל הנעשה מהן נאסר דהא הנאה היא:

[3] **כל האסורין**. כגון מוקצה ונעבד:

[4] **ור"א אוסר**. וקס"ד השתא דבבהמה מעוברת שרבעה או השתחוה לה עסקינן וביש שינוי בנעבד קמיפלגי דת"ק סבר יש שינוי בנעבד הלכך ולדותיהן מותרין דמעיקרא עובר והשתא בהמה ור"א סבר אין שינוי בנעבד אלמא פלוגתא היא:

[5] ה"ג **ולאו מי אתמר עלה אמר רבא אמר רב נחמן מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו**. וכדמפרש בתמורה בפ' כל האסורין דת"ק סבר זה וזה גורם מותר ורבי אליעזר סבר זה וזה גורם אסור:

[6] **אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין**. דהיא וולדה נרבעו וגבי נעבד נמי היא וולדה נעבדו ואסורים ואע"ג דחזר ונשתנה אין שינוי בנעבד להוציאו מאיסורו:

[7] **ואיכא דאמרי**. רב זוטרא גופיה לאיסורא הוה פשט וה"ק ואתמר עלה אמר רבא אמר רב נחמן כו':

[8] **וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו נינהו**. ואסירי לד"ה דאין שינוי בנעבד:

[9] ומהדר ליה תלמודא **הכי השתא**:

[10] **התם**. לא אישתני דמעיקרא במעי אמו היה קרוי בהמה והשתא קרוי בהמה:

[11] **דשא הוא דאחיזא באפה**. דלתי הרחם היו סגורין בפניו:

[12] **לולבו מהו למצוה**. את"ל יש נעבד במחובר אצל גבוה הכא לענין מצות לולב מאי:

[13] **אשירה**. שנאסרה אף להדיוט וביטלה כדאמרינן במתני' נוטל מה שהחליף וקמיבעיא ליה אם ראויה שוב למצוה אם לאו:

[14] **יש דחוי אצל מצות**. מי הוי שייכא תורת דחוי במצות דנימא הואיל ונדחה בעודו אשירה ידחה עולמית:

[15] **או אין דחוי**. ומשתריא:

[16] **אלא שחזר ונתגלה**. לאחר שכיסתו הרוח:

[17] ה"ג **והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי**. הא אידחי ליה כשכיסתו הרוח כיון דכל זמן דלא נתגלה פטור מלכסות אידחי ליה מכיסוי:

[18] **ל"ש לקולא**. כגון גבי אשירה שבטלה למיהדר לאישתרויי לולבו למצוה:

[19] **ל"ש לחומרא**. כגון גבי כיסוי דמחייבינן למיהדר ולכסויי:

[20] **או דלמא ספוקי מספקא ליה**. אי יש דחוי אי אין דחוי:

[21] **ולחומרא אמרינן**. אין דחוי הלכך גבי כיסוי חייב לכסות אבל לקולא כגון הכא לא אמרינן אין דחוי למישרא תיקו:

[22] **תכלת דכהנים**. דבגדי כהונה לצורך עבודה וקמיבעיא לן מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא ואת"ל כקרבן דמו היכא דנשתנה כשצובעין אותו יש שינוי בנעבד להתירו לגבוה או לא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואי[2] תכלת לציצית -
היינו[3] בעיא דריש לקיש!
אין הכי נמי דלא הוה למיבעי ליה,
והאי דקא בעי ליה הא,
משום דאיכא מילי אחרנייתא:
צמרה, מהו לתכלת?
קרניה, מהו לחצוצרות?[4]
שוקיה, מהו לחלילין?[5]
בני מעיה, מהו לפארות?[6]
אליבא דמאן דאמר: עיקר[7] שירה בכלי -
לא תיבעי לך - דודאי אסיר,
כי תיבעי לך -
אליבא דמאן דאמר: עיקר שירה בפה,
בסומי קלא בעלמא הוא ומייתינן;
או דלמא -
אפילו[8] הכי אסיר?
תיקו.

בעי רבה:
המשתחוה למעין,[9]
מימיו, מהו לנסכים?
מאי קא מיבעיא ליה?
אילימא -
לבבואה דידיה[קיד][10] קא סגיד;
או דלמא -
למיא קא סגיד;
ותיבעי[11] ליה ספל להדיוט!
לעולם למיא[12] קא סגיד,
והכי קמבעיא ליה,
למיא דקמיה קא סגיד, וקמאי[13] קמאי אזדו;
או[14] דלמא -
לדברונא דמיא קא סגיד?

ומי מיתסרי?
והא אמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק:
מים של רבים - אין נאסרין!?
לא צריכא,
דקא נבעי מארעא.

רש"י

[1] היינו בעיא דרמי בר חמא. דהנך תרתי בעיי בעא רמי בר חמא לעיל בשמעתין:
[2] אי תכלת דציצית. וקמבעיא הואיל דבר מצוה הוא מי מאיס נעבד כלגבוה או לא:
[3] היינו דר"ל. דבעי בלולב:
[4] לחצוצרות. לשיר של קרבן דקיימא לן בהחליל דשיר מעכב את הקרבן:
[5] חלילין. לשיל"ש בלע"ז:
[6] לפארות. נימין של כינור קורד"ש בלע"ז:
[7] עיקר שירה בכלי. פלוגתא היא בפ' החליל (סוכה נ:):
[8] אפילו הכי אסור. מאיסי ואפילו את"ל לענין דקל דמותר לולבו הכא כיון דצורך קרבן מאיס טפי:
[9] מעין. אינו נאסר להדיוט דמחובר הוא:
[10] אי לבבואה דידיה. פרצוף שלו:
[11] ותיבעי לך בספל ולהדיוט. מדאיבעיא ליה במחובר ולגבוה מכלל דפשיטא ליה דבתלוש כה"ג אסירי להדיוט והא בתלוש נמי איכא למיבעיא:
[12] למיא דקמיה. למים שהוא רואה עכשיו לפניו השתחוה והרי הלכו להם:
[13] וקמאי קמאי. כלומר מעין המקלח כל זמן שהמים באים ראשון ראשון והולכין להם והבאים אחריהן מותרים:
[14] א"ד לדברונא דנהר. לקילוח של נהר והילוכו השתחוה והרי כל הנהר נעבד ואי יש נעבד במחובר אסירי:

משנה (ו):

מי[15] שהיה ביתו סמוך לעבודה זרה,[קטו] ונפל -
אסור[16] לבנותו;
כיצד יעשה?
כונס[17] בתוך שלו ארבע אמות ובונה.
מז: היה[18] שלו ושל עבודה זרה -[קטז] *
נידון[19] מחצה על מחצה.
אבניו[20] עציו ועפרו מטמאין כשרץ,[21]
שנאמר (דברים ז,כו):
"שַׁקֵּץ[22] תְּשַׁקְּצֶנּוּ";
רבי עקיבא אומר: כנדה,[23]
שנאמר (ישעיה ל,כב):
"תְּזָרֵם[24] כְּמוֹ דָוָה, צֵא תֹאמַר לוֹ",
מה נדה - מטמאה במשא,
אף עבודה זרה -[קיז] מטמאה במשא.

גמרא:

והא קא שביק רווחא לעבודה זרה!?[קיח]
אמר רבי חנינא מסורא:
דעבד[25] ליה בית הכסא.

והא[26] בעי צניעותא!?
דעבד ליה בית הכסא דלילה.

והא אמר מר:
איזהו צנוע?
הנפנה בלילה במקום[27] שנפנה ביום,
ואף על גב דאוקימנא בכדרך,
מיהו צניעותא בעי למעבד!?

דעבד ליה לתינוקות.
אי נמי -
דגדיר ליה בהיזמי[1] והינגי.

רש"י

[15] מתני': מי שהיה כותלו סמוך לע"ז. שהיה אחד מכותלי ע"ז^ והבית עצמו נעבד:
[16] אסור לבנותו. שבונה כותל לע"ז:^
[17] כונס. לתוך קרקעו ד' אמות:
[18] היה שלו ושל ע"ז.^ שמקום עובי הכותל חציו שלו:
[19] נידון מחצה על מחצה. אותו חלק של ע"ז^ אינו עולה לו בכניסת ד' אמות אבל חלקו עולה לו שאם היה עביו שתי אמות מונה האמה שלו וכונס עוד ג' אמות לתוך שלו:
[20] אבניו ועציו ועפרו. של אותו כותל מטמאין כשרץ אפילו חלקו לפי שאין ברירה:
[21] שרץ. אין מטמא במשא:
[22] שקץ. לשון שרץ:
[23] נדה מטמאה במשא. דכתיב וכל הנוגע בכל כלי אשר תשב עליו אלמא טמיתיה לכלי אשר נשא אותה ואע"פ שלא נגעה שאפילו היו עשרה כלים זה על זה כולן בכלל אשר תשב עליו הן:
[24] תזרם כמו דוה. בע"ז^ מישתעי:
[25] גמ': דעביד ליה בהכ"ס. שנפנה שם:
[26] והא בעי צניעותא. ואנן תנן דאסור לבנות כותל להפסיק בינו ובין ע"ז^ לפי שבונהו לע"ז:^
[27] במקום שנפנה ביום. שצריך צניעות ואע"ג דשנינו בפ' הרואה (ברכות סב.) לא תימא במקום שיהא צריך להתרחק בלילה כביום אלא אימא כדרך שנפנה ביום שיהא נפרע מיושב וכשיעור שנתנו חכמים טפח וטפחיים מ"מ ש"מ דבעינן נמי בלילה צניעות והכא ליכא צניעות דחזו ליה בני עבודה זרה:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

משנה (ז):
שלשה[2] בתים הן:
בית[3] שבנאו מתחלה לשם עבודה זרה -[קיט]
הרי[4] זה אסור;
סיידו[5] וכיירו[קכ] לשם עבודה זרה,[קכא] וחידש -
נוטל[6] מה שחידש;
הכניס[7] לתוכו עבודה זרה,[קכב] והוציאה -
הרי זה מותר.

גמרא:
אמר **רב**:
המשתחוה לבית - אסרו.
אלמא קסבר -
תלוש[8] ולבסוף חברו כתלוש דמי;
והאנן בנאו תנן!?
בנאו אף[9] על פי שלא השתחוה לו,
השתחוה אף על פי שלא בנאו.
אי הכי -
הני שלשה? ארבעה הוו!?
כיון דלענין[10] ביטול -
בנה והשתחוה חד הוא,[קכג] חשיב להו חד.[קכד]

משנה (ז):
שלש[11] אבנים הן:
אבן[12] שחצבה מתחלה[13] לבימוס -
הרי[14] זו אסורה;
סיידה[15] וכיירה לשם עבודה זרה, וחידש -[קכה]

רש"י

[1] **היזמי והינגי.** קוצים וברקנים:
[2] **מתני'**: **שלשה בתים הן.** לענין ביטול ע"ז:^
[3] **בית.** שתחלת בניינו לע"ז^ והיו עובדין את הבית עצמו:
[4] **הרי זה אסור.** דכל הבית הוי ע"ז ואם גוי^ בנאו אסור עד שיבטלנו שיתוץ ממנו קצת ואם של ישראל הוא אסור עולמית אבניו עציו ועפרו:
[5] **סיידו וכיירו~ לע"ז.** שהיה בית בנוי לדירת אדם והקצהו לע"ז^ וטחו בסיד ועשה בו ציורין לע"ז:^
[6] **נוטל מה שחידש.** אם בא ישראל לבטלו נוטל מה שחידש ומותר הבית ואע"פ שלא ביטלו גוי או אפילו היתה של ישראל משומד שאין ע"ז^ שלו בטילה הכא בטיל שאין נאסר אלא חידוש וההוא חידוש שבטל אסור בהנאה לעולם ובגמרא מוקי לה כגון שלא נעבד הבית מעולם אבל אם השתחוה לה גוי^ אחרי כן נאסר כל הבית ובעי גוי^ לבטלו ואם השתחוה לה ישראל אסורה עולמית:
[7] **הכניס לתוכו ע"ז.^** ואת הבית עצמו לא נתכוין לעבוד ולא הקצהו לתשמיש ע"ז אלא לפי שעה הכניס לתוכו ע"ז:^
[8] **גמ'**: **תלוש ולבסוף חברו.** אבני בית תלושין ובנאן וחברן בקרקע:
[9] **אע"פ שלא השתחוה.** וקסבר תנא דידן ע"ז^ אסורה מיד ואע"פ שלא נעבדה:
[10] **לענין ביטול בנה והשתחוה חד חשיב ליה.** דבין בנה בין השתחוה כולו אסור אם של גוי היא צריך גוי^ לבטלו ואם של ישראל היא אין לה בטילה עולמית:
[11] **מתני'**: **שלש אבנים הן.** לענין ביטול ע"ז:^
[12] **אבן שחצבה.** מן ההר:
[13] **מתחלה לבימוס.** מקום מושב ע"ז^ שמושיב הצלם עליה ועובדין את הבימוס עצמו כעבוד' זרה:^
[14] **הרי זו אסורה.** ואפי' לא העמיד עליה ואם גוי חצבה צריך גוי^ לבטלה ולחסר ממנה מעט עד שתפגם ואם ישראל חצבה לעבוד עליה ע"ז^ אסורה עולמית:
[15] **סיידה וכיירה לע"ז.~** והיא היתה חצובה ועומדת:

נוטל[16] מה שחידש;[קכו]
העמיד[17] עליה עבודה זרה,[קכז] וסילקה -
הרי זו מותרת.

גמרא:
אמר **רבי אמי**:
והוא[18] שסייד וכייר[קכח] בגופה של אבן.

והא[19] דומיא דבית תנן,
ובית לאו בגופיה הוא ומיתסר!?
בית נמי איכא ביני[20] אורבי.

מי[21] לא עסקינן דשייע והדר שייעיה!?
אלא כי אתמר דרבי אמי - לענין[22] ביטול אתמר;
דאף על גב דסייד וכייר[קכט] בגופה של אבן,
כי נטל מה שחידש - שפיר דמי,
דמהו דתימא?
כיון שסייד וכייר[קל] בגופה של אבן -
כאבן שחצבה מתחלה לבימוס[קלא] דמיא ותיתסר[23] כולה;
מח. קא משמע לן. *

משנה (ז):
שלש אשרות הן:
אילן שנטעו מתחלה לשם עבודה זרה -[קלב]
הרי[24] זה אסור;[קלג]
גידעו[25] ופיסלו לשם עבודה זרה,[קלד] והחליף -
נוטל[26] מה שהחליף;
העמיד תחתיו עבודה זרה[קלה] וביטלה -[קלו]
הרי זה מותר.[קלז]

גמרא:
אמרי **דבי רבי ינאי**;
והוא[27] שהבריך והרכיב בגופו של אילן.

והאנן גידעו[1] ופיסלו תנן!?

רש"י

[16] **נוטל.** ישראל מה שחידש הגוי וזורה לרוח והאבן מותרת שלא נעשה ע"ז^ אלא החידוש:
[17] **העמיד עליה ע"ז.^** לפי שעה ולא הקצה את האבן לבימוס וסילקה הרי זו מותרת ואין צריכה ביטול:
[18] **גמ'**: **והוא שסייד וכייר~ בגופה של אבן.** שחקק בה צורה בברזל אבל צייר וכייר~ עליה ע"י טיח מותרת בלא ביטול הואיל ולא עבדה גוי:^
[19] **והא בית.** דציור וכיור אינו~ נעשה ע"י חקיקה אלא טח על הכותל:
[20] **ביני אורבי.** בין לבינה ללבינה מכניסו והוה ליה בגופה:
[21] **מי לא עסקינן.** כלומר מתניתין סייד וכייר~ סתמא קתני ומי לא משתמע נמי דאי הוה בית שיע מתחלה קודם איסור והדר האי ושייעיה לשם ע"ז^ וקתני נוטל דלא סגי בלא נטילת חידוש:
[22] **לענין ביטול אתמר.** ולא לענין תחלת איסור למימרא דלא ניתסר אלא אם כן סייד בגופיה אלא ודאי בלא גופיה נמי אסירא ור' אמי אביטול קאי וה"ק אפי' סייד בגופיה סגי לה בהא ביטולא דמתני' ולא בעי ביטול דגוי:^
[23] **ותיתסר כולה.** ותיבעי גוי^ לבטלה או אם היתה של ישראל תאסר עולמית קמ"ל דלא חייל שם ע"ז^ אלא אחידוש:
[24] **מתני'**: **הרי זו אסור.** עד שיבטלו הגוי:^
[25] **גידעו.** גוי או ישראל לע"ז לצורך ע"ז^ לעבוד הגידולין שיגדלו בו מעתה והוא כבר היה נטוע כשבא ישראל ליהנות ממנו:
[26] **נוטל מה שהחליף.** ושורפו כדין אשרה ועיקרו מותר בהנאה:
[27] **גמ'**: **והוא שהבריך.** בגופו מאותה הברכה והרכבה היו חליפותיו דה"ל הנך גידולין הנטועין מתחלה לכך דאי לאו הכי אפילו חידוש לא מיתסר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אלא,
כי איתמר דרבי ינאי -
לענין[2] ביטול איתמר,
דאף על גב דהבריך והרכיב בגופו של אילן,
כי נטל מה שהחליף - שפיר דמי;
דמהו דתימא?
כיון דהבריך והרכיב בגופו של אילן -
כאילן שנטעו מתחלה דמי, וליתסר כולה;
קא משמע לן.

אמר שמואל:
המשתחוה לאילן -
תוספתיה אסורה.

מתיב רבי אלעזר (כאן):
גידעו ופיסלו לשם עבודה זרה, [קלח] והחליף -
נוטל מה שהחליף;
גידעו ופיסלו - אין,
לא גידעו ופיסלו - לא!?
אמר[3] לך שמואל -
הא[4] מני? רבנן היא,
ואנא דאמרי כרבי יוסי ברבי[קלט] יהודה דאמר:
אילן שנטעו ולבסוף עבדו - אסור.

מתקיף[5] לה רב אשי:
ממאי[6] דרבי יוסי ברבי[קמ] יהודה ורבנן בתוספת פליגי?
דלמא[7] תוספת לדברי הכל אסור,
ובעיקרו[8] פליגי,
דרבי יוסי ברבי[קמא] יהודה סבר -
עיקרו נמי אסור,
דכתיב[9] (דברים יב,ג): "וַאֲשֵׁרֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ",
ורבנן[10] סברי -
עיקר אילן שרי,
דכתיב (שם ז,ה): "וַאֲשֵׁירֵהֶם תְּגַדֵּעוּן",
איזהו אילן שגידועו אסור ועיקרו שרי?
הוי אומר -
אילן שנטעו ולבסוף עבדו!

וכי[11] תימא -

רש"י

[1] **גידעו תנן.** משום מעשה פורתא שינוי בעלמא להיכירא מיתסר:
[2] **לענין ביטולא איתמר.** ולא לענין תחלת איסור לומר שאם לא הבריך בגופו לא יהא צריך ביטול אלא אביטול קאי דכי מבטל ליה ישראל סגי בהכי אע"ג דנעשה מעשה בגופו של אילן:
[3] **אמר לך שמואל.** תלמודא מהדר הכי מצי שמואל לתרוצי:
[4] **הא מני רבנן היא.** דפליגי עליה דרבי יוסי בר יהודה ואמרי אילן שנטעו ולבסוף עבדו מותר הלכך גידעו ופיסלו הויא חליפתו כנטוע^ מתחלה לכך דמשום גידוע מחליף טפי ומיתסרא אבל לא גידעו לא:
[5] **מתקיף לה רב אשי.** מאי דוחקיך לאוקמא לדשמואל אליבא דתנאי:
[6] **ממאי דרבנן ור' יוסי בתוספת פליגי.** דלרבנן שריא ודשמואל תנאי היא:
[7] **דלמא תוספתו דברי הכל אסור.** בהשתחואה ודשמואל דברי הכל היא:
[8] **ובעיקר אילן פליגי.** דרבי יוסי סבר עיקר אילן אסור אפי' היכא דלא נטעו מתחלה לכך:
[9] **דכתיב ואשריהם תשרפון.** אשריהם תרי משמע חד לנטוע מתחלה לכך וחד לנטוע ולבסוף עבדו:
[10] **ורבנן סברי.** אילן שלא ניטע לכך שרי דכתיב ואשריהם תגדעון משמע יש אשרה שאין עיקרה אסורה אלא גידועה והעיקר תשאר בארץ לצורך ואי משום ואשריהם תשרפון דמשמע כל האילן בנטוע מתחלה לכך קאמר והאי לשון רבים דקרא אכל אשרות שבארצכם הנטועות מתחלה לכך קאי:

הא דלא מתרצינן הכי,
איפוך[12] רבנן לדרבי יוסי ברבי[קמב] יהודה,
ודרבי יוסי ברבי[קמג] יהודה לרבנן!
אם[13] כן -
גידעו[14] ופיסלו מאן קתני לה?
לא רבנן ולא רבי יוסי ברבי[קמד] יהודה!
אי[15] רבנן -
בלא גידעו ופיסלו נמי תוספת אסורה,
אי[16] רבי יוסי ברבי[קמה] יהודה -
עיקר אילן נמי אסור!?

אי[17] בעית אימא - רבנן,
ואי[18] בעית אימא - רבי יוסי ברבי[קמו] יהודה.

אי בעית אימא - רבי יוסי ברבי[קמז] יהודה.
כי קאמר רבי יוסי ברבי[קמח] יהודה -
בלא גידעו ופיסלו עיקר[19] אילן אסור - בסתמא,
אבל גידעו ופיסלו -
גלי אדעתיה דבתוספת - ניחא ליה,
בעיקר אילן - לא ניחא ליה.

איבעית אימא - רבנן.
גידעו ופיסלו איצטריכא ליה,
סלקא דעתך אמינא -
כיון דעבד ליה מעשה בגופיה -
עיקר אילן נמי ליתסר;
קמשמע לן.

משנה (ז):
איזו[20] היא[קמט] אשרה?
כל שיש תחתיה עבודה זרה; [קנ]
רבי שמעון אומר: כל[21] שעובדין אותה.
ומעשה בצידן באילן שהיו עובדין אותו, ומצאו תחתיו גל,
אמר להן רבי שמעון:

רש"י

[11] **וכי תימא.** הא לא תרצינן בשמעתא דלעיל הכי דהא אוקימנא דרבי יוסי ילף טעמא לאילן שנטעו ולבסוף עבדו מואשריהם תגדעון אלמא מודה הוא דעיקרו מותר ובתוספת פליגי:
[12] **איפוך.** תרוצא דרבנן לרבי יוסי ודרבי יוסי לרבנן דהא לא בהדיא שמעינן ליה לרבי יוסי דיליף טעמא מואשריהם תגדעון דהא רבי יוסי ואשריהם תשרפון באש נסב ליה תלמודא למילתיה ואנן הוא דקשיא לן האי מיבעיא ליה לשנטעו מתחלה לכך ואוקימנא לטעמיה מואשריהם תגדעון הלכך אפיך תרוצא דרבי יוסי דתרצת ואימא רבי יוסי מואשריהם תשרפון באש דמשמע לשון רבים נפקא ליה תרוייהו ורבנן ילפי היתירא מואשריהם תגדעון ור' יוסי ההוא מיבעיא ליה לגידועי ע"ז^ קודמין לכיבוש ארץ ישראל ורבנן נפקא להו מאבד תאבדון וכן כולה תרצתא:
[13] **אם כן.** דתוספתו דברי הכל אסור:
[14] **גידעו.** דמתני' דמשמע דכי לא גידעו שרי מאן קתני לה:
[15] **ה"ג אי רבנן ל"ל גידעו ופיסלו בלא גידעו ופיסלו נמי הא אמרינן תוספתו אסור:**
[16] **אי רבי יוסי עיקר אילן נמי אסור.** ומתני' תני מה שהחליף ותו לא הלכך על כרחך דשמואל תנאי:
[17] **איבעית אימא רבנן כו'.** ולעולם דשמואל דברי הכל:
[18] **ואיבעית אימא רבי יוסי.** ודקשיא לך האמר עיקר אילן אסור ומתניתין קתני מה שהחליף ותו לא לא קשיא כי קאמר ר' יוסי עיקר אילן אסור בסתמא כו':
[19] **עיקרו נמי ליתסר.** הואיל ונעשה מעשה בגופו קמ"ל:
[20] **מתני':** איזו היא אשרה כו'. בגמרא פריך והא אנן ג' אשרות תנן:
[21] **כל שעובדין אותה.** את האילן עצמו אבל אם עובדין את עבודה זרה^ שתחתיו האילן מותר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

בדקו את הגל הזה;
ובדקוהו, ומצאו בו צורה.
אמר להן:
הואיל ולצורה הן עובדין -
נתיר להן את האילן.

גמרא:

והא[קנא][1] אנן שלש אשרות תנן!?
הכי קאמר -
שתים -[2] לדברי הכל,
ואחת - מחלוקת דרבי שמעון וחכמים,[קנב]
איזו היא אשרה שנחלקו בה רבי שמעון וחכמים?
כל שיש תחתיה עבודה זרה;[קנג]
רבי שמעון אומר: כל שעובדין[קנד] אותה.

איזו[3] היא אשרה סתם?
אמר רב:
כל שכומרים משמרין אותה[קנה] ואין[4] טועמין מפירותיה;
ושמואל אמר:
אפילו אמרי הני תמרי לבי[5] נצרפי - אסור,
דרמי בי שיכרא ושתי ליה ביום אידם.

אמר אמימר:
אמרו לי סבי דפומבדיתא:
מח: הלכתא כשמואל. *

משנה (ח):

לא[6] ישב בצילה,
ואם ישב - טהור.
ולא יעבור תחתיה,[7]
ואם[8] עבר - טמא;
היתה[9] גוזלת את הרבים, ועבר[10] תחתיה - טהור.

גמרא:

לא ישב בצילה.

פשיטא!?[11]

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
לא נצרכא,
אלא לצל[12] צילה.

מכלל[13] דבצל קומתה אם ישב - טמא?
לא,[14]
דאפילו לצל קומתה נמי אם ישב - טהור,
והא קא משמע לן -
דאפילו לצל צילה - לא ישב.

איכא דמתני לה אסיפא:
ואם ישב - טהור (כאן).
פשיטא!?
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
לא נצרכא,
אלא לצל קומתה.

מכלל[15] דלצל צילה - אפילו לכתחלה ישב?
לא,
הא קא משמע לן -
דאפילו לצל קומתה אם[16] ישב - טהור.

ולא יעבור תחתיה,
ואם עבר – טמא.

מאי טעמא?
אי[17] אפשר דליכא תקרובת.
מני?[קנו]
רבי יהודה בן בתירא היא;
דתניא:
רבי יהודה בן בתירא אומר:
מנין לתקרובת עבודה זרה[קנז] שמטמאה באהל?
שנאמר (תהלים קו,כח):
"וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים",
מה מת - מטמא באהל,
אף תקרובת עבודה זרה -[קנח] מטמאה[קנט] באהל.

היתה גוזלת את הרבים,
ועבר תחתיה – טהור.

איבעיא להו:
עבר[18] או עובר?

---

[1] גמ': והא אנן ג' הן תנן. ל"ל למיהדר ומיבעי איזו היא ועוד התם תני תלת והכא תני חדא:

[2] שתים דברי הכל. שהרי אילן עצמו עבודה זרה:^

[3] איזוהי אשרה סתם. לאו אתירוצא דמתני' קאי אלא מילתא באפי נפשה קאמר תלמודא דפליגי בה אמוראי איזו היא אשרה סתם אילן שלא הוברר לנו שהיא אשרה באיזה סימן ניכר אם היא אשרה אם לאו:

[4] ואין טועמין מפירותיה. ודאי פלחי לה:

[5] בי נצרפי. שם עבודה זרה^ שלהם:

[6] מתני': לא ישב בצילה. האי צל לאו תחת נוף האילן הוא דאם כן לא מתני ליה ואם ישב טהור דהא קתני סיפא לא יעבור תחתיה ואם עבר טמא אלא מן האילן והלאה הלכך לאו אהל הוא שכשהחמה במזרח או במערב יש לכל אדם צל ארוך וכשהחמה עומדת באמצע הרקיע אין לכל דבר צל אלא תחתיו:

[7] תחתיה. נוף האילן שהאהיל עליו האילן:

[8] ואם עבר טמא. כדמפרש בגמרא:

[9] היתה גוזלת את הרבים. שהיה נופה נוטה לרשות הרבים:

[10] ועבר תחתיה טהור. דהך טומאה דרבנן היא וקרא דמייתינן בגמרא אסמכתא בעלמא היא והכי נמי אמרי' בפ' ר' ישמעאל (לקמן נב:) דהך טומאה דרבנן היא והיכא דגוזלת את הרבים לא גזור רבנן:

[11] גמ': פשיטא. דלא ישב בצילה דהא קא מיתהני מע"ז:^

[12] לצל צילה. שחרית וערבית שצל ארוך לכל דבר מאד וכל זמן שלא עברה מדת אורך הצל את מדת גובה קומת האילן הצל עב וחשוך מכאן ואילך הצל דק וקלוש והיא צל צלו ואצטריך לאשמועינן דאפילו בצל צילה לא ישב:

[13] מכלל דבצל קומתה אם ישב טמא. בתמיהה והלא אינו מן האילן היא ולא תחת נופו:

[14] לא בצל קומתה נמי אם ישב טהור. ובלבד שלא ישב ממש תחתיה ומשום רישא נקט צל צילה דקתני לא ישב לכתחלה ואשמעינן דאפילו בצל צילה לא ישב אבל סיפא ישב טהור אפילו אצל קומתה קאי:

[15] מכלל דבצל צילה לכתחלה ישב. בתמיהה כיון דאוקמת מתני' אצל קומתה ורישא נמי דקתני לא ישב בצל קומתה מכלל דבצל צילה לכתחלה ישב והא קא מיתהני:

[16] אם ישב טהור. ובלבד שלא יהא תחתיה דהא קתני לקמן דאי עבר טמא וכ"ש ישב:

[17] א"א דליכא תקרובת ע"ז.^ ונמצא האילן מאהיל על התקרובת ועליו:

[18] עבר. דאי עבר דיעבד או עובר לכתחלה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

רבי יצחק בן אלעזר משמיה דחזקיה אמר: עובר;
ורבי יוחנן אמר: אם עבר.
ולא פליגי -
הא - דאיכא דרכא[קס] **אחרינא,**
הא - דליכא דרכא[קסא] **אחרינא.**

אמר ליה רב ששת לשמעיה:
כי[1] **מטית להתם - ארהיטני.**
היכי דמי?
אי דליכא דרכא[קסב] **אחרינא -**
למה לי ארהיטני?[2] **מישרא שרי!**
ואי דאיכא דרכא[קסג] **אחרינא -**
כי אמר ארהיטני מי שרי!?
לעולם דליכא דרכא[קסד] **אחרינא,**
ואדם חשוב שאני.

משנה (ח):

זורעין[3] **תחתיה ירקות בימות הגשמים,**
אבל[4] **לא בימות החמה;**
והחזירין -[5]
לא[6] **בימות החמה ולא בימות הגשמים;**
רבי יוסי אומר:
אף לא ירקות בימות הגשמים,
מפני שהנביה[7] **נושרת עליהן והוה להן לזבל.**

גמרא:

למימרא,
דרבי יוסי סבר -
זה[8] **וזה גורם - אסור,**
ורבנן סברי -[קסה]
זה וזה גורם - מותר?
הא איפכא שמעינן להו!
דתנן (כאן ג):
רבי יוסי אומר:
שוחק[9] **וזורה לרוח או מטיל לים.**
אמרו לו:
אף הוא[קסו] **נעשה זבל, ונאמר** (דברים יג,יח):
"וְלֹא[קסז] **יִדְבַּק בְּיָדְךָ מְאוּמָה מִן הַחֵרֶם"!**
קשיא דרבנן אדרבנן,
קשיא דרבי יוסי אדרבי יוסי!?
בשלמא דרבי יוסי אדרבי יוסי -

רש"י

[1] **כי מטית התם.** רב ששת סגי נהורא הוה וזה מושכו והיתה בעירו אשרה גוזלת את הרבים א"ל כי מטית התם:
[2] **ארהיטני.** משכני במרוצה:
[3] **מתני':** זורעין תחתיה ירקות בימות הגשמים. שהאילן גם הוא קשה להן שמעכב החמה מלבא:
[4] **אבל לא בימות החמה.** שהצל יפה להן:
[5] **והחזירין.** לטוג"א בלע"ז:
[6] **לא בימות החמה ולא בימות הגשמים.** שהצל יפה לחזרת לעולם:
[7] **שהנבייה.** עליו נושרין בימות הגשמים מן האילן:
[8] **גמ':** זה וזה. נבייה דאיסור וקרקע עולם דהיתר גורמין לירקות שיגדלו:
[9] **שוחק וזורה לרוח.** ולא חייש לזבל:

לא קשיא,
התם דקאזיל[10] **לאיבוד - מתיר,**
הכא[11] **דלא קאזיל לאיבוד - אסור;**
אלא דרבנן אדרבנן -
קשיא!?
איפוך.[12]

ואיבעית אימא -
לא תיפוך,
דרבי יוסי - כדשנין,[13]
דרבנן -[14] **כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא:**
מה שמשביח בעור - פוגם בבשר,
הכא נמי -
מה שמשביח בנביה - פוגם בצל.

וסבר רבי יוסי -
זה וזה גורם אסור?
והתניא (ערלה א:ט):
רבי יוסי אומר נוטעין יחור של ערלה,[1615]
ואין נוטעין אגוז של ערלה, מפני שהוא פרי;

ואמר רב יהודה אמר רב:
מודה רבי יוסי -
שאם[17] **נטע והבריך**[18] **והרכיב - מותר!**

ותניא נמי הכי:
מט. **מודה רבי יוסי,** *
שאם נטע והבריך והרכיב - מותר!

וכי תימא -
שני[19] **ליה לרבי יוסי**
בין איסורי עבודה זרה לשאר איסורי -[קסח]

רש"י

[10] **התם קאזיל לאיבוד.** לאבדה הוא מתכוין וכבר בטלה ע"ז ולא גרעא מע"ז^ שנשתברה מאליה הלכך ליכא זה וזה גורם שהרי אין כאן איסור כל כך דאפילו רבנן לא אסרי אלא משום גזירה דלמא מגבה ליה כו' כדאוקימנא בריש פירקין (מב.):
[11] **הכא לא אזיל לאיבוד.** שהרי דרכה בכך ואין ע"ז^ בטלה דרך גדילתה הלכך איסור הנאה הוא זה וזה גורם אסור:
[12] **איפוך.** כולה מתני' ולא תשני דרבי יוסי אדרבי יוסי כדשנית:
[13] **כדשנין.** מעיקרא ולעולם זה וזה גורם אסור ס"ל:
[14] **דרבנן.** אדרבנן לא קשיא אינהו נמי זה וזה גורם אסור סבירא להו כדאמרינן אף היא נעשית זבל והכא היינו טעמא דשרו דליכא גורם איסור כלל דמה שמשביח אילן את הירקות בעליו פוגם בצל ודרב מרי [בתמורה] (כד.) גבי אין מרגילין בפסולי מוקדשים להפשיט דרך הרגלים כעין מפוח של נפחים בעלי מומין שנפדו ושחטן לצרכו ואע"פ שהעור נמכר ביוקר אסור להרגיל לפי שבזיון קדשים הוא שמקלקל הבשר קשיא לן התם אמאי הא פסידא דהקדש הוא דאי הוה שרית ליה להרגיל ולמכור העור ביוקר הוה טפי פריק להו מעיקרא ושני רב מרי ליכא פסידא דמה שמשביח בדמי העור פוגם בדמי הבשר:
[15] **ערלה.** לא נאסר אלא הפירי הלכך אגוז איסור הנאה דקא מתהני מיניה שחוזר ונעשה אילן:
[16] **יחור.** נוף:
[17] **שאם נטע.** האגוז של ערלה מותר אלמא כי גדל האילן וטוען פירות הוו להו הנך פירות בגרמא דאגוז דאיסור וקרקע דהיתר וקתני מותר:
[18] **והבריך והרכיב.** אם הבריך או הרכיב יחור של ערלה באילן זקן מותרים פירותיהן מיד אע"פ שלא מלאו להן שני ערלה דזה וזה גורם מותר וה"נ אמרינן בעלמא ילדה שסיבכה בזקנה בטלה לשון אחר אם נטע האגוז של ערלה שהוא איסור הנאה ולכשיגדל ונעשה נטיעה הבריכה והרכיבה באילן דהיתר מותר דאותן פירות שטוען אחר זמן באין נמי ע"י האילן של היתר וקשיא לי בלא הבריך ובלא הרכיב נמי איכא זה וזה גורם אגוז דאיסור וקרקע דהיתר:
[19] **שני ליה לר' יוסי בין ע"ז לשאר אסורי.** דאע"ג דבשאר אסורי^ זה וזה גורם מותר ס"ל הכא אסור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ומי שני ליה?
והתניא:
שדה שנזדבלה בזבל עבודה זרה,[קסט]
וכן פרה שנתפטמה בכרשיני[1] עבודה זרה -[קע]
תני חדא:
שדה תזרע, פרה תשחט;
ותניא אידך:
שדה תבור,[2] ופרה[3] תרזה;
מאי[4] לאו - הא רבי יוסי והא[5] רבנן!
לא,
הא[6] רבי אליעזר והא - רבנן.

הי רבי אליעזר ורבנן?
אילימא - רבי אליעזר ורבנן דשאור,
דתנן (ערלה ב:יא):
שאור[7] של חולין ושל תרומה שנפלו[8] לתוך העיסה,
לא בזה כדי[9] לחמץ ולא בזה כדי לחמץ, ונצטרפו וחימצו -
רבי אליעזר אומר:
אחר[10] האחרון אני בא;
וחכמים אומרים:
בין שנפל איסור בתחלה,[קעא] ובין שנפל איסור בסוף -[קעב]
אינו אסור עד שיהא בו כדי לחמץ;
ואמר[11] אביי:
לא שנו אלא שקדם וסילק את האיסור,
אבל[12] לא קדם וסילק את האיסור - אסור;
וממאי דטעמיה[קעג] דרבי אליעזר כדאביי?
דלמא טעמיה[קעד] דרבי אליעזר משום -[13] דאחר אחרון אני בא;
אי גמיר באיסורא אסורה,
ואי גמיר בהיתירא מותרין,
בין סלקיה ובין לא סלקיה!

רש"י

[1] בכרשיני ע"ז. של תקרובת ע"ז^ או שעבדום:
[2] תבור. עד שתכלה ממנה כל שבח הזבל ותהא בורה ולא יזרענה:
[3] תרזה. תכחש:
[4] מאי לאו הא. דקתני שדה תזרע ר' יוסי היא דשמעינן ליה דאמר גבי ערלה וזה וזה גורם מותר ה"נ תזרע והזרעים גדלים ע"י זבל דאיסור וקרקע דהיתר דלא שאני ליה בין ע"ז לשאר איסורי^ וקשיא אמתני' ופרה תשחט ותאכל שאף היא היתה גדילה קודם לכן ע"י שאר אכילות:
[5] והא. דקתני שדה תבור רבנן היא דאמרי אף היא נעשית זבל כו' והא דשרי מתני' זורעין תחתיה ירקות הא שנינן ליה מה שמשביח בנבייה פוגם בצל:
[6] הא ר"א והא רבנן. אבל לר' יוסי בע"ז^ זה וזה גורם אסור ס"ל כדקתני מתני' ואי משום שוחק וזורה הא שנינן ליה לעיל ואי משום ערלה שני ליה בין ע"ז לשאר איסורי:^
[7] שאור של חולין. ושאור אחר של תרומה:
[8] שנפלו לתוך עיסה. של חולין:
[9] כדי לחמץ. עיסה זו:
[10] אחר אחרון אני בא. אותו שנפל אחרון אם של חולין נפל אחרון ביטל את הראשון ומותר לזרים ואם של תרומה נפל אחרון אסור לזרים:
[11] ואמר אביי ל"ש. דאר"א אם אחרון חולין שמותר אלא שקדם וסילק את האיסור קודם נפילתו של זה שכשנפל זה ליכא למימר היתר מצטרף לאיסור להיות שיעור ליאסר ואע"פ שכבר נתן כח איסור בעיסה ולא היתה מחומצת ע"י אחר (ואם) לא בשביל ראשון ואפ"ה כיון דלא הוה בו מעולם שיעור חימוץ ליכא למימר זה וזה גורם וביטל שני את הראשון:
[12] אבל אם לא קדם וסילק את האיסור אסור. שאע"פ שנפל היתר לבסוף אסור דזה וזה גורם אסור ולרבנן זה וזה גורם מותר:
[13] משום דאחר אחרון אני בא. דקסבר גמרו באיסור אסור גמרו בהיתר מותר אבל היכא דנפלו בבת אחת לעולם קאמר לך זה וזה גורם מותר ס"ל:

אלא רבי אליעזר ורבנן דעצים,
דתנן (כאן ט):
נטל[14] הימנה עצים -
אסורין[קעה] בהנאה;
הסיק בהן[קעו] את התנור,
חדש -[15] יותץ, ישן -[16] יוצן;[17]
אפה[18] בו את הפת - אסורה בהנאה;
נתערבה באחרות ואחרות באחרות -[קעז] כולן אסורות בהנאה;
רבי אליעזר אומר:
יוליך הנאה לים המלח;
אמרו לו:
אין פדיון לעבודה זרה;[קעח]
רבנן דפליגי עליה דרבי אליעזר מאן נינהו?
אילימא - רבנן דעצים;
אחמורי מחמרי!
אלא -[19] רבנן דשאור;
אימר דשמעת להו לרבנן דמקילי בשאר איסורי,[קעט]
בעבודה זרה מי שמעת להו!?[קפ]
אלא,[20]
לעולם הא רבי יוסי והא רבנן,
רבי יוסי לדבריהם דרבנן אמר להו:
לדידי - זה וזה גורם מותר,
לדידכו דאמריתו - זה וזה גורם אסור -
אודו לי מיהת אף ירקות בימות הגשמים.
ורבנן!?
כדאמר רב מרי בריה דרב כהנא.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
הלכה כרבי יוסי.

ההוא גינתא דאיזדבל בזבל[21] עבודה זרה,[קפא]
שלח רב עמרם קמיה דרב יוסף: אמר ליה:
הכי אמר רב יהודה אמר שמואל:

רש"י

[14] נטל הימנה. עצים מן האשרה מתני' היא:
[15] חדש יותץ. שהרי נעשה והוחזק מאיסורי הנאה:
[16] ישן. שכבר הוחזק ואין היסקו לחזקו אלא לאפות:
[17] יוצן. שלא יאפו בהיסק זה ונמצא שלא נהנה:
[18] אפה את הפת. בין בחדש שצננו וחזר והסיקו בעצי היתר בין בישן בהיסק של עצי איסור הוה ליה בתרוייהו זה וזה גורם שהפת שנאפית בו בחדש בהיסק שני באה ע"י גורם דאיסור שנתחזק בהן התנור מראשיתו וגורם היתר דהאי היסק וקתני הפת אסורה לר"א עד שיוליך הני דמי עצים דאיסור לים המלח אלמא זה וזה גורם אסור:
[19] אלא רבנן דשאור. פליגי עלויה ואמרי זה וזה גורם מותר דקתני אפי' נפל איסור בסוף וכ"ש נפלו בבת אחת מותר עד שיהא באיסור לבדו כדי לחמץ:
[20] אלא לעולם. הא דקתני שדה תזרע ר' יוסי דשמעינן ליה גבי ערלה דאמר מותר וגבי ע"ז דקאמ' שוחק וזורה לרוח ולא שני בין ע"ז לשאר איסורי^ וטעמא לאו כדשנינן משום דאזיל לאיבוד הוא ודקשיא לך ר' יוסי דמתני' דנבייה לדבריהם דרבנן קאמר להו לדידכו דקאמריתו זה וזה גורם אסור דקאמרי אבל לא בימות החמה מפני שהצל יפה להן אודו לי נמי בימות הגשמים דאיכא נמי גורם דנבייה ורבנן אמרי ליכא גורם דאיסור דמה שהשביחו בנבייה פגמו בצל:
[21] בזבל ע"ז. שבא מדם פרים ועגלי' הנשחטי' לע"ז דתקרובת ע"ז^ הן ואסורין בהנאה אבל אמר זבל זה לע"ז^ אינו נאסר כדתניא (לעיל מד:) אין הקדש לע"ז:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מט: הלכה[1] כרבי יוסי. *

משנה (ט):

נטל ממנה עצים -
אסורין בהנאה.
הסיק בהן את התנור,
אם חדש - יותץ, ואם ישן - יוצן.

אפה בו את הפת - אסורה בהנאה;
נתערבה באחרות - כולן אסורות בהנאה;
רבי אליעזר אומר:
יוליך הנאה לים המלח.
אמרו לו:
אין פדיון לעבודה זרה.[קפב]

נטל הימנה כרכור -[2]
אסור בהנאה.
ארג בו את הבגד -
הבגד[קפג] אסור בהנאה;
נתערב באחרים, ואחרים באחרים -
כולן אסורין בהנאה;
רבי אליעזר אומר:
יוליך הנאה לים המלח.
אמרו לו:
אין פדיון לעבודה זרה.[קפד]

גמרא:

וצריכא,
דאי אשמעינן קמייתא -
בהא[3] קאמר רבי אליעזר,
משום דבעידנא דקא גמרה פת קלי לה איסורא,
אבל כרכור דאיתיה לאיסורא בעיניה -
אימא מודי לרבנן;
ואי אשמעינן כרכור -
בהא קאמרי רבנן,
אבל פת - אימא מודו ליה לרבי אליעזר;
צריכא.

אמר חייא[קפה] בריה דרבה בר נחמני אמר רב חסדא
אמר זעירי:
הלכה כרבי אליעזר.

איכא דאמרי:
אמר רב חסדא:
אמר לי אבא בר רב חסדא:
הכי אמר זעירי:
הלכה כרבי אליעזר.

רש"י

[1] הלכה כר' יוסי. דזה וזה גורם מותר:
[2] מתני': כרכור. דויל"ו בלע"ז:
[3] גמ': בהא קאמר ר"א. דיש פדיון:

אמר רב אדא בר אהבה:
לא[4] שנו אלא[5] פת,
אבל[6] חבית - לא;

ורב חסדא אמר:
אפילו חבית מותרת.

ההוא גברא דאיתערב ליה חביתא דיין נסך בחמריה,
אתא לקמיה דרב חסדא,
אמר: שקול ארבע זוזי ושדי בנהרא;
ונשתרי[7] לך.

משנה (י):

כיצד[8] מבטלה?
קירסם[9] וזירד,[10] נטל ממנה מקל או שרביט, אפילו עלה -
הרי זו בטלה.
שיפה,
לצרכה -[11] אסורה, שלא לצרכה - מותרת.

גמרא:

אותן[12] שפאין מה[13] תהא עליהן?
פליגי בה רב הונא וחייא[קפו] בר רב,
חד אמר: אסורין;
וחד אמר: מותרין.

תניא כמאן דאמר: מותרין;
דתניא:
גוי[קפז] ששיפה עבודה זרה,[קפח]
לצרכו - היא ושפאיה מותרין,
לצרכה - היא אסורה ושפאיה מותרין;
וישראל[14] ששיפה עבודה זרה,[קפט]
בין לצרכה בין לצרכו -
היא ושפאיה אסורין.

איתמר:
עבודה זרה[קצ] שנשתברה,
רב[1] אמר:

רש"י

[4] ל"ש. דיש פדיון:
[5] אלא פת. משום דלא מנכרא ביה איסור ממש:
[6] אבל חבית. של יין נסך שנתערבה בחביות של היתר כולן אסורות בהנאה ואין לה תקנה בהולכת הנאה לים המלח להתיר ולהמכר כל חבית לבדה או להשקות מהן לחמרים גוי^ משום דאיתיה לאיסור בעיניה אבל מוכרן כולן חוץ מדמי יין נסך שבהן דהשתא לא מתהני מחבית דאיסורא:
[7] ונשתרי לך. בהנאה למכרן לבד לבד או לעשות מהן כביסה או להשקות מהן לגוי^ ולא דמיא הך מילתא לפלוגתא דרשב"ג ורבנן דפליגי בפ' בתרא (לקמן עד.) ביין נסך שנפל לבור כולו אסור בהנאה רשב"ג אומר מוכר כולו לגוים^ חוץ מדמי יין נסך שבו דהתם תרוייהו סבירא להו כרבנן דהכא דאין פדיון ליין נסך ומיהו כי מזבין ליה חוץ מדמי יין נסך שבו לא מיתהני מיין נסך מידי משום דליתיה לאיסורא בעיניה:
[8] מתני': כיצד מבטלה. לאשירה:
[9] קירסם. קיסמין יבשין שבאילן נטל לצרכו לשרוף:
[10] זרד. זרודין לחין שבה:
[11] לצרכה. לייפותה:
[12] גמ': אותן שפאים. ששיפה לצרכה ולא בטלה:
[13] מה תהא עליהן. שפאין מי בטילי או לאו:
[14] ישראל ששיפה כו' אסור. שאין ישראל מבטל ע"ז:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

צריך לבטל כל קיסם וקיסם;
ושמואל אמר:
אין עבודה[2] זרה[קצא] בטלה אלא דרך גדילתה.
אדרבה!
דרך גדילתה מי מבטלא?
אלא הכי קאמר -
אין עבודה זרה[קצב] צריכה לבטל אלא דרך גדילתה.

לימא בהא קמיפלגי,
דמר סבר - עובדין לשברין,
ומר סבר - אין עובדין לשברין.
לא,
דכולי[3] עלמא - עובדין לשברין,
והכא[4] בשברי שברים קמיפלגי,
מר סבר - שברי שברים אסורין,
ומר סבר - שברי שברים מותרין.
ואיבעית[5] אימא -
דכולי עלמא - שברי שברים מותרין,
והכא בעבודה זרה[קצג] של חליות,
ובהדיוט[6] שיכול להחזירה קמיפלגי,
מר סבר -
כיון דהדיוט יכול להחזירה - לא בטלה;
ומר סבר -
אין[7] עבודה זרה[קצד] בטלה -
אלא[8] דרך גדילתה דהיינו אורחיה,
הא - לאו גדילתה היא, ואין צריכה לבטל.

הדרן עלך כל הצלמים

רש"י

[1] **רב אמר.** אע"פ שנשתברה מאליה צריכה ביטול וכל קיסם וקיסם נעשית ע"ז^ בפני עצמה הלכך לא סגי לחד בביטולא דחבריה:

[2] **אין ע"ז^ צריכה לבטל אלא כשהיא דרך גדילתה.** אבל זו שנשתברה בטלה מעצמה דמימר אמר איהי נפשה לא מצלה להוא לגברא מצלה ליה:

[3] **לא דכ"ע עובדין לשברים.** שנשתברו מאליהן והא דאמר שמואל בריש פירקין (מא.) אפי' שברי ע"ז^ מותרין בהנאה למוצאן התם הוא דלא חזינן לה דנשתברה מאיליה דאמרינן גוי^ שברן ואזלינן בתר רובא דהא עבוד' זרה^ דנשתברה מאיליה לא שכיחא:

[4] **והכא.** דקאמר רב כל קיסם וקיסם לשון שברי שברים כגון דנשתברו שברים לשברים ובשברי שברים הוא דפליג שמואל עילויה:

[5] **ה"ג ואיבעית אימא דכ"ע אין עובדין לשברי שברים והכא בע"ז^ שהיתה של חוליות דקין והרי הן כשברי שברים ונפלה ונתפרקו חליותיה עסקינן:**

[6] **והדיוט יכול להחזירה.** שאין צריכה אומן:

[7] **אין עבוד' זרה.^** שנשתברה צריכה לבטל:

[8] **אלא דרך גדילתה.** כשהיא קיימא כגון נבייה דמתני' דשברי שברים הן שנופל עלה אחר עלה א"כ העלה עצמו משתבר לכמה שברים ואפ"ה אסור משום דדרך גדילתה היא דהיינו אורחה כל שתא אבל הכא לאו היינו אורחיה ליפול ולהתפרק הלכך בטלה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

פרק רביעי – רבי ישמעאל

משנה (א):

רבי ישמעאל אומר:
שלש אבנים זו[1] בצד זו, בצד[2] מרקוליס - אסורות,
ושתים -[3] מותרות;
וחכמים אומרים:
שנראות[4] עמו - אסורות,
ושאין נראות עמו - מותרות.

גמרא:

בשלמא **רבנן** קסברי - עובדין[5] לשברים,
נראות עמו דאיכא למימר מיניה נפל - אסורות,
שאין נראות עמו - מותרות;
אלא **רבי ישמעאל** - מאי קסבר?
אי עובדין לשברין -
אפילו תרתי נמי ליתסר!
אי אין עובדין לשברים -
אפילו תלת נמי לא!?

אמר **רב יצחק בר יוסף** אמר **רבי יוחנן**:
בידוע שנשרו ממנו - דברי הכל אסורות,
ואפילו למאן דאמר: אין עובדין לשברים -
הני מילי - עבודה זרה[8] דלאו היינו אורחיה,
אבל הכא - דמעיקרא[6] תבורי מיתברי היינו אורחיה;
נ. כי פליגי - בסתמא, *
במקורבות[7] נמי דאיכא למימר מיניה נפל - דברי הכל אסורות,
כי פליגי - במרוחקות.[8]

והא בצד מרקוליס קתני (כאן)!?
מאי בצד (כאן)?
בצד ארבע אמות דידיה;
רבי ישמעאל סבר -
עושין[9] מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול,
שלש דדמיין למרקוליס - אסורות,
שתים - מותרות;
רבנן סברי -
אין עושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול,
לא שנא שלש ולא שנא שתים,
נראות[10] עמו - אסורות,

רש"י

[1] **פרק רביעי - רבי ישמעאל. מתני'**: **זו בצד זו**. וכ"ש אחת ע"ג שתים דזהו עיקר מרקוליס ותחלתו:
[2] **בצד מרקוליס**. מרקוליס גדול שכבר עבדוהו וזרקו עליו אבנים הרבה:
[3] **שתים מותרות**. ובגמרא מפרש טעמא:
[4] **שנראות עמו**. דנראה שנפלו משם אסורות בין ג' בין שתים וכי אין נראית^ עמו או^ סמוכות לו מותרות ואפי' ג':
[5] **גמ'**: **עובדין לשברים**. כל האבנים הנזרקות שם נתוספו על המרקוליס ונעשה גדול ע"ז וכשהן נושרות הוו שברי ע"ז^ והשתא לא חשיב להו תקרובת אלא ע"ז^ בפני עצמה:
[6] **מעיקרא תבורי מיתברי**. שאינן מחוברות ודרכן ליפול:
[7] **במקורבות**. כגון באמה וחצי אמה:
[8] **מרוחקות**. בארבע אמות דודאי לאו מיניה נפול:
[9] **עושין מרקוליס קטן**. כלומר דרכן לעשות כן:

שאין נראות[11] עמו - מותרות.

אמר מר:
בידוע שנשרו ממנו - דברי הכל אסורות.
ורמינהי:
אבנים[12] שנשרו מן המרקוליס,
נראות[13] עמו - אסורות,
שאין[14] נראות עמו - מותרות;
ורבי ישמעאל אומר:
שלש - אסורות,
שתים - מותרות!?
אמר **רבא**:
לא תימא - שנשרו,
אלא אימא - שנמצאו.[15]

וסבר[17] **רבי ישמעאל** - שתים מותרות?
והתניא:[18]
רבי ישמעאל אומר:
שתים בתפיסה[19] לו - אסורות,
שלש, אפילו מרוחקות - אסורות!?

אמר **רבא**:
לא קשיא,
כאן - בתפיסה אחת,
כאן - בשתי תפיסות;

והיכי דמי?
דאיכא[20] גובהה ביני וביני.

ומרקוליס כי[21] האי גוונא מי הוי?
והא תניא:
אלו הן אבני בית קוליס:
אחת מכאן ואחת מכאן ואחת על גביהן!?
אמר **רבא**:
כי תניא ההיא - בעיקר[22] מרקוליס.

בי ינאי מלכא חרוב,
אתו גוים[ב] אוקימו ביה מרקוליס.
אתו גוים[ג] אחריני דלא פלחי למרקוליס,

רש"י

[10] **נראות עמו**. מקורבות מאד:
[11] **שאין נראות עמו מותרות**. דלאו מיניה נפול:
[12] **אבנים שנשרו**. היינו בידוע:
[13] **נראות עמו**. אכתי הוה ע"ז:^
[14] **שאין נראות עמו**. הוו להו שברים:
[15] **תני שנמצאו**. נראות עמו אסורות שממנו נפול ושברים דמרקוליס ודאי אסורין כדאמרן:
[16] **שאין נראות עמו מותרות**. דלאו מיניה נפול:
[17] **וסבר רבי ישמעאל שתים**. בתוך ארבע אמותיו מותרות:
[18] **והתניא ר' ישמעאל אומר שתים בתפיסה לו**. וסתם תפיסה ד' אמות וקתני אסורות:
[19] **בתפיסה אחת**. הא דקתני אסורות בתפיסה אחת שאין הפסק בינם למרקוליס ואסורה בין לר' ישמעאל בין לרבנן דכל תוך ד' אמות נראות עמו קרי ליה ובשלש מרוחקות הוא דפליגי והא דאוקימנא לעיל פלוגתייהו בתוך ד' אמות ולר' ישמעאל שתים מותרות ולרבנן ג' נמי מותרות בשתי תפיסות כדמפרש:
[20] **דאיכא גובהה**. תל מפסיק בינם למרקוליס דהוו להו כמרוחקות דליכא למימר מיניה נפלו הלכך לר' ישמעאל שתים מותרות אבל ג' אסורות דעושין מרקוליס קטן בצד מרקוליס גדול:
[21] **כה"ג**. זו בצד זו:
[22] **עיקר מרקוליס**. תחילתו אבל קטן הנעשה בצד הגדול עובדין לו כל דהו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שקלינהו וחיפו בהן דרכים וסטרטאות.
איכא רבנן דפרשי ואיכא רבנן דלא פרשי.

אמר **רבי יוחנן**:
בנן של קדושים מהלך עליהן,
ואנן נפרוש מהן?

מאן ניהו בנן של קדושים?
רבי מנחם ברבי סימאי;
ואמאי[1] קרו ליה בנן של קדושים?
דאפילו בצורתא דזוזא לא מיסתכל.

מאי טעמיה דמאן דפריש?
סבר לה כי הא דאמר **רב גידל**
אמר **רב חייא בר יוסף** אמר **רב**:
מנין[2] לתקרובת עבודה זרה[ד] שאין לה בטילה עולמית?
שנאמר (תהלים קו,כח):
"וַיִּצָּמְדוּ לְבַעַל פְּעוֹר וַיֹּאכְלוּ זִבְחֵי מֵתִים",
מה מת - אין לו בטילה לעולם,
אף תקרובת עבודה זרה -[ה] אין לה בטילה לעולם.

ומאן דלא פריש אמר -
בעינא כעין[3] פנים, וליכא.

אמר **רב יוסף בר אבא**:
איקלע **רבה בר ירמיה** לאתרין,
ואתא ואייתי מתניתא בידיה:
גוי[ו] שהביא אבנים מן המרקוליס,
נ: וחיפה בהן דרכים וטרטיאות - * מותרות,[4]
ישראל שהביא אבנים מן המרקוליס,
וחיפה בהן דרכים וסרטיאות - אסורות,
ולית נגר[5] ולא בר נגר דיפרקינה.[6]

אמר **רב ששת**:
אנא לא נגר אנא, ולא בר נגר אנא, ופריקנא ליה -
מאי קושיא ליה? **דרב**[7] **גידל**;
בעינא כעין פנים וליכא.

אמר **רב יוסף בר אבא**:
איקלע **רבה בר ירמיה** לאתרין,
ואתא ואייתי מתניתא בידיה:
מתליעין[8] ומזהמין[9] בשביעית,
ואין מתליעין ומזהמין במועד,

רש"י

[1] ה"ג אמאי קרי ליה בנן של קדושים דלא איסתכל בצורתא דזוזא:
[2] מנין לתקרובת כו'. והני תקרובת נינהו דהזורק אבן למרקוליס זו היא עבודתו הלכך לאו ע"ז^ עצמה היא דתיסגי להו בביטול:
[3] כעין פנים. זבחים שבמקדש הוא דהוי תקרובת כדכתיב (שמות כב) זובח לאלהים יחרם בלתי לה' לבדו אלמא דומה כלפני' קרי זבח ע"ז^ ואבנים אין עובדין להם בפנים:
[4] מותרות. דבטלינהו גוי:^
[5] נגר בן נגר. חכם בן חכם:
[6] דיפרקינה. שיוכל לתרצה ולקמן מפרש מאי קא קשיא ליה:
[7] דרב גידל. דאין ביטול לתקרובת והכא קתני מותרות:
[8] מתליעין. נוטלין תולעת שבאילן:
[9] ומזהמין. כשיש מכה באילן ונשרה קצת קליפתו מדביקין שם זבל וקושרין שלא ימות ולא דמי האי לאין מזבלין דמועד קטן (ג.) דהתם זבול דקרקע והויא עבודה שבשדה ושבכרם:

כאן[10] וכאן - אין מגזמין,
וסכין[11] שמן לגיזום,[ז] בין במועד בין בשביעית,
ולית נגר ולא בר נגר דיפרקינה.

אמר **רבינא**:
אנא לא נגר אנא, ולא בר נגר אנא,
ומפרקינא לה:
מאי קא קשיא ליה?
אילימא -
מועד אשביעית קא קשיא ליה,
מאי שנא שביעית דשרי, ומאי שנא מועד דאסור;
מי דמי?
שביעית - מלאכה אסר רחמנא, טירחא שרי,
מועד - אפילו טירחא נמי אסור!

ואלא -
זיהום[12] אגיזום קא קשיא ליה,
מאי שנא זיהום דשרי, ומאי שנא גיזום דאסור;
מי דמי?
זיהום אוקומי[13] אילנא ושרי, גיזום אברויי[14] אילנא ואסור!

ואלא -
זיהום אזיהום קא קשיא ליה,
דקתני:
מתליעין ומזהמין בשביעית,
ורמינהי:
מזהמין את הנטיעות, וכורכין אותן, וקוטמין אותן,
ועושין[15] להם בתים, ומשקין אותן עד[16] ראש השנה;
עד ראש השנה - אין,
בשביעית - לא;
ודלמא כדרב[17] **עוקבא בר חמא**,
דאמר **רב עוקבא בר חמא**:
תרי קשקושי[18] הוו,
חד - לאברויי אילנא ואסור,
וחד - לסתומי[19] פילי ושרי;
הכא נמי - תרי זיהומי[ח] הוי,
חד - לאוקומי אילני ושרי,
וחד לאברויי אילני ואסור!

ואלא -

רש"י

[10] כאן וכאן. שביעית ומועד אין מגזמין קוטע את הנוף כדי שיוציא נופות הרבה סביבות הגיזום:
[11] אבל סכין שמן לגיזום. כדי שלא ימות האילן אם נגזם קודם לכן מלאכה שהיא עבודת קרקע אסר רחמנא והני לאו מלאכת קרקע נינהו דאוקומי אילנא בעלמא הוא שלא ימות ואין משביחו לאילן אלא מעמידו בכמות שהוא:
[12] אלא זיהום. דשביעית אגיזום דשביעית קשיא ליה דקתני כאן וכאן אין מגזמין:
[13] אוקומי. שלא יתקלקל מכמות שהוא אבל אינו משביחו:
[14] אברויי. מחזיקו ומשביחו:
[15] ועושין להם בתים. גדר אמה גובה סביבותיו וממלאין אותו עפר:
[16] עד ראש השנה. של ערב שביעית אע"פ שעבודת האילן אסור שלשים יום לפני ראש השנה הכא שרי שלא ימותו הנטיעות דהנך שלשים יום מדרבנן הן והכא לא גזור:
[17] דרב עוקבא. במסכת סוכה בפ' לולב וערבה:
[18] קישקושי. חפירה תחת הזיתים:
[19] סתומי פילי. אם נתגלו שרשי האילן שרי דאוקומי הוא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

סיכה אסיכה קא קשיא ליה,
דקתני:
סכין שמן לגזום בין במועד ובין בשביעית,
ורמינהי:
סכין את[1] הפגין, ומנקבין, ומפטמין[2] אותן עד ראש השנה;
עד ראש השנה - אין,
בשביעית - לא!
מי דמי?
הכא -[3] אוקומי אילנא ושרי,
התם - פטומי פירא ואסור!

אמר ליה **רב סמא בריה דרב אשי לרבינא**:
בר ירמיה סיכה דמועד אזיהום דמועד קא קשיא ליה,
מכדי האי אוקומי והאי אוקומי,
מאי שנא האי דשרי,
ומאי שנא האי דאסור?
היינו דקאמר ליה:
לית נגר ולא בר נגר דיפרקינה.

אמר **רב יהודה** אמר **רב**:
עבודה[4] זרה^ט שעובדין אותה במקל,
שבר[5] מקל בפניה - חייב,
זרק מקל בפניה - פטור.

אמר ליה **אביי לרבא**:
מאי שנא שבר? דהוה ליה כעין זביחה;
זרק נמי - הוה ליה כעין זריקה!?
אמר ליה: בעינא זריקה[6] משתברת וליכא.

איתיביה:
ספת[7] לה צואה,
נא. או שנסך לפניה עביט של מימי רגלים - * חייב;[8]
בשלמא עביט של מימי רגלים - איכא זריקה משתברת,
אלא צואה - מאי זריקה משתברת איכא!?
בצואה לחה.

לימא[9] כתנאי:
שחט[10] לה חגב,

רש"י

[1] **את הפגין**. פגי תאינה סכין אותן בשמן כשהן חונטין כדי שיהו שמינות:
[2] **מפטמין אותן**. ממלאין את הנקבין שמן פגין הוא פירי עצמו כשגדל מעט:
[3] **האי אוקומי והאי אוקומי**. זיהום נמי אוקומי הוא מדשרי ליה בשביעית כדשנינן לעיל מאי שנא סיכה דשרי דקתני סכין שמן לגיזום כו':
[4] **עבודה זרה^ שעובדין אותה במקל**. שמקשקשין לפניה במקל:
[5] **שבר מקל בפניה חייב**. כדאמרינן בפרק ד' מיתות (סנהדרין ס:) דכל עבודות שבפנים שעבד בהן ע"ז^ בין דרכה בכך בין שאין דרכה בכך חייב דכתיב זובח לאלהים וגו' אלא מידי דחזי לשם אסור לכל ע"ז^ ודבר שאינו כעין פנים דרכה בכך חייב דנפקא לן מאיכה יעבדו הגוים האלה וגו' אין דרכה בכך פטור וזו אם לא היו עובדין אותה במקל לא מחייב בשבר מקל דלא שייכא בפנים ואם היו עובדין אותה בזריקת מקל לא מצי למידק זרק מקל בפניה פטור ואם בשבירת מקל פלחי לה פשיטא דחייב ואפי' לא דמי לפנים אלא כגון שהיו עובדין אותה בקשקוש מקל או בענין אחר הלכך שבר מקל בפניה חייב ואע"פ שאין עבודתה בכך דכיון דדמי שבירה לזביחת בהמה של פנים ששובר מפרקתה הרי זבח לפניה דבר שרגילה בו אבל זרק פטור הואיל ואין עבודתה בכך והא לא דמיא לעבודת פנים כדמפרש לקמן:
[6] **זריקה המשתברת**. כגון זריקת דם של פנים שאינה מחוברת אלא משתבר ונופל טיפים טיפים:
[7] **ספת לה צואה**. האכילה צואה:
[8] **חייב**. אפילו אין עבודתה בכך:
[9] **לימא**. מילתיה דרב כתנאי:

רבי יהודה מחייב;
וחכמים פוטרים;
מאי לאו בהא קמיפלגי -
דמר[11] סבר - אמרינן כעין זביחה,
ומר[12] סבר - לא אמרינן כעין זביחה אלא כעין פנים!?
לא,[13]
דכולי עלמא - לא אמרינן כעין זביחה,
אלא כעין פנים בעינן,
ושאני[14] חגב, הואיל וצוארו דומה לצואר בהמה.

אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוה** אמר **רב**:
עבודה זרה^ שעובדין אותה במקל,
שבר[15] מקל בפניה - חייב ונאסרת,
זרק[16] מקל לפניה - חייב ואינה[17] נאסרת.

אמר ליה **רבא לרב נחמן**:
מאי שנא שבר? דהויא ליה כעין זביחה;
זרק נמי - הויא ליה כעין זריקה!
אמר ליה: בעינן זריקה משתברת וליכא.
אלא[18] מעתה -
אבני בית מרקוליס במה יאסרו?
אמר ליה: אף לדידי קשיא לי,
ושאלתיה **לרבה בר אבוה, ורבה בר אבוה לחייא בר רב,**
וחייא בר רב לרב,
ואמר ליה: נעשה כמגדל[19] עבודה זרה.^א

הניחא למאן דאמר:
עבודה זרה של נכרי^ב אסורה מיד;
אלא למאן דאמר: עד שתעבד -
תישתרי, דהא[20] לא פלחה!?
אמר ליה:
כל אחת ואחת נעשית עבודה זרה^ג ותקרובת[21] לחברתה.

אי הכי -
בתרייתא[1] מיהא תשתרי!?

רש"י

[10] **שחט לה חגב**. לכל ע"ז^ שבעולם בין דרכה בין אין דרכה בכך:
[11] **מר סבר**. רבי יהודה סבר אמרינן כעין זביחה ואע"פ דלאו זביחה ממש היא דהא אין שחיטת חגבים נוהגת והויא כשבירת מקל דחייב הואיל ואיכא למימר כעין זביחה וה"ה שבירת מקל דהויא שבירה וחיתוך מדלא אשמעינן אווז ותרנגול דשייכא ביה שחיטה ממש:
[12] **ורבנן סברי לא אמרינן בשבירה כעין זביחה**:
[13] **לא דכ"ע לא אמרינן כעין זביחה**. ובמקל אפילו רבי יהודה פטר וליתא לדרב דכעין פנים בעינן מידי דדמי לזביחה כגון חיה ועוף ובהמה אפי' אין ראויין לקרבן:
[14] **ושאני חגב הואיל וצוארו דומה לבהמה**. דיש לה צואר כבהמה ולהכי מחייב רבי יהודה דכעין שחיטת פנים הוא:
[15] **שבר מקל לפניה חייב ונאסרת**. המקל בין שעבודתה בשבירה בין שאין עבודתה בשבירה הויא עבודה להתחייב והויא תקרובת ליאסר כדאמרן דכעין זביחה היא:
[16] **זרק מקל בפניה חייב**. וכגון שעבודתה בזריקת מקל מאיכה יעבדו:
[17] **ואינה נאסרת**. המקל דלא הוי תקרובת אלא מידי דכעין פנים:
[18] **אלא מעתה**. דבעינן כעין פנים אבנים הנזרקות למרקוליס במה יאסרו:
[19] **כמגדל עבו' זרה**.^ התוספת על המרקוליס קטן ליעשות מרקוליס גדול ואיסורו משום עבודה זרה^ עצמה ולא משום תקרובת אבל מקל לא איתעביד עבו' זרה דעיקרה של עבודה זרה^ לאו מקל נינהו:
[20] **הא לא פלחה**. דהא כולה גידול עבוד' זרה^ נינהו:
[21] **ותקרובת לחבירתה**. לענין שתהא חבירתה נעבדה ממנה ונאסרה ממנה חבירתה משום עבודה זרה^ וניתרת בביטול אבל תקרובת למהוי זבחי מתים שאין בטלין עולמית לא הוו דכעין פנים בעינן ומקל לא אתעביד עבודה זרה^ ושרי לגמרי:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר ליה: אי[2] ידעת לה - זיל שקלה.

רב אשי אמר:
כל אחת ואחת נעשית תקרובת[3] לעצמה,
ותקרובת לחברתה.

תנן (כאן ב):
מצא בראשו מעות, כסות[ד] או כלים -
הרי[4] אלו מותרין;
פרכילי ענבים, ועטרות של שבלים,
ויינות ושמנים וסלתות,
וכל דבר שכיוצא בו קרב על גבי[ט] המזבח -
אסור.
בשלמא יינות שמנים וסלתות -
איכא כעין פנים, ואיכא כעין זריקה משתברת;
אלא פרכילי ענבים ועטרות של שבלים,
לא כעין פנים איכא, ולא כעין זריקה משתברת איכא!?
אמר **רבא** אמר **עולא**:
כגון שבצרן[5] מתחלה לכך.

אמר **רבי אבהו** אמר **רבי יוחנן**:
מנין לזובח בהמה בעלת מום לעבודה זרה[ט] שהוא פטור?
שנאמר (שמות כב,יט):
"זֹבֵחַ לָאֱלֹהִים יָחֳרָם בִּלְתִּי[6] לַיהוָה לְבַדּוֹ",
לא אסרה תורה אלא כעין פנים.

הוי בה רבא:
במאי?
אילימא - בדוקין[7] שבעין;
השתא לבני[8] נח חזיא לגבוה בבמה[9] דידהו,
לארורה זו[ד] מיבעיא!?

אלא,[10]
במחוסר אבר,
וכדרבי אלעזר,
דאמר **רבי אלעזר**:
מנין למחוסר אבר שהוא אסור לבני נח?
שנאמר (בראשית ו,יט):
"וּמִכָּל הָחַי מִכָּל בָּשָׂר שְׁנַיִם מִכֹּל",
אמרה תורה:
הבא[11] בהמה שחיין ראשי אברין שלה.

רש"י

[1] **בתרייתא תשתרי.** שהרי עבודה זרה^ נעשית אבל לא נעבדה עדיין:
[2] **אי ידעת לה.** אם אתה מכירה לאחרונה זיל שקלה כלומר שאין לה היכר לפיכך כולה אסורה:
[3] **תקרובת לעצמה.** שהרי אין לה עבודה אחרת אלא זריקה ובזריקתה נעשית ע"ז ונעבד' ואפילו אחרונה נאסרת משום ע"ז^ עצמה:
[4] **הרי אלו מותרין.** בגמרא מפרש טעמא לקמן (עמוד ב):
[5] **שבצרן מתחלה.** לצורך ע"ז ובבצירותה עבדה לע"ז^ דהוי כשבר מקל לפניה דדמי לזביחה:
[6] **בלתי לה'.** משמע שראוי לשם הכתוב מדבר:
[7] **דוקין.** טיילי"א:
[8] **לבני נח.** כל זמן שלא ניתנה תורה אף ישראל נקראו בני נח:
[9] **חזיא לגבוה בבמה דידהו.** דילפינן לקמן דמחוסר אבר נאסר להן ולא מום אחר:
[10] **אלא במחוסר אבר.** דלא אשכחן דליתחזי לגבוה:
[11] **הבא בהמה שחיין ראשי אברים שלה.** שגלוי וידוע לפניו שעתיד להקריב נח כדכתיב ויקח מכל הבהמה הטהורה וגו':

האי ומכל החי מיבעי ליה למעוטי טריפה!?
מ"לְחַיּוֹת"[ח][12] זֶרַע" (שם ז,ג) נפקא.

הניחא למאן דאמר: טריפה אינה יולדת;
אלא[13] למאן דאמר: טריפה יולדת -
מאי איכא למימר!?
אמר קרא: "אִתָּךְ" (שם ו,יט),
"אִתָּךְ", בדומין[14] לך.

ודלמא[15] נח גופיה טריפה הוה!?
"תְּמִימִים" (שם,ט) כתיב ביה.

דלמא "תְּמִימִים" בדרכיו!?
"צַדִּיק" (שם) כתיב ביה.
דלמא "תְּמִימִים" בדרכיו, ו"צַדִּיק" במעשיו!?
לא מצית אמרת דנח גופיה טריפה הוה,
דאי סלקא דעתך - נח טריפה הוה,
אמר ליה רחמנא: דכוותך עייל, שלמין לא תעייל?

השתא דנפקא מ"אִתָּךְ",
"לְחַיּוֹת"[ט][16] זֶרַע" למה לי?
אי[17] מ"אִתָּךְ" -
הוה אמינא לצוותא בעלמא,
ואפילו זקן ואפילו סריס,
כתב רחמנא - "לְחַיּוֹת"[כ] זֶרַע".

אמר **רבי אלעזר**:
מנין לשוחט בהמה למרקוליס[18] שהוא חייב?
שנאמר (ויקרא יז,ד):
"וְלֹא יְזַבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם לַשְּׂעִירִם",
אם אינו ענין לכדרכה,[19]
דכתיב (דברים יב,ל):
"אֵיכָה יַעַבְדוּ הַגּוֹיִם הָאֵלֶּה אֶת אֱלֹהֵיהֶם";
תנהו ענין לשלא כדרכה.

והא להכי הוא דאתא?
נא: האי מיבעי ליה לכדתניא:*
עד[20] כאן הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת איסור הבמות,

רש"י

[12] **מלחיות^ זרע נפקא.** דבר שעושה פירות וטריפה שניקב קרום של מוח או שחתכו רגליה שוב אינה יולדת:
[13] **אלא למ"ד טריפה יולדת.** איצטריך מכל החי למעוטה דלא נפקא מלהחיות זרע:
[14] **בדומין לך.** ולא טרפה הלכך מכל החי למחוסר אבר אתא:
[15] **ודלמא נח גופיה טריפה הוה.** ואע"ג דחי כמה שנים דלמא טריפה חיה ס"ל הלכך לא נפקא מאתך למעוטי טריפה ואתא מכל החי למעוטה ולא ממשמעותא דהחי דהא טריפה חיה אלא מריבויא ומפרשים להאי החי לשון בריאות וטריפה הוא דאימעיט אבל מחוסר אבר לא:
[16] **להחיות זרע למה לי.** הא אימעוט טריפה:
[17] **אי מאתך.** טריפה הוא דממעיט אבל זקן וסריס מחמת חולי דאנא אמינא לצוותא בעלמא אמר רחמנא לעיילינהו וטריפה לא ניעול שתמות בתיבה אבל לעשות פירות לא איכפת ואפילו זקן וסריס ליעול קמשמע לן:
[18] **למרקוליס.** אף על פי שאין עבודתו בזביחה:
[19] **לכדרכה.** לעבודה זרה^ שעבודתה בזביחה דהא נפקא לן מאיכה יעבדו:
[20] **עד כאן.** האי ולא יזבחו בפרשת שחוטי חוץ כתיב ועד פסוק זה הענין מדבר בקדשים שהקדישם בשעת איסור הבמות לאחר שהוקם המשכן והקריבן בשעת איסור הבמות:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

והקריבן בשעת איסור הבמות,
שהרי[1] עונשן אמור,
שנאמר (ויקרא יז,ד):
"וְאֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד לֹא הֱבִיאוֹ" וגו',
עונש שמענו;
אזהרה מנין?
תלמוד לומר: "פֶּן תַּעֲלֶה עֹלֹתֶיךָ" (דברים יב,ג);
וכדרבי אבין אמר רבי אילא,
דאמר רבי אבין אמר רבי אילא:
כל מקום שנאמר - השמר ופן ואל -
אינו אלא בלא תעשה.

מכאן[2] ואילך -
הוא מדבר בקדשים שהקדישן בשעת[3] היתר הבמות,
והקריבן בשעת איסור הבמות,
שנאמר (ויקרא יז,ה):
"לְמַעַן אֲשֶׁר יָבִיאוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
אֶת זְבְחֵיהֶם אֲשֶׁר הֵם זֹבְחִים",
שהתרתי לך כבר.

"עַל פְּנֵי הַשָּׂדֶה" (שם).
מלמד שכל הזובח בבמה בשעת איסור הבמות,
מעלה עליו הכתוב כאילו הוא זובח[4] על פני השדה.

"וְהֱבִיאָם לַיהוָה" (שם).
זו[5] מצות עשה.

ומצות לא תעשה מנין?
תלמוד לומר:
"וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד אֶת זִבְחֵיהֶם" (ויקרא יז,ז).

יכול -[6] יהא ענוש כרת;
תלמוד לומר:
"וְזֹאת עוֹלָם תִּהְיֶה זֹאת לָהֶם" (שם),
"זֹאת[7] לָהֶם", ולא[8] אחרת להם.

אמר רבא:
קרי[9] ביה "וְלֹא יִזְבְּחוּ", וקרי ביה "וְלֹא... עוֹד".

משנה (ב):

מצא[10] בראשו מעות, כסות או כלים -

רש"י

[1] שהרי עונשן אמור. שגילה לך הענין את עונשן שהן בכרת:
[2] מכאן ואילך. האי ולא יזבחו עוד:
[3] בשעת היתר. קודם שהוקם המשכן והזהיר הכתוב שאע"פ שהיו מוקדשין לשם הקרבת במה לא יקריבום עוד בבמה לגבוה שנאמר את זבחיהם זבחים העומדים קודם לכן שהתרתי בבמה לגבוה בשעת איסור הבמות:
[4] כזובח על פני השדה. לע"ז:^
[5] זו מצות עשה. כאלו שהוקדשו קודם הקמת המשכן והקריבן אחרי כן בבמה שעובר בעשה:
[6] יכול יהא ענוש כרת. כאילו הקדישן בשעת איסור והקריבן דענוש בהן כרת לעיל:
[7] זאת להם. עשה ולא תעשה:
[8] ואין אחרת להם. כרת אלמא לאזהרת שוחטי חוץ קדשים שהוקדשו בשעת היתר הבמות אתא ואזהרת מרקוליס מנלן:
[9] קרי ביה ולא יזבחו וקרי ביה ולא עוד. והאי עוד לא איצטריך שדי אזהרה אתרוייהו ותחשביה תרי לאוי:
[10] מתני': מצא בראשו. של מרקוליס מעות כסות וכלים מותרין שאינן של נוי כדמפרש בגמרא:

הרי אלו מותרין.
פרכילי ענבים, ועטרות של שבלים,
ויינות ושמנים וסלתות,
וכל דבר שכיוצא בו קרב על גבי המזבח -
אסור.

גמרא:

מנהני מילי?
אמר רבי חייא בר יוסף אמר רבי אושעיא:
כתוב אחד אומר (דברים כט,טז):
"וַתִּרְאוּ אֶת שִׁקּוּצֵיהֶם וְאֵת גִּלֻּלֵיהֶם
עֵץ[11] וָאֶבֶן כֶּסֶף וְזָהָב אֲשֶׁר עִמָּהֶם",
וכתוב[12] אחד אומר (דברים ז,כה):
"לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם";
הא[13] כיצד?
"עִמָּהֶם" דומיא ד"עֲלֵיהֶם",
מה "עֲלֵיהֶם" - דבר של נוי אסור, שאינו של נוי מותר;
אף "עִמָּהֶם" - דבר של נוי אסור, ושאינו של נוי מותר.

ואימא -
"עֲלֵיהֶם" דומיא ד"עִמָּהֶם",
מה "עִמָּהֶם" - כל מה ש"עִמָּהֶם",[14]
אף "עֲלֵיהֶם" - כל ש"עֲלֵיהֶם"!?
אם[15] כן - לא יאמר "עֲלֵיהֶם".

מעות.

דבר[16] של נוי הוא!?
אמרי דבי רבי ינאי:
בכיס קשור ותלוי לו בצוארו.

כסות.

דבר של נוי הוא!?
אמרי דבי רבי ינאי:
בכסות מקופלת[17] ומונחת לו על ראשו.

כלים.[כא]

דבר של נוי הוא!?
אמר רב פפא:
דסחיפא[1] ליה משכילתא ארישיה.

רש"י

[11] גמ': עץ ואבן כסף וזהב אשר עמהם. משמע שהיו מקריבין עץ ואבן וכסף וזהב וקרי ליה קרא שקוצים אלמא כל מה דמקריבין קמיה מיתסר:
[12] וכתוב אחד אומר לא תחמוד כסף וזהב עליהם. אבל עץ ואבן לא כתיב:
[13] הא כיצד עמהן דומיא דעליהן. מה עליהן דבר של נוי אסור דהא כסף וזהב הוא אף עמהן דכתיב עץ ואבן אם של נוי הוא אסור ואם לאו מותר ולקמן פריך הא מעות דבר של נוי הוא:
[14] כל שעמהם. דהא כתיב נמי עץ ואבן וסתם עץ ואבן לאו דנוי נינהו:
[15] א"כ לא יאמר עליהם. כוליה קרא לא איצטריך דהשתא מה שעמהן דאינו עליו ממש אשמועינן קרא דשקוצים נינהו ואסירי שעליהן מיבעיא לך לשון אחר כל שעמהן דאשר ריבויא הוא:
[16] מעות דבר של נוי הוא. ואמאי קתני מתני' דמותר:
[17] מקופלת. מכופלת פליד"א בלע"ז:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר **רב שימי**[כב] **בר חייא**:
כל שהוא לפנים מן הקלקלין -[2]
אפילו[3] מים ומלח אסור;
חוץ[4] לקלקלין -
דבר[5] של נוי - אסור, שאינו[6] של נוי - מותר.

אמר **רבי יוסי ברבי**[כג] **חנינא**:
נקטינן:
אין[7] קלקלין לא לפעור ולא למרקוליס.

למאי?[8]
אילימא -[9]
דאפילו פנים כחוץ דמי ושרי,
השתא פעורי[10] מפערין קמיה,
מים ומלח לא מקרבין ליה!?
אלא -
אפילו[11] חוץ כבפנים דמי ואסור.

משנה (ג-ד):
עבודה זרה[כד] שהיה לה גינה או מרחץ -
נהנין[12] מהן שלא בטובה, ואין נהנין מהן בטובה.
היה שלה ושל אחרים -
נהנין מהן, בטובה ושלא[כה] בטובה.

עבודה זרה של נכרי -[כו] אסורה מיד,
ושל ישראל -
אינה[כז] אסורה עד שתיעבד.

גמרא:
אמר **אביי**:
בטובה - בטובת כומרין,
שלא בטובה - שלא בטובת כומרין,
לאפוקי טובת עובדיה[13] דשרי.

איכא דמתני לה אסיפא:
היה שלה ושל אחרים
נהנין מהן, בטובה ושלא בטובה;

רש"י

[1] **דסחיפא לה משכילתא ארישיה.** כפויה לו גביע ארישיה ואינה עשויה כמין כובע אלא כלי ארוך ובלשון כנען אקדון ונותנין בו מים כדאמרינן (שבת עז:) משיכלא משי כולה שמכבסין בו בגדים ורוחצין בו ידיהן:

[2] **קלקלין.** מחיצה היא פרוסה לפני עבודה זרה^ וקלקלין הוא כינוי של קלעים:

[3] **אפי׳ מים ומלח.** דלא לנוי הוא כיון דכעין פנים נינהו הוה תקרובת:

[4] **חוץ לקלקלין.** לאו משום תקרובת איתיה:

[5] **הלכך של נוי אסור.** דנפקא מאשר עמהן:

[6] **שאינו של נוי מותר.** ואפי׳ הוא כעין פנים דהא חוץ לקלקלין לא מנחי תקרובת:

[7] **אין קלקלין.** אין תורת קלקלין לא לפעור ולא למרקוליס:

[8] **למאי.** הלכתא אין לו קלקלין:

[9] **אי נימא.** דלא מיתסר דבר שאין של נוי לפנים מקלקלין דידיה כשאר ע"ז:^

[10] **השתא פעורי מפערין קמיה.** מתריזין לפניו:

[11] **אפי׳ חוץ כפנים דמי.** ומיתסר שהרי כל עבודתו דרך בזיון וקלקלין הוי צניעות ולכבוד הלכך לא שייכי ביה ולא מפסקי:

[12] **מתני׳: נהנין ממנה שלא בטובה.** שלא יעלו שכר לכומרים דאין הקדש לעבודה זרה^ כדאמרן בפ׳ כל הצלמים (לעיל מד:):

[13] **גמ׳: עובדיה.** גוים^ העובדין אותה לא איכפת לן אי יהבינן להו שאר טובת הנאה פורתא:

אמר **אביי**:
בטובה - בטובת אחרים,
שלא בטובה - שלא בטובת כומרין.
מאן דמתני אסיפא -
כל[14] שכן ארישא;
ומאן דמתני ארישא -
אבל אסיפא כיון דאיכא אחרים בהדה -
אפילו בטובת כומרין נמי - שפיר דמי.

עבודה זרה של נכרי -[כח] אסורה מיד.
מתניתין מני?
רבי עקיבא היא,
דתניא:
"אַבֵּד תְּאַבְּדוּן אֶת כָּל הַמְּקֹמוֹת
אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם" (דברים יב,ב),
בכלים[15] שנשתמשו בהן לעבודה זרה[כט] הכתוב מדבר;
יכול -
עשאום ולא גמרום, גמרום ולא הביאום,
הביאום ולא נשתמשו בהן,
יכול - יהו אסורים;
תלמוד לומר:
"אֲשֶׁר עָבְדוּ שָׁם הַגּוֹיִם",
שאין אסורין עד שיאבדו;
מכאן[16] אמרו:
עבודה זרה של נכרי[ל] אינה אסורה עד שתיעבד,
ושל ישראל - אסורה מיד,
דברי **רבי ישמעאל**;
רבי עקיבא אומר:
חילוף[17] הדברים -
עבודה זרה של נכרי[לא] אסורה מיד,
ושל ישראל - עד שתיעבד.

אמר מר:
בכלים שנשתמשו בהן לעבודה זרה[לב] הכתוב מדבר.
הא "מְקֹמוֹת" (שם) כתיב!?
אם אינו ענין ל"מְקֹמוֹת", דלא מיתסרי,
דכתיב (דברים יב,ב):
נב. "אֱלֹהֵיהֶם עַל הֶהָרִים", ולא ההרים אלהיהם, *
תנהו ענין לכלים.

מכאן אמרו:
עבודה זרה של נכרי[לג] אינה אסורה עד[לד] שתעבד,
ושל ישראל - מיד.
והא בכלים אוקימנא לה!?
אמר קרא (דברים יב,ב):
"אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים אֹתָם אֶת[18] אֱלֹהֵיהֶם",

רש"י

[14] **כ״ש ארישא.** דכיון דכולה דעבוד׳ זרה^ אסור לתת שכר:

[15] **בכלים שנשתמשו בהן לע״ז^ הכתוב מדבר.** ולקמן פריך הא מקומות כתיב:

[16] **מכאן אמרו ע״ז של נכרי כו׳.** ולקמן פריך הא בכלים אוקימתה ע״ז^ מנלן דעד שתיעבד:

[17] **חילוף הדברים.** ולקמן מפרש טעמא:

[18] **את אלהיהם.** את אלהיהם בההיא קרא כתיב:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מקיש[1] "אֱלֹהֵיהֶם" לכלים,
מה[2] כלים - עד שיעבדו,
אף "אֱלֹהֵיהֶם" - נמי עד שיעבדו.

ורבי עקיבא דלא מקיש,
אמר לך -
"אֶת" הפסיק הענין.

ורבי ישמעאל,
אשכחן עבודה זרה של נכרי[לה] דאין אסורה עד שתעבד,
דישראל דאסורה מיד מנא ליה?
סברא הוא,
מדנכרי[לו] עד שתעבד - דישראל אסורה מיד.

אימא -
דישראל כלל וכלל לא!?
השתא[3] גניזה בעיא -
איתסורי לא מיתסרא?

ואימא -[4]
כדנכרי!?[לז]
אמר קרא (דברים ט,כא):
"וְאֶת חַטַּאתְכֶם אֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם אֶת הָעֵגֶל",
משעת עשייה - קם ליה בחטא.

אימא -
הני מילי - למיקם גברא בחטא,
איתסורי - לא מיתסרא!
אמר קרא (דברים כז,טו):
"אָרוּר הָאִישׁ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה פֶסֶל וּמַסֵּכָה",
משעת עשייה קם ליה בארור.

אימא -
הני מילי - למיקם גברא בארור,
איתסורי לא מיתסרא!?
"תּוֹעֲבַת יְהוָה" (שם) כתיב.

ורבי[5] עקיבא!?
דבר המביא לידי תועבה.

ורבי עקיבא,
עבודה זרה של נכרי[לח] דאסורה מיד מנא ליה?
אמר עולא:
אמר קרא (דברים ז,כה):
"פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ",
משפסלו - נעשה אלוה.

ואידך!?

רש"י

[1] מקיש אלהות למקומות. דאוקמינן בכלים:
[2] מה כלים עד שיעבדו. דכתיב אשר עבדו שם:
[3] השתא גניזה בעיא. דילפינן לקמן מושם בסתר:
[4] ואימא בדנכרי.^ עד שתעבד:
[5] ור"ע. דאמר בשל ישראל עד שתעבד האי תועבת ה' לאו דמיתסר משעת עשייתה אלא ה"ק ארור משעת עשייה דעשייה מביאתו לידי תועבה שעובדה:

ההוא מיבעי ליה לכדתני רב יוסף,
דתני רב יוסף:
מנין לגוי[לט] שפוסל[6] אלוהו?
שנאמר:
"פְּסִילֵי אֱלֹהֵיהֶם תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ".

ואידך!?
נפקא ליה מדשמואל,
דשמואל רמי:
כתיב (דברים ז,כה):[7]
"לֹא תַחְמֹד כֶּסֶף וְזָהָב עֲלֵיהֶם",
וכתיב (שם):
"וְלָקַחְתָּ לְךָ"!
הא כיצד?
פסלו[8] לאלוה - "לֹא תַחְמֹד",
פסלו[9] מאלוה - "וְלָקַחְתָּ לְךָ".

ורבי עקיבא,
אשכחן עבודה זרה של נכרי[מ] דאסורה מיד,
דישראל עד שתעבד מנלן?
אמר רב יהודה:
אמר קרא (דברים כז,טו): "וְשָׂם בַּסָּתֶר",
עד שיעשה לה דברים[10] שבסתר.

ואידך!?
ההוא מיבעיא ליה לכדרבי יצחק,
דאמר רבי יצחק:
מנין לעבודה זרה[מא] של ישראל שטעונה[11] גניזה?
שנאמר: "וְשָׂם בַּסָּתֶר".

ואידך!?
נפקא ליה מדרב חסדא אמר רב,
דאמר רב חסדא אמר רב:
מנין לעבודה זרה[מב] של ישראל שטעונה גניזה?
שנאמר (דברים טז,כא):
"לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ אֵצֶל מִזְבַּח",
מה[12] מזבח - טעון גניזה,
אף אשרה - טעונה גניזה.

ואידך!?
ההוא מיבעי ליה לכדריש לקיש,
דאמר ריש לקיש:
כל המעמיד דיין שאינו הגון -

רש"י

[6] שפוסל אלוהו. שיכול לבטלו:
[7] כתיב לא תחמוד וכתיב ולקחת לך. ותרוייהו בחד קרא ורישא דקרא פסילי אלהיהם תשרפון באש לא תחמוד וגו':
[8] ה"ק פיסלו לאלוה. שיפה לע"ז^ לא תחמוד:
[9] פסלו מאלוה. שבטלו מלשון פסולת ולקחת לך דפסילי דרישא דקרא תרי גווני משמע ודרשינן ליה אאיסור ואהיתר דקרא:
[10] דברים שבסתר. עבודות שבסתר הוא עובדה שלא ישמעו ב"ד ויסקלוהו:
[11] שטעונה גניזה. דכשהיא שלימה גנוזה בקרקע:
[12] מה מזבח טעון גניזה. דהא אסור בהנאה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

כאילו נוטע אשרה בישראל,
שנאמר (שם,יח):
"שֹׁפְטִים וְשֹׁטְרִים תִּתֶּן לְךָ בְּכָל שְׁעָרֶיךָ",
וסמיך ליה:
"לֹא תִטַּע לְךָ אֲשֵׁרָה כָּל עֵץ" (שם,כא).

אמר רב אשי:
ובמקום תלמידי חכמים -
כאילו נטעו אצל מזבח,
שנאמר:
"אֵצֶל[1] מִזְבַּחֲךָ".

בעי רב המנונא:
ריתך[2] כלי לעבודה זרה,[מג]
מהו?
עבודה זרה[מד] דמאן?
אילימא - עבודה זרה דנכרי;[מה]
בין[3] לרבי ישמעאל ובין לרבי עקיבא -
משמשי עבודה זרה[מו] הן,
ומשמשי עבודה זרה[מז] אין אסורין עד שיעבדו!
ואלא - עבודה זרה[מח] דישראל;
אליבא דמאן?
אילימא - אליבא דרבי עקיבא;
השתא היא גופה לא מיתסרא עד שתעבד,
משמשיה מיבעיא?
ואלא אליבא דרבי ישמעאל דאמר:
אסורה מיד -
מאי?
משמשין[4] ממשמשין גמרינן,
מה התם - עד שיעבדו אף הכא עד שיעבדו,
או דלמא -
מינה גמר;
מה היא אסורה מיד אף משמשיה אסורין מיד?
מאי איריא דקא מיבעיא ליה ריתך כלי?
תיבעי ליה עשה!?[5]

רב המנונא משום טומאה ישנה קמיבעיא ליה,
דתנן (כלים יא:א):
כלי מתכות -
פשוטיהן ומקבליהן טמאין.
נשתברו -[מט] טהרו;
חזר ועשה מהן[נ] כלים -
חזרו[6] לטומאתן הישנה;[נא]

רש"י

[1] אצל מזבח. תלמידי חכמים דאשירה אוקמינן בדיין שאינו הגון הלכך מזבח נמי בגברי:
[2] ריתך כלי. כלי שנשבר והקיש עליו בקורנס עד שריקעו ונתפשט ונתמלא פגימתו:
[3] בין לר' ישמעאל כו'. משמשי ע"ז של נכרי^ אין אסורין עד שיעבדו כדאמרן לעיל (נא.) הביאום ולא נשתמשו בהן יכול יהו אסורין ת"ל אשר עבדו ור"ע בע"ז^ עצמה פליג אבל בכלים לא פליג:
[4] משמשין. דישראל ממשמשין ע"ז דנכרי^ גמר ולא מיתסר עד שישתמשו בהן לע"ז:^
[5] עשה. עשאו כולו לעבודה מתחילתן:^

והכי קמיבעיא ליה:
כי הדרא טומאה -
הני[7] מילי - לטומאה דאורייתא,
אבל[8] טומאה דרבנן - לא;
או דלמא -
לא שנא?

ותיבעי ליה שאר[9] טומאות דרבנן!?
חדא[10] מגו חדא קמיבעיא ליה:
טומאה דרבנן -
מי הדרא או לא הדרא?
אם תמצא לומר - לא הדרא;
טומאת עבודה זרה,[נב]
מאי?[נג]
משום חומרא דעבודה זרה -[נד]
מי שויוה רבנן כטומאה דאורייתא,
או לא?
תיקו.

בעי מיניה רבי יוחנן מרבי ינאי:
תקרובת[11] עבודה זרה[נה] של אוכלים,
מהו?
מי מהניא להו ביטול לטהרינהו מטומאה,
או לא?

ותיבעי[12] ליה כלים!?
כלים לא קמיבעיא ליה,
כיון[13] דאית להו טהרה במקוה - טומאה נמי בטלה;
כי[14] קמיבעיא ליה - אוכלין.

ותיבעי[15] ליה עבודה זרה[נו] גופה!?
נב: עבודה זרה[נז] גופה לא מיבעיא ליה, *
כיון דאיסורה בטיל - טומאה נמי בטלה;
כי קא מיבעיא ליה -
תקרובת עבודה זרה[נח] של אוכלין,
מאי?[16]
כיון דאיסוריה לא בטיל כדרב גידל -

רש"י

[6] חזרו לטומאתן ישנה. וצריכה טבילה וביציאות השבת (טז:) מפרש טעמא גזרה שמא יאמרו טבילה בת יומא עולה וקא מיבעיא כלי שנשתמשו בו לע"ז^ ואמרי' במסכת שבת בפ' א"ר עקיבא (פג.) משמשיה טמאין שברן כדי לטהרן וחזר וריתכן לע"ז^ ועדיין לא נשתמשו בו מי הדר לטומאה קמייתא או לאו:
[7] מי אמרינן ה"מ. דחוזרין לטומאתן ישנה דאורייתא:
[8] אבל טומאת. עבוד' זרה^ דרבנן היא וקראי אסמכתא בעלמא:
[9] שאר טומאות דרבנן. כגון כלי דמטמאו במשקין דמדאורייתא לא מטמאו משקין כלי ורבנן גזור משום משקה זב וזבה כגון רוקו ומימי רגליו דאב הטומאה נינהו ומטמאי כלי:
[10] חדא מגו חדא. כלומר בשאר טומאות נמי מיבעיא ליה והאי דנקט ע"ז^ שאילה אחרת [היא] הנשאלת מתוך פשטה של ראשונה את"ל בשאר טומאות דרבנן לא הדרי הכא מאי:
[11] תקרובת ע"ז^ של אוכלין מהו. מי סלקא טומאה מינייהו ע"י ביטול או לא:
[12] ותיבעי לך כלים. שנשתמשו בהן לע"ז^ אי סלקא טומאה מינייהו כי היכא דסלקא איסורא:
[13] כיון דאית להו טהרה. כשאר טומאות במקוה הכא דמקוה דידיה היינו ביטול כיון דאיסורא בטיל מינייהו טומאה ודאי נמי סלקא:
[14] כי קמיבעיא לן אוכלין. דלית להו טהרה כשאר טומאות במקוה:
[15] ותיבעי ליה עבודה זרה.^ של אוכלין כגון השתחוה לפת ותיבעי לך אי סלקא טומאה בביטול או לא:
[16] מאי כיון דאיסורא לא בטיל. מדרב גידל בריש פירקין (נ.) בשאר טומאה דלית ליה טהרה במקוה דנימא כי היכי דשאר טומאות סלקי הא נמי קלה למיסק מנייהו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

טומאה[1] נמי לא בטלה;
או דלמא -
איסור דאורייתא - לא בטיל,
טומאה דרבנן - בטיל?
תיקו.

בעא מיניה רבי יוסי בן שאול מרבי:
כלים ששימשו בהן בבית חוניו,
מהו שישתמשו בהן בבית המקדש?
וקא מיבעיא ליה אליבא דמאן דאמר:
בית[2] חוניו לאו בית עבודה זרה[נט] היא,
דתנן (מנחות יג:י):
כהנים ששימשו בבית חוניו -
לא ישמשו במקדש בירושלים,[ס]
ואין[סא][3] צריך לומר לדבר אחר;
כהנים הוא דקנסינהו רבנן משום דבני[4] דעה נינהו,
אבל[5] כלים - לא;
או דלמא -
לא שנא?
אמר ליה: אסורים הן,
ומקרא[6] היה בידינו ושכחנוהו.

איתיביה:
"כָּל[7] הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיזַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלוֹ הֵכַנּוּ[8] וְהִקְדַּשְׁנוּ" (דברי הימים ב כט,יט),
מאי לאו -
"הֵכַנּוּ" - דאטבלינהו,
"הִקְדַּשְׁנוּ" - דאקדישननהו![9]
אמר ליה:
ברוך אתה לשמים שהחזרת לי אבדתי,
"הֵכַנּוּ" - שגנזנום,[10]
ו"הִקְדַּשְׁנוּ" -[11] שהקדשנו אחרים תחתיהם.

רש"י

[1] **טומאה נמי לא בטלה.** כיון דליכא למימר הכי:
[2] **בית חוניו.** מפרש בשמעתין בתרייתא דמנחות חוניו בנו של שמעון הצדיק שברח למצרים מפני אחיו ובנה שם מזבח ופליגי התם איכא למ"ד לשם ע"ז^ ואיכא למ"ד לש"ש וקמיבעיא ליה לר' יוסי בן שאול אליבא דמ"ד לאו בית ע"ז^ היא דאליבא דמ"ד ע"ז^ היא לא קמיבעיא ליה דהשתא להדיוט אסורין כדאמר לעיל בכלים שנשתמשו בהן לע"ז^ הכתוב מדבר לגבוה מיבעיא:
[3] **ואין צ"ל לדבר אחר.** כהנים ששימשו לע"ז^ אין צ"ל שלא ישמשו עוד למקדש כדכתיב ביחזקאל (מד) יען אשר ישרתו אותם לפני גלוליהם וגו' וכתיב בתריה לא יגשו אלי לכהן לי ומדקאמר אין צ"ל לדבר אחר מכלל דבית חוניו לאו דבר אחר הוא ואפ"ה קתני דכהנים אסירי וקמיבעיא ליה לר' יוסי כלים מאי:
[4] **כהנים דבני דעה נינהו.** וידעי שנאסרו הבמות אף לשם גבוה והלכו ועבדו בבמה הוא דקנוס רבנן:
[5] **אבל כלים לא.** קנסי או דלמא לא שנא:
[6] **מקרא היה בידינו.** בהנך דעבודה זרה^ דהיכא דמדאורייתא הוה בהו טעמא להתירא קנסוהו רבנן אע"ג דלאו בני דעה נינהו ה"נ אע"ג דלאו בית עבודה זרה^ ולא מיתסרי מדאורייתא קנסוהו רבנן בכלים ככהנים:
[7] **כל הכלים.** כהנים שבימי חזקיהו היו מגידין לו כל הכלים של בית המקדש אשר הזניח אחז במלכותו במעלו לע"ז:^
[8] **הכנו והקדשנו מאי לאו הכנו דאטבלינ'.** מטומאת עבו' זרה:^
[9] **והקדשנו^ דאקדישननהו.** שחזרו ומשחום בשמן המשחה אלמא כיון דמדאורייתא לא מתסרי דהא הקדש נינהו ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו אינהו נמי לא גזרו עלייהו הואיל ולאו בני דעה נינהו:
[10] **שהחזרת לי אבדתי.** זהו המקרא ששכחתי:
[11] **שהקדשנו אחרים תחתיהם.** אבל הנך קנסוהו רבנן וגנזום:

לימא מסייע ליה (מידות א:ו):
מזרחית[12] צפונית -
בה גנזו בית חשמונאי את אבני המזבח,
ששקצום מלכי[סב] יון;
ואמר[13] רב ששת:
ששקצום[סג] לעבודה זרה.[סד]

אמר רב פפא:
התם[14] קרא אשכח ודרש,
דכתיב[15] (יחזקאל ז,כב): "וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ",
אמרי:[16]
היכי נעביד?
ניתברינהו;
"אֲבָנִים שְׁלֵמוֹת" (דברים כז,ו) אמר רחמנא,
ננסרינהו;
"לֹא תָנִיף עֲלֵיהֶם בַּרְזֶל" (שם,ה) אמר רחמנא.
ואמאי?
ליתברינהו[20][19][18][17] ולישקלינהו[21] לנפשייהו!
מי לא אמר רבי[סה] אושעיא:
בקשו לגנוז כל כסף וזהב שבעולם,
משום[22] כספא ודהבא של ירושלים?
והוינן בה:
ירושלים הויא רובא דעלמא?
אלא אמר אביי:
בקשו לגנוז דינרא[23] הדרייאנא טוריינא שיפא,[24]
מפני טבעה של ירושלים,
עד שמצאו לה מקרא מן התורה שהוא מותר:
"וּבָאוּ בָהּ פָּרִיצִים וְחִלְּלוּהָ" (יחזקאל ז,כב)!?
התם - לא אשתמשו בהו לגבוה,
הכא - כיון דאשתמש בהו לגבוה -
לאו אורח ארעא לאשתמושי בהו הדיוטא.

משנה (ד):

רש"י

[12] **מזרחית צפונית.** שימוש ארבע לשכות שהיו במקצעות העזרה קא חשיב במס' מדות (פ"א מ"ו):
[13] **ואמר רב ששת ששיקצו' לעבודה זרה.**^ אלמא אע"ג דלהדיוט לא מיתסרי דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו גזור בהו רבנן לגבי גבוה ואע"ג דלאו בני דעה נינהו ובבית חוניו נמי אע"ג דלאו בית עבודה זרה^ ולא מיתסרי כלים דידיה מדאורייתא גזור בהו רבנן:
[14] **התם קרא אשכח ודרוש.** דמדאורייתא אסירי אפי' להדיוט:
[15] **דכתיב ובאו בה פריצים וחללוה.** מכיון שנכנסו גוים^ להיכל יצאו כליו לחולין וכיון דנפקי לחולין קנינהו בהפקירא והוו להו דידהו וכשנשתמשו בהן לעבודה זרה^ נאסרו:
[16] **אמרי.** הנך דבית חשמונאי כשנצחום היכי נעביד:
[17] **ניתברינהו.** על יד גוים^ כדי לבטלן:
[18] **אבנים שלימות.** שאין בהם פגימות ואפילו כפגימות^ סכין שתחגור בה צפורן פוסלת בהן כדאמרינן בהכל שוחטין (חולין יח.):
[19] **ננסרינהו.** לאחר שבירתן להשוות פגימתן לא תניף עליהם ברזל כתיב ועמדו וגנזום:
[20] **ונתברינהו.** כדי לבטלן מעבוד' זרה:^
[21] **ונשקלינהו לנפשייהו.** שהרי חולין הן וכדקאמרת ובאו בה פריצים וחללוה:
[22] **משום כספה וזהבה של ירושלים.** שרובה הקדש:
[23] **טריינא הדריינא שיפא.** מטבעות של ירושלים טריינא הדריינא על שם מלכי רומי נעשו הצורות ושמם טוריינוס אדריינוס:
[24] **שיפא.** ישן ביותר שנישוף מחמת יושנו ואין הצורה ניכרת:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

נכרי מבטל עבודה זרה[סו] שלו ושל חבירו,
וישראל[1] אינו מבטל עבודה זרה של נכרי.[סז]
המבטל עבודה זרה -[סח] ביטל[סט] משמשיה;
ביטל משמשיה -
משמשיה מותרין והיא אסורה.

גמרא:

מתני ליה רבי לרבי שמעון בריה:[ע]
נכרי מבטל עבודה זרה[עא] שלו ושל חבירו.
אמר ליה: כבר[עב] שנית[2] לנו בילדותך:
נכרי מבטל עבודה זרה[עג] שלו ושל ישראל!

דישראל[3] מי קא מבטלה?
והא "וְיָשַׂם בַּסְּתֶר" (דברים כז,טו) כתיב!?
אמר רבי הילל בריה דרבי וולס:
לא נצרכה אלא[עד][4] שיש לו בה שותפות.

בילדותו מאי קסבר, ובזקנותו מאי קסבר?
בילדותו סבר -
ישראל אדעתא דנכרי[עה] פלח,
כיון דנכרי[עו] מבטל דנפשיה -
דישראל נמי מבטלה;
ובזקנותו סבר -
ישראל אדעתא דנפשיה פלח,
כי מבטל נכרי -[עז] דנפשיה,
דישראל - לא בטיל.

איכא[5] דמתני לה אסיפא:[6]
ישראל אינו מבטל עבודה זרה של נכרי.[עח]
פשיטא!
נג. אמר[7] רבי הילל בריה * דרבי וולס:
לא נצרכה אלא[עט] שיש[8] לו בה שותפות;
וקא[9] משמע לן -
ישראל הוא דלא מבטל דנכרי,[פ]
אבל נכרי[פא] דנפשיה מבטל.

איכא דמתני לה אברייתא:
רבי שמעון בן מנסיא אומר:
עבודה זרה[פב] של ישראל אין לה בטילה עולמית.

מאי עולמית?
אמר רבי הילל בריה דרבי וולס:
לא נצרכה אלא שיש לו בה[פג] שותפות;
וקא משמע לן -
ישראל[פד] אדעתא דנפשיה פלח.

משנה (ה):

כיצד מבטלה?
קטע ראש אזנה, ראש חוטמה, ראש אצבעה,
פחסה[10] אף על פי שלא חיסרה -
ביטלה.

רקק[פה] בפניה, השתין בפניה, גררה,[11] זרק בה את הצואה -
הרי זו אינה[12] בטילה.

מכרה או משכנה,
רבי אומר: ביטל;
וחכמים אומרים: לא ביטל.

גמרא:

כי לא חיסרה - במאי ביטלה!?
אמר רבי זירא:
שפחסה[13] בפניה.

רקק בפניה, השתין[פו] בפניה.

מנא הני[14] מילי?
אמר חזקיה:
דאמר קרא (ישעיהו ח,כא):
"וְהָיָה כִּי יִרְעַב וְהִתְקַצַּף,
וְקִלֵּל[15] בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו וּפָנָה[16] לְמָעְלָה",
וכתיב בתריה (שם,כב):
"וְאֶל[17] אֶרֶץ יַבִּיט וְהִנֵּה צָרָה וַחֲשֵׁכָה" וגו',
דאף על גב ד"קִלֵּל בְּמַלְכּוֹ וּבֵאלֹהָיו[פז] וּפָנָה לְמָעְלָה" -
"אֶל אֶרֶץ יַבִּיט".

מכרה או משכנה, רבי אומר: ביטל וכו'.

זעירי[18] אמר רבי יוחנן,
ורבי ירמיה בר אבא אמר רב,
חד אמר:[19]
מחלוקת - בצורף[1] גוי,[פח]

---

[1] מתני': ישראל אינו מבטל עבודה זרה של גוי. דגוי^ פוסל אלוהו ילפינן ולא ישראל וכל שכן דישראל אינו מבטל עבודה זרה^ דישראל דאין לה בטילה עולמית דהא ושם בסתר כתיב:
[2] גמ': שנית לנו בילדותך שלו ושל ישראל. ועכשיו אתה שונה לנו ושל חבירו אבל של ישראל לא:
[3] ומקשי תלמודא דישראל מי בטלה והא ושם בסתר כתיב:
[4] שיש לו לגוי^ בה שותפות. ובזקנותו חזר בו דאף על גב שיש לו שותפות אינו יכול לבטל חלקו של ישראל:
[5] ואיכא דמתני לה. לר' הילל בריה דר' וולס:
[6] אסיפא. דמתניתין:
[7] א"ר הילל לא נצרכה אלא שיש לו. לישראל שותפות בה והא גופה לא אצטריך לאשמועינן דהא נמי פשיטא שאינו יכול לבטל חלקו של גוי^ שאפילו שלו אין יכול לבטל אלא למידק מינה ישראל הוא דלא מבטל חלק הגוי^ אבל גוי^ יכול לבטל חלק עצמו ולא אמרינן כי היכי דחלקו של ישראל לא בטיל חלק של גוי^ נמי לא בטיל:
[8] שיש לו לגוי בה שותפות. אפילו ביטל גוי^ חלקו ההוא דישראל לא בטיל:
[9] וקמ"ל ישראל אדעתא דנפשיה פלח. ולא תלי בדעת נכרי:^

---

[10] מתני': פחסה. מיעכה בקורנס:
[11] גררה. בטיט סחוב והשלך:
[12] אינה בטילה. דלפום שעתא רתח עלה והדר פלח לה כל הני ביטולי בגוי^ קמיירי:
[13] גמ': שפחסה בפניה. וקלקל צורתה:
[14] מנהני מילי. דהדר פלח לה:
[15] וקלל במלכו. מקלל את עבודה זרה^ שלו ומבזה אותה:
[16] ופנה למעלה. לבו למעלה לשמים:
[17] ואל ארץ יביט. חוזר ועובד עבודה זרה^ שלו:
[18] זעירי משמיה דרבי יוחנן ור' ירמיה בר אבא משמיה דרב. פליגי בטעמא דמתני':
[19] סתם לוקחי מתכת צורפים הן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אבל[2] בצורף ישראל - דברי הכל ביטל;
וחד אמר:
בצורף ישראל מחלוקת.

איבעיא להו:
בצורף ישראל מחלוקת,
אבל בצורף[פט] גוי -[צ] דברי הכל לא ביטל;
או דלמא -
בין בזה ובין בזה מחלוקת?
תא שמע:
דאמר רבי:
נראין[3] דבריי כשמכרה לחבלה,
ודברי[4] חביריי שמכרה לעובדה;
מאי לחבלה ומאי לעובדה?
אילימא -[5]
לחבלה - לחבלה ממש,
לעובדה - לעובדה ממש;
מאי[6] טעמיה דמאן דאמר: ביטל,
ומאי[7] טעמיה דמאן דאמר: לא ביטל?
אלא לאו -
לחבלה - למי שעתיד לחבלה,
ומנו?[8] צורף ישראל,
לעובדה - למי שעתיד לעובדה,
ומנו? צורף גוי,[צא]
ושמע מינה -
בין בזה ובין בזה - מחלוקת.

לא,[9]
הכי קאמר -
אמר רבי:
נראין דבריי לחבריי כשמכרה לחבלה,
ומנו? צורף ישראל,
שאף חבריי לא נחלקו עלי אלא כשמכרה לעובדה;
אבל לחבלה - מודו לי.

רש"י

[1] **בצורף גוי.** שמכרה גוי^ לצורף חבירו התם קאמרי רבנן דלא בטלה דסבר המוכר כיון דלוקח זה גוי^ הוא פלח לה ולא תבר לה:
[2] **אבל מכרה גוי^ לצורף ישראל.** מסתמא בטלה מדעתיה דמידע ידע דהאי תבר לה:
[3] **נראין דבריי שמכרה לחבלה.** דביטל:
[4] **ודברי חביריי.** דלא ביטל כשמוכרה לעובדה ומדקתני נראין דברי בהא אבל דברי חביריי אין נראין בה מכלל דחבריה נמי בלחבלה פליגי ומדקאמר נראין דברי חביריי בלעובדה אבל דבריי אין נראין בה מכלל דאיהו נמי עלה פליג וה"ק אני שמעתי בשתיהן ביטל והן שמעו בשתיהן לא ביטל ונראית שמועתי משמועת חביריי בלחבלה ושמועת חביריי משמועתי בלעובדה:
[5] **אילימא לחבלה ממש.** שנתנה ע"מ לחבלה:
[6] **מ"ט דמ"ד ביטל.** בלעובדה הא בהדיא אמר ליה לשם ע"ז^ אלמא לא אפקיה מוכר מכלל ע"ז:^
[7] **ומ"ט דמ"ד לא ביטל.** בלחבלה הא ודאי בטלה מדעתיה:
[8] **ומנו צורף ישראל.** והאי סתמא זבין ליה ודקאמרי רבנן דלא ביטל מימר אמר האי צורף ישראל הדר מזבין לה לגוי^ ופלח לה ור' סבר כיון דצורף ישראל הוא מידע ידע האי גוי^ דסתמא חבולי מחביל לה ומתיכה בכור:
[9] **לא.** לעולם בצורף ישראל אפילו לרבנן ביטל והאי דקאמר ר' נראין דבריי כשמכרה לחבלה לאו דפליגי רבנן עליה דנימא נראין דבריי לשומעי מחלוקתינו מדברי חביריי אלא ר' לפרושי פלוגתייהו אתא ולאשמועינן דבצורף גוי^ הוא דפליגי וה"ק נראין דבריי לחבריי ומודים הם לי כשמכרה למי שעתיד לחבלה שדברי חביריי כשמכרה לעובדה הן ולישנא דמלתא דיקא הכי מדלא קתני ונראין דברי חביריי אלא ודברי חביריי מכלל דנראין דרישא לחבריו קאמר דנראין הלכך אי הוה תני סיפא ונראין הוה משמע ונראין דברי חביריי לי בלעובדה וא"כ במאי פליגי:

מיתיבי:
הלוקח גרוטאות[10] מן הגוים ומצא בהן עבודה זרה,[צב]
אם[11] עד שלא נתן מעות משך - יחזיר,
אם[12] משנתן מעות משך - יוליך לים המלח;
אי אמרת בשלמא בצורף[13] ישראל מחלוקת -
הא מני? רבנן היא,
אלא אי אמרת בצורף גוי[צג] מחלוקת,
אבל בצורף ישראל דברי הכל ביטל -
הא מני!?
שאני[14] התם -
דאדעתא דגרוטאות זבין,
אדעתא דעבודה זרה[צד] לא זבין.

תנו רבנן:
לוה[15] עליה, או[16] שנפלה עליה מפולת, או[17] שגנבוה ליסטין,
נג: או שהניחוה הבעלים והלכו למדינת הים, *
אם עתידין לחזור כמלחמת[18] יהושע -
אינה בטילה.

וצריכא,
דאי תנא - לוה עליה,
מדלא זבנה - לא בטלה;
אבל נפלה עליה מפולת,
מדלא קא מפני לה - אימא בטולי בטלה;
ואי[צה] תנא נפלה עליה מפולת,
משום דסבר - הא מנחת,
כל אימת דבעינא לה שקילנא לה;
אבל גנבוה לסטים -
מדלא קא מהדר אבתרה בטולי בטלה;
ואי[צו] תנא גנבוה לסטין,
משום דסבר -
אי גוי[צז] שקיל לה -
מפלח פלח לה,
אי ישראל שקלה -
איידי דדמיה יקרין מזבין לה לגוי[צח] ופלח לה,
אבל הניחוה הבעלים והלכו למדינת הים,
מדלא שקלו בהדייהו - בטולי בטלוה;
צריכא.

רש"י

[10] **גרוטאות.** שברי כספים:
[11] **אם עד שלא נתן מעות משך יחזיר.** לגוי^ ויבטלנה ואחר כך אם ירצה יקחנה ממנו ואע"ג דמשך לא אמרינן עבוד' זרה^ של ישראל היא ואינה בטילה דהא משיכה בטעות הואי דלא ידע שיש בהן עבודה זרה:^
[12] **אם משנתן מעות משך.** יוליך הנאה לים המלח ואין רשאי להחזירה לגוי^ וליטול מעותיו ואע"ג דמשיכה בטעות הואי כיון דיהב דמי כי הדר שקלינהו מיחזי כמאן דמזבן אלמא אע"ג דזבנה גוי^ לישראל קתני אסורה דלא בטלה:
[13] **אי אמרת בשלמא כו' אלא אי אמרת לצורף ישראל דברי הכל בטלה הא.** מתניתין דישראל הוי לוקח וקתני יוליך לים המלח מני:
[14] **שאני התם.** דהאי גוי אדעתא דע"ז לא זבין לא ידע שיש שם ע"ז^ אבל היכא דזבין עבודה זרה^ לבדה לצורף ישראל דברי הכל ביטלה מדעתו:
[15] **לוה עליה.** גוי^ אפילו מצורף ישראל:
[16] **או שנפלה עליה מפולת.** ואינו חש לפנותה:
[17] **או שגנבוה ליסטים.** ואינו מחזר אחריה:
[18] **כמלחמת יהושע.** לקמיה פריך הא לא הדור אמוריים שיצאו להלחם עם יהושע:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אם עתידין לחזור כמלחמת יהושע -
אינה בטילה.
מידי[1] מלחמת יהושע מיהדר הדור?
הכי[2] קאמר -
אם עתידין לחזור -
הרי הוא כמלחמת יהושע ואין לה בטילה.

ולמה[3] לי למיתלייה במלחמת יהושע?
מלתא[4] אגב אורחא קא משמע לן -
כי הא דאמר **רב יהודה** אמר **רב**:
ישראל שזקף לבינה להשתחות[5] לה,
ובא גוי[צט] והשתחוה לה - אסרה;
מנלן[6] דאסרה?
אמר[7] **רבי אלעזר**:
כתחילה של ארץ ישראל,
דאמר רחמנא (דברים יב,ג): "**וַאֲשֵׁרֵיהֶם**[8] **תִּשְׂרְפוּן בָּאֵשׁ**",
מכדי ירושה היא להם מאבותיהם,
ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו,
ואי[9] משום הנך דמעיקרא - בביטולא[10] בעלמא סגי להו!
אלא מדפלחו ישראל לעגל,
גלו אדעתייהו דניחא להו בעבודה זרה,[ק]
וכי אתו גוים -[קא]
שליחותא[11] דידהו עבדי;
הכא נמי -
ישראל שזקף לבינה,
גליא דעתיה דניחא ליה בעבודה זרה,[קב]
וכי אתא גוי -[קג]
שליחותא דידיה קעביד.

ודלמא בעגל הוא דניחא להו,
במידי[12] אחרינא לא!?
אמר קרא (שמות לב,ד): "**אֵלֶּה אֱלֹהֶיךָ יִשְׂרָאֵל**",
מלמד - שאיוו לאלוהות הרבה.
אימא -
כל[13] דבהדי עגל ניתסרו,

רש"י

[1] **מידי מלחמת יהשוע מי הדור.** אמורים שיצאו למלחמה:~
[2] **ה"ק אם עתידין לחזור.** הרי היא אסורה כאותה עבודה זרה^ של אמוריים שיצאו למלחמה ודימו לחזור לפיכך נאסרה ע"ז~ שלהם בהנאה דכתיב לא ידבק בידך מאומה מן החרם שהרי לא ביטלום מדעתם ביציאתם:
[3] **למה ליה למיתלינהו במלחמת יהושע.** ליתני אינה בטילה:
[4] **מלתא אגב אורחיה** קמ"ל. לפי דרכו שהיה צריך ללמדינו שלא בטל נתן סימן לדבריו ללמדנו מתוך הסימן מילתא אחריתי לסיוע לרב יהודה דאמר ישראל שזקף לבינה כו' דילפינן איסור דע"ז^ מאותן שבימי יהושע לכל דבריה:
[5] **להשתחוות לה.** ולא השתחוה לה ובא הגוי^ והשתחוה לה אסורה אע"פ שאינה שלו:
[6] **ומנלן דאסרה.** אע"פ שאינה שלו:
[7] **א"ר אלעזר וכו'.** אלמא ממלחמת יהושע יליף:
[8] **ואשריהם תשרפון.** אלמא אילנות נמי אסירי ומכדי הארץ וכל המחובר לה ירושה לישראל היא מאבותיהם שהרי לאברהם נאמר כי לך אתננה וגוים שבאו אחרי כן לא יכלו לאסרן בהשתחואה:
[9] **ואי.** משום אשירות דמעיקרא היו קודם שניתנו לאברהם ולא ידעינן הי נינהו:
[10] **מכדי עבוד' זרה של נכרי^ בביטול סגי לה.** וקיימא לן (לקמן סד) נכרי^ מבטל עבוד' זרה על כרחו ליכפינהו לגוי'^ וליבטלינהו:
[11] **שליחותייהו עבדי.** הלכך הויא עבוד' זרה^ של ישראל ואינה בטילה עולמית:
[12] **במידי אחרינא לא.** ניחא להו ולא אסרי אשירות דהא לאו שליחותייהו הוה:
[13] **כל דבהדי עגל.** אותן אשירות שהיו באותו הזמן יאסרו דשליחותייהו הוה אבל הנעבדות מכאן ואילך שחזרו בתשובה לאו שליחותייהו הוה:

מכאן ואילך נישתרי!?
מאן[14] מוכח.

משנה (ו):

עבודה זרה[קד] שהניחוה[15] עובדיה בשעת[16] שלום - מותרת;
בשעת מלחמה - אסורה.
בימוסיאות[17] של מלכים - הרי אלו מותרות,
מפני[18] שמעמידין אותן[קה] בשעה שהמלכים עוברים.

גמרא:

אמר **רבי ירמיה בר אבא** אמר **רב**:
בית[19] נמרוד -
הרי היא כעבודה זרה[קו] שהניחוה עובדיה בשעת שלום,
ומותר;
אף על גב דכי[20] בדרינהו רחמנא כשעת מלחמה דמי -
אי בעיא למיהדר - הדור,
ומדלא[קז] הדור - בטולי בטלה.

בימוסיאות של מלכים – הרי אלו מותרות.

וכי מפני שמעמידין אותה בשעה שהמלכים עוברין מותרין?
אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:
הכי קאמר -
מפני שמעמידין אותן בשעה שהמלכים עוברין,
ומלכים מניחין דרך זו והולכין[21] בדרך אחרת.

כי אתא **עולא**, יתיב אבימסא פגימא,
אמר ליה **רב יהודה לעולא**:
והא **רב ושמואל** דאמרי תרוייהו:
בימוס שנפגם - אסור!
ואפילו למאן דאמר: אין עובדים לשברים,
הני מילי - עבודה זרה,[קח]
דזילא ביה מלתא למפלח לשברים,
אבל האי[22] לא איכפת ליה!?
אמר ליה:
מאן יהיב לן מעפרא **דרב ושמואל** ומלאינן עיינין,
הא **רבי יוחנן וריש לקיש** דאמרי תרוייהו:
בימוס שנפגם - מותר,
ואפילו למאן דאמר: עובדין לשברים,
הני מילי - עבודה זרה,[קט]

רש"י

[14] **מאן מוכח.** מי יודע איזו היתה באותה שעה ואיזו^ נעבדה אחרי כן:
[15] **מתני':** שהניחו עובדיה. דאין דעתם לחזור:
[16] **בשעת שלום מותרת.** הואיל ויצאו לדעת ולא נטלוה עמהם ביטלוה:
[17] **בימוסיאות של מלכים.** אבני גזית המתוקנין בדרך מהלך המלך וכשהמלך עובר מושיבין שם עבודה זרה^ והוא משתחוה לה:
[18] **מפני שמעמידין אותה.** כלומר מפני שצריך להעמידה בשעה שהמלכים עוברים שאינן מוכנות למושב עבוד' זרה^ כל שעה אלא לאותה שעה ולקמן פריך ומשום הכי מותרין בתמיה:
[19] **גמ':** בית נמרוד. מגדל שבנו דור הפלגה לעבודה זרה^ ונמרוד היה מלך עליהם:
[20] **דכי בדרינהו רחמנא.** שנאמר ויפץ ה' אותם:
[21] **ומהלכין בדרך אחרת.** ואין חוששין להן הלכך לאו משמשי עבודה זרה^ חשיבי:
[22] **לא איכפת ליה.** לגוי אי נשבר דאכתי חזי למושב עבוד' זרה:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דכיון דפלחה - זילא ביה מילתא לבטולה,
אבל הני - שקלי[1] להאי ומייתו בימוס אחרינא.

תניא כוותיה דרבי יוחנן וריש לקיש:
בימוס שנפגם - מותר,
מזבח[2] שנפגם - אסור עד שינתץ רובו.

היכי[3] דמי בימוס, היכי דמי מזבח?
אמר רבי יעקב בר אידי אמר רבי יוחנן:
בימוס - אבן אחת,
נד. מזבח - אבנים הרבה. *

אמר חזקיה:
מאי[4] קראה?[קי]
"בְּשׁוּמוֹ כָּל אַבְנֵי מִזְבֵּחַ כְּאַבְנֵי גִר מְנֻפָּצוֹת,
לֹא יָקֻמוּ אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים" (ישעיהו כז,ט),
אי איכא כ"אַבְנֵי גִר[5] מְנֻפָּצוֹת" -
"לֹא[6] יָקֻמוּ[קא] אֲשֵׁרִים וְחַמָּנִים",
ואי[קב] לאו -
יקומו.

תנא:
נעבד,[8]
שלו -[9] אסור, ושל חבירו - מותר.

ורמינהי:
איזהו נעבד?
כל שעובדים אותו בין בשוגג ובין במזיד,[10]
בין באונס ובין ברצון;
האי אונס היכי דמי?
לאו כגון דאנס בהמת חבירו והשתחוה לה!?
אמר רמי בר חמא:
לא,
כגון שאנסוהו גוים[קג] והשתחוה לבהמתו דידיה.

מתקיף לה רבי זירא:
אונס רחמנא פטריה,
דכתיב (דברים כב,כו):
"וְלַנַּעֲרָ לֹא תַעֲשֶׂה דָבָר"!?
אמר[קד] רבא:
הכל[11] היו בכלל "לֹא תָעֻבְּדֵם",
וכשפרט לך הכתוב:

רש"י

[1] שקלי האי. בימוס מאחר שנפגם ושדו ליה לבראי ומייתי אחרינא:
[2] מזבח. שמקריבין עליו זבח לעבוד' זרה:^
[3] היכי דמי בימוס וכו'. מנא ידוע לן הי הוה בימוס למושב והי הוה מזבח שמקריבין עליו דנפרוש מיניה:
[4] מאי קרא. דמזבח הוי אבנים הרבה ואיסורו עד שינתץ רובו:
[5] גיר. כפור גרושל"א:
[6] לא יקומו. שוב לא יקריבו עליו:
[7] ואי לאו. דלא ניתצו יקומו:
[8] נעבד. בבעלי חיים הנאסר לגבוה:
[9] אם שלו. היה כשהשתחוה לו אסור אם לאו אינו נאסר לגבוה:
[10] מזיד ורצון. חדא הוה אלא תנא רצון אצל אונס:
[11] הכל היו. בין אונס בין רצון:

"וְזַיִ בָּהֶם" (ויקרא יח,ה), ולא שימות בהם,
יצא אונס;
והדר כתב רחמנא:
"וְלֹא תְזַלְזְלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי",
דאפילו באונס;
הא כיצד?
הא - בצנעא,
והא - בפרהסיא.[12]

אמרו ליה רבנן לרבא:
תניא דמסייעא לך:
בימוסיאות שהעמידו גוים בשעת[13] השמד,[קטו]
אף על פי שהשמד בטל -[קטז]
אותן בימוסיאות לא בטלו.

אמר להו:
אי משום הא - לא תסייען,
אימר ישראל משומד[קיז] הוה ופלח לה ברצון.

רב אשי אמר:
לא תימא - אימר,
אלא ודאי[14] ישראל משומד[קיח] הוה ופלח לה ברצון.

חזקיה[15] אמר:
כגון שניסך יין לעבודה זרה בין[קיט] קרניה.

מתקיף לה רב אדא בר אהבה:
האי[16] נעבד הוא?
האי[17] בימוס בעלמא הוא ושרייה!?

אלא אמר רב אדא בר אהבה:
כגון[18] שניסך לה יין בין קרניה,
דעבד בה מעשה,
וכי הא דאתא עולא אמר רבי יוחנן:
אף על פי שאמרו: המשתחוה לבהמת חבירו לא אסרה,
עשה בה מעשה - אסרה.

אמר להו רב נחמן:
פוקו ואמרו ליה לעולא:
כבר תרגמה רב הונא לשמעתיך בבבל,
דאמר רב הונא:
היתה בהמת חבירו רבוצה בפני עבודה זרה,[קכ]
כיון ששחט בה סימן[19] אחד - אסרה.
מנא לן דאסרה?

רש"י

[12] בפרהסיא. לא תחללו והאי דקתני אונס אסור בפרהסיא:
[13] שעת שמד. פרהסיא הוא ואונס הוא:
[14] ודאי ישראל משומד.^ דא"א בכל העובדין שלא יהא בהן אחד משומד^ אחרי שרואה את ישראל ידם מטה נוטה לבו לע"ז:^
[15] חזקיה אמר. לעולם אונס דקתני שאנס בהמת חבירו ואפילו הכי לא תרמינהו אהדדי דהא דתני אסור כגון שניסך לע"ז^ בין קרניה של בהמת חברו דעביד מעשה והא ודאי מיתסרא כדיליף לקמן (ע"ב):
[16] והאי נעבד הואי. בתמיהה נעבד לא קרי אלא שעשה את הבהמה עצמה ע"ז:^
[17] והאי בימוס בעלמא. שויוה ובעלי חיים לא מיתסרי משום משמשי ע"ז:^
[18] כגון שניסך לה. שעשה עב' זרה^ ועשה בה מעשה אבל בהשתחואה או עבודה אחרת דלאו בגופה לא מיתסר דבר שאינו שלו:
[19] סימן אחד. לע"ז:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אילימא -[1] מכהנים;
ודלמא שאני כהנים, דבני[2] דעה נינהו!

ואלא - מאבני[3] מזבח;
נד: ודלמא[4] כדרב פפא! *
ואלא -[5] מכלים,
דכתיב (דברי הימים ב כט,יט):
"וְאֵת כָּל הַכֵּלִים אֲשֶׁר הִזְנִיחַ הַמֶּלֶךְ אָחָז בְּמַלְכוּתוֹ בְּמַעֲלוֹ,
הֵכַנּוּ וְהִקְדָּשְׁנוּ",
ואמר מר:
"הֵכַנּוּ" - שגנזנום,
"וְהִקְדָּשְׁנוּ" - ש"הִקְדָּשְׁנוּ" אחרים תחתיהן,
והא אין אדם אוסר דבר שאינו שלו!
אלא,
כיון דעבד בהו מעשה - איתסרו[6] להו,
הכא נמי -
כיון שעשה בה מעשה - אסרה.

כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:
אף על פי שאמרו: המשתחוה לקרקע עולם - לא אסרה,
חפר[7] בה בורות שיחין ומערות - אסרה.

כי אתא רב שמואל בר יהודה אמר רבי יוחנן:
אף על פי שאמרו: המשתחוה לבעלי חיים לא אסרן,[8]
עשאן חליפין[9] לעבודה זרה -[קכא] אסרן.

כי אתא רבין אמר:
פליגו בה רבי ישמעאל ברבי[קכב] יוסי ורבנן,
חד אמר: חליפין אסורין, חליפי חליפין מותרין;
וחד אמר: אפילו חליפי חליפין נמי - אסורין.

מאי טעמיה דמאן דאמר - חליפי חליפין אסורין?
אמר קרא (דברים ז,כו): "וְהָיִיתָ זֵרֶם כָּמֹהוּ",
כל שאתה מהיה ממנו - הרי הוא כמוהו.

ואידך!?
אמר קרא (שם): "הוּא",[10]
"הוּא", ולא חליפי חליפין.

ואידך!?
ההוא מיבעי ליה למעוטי[11] ערלה וכלאי הכרם,

רש"י

[1] אי נימא מכהנים. שאנסום מלכי ישראל לעשות כומרים לע"ז^ וכתיב ולא יגשו אלי (עוד) לכהן לי (יחזקאל מד):
[2] דבני דעה נינהו. וקנסא הוא:
[3] מאבני מזבח. שגנזום מלכי בית חשמונאי משום דשיקצום מלכי יון לע"ז^ ואע"ג דהקדש הוו ולא יכול הגוי^ לאסרן אפ"ה כיון דעבוד מעשה אסרינהו רבנן:
[4] דלמא כר"פ. דאמר קרא אשכחו ודרוש שיצאו לחולין וקנאום הגוים^ ויכלו לאסרן:
[5] ואלא מכלים. של בית המקדש שהזניחם אחז:
[6] איתסרו להו. גזרו עליהם חזקיה וסיעתו איסור עולם אף להדיוט דקתני גנזום ולא אמרינן ליפרקו וליפקו לחולין:
[7] חפר בו בורות. לעבודה זרה^ אסרה אף להדיוט:
[8] לא אסרן. להדיוט אפי' הן שלו:
[9] חליפין. החליפן בע"ז שהיתה לו ע"ז והחליפה לגוי^ בבהמתו:
[10] הוא. כי חרם הוא:

שאם מכרן וקידש בדמיהן - מקודשת.

ואידך!?
ערלה וכלאי הכרם לא צריכי מיעוטא,
משום דהויא עבודה זרה[קכג] ושביעית,
שני[12] כתובין הבאין כאחד,
וכל שני כתובין הבאין כאחד - אין מלמדין.

עבודה זרה.[קכד]
הא[13] דאמרן.

שביעית.
דכתיב (ויקרא כה,יב):
"כִּי יוֹבֵל הִוא קֹדֶשׁ תִּהְיֶה לָכֶם",
מה קדש -[14] תופס את דמיו ואסור,
אף שביעית - תופסת את דמיה ואסורה.

אי מה קדש - תופס את דמיו ויוצא לחולין,
אף שביעית - תופסת את דמיה ויוצאה לחולין!?
תלמוד לומר:
"תִּהְיֶה" (שם), בהווייתה תהא,
הא כיצד?
לקח בפירות שביעית בשר - אלו ואלו מתבערין[15] בשביעית,
לקח בבשר דגים - יצא[16] בשר נכנסו דגים,
בדגים יין - יצאו דגים נכנס יין,
ביין שמן - יצא יין ונכנס שמן,
הא כיצד?
אחרון אחרון נתפס בשביעית, ופרי[17] עצמו אסור.

ואידך!?
קסבר - שני כתובין הבאין כאחד מלמדין,
ואיצטריך "הוּא" למעוטינהו.

משנה (ז):

שאלו את הזקנים ברומי:
אם אין רצונו בעבודה זרה -[קכה]
מפני מה[קכו] אינו מבטלה?
אמרו להן:
אילו לדבר שאין צורך לעולם בו היו עובדין -
היה מבטלו;
הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות -
יאבד עולמו מפני השוטים?
אמרו להן:
אם כן,
יאבד דבר שאין צורך לעולם בו,

רש"י

[11] למעוטי ערלה. והכי משמע הוא תופס את דמיו כדאמרן כל שאתה מהיה אבל ערלה היא אסורה בכל מקום שהיא אבל דמיה אינה תופסת לאסרן ואם מכרן וקידש בדמיהן מקודשת דלא מיתפסי באיסורא וממונא הוא אע"ג דאיהו אסור לאתהנויי מינייהו מיהו ההיא הנאה מטיא לה על ידי ערלה אבל איהי לא מערלה קא מטיא ליה ודוקא קידושי אשה אבל איתהנויי מינייהו מדרבנן אסור:
[12] שני כתובין הבאין כאחד. לתפוס דמיהן באיסורן אע"פ שהן אסורין בכ"מ שהן:
[13] הא דאמרן. והיית חרם כמוהו:
[14] קדש תופס את דמיו. דכתיב ופדה בערכך:
[15] מתבערין. נאכלין קודם הביעור קודם שיכלה לחיה מן השדה אותו המין שמכר:
[16] יצא בשר ונכנס דגים. דכולי האי לא תפיס:
[17] ופרי עצמו. פרי של שביעית שמכר ראשון:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ויניח דבר שצורך העולם בו.
אמרו להן:
אף[1] אנו מחזיקין ידי עובדיהן של אלו,
שאומרים: תדעו שהן אלוהות,
שהרי הן לא בטלו.

גמרא:

תנו רבנן:
שאלו פלוסופין[2] את הזקנים ברומי:
אם אין רצונו בעבודה זרה - [קכז]
מפני מה אינו מבטלה?
אמרו להם:
אילו לדבר שאין העולם צורך לו היו עובדין -
הרי הוא מבטלה;
הרי הן עובדין לחמה וללבנה ולכוכבים ולמזלות,
יאבד עולם מפני השוטים?
אלא עולם כמנהגו נוהג,
ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין.

דבר אחר:
הרי שגזל סאה של חטים, והלך וזרעה בקרקע -
דין הוא שלא תצמח;
אלא עולם כמנהגו נוהג,[קכח]
ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין.

דבר אחר:
הרי שבא על אשת חבירו -
דין הוא שלא תתעבר;
אלא עולם כמנהגו נוהג,[קכט]
ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין.

והיינו דאמר ריש לקיש:
אמר הקדוש ברוך הוא:
לא דיין לרשעים שעושין סלע[3] שלי פומבי,
אלא[4] שמטריחין אותי ומחתימין אותי בעל כרחי.

שאל פלוספוס אחד את רבן גמליאל:
כתוב בתורתכם (דברים ד,כד):
"כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל[5] קַנָּא",
מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה!?
אמר לו: אמשול לך משל,
למה הדבר דומה?
למלך בשר ודם שהיה לו בן אחד,
ואותו הבן היה מגדל לו את הכלב,

רש"י

והעלה לו שם על שם אביו;
וכשהוא נשבע אומר: בחיי כלב אבא.
כששמע המלך,
על מי הוא כועס,
על הבן הוא כועס או על הכלב הוא כועס?
הוי אומר: על הבן הוא כועס.

אמר לו: כלב אתה קורא אותה?
והלא יש בה ממש!?
אמר לו: ומה ראית?
אמר לו: פעם אחת נפלה דליקה בעירנו,
ונשרפה כל העיר כולה ואותו בית עבודה זרה[קל] לא נשרף!

אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה?
למלך בשר ודם שסרחה עליו מדינה, כשהוא עושה מלחמה,
עם[6] החיים הוא עושה או עם המתים הוא עושה?
הוי אומר: עם החיים הוא עושה.
אמר לו: כלב אתה קורא אותה, מת אתה קורא אותה,
אם כן - יאבדנה מן העולם!?

אמר לו:
אילו לדבר שאין העולם צריך לו היו עובדין -
הרי הוא מבטלה;
הרי הן עובדין לחמה וללבנה, לכוכבים ולמזלות,
לאפיקים[7] ולגאיות,
יאבד עולמו מפני השוטים!?[קלא]
אלא עולם כמנהגו נוהג,[קלב]
ושוטים שקלקלו עתידין ליתן את הדין.[קלג]

נה. וכן הוא אומר: *
"אָסוֹף[8] אָסֵף כֹּל מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם יְהוָה,
אָסֵף[9] אָדָם וּבְהֵמָה אָסֵף עוֹף הַשָּׁמַיִם וּדְגֵי הַיָּם,
וְהַמַּכְשֵׁלוֹת אֶת הָרְשָׁעִים" (צפניה א,ב-ג),
וכי מפני שהרשעים נכשלים בהן יאבדם מן העולם?
והלא לאדם הן עובדין -
"וְהִכְרַתִּי[10] אֶת הָאָדָם מֵעַל פְּנֵי הָאֲדָמָה נְאֻם יְהוָה" (שם)?[קלד]

שאל[11] אגריפס שר צבא את רבן גמליאל:
כתיב בתורתכם (דברים ד,כד):
"כִּי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֵשׁ אֹכְלָה הוּא אֵל קַנָּא",
כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר!?
אמר לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומה?
לאדם שנשא אשה על אשתו,
חשובה ממנה - אין[12] מתקנאה בה,
פחותה ממנה - מתקנאה בה.

אמר ליה זונין[13] לרבי עקיבא:

רש"י

[1] מתני': אף אנו מחזיקין ידיהן של אלו. העובדין לחמה וללבנה אם היינו רואין ששאר עבודו' זרה^ חריבות מעצמן ואלו קיימות היינו מודים לאלו:
[2] גמ': פילוסופין. חכמי האומות:
[3] שעושים סלע שלי פומבי. רושם שלי שאני רושם בו ובלע"ז קויי"ן עושין הפקר לכל שכל הרוצה לחתום בו יחתום בו כלומר שבאין על הערוה על כרחי ומולידין:
[4] אלא שמטריחין אותי. שאני יוצר הוולד על כרחי ומולידין שהרי גזרה לפני שינהוג העולם כמנהגו ומיבעיא לי היכא איתמר דריש לקיש ובאיזה מקרא הוא דורש קבלה זו שהקב"ה קובל על כך ובתנחומא דריש מאותו פסוק צור ילדך תשי וגו':
[5] אל קנא. מתקנא לנקום את עובדיהם:
[6] עם החיים הוא עושה. מלחמה ומכלה את ממונם:
[7] לאפיקים. אפיקי מוצאי מים:
[8] אסוף אסף. כלומר האכלה את הכל בתמיה:
[9] אסף אדם ובהמה והמכשלות את הרשעים. כל דברים שהרשעים נכשלין בהן:
[10] והכרתי את האדם. בתמיה שהרי אף לאדם הן עובדין:
[11] אגריפס שר צבא. גוי^ היה ממונה על ראשי גייסות ובימי אגריפס המלך היה:
[12] אין מתקנאה בה. אשתו הראשונה אינה מקפדת [כל כך] לשנוא את בעלה [אבל אם פחותה ממנה מתקנאה ומקפדת עליו לשנאתו]:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

לבי ולבך ידע דעבודה זרה[קלה] לית בה מששא;
והא קחזינן גברי דאזלי[2] כי מתברי ואתו כי מצמדי!
אמר[קלו] לו: אמשול לך משל, למה הדבר דומר?
לאדם נאמן שהיה בעיר,
וכל בני עירו היו מפקידין אצלו שלא בעדים,
ובא אדם אחד והפקיד לו בעדים,
פעם אחד שכח והפקיד אצלו שלא בעדים,
אמרה לו אשתו: בוא ונכפרנו,
אמר לה:
וכי מפני ששוטה זה עשה שלא כהוגן -
אנו נאבד את אמונתינו?
אף כך יסורין,
בשעה שמשגרין אותן על האדם,
משביעין אותן:
שלא תלכו אלא ביום פלוני,
ולא תצאו אלא ביום פלוני ובשעה פלונית,
ועל ידי פלוני ועל ידי סם פלוני,
כיון שהגיע זמנן לצאת -
הלך זה לבית עבודה זרה,[קלז]
אמרו יסורין: דין הוא שלא נצא,
וחוזרין ואומרים:
וכי מפני ששוטה זה עושה שלא כהוגן -
אנו נאבד שבועתנו?

והיינו דאמר **רבי יוחנן**:
מאי דכתיב (דברים כח,נט): "וְזֻלְלִים רָעִים וְנֶאֱמָנִים"?
"רָעִים" -[3] בשליחותן,
"וְנֶאֱמָנִים" - בשבועתן.

אמר ליה **רבה בר יצחק**[קלח] **לרב יהודה**:
האיכא בית עבודה זרה[קלט] באתרין,
דכי מצטריך עלמא למטרא -
מתחזי להו בחלמא,
ואמר להו: שחטו לי גברא ואייתי מטרא,
שחטו לה גברא ואתי מטרא!
אמר ליה:
השתא אי הוי שכיבנא - לא אמרי לכו הא מלתא,
דאמר **רב**:
מאי דכתיב (דברים ד,יט):
"אֲשֶׁר חָלַק יְהוָה אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְכֹל הָעַמִּים"?
מלמד שהחליקן[4] בדברים כדי לטורדן מן העולם;
והיינו דאמר **ריש לקיש**:
מאי דכתיב (משלי ג,לד):
"אִם לַלֵּצִים הוּא יָלִיץ וְלַעֲנָוִים (כתיב - ולעניים) יִתֶּן חֵן"?
בא לטמא - פותחין לו,
בא לטהר - מסייעין אותו.

משנה (ח-ט):

לוקחין גת[5] בעוטה מן הנכרי,[קמ]
אף על פי שהוא[6] נוטל בידו ונותן[7] לתפוח.
אינו נעשה[קמא] יין נסך עד שירד לבור.
ירד לבור -
מה[8]שבבור אסור, והשאר מותר.

נה: דורכין[9] עם הנכרי[קמב] בגת, *
אבל[10] לא בוצרין עמו.

ישראל[11] שהוא עושה בטומאה -
לא דורכין ולא בוצרין עמו;
אבל[12] מוליכין עמו חביות לגת ומביאין עמו מן הגת.

נחתום שהוא עושה בטומאה -
לא[13] לשין ולא עורכין עמו;
אבל מוליכין עמו פת לפלטר.[14]

גמרא:

אמר **רב הונא**:
יין, כיון שהתחיל[15] להמשך - עושה יין נסך.
תנן (כאן):
לוקחים גת בעוטה מן הנכרי,[קמג]
ואף על פי שנוטל בידו ונותן[קמד] לתפוח!?

אמר **רב הונא**:
בגת פקוקה[16] ומלאה.

תא שמע (כאן):
אינו נעשה[קמה] יין נסך עד[17] שירד לבור!?
הכא[18] נמי בגת פקוקה ומלאה.

רש"י

[1] **זונין**. ישראל היה:
[2] **דאזלי כי מתברי**. פסחים ההולכין לעבודה זרה^ שנתפרקו איבריהן מחמת חוליין וחוזרין באיברין מצומדים:
[3] **רעים בשליחותן**. שמיסרים את הגוף:
[4] **שהחליקן בדברים**. מניחן לטעות:

[5] **מתני׳: גת בעוטה**. שבעטה ודרכה גוי:^
[6] **שהוא נוטל**. ענבים מתוך יין בעדשים של גת שקורין מיי"ש:
[7] **ונותן לתפוח**. אסיפת גל הענבים שתחת הקורה קרי תפוח ובלע"ז ש"ק וקסבר תנא דידן לא הוי יין נסך עד שירד לבור:
[8] **מה שבבור אסור**. אם נגע בו הגוי^ אחרי כן בור היו עושין לפני הגת והכלי נתון שם לקבל היין ויש שטחין הבור בסיד והיין משתמר בתוכו ואינו מאבד טפה והוא בור סיד:
[9] **דורכין עם הנכרי^ בגת**. ולא אמרינן משתכר באיסורי הנאה הוא דאפילו בשתיה סבר האי תנא דשרי כל זמן שלא ירד לבור ומשום גורם טומאה ליכא שמשעה שדרך בהן הנכרי^ מעט נטמאו ומשום מסייע ידי עוברי עבירה ליכא שהגוי^ לא נצטווה על כך:
[10] **אבל לא בוצרין**. לפי שנותנין בגת טמאה וגורם טומאה הוא שנתינתן לגת לשם דריכה הוא ודריכתן תטמאם וקודם דריכה ודאי לא מקבלי טומאה דסתמא לא הוכשרו והא דקיי"ל הבוצר לגת הוכשר היינו היכא דהוכשר ודאי וקסבר אסור לגרום טומאה לחולין שבא"י:
[11] **וישראל**. העושה פירותיו בטומאה עובר עבירה הוא שהרי נצטווה על כך הלכך אפילו דורכן נמי אסור שדריכתן בעבירה בגת טמאה ודריכתן הוא עיקר טומאתן כשנעשין משקה הן טמאין ע"י הגת ואסור לסייע ידי עוברי עבירה אלא פורשין מהן כדי שלא ירגיל בכך אבל גוי^ לאו עובר עבירה הוא שלא נצטווה:
[12] **אבל מוליכין עמו חביות**. ריקניות לגת ומביאין עמו חביות מלאות מן הגת דאין כאן עבירה דמאחר שנטמאו בגת מותר לתת היין בחביות טמאות:
[13] **לא לשין ולא עורכין עמו**. שכל מעשה עריכה זו בעבירה:
[14] **לפלטר**. שאופה את הפת:
[15] **גמ׳: שהתחיל לימשך**. שהגת עשויה במדרון ומשעה שהוא נמשך מצד העליון לצד התחתון קרוי יין:
[16] **פקוקה**. שפקקו הצינור ע"פ הבור שלא יכול לירד והיא היתה כולה מלאה ענבים ולא נמשך בה יין ולא זז ממקומו אלא במקום שנסחט שם עומד:
[17] **ומקשין והא קתני עד שירד לבור אבל לנמשך לא חיישינן**:
[18] **ה"נ בגת פקוקה ומלאה**. ואשמעינן בגת מלאה אין בה משיכה עד שיטול פקק שלפניה וירד היין והיא משיכתו מיד:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

תא שמע (כאן):
ירד לבור -
מה שבבור אסור, והשאר[1] מותר!?

אמר **רב הונא**:
לא קשיא,
כאן - במשנה ראשונה,
כאן - במשנה אחרונה;
דתניא:
בראשונה היו אומרים בד"ד,[2]
חזרו לומר דב"ב.[קמו]

אין [3]בוצרין עם הנכרי[קמז] בגת,
שאסור לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל;
ואין דורכין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה,
שאסור לסייע ידי[4] עוברי עבירה;
אבל[5] דורכים עם הנכרי[קמח] בגת,
ולא[6] חיישינן לדרב הונא.

חזרו לומר דב"ב:[קמט]
אין דורכין עם הנכרי[קנ] בגת,
נו. משום דרב הונא; *
ואין[7] בוצרין עם ישראל שעושה פירותיו בטומאה,
וכל שכן שאין דורכין;
אבל בוצרין עם הנכרי[קנא] בגת,
שמותר לגרום טומאה לחולין שבארץ ישראל.

ואינו נעשה[קנב] יין נסך עד שירד לבור.

והתניא[8] (מעשרות א:ז):
יין - משיקפה!?
אמר **רבא**:
לא קשיא,
הא - **רבי עקיבא**,
הא - **רבנן**;
דתניא:[קנג]
יין - משירד לבור;

רש"י

[1] **והשאר מותר**. והא הכא דהתחיל לירד והרי נמשך וקתני מה שבגת מותר:
[2] **בד"ד דב"ד**. סימנין הן:
[3] **אין בוצרין עם הנכרי^ כו'**. וה"ה לישראל העושה פירותיו בטומאה ומוסיף עליו ישראל שאף אין דורכין עמו בצירה היא גרם טומאה שהבוצרו מוליכו לגת והגת טמאה:
[4] **ידי עוברי עבירה**. לעיל פרשתי:
[5] **אבל דורכין עם הנכרי**. דכיון דכבר נטמאו וגוי^ לאו עובר עבירה הוא שלא נצטווה שרי:
[6] **ולא חיישינן לדרב הונא**. למיסריה משום משתכר באיסורי הנאה משהתחיל לימשך דאינו יין עד שירד לבור:
[7] **ואין בוצרין עם ישראל כו'**. משום דגורם טומאה הוא ואף ע"ג דסבירא לן השתא מותר לגרום טומאה לחולין כדקתני סיפא ה"מ דגוי^ אבל דישראל טבולים הם לתרומה ואסור לגרום טומאה לתרומה דכתיב ואני הנה נתתי לך את משמרת תרומותי בשתי תרומות הכתוב מדבר וכ"ש שאין דורכין שדריכתן מטמאתן ומסייע ידי עוברי עבירה:
[8] **יין משיקפה**. הוי גמר מלאכה לענין מעשר ליאסר בו שתיית עראי משיקפה לשון צף כמו קפא תהומא דמסכת סוכה (נג.) שצפין החרצנים על היין כשהוא נח בבור:

רבי עקיבא אומר: משיקפה.

איבעיא להו:
קיפוי דבור או קיפוי דחבית?
תא שמע (מעשרות א:ז):[קנד]
יין - משיקפה;
אף[9] על פי שקפה -
קולט מן הגת העליונה ומן[10] הצנור, ושותה;
שמע[11] מינה -
קיפוי דבור קאמרינן;
שמע מינה.

והתני **רב זביד בדבי**[12] **רבי אושעיא**:
יין - משירד לבור ויקפה;
רבי עקיבא אומר: משישלה[13] בחביות!?
תרצה נמי להך קמייתא הכי:
יין - משירד לבור ויקפה;
רבי עקיבא אומר: משישלה בחביות.
ואלא[14] מתניתין דקתני:
אינו נעשה[קנה] יין נסך עד שירד לבור;
לימא -[15] תלתא[16] תנאי היא!?
לא,
נו: שאני[17] יין נסך, דאחמירו ביה רבנן. *
ולרבא[18] דלא שאני ליה -
מוקים ליה כתלתא תנאי.

מה שבבור אסור, והשאר מותר.

אמר **רב הונא**:
לא שנו אלא שלא החזיר גרגותני[19] לגת,
אבל החזיר גרגותני לגת - אסור.[20]
גרגותני גופה במאי קא מיתסרא? בנצוק;[21]
שמע[22] מינה - נצוק חיבור?

רש"י

[9] **ואע"פ שקפה**. מה שבבור קולט מן הגת העליונה ושותה שאותו שלא ירד לבור לא נגמר מלאכתו:
[10] **מן הצנור**. מקום דרך מרזב המקלח היין לבור:
[11] **ש"מ קיפוי דבור קאמר**. מדקתני ואע"פ שקפה קולט מן הגת דאי בחביות מה ענינו אצל גת:
[12] **בדבי ר' אושעיא**. במתני' דבי ר' אושעיא:
[13] **משישלה בחביות**. לשון השולה דגים מן הים (חולין סג.) משישלה היין מן הבור להנתן בחביות וכן מפרש בב"מ בהשוכר את הפועלים (צב:) ולעיל קתני לרבנן משירד לבור ולר"ע משיקפה:
[14] **אלא מתניתין דקתני עד שירד לבור**. הא ירד לבור אע"פ שלא קיפה הוי יין:
[15] **נימא**. כי היכי דקתני לענין נסך ה"נ ס"ל לענין מעשר ופליג אדרבנן ואדרבי עקיבא:
[16] **תלתא תנאי היא**. תנא דידן סבר משירד לבור ולרבנן משיקפה בבור ולר"ע משישלה:
[17] **שאני יין נסך כו'**. אבל במעשר אי כרבנן אי כר"ע:
[18] **ולרבא דלא שני ליה**. מדאותבינא לעיל מעשר מיין נסך דמתניתין ושנייה רבא לא קשיא אלמא לא שני ליה דאי שני ליה לימא שאני יין נסך דאחמירו ביה רבנן על כרחך מוקי לה כתלתא תנאי:
[19] **גרגותני**. הוא סל גדול שקשור בצנור והיין יורד מן הצנור לתוכו ומתוכו לבור כדי לסנן היין מזגין וחרצנין:
[20] **אסור**. אף מה שבגת:
[21] **בנצוק**. קילוח היורד מגרגותני לבור ומחבר הגרגותני ליין נסך שבבור:
[22] **ש"מ נצוק חיבור**. ולקמן בהשוכר את הפועל (עב:) פליגי בה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

כדתני רבי חייא:
שפחסתו[1] צלוחיתו;
הכא נמי - שפחסתו[2] בורו.

ההוא ינוקא דתנא עבודה זרה[קנו] בשית[3] שני,
בעו מיניה:
מהו לדרוך עם הנכרי[קנז] בגת?
אמר להו (כאן):
דורכין עם הנכרי[קנח] בגת.

והא[4] קא מנסך בידיה!?
דציירנא להו לידיה.

והא קא מנסך ברגל!?
ניסוך דרגל לא שמיה ניסוך.

ההוא עובדא דהוה בנהרדעא,
דדשו ישראל וגוי[קנט] לההוא חמרא,
ושהייה שמואל תלתא[5] ריגלי.
מאי טעמא?
נז. אילימא - משום דקסבר - *
דאי[6] משכחנא תנא דאסר כרבי נתן,
אוסריניה אפילו בהנאה,
דתניא:
מדדו[7] בין ביד בין ברגל - ימכר;[8]
רבי נתן אומר:
ביד - אסור,
ברגל - מותר;
אימר דאמר רבי נתן - ביד,
ברגל - מי אמר?

אלא דאי משכחנא תנא דשרי כרבי[9] שמעון,
אישרייה אפילו[10] בשתייה.

ההוא עובדא דהוה בבירם,
דההוא גוי[קס] דהוה קא סליק בדיקלא ואייתי לוליבא,
בהדי דקא נחית נגע רישא[קסא] דלוליבא בחמרא שלא בכוונה,
שרייה רב לזבוניה לגוים.[קסב]

אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב:
והא מר הוא דאמר:
תינוק[11] בן יומו הוא עושה יין נסך!?

אמר להו:
אימור דאמרי אנא - בשתייה,
בהנאה - מי אמרי.

גופא:
אמר רב:
תינוק בן יומו עושה יין נסך.

איתיביה רב שימי בר חייא לרב:
הלוקח עבדים מן הגוים[קסג] שמלו[12] ולא טבלו,
וכן[13] בני השפחות שמלו ולא טבלו -
רוקן ומדרסן בשוק[14] טמא;
ואמרי[15] לה:
טהור;
יינן - גדולים עושים יין נסך,
קטנים - אין עושים יין נסך;
ואלו הן גדולים ואלו הן קטנים?
גדולים - יודעין בטיב עבודה זרה[קסד] ומשמשיה,
קטנים - שאין[קסה] יודעין בטיב עבודה זרה[קסו] ומשמשיה;
קתני מיהת -
גדולים - אין,
קטנים - לא!?
תרגמה:
אבני[16] שפחות.

הא וכן קאמר!?
ארוקן[17] ומדרסן.

הניחא[18] למאן דאמר: טמא;
אלא למאן דאמר: טהור -
מאי איכא למימר!?
הא[19] קא משמע לן -
עבדים דומיא דבני שפחות,
מה בני שפחות -
מלו ולא טבלו - הוא דעושין יין נסך,
מלו וטבלו - לא;
אף עבדים כן;
לאפוקי מדרב נחמן אמר שמואל,
דאמר רב נחמן אמר שמואל:
הלוקח עבדים מן הגוים,[קסז]
אף על פי שמלו וטבלו -

רש"י

[1] שפחסתו צלוחיתו. לקמן בהשוכר (שם):
[2] שפחסתו בורו. שנתמלא הבור עד שהגיע היין וטפח בשולי הגרגותני כמו פחסה בפניה דכל הצלמים (לעיל מב.):
[3] בשית שנין. בן שש שנים:
[4] והא קמנסך בידיה. ומשנה אחרונה קתני חזרו לומר אין דורכין דס"ל כרב הונא דמשהתחיל לימשך הוי יין:
[5] תלת ריגלי. שהיו מתקבצין לשמוע דרשה הלכות פסח בפסח הלכות עצרת בעצרת והלכות חג בחג:
[6] אי משכחנא תנא דאסר כר' נתן. יין בהנאה במגעו של גוי^ אע"פ שלא נסכו לע"ז^ דניסוך לא הוי אסור בהנאה אלא על ידי שכשוך:
[7] מדדו. גוי^ ליין של ישראל בין ביד שהכניס ידו וזרועו לתוכו לשער כמה יין יש בו כמו שעושין בקנה שקורין פייל"א:
[8] ימכר. דכיון דלא נתכוין לנסך:
[9] כר"ש. דשרי מגעו של גוי^ שלא נתכוין לנסך:
[10] אף בשתיה. כדקתני מתניתין נפל לבור ועלה כו' ר' שמעון מתיר אף בשתיה:
[11] תינוק בן יומו. אלמא לא בעינן כוונה:

[12] שמלו ולא טבלו. דקיימא לן ביבמות (מו.) לעולם אינו גר עד שימול ויטבול:
[13] וכן בני השפחות. אע"פ שנולדו בבית ישראל ולא גדלו בין הגוים^ בעו מילה וטבילה וכשלא טבלה אמו מתחלה קמיירי דאי טבלה אמו אינהו למה להו טבילה:
[14] בשוק. אפי' בשוק שאין טומאתן ספק אלא טומאתן ודאית מדרבנן שגזרו על הגוים^ שיהו כזבין לכל דבריהן:
[15] ואמרי לה טהור. דמלו ולא טבלו מילתא דלא שכיחא הוא ולא גזור עלייהו:
[16] אבני השפחות. דכיון דאצל ישראל גדלו ולא גזרו על יינן בקטנותן:
[17] ארוקן ומדרסן. הושוו בני השפחות לעבדים הנקחין מן השוק ולא איינן:
[18] הניחא למאן דתני טמא. איצטריך למתני בני השפחות משום רוקן ומדרסן לאשמועינן דטמא אלא למאן דתני טהור כיון דעבדים טהור כ"ש אבני השפחות דלגבי יין לא הושוו אהדדי ואיסורי דיין נסך לאו קאי עלייהו למה ליה למיתנינהו בהדדי הכי איבעי ליה למיתני עבדים שמלו ולא טבלו רוקן טהור בני השפחות שמלו ולא טבלו יינם גדולים כו':
[19] הא קמ"ל כו'. ודאי לענין נסך ערבינהו ומיהו לאו לענין קטנים ולאפוקי מדרב (נחמן) אלא לענין גדולים דקאמר עושין יין נסך ודוקא לא טבלו אבל מלו וטבלו לא ולאפוקי כו':

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

עושין יין נסך עד שישתקע שם עבודה זרה[קסח] מפיהם;
קא משמע לן.[קסט]

גופא:
אמר רב נחמן אמר שמואל:
הלוקח עבדים מן הגוים,[קע]
אף על פי שמלו וטבלו -
עושין יין נסך עד שישתקע שם עבודה זרה[קעא] מפיהם.
וכמה?
אמר רבי יהושע בן לוי:
עד שנים עשר חדש.

איתיביה רבה לרב נחמן:
הלוקח עבדים מן הגוים[קעב] שמלו ולא טבלו,
וכן בני השפחות שמלו ולא טבלו -
נז: רוקן ומדרסן * בשוק טמא;
ואמרי לה:
טהור;
יינן,
גדולים - עושין יין נסך,
קטנים - אין עושין יין נסך;
אלו הן גדולים ואלו הן קטנים?
גדולים - שיודעין בטיב עבודה זרה[קעג] ומשמשיה,
קטנים - שאין יודעין בטיב עבודה זרה[קעד] ומשמשיה;
קתני מיהת -
מלו ולא טבלו - אין,
מלו וטבלו - לא!?
תרגמה אבני שפחות.

הא וכן קתני!?
ארוקן ומדרסן.

הניחא למאן דאמר: טמא;
אלא למאן דאמר: טהור - מאי איכא למימר?
הא קא משמע לן -
עבדים דומיא דבני שפחות,
מה בני שפחות -
גדולים - עושין[קעה] יין נסך,
קטנים - אין עושין יין נסך,
אף עבדים נמי -
גדולים - עושין יין נסך,
קטנים - אין עושין יין נסך;
לאפוקי מדרב, דאמר רב:
תינוק בן יומו - עושה יין נסך;
קא משמע לן.[קעו]

ההוא עובדא דהוה במחוזא,
עאל ההוא גוי[קעז] לחנותא דישראל,
אמר להו:
אית לכו חמרא לזבוני?
אמרו ליה: לא,
הוה יתיב חמרא בדוולא,
שדי ביה ידיה שיכשך ביה,

אמר להו: האי[1] לאו חמרא הוא?
שקליה[2] האיך בריתחיה שדייה לדנא,
שרייה רבא לזבוני לגוים.[קעח]

איפליג[3] עליה רב הונא בר חיננא ורב הונא בריה דרב נחמן,
נפקי שיפורי דרבא ושרו,
ונפקי שיפורי דרב הונא בר חיננא
נח. ורב הונא בריה דרב[קעט] נחמן ואסרי. *

איקלע[4] רב הונא בריה דרב נחמן למחוזא,
אמר ליה רבא לרב אליקים שמעיה:
טרוק[קפ][5] גלי,
דלא ניתו אינשי דניטריד.
על[6] לגביה,
אמר ליה: כי האי גוונא מאי?
אמר[7] ליה: אסור אפילו בהנאה.
והא[8] מר הוא דאמר:
שיכשך - אין עושה יין נסך!?
אימר דאמרי אנא -
לבר מדמיה[9] דההוא חמרא,
דמי דההוא חמרא מי אמרי?

אמר רבא:
כי[10] אתאי לפומבדיתא,
אקפן[11] נחמני שמעתתא ומתניתא דאסיר.

שמעתתא.
דההוא[12] עובדא דהוה בנהרדעא ואסר שמואל,
בטבריא - ואסר רבי יוחנן;
ואמרי[13] ליה:
לפי שאינן בני תורה;
ואמר לי:
טבריא ונהרדעא אינן בני תורה,
דמחוזא בני תורה!?

מתניתא.

רש"י

[1] אמר האי לאו חמרא. בתמיה:
[2] שקליה. האי ישראל בריתחיה כלומר לא תשתה ממנו:
[3] איפליג עליה. ולא היו אצלו בעיר להתווכח עמו:
[4] איקלע רב הונא בריה דר"נ למחוזא. לאחר זמן אחר שחזר בו שהחזירו אביי ע"י תשובות שהשיב לו כדאמרינן לקמן אקפן נחמני שמעתתא ומתני' ומחוזא הוא מקומו של רבא:
[5] טרוק גלי. סגור הדלת שמתיירא מרב הונא שלא יקפחנו בהלכות על דברי מחלוקתם:
[6] על. רב הונא לגביה ובעי מיניה כי האי גוונא שיכשך גוי^ ביינו של ישראל שלא בכוונת ניסוך לע"ז^ מאי:
[7] א"ל אסור אף בהנאה. שחזר בו:
[8] והא מר הוא דאמר כו'. דקא שרית לזבוני לגוים:^
[9] דמי דההוא חמרא. דהוה בדוולא מי אמרינן מודינא ביה דצריך להוליך דמיו לים המלח ודמי שאר היין שבחבית מותר ומשום כיסופא קאמר הכי אבל איהו כוליה שרי:
[10] כי אתאי לפומבדיתא. האי מעשה הוה מקמי הך דאיקלע רב הונא למחוזא:
[11] אקפן נחמני. הקיפני אביי בשמועות של אמוראים ובמשניות לחלוק עלי ולאסור כל יין החביות:
[12] והוה עובדא בטבריא ואסר ר' יוחנן. ה"ג אמרי ליה לפי שאינן בני תורה הא דאסר שמואל ורבי יוחנן לבני טבריא ונהרדעי לאו משום דאסור אלא אחמורי אחמירו עלייהו לפי שאינן בני תורה:
[13] ואמר לי. אביי טבריא ונהרדעא כו' בתמי':

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דתניא:[קפא]
אגרדמים[1] גוי[קפב] שקדח[2] במינקת והעלה,
או[3] שטעם מן הכוס והחזירו לחבית,
זה היה מעשה ואסרוהו.

מאי[4] לאו בהנאה ! ?
לא, בשתייה.

אי הכי -
ליתני[5] ימכר,
כדקתני סיפא:
חרם[6] גוי[קפג] שהושיט ידו לחבית,
וכסבור של שמן היא ונמצאת של יין -
זה היה מעשה ואמרו: ימכר![7]
תיובתא דרבא ! ?
תיובתא.

רבי יוחנן בן ארזא ורבי יוסי בן נהוראי
הוו יתבו וקא שתו חמרא.
אתא ההוא גברא,
אמרו ליה: תא אשקינן,
לבתר דרמא לכסא איגלאי מילתא דגוי[קפד] הוא,
חד אסר אפילו בהנאה,
וחד שרי אפילו בשתייה.

אמר רבי יהושע בן לוי:
מאן דאסר - שפיר אסר,
ומאן דשרי - שפיר שרי.

נח: מאן דאסר - *
מימר[8] אמר:
סלקא[9] דעתיה דרבנן כי הני שיכרא קא שתו?
אלא ודאי האי חמרא הוא ונסכיה.
מאן[10] דשרי -[קפה]
מימר אמר:
סלקא דעתיה דרבנן כי הני חמרא קא שתו,
ואמרי ליה לדידי תא אשקינן?
אלא ודאי שיכרא הוא קא שתו ולא נסכיה.

רש"י

[1] **אגרדמים.** אדם הממונה לשמור המדות במצות המלך שלא ישקרו בהם וטועם היין ונעשה סרסור ביניהם אגרדמים גרסינן במ"ם בתורת כהנים אמרינן איפת צדק והין צדק יהיה לכם מנה לך אגרדמים על ככה:
[2] **שקדח במינקת.** שנקב את מגופת החבית במינקת והעלה את היין דרך המינקת והוא קנה חלול המוציא ומעלה היין עד פיו וטועמו:
[3] **או שטעם מן הכוס והחזירו.** גוי^ בחבית:
[4] **מאי לאו בהנאה.** ואע"ג דשלא בכוונת ניסוך הוי האי מגע ולא יתכן לומר והחזירו ישראל בחבית ותיהוי תיובתיה האי דקאסר ליה לכולה חבית משום האי דאיערב ביה דא"כ אמאי הויא תיובתא לימא ליה אנא דאמרי כרשב"ג דאמר לקמן ימכר כולו חוץ מדמי יין נסך שבו דקיימא לן הלכתא כוותיה:
[5] **וליתני ימכר.** כי היכי דקתני סיפא:
[6] **חרם.** משוגע ובעל מריבות וממהר לעשות שלא בכוונה:
[7] **ימכר.** דהואיל דסבר של שמן היה ליכא למיגזר שמא נתכוין לנסך אבל קדח במינקת דידע דיין הוא חיישינן שמא ניסך לע"ז:^
[8] **מימר אמר.** האי גוי^ בדעתיה:
[9] **סלקא דעתיה דרבנן.** חשיבי כי האי שתו שיכרא בתמיה אלא ודאי חמרא הוא ונסכיה לע"ז^ ואע"ג דמוקמינן דמוריק אורוקי אפ"ה חיישינן דלמא נגע ונסך ואנן הוא דלא רמינן אדעתין למיחזי דבישראל הוה מחזקינן ליה:
[10] **ומאן דשרי שפיר שרי מימר אמר.** האי גוי^ סלקא דעתיה רבנן כשרים כי הני חמרא הוו שתו ואמרי לדידי תא אשקיין בתמיה:

והא קא חזי ! ?
בליליא.

והא קא מרח ליה ! ?
בחדתא.[11]

והא[12] קא נגע ביה בנטלא,
והוה ליה מגע גוי[קפו] שלא בכוונה ואסור ! ?
לא צריכא,
דקא[13] מוריק אורוקי,
והוה ליה - כחו שלא בכוונה,
וכל כחו שלא בכוונה - לא גזרו ביה רבנן.

בעא מיניה רבי אסי מרבי יוחנן:
יין שמסכו[14] גוי,[קפז]
מהו?
אמר ליה: ואימא - מזגו!
אמר ליה: אנא כדכתיב קאמינא:
"סָבְוָה סִבְוָה מָסְכָה יֵינָהּ" (משלי ט,כ),
אמר ליה: לשון תורה לעצמה, לשון חכמים לעצמו.
מאי?
אמר ליה: אסור,[15]
משום לך לך,
אמרין:
נזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב.

איתמר נמי:[קפח]
אמר רבי יוחנן,[קפט]
ואמרי לה אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן:[קצ]
יין שמזגו גוי - אסור,[קצא]
משום לך לך,[קצב]
אמרין:[קצג]
נזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב.[קצד]

רבי ירמיה איקלע לסבתא,
חזא חמרא דמזגי גוים[קצה] ואישתי ישראל מיניה,
ואסר להו,
משום לך לך,
אמרין:
נזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב.

ריש[קצו] **לקיש איקלע לבוצרא,**[קצז]
חזא[16] ישראל דקאכלי פירי דלא מעשרי ואסר להו,

רש"י

[11] **בחדתא.** יין חדש אין לו ריח:
[12] **והא קא נגע בנטלא.** ס"ד שהיה שואב היין מהחבית בכלי ששמו נטלא ופריך והא נגע ביה בחמרא ע"י נטלא ונהי נמי דלא ידע דחמרא הוא הוה ליה מגע שלא בכוונה ואסיר:
[13] **ומשני דקא מוריק אורוקי.** וה"ל כחו שלא בכוונה שלא ידע שהוא יין וכחו שלא בכוונה לא גזור אפילו בשתיה:
[14] **שמסכו.** שמזגו שנתן בו מים לתקנו לשתיה שכן דרך יינם חזק כשהיו נותנין אותו בכוס נותנין בו מים לפי שהוא חזק יין של ישראל שמסכו גוי^ מהו:
[15] **אסור.** אע"ג דלא נגע גזרו רבנן בכחו לאסרו בשתיה משום הרחקת עבירה אבל בהנאה ודאי לא מיתסר דלא עדיף מנגיעה ע"י ד"א שלא בכוונה (לעיל נז.) כי ההוא דנגע בלוליבא בחמרא ושריה רב בהנאה:
[16] **חזא דאכלי פירי דלא מעשרי ואסר להו.** דקסבר בוצרה^ היא בצר במדבר בארץ המישור וכיון דמא"י חייבין פירותי' במעשר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

חזא מיא דסגדי להו גוים[קצח] ושתו ישראל ואסר להו.
אתא לקמיה דרבי יוחנן,
אמר ליה: אדמקטורך[1] עלך זיל הדר,
בצר לאו היינו בצרה,
ומים של רבים אין נאסרין.

נט. רבי יוחנן לטעמיה, *
דאמר רבי יוחנן משום רבי שמעון בן יהוצדק:
מים של רבים אין נאסרין.
הא דיחיד - נאסרין.

ותיפוק ליה דהא מחוברין נינהו!?
לא צריכא,
דתלשינהו[2] גלא.

סוף סוף אבני הר שנדלדלו נינהו;
תסתיים[3] דרבי יוחנן דאמר:
אסורות?
לא צריכא,
דטפחינהו[4] בידיה.

רבי חייא בר אבא איקלע לגבלא,
חזא בנות ישראל דמיעברן מגרים[קצט] שמלו ולא טבלו,
חזא חמרא דמזגו גוים[ר] ושתו ישראל,
חזא תורמוסא דשלקי גוים[רא] ואכלי ישראל,
ולא אמר להו ולא מידי.
אתא לקמיה דרבי יוחנן, אמר ליה:
צא והכרז על בניהם שהן ממזרים,
ועל יינן משום יין נסך,
ועל תורמוסן משום בישולי גוים,[רב]
משום[5] שאינן בני תורה.

על בניהם שהם ממזרים.
רבי יוחנן לטעמיה,
דאמר רבי יוחנן:
לעולם אינו גר עד שימול ויטבול,
וכיון דלא טביל - גוי[רג] הוא;
ואמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
גוי[רד] ועבד הבא על בת ישראל -
הולד ממזר.

ועל[רה] יינם משום יין נסך.
משום לך לך,
אמרין:
נזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב.

ועל תורמוסן משום בישולי גוים,[רו]

רש"י

[1] אדמקטורך עלך. בעוד שבגדיך עליך חזור אצלם והתר להם ולא תשהה אפילו לנוח מטורח הדרך:
[2] דתלשינהו גלא. פעמים שהם נתלשין הלכך אי דיחיד נאסרין:
[3] תסתיים דרבי יוחנן דאמר אסורות. בתמיה כלומר מי פשטינן מהכא גבי אבני הר שנתדלדלו דאיפליגו בהו בני ר' חייא ור' יוחנן דהיינו ר' יוחנן דאסר:
[4] דטפחינהו. גוי^ בידיה מלמטה ותלשן ואח"כ השתחוה להן הלכך יש בהן תפיסת ידי אדם ולא דמו לאבני הר שנדלדלו מאליהם ואי דיחיד נאסרים:
[5] לפי שאינן בני תורה. אתורמוסן קאי דאי הן בני תורה שרי כדמפרש לקמיה תורמוס אינו נאכל חי ואינו עולה על שלחן מלכים:

לפי שאינן בני תורה.
טעמא - דאינן בני תורה,
הא בני תורה - שרי;
והאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב:
כל שנאכל כמות שהוא חי -
אין בו משום בישולי גוים!?[רז]

רבי יוחנן כי הך לישנא סבירא ליה,
דאמר רב שמואל בר רב יצחק אמר רב:
כל שאינו עולה לשולחן של מלכים ללפת בו את הפת -
אין בו משום בישולי גוים;[רח]
טעמא דאינן בני תורה,
הא בני תורה - שרי.

בעו מיניה מרב כהנא:
גוי,[רט] מהו שיוליך ענבים לגת?
אמר להו: אסור,
משום לך לך,
אמרין:
נזירא, סחור סחור, לכרמא לא תקרב.

איתיביה רב יימר לרב כהנא:
נט: גוי[ר] שהביא ענבים לגת בסלין * ובדודורין,[6]
אף על פי שהיין מזלף עליהן -
מותר!?
אמר ליה: הביא קאמרת?
אנא לכתחלה קאמינא.

ההוא אתרוגא דנפל לחביתא דחמרא,
אדרי[7] ההוא גוי[ריא] ושקליה,
אמר להו רב אשי:
נקטוה לידיה כי[8] היכי דלא לשכשיך ביה,
וברצוה[9] עד דשייפא.[10]

אמר רב אשי:
האי גוי[ריב] דנסכיה לחמרא דישראל שלא בפני עבודה זרה,[ריג]
שרי[11] למישקל[12] מיניה דמי חמרא;[ריד]
מאי טעמא?
מיקלא קלייה.

אמר רב אשי מנא אמינא לה?
דתניא:
גוי שנסך יינו של ישראל שלא[13] בפני עבודה זרה -[רטו]

רש"י

[6] דודורין. גיגיות קטנות ובלעז טולינ"ץ:
[7] אידרי גוי.^ קפץ ואחזה בתוך היין שלא תשתקע:
[8] כי היכי דלא לשכשך. וליאסר בהנאה שאין מנסכין אלא ע"י שכשוך:
[9] וברצוה לחביתא עד דשייפא. כפו החבית לצד אחד עד שישפך יינך לתוך כלי אחר שימשך היין מן הגוי^ ואחר כך יוציאנה ותהא מותרת בהנאה החבית דכל זמן שידו תחובה ביין אם יוציאנה א"א לשמור שלא ישכשך ואע"ג שאנו אוחזין את ידו ברצוה לשון מטה על צידה כדאמרינן לקמן (עד:) וחתים להו אבירצייהו שוליהן:
[10] דשייפא. שהורק לכלי אחר כמו השופה יין לחמרים:
[11] ואע"ג דלזבניה. האי ישראל לגוי^ אחר אסור:
[12] למישקל דמי מההוא גוי^ שרי. דלאו מכר הוא ואינו נהנה מדמי יין נסך אלא אומר לו שפכת ייני ואבדתו ממני ודמי יין כשר קא שקיל:
[13] שלא בפני ע"ז.^ רבותא אשמועינן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אסור;[1]
ורבי יהודה בן בבא ורבי יהודה בן בתירא
מתירין[2] משום שני דברים,
אחד - שאין מנסכין יין אלא בפני עבודה זרה,[רטז]
ואחד - שאומר לו: לא[3] כל הימנך שתאסור ייני לאונסי.

ההיא חביתא דחמרא דאישתקיל לברזא,[4]
אדרי גוי[ריז][5] אנח ידיה עילויה,
אמר **רב פפא**:
ס. כל[6] דלהדי ברזא חמרא - אסיר, *
ואידך[7] שרי.

ואיכא דאמרי:
אמר **רב פפא**:
עד[8] הברזא חמרא - אסיר,
ואידך - שרי.
אמר **רב יימר**: כתנאי:[9]
חבית שנקבה בין מפיה בין משוליה[10] ובין מצידיה,
ונגע בו טבול יום - טמאה;
רבי יהודה אומר:
מפיה[11] ומשוליה - טמאה,
מצידיה - טהורה מכאן ומכאן.

אמר **רב פפא**:
גוי[ריח][12] אדנא וישראל[13] אכובא -
חמרא[14] אסיר.
מאי טעמא?
כי קאתי מכח גוי[ריט] קאתי.
גוי אכובא וישראל אדנא -[רכ] חמרא שרי,
ואי[15] מצדד צדודי - אסיר.[16]

אמר **רב פפא**:
האי גוי[רכא] דדרי זיקא[17] וקאזיל[18] ישראל אחוריה,
מליא שרי - דלא מקרקש,
חסירא[19] אסיר - דלמא מקרקש.
כובא,
מליא אסיר - דלמא נגע,
חסירא שרי - דלא נגע.

רב אשי אמר:
זיקא,
בין מליא ובין חסירא - שרי;
מאי טעמא?
אין[20] דרך ניסוך בכך.

מעצרא[21] זיירא,[22]
רב פפי שרי;
רב אשי, ואיתימא **רב שימי בר אשי** אסר.

בכחו -[23] כולי[24] עלמא לא פליגי דאסיר;
כי פליגי - בכח[25] כחו.

איכא דאמרי:
בכח כחו - כולי עלמא לא פליגי דשרי;
כי פליגי - בכחו.

הוה עובדא בכח כחו,
ואסר **רב יעקב מנהר פקוד**.

ס: ההוא חביתא * דאיפקעה[26] לאורכה,
אידרי ההוא גוי[רכב] חבקה,[27]
שרייה **רפרם בר פפא** ואי תימא **רב הונא בריה דרב יהושע**
לזבוני[28] לגוים.[רכג]

והני מילי - דפקעה לאורכה,
אבל[1] לפותייה - אפילו בשתיה שרי.

רש"י

[1] **אסור**. אף בהנאה:
[2] **מתירין**. אותו בהנאה:
[3] **לא כל הימנך כו'**. ואע"ג דלא סבירא לן כוותייהו להתירו למכור לגוי^ אחר מההוא גוי^ מיהא שרי לאיפרועי נזקו משום טעם דלא כל הימנך:
[4] **ברזא**. רוזייל"י:
[5] **אידרי גוי**. קפץ גוי^ לשון נושא הוא כמו דרי טונא כלומ' הגביה ונשא עצמו לעמוד ממקומו וקפץ להציל:
[6] **כל דלהדי ברזא חמרא אסיר**. קילוח הסמוך לנקב אסור בשתיה ולא בהנאה שהרי אין כאן שכשוך שהנקב צר ואינו יכול לשכשך:
[7] **ואידך שרי**. אף בשתיה דקסבר צדדין לאו חיבור ליאסר כל היין ולית הלכתא כוותיה דהא מוקי רב יימר מילתיה דרב פפא כתנאי וקם ליה רב פפא כרבי יהודה דיחידאה ויחיד ורבים הלכה כרבים דפליגי רבנן עליה ואמרי בין מצידיה בין מפיה טמאה דכולן חיבור:
[8] **עד ברזא**. כל יין שלמעלה לנקב אסור דכיון דכולו נמשך אחר הנקב לצאת דרך שם הוה ליה חיבור ואסור:
[9] **כתנאי**. איתמר הא דרב פפא ולאו דברי הכל היא:
[10] **שוליה**. שהיא יושבת עליהן שכל חביות שבתלמוד כדים של חרס הן:
[11] **ניקבה מפיה**. הואיל וכל היין שלמטה נעשה בסיס לעליון הוי חיבור ומשוליה נמי הואיל וכל היין נמשך אחר הנקב הוי חיבור אבל נקב מצידיה טהורה מכאן ומכאן כרב פפא ורבנן לית להו דרב פפא הלכך לית הלכתא כוותיה וכולו אסור בשתיה ומותר בהנאה:
[12] **גוי^ אדנא**. מערה היין מדנא לכובא:
[13] **וישראל אכובא**. ואוחזו בידו:
[14] **חמרא אסיר**. בהנאה דהיינו נמי יין שמזגו גוי^ וכחו הוא ואסרנא ליה משום לך לך אמרין כו':
[15] **ואי קא מצדד אצדודי**. לכובא:

רש"י

[16] **חמרא אסיר**.^ משום דמקרקש ליה לחמרא ובכובא מליאה עסקינן דלמא נגע לישנא אחרינא אפילו חסירא נמי כיון דמקרקש בכוונה הוה ליה כחו בכוונה ואסור בשתיה:
[17] **זיקא**. נוד קשור:
[18] **וקאתי ישראל אחוריה**. וחזי דלא נגע גוי^ בגווה:
[19] **כובא חסירא שרי**. דאין קרקוש בכלי פתוח ואע"ג דכי דרי ליה א"א בלא קרקוש מעט כיון דלא ניחא ליה בקרקושיה דלמא מישתפיך ה"ל כחו שלא בכוונה ומותר אבל זיקא הוי קרקוש ודומה למשכשך והוי נסך:
[20] **אין דרך ניסוך בכך**. אבל בכובא מליאה איכא למיחש לנגיעה כשהוא נותן ידו על שפתו לא פליג רב אשי ואסור:
[21] **מעצרא זיירא**. גת דאין דורכין אלא כובשין בקורה:
[22] **זיירא**. מכבש כמו (שופטים ו) ויזר [את הגזה וימץ] טל מן הגזה מלא ספל מים:
[23] **בכחו**. היכא דענבים נסחטים מכחו כגון שעולה על הנסרים שעל התפוח ומכבידם:
[24] **כולי עלמא לא פליגי**. דאסור:
[25] **כח כחו**. כגון שמגלגל הגלגל שקורין ווי"ץ והיא מפלת הקורה ובלשון לעז אשפילנא:~
[26] **דאיפקעה לאורכה**. כשהיא יושבת זקופה נסדקה מלמעלה למטה וביקש חציה ליפול אילך וחציה ליפול אילך:
[27] **חבקה**. בין זרועותיו וחיברה עד שהביאו כלי:
[28] **לזבוני לגוים**.^ דהא לא שכשך ואפילו שקירב החצאין זו לזו והוי נוגע ביין ע"י חצאי החבית לא הוי כנוגע בקנה דהתם משכשך בקנה אבל הכא ליכא שכשוך מידי:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מאי טעמא?
מעשה[2] לבינה קעביד.

ההוא גוי[רכד] דאשתכח דהוה[3] קאי במעצרתא,
אמר רב אשי:
אי איכא טופח להטפיח - בעי הדחה ובעי ניגוב,[4]
ואי לא - בהדחה בעלמא סגי ליה.

משנה (י):

נכרי[רכה] שנמצא עומד בצד הבור של יין,
אם[5] יש לו עליו מלוה -[רכו] אסור;
אין לו עליו מלוה -[רכז] מותר.

נפל[6] לבור ועלה,
מדדו[7] בקנה, התיז[8] את הצרעה בקנה,
או[9] שהיה מטפח[רכח] על פי חבית מרותחת -
בכל אלו היה מעשה, ואמרו: ימכר;
ורבי שמעון מתיר.

נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור -
זה[10] היה מעשה, והכשירו.

גמרא:

אמר שמואל:
והוא שיש לו מלוה על[11] אותו יין.

אמר רב אשי:
מתניתין נמי דיקא,
דתנן (כאן יב):
המטהר[12] יינו של נכרי[רכט] ונותנו ברשותו,
והלה[13]כותב לו: התקבלתי ממך מעות -
מותר;[14]
אבל אם ירצה ישראל להוציאו,
ואין מניחו עד שיתן לו את[רל] מעותיו -

רש"י

[1] אבל לפותייה. הואיל ואין נבדלות זה מזה שהרי חציה העליון יושב על התחתון אלא שיוצא מעט מעט והגוי^ הכבידן זו לזו ולא הוי נוגע ודחק יין החבית:
[2] אלא מעשה לבינה. בעלמא קא עביד כלבינה הנתונה ע"פ החבית ומכבידתה:
[3] דהוה קאי במעצרתא. דישראל ולא היה בה יין אלא משקה טופח עליהן:
[4] ניגוב. אפר ומים ואפר כדמפרש לקמן בהשוכר (עה.):
[5] מתני': אם יש לו עליו מלוה. על ישראל אסור לפי שלא ירא ליגע דסבר אי אמר לי מידי אמינא ליה תניהו לי בחובי:
[6] נפל. הגוי^ בבור מלא יין אע"פ דנגיעה ממש הואיל ושלא בכוונה הואי:
[7] מדדו בקנה. אע"ג דנתכוין הואיל ולדבר אחר נתכוין:
[8] או שהתיז את הצרעה. כלומ' שהשליך הגוי מיין הישראל את הצרעה והאי~ נגיעה לאו ממש היא אלא ע"י הקנה:
[9] או שהיה מטפיח כו' המרותחת. שהיתה מחמצת ומעלה רתיחות וטיפח בידו ממש על הרתיחות אין דרך ניסוך בכך ומותר בהנאה:
[10] זה היה מעשה. והכשירוהו אף בשתיה:
[11] גמ': על אותו יין. שעשה לו ישראל את היין הזה אפותיקי לגבות הימנו דהשתא סמכה דעתיה ונגע ולא מירתת אבל לא היתה לו מלוה על אותו יין אע"פ שיש לו מלוה על בעליו מותר בשתיה דמירתת ולא נגע:
[12] המטהר יינו של נכרי. ישראל שדרך ענבים של נכרי^ בהיתר כדי למכרו לישראל ואין נותן מעות לנכרי עד שימכרנו לאחר זמן ונותן ברשותו של נכרי:^
[13] והלה כותב לו התקבלתי. אם כותב לו הנכרי^ התקבלתי ממך מעות כלומר הריני כאילו קבלתי מעות שאיני מעכב בידך להוציא יין מרשותי בכל עת שתרצה:
[14] מותר. אם יש מפתח או חותם ביד ישראל:

זה[15] היה מעשה בבית שאן, ואסרו חכמים;[רלא]
טעמא - דאין מניחו,
הא מניחו - שרי;
שמע מינה -
מלוה על אותו יין בעינן;
שמע מינה.

נפל לבור ועלה.

אמר רב פפא:
לא שנו אלא שעלה מת,
אבל עלה חי - אסור.
מאי טעמא?
אמר רב פפא:
דדמי[16] עליה כיום אידם.

בכל[רלב] אלו היה מעשה, ואמרו: ימכר; ורבי שמעון מתיר.

אמר רב אדא בר אהבה:
ינוחו לו לרבי שמעון ברכות על ראשו,
כשהוא מתיר - מתיר אפילו בשתיה,
וכשהוא אוסר - אוסר אפילו בהנאה.

אמר רבי חייא בריה דאבא בר נחמני אמר רב חסדא אמר רב,
ואמרי לה אמר רב חסדא אמר זעירי:
הלכה כרבי שמעון.

איכא דאמרי:
אמר רב חסדא:
אמר לי אבא בר חנן: הכי אמר זעירי:
הלכה כרבי שמעון.

ואין[17] הלכה כרבי שמעון.

נטל את החבית[רלג] וזרקה בחמתו לבור – זה היה מעשה, והכשירו.

אמר רב אשי:
כל[18] שבזב טמא - בגוי[רלד] עושה יין נסך,
כל שבזב טהור - בגוי[רלה] אינו עושה יין נסך.

איתיביה רב חייא בר אשי[רלו] לרב אשי:
נטל את החבית וזרקה בחמתו לבור,
זה היה מעשה בבית שאן והכשירו;

רש"י

[15] זה היה מעשה בבית שאן ואסרו. דכיון דיש לו מלוה על אותו יין מאי דבעי עביד אבל מלוה שאינה על אותו יין כמי שאין לו עליו דמי דקתני רישא הלה כותב לו התקבלתי ממך מעות מותר והא הכא דיש לו מלוה דמי היין עליו וקתני דכיון דלאו על אותו יין הוא מותר:
[16] דדמי עליה כיום אידם. ואזיל ומודה על שניצל ומסתמא נסכיה בעלייתו ואסור בהנאה:
[17] ומסקנא דמילתא. מסיק תלמודא ואין הלכה כר"ש:
[18] כל שבזב טמא. לא איירי רב אשי בהיסט כלל אלא במגע ולא אתא לאשמעינן אלא זרק בגוי^ דלא אסר וה"ק כל מגע שבזב טמא כגון בחבורין בין בידו בין בקנה~ נעשה יין נסך וליכא למימר דרב אשי אהיסטו של זב נמי קאי דאמר רב אשי לעיל (עמוד א) זיקא בין מליאה בין חסירה שרי ודכוותה בהיסט של זב טמא:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

בחמתו - אין,
סא. שלא[1] בחמתו - לא ! ? *
התם - דקאזיל[2] מיניה ומיניה.

משנה (יא-יב):

המטהר[3] יינו של נכרי[רלז] ונותנו ברשותו,
בבית שהוא פתוח[רלח] לרשות הרבים,
בעיר שיש בה גוים[רלט] וישראלים -
מותר;[4]
בעיר שכולה גוים -[רמ]
אסור, עד שיושיב שומר;[רמא]
ואין השומר צריך להיות יושב ומשמר,
אף על פי שהוא יוצא ונכנס - מותר;
רבי[5] **שמעון בן אלעזר** אומר:
כל רשות גוים[רמב] אחת היא.

המטהר[6] יינו של נכרי[רמג] ונותנו ברשותו,
והלה כותב לו: התקבלתי ממך מעות -
מותר.
אבל[7] אם ירצה ישראל להוציאו,[רמד]
ואינו מניחו עד שיתן לו את מעותיו -
זה היה מעשה בבית שאן, ואסרו **חכמים**.[רמה]

גמרא:

בעיר שכולה גוים.[רמו]
אמאי אסור?[רמז]
הא איכא[רמח] רוכלין[8] המחזירין בעיירות ! ?
אמר שמואל:
בעיר שיש לה דלתים[9] ובריח.

אמר **רב יוסף**:
וחלון[10] כרשות הרבים דמי,
ואשפה[11] כרשות הרבים דמי,
ודיקלא[12] כרשות הרבים דמי.

רש"י

פסיק[13] רישיה,
פליגי בה **רב אחא ורבינא**,
חד אסר;
וחד שרי.

מאן[14] דאסר -
למה ליה דסליק התם?
ומאן דשרי -
זימנא דאבדה ליה בהמה וסליק לעיוני בתרה.

תנו רבנן:
אחד הלוקח ואחד השוכר בית בחצירו של נכרי,[רמט]
ומילאהו יין,
וישראל דר באותה חצר - מותר,
סא: ואף על פי שאין מפתח וחותם בידו; *
בחצר[15] אחרת - מותר,
והוא שמפתח וחותם בידו.
המטהר יינו[16] של גוי[רנ] ברשותו,
וישראל דר באותה חצר - מותר,
והוא שמפתח וחותם בידו.
אמר ליה **רבי יוחנן** לתנא:
תני:[17]
אף על פי שאין מפתח וחותם בידו - מותר,
בחצר אחרת - אסור,
אף על פי שמפתח וחותם בידו,
דברי **רבי מאיר**;
וחכמים אוסרין,
עד שיהא שומר יושב ומשמר,
או[18] עד שיבא ממונה הבא לקיצין.

חכמים אהייא?
אילימא - אסיפא;
תנא קמא נמי מיסר קא אסר !
ואלא אריש[19] דסיפא,
והא[20] קאמר ליה **רבי יוחנן** לתנא,
תני:
אף על פי שאין מפתח וחותם בידו ! ?
ואלא[1] אסיפא דרישא,

רש"י

[1] **שלא בחמתו לא.** אלמא זרק הגוי^ עשה יין נסך ואילו זב שזרק חפץ בכלי לא טימאו:
[2] **דקאזיל מיניה ומיניה.** שהולך ומתגלגל הכלי כל שעה ע"י שהוא מגלגלו ומורידו לבור הלכך שלא בחמתו לא דחיישינן דלמא נגע:
[3] **מתני':** המטהר יינו של נכרי.^ שעשאו בכשרות למכרו לישראל ולא נתן דמים עכשיו לגוי עד שימכרנו ונותנו ברשותו של נכרי:^
[4] **מותר.** דמירתת ליה גוי^ ולא נגע דאמר דלמא חזו לי הנך ישראל דעברי ברה"ר ומפסידנא ואפילו אין מפתח וחותם שרי והוא שאין לו כלום על אותו יין כגון שכתב לו התקבלתי ממך כדאמרינן לקמן באידך בבא:
[5] **ר"ש בן אלעזר כו'.** מפרש בגמרא:
[6] **המטהר יינו של נכרי^ כו' מותר.** אם בית פתוח לרשות הרבים כדפרי' לעיל:
[7] **אבל אם רוצה כו'.** שהיין נעשה לו משכון הואיל ויש לו מלוה על היין אסור דלא מירתת דסבר אי חזו לא מפסידנא דכי תבע לי אמינא דידי הוא:
[8] **גמ':** רוכלין. מוכרין בשמים וישראלים הן עוברין מעיר לעיר ומירתת גוי^ דלמא חזו לי דרך רשות הרבים:
[9] **דלתים ובריח.** שאין נכנסין בה אלא ברשות וכ"ע ידעי כי עיילי בה ומצי למיקם עלה ההיא שעתא:
[10] **וחלון כרה"ר דמי.** אפילו בית פתוח לחצר וחלון פתוח לחצר ברה"ר כנגד פתח הבית כמאן דפתוח לרה"ר דמי לשון אחר חלון של ישראל פתוח כנגד פתח הבית כרה"ר דמי וכן עיקר:
[11] דרך אשפה לעמוד בני אדם עליה:

רש"י

[12] **דיקלא.** דקל של ישראל נגד הפתח ומתיירא הגוי^ עכשיו יעלה ליטול פירות ויראני נוגע:
[13] **פסיק רישיה.** של דקל ומעתה אין בו פירות:
[14] **ומאן דאסר.** מימר אמר גוי^ למה ליה דסליק התם:
[15] **בחצר אחרת.** ישראל דר בחצר אחרת:
[16] **ה"ג יינו של נכרי ברשותו.** אם היין של גוי^ וטהרו ישראל ונתנו ברשות הגוי^ עצמו וישראל דר באותה חצר מותר והוא שמפתח וחותם ביד ישראל אבל אין מפתח וחותם בידו אע"פ שישראל דר באותה חצר אסור כיון שהיין שלו דלא מרתת כולי האי:
[17] **תני אע"פ שאין מפתח וחותם בידו.** כיון דישראל דר באותה חצר כשומר היוצא ונכנס דמי דאמרינן במתני' שמותר:
[18] **או עד שיבא ממונה הבא לקיצין.** שיהא שומר ממונה לשמרו אבל הולך ויוצא ויש לו שעה קבועה לבא או עד שיבא כלומר עד שיהא ממונה עליהם שיתיירא זה מביאתו ולקמן פריך הבא לקיצין גריעותא הוא:
[19] **אריש דסיפא.** יין של גוי ברשותו~ וישראל דר באותה חצר דקאמר ר"מ מותר והוא שמפתח וחותם בידו ואתו רבנן למיסריה:
[20] **והאמר ליה רבי יוחנן לתנא כו'.** אלמא פשיטא ליה לרבי יוחנן כי האי גוונא לקולא הוא דבעינן למיזל:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דקאמר תנא קמא -
בחצר אחרת - מותר,
והוא שמפתח וחותם בידו;
וחכמים אומרים:
לעולם אסור,
עד שיהא שומר יושב ומשמר,
או עד שיבא ממונה הבא לקיצין.

ממונה בא לקיצין גריעותא[2] הוא!?
אלא,
עד שיבא ממונה שאינו בא לקיצין.

רבי שמעון בן אלעזר אומר: כל[רנא] רשות גוים[רנב] אחת היא.

איבעיא להו:
רבי שמעון בן אלעזר להקל[3] או להחמיר?
רב יהודה אמר זעירי: להקל;
רב נחמן אמר זעירי: להחמיר.

רב יהודה אמר זעירי: להקל.
והכי קאמר תנא קמא -
כשם שברשותו אסור -
כך ברשות גוי[רנג] אחר נמי אסור,
וחיישינן לגומלין;
רבי שמעון בן אלעזר אומר:
במה דברים אמורים? ברשותו,
אבל ברשות גוי[רנד] אחר - מותר,
ולא חיישינן לגומלין.[4]

רב נחמן אמר זעירי: להחמיר.
והכי קאמר תנא קמא -
במה דברים אמורים? ברשותו,
אבל ברשות גוי[רנה] אחר - מותר,
ולא חיישינן לגומלין;
רבי שמעון בן אלעזר אומר:
כל רשות גוים[רנו] אחת היא.

תניא כוותיה דרב נחמן אמר זעירי:[רנז]
אמר רבי[5] שמעון בן אלעזר:
כל רשות גוים[רנח] אחת היא מפני[6] הרמאין.

דבי פרזק[7] רופילא[8] אותיבו[9] חמרא גבי[10] אריסייהו,
סבור רבנן קמיה דרבא למימר:
כי חיישינן לגומלין -
הני מילי - היכא דקא מותיב האי גבי האי,
אבל הכא -
כיון דאריסיה לאו דרכיה[11] לאותוביה בי פרזק רופילא -
לגומלין לא חיישינן;
אמר להו רבא:
אדרבה!
אפילו למאן דאמר: לא חיישינן לגומלין -
הני מילי - היכא דלא מירתת מיניה;
אבל הכא -
כיון דמירתת מיניה -
מחפי עליה זכותא.

ההוא כרכא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל,
אשתכח גוי[רנט] דהוה קאי ביני דני,
אמר רבא:
אם[12] נתפס עליו כגנב - חמרא[13] שרי,
ואי[14] לא- אסיר.[רס]

הדרן עלך רבי ישמעאל

רש"י

[1] אלא אסיפא דרישא. היכא דיין של ישראל הוא וקתני ישראל דר בחצר אחרת מותר והוא שמפתח וחותם בידו דכיון דיין דישראל הוא מירתת גוי^ לזייף שמא ירגיש בו ישראל הדר בחצר אחרת:

[2] גריעותא הוא. דכיון דיש לו שעה קבועה לביאתו לא מירתת גוי:^

[3] להקל או להחמיר. להקל דקאמר ת"ק בעיר שכולה גוי^ אסור להניחו בבית הנכרי שהוא בעליו והוא הדין בבית נכרי^ אחר וקאמר רבי שמעון בן אלעזר וכי כל רשות גוים^ אחת היא בתמיה כלומר הואיל ואינו בבית בעליו מותר דהאי גוי^ מירתת או להחמיר קאמר ובניחותא איתמר דתנא קמא דוקא בבית בעליו קאמר ואתא רבי שמעון בן אלעזר למימר הוא הדין בבית הנכרי^ אחר דחיישינן לגומלין אע"ג דהאי גוי^ שהבית שלו ייחד לו קרן זוית לישראל ולא נגע דנתפס עליו כגנב חיישינן דלמא שביק ליה לגוי^ חבירו בעל היין דלא מירתת לנסוכי כי היכי דהדר ישראל וזבין מהאי גוי^ זימנא אחרינא ומפקיד ליה גבי ההוא דלישבוק ליה לנסוכי:

[4] לגומלין. הנח לי ואגמול לך כיוצא בזו:

[5] רבי שמעון בן אלעזר כו'. ואחת היא דמתניתין אתמוהי מתמה:

[6] מפני הרמאין. גומלין זה לזה:

רש"י

[7] פרזק. שם האיש:

[8] רופילא. שני למלך:

[9] אותיבו חמרא. יין כשר דזבני ישראל באשראי:

[10] גבי אריסייהו. גוי^ כמותם אריסא מירתת ממריה ואי נמי נגע מסהיד עליה דלא נגע:

[11] כרכא. כרך:

[12] אם נתפס עליו כגנב. אם גוי^ חלש הוא ויש אימת שופטי העיר עליו ואם ימצאוהו נוגע נתפס עליו כגנב:

[13] חמרא שרי. בשתיה:

[14] ואי לא אסור. אף בהנאה דודאי נגע:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

פרק חמישי - השוכר את הפועל

סב. **משנה** (א): *

השוכר[1] את הפועל לעשות עמו ביין נסך - שכרו אסור.

שכרו[2] לעשות עמו מלאכה אחרת, אף על פי שאמר לו: העבר לי חבית של יין נסך ממקום למקום - שכרו מותר.

השוכר את החמור להביא עליה יין נסך - שכרה אסור; שכרה לישב עליה, אף על פי שהניח[א] לגינו עליה - שכרה מותר.

גמרא:

מאי טעמא שכרו אסור?
אילימא - הואיל ויין נסך אסור בהנאה, שכרו נמי אסור;
הרי ערלה וכלאי הכרם דאסורין בהנאה, ותנן (קידושין ב:ט):
מכרן וקידש בדמיהן - מקודשת!?[3]

אלא,
הואיל[4] ותופס את דמיו כעבודה זרה.[ב]
והרי שביעית דתופסת את דמיה, ותנן (שביעית ח:ד):
האומר לפועל:
הילך דינר זה ולקט לי ירק היום -[ג]
שכרו מותר;[ד]
לקט[5] לי בו ירק היום -[ה]
שכרו[6] אסור!?[ו]

אמר **רבי אבהו** אמר **רבי יוחנן**:
קנס הוא שקנסו חכמים בחמרין וביין נסך.

יין נסך.
הא דאמרן.

חמרין.
מאי היא?
דתניא:

רש"י

[1] **פרק חמישי - השוכר את הפועל. מתני'**: **השוכר. גוי^** ששכר את ישראל לעשות עמו מלאכה ביין נסך להריקו מכלי אל כלי או להעביר חבית ממקום למקום וביין נסך ממש קאמר שנתנסך לעבודה זרה^ וסתם יינן מיבעיא לן בגמרא:

[2] **שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת.** כל שכרו מותר דאף על גב דאגרא דיהיב לא משום מלאכה אחרת היא ובגמרא מפרש לה שפיר:

[3] **גמ'**: **מקודשת.** אלמא איסורי הנאה דמיהן מותרין וכל שכן שכר פעולתו:

[4] **אלא הואיל ותופס את דמיו כעבו' זרה.** דכיון דנתנסך לעבוד' זרה^ הרי היא כעבוד' זרה^ דדמיה אסורין כדאמרן (לעיל נד:) כל שאתה מהיה הימנו הרי הוא כמוהו וכי היכי דדמיו אסורין שכר פעולתו נמי אסור:

[5] **לקוט לי בו.** לשון מכר הוא דמשמע לקוט לי שוויו ירק:

[6] **שכרו אסור.** לשהותו אחר זמן הביעור אלא מתבער בשביעית:

החמרין שהיו עושין מלאכה בפירות שביעית - שכרן שביעית;
מאי שכרן שביעית?
אילימא - דיהבינן להו שכר מפירות שביעית, נמצא זה פורע חובו מפירות שביעית, והתורה אמרה:
"לְאָכְלָה" (ויקרא כה,ו), ולא לסחורה!

ואלא - דקדוש שכרן בקדושת שביעית, ומי קדוש?
והתנן (שם):[ז]
האומר לפועל:
הילך דינר זה ולקט[ח] לי ירק היום - שכרו מותר;
לקט לי בו ירק היום -[ט] שכרו אסור!?

אמר **אביי**:
לעולם יהבינן ליה שכר מפירות שביעית, ודקא קשיא לך -
"לְאָכְלָה" (ויקרא כה,ו), ולא לסחורה -
דיהביה ניהליה בצד[8] היתר,
כדתנן (מעשר שני ג:א):[9]
סב: לא יאמר אדם לחבירו: *
העלה לי פירות הללו לירושלים לחלק;[10]
אבל אומר לו:
העלם לאוכלם ולשתותם בירושלים;
ונותנין זה לזה מתנה של חנם.

ורבא אמר:
לעולם דקדוש בקדושת שביעית, ודקא קשיא לך - פועל -
פועל דלא נפיש אגריה - לא קנסוהו רבנן, חמרין דנפיש אגרייהו - קנסו רבנן בהו.

ומתניתין!?[11]
חומרא דיין נסך שאני.

איבעיא להו:
שכרו לסתם יינן,
מהו?
מי אמרינן -
כיון דאיסורא[12] חמור כדיין נסך - שכרו נמי אסור;
או דלמא -
הואיל וטומאתו[1] קיל - אף שכרו נמי קיל?

רש"י

[7] **לקוט לי ירק.** לשון שכירות הוא ולא לשון מכר ואין לו דמים שיתפסו בקדושת שביעית:

[8] **צד היתר.** מתנת חנם:

[9] **כדתנן.** גבי מעשר שני:

[10] **לחלק.** שתטול שם חלק בהם דאסור לפרוע חובו ממעשר שני ואע"ג שגם זה אוכלו בירושלים:

[11] **ומתני'.** דיין נסך דקניס נמי פועל דלא נפיש אגריה חומרא דיין נסך שאני:

[12] **דאיסוריה חמור.** דאסור בהנאה כיין נסך ממש:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

תא שמע:
דההוא גברא דאגר ארביה[2] לסתם יינן,
יהבו ליה חיטי באגרא,
אתא לקמיה דרב חסדא,
אמר ליה:
זיל קלינהו וקברינהו בי[3] קברי' ולימא ליה -
בדרינהו.
אתו בהו לידי תקלה.

וליקלינהו וליבדרינהו ! ?[4]
דלמא[5] מזבלי בהו.

ולקברינהו[6] בעינייהו,
מי לא תניא:[א]
אחד אבן שנסקל בה, ואחד עץ שנתלה עליו,
ואחד סייף שנהרג בו, ואחד סודר שנחנק בו -
כולם[7] נקברים עמו ! ?
התם[8] דקא קברי בבי דינא,
מוכחא מילתא דהרוגי בית דין נינהו,
הכא - לא מוכחא מילתא,
אימר אינש גנב ואייתי קברא הכא.

דבי רבי ינאי יזפי[9] פירי שביעית מעניים,
ופרעו[10] להו בשמינית,
אתו אמרו ליה לרבי יוחנן,
אמר להו:
יאות[11] הן עבדין;
וכנגדן[12] באתנן - מותר,
דתניא:
נתן[13] לה ולא בא עליה, בא עליה ולא נתן לה -
אתננה מותר.

נתן לה ולא בא עליה.
פשיטא !
כיון דלא בא עליה -
מתנה בעלמא הוא דיהיב לה !

רש"י

[1] דטומאתן קיל. כדאמרינן באין מעמידין (לעיל ל:) שלש יינות הן יין נסך אסור בהנאה ומטמא טומאה חמורה בכזית סתם יינן אסור בהנאה ומטמא טומאת משקין ברביעית:
[2] ארביה. ספינתו:
[3] בי קיברי. בית הקברות:
[4] ליבדרינהו. יפזרם כמות שהם ל"ל לשרפן:
[5] אתו בהו. אינשי לידי תקלה דהדרי ומלקטי להו:
[6] ולקברינהו. הכי בעינייהו:
[7] כולן נקברין עמו. דכתיב לא תלין נבלתו על העץ כי קבור תקברנו אף העץ במשמע והכי אמרינן בפרק נגמר הדין עץ שומע אני בין תלוש בין מחובר ת"ל כי קבור תקברנו מי שאינו מחוסר אלא קבורה יצא זה שמחוסר קבורה ותלישה אלמא עץ גופיה איסורי הנאה וקברי ליה בעיניה ולא חיישינן לתקלה:
[8] שאני התם כיון דקברי בבי דינא. בבית הקברות המתוקנים בבית דין מוכחא מילתא לכל מאן דמשכח להו התם ידע דמהרוגי ב"ד הוו ופירש:
[9] יזפי פירי שביעית. קודם זמן הביעור:
[10] ופרעי להו בשמינית. אשתכח דאכלי עניים בשמינית אחר הביעור חליפי פירות שביעית:
[11] יאות הן עבדין. כיון דההיא שעתא לא הוו הנך בעין ולא איחלופי הני בהני לאו חליפין נינהו ולא חיילא קדושת שביעית עלייהו:
[12] וכנגדו באתנן. בא עליה ואח"כ נתן לה אתננה מותר להקרבה דכיון דלאו בשעת ביאה יהביה ניהליה כי הדר יהב לה ההוא טלה מתנה בעלמא הוא:
[13] נתן לה ולא בא עליה כו'. מפרש ואזיל:

ותו -
בא עליה ולא נתן לה,
הא לא יהיב לה ולא מידי,
וכיון דלא נתן לה - מאי אתננה מותר ! ?
אלא[14] הכי קאמר -
נתן לה ואחר כך בא עליה,
או[15] בא עליה ואחר כך נתן לה -
אתננה מותר.

נתן לה ואחר כך בא עליה.
סג. לכי בא עליה * ליחול[16] עלה איסור אתנן למפרע ! ?
אמר רבי אלעזר[ב] כשקדמה והקריבתו.

היכי דמי ?
אי דאמר לה - קני[17] ליך מעכשיו,
פשיטא דשרי,
דהא ליתיה בשעת ביאה,
ומתנה בעלמא הוא דיהיב לה !
ואי דלא אמר לה - קני ליך מעכשיו,
היכי מצי מקרבה ?
"וְאִישׁ כִּי יַקְדִּישׁ אֶת בֵּיתוֹ קֹדֶשׁ" (ויקרא כז,יד) אמר רחמנא,
מה ביתו - ברשותו,
אף כל - ברשותו ! ?

אלא,
דאמר לה -
להוי גביך עד שעת ביאה,
ואי[18] מיצטריך ליך - קני מעכשיו.

בעי רב הושעיא:
קדמה והקדישתו,
מהו ?
כיון[19] דאמר מר:
אמירתו לגבוה כמסירתו להדיוט -
כמאן דאקריבתיה דמי;
או דלמא -
השתא מיהא הא קאי ואיתיה בעיניה ?
ותפשוט מדאמר רבי אלעזר,[ג]
דאמר רבי אלעזר:[ד]
שקדמה והקריבתו;
דוקא הקריבתו,
אבל הקדישתו - לא !
דרבי אלעזר[ט] גופיה קא מיבעיא ליה מאי ?
מיפשט פשיטא ליה לרבי אלעזר[ז] דהקריבתו דוקא,
אבל הקדישתו - לא,
דהא איתיה בשעת ביאה;

רש"י

[14] אלא ה"ק נתן לה ולא בא עליה. עכשיו אלא לאחר זמן:
[15] או בא עליה. ולא נתן לה עכשיו אלא לאחר זמן:
[16] ליחול עליה איסור אתנן למפרע. שהרי מתחלה ע"מ ביאה נתנו לה:
[17] קני מעכשיו. קודם ביאה פשיטא דמותר דאע"ג דע"מ ביאה יהביה ניהלה כיון דמקמי ביאה יהביה ניהלה לאו שכר ביאה הוא:
[18] ואי מצטריך ליך קני מעכשיו. הלכך איצטריך מתני' לאשמועינן דאע"ג דאמר לה לא ניקני לך עד שעת ביאה כיון דהדר אמר לה אי מצטריך ליך קני מעכשיו הויה לה מתנת חנם כי שקלתיה ואקריבתיה:
[19] כיון דאמר מר. (בתוספתא) דקידושין בפ"ק (כח:):

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

או דלמא -
הקריבתו - פשיטא ליה,
והקדישתו - מספקא ליה?
תיקו.

בא עליה ואחר כך נתן לה -
אתננה מותר.
ורמינהי:
בא עליה ואחר כך נתן לה,
אפילו מכאן עד שלש שנים -
אתננה אסור!?
אמר רב נחמן בר יצחק אמר רב חסדא:
לא קשיא,
הא דאמר: התבעלי לי בטלה[1] זה,
הא דאמר: לה התבעלי בטלה[2] סתם.

וכי אמר לה: בטלה זה מאי הוי?
הא מחסר משיכה!?
בזונה גויה,[3]
דלא קניא במשיכה.

ואיבעית אימא -
לעולם בזונה ישראלית,
וכגון דקאי בחצירה.

אי דקאי בחצירה -
בא עליה ואחר כך נתן לה,
הא[4] קניא לה!?
לא צריכא,
דשויה ניהלה אפותיקי,
דאמר לה:
אי מייתינא ליך זוזי מכאן עד יום פלוני -
מוטב,
ואי[5] לא - שקליה באתנניך.

מתיב[6] רב ששת:
אומר אדם לחמריו ולפועליו:
לכו[7] ואכלו בדינר זה, צאו ושתו בדינר זה,
סג: ואינו חושש *-
לא[8] משום שביעית, ולא[9] משום מעשר,
ולא[10] משום יין נסך,
ואם אמר להם:

רש"י

[1] בטלה זה. כל כמה דיהיב לה הוי אתנן דמהשתא קניתיה:
[2] בטלה סתם. כי יהיב לה לאחר זמן לאו אתנן הוא דהשתא הוא דקנייה (ליה):
[3] גוי.^ לאו בר משיכה דכי כתיבא משיכה בישראל כתיבא או קנה מיד עמיתך:
[4] הא קנייה (ליה). מהשתא קודם ביאה והיכי קרי ליה בא עליה ואח"כ נתן לה:
[5] ואי לא שקליה. ביום פלוני באתנניך הלכך בא עליה ואח"כ נתן לה הוא ומיהו הואיל ומשעת ביאה שוויה אפותיקי ועמד בחצירה חייל עליה אתנן:
[6] מתיב רב ששת. לר' ינאי:
[7] לפועליו ולחמריו. גוים^ או עמי הארץ:
[8] לא משום שביעית. שמא יקחו בו פירות שביעית מן החשוד למכרם ותניא במס' סוכה (לט.) אין מוסרין דמי פירות שביעית לעם הארץ יותר מג' סעודות:
[9] ולא משום מעשר. דאם עמי הארץ הם ויקחו שאינו מעושר ונמצא זה מאכילו דהא איהו לא ספי להו מידי אלא פריטי יהב להו:
[10] ולא משום יין נסך. אם גוים^ הם ונמצא מאכילן יין נסך והרי מזונותיהן עליו ונהנה מיין נסך:

צאו ואכלו ואני[11] פורע, צאו ושתו ואני פורע,
חושש משום שביעית, ומשום מעשר,
ומשום יין נסך;
אלמא -
כי קא פרע - דמי איסור קא פרע;
הכא נמי -
כי קא פרע - דמי איסורא קא פרע!?
תרגמה רב חסדא:
בחנוני המקיפו,[12] דמשתעבד[13] ליה,
דכיון דאורחיה לאקופי - קני[14] ליה דינר גביה.

אבל חנוני שאין מקיפו מאי? מותר,
אי[15] הכי -
אדתני:[16]
צאו ואכלו בדינר זה, צאו ושתו בדינר זה;
ליפלוג[17] וליתני בדידה:
במה דברים אמורים? בחנוני המקיפו דמשתעבד ליה,
אבל חנוני שאין מקיפו - מותר!
ועוד -[18]
חנוני שאין מקיפו מי[19] לא משתעבד?
והאמר[20] רבא:
האומר לחבירו תן מנה לפלוני ויקנו כל נכסאי לך -
קנה[21] מדין[22] ערב!?
אלא[23] אמר רבא:
לא שנא מקיפו, ולא שנא שאין מקיפו,
אף[24] על גב דמשעבד ליה,
כיון[25] דלא מייחד שיעבודיה - לא מיתסר.
אי הכי -[יח]
אמאי חושש משום שביעית!?

רש"י

[11] ואני פורע. הוי איהו לוקח האיסור ומאכילו דהשתא לא סליק נפשיה מינייהו בפריטי:
[12] המקיפו. שרגיל אצלו בהקפה:
[13] דמשעבד ליה. האי בעל הבית משעתא דיהיב חנוני פירי והוי כנותן מיד ליד:
[14] קני ליה דינר גביה. חנוני סמיך על זה שכבר הכיר בו שכל מקום שישנו הדינר קנוי לו לחנוני הלכך חליפי נינהו אבל הנך דבי ר' ינאי כיון דהנך עניי דמוזפי להו פירי לאו חנוני הרגיל להקיפן נינהו לא סמכא דעתיה כולי האי ולא משתעבד להו דבי ר' ינאי הלכך כי פרע לאחר זמן לאו חליפי שביעית נינהו:
[15] אי הכי. דטעמא משום מקיפו הוא אבל אין מקיפו שרי:
[16] אדתני. רישא דמהדר תנא בתר היתרא ולא אשכח אלא בצאו ואכלו בדינר זה דסליק מינייהו נפשיה בפריטי:
[17] ליפלוג ולתני. היתרא אפי' בדלא סליק וכגון צאו ואכלו ואני פורע ובחנוני שאין מקיפו דלא משתעבד ליה האי בעל הבית מידי וכ"ש היכי דנסתלק לגמרי:
[18] ותו חנוני שאין מקיפו. אי יהיב לשלוחיה דבעל הבית:
[19] מי לא משתעבד. ליה בעל הבית מהשתא דקא שרית להו לדבי ר' ינאי משום האי טעמא:
[20] והאמר רבא האומר לחבירו תן מנה לפלוני ויקנו נכסאי לך. באותו מנה ונתן:
[21] קנה. הלוקח את נכסיו של זה ואע"ג דלא מטא הנאת האי מנה לידיה:
[22] מדין ערב. מההוא דינר דמחייב ערב לשלומי ואע"ג דלא מטי הנאה לידיה והאי נמי לא שנא אלמא אע"ג דלאו חנוני המקיפו הוא כי יהיב ליה לשלוחיה משתעבד ליה האי:
[23] אלא אמר רבא. לא תיתני טעמא דברייתא משום שיעבודא ובמקיפו דאפילו אין מקיפו איכא שיעבודא ומיהו לדבי ר' ינאי לא תקשי דבין מקיפו בין אין מקיפו:
[24] אע"ג דמשעבדי ליה. נכסיה לשלומי:
[25] כיון דלא מייחד שיעבודיה. שלא ייחד לו מיד מעות לכך לאו חליפין נינהו ולא מיתסר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אמר[ט][1] **רב פפא**:
כגון שהקדים[2] לו דינר.

אמר **רב כהנא**:
אמריתה לשמעתא קמיה **דרב זביד מנהרדעא**,
אמר ליה: אי הכי -
אדתני:
צאו ואכלו, צאו ושתו, ואני[3] פורע;
צאו ואכלו, צאו ושתו, ואני[4] מחשב מיבעי ליה!?
אמר ליה: תני:
צאו ואני מחשב.

רב אשי אמר:
כגון שנטל[5] ונתן ביד.
אמר ליה **רב יימר לרב אשי**:
אי הכי -
אדתני:
צאו[6] ואכלו, צאו ושתו,
טלו ואכלו;
טלו ושתו מיבעי ליה!
אמר ליה:
תני:
טלו ואכלו, טלו ושתו.

יתיב **רב נחמן** ועולא ואבימי **בר פפי**,
ויתיב **רבי חייא בר אמי** גבייהו,
ויתבי וקא מיבעיא להו:
שכרו לשבור[7] ביין נסך,
מהו?[8]
מי[9] אמרינן:
כיון דרוצה בקיומו - אסור;
או דלמא -
כל למעוטי תיפלה - שפיר דמי?
אמר **רב נחמן**:
ישבור ותבא עליו ברכה.

לימא מסייע ליה:
סד. אין[10] עודרין עם הגוי[כ] בכלאים, *
אבל[11] עוקרין עמו, כדי למעוטי את התיפלה;

רש"י

[1] ה"ג והכא אמר רב פפא ולא גרסינן אלא הכא דקתני חושש אמר רב פפא:
[2] **כשהקדים לו**. בעל הבית דינר לחנוני קודם ששלח אצלו דהשתא מדבעל הבית קאכלי ואיסורא דידיה הוא:
[3] **ואני פורע**. הא כבר פרע:
[4] **ואני מחשב מבעי ליה**. אני אעשה לו חשבון ממה שהקדמתי לו:
[5] **שנשא**. מיד החנוני ונתן להם דהשתא איהו ספי להו איסורא ולאו משום פרעון דלאחר זמן הוא אלא דקננהו במשיכה ואשתכח שלקח יין נסך והשקהו לפועליו אבל הנך דבי רבי ינאי כי שקלי פירי שעת היתר הוא וכי פרעו לאחר זמן בשעת איסור שביעית לאו חליפין נינהו לאיתפוסי:
[6] **צאו**. משמע שאינו הולך עמהן:
[7] **לשבור ביין נסך**. לשבר חבית ולשפוך את היין:
[8] **מהו**. שיהא שכרה מותר:
[9] **מי אמרינן כיון**. דישראל זה רוצה בקיומן של חביות האלו שלא ישתברו עכשיו מאליהם עד שישברם הוא ויטול שכרם אסור:
[10] **אין עודרין**. אין חופרין:

סברוה -[12]
הא מני?
רבי[13] **עקיבא** היא דאמר:
המקיים בכלאים - לוקה,
דתניא:
המנכש[14] והמחפה בכלאים - לוקה;[15]
רבי עקיבא אומר: אף המקיים;

מאי טעמיה **דרבי עקיבא**?
אמר קרא (ויקרא יט,יט):
"שָׂדְךָ לֹא תִזְרַע כִּלְאָיִם",
אין לי אלא זורע,
מקיים מנין?
תלמוד[16] לומר: "כִּלְאָיִם שָׂדְךָ לֹא";[כא]
ואילו למעוטי תיפלה - שרי.
לא,
הא מני?
רבנן[17] היא.

אי **רבנן** - מאי[18] איריא עוקרין?
אפילו קיומי נמי שפיר דמי!?
הכא[19] במאי עסקינן?
כגון דקא עביד בחנם,
ו**רבי**[20] **יהודה** היא דאמר:
ליתן להם מתנת חנם - אסור.

מדרבי[21] **יהודה** נשמע לרבי עקיבא,
לאו אמר **רבי יהודה**:
אסור ליתן להם מתנת חנם,
אבל למעוטי תיפלה שפיר דמי;
לרבי עקיבא נמי,
אף על גב דאמר **רבי עקיבא**:
המקיים בכלאים - לוקה,
למעוטי תיפלה שפיר דמי!

רש"י

[11] **אבל עוקרין**. להשליכן לאיבוד ואע"ג דרוצה בקיומן שלא יעקרו מאליהן עד שיעקרם הוא:
[12] **סברוה**. האי דקתני עוקרין:
[13] **אפילו לר' עקיבא דאמר המקיים בכלאים לוקה**. דאם זרען אחר ובא זה ועשה להן סייג וגדר כדי לקיימן לוקה אלמא אסור להיות רוצה בקיומן:
[14] **המנכש והמחפה**. לאחר זריעתן חופה עפר עליהן כדרך כל הזורעים:
[15] **לוקה**. דהיינו נמי זורע דמה דרכו של זורע לצמוחי פירי מכוין הא נמי לצמוחי פירי מכוין:
[16] **ת"ל לא כלאים**. כלאים דהרבעה קא דריש מדסמך כלאים דלא תרביע גבי שדה דרשינן (מו"ק ב:) כלאים שדך לא מדלא כתיב בהמתך לא תרביע כלאים ולא תזרע שדך כלאים ש"מ שדך לא~ אכלאים דלעיל נמי דרשינן ומשמע דמזהיר הכתוב שלא יהו כלאים בשדה ואילו עוקרין שרי למעוטי תיפלה אע"ג דרוצה בקיומן עד שיעקרם הוא ויטול שכרו:
[17] **רבנן הוא**. דלא איכפת להו אי רוצה בקיומן אבל יין נסך דאסור להיות רוצה בקיומן דישראל מצוה לבטל עבודה זרה^ ותשמישיה אימר לך דאסור:
[18] **ומאי איריא עוקרין**. מדאצטריך למישרי עוקרין משמע דהא רוצה בקיומן דמיעוט תיפלה הוא שרי אבל קיום גמור אסור ואי רבנן אפי' קיום נמי שרי:
[19] **לעולם רבנן היא**. והאי דאיצטריך למישרי עוקרין לאו משום איסור רוצה בקיומו אלא משום איסור מתנת חנם:
[20] **ור' יהודה היא דאמר**. בפ"ק (לעיל כ.) אסור ליתן להם מתנת חנם ואשמעינן דלמעוטי תיפלה שפיר דמי:
[21] **ומקשינן** ונהי נמי דרבי יהודה היא מדרבי יהודה דשרי איסור דידיה גבי מיעוט תיפלה נשמע לר"ע דשרי נמי איסור קיום משום מיעוט תיפלה וגבי יין נסך נמי משום מיעוט תיפלה שרי:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ותו[1] לא מידי.

הדור[2] יתבי וקמבעיא להו:
דמי עבודה זרה ביד גוי,[כב]
מהו?
מי תופסת דמיה ביד גוי,[כג]
או לא?
אמר להו **רב נחמן**:
מסתברא,
דמי עבודה זרה ביד גוי[כד] מותרין,
מדהנהו דאתו לקמיה **דרבה בר אבוה**,
אמר להו:
זילו זבינו כל מה דאית לכו,
ותו איתגיירו;[3]
מאי טעמא?
משום דקסבר -
דמי עבודה זרה ביד גוי[כה] מותרין.
ודלמא שאני התם,
דכיון דדעתיה לאיגיורי - ודאי[4] בטלה!

אלא מהכא -
ישראל שהיה נושה בגוי[כו] מנה,
ומכר עבודה זרה[כז] והביא לו,
יין נסך - והביא לו -
מותר;[5]
אבל אם אמר לו:
המתן לי עד שאמכור עבודה זרה[כח] ואביא לך,
יין נסך - ואביא לך -
אסור.

מאי[6] שנא רישא ומאי שנא סיפא?
אמר **רב ששת**:
סיפא - משום[7] דהוה ליה כי רוצה בקיומו.

וכי רוצה בקיומו כי האי גוונא מי אסיר?
והתנן (דמאי ו:יז):
גר וגוי[כט] שירשו את אביהם גוי,[ל]
גר יכול לומר לו:
טול[8] אתה עבודה זרה[לא] ואני מעות,
טול אתה יין נסך ואני פירות.
ואם[לב] משבאו לרשות הגר - אסור!?

אמר **רבא בר עולא**:
מתניתין,
בעבודה זרה[לג] המתחלקת[9] לפי שבריה.

רש"י

[1] **ותו.** ליכא לאקשויי מיניה:
[2] **דמי עבודה זרה.** גוי שמוכר עבוד' זרה^ דמיהן מה הן בהנאה:
[3] **ותו איתגיירו.** בואו והתגיירו דלאחר שתתגיירו אסור למכור לכם עבודה^ זרה שבידכם אלמ' כי מזבין ליה בגיותו^ שרי לאתהנויי בה כשהוא גר:
[4] **בטלו להו מקודם.** וגוי מבטל עבודה זרה הילכך דמיה מותרין דהא בטלה:^
[5] **מותר.** אלמא דמי עבודה זרה ביד גוי^ מותר:
[6] **מאי שנא רישא כו'.** בעיין איפשוט מיהו מתני' היכי מיתרצא:
[7] **מפני שרוצה בקיומה.** עד שימכרנה הגוי:^
[8] **טול אתה עבודה זרה.**^ אלמא דגר רוצה בקיומה שלא תשתבר עד שיטול מידו כנגדה מותר:

תינח - עבודה זרה,[לד]
יין[10] נסך - מאי איכא למימר!?
בחרס[11] הדרייני.

והלא רוצה בקיומו שלא יגנובו ושלא יאבדו!?
אלא אמר **רב פפא**:
ירושת הגר קאמרת?
שאני ירושת הגר דאקילו בה רבנן,
סד: גזירה שמא יחזור לקלקולו. *

תניא נמי הכי:
במה דברים אמורים? שירשו;
אבל נשתתפו - אסור.

הדור יתבו וקמיבעיא להו:
גר[12] תושב,
מהו שיבטל עבודה זרה?[לה]
דפלח - מבטיל,
דלא פלח - לא מבטיל;
או דלמא -
כל דבר מיניה מבטיל, והאי בר מיניה הוא?

אמר להו **רב נחמן**:
מסתברא,
דפלח - מבטיל,
דלא פלח - לא מבטיל.

מיתיבי:
ישראל שמצא עבודה זרה[לו] בשוק,
עד שלא באתה לידו -
אומר לגוי[לז] ומבטלה,
משבאתה לידו -
אינו אומר לגוי[לח] ומבטלה,
מפני שאמרו:
נכרי מבטל עבודה זרה[לט] שלו ושל חבירו,
בין עובדה ובין שאין עובדה;
מאי עובדה,
ומאי שאינו עובדה?
אילימא -[13] אידי ואידי גוי;[מ]
היינו[14] שלו ושל חבירו!
אלא לאו -
עובדה - גוי,[מא]
ומאי שאינו עובדה - גר תושב,
ושמע מינה -
גר תושב - נמי מבטל!?

לא,
לעולם אימא לך -

רש"י

[9] **המתחלקת לפי שבריה.** של זהב או של כסף שאם תשבר יחלקוה לשברים דלא איכפת לגר בשבירתה:
[10] **יין נסך מאי איכא למימר.** הא ודאי אם ישתבר יאבד וקתני טול אתה יין ואני פירות:
[11] **בחרס הדרייני.** דלא איכפת לן דהיין בלוע בתוכו ופולטו כששורהו במים:
[12] **גר תושב.** אינו עובד עבודה זרה ובר מיניה של גוי~ הוא בכל שאר עבירות:
[13] **אי נימא אידי ואידי גוי.**^ קאמר דזה מבטל יראתו של זה ואע"פ שהמבטל לא עבד את זו מעולם כי אם שלו הוא עובד:
[14] **היינו שלו ושל חבירו:**

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אידי ואידי - גוי,[מב]
ודקאמרת -
היינו שלו ושל חבירו -
רישא - זה[1] וזה לפעור וזה וזה למרקוליס,
סיפא - זה לפעור וזה למרקוליס.

מיתיבי:
איזהו גר תושב?
כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים -
שלא לעבוד עבודה זרה,[מג]
דברי **רבי מאיר**;

וחכמים אומרים:
כל שקיבל עליו שבע מצות שקבלו עליהם בני נח;

אחרים אומרים:
אלו[2] לא באו לכלל גר תושב;
אלא איזהו גר תושב?
זה גר[3] אוכל נבילות,
שקבל עליו לקיים כל מצות האמורות בתורה,
חוץ מאיסור נבילות;
מייחדין[4] אצלו יין,
ואין מפקידין אצלו יין ואפילו בעיר שרובה ישראל,
אבל מייחדין אצלו יין ואפילו בעיר שרובה גוים,[מד]
שמנו כיינו;

שמנו[5] כיינו סלקא דעתך?
שמן[6] מי קא הוי יין נסך?
אלא יינו כשמנו;
ולשאר כל דבריו -[מה]
הרי הוא כגוי;[מו]

רבן שמעון אומר:
יינו -[87] יין נסך;
ואמרי לה:
מותר בשתיה;

קתני מיהא:
ולשאר כל דבריו הרי הוא כגוי,[מז]
למאי הלכתא?
לאו דמבטל עבודה זרה כגוי!?[מח]

אמר **רב נחמן בר יצחק**: לא,

רש"י

[1] **זה וזה לפעור.** זה יש לו פעור שלו וזה יש לו פעור שלו ואשמעינן רישא דזה מבטל פעורו של חבירו וזה מבטל פעורו של חבירו וסיפא אשמעינן דאפילו זה לפעור וזה למרקוליס מבטל זה את של חבירו:

[2] **אלו לא באו לכלל גר תושב.** שיהו ישראל מצווים להחיותן שהרי אף גוים^ גמורים נצטוו על ע"ז^ ועל שאר המצות:

[3] **כל שאוכל נבילות.** ושאר כל המצות מקיים אין מפקידין אצלו יין בביתו לזמן מרובה דאיכא למיחש לאיחלופי ביין שלו שהוא אסור כדקתני סיפא יינן כשמנן:

[4] **אבל מייחדין אצלו יין.** ישראל מניח בחנותו עד שילך כדי מיל או יותר מה שאין כן בגוי דהאי כיון דלא פלח לא נגע ולא מנסך ולמגע גוי^ דאתי מעלמא בביתו לא חיישינן דכיון דאין לו הנאה בכך אינו מניחו ליגע ולאחלופי בזמן מועט ליכא למיחש:

[5] **שמנו כיינו.** משמע שמנו אסור כיינו ולהחמיר בא:

[6] **ושמנו מי הוי נסך אלא יינו.** מותר בהנאה כשמנו וקודם שהותר השמן באכילה קאי אבל בשתיה אסור:

[7] **יינו יין נסך.** דאינו מקפיד על מגע גוי:^

[8] **הרי הוא כגוי.**^ דכיון דלא מל חשוד הוא לכל התורה:

ליתן[9] רשות ולבטל רשות,
וכדתניא:
ישראל משומד,[מט]
משמר[10] שבתו בשוק - מבטל רשות,
שאין משמר שבתו בשוק - אין מבטל רשות,
מפני שאמרו:
ישראל נותן[11] רשות ומבטל רשות,
ובגוי -[נ] עד שישכור;
כיצד?[12]
אומר לו: רשותי קנויה לך, רשותי מבוטלת לך - קנה,[13]
ואין[14] צריך לזכות.

סה. **רב יהודה** שדר ליה קורבנא[15] * לאבידרנא[16] ביום אידם,
אמר: ידענא ביה דלא פלח לעבודה זרה.[נא]
אמר ליה **רב יוסף**:
והתניא:
איזהו גר תושב?
כל שקיבל עליו בפני שלשה חברים -
שלא לעבוד עבודה זרה!?[נב]
כי תניא ההיא - להחיותו.

והאמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:
גר תושב שעברו עליו שנים עשר חדש ולא מל,
הרי הוא כמין שבאומות!?[נג]
התם - כגון שקיבל עליו למול ולא מל.

רבא אמטי ליה קורבנא לבר שישך ביום אידם,
אמר:
ידענא ביה דלא פלח לעבודה זרה.[נד]
אזל אשכחיה דיתיב עד צואריה בוורדא,[17]
וקיימן זונות ערומות קמיה,
אמר ליה: אית לכו כי האי גוונא לעלמא דאתי?
אמר ליה: דידן עדיפא טפי מהאי.
אמר ליה: טפי מהאי מי הוה?
אמר ליה:
אתון איכא עלייכו אימתא דמלכותא,
אנן לא תיהוי עלן אימתא דמלכותא.
אמר ליה:
אנא מיהא מאי אימתא דמלכותא איכא עלי?
עד דיתבי אתא ההוא פריסתקא דמלכא,
אמר ליה: קום דקבעי לך מלכא.

רש"י

[9] **ליתן רשות.** שאינו יכול ליתן רשותו לישראל אא"כ שכר ממנו מערב שבת:

[10] **משמר שבתו בשוק.** בפרהסיא ואע"פ שהוא משומד^ לחלל שבת בצינעא:

[11] **נותן רשות.** אם היה פתח ביתו פתוח לחצר שישראל דרין בה ושכח ולא עירב עמהן מבטל להם את רשותו של חצר ואם לא ביטל אסור להוציא מבתיהם לחצר דהוה להו מוציאין מרשות המיוחדת לכל אחד לרשות שיש לזה חלק בה וחכמים גזרו שלא להוציא מרשותו לרשות חבירו:

[12] **כיצד.** ישראל הנותן רשות אומר רשותי קנויה לך וזה נוטלה ממנו ומוציא לחצר:

[13] **קנה.** הנוטל באמירה בעלמא בלא מתן מעות:

[14] **ואין צריך לזכות.** על ידי קנין:

[15] **קורבנא.** תשורה:

[16] **לאבידרנא.** שם הגוי:^

[17] **בוורדא.** במרחץ של ווורדים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

כי נפיק ואזיל,
אמר ליה:
עינא[1] דבעי למיחזי לכו בישותא תיפקע,
אמר ליה **רבא**: אמן.
פקע עיניה דבר שישך.

אמר **רב פפי**:
איבעי ליה למימרא ליה מהאי קרא (תהלים מה,י):
"בְּנוֹת מְלָכִים בְּיִקָּרוֹתֶיךָ,[2]
נִצְּבָה שֵׁגַל לִימִינְךָ בְּכֶתֶם אוֹפִיר".
אמר **רב נחמן בר יצחק**:
איבעי ליה למימרא ליה מהכא:
"עַיִן[3] לֹא רָאָתָה אֱלֹהִים זוּלָתְךָ,
יַעֲשֶׂה לִמְחַכֶּה לוֹ" (ישעיה סד,ג).

שכרו לעשות עמו מלאכה אחרת.

ואף[4] על גב דלא אמר ליה לעיתותי[5] ערב?
ורמינהי:
השוכר את הפועל,
ולעיתותי ערב אמר לו:
העבר חבית של יין נסך ממקום למקום - שכרו מותר;
טעמא דאמר ליה לעיתותי ערב - אין,
כולי יומא - לא!?
אמר **אביי**:
כי תנן נמי מתניתין - דאמר לעיתותי ערב תנן.

רבא[6] אמר:
לא[7] קשיא,
הא דאמר ליה - העבר לי מאה חביות במאה פרוטות,
הא[8] דאמר ליה - העבר לי חבית חבית בפרוטה;
והתניא:[9]
השוכר את הפועל,
ואמר לו: העבר לי מאה חביות במאה פרוטות,
ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן - שכרו אסור;
חבית חבית בפרוטה,
ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן - שכרו מותר.

השוכר את החמור להביא עליה יין נסך –

רש"י

[1] **עינא דבעיא למחזי לכו בישותא.** עין המתאוה לראות רעתכם תעקר שהרי הקב"ה ממלא כל תאוותכם שאף שיחתכם מתבררת:
[2] **ביקרותיך.** לכבוד לך לישראל קא מבשר נביא:
[3] **עין לא ראתה.** זולתי עין של הקב"ה את אשר יעשה למחכה לו לא נראה כבוד וגדולה דוגמתה:
[4] **ואע"ג.** דהעברת חבית לאו לעיתותי ערב לאחר שנשלם כל זמן שכר פעולתו אלא קודם גמר זמן שכירותו אמר לו העבר חבית של יין נסך קתני מתניתין שכרו מותר בתמיה:
[5] **ולעיתותי ערב.** דכבר נתחייב לו כל שכרו קודם העברת חבית:
[6] **רבא אמר.** לעולם דלא אמר ליה לעיתותי ערב:
[7] **ולא קשיא.** מתני' דקתני מותר כגון העבר לי חבית בפרוטה ונמצאת חבית של יין נסך ביניהן שדי פרוטה לנהרא א"נ לא שקיל מיד גוי^ ואינך משתרו דהא לא שייך שכר ההוא חבית בהדי אינך דכל חדא קנין אגרא באפי נפשא:
[8] **ובריתא** דכי לא אמר ליה לעיתותי ערב הוי כל שכרו אסור כגון דאמר ליה העבר ק' חביות בק' פרוטות דכל כמה דלא אעברינהו לכולהו לא יהיב ליה מידי הלכך כולי אגרא שייך ביה:
[9] **והתניא.** בניחותא:

שכרה[נה] אסור.

הא תו למה לי, היינו רישא!?
סיפא[10] איצטריכא ליה (כאן):
שכרה לישב עליה,
אף על פי שהניח לגינו[נו] עליה -
שכרו מותר.
למימרא -
דלגין לאו דינא הוא לאותוביה?
ורמינהי:
השוכר את החמור -
שוכר מניח עליה כסותו ולגינתו ומזונותיו של אותו הדרך,
מכאן ואילך - חמר מעכב עליו;
חמר מניח עליה שעורים ותבן ומזונותיו של אותו היום,
מכאן ואילך - שוכר מעכב עליו!?

אמר **אביי**:
נהי דלגין[11] דינא הוא לאותובי,[12]
מיהא אי לא מותיב ליה -
מי[13] אמרינן ליה: נכי ליה אגרא דלגינתו?
היכי[14] דמי?
אי[15] דשכיח למזבן,
חמר נמי לעכב!
ואי דלא שכיח למזבן,
שוכר נמי לא לעכב!
אמר **רב פפא**: לא צריכא,
דשכיח למיטרח ולמזבן מאונא[16] לאונא,
חמר דרכיה למיטרח ולמזבן,
שוכר לאו דרכיה למיטרח ולמזבן.

סה: **אבוה דרב אחא בריה דרב איקא** *
הוה[17] שפיך להו חמרא לגוים,[נז]
ואזיל מעבר[18] להו מעברא ויהבו[19] ליה גולפי באגרא,
אתו אמרו ליה לאביי,
אמר ליה: כי[20] קא טרח - בהתירא[21] קא טרח.
והא[22] רוצה בקיומו דלא[1] נצטרו זיקי!?

רש"י

[10] **סיפא אצטריך ליה.** לאשמועינן דאגרא לאו אלגין מקבל ליה ושרי:
[11] **לגינו.** של יין נסך לאו דרכיה לאותוביה הלכך אגרא לאו עליה קא מתייהב:
[12] **של אותו הדרך.** אפילו הוא מהלך ג' ימים:
[13] **מי אמרינן ליה.** לחמר נכי ליה פחת לו שכר הלגין וכיון דכי לא מותיב לא מנכי כי מותיב נמי אגרא לאו עליה מתחייב ושרי:
[14] **ה"ד.** דשוכר מניח עליה מזונות כל הדרך וחמר אינו מניח אלא מזונות יום אחד:
[15] **אי דשכיח למזבן.** בדרך הליכתן מוצאין מזונות ליקח כל שעה:
[16] **מאונא לאונא.** ממסע למסע מהלך יום אחד כמו נטל ועבר תלתא אונין דסנחריב:
[17] **הוה שפיך להו חמרא לגוים.**^ הוא היה מוכר להם יין ודרך למוכרי חביות של יין ליתן גם החביות ללוקחין והכי אמרינן בהמפקיד (ב"מ מ:) איכא גולפי ושדריה שהלוקח מוכרו בחנות משתכר בהן לבד מה שהוא משתכר ביין ורב איקא הוה שפיך להו מגולפי שלקחו ממנו ויהיב בזיקי דידהו:
[18] **ומעבר.** להן את מעבר המים:
[19] **ויהבו ליה גולפי.** דזבון מיניה באגרא:
[20] **כי קא טרח.** לשפוך:
[21] **בדידיה קא טרח.** שהיין אינו נאסר עד שמגיע לקרקעית של זיקי דידהו זיקי של עור גולפי של חרס ולקמיה פריך הא קא מעבר להו מעברא דהיינו לאחר שנאסר:
[22] **והא רוצה בקיומו.** לאחר שנאסר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דמתני[2] בהדייהו;
אי[3] נמי -
דמייתו פריסדקי בהדייהו.

והא קא מעבר להו מעברא, דקא טרח באיסורא!?
דאמר[4] ליה - למברויא מעיקרא;
אי נמי -
דנקיטי ביה קיטרי.[5]

משנה (ב):

יין נסך שנפל על גבי ענבים,
ידיחן,[6] והן מותרות;
ואם היו מבוקעות - אסורות.

נפל על גבי תאנים או על גבי תמרים,
אם יש בהן בנותן טעם - אסור.

ומעשה בביתוס בן זונין[נח] שהביא גרוגרות[8] בספינה,
ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן,
ושאל לחכמים והתירום.
זה הכלל:
כל[9] שבהנאתו בנותן טעם -
אסור;
כל שאין בהנאתו בנותן טעם -
מותר,
כגון[1110] חומץ שנפל על גבי גריסין.

גמרא:

מעשה[12] לסתור?
חסורי מיחסרא והכי קתני:
אם נותן טעם לפגם הוא - מותר,
ומעשה נמי בביתוס בן זונין[נט] שהיה מביא גרוגרות[13] בספינה,
ונשתברה חבית של יין נסך ונפל על גביהן,
ובא מעשה לפני חכמים והתירום.

ההוא כרי דחיטי דנפל עליה חביתא דיין נסך,
שרייה **רבא** לזבוניה לגוים.[ס]

איתיביה רבה בר ליואי לרבא:

בגד[14] שאבד בו כלאים -
הרי זה לא[15] ימכרנו לגוי,[סא]
ולא יעשנה מרדעת לחמור,
אבל עושה אותו תכריכין[16] למת מצוה;
לגוי[סב] מאי טעמא לא?
דלמא אתי לזבוניה לישראל,
הכא נמי - אתי לזבוניה לישראל!?
הדר שרא למיטחינהו ולמפינהו,[17]
ולזבוניה לגוים[סג] שלא[18] בפני ישראל.

תנן (כאן):
יין נסך שנפל על גבי ענבים,
ידיחן, והן מותרות;
ואם היו מבוקעות - אסורות;
מבוקעות - אין,
שאין מבוקעות - לא!?
אמר **רב פפא**:
שאני חיטי,
סו. הואיל ואגב צירייהו[2019] כמבוקעות דמיין. *

חמרא[21] עתיקא בענבי -
דברי הכל בנותן טעם;

חמרא[22] חדתא בענבי,
אביי אמר: במשהו;
ורבא אמר: בנותן טעם.

אביי אמר: במשהו.
בתר טעמא אזלינן,
אידי ואידי - חד טעמא הוא,
דהוה ליה מין במינו,
ומין במינו במשהו;

ורבא אמר: בנותן טעם.
בתר שמא אזלינן,
והאי שמא לחוד, והאי שמא לחוד,
והוה ליה מין בשאינו מינו,
ומין בשאינו מינו - בנותן טעם.

תנן (כאן):
יין נסך שנפל על גבי ענבים,
ידיחן, והן מותרות;
ואם היו מבוקעות - אסורות;[סד]
קא סלקא דעתך - חמרא חדתא בענבי,

רש"י

[1] **דלא נצטרו זיקי.** שלא יתבקעו הנודות שלהם ויצטרכו לגולפי ולא יהבי להו ניהליה:
[2] **דמתני בהדייהו.** דאי נמי מצטרו זיקי לא יהיב להו גולפי:
[3] **א"נ פריסדקי נקיטי בהדייהו.** כלים רקים לקבל היין היוצא מן הנודות כשהן מתבקעין דלא איכפת להו אי מצטרו זיקי:
[4] **דא"ל למברויא מעיקרא.** רב איקא ריש נהרא הוה וא"ל למברויא לספן מעיקרא הרי ימים רבים כל עת שיגיעו אנשים הללו העבירם בחנם:
[5] **קיטרי.** קישרי סימן הוא מוסר להם ומכירם הספן ומעבירם ואיהו לא טרח מידי:
[6] **מתני':** ידיחם. במים ואם היו מבוקעות אסורות:
[7] וכן יין שנפל לתוך החומץ כו' לא גרס:
[8] **גרוגרות.** תאנים יבשים:
[9] **כל שבהנאתו בנותן טעם.** שנהנה בטעמו של איסור דהיינו בנותן טעם לשבח אסור וכל שאין בהנאתו בנותן טעם שנהנה בטעמו:
[10] **כגון חומץ שנפל לתוך גריסין.** דנותן טעם לפגם הוא מותר:
[11] וכן היו עושין כו' לא גרסי' במתני':
[12] **גמ':** מעשה לסתור. יש אדם שמביא ראיות לסתור את דבריו קתני אם יש בהן בנותן טעם אסורות והדר תני מעשה דגרוגרות והתירום:
[13] **גרוגרות.** היין פוגמן:
[14] **שאבד בו כלאים.** שארוג כלאים חוט אחד ואין מקומו ניכר:
[15] **ולא ימכרנו לגוי.**^ כדמפרש שמא יחזור וימכור לישראל וה"נ איכא למיחש שמא יחזור וימכרם לישראל:
[16] **תכריכין למת.** דכתיב במתים חפשי כיון שמת אדם נעשה חפשי מן המצות:
[17] **ולמפינהו.** דתו לא זבין להו ישראל מגוי^ דפתן אסורה:
[18] **שלא בפני ישראל.** דאי חזי ישראל דישראל חבריה מזבין ליה לגוי^ הדר זבין ליה איהו מיד גוי^ דסבר פת של היתר היא שישראל אפאה:
[19] **צירייהו.** סדק שבחיטין:
[20] **צירייהו.** לשון מיצטרו זיקי (לעיל ל.):
[21] **חמרא עתיקא.** טעמו ניכר בענבים:
[22] **חמרא חדתא.** בנותן טעם וכל היכא דאיתמר נותן טעם ואין טעמו ניכר הוה שיעורא בששים:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מאי לאו - בנותן טעם ! ?
לא, במשהו.

הא מדקתני סיפא (כאן) :
זה הכלל :
כל שבהנאתו בנותן טעם -
אסור ;
כל שאין בהנאתו בנותן טעם -
מותר,
מכלל דבנותן טעם עסקינן !

ואביי ! ?
מתניתין - בחמרא עתיקא בענבי.

חלא[1] דחמרא וחלא דשיכרא,
וחמירא[2] דחיטי וחמירא דשערי -
אביי אמר : בנותן טעם ;
ורבא אמר : במשהו.[סה]

אביי אמר : בנותן טעם.[סו]
בתר טעמא אזלינן,
והאי טעמא לחוד והאי טעמא לחוד,
והוה ליה מין בשאינו מינו,
ומין בשאינו מינו בנותן טעם ;

ורבא אמר : במשהו.
בתר שמא אזלינן,
והאי חלא מיקרי והאי חלא מיקרי,
והאי חמירא מיקרי והאי חמירא מיקרי,
והוה ליה מין במינו,
וכל[3] מין במינו - במשהו.

אמר אביי :
מנא אמינא לה דבתר טעמא אזלינן ?
דתניא :
תבלין[4] שנים ושלשה שמות,
והן מין אחד או מין שלשה -
אסורין ומצטרפין ;

ואמר חזקיה :
הכא במיני[5] מתיקה עסקינן,
הואיל וראוין למתק בהן את הקדירה ;

אי אמרת בשלמא בתר טעמא אזלינן -
כולי חד טעמא הוא ;
אלא אי אמרת בתר שמא אזלינן -
האי שמא לחוד והאי שמא לחוד ! ?

רש"י

[1] חלא דחמרא וחלא דשיכרא. חד דאיסור וחד דהיתר :
[2] חמירא דחיטי וחמירא דשערי. חד דחולין וחד דתרומה ונפלו זה לתוך זה :
[3] וכל מין במינו במשהו. לקמן פסקינן דלאו הלכתא הכי אלא אפילו מין במינו בנותן טעם חוץ מטבל ויין נסך :
[4] תבלין שנים וג׳ שמות והן מין אחד או מין ג׳ אסורין ומצטרפין. ה״ג במסכת ערלה ג׳ שמות והן מין אחד כגון פלפל לבן פלפל שחור פלפל ארוך או מין ג׳ וג׳ שמות יש להן אסורין ומצטרפין אם נפלו לקדירה ולא בזה כדי לתבל ולא בזה כדי לתבל ונצטרפו ותיבלו והן של איסור מצטרפין לאוסרה ואמר חזקיה הכא דקאמר מין ג׳ וג׳ שמות להן מצטרפין אע״ג דתלתא מיני נינהו ובשמא נמי לא שוו :
[5] במיני מתיקה עסקינן. שכולן טעמן מתוק ומש״ה מצטרפין דטעמן שוה למתק בהן הקדירה :

ורבא[6] אמר לך -
הא מני ? רבי מאיר היא,
דתניא :
רבי יהודה אומר משום רבי מאיר :
מנין לכל איסורין שבתורה שמצטרפין זה עם זה ?
שנאמר (דברים יד,ג) : "לֹא תֹאכַל כָּל תּוֹעֵבָה",
כל שתיעבתי לך - הרי הוא בבל תאכל.

חלא[7] לגו חמרא - דברי הכל בנותן טעם ;
חמרא[8] לגו חלא -
אביי אמר : במשהו ;
ורבא אמר : בנותן טעם.

סו: אביי אמר : במשהו. *
ריחיה[9] חלא וטעמא חמרא - חלא,
והוה ליה מין במינו,
וכל מין במינו - במשהו.

רבא אמר : בנותן טעם.
ריחיה חלא וטעמא חמרא - חמרא,
והוה ליה מין בשאינו מינו,
וכל מין בשאינו מינו - בנותן טעם.

האי בת[10] תיהא,
גוי[סז][11] בדישראל - שפיר דמי ;
ישראל בדגוי -[סח]
אביי אמר : אסור ;
רבא אמר : מותר.

אביי אמר : אסור.
ריחא מילתא היא.

רבא אמר : מותר.
ריחא לאו מילתא היא.

אמר רבא :
מנא אמינא לה דריחא ולא כלום הוא ?
דתנן (תרומות י:ד) :
תנור שהסיקו בכמון של תרומה ואפה בו את הפת -
הפת[12] מותרת,
שאין[13] טעם כמון, אלא ריח[סט] כמון.

ואביי ! ?

רש"י

[6] ורבא אמר לך הא מני ר״מ היא. ואע״ג דלא שוו לא בשמא ולא בטעמא קאמר דמצטרפין ודחזקיה ליתא :
[7] חלא שנפל לגו חמרא. חלא דאיסור לגו חמרא דהיתר דברי הכל בנותן טעם דכי נפיל לגויה לא הוי דמי ליה לא בריחא ולא בטעמא שאין היין מבטל ריח החומץ עד שנתרבה לתוכו ולא החומץ מבטל ריח היין משום דרובא חמרא :
[8] אבל חמרא לגו חלא. משעה שהגיע לאויר הכלי נהפך היין בריחו לריח החומץ וקודם שנתערבו היו שוין בריחן :
[9] ריחיה חלא. יין זה סמוך לעירובו היה ריחיה חלא וטעמיה חמרא ובתר ריחיה אזלינן וכשנתערבו הוה ליה מין במינו :
[10] בת תיהא. נקב נוקבים במגופת חבית להריח את היין לבודקו אם יכול להתקיים :
[11] להריח גוי^ ביין ישראל שפיר דמי :
[12] הפת מותרת. לזרים :
[13] שאין בה טעם כמון אלא ריח כמון. ואי משום דהוסק לא איכפת לן^ דתרומה אין איסורה איסור הנאה :

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שאני התם,
דמיקלא איסוריה.

אמר רב מרי:
כתנאי:
הרודה פת חמה ונתנה על פי חבית של יין של תרומה -
רבי[1] מאיר אוסר;
ורבי יהודה מתיר;
רבי יוסי מתיר בשל חיטין ואוסר בשל שעורים,
מפני שהשעורים שואבות;

מאי לאו בהא קמיפלגי,
דמר סבר - ריחא מילתא היא,
ומר סבר - ריחא ולא כלום הוא?

לרבא[2] ודאי תנאי היא,
לאביי[3] מי לימא[4] תנאי היא?

אמר לך אביי -
לאו מי איתמר עלה:
אמר רבה בר בר חנה אמר ריש לקיש:
סז. בפת חמה וחבית פתוחה - * דברי[5] הכל אסורה,
בפת צוננת וחבית מגופה - דברי הכל מותרת,
לא נחלקו אלא בפת חמה וחבית מגופה,
בפת צוננת וחבית פתוחה,
והא[6] דידי נמי כפת חמה וחבית פתוחה דמי.

זה הכלל:
כל שבהנאתו בנותן טעם כו'.

אמר רב יהודה אמר שמואל:
הכי[7] הלכתא.

ואמר רב יהודה אמר שמואל:
לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין,[8]
אבל נפל לתוך גריסין צונן[ע] והרתיחן -[9]
נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור.

וכן אמר[עא] רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין,
אבל נפל לתוך גריסין צונן[עב] והרתיחן -
נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור.

וכן כי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:[עג]
לא שנו אלא שנפל לתוך גריסין רותחין,[עד]
אבל נפל לתוך גריסין צונן והרתיחן -[עה]

רש"י

[1] רבי מאיר אוסר. לפי ששאבה את ריח היין:
[2] לרבא. דאמר לאו מילתא היא ודאי על כורחיה כתנאי אמרה למילתיה ולאו דברי הכל היא דהא ר"מ אוסר וליכא למימר איסור אלא משום ריחא:
[3] לאביי. דאמר מילתא היא:
[4] לימא כתנאי היא. מי אמרינן ר' יהודה לית ליה דאביי או דלמא לעולם אית ליה וטעמא דרבי יהודה הכא דקסבר אין ריח היין נכנס בפת אבל בבת תיהא דריח נסך נכנס בגוף מודי:
[5] דברי הכל אסורה. דודאי עייל בה ריחא:
[6] והאי דידי. האי בת תיהא דאסרנא כפת חמה וחבית פתוחה דמי:
[7] הכי הלכתא. דנותן טעם לפגם מותר:
[8] חומץ. פוגם גריסין רותחין ומשביח את הצונן:
[9] והרתיחן. על האור אחר שנפל החומץ לתוכן:

נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור;[ע]
וכך[10] היו עושין בערבי שבתות בציפורי,
וקוראין אותם שחליים.

אמר ריש לקיש;
נותן טעם לפגם שאמרו,
לא[11] שיאמרו:
קדירה זו חסירה מלח, יתירה מלח,
חסירה תבלין, יתירה תבלין,
אלא[12] כל שאין[13] חסירה כלום ואינה נאכלת מפני זה.

ואיכא[14] דאמרי:
אמר ריש לקיש:
נותן[15] טעם לפגם שאמרו,
אין אומרין:
קדירה זו חסירה מלח, יתירה מלח,
חסירה תבלין, יתירה תבלין,
אלא השתא מיהא הא פגמה.

אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן:
כל[16] שטעמו וממשו - אסור ולוקין[עז] עליו,
סז: וזהו כזית בכדי אכילת פרס; *
טעמו[17] ולא ממשו - אסור ואין לוקין עליו,
ואם[18] ריבה טעם לפגם - מותר.

ולימא -
אם נתן טעם לפגם - מותר!?
הא קמשמע לן -
דאף על גב דאיכא מילי אחרנייתא דפגמה בהדיה.

רש"י

[10] וכן היו עושין. נותנין חומץ לתוך הגריסין צונן והיה משביחן ורב דימי קאמר לה:
[11] לא שיאמרו כו'. חומרא היא כלומר לא שיוכלו לתת פגם בתבשיל מחמת דבר אחר כגון שתהא חסירה מלח או יתירה דאם נפגם מחמת דבר אחר אין תולין הפגם באיסור ואסור:
[12] אלא. איזהו טעם לפגם שמותר:
[13] כל שאינה חסירה. שום תקון ואינה נאכלת מפני זה כלומר ואיסור זה פוגם טעמה ואינה נאכלת לאו דוקא דכיון דפגימתה פורתא קרי לה אינה נאכלת:
[14] ואיכא דאמרי. הא דריש לקיש לקולא:
[15] נותן טעם לפגם שאמרו אין אומר כו'. כלומר אין תולין הפגם בדבר אחר לומר חסירה היא מלח ואילו היתה כתיקונה לא היה זה האיסור פוגמה שהמלח היה מבטל את פגימת טעם האיסור ומתקנו אלא כיון דטעם האיסור פוגמה עכשיו כמות שהיא הוי פגם ומותר:
[16] כל שטעמו וממשו לוקין עליו וזהו כזית בכדי אכילת פרס ועל כגון זה נאמר שיעור כזית בכדי אכילת פרס. הלכה למשה מסיני שאם יש בכשיעור פרס של תבשיל כזית מן האיסור לוקין עליו אע"פ שאין כזית של איסור נאכל בבת אחת כיון דאינו שוהה באכילתו משהתחיל לאוכלו עד שגמרו אלא כדי אכילת פרס מצטרפת אכילתו ולוקה אבל אם אין בכדי אכילת פרס של תבשיל כזית^ איסור הואיל ושוהה באכילתו כזית יותר מכדי אכילת פרס הוו להו כשתי אכילות של שני ימים ואין לוקין דקים להו לרבנן דאכילת פרס הוי שיעור שהיית אכילה ופרס היא חצי ככר של עירובי תחומין ושיערו חכמים ככר מג' לקב חציה לבית המנוגע שנאמר בה והאוכל בבית יכבס בגדיו פרשוהו חכמים לשוהה בה שיעור אכילה כדתניא והאוכל בבית והשוכב בבית אין לי אלא שוכב ואוכל לא אוכל ולא שוכב מנין תלמוד לומר יכבס את בגדיו ריבה אם כן מה תלמוד לומר האוכל והשוכב ליתן שיעור לשוכב כדי אכילה וכמה היא אכילה כדי אכילת פרס והוא ארבע ביצים:
[17] טעמו ולא ממשו. כגון חלב שנפל לקדרה או חלב שנפל נימוח שאין ממשו בעין:
[18] ואם ריבה טעם לפגם. הא ריבה קולא משמע שאע"פ שנפגם מחמת דבר אחר אם הועיל איסור זה לרבות את הפגם מותר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

והלכתא כלישנא[1] בתרא דריש לקיש.

אמר רב כהנא:
מדברי כולם נלמד:
נותן[2] טעם לפגם - מותר.
אמר ליה אביי:
בשלמא מכולהו - לחיי;
אלא דריש לקיש אמרו קאמר,
וליה לא סבירא ליה.

מכלל[3] דאיכא למאן דאמר נותן טעם לפגם - אסור?
אין, והתניא:
אחד נותן טעם לפגם ואחד נותן טעם לשבח - אסור,
דברי רבי מאיר;
רבי שמעון אומר:
לשבח - אסור,
ולפגם - מותר.

מאי טעמיה דרבי מאיר?
גמר[4] מגיעולי גוים,[עח]
גיעולי גוים[עט] לאו[5] נותן טעם לפגם הוא, ואסר רחמנא;
הכא נמי - לא שנא.

ואידך!?
כדרב הונא בריה דרב חייא,
דאמר רב הונא בריה דרב חייא:
לא אסרה תורה אלא קדירה בת[6] יומא,
דלא לפגם הוא.

ואידך!?[7]
קדירה בת יומא נמי אי אפשר דלא פגמה פורתא.

ורבי שמעון, מאי טעמיה?[פ]
דתניא:
"לֹא תֹאכְלוּ כָל גְּבֵלָה לַגֵּר אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ" (דברים יד,כא),
סח. כל הראויה "לַגֵּר" - קרויה "גְּבֵלָה", *
שאין[8] ראויה לגר - אינה קרויה נבלה.

ורבי מאיר!?
ההוא למעוטי סרוחה[9] מעיקרא.

ורבי שמעון!?
סרוחה מעיקרא לא צריכא מיעוטא,
עפרא בעלמא הוא.

אמר עולא:
מחלוקת[10] שהשביח ולבסוף פגם,
אבל פגם[11] מעיקרא - דברי הכל מותר.

איתיביה רב חגא לעולא:
יין שנפל לתוך עדשים,
וחומץ שנפל לתוך גריסין - אסור;
ורבי שמעון מתיר;
והא[12] הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי!?

אמר עולא:
חגא לא מידע ידע מאי קאמרי רבנן -
תיובתא קא מותיב?
הכא במאי עסקינן?
כגון שנפל לתוך גריסין צוננין והרתיחם,
נעשה כמי שהשביח ולבסוף פגם ואסור.

ורבי[13] יוחנן אמר:
בפוגם מעיקרא מחלוקת.

איבעיא להו:
בפוגם מעיקרא מחלוקת,
אבל השביח ולבסוף פגם - דברי הכל אסור;
או דלמא -
בין בזו ובין בזו - מחלוקת?
תיקו.

אמר רב עמרם:
אפשר איתא[14] להא דרבי יוחנן,
ולא תניא לה במתניתין?
נפק דק ואשכח,
דתנן (ערלה ב:ט):[פא]
שאור[15] של חולין שנפל לתוך העיסה וחימצה,[פב]
ואחר כך נפל שאור של תרומה, או שאור של כלאי הכרם,
ויש בו כדי לחמץ -[פג] אסור;
ורבי[16] שמעון מתיר;
והא[17] הכא,
דפגם מעיקרא הוא ופליגי!?

אמר רבי זירא:
שאני עיסה,

רש"י

[1] כלישנא בתרא דר"ש בן לקיש. דאין אומר חסירה מלח יתירה מלח:
[2] מדברי כולן נלמד. רב יהודה ורבה בר בר חנה ורב דימי וריש לקיש ורבי אבהו:
[3] מכלל דאיכא למאן דאמר כו'. בתמיה מדאיצטריך רב כהנא למימר מדברי כולן נלמד מכלל דאיכא למאן דפליג:
[4] יליף מגיעולי גוים.^ דרחמנא אסרינהו בכלי מדין דכתיב כל דבר אשר יבא באש וגו' דמשמע הואיל ונשתמש גוי^ בכלי חמין צריך להרתיח כדי שיפלוט גיעול שבלע:
[5] לאו נותן טעם לפגם הוא. בתמיה דהא פשיטא לן כל תבשיל שלן לילה אחד נפגם טעמו ועובר צורתו:
[6] בת יומא. שבישל בה גוי^ היום דלא נפגם:
[7] ואידך. אי אפשר דלא פגמה פורתא בתבשיל הבא אחריו ואפ"ה אסר רחמנא:
[8] שאינה ראויה לגר. שהסריחה אלמא מדאפגים בטל איסורה:
[9] סרוחה מעיקרא. מוכת שחין מחיים דהואיל ואיפגמא מקודם שבאה לידי נבלה לא חל שם נבלה עליה אבל היכא דאיתסר מעיקרא תו לא פקע איסור משום פגם:

רש"י

[10] מחלוקת. דר"מ ור"ש:
[11] בפוגם מעיקרו. משעה שנפל לתוכו:
[12] והא הכא דפגם מעיקרא הוא ופליגי. דקתני אסור לרבנן:
[13] ר' יוחנן. אדעולא אתא לאיפלוגי:
[14] איתא לדר' יוחנן. דמוקי פלוגתייהו בפוגם מעיקרו:
[15] שאור של חולין שנפל לתוך העיסה וחימצה. כראוי ואח"כ נפל של תרומה או של כלאי הכרם אסור:
[16] ור"ש מתיר. שהחמיצה יותר מדאי ונפגמה:
[17] והא הכא. דהאי שאור משעה שנפל ביה פגמה שהרי מחומצת כבר וקאסר ר"מ:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

הואיל וראויה[1] לחמע בה כמה עיסות אחרות.

תא שמע:
שאור[2] של תרומה ושל חולין שנפלו לתוך העיסה,
בזה כדי להחמיץ ובזה כדי להחמיץ,
ונצטרפו[פד] וחימצו - אסור;
ורבי[פה][3] שמעון מתיר;

נפל[4] של תרומה תחלה -
דברי הכל אסור;
נפל[5] של חולין,
ואחר[6] כך נפל של תרומה או של כלאי הכרם -
אסור;
ורבי שמעון מתיר;

והא הכא דפגם מעיקרא ופליגי!
וכי תימא -
סח: הכא נמי * כדרבי[7] זירא,
תא שמע מסיפא:
היין שנפל לתוך עדשים,
וחומץ שנפל לתוך גריסין - אסור,
ורבי שמעון מתיר;
והא הכא נמי דפגם מעיקרא ופליגי!
וכי תימא -
הכא נמי כדשני ליה עולא לרב[פו] חגא:
כשהשביח ולבסוף פגם;
ומי פליגי כשהשביח ולבסוף פגם?
והא[8] קתני:
נפל של תרומה תחלה - דברי הכל אסור!
אלא לאו שמע מינה -
בפגם מעיקרא מחלוקת;
שמע מינה.

הני תלתא[9] בבי דקתני למה לי?
בשלמא בבא דסיפא קא משמע לן -
בפוגם מעיקרא מחלוקת;
מציעתא[10] נמי -
השביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור;
אלא רישא למה לי?
השתא ומה סיפא - דלא[11] קא משבח כלל אסרי רבנן,
רישא[12] דקא משבח - מיבעיא!?

אמר אביי:
רישא לרבי[13] שמעון אצטריך,
והכי קאמרי ליה רבנן לרבי שמעון:
עיסה זו ראויה להחמיץ בשתי שעות -
מי[14] גרם לה שתחמיץ בשעה אחת?
איסור.

ורבי שמעון!?
כשהשביחו - שניהם[15] השביחו,
כשפגמו - שניהם פגמו.

לרבי שמעון,
ליצטרף היתר ואיסור בהדי הדדי וליתסר!?[16]
רבי שמעון לטעמיה דאמר:
אפילו איסור, ואיסור נמי לא מיצטרפי,
דתנן (ערלה ב:א):
הערלה[17] וכלאי הכרם... מצטרפין...
רבי שמעון אומר: אין מצטרפין.

ההוא עכברא דנפל לחביתא דשיכרא,
אסריה רב להוא שיכרא.

אמרוה רבנן קמיה דרב ששת,
נימא קסבר רב -[פז] נותן טעם לפגם אסור?
אמר להו רב ששת:
בעלמא סבר רב - נותן טעם לפגם מותר,
והכא[18] חידוש הוא,
דהא[19] מימאס[20] מאיס ובדילי אינשי מיניה,
ואפילו הכי אסריה רחמנא,
הלכך נותן טעם לפגם נמי אסור.

אמרו ליה רבנן לרב ששת:
אלא[21] מעתה - ליטמא[22] לח ויבש,
אלמה[23] תנן (נדה ז:א):
מטמאין לחין, ואין מטמאין יבשין!?[פח]
ולטעמיך,[24]
שכבת זרע תטמא לח ויבש,
אלמה תנן:

רש"י

[1] **וראויה לחמע בה כמה עיסות אחרות.** של תרומה הלכך חימוץ דיותר מדאי אע"פ שפגם הוא לענין אכילה שבח הוא לענין חימוע עיסות אחרות:
[2] **שאור של תרומה ושל חולין שנפלו.** ביחד לתוך העיסה ויש בכל אחד כדי לחמץ וחימצוה יותר מדאי לפוגמה:
[3] **ר"ש מתיר.** שפגמוה:
[4] **נפל של תרומה תחלה ד"ה אסור.** הואיל ומשביחה בתחלה אע"פ שחזר והועיל לפוגמה כשנפל שאור של חולין אחריו ושניהם פגמוה הוי משביח ולבסוף פגם ואסור ולקמן פריך אם כן רישא נמי ר"ש הרי השביח של תרומה עם של חולין תחלה:
[5] **נפל של חולין.** וחימצה:
[6] **ואחרי כן נפל של תרומה.** דהיינו פוגם מעיקרו אסור ור"ש מתיר:
[7] **כדרבי זירא.** דחימוץ יותר מדאי שבח הוא לענין חימוץ עיסות אחרות:
[8] **והקתני נפל של תרומה תחלה.** דהשביח ולבסוף פגם הוא ומודי ר"ש בה:
[9] **תלתא בבי.** רישא היכא דנפלו כאחת ואשמועינן פלוגתא:
[10] **מציעתא.** נפל של תרומה תחלה בבא דסיפא יין שנפל לתוך עדשים מציעתא נמי אשמעינן דהשביח ולבסוף פגם דברי הכל אסור:
[11] **סיפא דלא משבח כלל.** יין בעדשים אסרי רבנן:

[12] **רישא.** דתרומה אשבחיה בהדי שאור דחולין ברישא והדר פגמה תרוייהו מיבעיא:
[13] **לר"ש אצטריך.** לאשמועינן דר' שמעון מתיר:
[14] **מי גרם לה שתחמץ בשעה אחת איסור.** ונמצא דהשביחו ולבסוף פגם ובהיא הא קא מודית לן דאסור:
[15] **שניהם השביחו.** ולא האיסור לבדו השביחו:
[16] **וליתסר.** משום משביח ולבסוף פגם דמודי ר"ש בה:
[17] **הערלה וכלאי הכרם מצטרפין.** אם נפלו שניהם לפחות ממאתים:
[18] **והכא.** גבי שרץ היינו טעמא דאסור בפגם:
[19] **דהא.** איסור שרץ חידוש הוא:
[20] **דהא מימאיס.** ובלאו אזהרה בדילין אינשי מיניה ולמה ליה דאזהר רחמנא עליה ש"מ אפי' נותן טעם לפגם אסור:
[21] **אלא מעתה.** אי חידוש הוא:
[22] **יטמא לח ויבש.** שהרי מאוס הוא ובדילי אינשי ממגעו למה ליה דאזהר רחמנא עליה ש"מ אפי' כשהוא יבש מטמא:
[23] **אלמה תנן.** במסכת נדה (נד:) אבל השרץ ושכבת זרע מטמאין לחין ואין מטמאין יבשין אלא לאו ש"מ לא מאיס שרץ ולאו חידוש ואיצטריך לאזהורי עליה דגוים^ אכלי:
[24] **וליטעמיך שכבת זרע.** הא ודאי ממאיס ובדילי אינשי ממגעו וחידוש הוא תטמא לח ויבש:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מטמאין לחין, ואין מטמאין יבשין!
אלא[1] מאי אית לך למימר?
"שִׂכְבַת[2] זָרַע" (ויקרא טו,טז) אמר רחמנא - בראויה להזריע,
הכא נמי "בְּמוֹתָם" (ויקרא יא,לב) אמר רחמנא - כעין מותם.

מתקיף לה רב שימי מנהרדעא:
ומי מאיס?
והלא עולה על שלחן של מלכים!?
אמר רב שימי מנהרדעא,
לא קשיא,
הא - בדדברא,
הא - בדמתא.[43]

אמר רבא: הלכתא:
נותן טעם לפגם - מותר,
ועכברא בשיכרא לא ידענא מאי טעמיה[פט] דרב,
אי משום דקסבר -
נותן טעם לפגם - אסור,
ולית הלכתא כוותיה;
אי משום דקסבר -
נותן טעם לפגם - מותר,
ועכברא בשיכרא אשבוחי משבח.

סט. איבעיא להו: *
נפל[5] לגו חלא,
מאי?
אמר ליה רב הילל לרב אשי:
הוה עובדא בי רב כהנא,
ואסר רב כהנא.
אמר ליה:
ההוא אימרטוטי[6] אימרטט.

רבינא סבר לשעורי במאה וחד,
אמר: לא גרע מתרומה,
דתנן (תרומות ד:ז):
תרומה עולה באחד ומאה;
אמר ליה רב תחליפא בר גיזא לרבינא:
דלמא כתבלין של תרומה בקדירה דמי,
דלא בטיל טעמייהו.

רב אחאי שיער בחלא בחמשין.[7]
רב שמואל בריה דרב איקא שיער בשיכרא בשיתין.

רש"י

[1] אלא. שאני לענין טומאה אע"ג דחידוש הוא גזירת הכתוב היא דלח ולא יבש דכתיב כל אשר יפול עליו מהם במותם כעין מותם כשהן לחין:
[2] שכבת זרע אמר רחמנא בראויה להזריע. או איש אשר תצא ממנו שכבת זרע:

[3] דמתא. עכבר של יישוב מאיס:
[4] עכבר דדברא. אשקור"ל בלע"ז:
[5] נפל לגו חלא מאי. מי אמרינן החומץ טעמו קשה ואין השרץ מפיגו לתת בו טעם:
[6] אימרטוטי אימרטט. לחתיכות דקות קטנות ושרץ איסורו בכעדשה כטומאתו וחיישינן דלמא בולע חתיכות שרץ בהדי חומץ:
[7] בחמשין. כיון דחומץ טעמו קשה לא בעי שתין לבטוליה דאפילו בחמשין לא יהיב ביה טעמא:

והלכתא:
אידי ואידי בשיתין,
וכן[8] כל איסורין שבתורה.

משנה (ג-ה):
נכרי[צ] שהיה מעביר עם ישראל כדי יין ממקום למקום,
אם[9] היה בחזקת המשתמר -
מותר.
אם[10] הודיעו שהוא מפליג -
כדי[11] שישתום ויסתום ויגוב;
רבן[12] שמעון בן גמליאל אומר:
כדי שיפתח[צא] ויגוף[13] ותיגוב.[14]
המניח[15] יינו בקרון או בספינה,
והלך[16] לו בקפנדריא, נכנס[17] למדינה ורחץ -
מותר.
אם הודיעו שהוא מפליג -
כדי שישתום ויסתום ויגוב;
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
כדי שיפתח[צב] ויגוף ותיגוב.
המניח נכרי בחנותו,[צג] אף על פי שהוא יוצא[צד] ונכנס -
מותר.
ואם הודיעו שהוא מפליג -
כדי שישתום ויסתום ויגוב;
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
כדי שיפתח[צה] ויגוף ותיגוב.
היה אוכל עמו על השולחן,
והניח לפניו לגין[צו] על השולחן, ולגין על הדולבקי,[18]
והניחו ויצא -
מה[19] שעל השולחן אסור,
ומה שעל[צז][20] הדולבקי מותר.
ואם[1] אמר לו: הוי מוזג ושותה -

רש"י

[8] ה"ג וכן כל איסור שבתורה. בששים וכן הלכה רווחת בישראל דמין בשאינו מינו בששים חוץ מחמץ אבל מין במינו מוקמינן בפסחים (ל.) הלכתא במשהו כרב וטעמא משום דכל איסורין שבתורה מין במינו במשהו כרב ובחמץ גזירה שאינו מינו אטו מינו:
[9] מתני': אם היה בחזקת המשתמר. מפרש בגמרא שאע"פ שהפליג ישראל מן הגוי מיל אם לא הודיעו שהוא מפליג מות' דמירתת גוי^ כל שעתא השתא אתי:
[10] ואם הודיעו שמפליג. שמתרחק וחביות סתומות היו:
[11] שיעורו בכדי שישתום ויסתום ויגוב. אם שהה כדי שיקוב הנכרי^ נקב במגופת החבית ויחזור ויסתום הנקב ותיבש הסתימה אסור:
[12] רשב"ג אומר. אינו נאסר אלא עד שישהא כדי שיפתח את כל מגופת החבית וא"א לנוטלה שלא תשבר כולה:
[13] ויגוף. ויעשה מגופה אחרת חדשה:
[14] ותיגוב. ותיבש אבל לשתימת חור לא חששו משום דמינכרא ושתום לשון שתום העין (במדבר כד) עין פתוחה דשפיר חזי:
[15] המניח יינו בקרון או בספינה. עם הנכרי:^
[16] והלך. ישראל בקפנדריא דרך קצרה:
[17] ונכנס למדינה ורחץ. במרחץ מותר כיון דגוי^ לא ידע דשהי מרתת ולא נגע:
[18] דולבקי. משנויי"ר:
[19] מה שעל השולחן אסור. דמימר אמר גוי^ זה ישראל זה זמנני לאכול ולשתות ונגע:
[20] שעל הדולבקי מותר. דאין מוכן לסעודה זו:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אף מה^צח שעל הדולבקי אסור.
חביות[2] פתוחות - אסורות;
סתומות מותרות -[3]
כדי שיפתח ויגוף ותיגוב.

גמרא:

היכי דמי בחזקת המשתמר?
כדתניא:
הרי שהיו חמריו ופועליו טעונין טהרות,
אפילו הפליג מהן יותר ממיל -
טהרותיו טהורות;
ואם אמר להן לכו ואני בא אחריכם,
כיון שנתעלמה עינו מהם -
טהרותיו טמאות.

מאי[4] שנא רישא ומאי שנא סיפא?
אמר **רבי**^צט **יצחק**:
רישא -
במטהר[5] חמריו ופועליו לכך.

אי הכי -
סיפא נמי!?
אין עם הארץ מקפיד על[6] מגע חבירו.

אי הכי -
אפילו רישא[7] נמי נימא הכי!?
סט: אמר **רבא**: *
בבא[8] להם דרך עקלתון.

אי הכי -
סיפא נמי!?
כיון דאמר להם לכו ואני בא אחריכם -
סמכא דעתייהו.

המניח נכרי בחנותו.[ק]

וצריכא,
דאי[9] תנא נכרי,[קא]
דסבר - דלמא אתי וחזי ליה,
אבל בקרון או בספינה -
אימא דמפליג לה לספינתיה ועביד[10] מאי דבעי;
ואי תנא בקרון או בספינה,
משום דסבר -
דלמא אתי באורחא אחריתי וקאי אגודא וחזי לי,
אבל נכרי[קב] בחנותו -
אימא אחיד לה לבבא ועביד כל דבעי;
קא משמע לן.

אמר **רבה בר בר חנה** אמר **רבי יוחנן**:
מחלוקת[11] בשל סיד,
אבל[12] בשל טיט -
דברי הכל כדי שיפתח ויגוף ויגוב.

מיתיבי:
אמר **רבן שמעון בן גמליאל לחכמים**:
והלא[13] סתומו ניכר בין[14] מלמעלה ובין[15] מלמטה;
אי אמרת בשלמא בשל טיט מחלוקת -
היינו דקתני:
סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה;
אלא[16] אי אמרת בשל סיד מחלוקת -
בשלמא למטה - ידיע;
אלא למעלה - הא לא ידיע!?

רבן שמעון בן גמליאל הוא דלא ידע מאי קאמרי **רבנן**,
והכי קאמר להו -
אי בשל טיט קאמריתו -
סתומו ניכר בין מלמעלה ובין מלמטה;
ואי בשל סיד קאמריתו -
נהי דלמעלה לא ידיע,
למטה מיהא ידיע.

ורבנן!?
כיון דמלמעלה לא ידיע -
לא מסיק אדעתיה דאפיך וחזי ליה;
אי נמי -
זימנין דחלים.[17]

אמר **רבא**:
הלכה כ**רבן שמעון בן גמליאל**,
הואיל ותנן סתמא כוותיה;
דתנן (כאן):
היה אוכל עמו על השולחן,[קג]
והניח לפניו[קד] לגין על השולחן, ולגין[קה] על הדולבקי,
והניח ויצא -
מה שעל השולחן אסור,
מה שעל הדולבקי מותר;
ואם אמר לו: הוי מזוג ושותה -
אף שעל הדולבקי אסור;

רש"י

[1] **ואם אמר לו הוי מוזג ושותה.** הואיל וחיזק את ידיו ברשות במקצת סמכא דעתיה ונגע בכוליה:
[2] **חביות פתוחות.** שבבית אסורות:
[3] **סתומות מותרות.** עד שישהא שיפתח ויגוף ויגוב וסתמא כרבן שמעון מדלא קתני שישתום:
[4] **גמ׳: מאי שנא רישא ומאי שנא סיפא.** הא קא חזו להו דנגע דקתני טעונין טהרות והני לאו חביות נינהו שיהו סתומות:
[5] **במטהר חמריו.** שהטבילן ומגען טהור:
[6] **על מגע חבירו.** הפוגע בו בדרך ולא נטהר לכך:
[7] **רישא נמי.** כיון שהפליג איכא למיחש הכי:
[8] **בבא להם^ דרך עקלתון.** כשבעל הבית יכול לבא דרך עקלתון דמירתת השתא אתי:
[9] **דאי תנא נכרי.** נכרי^ שהיה מעביר כדי יין:
[10] **ועביד מאי דבעי.** ואפי׳ לא הודיעו שהפליג ליתסר:
[11] **מחלוקת בשל סיד.** במגופה של סיד שהיא לבנה הוא דחיישי רבנן לשתומא דכיון דלבן הוא לא מינכר בין חדש לישן:
[12] **אבל של טיט.** שהוא שחור בתחלתו ואע״פ שהוא נגוב אינו מלבין עד יום או יומים דברי הכל לא חיישינן לשתומא דמינכרא שתימת החור כשאר המגופה ואינו אסור עד שישהא כדי שיפתח ויגוף מגופה חדשה ותנגוב:
[13] **והלא שתומו ניכר.** אם היה נוקב חור הרי הוא ניכר:
[14] **בין מלמעלה.** שזה חדש והמגופה ישנה:
[15] **בין מלמטה.** כשיפתח ישראל את המגופה יראה מתחתיה אותה סתימה לפי שלמעלה מירח הנכרי^ והשווה סתומו אבל למטה לא יכול למרח וניכר:
[16] **אלא אי אמרת בשל סיד.** קאמרי רבנן הא לא ידיע שתומו מלמעלה והיכי קתני בין מלמעלה בין מלמטה:
[17] **דחלים.** מתמלא הנקב מלמטה כלמעלה חלים סלדי״ר בלע״ז:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

חביות פתוחות - אסורות;
סתומות מותרות -
כדי שיפתח ויגוף ותיגוב.

פשיטא!?[1]
מהו[2] דתימא?
כולה רבן שמעון בן גמליאל קתני לה;
קא משמע לן.

וכי מאחר דקיימא[3] לן כוותיה דרבן שמעון בן גמליאל
דלא חייש לשתומא,
והלכתא כוותיה דרבי אליעזר דלא חייש לזיופא,
האידנא מאי טעמא לא מותבינן חמרא בי גוים?[קו]
משום[4] שייכא.

אמר רבא:
זונה גויה[קז] וישראל מסובין -[קח]
חמרא שרי;
ע. נהי דתקיף להו יצרא דעבירה, *
יצרא[5] דיין נסך לא תקיף להו.

זונה ישראלית וגוים[קט] מסובין -
חמרא אסור;
מאי טעמא?
הואיל וזילה עלייהו, בתרייהו[6] גרירא.

ההוא ביתא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל וגוי,[קי]
על גוי,[קיא]
אחדה לדשא באפיה, והוה ביזעא בדשא,
אמר[קיב] רבא:
כל דלהדי[7] ביזעא - שרי,
דהאי[8] גיסא והאי גיסא - אסור.

ההוא חמרא דישראל דהוה יתיב בביתא,
דהוה דייר ישראל[9] בעליונה וגוי[קיג] בתחתונה,
שמעו קל תיגרא, נפקי,
קדים אתא גוי,[קיד]
אחדה לדשא באפיה,

רש"י

[1] פשיטא. דתנא סתם לן כוותיה ורבא מתני' אתא לאשמועינן:
[2] מהו דתימא. הא בבא דהיה אוכל עמו על השולחן סיפא דמילתיה דרבן שמעון והוא קתני לה והכי קתני מתני' רבן שמעון אומר כדי שיפתח ויגוף ותיגוב היה אוכל עמו כו' ולא סתמא היא קמ"ל רבא דסתמא היא:
[3] והשתא דקבעינן הלכתא כרבן שמעון דלא חייש לשתומא. לנקיבת חור שהוא בלא טורח משום דמינכר ולפתיחת חבית כולה נמי דחייש לה רבן שמעון לא קיימא לן כוותיה דהאי זיופא דטירחא הוא ואנן קבעינן באין מעמידין (לעיל לא.) הלכה כר' אליעזר דלא חייש לזיופא דחותם אחד האידנא אמאי לא מותבינן חביות סתומות ביד גוים:^
[4] משום שייכא. נקב דק מאד שהוא במגופת חבית להיות ריח היין יוצא ויש לחוש שמא יקדח שם במקצת ויטעום מן היין:
[5] יצרא דיין נסך לא תקיף להו. לנסוכי:
[6] בתרייהו גרירא. דשבקה להו לנסוכי:
[7] דלהדי ביזעא שרי. אף בשתיה דמירתת ולא נגע:
[8] דהאי גיסא והאי גיסא אסור. אף בהנאה וכשאין נתפס על כניסתו כגנב עסקינן שהיה לו חלק ביין דאי נתפס עליו כגנב כוליה שרי ואית דגרסי הוו ביזייני בדשא חורין וסדקין ובקיעין ובקעהו תרגומו ובזעהו:
[9] ישראל בעליונה וגוי^ בתחתונה. ויין בתחתונה וישראל רואהו מלמעלה:

אמר רבא: חמרא שרי,[10]
מימר אמר - כי היכי דקדים אתאי אנא,
קדים ואתא ישראל ויתיב בעליונה וקא חזי לי.

ההוא אושפיזא דהוה יתיב ביה חמרא דישראל וגוי,[קטו]
אישתכח גוי[קטז] דהוה קאי[קיז] בי דני,
אמר[קיח] רבא:
אי[11] אית ליה לאישתמוטי - חמרא אסיר,
ואי[12] לא - חמרא שרי.
מיתיבי:
ננעל[13] הפונדק,
או שאמר לו שמור - אסור;[14]
מאי לאו - אף על גב דלית ליה לאישתמוטי!?
לא, בדאית ליה לאישתמוטי.

ההוא ישראל וגוי[קיט] דהוו יתיבי וקא שתו חמרא,
שמע ישראל קל צלויי בי כנישתא,
קם ואזל,
אמר רבא: חמרא שרי,
מימר אמר:
השתא מדכר ליה לחמריה והדר אתי.

ההוא ישראל וגוי[קכ] דהוו יתיבי בארבא,
שמע ישראל קל שיפורי[15] דבי שימשי,
נפק ואזל,
אמר רבא: חמרא שרי,
מימר אמר:
השתא מדכר ליה לחמריה והדר אתי;
ואי[16] משום שבתא -
אמר[קכא] רבא: אמר לי איסור גיורא,
כי הוינן בארמיותן אמרינן: יהודאי לא מנטרי שבתא,
דאי מנטרי שבתא - כמה כיסי קא משתכחי בשוקא,
ואינהו לא ידעי[קכב] דסבירא לן כרבי יצחק,
דאמר רבי יצחק:
המוצא כיס בשבת -
מוליכו פחות[17] פחות מארבע אמות.

ההוא אריא דהוה נהים במעצרתא,
אישתכח גוי דהוה קאי בי[קכג] דני,
אמר רבא: חמרא שרי,

רש"י

[10] שרי. כל שרי דהכא שרי אף בשתיה דהא לא נגע קאמרינן וכל אסיר דהכא אף בהנאה ובכולהו הלכתא כרבא:
[11] אי אית ליה לאישתמוטי. ולומר לכך נכנסתי סמכא דעתיה ולא מירתת דכי על להך ביתא מעיקרא אדעתא דלנסוכי על וסבר אי משכחו לי אשתמיטנא ואע"ג דבמגע היין לית ליה לאשתמוטי אסור דאי לאו לנסוכי על למה ליה דעייל ולא דמי למניח נכרי^ בחנותו דהתם דכיון דברשות עייל וידעינן למאי עייל כל זמן שלא הודיעו שמפליג מותר דסבר אי נגענא השתא אתי וחזי לי:
[12] ואי לית ליה לאישתמוטי שרי וכיון דבהול הוא על כניסתו מירתת ולא נגע:
[13] ננעל הפונדק. ונתייחד גוי עם היין או שאמר ישראל לגוי^ שמור עמוד מבחוץ ושמור:
[14] אסור. דחיישינן דלמא על כיון דא"ל שמור סמכא דעתיה דמפליג מיניה:
[15] שיפורא דבי שימשי. של ערב שבת שהיו תוקעין להבדיל בין קדש לחול:
[16] ואי משום שבתא. וא"ת דסמכא דעתיה דגוי^ משום דלא אתי ישראל בשבתא האמר לי איסור גיורא כו':
[17] פחות פחות מד' אמות. ועומד לפוש וליכא עקירה מתחילת ד' לסוף ארבע:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מימר אמר: כי היכי דטשינא[1] אנא,
איטשא נמי ישראל אחוריי וקא חזי לי.

הנהו גנבי דסלקי לפומבדיתא ופתחו חביתא טובא,
אמר **רבא**: חמרא שרי,
מאי טעמא?
רובא גנבי ישראל נינהו.

הוה עובדא בנהרדעי,
ואמר **שמואל**: חמרא שרי.

כמאן? כ**רבי אליעזר** דאמר:
ספק[2] ביאה - טהור,
דתנן (טהרות ו:ה):
הנכנס לבקעה[3] בימות הגשמים וטומאה[4] בשדה פלונית,
ואמר הלכתי[5] למקום[קכד] הלז,
ואיני יודע אם נכנסתי לאותה שדה אם לא נכנסתי,
רבי אליעזר מטהר **וחכמים** מטמאין.[קכה]

שהיה **רבי אליעזר** אומר:[קכו]
ספק ביאה - טהור;[קכז]
ספק מגע טומאה - טמא,[קכח]
וחכמים מטמאין;[קכט]
הא ספק ביאה, ספק מגע הוא?![קל]
לא,
שאני התם,
כיון[6] דאיכא דפתחי לשום ממונא -
ע: הוה[7] ליה ספק ספיקא. *

ההיא[8] רביתא דאישתכח דהות בי דני,
והות נקיטא אופיא[9] בידה,
אמר **רבא**: חמרא שרי,
אימר[10] מגבה דחביתא שקלתיה,
ואף[11] על גב דליכא תו,
אימר אתרמויי[12] איתרמי לה.

ההוא פולמוסא[13] דסליק לנהרדעא,
פתחו חביתא טובא,

רש"י

[1] **טשא**. נתחבא:
[2] **ספק ביאה**. דלא ידעינן גוי^ אי על אי לא על טהור ומשום הכי שרי דשני לן ספק ביאה מביאה ודאי וספק מגע:~
[3] **בקעה**. שדות הרבה זו אצל זו בימות הגשמים שזרועה היא ואין רבים דורסין אותה והוי רשות היחיד לטומאה וספיקא שאירעה בה הוי ספיקא טמא:
[4] **וטומאה בשדה פלונית**. באחת מן השדות ואין אנו יודעין איזו היא:
[5] **הלכתי למקום^ הלז**. בבקעה זו:
[6] **כיון דאיכא דפתחי חביות לשום ממונא**. וכיון דחזו דחמרא הוא פרשי דבגניבותייהו טרידי ולא מנסכי:
[7] **הוי ספק ספיקא**. ספק ישראל ספק גוי^ ואת"ל גוי^ ספק נגע ספק לא נגע ובהא אפילו רבנן מודו וכי פליגי רבנן עליה דר"א היכי דמליא שדה טומאה דאי על לה לא אפשר דלא האהיל דליכא אלא חד ספק:
[8] **רביתא**. תינוקת גויה:^
[9] **אופיא**. אשקומא של יין:
[10] **אימר מגבה דחביתא שקלתה**. ודוקא רביתא דאינה יודעת בטיב ניסוך ולא מסרה נפשה למינגע אבל גדול מכי חזינן דנקיט^ אופיא לא תלינן לקולא:
[11] **אע"ג דליכא תו**. שאין שם אופיא עוד ואיכא למימר הא ודאי בגו חביתא שקלתה:
[12] **אימר איתרמי**. דהך אופיא הוא דהואי התם:
[13] **פולמוסא**. ראש הגייס שר צבא:

כי אתא **רב דימי** אמר:
עובדא הוה קמיה **דרבי אלעזר** ושרא,
ולא[14] ידענא,
אי משום דסבר לה כ**רבי אליעזר** דאמר:
ספק ביאה - טהור;
אי משום דסבר -
רובא דאזלי בהדי פולמוסא - ישראל[15] נינהו.

אי הכי -
האי ספק ביאה, ספק מגע הוא!?
כיון[16] דמפתחי טובא -
אימא אדעתא דממונא פתחו, וכספק ביאה דמי.

ההיא מסוביתא,[17]
דמסרה לה מפתחה[קלא] לגויה,[קלב]
אמר **רבי יצחק** אמר **רבי אלעזר**:
עובדא הוה בי מדרשא ואמרו:
לא מסרה לה אלא שמירת מפתח בלבד.[18]

אמר **אביי**:
אף אנן נמי תנינא (טהרות ז:א):
חבר שמסר מפתח[קלג] לעם הארץ - טהרותיו טהורות,
לפי שלא מסר לו אלא שמירת מפתח בלבד;
השתא טהרותיו - טהורות,
יין[19] נסך - מיבעיא?
למימרא,[20]
דטהרות אלימי מיין נסך?
אין,
דאיתמר:
חצר שחלקה[21] במסיפס,
אמר **רב**:
טהרותיו טמאות, ובגוי[קלד] אינו[22] עושה יין נסך;
ו**רבי יוחנן** אמר:
אף טהרותיו טהורות.

מיתיבי:[23]
הפנימית של חבר והחיצונה[24] של עם הארץ,
אותו חבר שוטח[1] שם פירות ומניח שם כלים,

רש"י

[14] **ולא ידענא**. אי שרא משום ספק גוי^ ספק ישראל וכר"א דאמר ספק ביאה טהור ולקמיה פריך הא לאו ספק ביאה הוא דודאי גוים^ היו:
[15] **ישראל נינהו**. ואזלינן בתר רובא דליכא ספיקא:
[16] **כיון דמפתחי טובא**. הרבה יותר מכדי צורך שתייתן מוכחא מילתא דאדעתא דממונא פתחו ובגנבותייהו טרידי ודמי לבולשת שנכנסה לעיר בשעת מלחמה דקתני מתניתין אלו ואלו מותרות הלכך אע"ג דספק מגע הוא כיון דמוכחא מילתא לקולא כספק ביאה דמי:
[17] **מסוביתא**. מוכרת יין בחנות כמו זולל וסובא (דברים כא) סבאך מהול במים (ישעיהו א):
[18] **אקלידא**. מפתח שמירת מפתחות ולא סמכא דעתיה ליכנס ונתפסת^ כגנב:
[19] **יין נסך מיבעיא**. בניחותא ומסייע לרב דימי:
[20] **למימרא דטהרות אלימי מיין נסך**. מדנקט לה בלשון ק"ו:
[21] **שחלקה במסיפס**. מחיצה נמוכה עם הארץ מצד זה וחבר שטהר טהרות מצד זה:
[22] **אינו עושה יין נסך**. דנתפס עליו כגנב אלמא טהרות אלימי:
[23] **מיתיבי**. שתי חצירות זו לפנים מזו הפנימית של חבר:
[24] **וחיצונה**. הפתוחה לרה"ר של עם הארץ דאין לו לעם הארץ דריסת הרגל על הפנימית:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ואף על פי שידו של עם הארץ מגעת לשם;
קשיא לרב!?
אמר לך רב - שאני התם,
שנתפס עליו כגנב.

תא שמע:
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
גגו של חבר למעלה מגגו של עם הארץ,
אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים,
ובלבד שלא תהא ידו של עם הארץ מגעת לשם;
קשיא לרבי יוחנן!?
אמר לך רבי יוחנן -
שאני התם,[2]
דאית ליה לאישתמוטי,
מימר אמר: אימצורי[3] קא ממצרא.

תא שמע:
גגו[4] של חבר בצד גגו של עם הארץ,
אותו חבר שוטח שם פירות ומניח שם כלים,
ואף על פי שידו של עם הארץ מגעת לשם;
קשיא לרב!?
אמר לך רב -
לאו איכא רבן שמעון בן גמליאל דקאי כוותי?
אנא[5] דאמרי כרבן שמעון בן גמליאל.

משנה (ו):
בולשת[6] שנכנסה לעיר בשעת שלום,
חביות פתוחות - אסורות, סתומות - מותרות.
בשעת מלחמה -
אלו ואלו מותרות,
לפי שאין פנאי לנסך.

עא. **גמרא**: *
ורמינהי (כתובות ב:ט):
עיר שכבשוה כרקום -[7]
כל[8] כהנות שנמצאו שם[קלה] פסולות!?
אמר רב מרי:
לנסך -[9] אין פנאי,

רש"י

[1] **שוטח שם.** בפנימית אבל אי הוי איפכא דחיצונה של חבר כיון דהוי לעם הארץ דריסת הרגל בחיצונה אין חבר שוטח שם פירותיו מ"מ קשיא לרב דקתני אע"פ שידו של עם הארץ מגעת לשם:

[2] **התם משום דנתפס עליו כגנב.** דמה לו בפנימית אבל חלוקה דכחצר אחד דמי כי עייל ידיה לא מתפיס כגנב:

[3] **אמצרי.** דגג קמצרנא אני מכוין למדת בנין שאני רוצה למדוד לכך הושטתי את ידי לשון אחר מתשובת הגאונים מתמוגג אני אשטנדלינ"ר בלע"ז וגרסי' אימצודי קא ממצדנא:

[4] **בצד גגו.** שאינו גבוה ממנו וליכא למימר מתמוגג אני כשמושיט ידו שם:

[5] **אנא דאמרי כרשב"ג.** דאמר לעיל ובלבד שלא תהא ידו של עם הארץ מגעת שם ולרב לא שאני ליה בין שגג חבר למעלה בין שהוא שוה לו:

[6] **מתני'**: **בולשת.** חיל על שם שמחפשין וחותרין קרי להו בולשת כדמתרגמינן ויחפש ובלש:

[7] **גמ'**: **כרקום.** מתרגמינן מצור כרקומין:

[8] **כל כהנות.** הנמצאות בתוכה פסולות לבעליהן דאשת כהן אסורה אף באונס אבל אשת ישראל לא הא הכא דשעת מלחמה היא וקתני אסורות דיש פנאי לבעול:

לבעול -[10] יש פנאי.

משנה (ז):
האומנין של ישראל,
ששלח להם נכרי[קלו] חבית של יין נסך בשכרן -
מותר[11] לומר לו:[קלו] תן לנו את דמיה;
ואם[קלח] משנכנסה לרשותן -
אסור.

גמרא:
אמר רב יהודה אמר רב:
מותר לאדם לומר לגוי[קלט] צא והפס[12] עלי מנת המלך.
מיתיבי:
אל יאמר אדם לגוי[קמ] עול[13] תחתי לעוצר!?
אמר ליה רב:
עול[14] תחתי לעוצר קאמרת?
הא[15] לא דמיא אלא להא:
אבל[16] אומר לו מלטני מן העוצר.

משנה (ז):
המוכר[17] יינו לנכרי,[קמא]
פסק עד שלא מדד -[18]
דמיו מותרין;
מדד עד שלא פסק -
דמיו אסורין.

גמרא:
אמר אמימר:
משיכה[19] בגוי[קמב] קונה;
תדע,

רש"י

[9] **לנסך אין פנאי.** דיצר הניסוך לא תקיף להו וטרודין במלחמה:

[10] **לבעול יש פנאי.** דתקיף להו יצרייהו:

[11] **מתני'**: **מותר לומר לו תן לנו את דמיה.** דהא לא קנו לה והוא אינו חייב להן אלא מעות ותניא לעיל (סד.) ישראל שנושה בגוי מנה מכר עבוד' זרה^ והביא לו יין נסך והביא לו מותר:

[12] **גמ'**: **צא והפס עלי מנת המלך.** ארנונא שהיו נותנין מתבואותיהן ומבהמותיהן עישור וישראל זה שחייב לתת למלך יין מותר לומר לגוי^ הפס עלי אע"ג דקא יהיב האי גוי^ יין נסך והאי ישראל הוא פרעיה דמיה כיון דהוה מצי לסלוקי לשליחא דמלכא בזוזי כי יהיב ליה גוי^ יין נסך לאו שלוחיה דישראל הוא:

[13] **עול תחתי לעוצר.** היכנס במקומי להפיס את השוטר כמו זה יעצור בעמי (שמואל א ט) ל"א לשון אוצר שממונה על אוצרות יין ושמן של מלך לגבות ולאצור:

[14] **עול תחתי קאמרת.** כיון דא"ל עול תחתי הוי משמע הוי במקומי וכל מאי דיהיב ליה גוי^ הוי כאילו יהביה ישראל דהא במקומו הוא:

[15] **הא.** דרב יהודה לא דמיא אלא לסיפא:

[16] **אבל אומר לו מלטני מן העוצר.** דאפשר לסלוקיה בזוזי הלכך למיתב ליה חמרא לאו שלוחיה הוא:

[17] **מתני'**: **המוכר יינו לנכרי.**^ פסק עמו מעות עד שלא מדד דמיו מותרין מפרש בגמרא טעמא איכא דמוקי לה משום משיכה בגוי^ קנה הלכך כשמודד היינו משיכה וקנייה גוי מיד דהוה ליה לישראל זוזי גבי דגוי^ בהלואה ויין נסך לא הוי עד דנגע ביה:

[18] **מדד עד שלא פסק דמיו אסורין.** דגוי^ לא קנייה במשיכה דכיון דלא פסק דמיו לא סמכה דעתיה הלכך כי נגע ביה הוי יין נסך דישראל ואיכא דמוקי לה כשהקדים לו גוי^ מעות לישראל ובגמרא מפרש לה:

[19] **גמ'**: **משיכה בגוי קונה.** אע"ג דלא יהיב גוי^ דמי לישראל משיך מיניה קנייה וכן ישראל מגוי:^

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

דהני פרסאי משדרי פרדשני[1] להדדי ולא[2] הדרי בהו.

רב אשי אמר:[3]
לעולם אימא לך -
משיכה בגוי[קמג] אינה קונה,
והאי דלא הדרי בהו,
דרמות[4] רוחא הוא דנקיטא להו.

אמר **רב אשי**:
מנא אמינא לה?
מדאמר להו **רב** להנהו סבויתא:[5]
כי כייליתו חמרא לגוים -[קמד]
שקלו זוזי מינייהו והדר כיילן להו,
ואי לא - נקיטו בהדייהו זוזי,
אוזיפונהו והדר שקילו מינייהו,
כי היכי דתיהוי הלואה גבייהו,
דאי לא עבדיתו הכי -
כי קא הוי יין נסך - ברשותייכו קא הוי,
וכי שקילתו - דמי יין נסך קא שקילתו;
עא: ואי סלקא דעתך - משיכה בגוי[קמה] קונה, *
מדמשכיה[6] גוי[קמו] קנייה,
יין נסך לא הוי עד דנגע ביה!?
אי דקא כייל ורמי למנא דישראל הכי נמי,
לא צריכא,
דקא כייל ורמי למנא דגוי.[קמז]

סוף סוף,
כי מטא לאוירא דמנא[7] קנייה,
יין נסך לא הוי עד דמטי[8] לארעיתיה דמנא,
שמע[9] מינה - נצוק חבור?

לא,
אי דנקיט ליה גוי -[קמח] לכלי בידיה הכי נמי,
לא צריכא,
דמנח אארעא.

ותיקני ליה כליו,
שמעת מינה -
כליו של לוקח ברשות מוכר לא קנה לוקח!?
לא,
לעולם אימא לך - קנה לוקח;
והכא במאי עסקינן?
כגון דאיכא עכבת[10] יין אפומיה דכוזנתא,[11]

רש"י

[1] **פרדשני**. דורון:
[2] **ולא הדרי בהו**. השולחין אלמא במשיכה קנינהו המקבלין ל"א מתשובת הגאונים פרדשני מי שיש לו כור חיטין למכור פוסק דמים ללוקח והולך לביתו ומשגר לו קב חיטין לראות כמה הן יפות ואם מעכב הלוקח אותו קב אצלו מתקיים המקח ואם אינו חפץ בהן מחזירו:
[3] **רב אשי אמר אינה קונה**. אלא במתן מעות קנו:
[4] **דרמות רוחא**. גסות:
[5] **סבויתא**. מוכרי יין:
[6] **מדמשכיה גוי**.^ במדה קנייה ואע"ג דלא יהב זוזי והוו להו זוזי הלואה גביה מקמי דניהוי יין נסך דהא לא הוי נסך עד שנגע ביה ואפי' אי לא שקלי זוזי מינייהו שפיר דמי:
[7] **במנא דגוי**.^ דיין שבכלי אוסרו והוי יין נסך מקמי משיכה:
[8] **מדמטי לאוירא דמנא**. דגוי קנייה גוי^ בהגבהה:
[9] **שמעת מיניה כו'**. ואנן איבעויי איבעיא לן בהמוכר את הספינה (ב"ב פה:):

דקמא קמא אינסיך ליה.

וכמאן?[12]
דלא[13] **כרבן שמעון בן גמליאל**,
דאי **רבן שמעון בן גמליאל** -
האמר:
ימכר כולו לגוים[קמט] חוץ מדמי יין נסך שבו!
מידי[14] הוא טעמא אלא **לרב**,
האמר **רב**:
הלכה **כרבן שמעון בן גמליאל** חבית[15] בחבית,
אבל[16] לא יין ביין.

מיתיבי:
הלוקח גרוטאות[17] מן הגוים ומצא בהן עבודה זרה,[קנ]
אם עד שלא נתן מעות משך - יחזיר,[18]
אם משנתן מעות משך - יוליך[19] לים המלח;
אי סלקא דעתך - משיכה בגוי[קנא] קונה -
אמאי יחזיר?
אמר **אביי**:
משום דמיחזי כי מקח[20] טעות.
אמר **רבא**:
רישא - מקח טעות,
סיפא[21] לאו - מקח טעות!?

אלא אמר **רבא**:
רישא וסיפא - מקח טעות,
ורישא - דלא יהיב זוזי,
לא מיתחזי[22] כעבודה זרה[קנב] ביד ישראל,
סיפא דיהיב זוזי,
מיתחזי כעבודה זרה[קנג] ביד ישראל.

אמר ליה **מר קשישא בריה דרב חסדא לרב אשי**:
תא שמע:

רש"י

[10] **עכבת יין**. אוגנים יש בכליו של גוי^ שמתעכב היין על פיו כטיפה או כשני טיפין מקמי דנימטי חמרא דישראל באוירא דמנא דגוי^ ומיתסר בהיא טיפת יין שעל פיו:
[11] **דכוזנתא**. פך קטנה מחבית כדאמר במועד קטן (יב.) זופתין כוזנתא ואין זופתין חביתא במועד:
[12] **כמאן**. הא דאמר רב למישקל דמי ברישא מקמי דניתסר בהיא עכבה:
[13] **דלא כרבן שמעון ב"ג**. דקתני מתני' יין נסך שנפל לבור כולו אסור רשב"ג אומר ימכר כולו לגוים^ חוץ מדמי יין נסך שבו אלמא משום תערובת יין נסך לא מיתסר בהנאה חמרא דישראל ואנן קים לן כל מקום ששנה רבן שמעון במשנתנו הלכה כמותו:
[14] **מידי הוא טעמא אלא לרב**. הך קושיא למאן רמיית ליה אלא לרב דאמר לסבוייתא למישקל דמי ברישא לדידיה לא תירמיה דאיהו אמר בהדיא דאין הלכה כרבן שמעון:
[15] **אלא בחבית שנתערב בחביות אחרות**. דשקיל חד מינייהו ושדי אנהרא^ ואינך שרו בהנאה:
[16] **אבל לא יין ביין**. דכי נתערב יין נסך ביין כשר כולו אסור ואי קשיא אביי ורבא היכי מיתרצי אתקפתיה דאמימר הא אינהו הוו קשישי מיניה טובא לא תיקשי דהא במסכת בכורות (יג:) תרצינהו אביי ורבא להנך שינויי אליבא דרבי יוחנן דאליביה קאמר אמימר לשמעתיה וקבעוה בעלי תלמוד כאן אמילתיה דאמימר:
[17] **גרוטאות**. שברי כספים:
[18] **יחזיר**. דלא קנייה ולא מיחייב לבערה:
[19] **יוליך לים המלח**. דכיון דלא מצי לאהדוריה ולמשקל דמי:
[20] **מקח טעות**. הויא משיכה בטעות דלאו אדעתא דע"ז^ זבן:
[21] **סיפא לאו מקח טעות**. בתמיה ואע"ג דיהיב דמי לישקלינהו:
[22] **מיחזי כע"ז**. לכי הדר שקל זוזי מיחזי כמאן דמזבן לע"ז^ דמי:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

המוכר יינו לנכרי,[קנד]
פסק[1] עד שלא מדד - דמיו מותרים;
ואי אמרת משיכה בגוי[קנה] אינה קונה -
אמאי דמיו מותרין!?
הכא במאי עסקינן?
דאקדים ליה דינר.

אי הכי -
אימא סיפא:
מדד עד שלא פסק - דמיו אסורין,
ואי דקדים[32] ליה דינר - אמאי דמיו אסורין!?
אמר ליה:
ולדידך[4] דאמרת משיכה בגוי[קנו] קונה,
אמאי רישא - דמיו מותרין,
וסיפא - דמיו אסורין?
אלא מאי אית לך למימר?
פסק - סמכא[5] דעתיה,
לא[6] פסק - לא סמכא דעתיה;
לדידי נמי -
אף על גב דקדים ליה דינר,
פסק - סמכא דעתיה,
לא פסק - לא סמכא דעתיה.

אמר ליה **רבינא לרב אשי**:
תא שמע:
דאמר **רבי חייא בר אבא** אמר **רבי יוחנן**:
בן[7] נח נהרג על פחות משוה פרוטה,
ולא[8] ניתן להישבון;
ואי אמרת - משיכה בגוי[קנז] אינה קונה,
אמאי[9] נהרג!?
עב. משום[10] דצעריה לישראל;*
ומאי[11] לא ניתן להישבון?
דאינו[12] בתורת הישבון.

אי הכי -
אימא סיפא:
בא חבירו ונטלה ממנו -

רש"י

[1] **פסק עד שלא מדד דמיו מותרין.** דכי מדד קניה גוי^ במשיכה וקמו זוזי בהלואה גביה יין נסך לא הוי עד דנגע ביה:
[2] **שהקדים לו דינר.** שנתן לו מעותיו קודם לכן:
[3] **שהקדים לו.** ונתן לו מעות יותר מכדי דמי היין עד שיפסוק הדמים יחזיר לו ישראל את המותר אמאי דמיו אסורין:
[4] **ולדידך דאמרת.** טעמא דרישא משום דמשיכה קונה סיפא נמי אמאי דמיו אסורין:
[5] **סמכא דעתיה.** למקני במשיכה:
[6] **לא פסק.** קודם משיכה לא סמכא דעתיה למקנייה במשיכה שמא ירבה לו בדמיו:
[7] **בן נח.** שגזל את ישראל פחות משוה פרוטה אע"ג דגבי ישראל לאו ממונא הוא דמחלי עליה גבי גוי^ ממונא הוא ובן נח נצטוה על הגזל בסנהדרין (נו.) ואזהרה שלהן זו היא מיתתן ואין צריכין התראה:
[8] **ולא ניתן להישבון.** ולא מחייב לאהדורה להאי ישראל דהא מחיל עליה:
[9] **אמאי נהרג.** הא לא קניא להך גזילה וכל היכא דאיתא של ישראל היא:
[10] **ומשני האי דנהרג.** משום צעריה דישראל:
[11] **ומאי לא ניתן להישבון.** הא לא שייך ביה הישבון דכיון דגוי^ לא קנייה דישראל היא:
[12] **אינה בתורת הישבון.** כלומר ה"נ קאמר אינה בתורת שום גזילה דגוי^ דכל היכא דאיתא דמרה היא וה"ה לשוה פרוטה והאי דנקט פחות לאשמועינן דנהרג עליה:

נהרג עליה;
בשלמא רישא -
משום דצעריה לישראל,
אלא סיפא -
מאי עביד?
אלא[13] לאו[קנח] שמע מינה - משיכה בגוי[קנט] קונה?
שמע מינה.

ההוא גברא דאמר ליה לחבריה:
אי מזבינא לה להא ארעא -
לך[14] מזבינא לה.
אזל זבנה לאיניש אחרינא,
אמר **רב יוסף**:
קנה קמא.
אמר ליה **אביי**:
והא[15] לא פסק!
ומנא תימרא דכל היכא דלא פסק לא קנה?
דתנן (כאן):
המוכר יינו לנכרי,[קס]
פסק עד שלא מדד -
דמיו מותרין;
מדד עד שלא פסק -
דמיו[16] אסורין!?

מאי[17] הוי עלה?
מאי הוי עלה? כדקאמרינן!?
דלמא[18] חומרא דיין נסך שאני.

תא שמע:
דאמר **רב אידי בר אבין**:
עובדא הוה בי **רב חסדא** ורב **חסדא** בי **רב הונא**,
ופשטיה מהא:[קסא]
משך[19] חמריו ופועליו והכניסן לתוך ביתו,
בין[20] פסק עד[21] שלא מדד ובין מדד עד שלא פסק - לא קנה,
ושניהן יכולין לחזור בהן;
פרקן[ו] והכניסן לתוך ביתו,

רש"י

[13] **אלא ש"מ משיכה קונה.** הלכך קניה קמא והדר קניה האי ונהרג על שגזל ולא ניתן להישבון דרישא דוקא פחות משוה פרוטה דישראל מחיל ולא מיחייב גוי^ לאהדורה:
[14] **לך מזבינא לה.** וקנו מיניה בקנין:
[15] **והא לא פסק.** ראשון דמים ולא סמכא דעתיה אקנין דסבר אם ירצה לחזור ירבה עליו בדמים:
[16] **דמיו אסורין.** אלמא לא קניה משיכה משום דלא פסק קודם לכן הלכך קנין נמי לא מהני:
[17] **ה"ג מאי הוי עלה מאי הוי עלה כדאמרי'.^** קמא בלשון בעיא ובתרא בלשון תימה:
[18] **דלמא.** מהכא לא פשטינן לקנין דעלמא והכא משום חומרא דיין נסך שאני דאחמירו רבנן למימר דלא קניא משיכה בלא פיסוק אבל בעלמא קני:
[19] **משך הימנו חמריו ופועליו.** הרי שהיה מביא חמריו טעונין פירות ופועליו נושאים בכתף ומשכה חבירו ממנו והכניסן לתוך ביתו לאו משיכה שאין משיכה קונה בבני אדם ופירות כל זמן שהן עלייהו לא קנה:
[20] **בין פסק.** דמים אחרי כן:
[21] **עד שלא פסק.** כלומר כל זמן שלא פסק יכול מוכר לחזור בו דביתו לא עדיפא ממשיכה ומשיכה גופא לא קניא אלא אם כן פסק אבל מדד ופסק או פסק ומדד קניא ליה ביתו ולא בעי משיכה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

פסק עד שלא מדד - אין שניהן יכולין לחזור בהן,
מדד[2] עד שלא פסק - שניהן יכולין לחזור בהן.

ההוא גברא דאמר ליה לחבריה:
אי מזביננא לה להא ארעא - מזביננא לך במאה זוזי,
אזל זבנה לאיניש אחרינא במאה ועשרין,
אמר **רב כהנא**:
קנה[3] קמא.
מתקיף לה **רב יעקב מנהר פקוד**:
האי זוזי[4] אנסוהו!?
והלכתא כ**רב יעקב מנהר פקוד**.

אמר ליה:
כדשיימי[5] בתלתא - אפילו תרי מגו תלתא,
כדאמרי[6] בתלתא - עד דאמרי בתלתא,
כדשיימי[7] בארבעה - עד דאמרי בארבעה,
וכל שכן היכא דאמר ליה כדאמרי בארבעה.

אמר ליה:
כדשיימי בתלתא, ואתו תלתא ושמוה,
ואמר ליה אידך:
ליתו תלתא אחריני דקים להו טפי,
אמר **רב פפא**:
דינא הוא דמעכב.

מתקיף לה **רב הונא בריה דרב יהושע**:
ממאי דהני קים להו טפי?
דלמא הני קים להו טפי!?
והלכתא כ**רב הונא בריה דרב יהושע**.

משנה (ז):

נטל את המשפך[8] ומדד לתוך צלוחיתו של נכרי,[קסב]
וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל,
אם[9] יש בו עכבת[10] יין - אסור.[11]
המערה[12] מכלי אל כלי,
את שעירה ממנו - מותר;
ואת שעירה לתוכו - אסור.

גמרא:

תנן התם (טהרות ח:ט):
הנצוק[13] והקטפרס[14] ומשקה טופח -
אינו חיבור לא לטומאה, ולא לטהרה.
האשבורן -
חיבור לטומאה ולטהרה.

אמר **רב הונא**:
נצוק וקטפרס ומשקה[15] טופח -
חיבור לענין יין נסך.

אמר ליה **רב נחמן לרב הונא**:
מנא לך הא?
אילימא - מדתנן (שם):
הנצוק והקטפרס ומשקה טופח -
אינו[16] חבור לא לטומאה, ולא[17] לטהרה;
לטומאה ולטהרה - הוא דלא הוי חיבור,
הא לענין יין נסך - הוי חיבור;
אימא סיפא:
האשבורן -[18]
חיבור לטומאה ולטהרה;
לטומאה ולטהרה הוא דהוי חיבור,
הא לענין יין[19] נסך לא הוי חיבור!?
אלא מהא ליכא למשמע מינה.

תנן (כאן):
נטל את המשפך ומדד לתוך צלוחיתו של נכרי,[קסג]
עב: וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל, *
אם יש בו עכבת יין - אסור;
האי[קסד][20] עכבת יין - במאי קא מתסרא?
לאו בנצוק?[21]
שמע מינה - נצוק חיבור.
תני[1] **רבי חייא**:

רש"י

[1] **פרקן והכניסן לתוך ביתו פסק עד שלא מדד אין שניהן יכולין לחזור.**~ דאע"ג דלא מדד כיון דפסק קניא ליה רשותו במשיכה:

[2] **מדד עד שלא פסק שניהם יכולין לחזור בהן.**~ כל זמן שלא פסק דמדידה לא מהניא מידי ורשותו לא קניא עד דיפסוק אלמא משיכה בלא פיסוק לא קניא:

[3] **קנה קמא.** דהא פסק וקנו מיניה:

[4] **זוזי אנסוהו.** זה שנתן לו מאה ועשרין אנסו למכרה וכל כמה דלא יהבו ליה כולי האי לא הוה בדעתיה לזבונה ואיהו אי מזביננא ליה בשוייה קאמר ליה והא לא זבנה מדעתיה אלא בעל כורחיה:

[5] **א"ל כדשיימי בתלתא.** מזביננא לה ניהלך כיון דנקט לישנא דשומא ונקט תלתא שהן ב"ד סתם לתורת דיינין נחת ואפילו תרי מגו תלתא שמין אותו ואם שלישי חלוק על השנים אזלינן בתר רובא:

[6] **כדאמרי בתלת'.**^ לשון זה לאו בתורת דיינין נחת ולאמירת שלשתן נתכוון:

[7] **כדשיימי בארבעה.** כיון דנחת לדעות להרבות דעות יותר מכדי ב"ד ודאי לאו לתורת דיינין נחית ולא אזלינן בתר רובא עד דאמרין כולהו דאי חולקין מאי אהנו ליה דעות:

[8] **מתני'**: **משפך.** טרייטו"ר מלמעלה פיו רחב ומלמטה נקב קצר ומושיבין אותו על פי צלוחית של לוקחין שפיהן צר ושופכין היין מן המידה לתוכו והוא יורד לתוך הצלוחית:

[9] **אם יש בו.** בשולי המשפך:

[10] **עכבת יין.** מקום שמתעכבת שם טיפת יין:

[11] **אסור.** לפי שנשאר שם מן היין שמדד לתוך צלוחיתו של גוי^ ובגמרא מפרש ההוא עכבת יין דמשפך במאי מיתסרא:

רש"י

[12] **המערה מכלי אל כלי את שעירה ממנו מותר.** ובגמרא מפרש בגוי^ המערה ואיצטריך לאשמועינן את שעירה לתוכו אסור משום כחו והעליון מותר דלא גזור רבנן בכחו למיסר ההוא דגואי:

[13] **גמ'**: **הנצוק.** קלוח צינור הבא מלמעלה למטה בזקיפה כמרזב של גגין:

[14] **קטפרס.** מים הבאין מלמעלה למטה דרך מדרון של תל גבוה זקוף:

[15] **ומשקה טופח.** ואין בו טופח על מנת להטפיח שאם טפח בהן בידו לא יעלה בה משקה שיוכל להטפיח דבר אחר:

[16] **אינו חיבור לא לטומאה.** אם משקין תלושין הן ונגע טמא בתחתון העליון טהור וכן לענין משקה טופח אפילו במקום חלק משקה מכאן ומכאן ומשקה טופח באמצע ונגע טמא במשקה משקין שמכאן ומכאן טהורין ואע"פ שמחוברין לו:

[17] **ולא לטהרה.** גממית שאין בה ארבעים סאה ונצוק או קטפרס או משקה טופח מחבר לגממית זו מקוה שלם אינה חיבור והטובל בגממית לא עלתה לו טבילה:

[18] **האשבורן.** ביקוע ארץ מליחה שנתבקעה ונקוו שם מים חיבור לטומאה ולטהרה:

[19] **ליין נסך.** שהמערה מכלי כשר ליין נסך נאסר אף מה שבכלי העליון דרך נצוק:

[20] **הא עכבת יין.** דמשפך במאי איתסר הא לא נגע משפך ביין נסך משירד לתוך הצלוחית:

[21] **אלא בנצוק.** שחיבר יין שבמשפך ליין שבקרקעיתה של צלוחית:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שפחסתו[2] צלוחיתו.

אבל לא פחסתו צלוחיתו מאי? לא,
תפשוט[3] דנצוק אינו חיבור!?
לא,[4]
פחסתו צלוחיתו תפשוט לך דאסור,
נצוק תיבעי.

תא שמע (כאן):
המערה[65] מכלי לכלי,
את שמערה ממנו - מותר;
הא דביני ביני - אסור,
שמע מינה - נצוק חיבור.

אי נצוק חיבור,
אפילו דגויה דמנא נמי ליתסר!?
הא לא קשיא,
דקא מקטיף קטופי.

מכל מקום - נצוק חיבור!?
ולטעמיך,
אימא סיפא:
את שעירה לתוכו - הוא דאסיר,
הא דביני ביני שרי!?
אלא,
מהא ליכא למשמע מינה.

תא שמע:
המערה מחבית לבור,
קילוח היורד משפת חבית למטה - אסור.
תרגמה **רב ששת**:
בגוי[קסה] המערה, דאתי מכחו.

אי גוי[קסו] המערה,
אפילו גוא[7] דחביתא נמי מתסר!?
כחו דגוי[קסז] מדרבנן הוא דאסיר,
ההוא דנפק לבראי - גזרו ביה רבנן,
ההוא דלגואי - לא גזרו ביה רבנן.

אמר להו **רב חסדא** להנהו סביתא:
כי כייליתו חמרא לגוים -[קסח]
קטפי קטופי,[8]

רש"י

[1] **תני רבי חייא**. במתניתיה להך מתניתא ומוסיף בה:

[2] **שפחסתו צלוחיתו**. והכי קתני לה נטל המשפך ומדד לתוך צלוחית של גוי^ והרי פחסתו צלוחיתו וחזר ומדד לתוך צלוחיתו של ישראל אם יש בו עכבת יין אסור דכיון שנתמלאת צלוחיתו עד שפחס היין בשולי המשפך שנתחבר ממש יין שבמשפך ליין נסך:

[3] ומקשינן כיון דהך דרבי חייא מתני' היא וקתני שפחסתו צלוחיתו הא לאו הכי שרי תפשוט דנצוק אינו חיבור:

[4] ומשני **לא שפחסתו צלוחיתו תפשוט לך דאסיר**. והיא גופה איצטריכא לאשמועי' דלא תימא הא נמי דמיא לנצוק ולא תיתסר אבל נצוק תיבעי לך ומהכא לא דייקי בה התירא דהא גופא איצטריך:

[5] **המערה מכלי אל כלי**. סלקא דעתיה בישראל עסקינן:

[6] **דמפסוקי פסוקי**. קוד' שירד הקילוח לתוך כלי הגוי^ יפסוק ראש הנצוק מכלי העליון דהשתא ליכא חיבור מידי אבל דביני ביני דמיחבר ע"י נצוק אסור לקלטו מן האויר לשתותו וה"נ מחבית לבור ומה שבבור יין נסך:

[7] **דגואי לא גזור רבנן**. והלכה כרב ששת שאין אדם חלוק עליו ואם שפך גוי^ מז^ הכלי מותר מה שנשאר בכלי:

אי נמי - נפצי[9] נפוצי.

אמר להו **רבא** להנהו שפוכאי:
כי שפכיתו[10] חמרא לגוים -[קסט]
לא ליקרב גוי[קע] לסייע בהדייכו,
דלמא משתליתו ושדיתו[11] ליה עליה,
וקאתי מכחו ואסיר.

ההוא גברא דאסיק חמרא בגישתא[12] ובת גישתא,
אתא גוי[קעא] אנח[13] ידיה אגישתא,
אסריה **רבא** לכוליה[14] חמרא.

אמר ליה **רב פפא** לרבא,
ואמרי לה **רב אדא בר מתנה** לרבא,
ואמרי לה **רבינא** לרבא:
במאי? בנצוק,
שמעת מינה - נצוק חיבור?
שאני התם דכולי חמרא אגישתא[15] ובת גישתא גריר.

אמר מר **זוטרא בריה דרב נחמן**:
קנישקנין[16] שרי.
והני[17] מילי - דקדים פסק ישראל,
אבל קדים ופסק גוי -[קעב] לא.

רבה בר רב הונא איקלע לבי ריש גלותא,
ע"ג. שרא להו למשתא בקנישקנין. *
איכא דאמרי:
רבה בר רב הונא גופיה אישתי בקנישקנין.

משנה (ח):

יין נסך אסור, ואוסר בכל שהוא,
יין ביין ומים[18] במים - בכל שהוא,
יין במים ומים ביין - בנותן טעם,
זה הכלל:

רש"י

[8] **קטופי**. שיפסוק ראש העליון של נצוק קודם שיגיע ראש התחתון לכלי הגוי^ ואי נגע מקמי דליפסוק ראש העליון תו לא מהני קיטוף דאיתסר לה בנצוק דס"ל נצוק חיבור וכן הלכה:

[9] **נפצי נפוצי**. יעמדו מרחוק ויזרקו היין לכליו של גוי^ כי היכי דלא ליהוי נצוק:

[10] **שפוכאי**. פועלין ישראל הרגילים לערות יין מכלי אל כלי:

[11] **ושדית ליה עליה**. שמא הניחו את כל הכלי שמערין ממנו ביד הגוי^ והוא יערה לבדו ומיתסר התחתון:

[12] **גישתא ובת גישתא**. היינו דיופי דגרס בעירובין (קד.) חותכין שני קנים בשיפוע ומדביקין ראשיהן מלמעלה ושניהן פונין למטה כזה ^~ומניחין אחד מן הראשין בחבית מליאה עד שמגיע לשוליה וראש קנה השני נותן בפיו ומוצץ מעט עד שעולה היין ושמטו מפיו ומניח חבית ריקנית כנגד הקילוח ויין עולה מאליו כולו מחבית לחבית:

[13] **אנח ידיה אגישתא**. נגע בראש זה המקלח:

[14] **לכולי חמרא**. אפי' מה שבכלי הראשון:

[15] **אגישתא ובת גישתא גריר**. שהרי מאליו עולה והוה ליה כנוגע בחבית ממש דהויא לה כחבית אריכתא:

[16] **קנישקנין**. כלי רחב ויש לו שני קנין או שלשה יוצאין מצידו ונמשכין ועולין כנגד גובהו וכשנותנין יין בפיו מתמלאין כל הקנים ויכולין כמה בני אדם לשתות בו ביחד וכאן קורין לו קרוגל"א מפני שמוקף קנים כמחולות הללו קנישקנין שריא לשתות בה ישראל וגוי^ ביחד שכל זמן שזה מוצץ אין יין שנוגע בפי גוי^ חוזר למטה:

[17] **וה"מ דקדם ופסק ישראל כו'**:

[18] **מתני': ומים במים כו'**. מים שנתנסכו לע"ז^ נפלו במים דהיתר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

מין במינו - במשהו;
ושלא במינו - בנותן טעם.

גמרא:

כי אתא **רב דימי** אמר **רבי יוחנן**:
המערה יין נסך מחבית לבור,
אפילו כל היום כולו -
ראשון[1] ראשון בטל.

תנן (כאן):
יין נסך אסור, ואוסר בכל שהוא;
מאי לאו דקא נפיל איסורא לגו[2] התירא!?
לא,
דקא נפיל התירא[3] לגו איסורא.

תא[4] **שמע** (כאן):
יין במים... בנותן טעם;
מאי[5] לאו דקא נפיל חמרא דאיסורא למיא דהתירא!?
לא,[6]
דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא.

ומדרישא -[7] במיא דאיסורא,
סיפא נמי - במיא דאיסורא,
וקתני סיפא:
מים ביין - בנותן טעם!?

אמר[8] לך **רב דימי** -
כולה מתניתין התירא לגו איסורא,
ורישא - דקא נפיל חמרא דהתירא למיא דאיסורא,
סיפא - דקא נפיל מיא דהתירא לחמרא דאיסורא.

כי אתא **רב יצחק בר יוסף** אמר **רבי יוחנן**:
המערה יין נסך מצרצור[9] קטן לבור,
אפילו כל היום כולו - ראשון ראשון בטל.
ודוקא צרצור קטן דלא נפיש עמודיה,
אבל חבית דנפיש עמודיה - לא.

כי אתא **רבין** אמר **רבי יוחנן**:
יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים,
רואין[10] את ההיתר כאילו אינו,

רש"י

[1] **גמ'**: **ראשון ראשון**. שנפל בטיל ביין כשר שבבור ומותר בהנאה והאי דקתני לקמן (עד.) יין נסך שנפל בבור כולו אסור מוקי לה כשנפל בחבית גדולה ונשברה ונפל כולו כאחד:

[2] **לגו היתירא**. ולא אמרי' קמא קמא בטיל ליה ברוב:

[3] **היתירא לגו איסורא**. דקמא קמא דהיתירא בטיל ליה:

[4] ה"ג **יין במים בנותן טעם**:

[5] **מאי לאו חמרא דאיסורא לגו מיא דהיתירא**. וקתני מכי יהיב טעמא בחמרא מיתסר:

[6] ה"ג **לא חמרא דהיתירא בגו מיא דאיסורא**. ואשמעינן דכל כמה דיהבי מיא טעמא בחמרא איתסר עד שיבטל טעם היין את טעם המים וכגון דנפיל כוליה כחדא דלא אפשר למיא דאיסורא לבטיל:

[7] ה"ג **ומדרישא מיא**. דאיסורא סיפא נמי מיא דאיסורא וקתני סיפא מים ביין בנותן טעם אלמא איסורא בגו היתירא אע"ג דרובא דהיתירא לא אמרינן קמא קמא בטל:

[8] **אמר לך רב דימי כולה מתני' היתירא בגו איסורא**. ורישא מיא דאיסורא וסיפא מיא דהיתירא ואין הלכה כרב דימי שהרי בא רב יצחק והחמיר בא רבין והחמיר ולקמן פסקינן יין נסך במינו במשהו:

[9] **צרצור קטן**. גרסי' והוא פך קטן ובעירובין לגבי בגדים בפ' אחרון (קג:) גרסינן צלצול קטן והוא קשר של משי:

והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו.

כי אתא **רב שמואל בר יהודה** אמר **רבי יוחנן**:
לא שנו אלא שנפל קיתון של מים תחלה,
אבל לא נפל שם קיתון של מים תחלה -[11]
מצא[12] מין את מינו וניעור.

איכא[13] דמתני לה אמתניתין (כאן):
יין נסך אסור, ואוסר בכל שהוא;[קעג]
כי אתא[קעד] **רב שמואל בר יהודה** אמר **רבי יוחנן**:
לא שנו אלא שלא נפל שם קיתון של מים,
אבל נפל שם קיתון של מים -
רואין את ההיתר כאילו אינו,
והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו.

מאי איכא בין לדמתני לה אמתניתין בין לדמתני לה אדרבין?
מאן דמתני לה אמתניתין - לא בעי תחלה,
ומאן[14] דמתני לה אדרבין - בעי תחלה.

איתמר:
עג: יין נסך שנפל לבור ונפל שם קיתון של מים, *
אמר **חזקיה**:
הגדילו[15] באיסור - אסור,
הגדילו[16] בהיתר - מותר;
ורבי[17] **יוחנן** אמר:
אפילו הגדילו באיסור - מותר.

אמר[18] ליה **רבי ירמיה** לרבי **זירא**:
לימא -
חזקיה ורבי יוחנן בפלוגתא דרבי אליעזר ורבנן קמיפלגי,
דתנן (ערלה ב:יא):
שאור של חולין ושל תרומה שנפלו לתוך העיסה,
לא בזה כדי לחמץ ולא בזה כדי לחמץ, ונצטרפו וחמצו -
רבי אליעזר אומר:
אחר אחרון אני בא;

רש"י

[10] **רואין את ההיתר כאילו אינו**. ולא אמרינן הרי נאסר כל היין ורבה היין על המים דהא הוי חמרא רובא אלא באיסור שנפל גרידא משערינן ואיכא מיא רובא אלמא פליג רבין אדרב דימי ואשמעינן דמיא הוא דמבטל חמרא אבל חמרא לא מבטל חמרא:

[11] **תחלה**. קודם יין נסך דכי נפל יין נסך אשכחוה מיא ובטלוה:

[12] **מצא מין את מינו**. לבסוף וניעור כלומר נתחזק וניתוסף איסורו ורבה יין על המים ולשון ניעור כאיש אשר יעור משנתו כמו הניעור בלילה וכל היכא דתני מצא מין את מינו וניעור היינו פירושה ויש שמפרשין וניעור נוער מתורתו ראשונה ונדבק בחבירו ונתחזק וא"כ נוער מיבעי ליה:

[13] **ואיכא דמתני**. להא דרב שמואל בר יהודה אמתני' מאן דמתני לה אמתני' לא בעי תחלה ואפי' נפל קיתון לבסוף ס"ל דמבטלין מים את האיסור:

[14] **ומאן דמתני להי^ אמילתיה דרבין בעי תחלה**. דאי לאו תחלה אתא לאשמועינן מאי קמשמע לן הא רבין נמי הכי קאמר:

[15] **הגדילו**. המים והיין באיסור שנפל יין נסך בסוף והגדילו אסור ולא אמרינן רואין את ההיתר כאילו אינו אלא יין נסך מתחבר למינו ואין המים רבין עליו וכ"ש אם נפלו מים בסוף כדאמרן לעיל:

[16] **הגדילו בהיתר**. שנפל יין היתר בסוף כבר בטל יין נסך במים שהמים רבו עליו בהיותו לבדו ומשבטל לגמרי שוב אינו חוזר וניעור:

[17] **ור' יוחנן אמר אפי' הגדילו באיסור**. הואיל ומים נפלו תחלה לא אמרינן מצא מין את מינו:

[18] **א"ל ר' ירמיה לר' זירא כו'**. ר' ירמיה לא הוה קים ליה בטעמייהו וסבר דטעמיה דחזקיה משום דאחר אחרון אני בא כר"א הלכך נפל יין נסך בסוף אסור נפל כשר בסוף מותר ור' יוחנן כרבנן דאמר עד שיהא באיסור לבדו כדי לבטל את המים אבל היתר לא יצטרף עמו לבטל את המים ולאסור:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

וחכמים אומרים:
בין שנפל איסור בתחלה, ובין שנפל איסור[קעה] בסוף -
אינו אוסר[קעו] עד שיהא בו כדי לחמץ.[קעז]

ותסברא?
והאמר אביי:
לא[1] שנו אלא[2] שקדם וסילק את האיסור,
אבל[3] לא קדם וסילק את האיסור - אסור;
חזקיה[4] דאמר כמאן!?
אלא,[5]
הכא ברואין[6] קמיפלגי,
לחזקיה לית ליה רואין,
לרבי יוחנן אית ליה.

ומי אית ליה **לרבי**[7] **יוחנן** רואין?
והא בעי מיניה **רבי אסי מרבי יוחנן:**
שני כוסות,
אחד של חולין ואחד של תרומה,
ומזגן[8] ועירבן זה בזה,
מהו?[9]
ולא פשט ליה!?
מעיקרא - לא פשט ליה,
לבסוף - פשט ליה.

אתמר נמי:
אמר **רבי אמי** אמר **רבי יוחנן**,
ואמרי לה אמר **רבי אסי** אמר **רבי יוחנן:**
שני כוסות,
אחד של חולין ואחד של תרומה,
ומזגן ועירבן זה בזה,
רואין את ההיתר כאילו אינו,
והשאר מים רבין עליו ומבטלין אותו.

זה הכלל:
מין במינו – במשהו;
ושלא[קעח] במינו – בנותן טעם.

רש"י

[1] **לא שנו.** לר"א דאם נפלה היתר בסוף מותר:
[2] **אלא שקדם וסילק את האיסור.** ולא נשלם השיעור אפילו ע"י צירוף:
[3] **אבל לא קדם וסילקו.** מצטרף היתר לאיסור להשלים את השיעור:
[4] **חזקיה דאמר כמאן.** אי כר"א קאמר אפי' הגדילו בהיתר אסור דהכא ליכא למימר קדם וסילקו ואי כרבנן אפילו הגדילו באיסור מותר דהא אמרינן אפי' נפל איסור בסוף אינו אסור:
[5] **אלא.** גבי פלוגתא דשאור איכא למימר חזקיה ור' יוחנן תרוייהו אי כר"א אי כרבנן דטעמא דהכא ודהתם לא דמי דשאור ה"ט דלא בטיל משום דמתקן לכולה עיסה ואיסוריה לאו במשהו ור"א ורבנן בזה וזה גורם פליגי ביין נסך במינו איסורו במשהו ושלא במינו בנותן טעם ופלוגתא דחזקיה ור' יוחנן משום מינו ושאינו מינו:
[6] **וברואין קמיפלגי.** חזקיה סבר לא אמרינן רואין את מינו כאילו אינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו אלא כיון דיין כשר קודם ליין נסך ויין כשר הוה רבה על המים כי נפל יין נסך מצא מין את מינו וניעור אבל כי נפל נסך ברישא בטל ליה במים דמים הוי טפי עליה וכי הדר נפל כשר שרי דמשבטל יין נסך לא אמרינן חוזר וניעור:
[7] **ור' יוחנן.** סבר כיון דנפל נסך למינו ושאינו מינו רואין את מינו כאילו אינו ושאינו מינו רבה עליו ומבטלו:
[8] **ומזגן.** במים לפי כח היין ויש במים שבשניהם כדי לבטל את התרומה ברוב:
[9] **מהו.** מי אמרינן רואין של חולין כאילו אינו והמים רבים על התרומה או דלמא מצא מין את מינו וניעור ורבה היין על המים:

רב[10] **ושמואל** דאמרי תרוייהו:
כל איסורין שבתורה,
במינן - במשהו,
שלא במינן - בנותן טעם;
זה הכלל לאתויי מאי?
לאתויי כל איסורין שבתורה.

רבי יוחנן וריש לקיש דאמרי תרוייהו:
כל איסורין שבתורה,
בין במינן בין שלא במינן - בנותן טעם,
חוץ[11] מטבל ויין נסך,
במינן - במשהו,
ושלא במינן - בנותן טעם.
וזה הכלל לאתויי מאי?[קעט]
לאתויי טבל.

תניא כוותיה **דרב ושמואל**,
תניא כוותיה **דרבי יוחנן וריש לקיש.**

תניא כוותיה **דרב ושמואל.**
כל איסורין שבתורה,
במינן - במשהו,
שלא במינן - בנותן טעם.

תניא כוותיה **דרבי יוחנן וריש לקיש:**
כל איסורין שבתורה,
בין במינן בין שלא במינן - בנותן טעם,
חוץ מטבל ויין נסך,
במינן - במשהו,
שלא במינן - בנותן טעם.

בשלמא יין נסך -
משום חומרא דעבודה זרה;[קפ]
אלא טבל - מאי טעמא?
כהיתירו - כך איסורו,
דאמר שמואל:
חטה[12] אחת פוטרת את הכרי;
ותניא נמי הכי:
במה[13] אמרו:
טבל אוסר בכל שהוא? במינו,
עד. שלא במינו - בנותן טעם. *

משנה (ט):
אלו[14] אסורין ואוסרין בכל שהן:[קפא]

רש"י

[10] **זה הכלל.** דמתני' דמשום יין נסך לא איצטריך דהא תנא ליה יין במינו במשהו ויין במים בנותן טעם אלא לאיתויי שאר איסורין אתא כל נותן טעם במינו בששים משערינן כדאמרינן בשחיטת חולין (צח.):
[11] **חוץ מטבל ויין נסך.** לקמן מפרש טעמא:
[12] **חטה אחת פוטרת הכרי.** מתרומה דהא לא אתפרש שיעורא דידה אלא ראשית דגנך כתיב ואפי' כל דהו ורבנן הוא דאמרי עין יפה אחד מארבעים עין רעה אחד מששים בינונית אחד מחמשים:
[13] **במה אמרו טבל איסורו במשהו במינו.** אמרו אבל שלא במינו בנותן טעם משום דבמינו איכא למימר כהיתירו כך איסורו אבל בשלא במינו ליכא למימר הכי אלמא טעמא משום הכי הוא:
[14] **מתני':** אלו אסורין ואוסרין בכל שהן.~ כל מקום שנתערבו שם אפי' אחד באלף לא בטיל ואוסרין את כולן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

יין[1] נסך, ועבודה[2] זרה,[קפב] ועורות[3] לבובין,
ושור הנסקל, ועגלה ערופה, וציפורי[4] מצורע,
ושער[5] נזיר, ופטר[6] חמור, ובשר[87] בחלב,
ושעיר המשתלח, וחולין שנשחטו בעזרה -
הרי אלו אסורין ואוסרין בכל שהן.[קפג]

גמרא:

תנא מאי קחשיב?
אי[9] דבר שבמנין קחשיב -
ליתני נמי חתיכות נבילה!

אי איסורי הנאה קא חשיב -
ליתני נמי חמץ בפסח!?

אמר רבי חייא בר אבא, ואיתימא רבי יצחק נפחא:
האי תנא תרתי[10] אית ליה,
דבר שבמנין ואיסורי הנאה.

וליתני אגוזי[11] פרך ורימוני בדן,
דדבר שבמנין ואיסורי הנאה הוא!?
הא[12] תנא ליה התם (ערלה ג:ז):
הראוי לערלה - ערלה,
הראוי לכלאי הכרם - כלאי הכרם.

וליתני[13] ככרות של בעל הבית[14] לענין חמץ בפסח!?
מאן שמעת דאמר ליה?

רש"י

[1] **יין נסך.** חבית באלף חביות:
[2] **ועבודה זרה.** צורה שעבדוה ונתערבה באלף צורות שאינן עבוד' זרה:^
[3] **ועורות לבובין.** דהוו נמי איסורי הנאה כדאמרן באין מעמידין (לעיל כט:):
[4] **וציפורי מצורע וחולין שנשחטו בעזרה.** איסורי הנאה הן ובמס' קדושין (נז.) מפרש להו:
[5] **ושער נזיר.** דאיסורי הנאה הוא דכתיב (במדבר ז) ונתן על האש אשר תחת זבח השלמים:
[6] **ופטר חמור.** דאסור בהנאה כל זמן שלא נפדה:
[7] **ובשר בחלב.** חתיכת בשר שנתבשלה בחלב ונאסרה בנותן טעם וחזרה ונתערבה באלף חתיכות אוסרת כולן בהנאה והאי תנא סבר בשר בחלב איסור הנאה דפלוגתא היא בכל הבשר בשחיטת חולין (קטז.) ויש שלמידים ממשנתנו דבשר בחלב במשהו וסבורין דהאי בכל שהו דקתני כגון טיפת חלב שנפלה לקדירה או חתיכת בשר קטנה שנפלה לקדירה ואפילו אין בה נ"ט וטעות הוא בידם דהא מפרשינן בגמרא דתנא דבר שבמנין קתני כגון חתיכה בחתיכות משום דדרכן לימנות חשיב ולא בטיל ואי בבשר שנתערב טעמו בחלב קמיירי או בטיפת חלב שנפל לקדירה חלב^ מי הוי דבר שבמנין ועוד הא אוקימנא כל איסורין שבתורה שלא במינו בנ"ט ואפי' לרב ושמואל דאמרי במשהו בשלא במינו מודו ובכולה שחיטת חולין אמרינן בשר בחלב בנ"ט:
[8] **שער נזיר.** דבר הנמכר במנין הוא כמה גיזות בסלע ועושין מהן שקין:
[9] **גמ':** אי **דבר שבמנין קחשיב.** משום דדרכו לימנות לא בטיל ואפי' לאו איסור הנאה נחשוב נמי חתיכות נבילה:
[10] **תרתי אית ליה דבר שבמנין ואיסורי הנאה.** דאיכא תרתי לחשיבותא דחשיב איסור דידהו הוא דלא בטיל אבל חמץ פרוסה בפסח הואיל ואין דרכו למנות בטיל ומשליך אחד מהן לנהר והשאר נותן לכלבו וחתיכת נבילה אע"ג דדבר שבמנין הוא כיון דלאו איסור הנאה הוא בטלה ברובא וחדא שדי לכלבים ואינך שרו באכילה:
[11] **אגוזי פרך.** מקום וכן רימוני בדן אם של ערלה או של כלאי הכרם הן ונתערבו באלף כולן ידלקו:
[12] **הא תנא ליה התם.** בסדר זרעים ומייתי לה בביצה שנולדה (ג:) וביבמות בהערל (פא:):
[13] **וליתני ככרות של בעה"ב.** לענין חמץ בפסח דדבר שבמנין הוא ואיסורי הנאה:
[14] **חבית בחבית.** דשקיל חדא ושדי בנהרא ואינך נשתרו בהנאה אבל יין שנתערב ביין כולו אסור בהנאה:

רבי עקיבא,
הא תנא ליה התם (שם):
רבי עקיבא מוסיף:
אף ככרות של בעל הבית.

הרי אלו.

למעוטי מאי?
למעוטי דבר שבמנין ולאו איסורי הנאה;
אי נמי -
למעוטי איסורי הנאה ולא דבר שבמנין.

משנה (י):

יין נסך שנפל לבור -
כולו אסור בהנאה;
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
ימכר כולו לגוים,[קפד]
חוץ מדמי יין נסך שבו.

גמרא:

אמר רב:
הלכה כרבן שמעון בן גמליאל חבית בחביות,
אבל לא יין ביין;
ושמואל אמר:
אפילו יין ביין.

וכן אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
אפילו יין ביין.

וכן אמר רב שמואל בר נתן אמר רבי חנינא:
אפילו יין ביין.

וכן אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה:
אפילו יין ביין.

אמר רב נחמן:
הלכה[15] למעשה:
יין[16] נסך,
יין ביין - אסור,
חבית בחבית - מותר,
סתם[17] יין -
עד: אפילו יין ביין מותר. *

משנה (יא):

גת[18] של אבן שזפתה גוי -[קפה]
מנגבה,[19] והיא טהורה;
ושל[1] עץ -

רש"י

[15] **הלכה למעשה.** להורות על המעשה:
[16] **יין נסך.** ממש חבית בחבית מותר בהנאה חוץ מדמי אותה חבית אבל יין ביין כולו אסור בהנאה:
[17] **סתם יינן אפי' יין ביין מותר.** בהנאה חוץ מדמי אותו יין וכן הלכה:
[18] **מתני':** גת של אבן שזפתה גוי.^ ואורחא למירמי ביה חמרא פורתא לעבורי קוטרא דזיפתא:
[19] **מנגבה.** מפרש בגמרא במים ואפר:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

רבי אומר: ינגב;
וחכמים אומרים: יקלוף את הזפת;
ושל[2] חרס,
אף על פי שקלף את הזפת -
הרי זו אסורה.

גמרא:

אמר **רבא**:
דוקא זפתה,
אבל[3] דרך בה - לא.

פשיטא! זפתה תנן!
מהו דתימא?
הוא הדין אפילו דרך בה,
והאי דקתני זפתה -
אורחא[4] דמלתא קתני;
קא משמע לן.

איכא[5] דאמרי:
אמר **רבא**:
דוקא זפתה,
אבל[6] דרך בה - לא[7] סגי לה בניגוב.

פשיטא! זפתה תנן!
מהו דתימא?
הוא הדין דאפילו דרך בה,
והאי דקתני זפתה - אורחא דמלתא קתני,
קא משמע לן - דוקא זפתה;
אבל דרך בה - לא סגי לה בניגוב.

כי ההוא דאתא לקמיה דרבי חייא,
אמר ליה: הב לי גברא דדכי לי מעצרתאי,
אמר ליה **לרב**: זיל בהדיה,
וחזי דלא[8] מצוחת עלי בי מדרשא.
אזל חזייה דהוה שיעא[9] טפי,
אמר: הא ודאי בניגוב סגי לה.
בהדי דקא אזיל ואתי,
חזא פילא מתותיה וחזא דהוה מלא חמרא,
אמר: הא לא סגי לה בניגוב אלא בקילוף,
והיינו דאמר ליה חביבי:
חזי דלא מצוחת עלי בי מדרשא.

תנו רבנן:
הגת, והמחץ,[10] והמשפך של גוים,[קפו]

רש"י

[1] **של עץ**. דבעיא זפת טובא ובלעא חמרא טפי רבי אומר ינגב כשל אבן ורבנן פליגי:
[2] **ושל חרס אע"פ שקילף את הזפת הרי זו אסורה**. קס"ד דברי הכל היא ומשום דחרס גופא בלא זיפתא בלע ליה לחמרא:
[3] **גמ': אבל דרך בה**. בשאינה זפותה לא בעיא ניגוב אלא הדחה:
[4] **אורחא דמילתא קתני**. שדרך הזופתין לזרוק בו יין:
[5] **א"ד אמר רבא דוקא זפתה**. ולא דרך בה הוא דסגיא בניגוב:
[6] **אבל דרך בה**. גוי^ בגת מזופפת:
[7] **לא סגי לה בניגוב**. אלא בקילוף משום דעייל חמרא בפילי דזיפתא:
[8] **דלא מצוחת עלי**. לעשותן בהכשר שלא תפסיד את יינו ונמצא צווח עלי:
[9] **שיעא**. חלקה:

רבי[11] מתיר בניגוב;
וחכמים אוסרין;
ומודה[12] **רבי** בקנקנים שהן[קפז] אסורין,
ומה הפרש בין זה לזה?
זה - מכניסו[13] בקיום,
וזה - אין מכניסו בקיום;
ושל[14] עץ ושל אבן ינגב,
ואם[15] היו מזופפין - אסורין.
והאנן תנן:[קפח][16]
גת של אבן שזפתה גוי -[קפט]
מנגבה, והיא טהורה!?
מתניתין -[17] דלא דרך בה,
ברייתא -[18] דדרך בה.

אמר[19] מר:
הגת, והמחץ, והמשפך של גוים -[קצ]
רבי מתיר בניגוב;
וחכמים אוסרין.

והאנן[20] תנן (כאן):
ושל[קצא] חרס,
אף על פי שקלף את הזפת -
הרי זו אסורה!?
אמר **רבא**:
סיפא[21] דמתניתין אתאן לרבנן.

דרש **רבא**:
נעוה[22] ארתחו.

רבא כי[23] הוה משדר גולפי להרפניא,
סחיף[24] להו אפומייהו וחתים[25] להו אבירצייהו,

רש"י

[10] **מחץ**. כלי שדולין בו מן הבור לחבית הגת והמחץ והמשפך כו' בשל חרס עסקינן מדקתני סיפא של עץ ושל אבן כו' ובשאין מזופפות עסקינן מדקתני סיפא ואם הן מזופפות מכלל דכולה רישא בשאין מזופפין:
[11] **ר' מתיר בניגוב**. ולקמן פריך והא אנן תנן בשל חרס אע"פ שקילף הזפת אסורה:
[12] **ומודה בקנקנים**. של חרס אע"פ שאין מזופפין שאסורין עד שימלאם ג' ימים מים ומערן מעת לעת כדאמרינן באין מעמידין (לעיל לג.):
[13] **מכניסו**. כינוסו של קנקן לקיום שהוא שוהה בו יין זמן מרובה:
[14] **ושל עץ ושל אבן**. מנגבן והן טהורים דברי הכל כל זמן שאין מזופפין:
[15] **ואם היו מזופפין אסורים**. עד שיקלוף:
[16] **והא אנן תנן**. בשל אבן אפילו זיפתה מנגבה דברי הכל ולר' ינגב בשל עץ והכא קתני אפילו בשל אבן דברי הכל אסורין קשיא בשל אבן דברי הכל אדברי הכל ובשל עץ קשיא דרבי אדר':
[17] **מתני' דלא דרך בה**. הלכך בשל אבן דברי הכל בניגוב סגי ובשל עץ לר' ינגב:
[18] **ברייתא דדרך בה**. הלכך אפי' בשל אבן בעי קילוף וכ"ש בשל עץ:
[19] **אמר מר הגת והמחץ והמשפך של חרס ר' מתיר בניגוב**. הואיל ואינם מזופפין:
[20] **והא אנן תנן ושל חרס אע"פ שקילף את הזפת הרי זו אסורה**. אלמא אפילו לר' חרס גופיה בלע ולא סגי בניגוב ואפי' לא דרך וכ"ש הכא דאוקמינן ברייתא דדרך בה:
[21] **סיפא דמתני' אתאן לרבנן**. והכי קאמרי רבנן של אבן כי לא דרך בה ינגב ושל עץ יקלוף ושל חרס אסורה ולרבי של אבן ושל עץ ינגב ושל חרס יקלוף כדקתני בברייתא דכשאינה מזופפת סגי בניגוב אלמא מזופפת ינגב ושריא:
[22] **נעוה ארתחו**. הגת הרתיחו ברותחין נעוה כמו יטופון נעווהי בחמר:
[23] **כי הוה משדר גולפי**. כדים רקים:
[24] **סחיף להו אפומייהו**. כופה אותן שוליהן למעלה ופיהן למטה משום חותם בתוך חותם:
[25] **וחתים להו אבירצייהו**. חותם את פי השק כלפי שוליהן:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

קסבר -[1] כל דבר שמכניסו לקיום,
אפילו לפי שעה - גזרו ביה רבנן.

במה מנגבן?
רב אמר: במים;
רבה בר בר חנה אמר: באפר.

רב אמר: במים.
במים[2] ולא באפר?

רבה בר בר חנה אמר: באפר.
באפר ולא במים?

עה. אלא, *
רב[3] אמר: במים,
והוא הדין לאפר;
רבה בר בר חנה אמר: לאפר,
והוא הדין למים,
ולא פליגי,
הא - ברטיבתא,[4]
הא - ביבשתא.[5]

איתמר:
בי רב משמיה **דרב** אמרי:
תרתי[6] תלת;
ושמואל אמר:
תלת[7] ארבעי.

בסורא מתנו הכי.
בפומבדיתא[8] מתנו:
בי רב אמרי משמיה **דרב**:
תלת ארבעי;
ושמואל אמר:
ארבעי חמש.

ולא[9] פליגי,

רש"י

[1] **קסבר כל כלי שמכניסו לקיום.** אפילו אין מוסרו לגוי^ אלא לפי שעה גזרו ביה רבנן כיין עצמו כי היכי דלא ליתי לשהוייה ביד גוי:^

[2] **במים ולא באפר.** בתמיה מי מיקרי ניגוב:

[3] **רב אמר מים.** תחלה והוא הדין שצריך אפר אחריה ורבה בר בר חנה אמר באפר תחלה וה"ה שצריך מים אחריהם:

[4] **ברטיבתא.** שיש בה לחלוחית יין נותן אפר תחלה לשפשף עד שתהא נגובה ואחר כך מים:

[5] **ביבשתא.** מים תחלה ואחר כך אפר ומשפשף:

[6] **תרתי תלת.** ברטיבתא תרתי אפר ומים ביבשתא תלת מים ואפר ומים:

[7] **תלת וד'.** תלת ברטיבתא אפר ומים ואפר ואע"פ שחוזר ונותן מים להעביר האפר הנהו מים לא קא חשיב דלאו לשום נגיבה אלא לנקותו מן האפר וד' ביבשתא מים אפר ומים ואפר ומים בתראי לא חשיבא רב לא בעי אפר אלא חדא זימנא ושמואל בעי אפר תרי זימני בין ברטיבתא בין ביבשתא:

[8] **בפומבדיתא מתנו.** לרב תלת וד' כדפרישית ולשמואל ד' ברטיבתא וה' ביבשתא דקחשיב מיא בתראי:

[9] **ולא פליגי.** רב ושמואל להאי לישנא דפומבדיתא אלא לרב לא חשיב מיא בתראי ושמואל חשיב מיא בתראי ואית דמפרשי ולא פליגי (ה"נ) דסורא ודפומבדיתא אלא דסורא לא חשבי מיא בתראי ודפומבדיתא חשבי להו אבל רב ושמואל פליגי והכי פירושו דמלתא תרתי תלת תרתי ביבשתא מים ואפר תלת ברטיבתא אפר ומים ואפר ושמואל אמר תלת ברטיבתא כדקאמרת אבל ביבשתא ד' מים ואפר מים ואפר דבכולהו בעינן אפר תרי זימני ובפומבדיתא מתנו לרב תלת וד' ביבשתא תלת מים ואפר מים והיינו נמי כדסורא אלא דהני קא חשבי מיא בתראי וברטיבתא ד' אפר ומים אפר ומים ולשמואל ברטיבתא ד' כדקאמרת אבל ביבשתא ה' מים ואפר ומים ואפר ומים דביבשתא נמי בעי תרי זימני אפר ול"פ הנך דסורא ודפומבדיתא כו' אבל רב ושמואל פליגי ביבשתא

מר קא חשיב מיא בתראי,
ומר לא קחשיב מיא בתראי.

בעו מיניה **מרבי אבהו**:
הני גורגי[10] דארמאי,
מאי?
אמר ליה **רבי אבהו**: תניתוה:
הרי שהיו גתיו ובית בדיו טמאין,
ובקש לעשותן בטהרה -
הדפין[11] והעדשין והלולבין -[1312] מדיחן,[14]
והעקלין[15] של נצרין ושל[16] בצבוץ - מנגבן,
ושל[17] שיפה ושל[18] גמי - מישנן שנים עשר חדש;
רבן שמעון בן גמליאל אומר:
מניחן מגת לגת ומבד לבד.

היינו **תנא קמא**!?
איכא בינייהו -
חורפי[19] ואפלי.

רבי יוסי אומר:
הרוצה לטהרן מיד -
מגעילן ברותחין או חולטן[20] במי זיתים;
רבן שמעון בן גמליאל משום **רבי יוסי** אומר:
מניחן תחת צינור שמימיו מקלחין,
או במעין שמימיו רודפין;[21]
וכמה?[22] עונה;
כדרך שאמרו ביין נסך -
כך אמרו בטהרות.
כלפי לייא?
בטהרות קיימינן!?
אלא כדרך שאמרו בטהרות -

רש"י

בין בדסורא בין בדפומבדיתא דרב לא בעי בה אפר אלא חד זימנא ושמואל בעי תרי זימני לשון אבא מורי מנוחתו כבוד והוא נראה בעיני והראשון לשון מורי וקשיא לי בגווה מכדי ללישנא דסורא רב ושמואל מיפלג פליגי מאי שנא דבדרב חשיב מיא בתראי ובדשמואל לא חשיב מיא בתראי לשמואל ד' וה' איבעי ליה למיתני בשלמא לפומבדיתא אע"ג דבדרב לא חשבי ובדשמואל חשבי ניחא משום דפלוגתייהו דרב ושמואל ליתא אלא במחשב מים בתראי אלא ללישנא דסורא דסוף סוף פליגי קשיא לי:

[10] **גורגי.** עקלים ובלע"ז ריבוס"י וכורכין אותן סביבות התפוח שלא יתפזרו הענבים מכובד הקורה ורב האי פירש עקלים השנויות כאן כגון ועקל בית הבד עשוין כמין קופה מסורגת במצודה ואחרי סחיטת הזיתים נותן הגפת באותו עקל ומניח עליו ומכבידו להוציא המשקה הנשאר הני גורגי דארמאי כיצד מנגבן:

[11] **הדפין.** הן העשוין כמין דלת ונותנן על התפוח:

[12] **הלולבין.** טאטיתא אשקיפ"א שמכבד בה הענבים המתפזרין לאוספן:

[13] **והעדשים.** היינו גת עצמה שקורין מיי"ט:

[14] **מדיחן.** במים ועל משנה זו יש לסמוך שאין צריך אפר לגת מדפשיט מינה ר' אבהו ולא אמרינן זו אינה משנה דקתני בה דסגי לגת בהדחה ומתניתין דקתני דבעי ניגוב שמע מינה קמו בה רבנן בתראי ופשטי הלכתא כוותיה:

[15] **העקלים של נצרים.** שבטים:

[16] **ושל בצבוץ.** קנבוס בלעי טפי ובעו ניגוב באפר ומים:

[17] **ושל שיפא.** פייו"ר:

[18] **ושל גמי.** יונ"ק בלעי טובא:

[19] **חרפי ואפלי.** מגת לגת פעמים שהן יותר מי"ב חדש דאפלי ופעמים שהן פחות כגון בחרפי:

[20] **הכי גרסינן בתוספתא חולטן ברותחין או מולגן במי זיתים.** דרך לבשל זיתים להיות רכין להוציא שומנן חולטן אשקלי"ר בלע"ז כמו לחלוט ולאשישה (פסחים לו:):

[21] **רודפין.** ריבד"ש שוטפין:

[22] **וכמה.** מניחן שם עונה ולקמן מפרש כמה עונה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

כך אמרו ביין נסך.

כמה עונה?
אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן:
או יום או לילה.

רבי חנא שאינה,
ואמרי לה רבי חנא בר שאינה,
אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן:
חצי יום וחצי לילה.

אמר רבי שמואל בר יצחק,
ולא פליגי,
הא - בתקופת[1] ניסן ותשרי,
הא - בתקופת[2] תמוז וטבת.

אמר רב[קצב] יהודה:
הני רווקי[3] דארמאי,
דמזיא -[4] מדיחן,
דעמרא - מנגבן,
דכיתנא -[5] מישנן,
ואי איכא קטרי - שרי להו.

הני דקולי וחלאתא[6] דארמאי,
עה: דחיטי בחבלי[7] דצורי - מדיחן, *
דצבתא -[8] לנגבן,
דכיתנא - מישנן,
ואי אית בהו קיטרי - שרי[9] להו.

איתמר:
עם הארץ שהושיט ידו לגת ונגע[10] באשכולות -
רבי ורבי חייא,
חד אמר:
אשכול וכל סביבותיו טמאין,
וכל הגת כולה טהורה;
וחד אמר:
כל הגת כולה נמי טמאה.

ולמאן דאמר:
אשכול וכל סביבותיו טמאים וכל הגת כולה טהורה,
מאי שנא מהא דתנן (טהרות ט:ח):
השרץ[קצג] שנמצא ברחים -[11]
אינו מטמא אלא מקום מגעו;
ואם היה משקה[קצד] מהלך - הכל טמא?

רש"י

[1] בתקופת ניסן ותשרי. שהיום והלילה שוין או יום או לילה:
[2] תקופת^ תמוז וטבת. שאין יום ולילה שוין חצי יום וחצי לילה די"ב שעות שלמות בעינן:
[3] רווקי. משמרת כמין שקין שנותנין בהן שמרים להוציא את יינן:
[4] דמזיא. של שער אדם ולא בלעי טובא:
[5] כיתנא. בלעי טפי מעמרא:
[6] חלתא. כוורת של שבטים שמסננין בהן יין:
[7] בחבלי דצורי. חבלים של צורי דקל:
[8] דצבתא. מין גמי לישק"א:
[9] שרי להו. מתירן ואח"כ מנגבן שהיין נבלע בקשרים:
[10] ונגע באשכולות. והן מוטלות ביין:
[11] ברחים. שטוחנין בהם זיתים קודם נתינתן לבד ואח"כ נותנן בבד וטוען בקורה:

התם לא[12] מפסק ולא מידי,
הכא מפסקי אשכולות.

אורו ליה רבנן לרבי ירמיה,
ואמרי לה לבריה דרבי ירמיה -
כדברי האומר:
אשכול וכל סביבותיו טמאין,
וכל הגת כולה טהורה.

משנה (יב):

הלוקח כלי תשמיש מן הגוים:[קצה]
את[13] שדרכו להטביל - יטביל,
להגעיל -[14] יגעיל,
ללבן[15] באור - ילבן באור.

השפוד[16] והאסכלא - מלבנן באור;
הסכין - שפה[17][18] והיא טהורה.

גמרא:

תנא:[19]
וכולן צריכין טבילה בארבעים סאה.

מנהני מילי?
אמר רבא: דאמר קרא (במדבר לא,כג):
"כָּל[20] דָּבָר אֲשֶׁר יָבֹא בָאֵשׁ תַּעֲבִירוּ בָאֵשׁ וְטָהֵר",[21]
הוסיף לך הכתוב טהרה אחרת.

תני בר קפרא:
מתוך שנאמר (שם): "בְּמֵי[22] נִדָּה",
שומע אני - שצריך הזאה שלישי ושביעי,
תלמוד לומר: "אַךְ", חלק;
אם כן,
מה תלמוד לומר: "בְּמֵי נִדָּה"?
מים שנדה טובלת בהן,
הוי אומר:
ארבעים סאה.

איצטריך למיכתב: "וְטָהֵר",
ואיצטריך למיכתב: "בְּמֵי נִדָּה";

רש"י

[12] לא מפסיק מידי. שהמשקה מחברן ובזיתים אין אשכלות:
[13] מתני': את שדרכו להטביל. כלומר כלי הראוי ליטהר בטבילה אין צריך תיקון אחר כגון כלי שתשמישו ע"י צונן יטביל ותו לא צריך:
[14] להגעיל. במים רותחין כגון כלי שתשמישו בכך דהיינו יורות וקדירות של מתכת יגעיל ובגמרא מפרש דבעי נמי טבילה:
[15] ללבן באור. כדמפרש ואזיל:
[16] השפוד והאסכלא. שתשמישן ע"י צלי אסכלא גירדל"א:
[17] שפה. לוטשה באבן של נפחים מול"א בלע"ז:
[18] שפה. לשון שופינא לימ"ר בלע"ז:
[19] גמ': תנא וכולן. אף הנגעלים והמלובנים:
[20] כל דבר אשר יבא באש. שנשתמשו בו בני מדין על ידי האור תעבירו באש כעין בולעו לאיסור יפליטנו כדאמרן כבולעו כך פולטו:
[21] וטהר. קרא יתירא הוא האי וטהר:
[22] במי נדה יתחטא. בכלי מדין כתיב:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

אי כתב "וְטָהֵר" הוה אמינא -
"וְטָהֵר" כל[1] דהו,
כתב רחמנא: "בְּמֵי נִדָּה";

ואי כתב רחמנא "בְּמֵי נִדָּה",
הוה אמינא הערב שמש כנדה,
כתב רחמנא "וְטָהֵר", לאלתר.

אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוה**:
אפילו כלים חדשים במשמע,
דהא ישנים וליבנן כחדשים דמו,
ואפילו הכי - בעי טבילה.

מתקיף לה **רב ששת**:
אי הכי - אפילו זוזא[2] דסרבלא נמי!?
אמר ליה: כלי[3] סעודה אמורין בפרשה.

רב[קצו] **יצחק בר יוסף** זבן מנא[4] דמרדא מגוי,[קצז]
סבר להטבילה,
אמר ליה ההוא מרבנן **ורבי יעקב** שמיה:
לדידי מפרשא לי מיניה **דרבי יוחנן** -
כלי[5] מתכות אמורין בפרשה.

אמר **רב אשי**:
הני כלי זכוכית,[6]
הואיל[7] ונשתברו -[קצח] יש להן תקנה,
ככלי מתכות דמו.

קוניא,[8]
פליגי בה **רב אחא ורבינא**,
חד אמר: כתחלתו;[9]
וחד אמר: כסופו.[10]
והלכתא:
כסופו.

אמר **רב נחמן** אמר **רבה בר אבוה**:[קצט]
לא שנו אלא בלקוחין[11] וכמעשה[12] שהיה;[ר]
אבל בשאולין לא.[רא]

רש"י

[1] **בכל דהו.** אפילו במקוה חסר:
[2] **זוזא דסרבלא.** מספרים שגוזזים בהן בגדי צמר הואיל וגזירת הכתוב היא ולא משום פילוט איסור דהא חדשים ולא בלעי מידי מצרכת לה טבילה:
[3] **כלי סעודה אמורין בפרשה.** דהכתיב כל דבר אשר יבא באש ואין דרך להשתמש ע"י האור אלא כלים של צורכי סעודה ובהנהו כתיב וטהר טבילה אבל זוזא דסרבלא לא:
[4] **מנא דמרדא.** אדמה וצפיעי בקר מעורבין ועושין מהן כלי:
[5] **כלי מתכות אמורין.** לענין טבילה בכלי גוים^ דכתיב (במדבר לא) אך את הזהב וגו':
[6] **זכוכית.** שנשתבר ראוי להתיכו ולעשותו כלי:
[7] ה"ג **הואיל ונשתברו יש להן תקנה ככלי מתכות דמו.** הואיל וכי מתבר חזו לתקנינהו ע"י התכה ככלי מתכות דמו ובעו טבילה:
[8] **קוניא.** פלומיר"י תחלתו של חרס וחופין אותן בחופיא של אבר ותשמישו ע"י צונן וניקח מן הגוים:^
[9] **כתחלתו.** ולא בעי טבילה דלאו מתכות הוא:
[10] **כסופו.** בתר סופו אזלינן שחיפהו מתכות וכלי מתכות הוא ובעי טבילה:
[11] **בלקוחין.** שנחלטו ביד ישראל:
[12] **וכמעשה שהיה.** במדין שהיו חלוטין להם לישראל הכלים:

איבעיא להו:
משכנתא,
מאי?
אמר מר **בר רב אשי**:
אבא משכן ליה גוי[רב] כסא דכספא,
ואטבליה ואישתי ביה,
ולא ידענא אי משום דקסבר -
משכנתא כזביני דמיא,
אי משום דחזי לגוי[רג] דדעתיה לשקועיה.[13]

תנו רבנן:
הלוקח כלי תשמיש מן הגוים,[רד]
דברים שלא נשתמש בהן -
מטבילן והן טהורין;

דברים שנשתמש בהן על ידי צונן,
כגון כוסות וקתוניות וצלוחיות -
מדיחן ומטבילן והם טהורין;

דברים שנשתמש בהן על ידי חמין,
כגון היורות הקומקמוסון ומחמי חמין -
מגעילן ומטבילן והן טהורין;

דברים שנשתמש בהן על ידי האור,
כגון השפודין והאסכלאות -
מלבנן ומטבילן והן טהורין.

וכולן שנשתמש בהן עד שלא יטביל,
ושלא יגעיל ושלא ילבן -
תני חדא: אסור;
ותניא אידך: מותר.

ולא[רה] קשיא,
הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם - אסור;
הא כמאן דאמר: נותן טעם לפגם - מותר.

ולמאן דאמר נותן טעם לפגם - מותר.
גיעולי[14] גוים[רו] דאסר רחמנא היכי משכחת לה?
אמר **רב חייא בריה דרב הונא**:
עו. לא אסרה תורה אלא קדירה * בת[15] יומא,
דלאו נותן טעם לפגם הוא.

מכאן[16] ואילך לישתרי!?
גזירה קדירה שאינה בת יומא משום קדירה בת יומא.

ואידך!?
קדירה בת יומא נמי מפגם פגמה.

רמי ליה **רב עמרם לרב ששת**:
תנן (כאן):
השפוד[רז] והאסכלא - מלבנן[1] באור;

רש"י

[13] **לשקועיה.** שלא לפדות עוד:
[14] **גיעולי גוים^ דאסר רחמנא.** במדין דכתיב תעבירו באש וטהר דבעי הגעלה היכי משכחת לה:
[15] **בת יומא.** שבישל בה גוי^ היום אבל בישל בה אתמול כבר הפיג בה טעמו בלינת לילה ושוב כשפולטו בתבשיל אחר אינו אלא לפגם:
[16] **מכאן ואילך לישתרי.** אף לכתחלה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

ותנן[רח] גבי[2] קדשים:
השפוד והאסכלא - מגעילן בחמין!?
אמר ליה: עמרם[3] ברי,
מה[4] ענין קדשים אצל גיעולי גוים?[רט]
הכא - היתירא בלע,
התם - איסורא בלע.

אמר[5] רבא:
סוף סוף כי קא פליט -
איסורא קא פליט!?

אלא אמר רבא:
מאי הגעלה?
נמי שטיפה ומריקה.

אמר[6] ליה אביי:
מי דמי?
מריקה ושטיפה - בצונן,
הגעלה - בחמין!?

אלא[7] אמר אביי:
"יַגִּיד[8] עָלָיו רֵעוֹ" (איוב לו,לג),
תנא הכא - ליבון והוא[9] הדין להגעלה,
תנא התם - הגעלה והוא הדין לליבון.

אמר ליה רבא:
אי הכי -
לתנינהו לכולהו בחדא,
וליתני חדא באידך אחריתי,
ולימא: "יַגִּיד[10] עָלָיו רֵעוֹ"!?

אלא אמר רבא:
קדשים היינו טעמייהו,
כדאמר רב נחמן אמר רבה בר אבוה:[רי]
כל[11] יום ויום נעשה גיעול לחבירו.

רש"י

[1] מגעילן. לא חשיב כליבון דליבון שורף את הכלי:
[2] גבי קדשים השפוד והאסכלא. שצלה בהן בשר קדש משום דכי אתי למחר הוי נותר וכי הדר מבשל בשר קודש למחר פליט שפוד בגויה טעמא ונותר איסור כרת הוא:
[3] עמרם ברי. עמרם בני:
[4] גבי קדשים כי בלע האי שפוד היתרא בלע. הלכך סגי ליה בהגעלה:
[5] אלא אמר רבא. האי הגעלה דקתני התם מריקה ושטיפה כלומר לעולם לפלוט האיסור וודאי ליבון בעי כשאר בליעת איסור אלא מצות מלך היא בקדשים ומרק ושטף במים כי היכי דהויא גזירת הכתוב כאשר יזה מדמה על הבגד דבעי כיבוס במקום קדוש ושבירת כלי חרס במקום קדוש הוא וה"ה למריקה ושטיפה:
[6] א"ל אביי מי דמי. כלומר מי קרי למריקה ושטיפה הגעלה הא כל הגעלה רותחין משמע שכופין להקיא הכלי מה שבלע ומריקה ושטיפה בצונן הוא כדאמרינן בשחיטת קדשים בפ' דם חטאת (זבחים צו:):
[7] אלא אמר אביי. הגעלה ממש לפלוט מאיסורן ודקא קשיא לך מתניתין דמצרכא להו ליבון לא תקשי דודאי בין בקדשים בין בגיעולי גוים^ תרוייהו בעינן לפלוט איסור לבד מריקה ושטיפה דקדשים דאינה אלא מצות המלך:
[8] ויגיד עליו רעו. ונלמד משנה מחבירתה של קדשים ממשנתנו ומשנתנו משל קדשים:
[9] וה"ה לליבון. שניהם צריך:
[10] יגיד עליו רעו. איבעי למתנינהו לתרוייהו ליבון והגעלה בחדא או במשנתנו או בקדשים והדר ליתני חדא באידך ותגמר חבירתה מינה מה התם הא בלא הא ליתא ה"נ הא בלא הא ליתא:

תינח - שלמים,
דכיון דלשני ימים מיתאכלי -
מקמי[12] דניהוי נותר קא הוי גיעול;
אלא חטאת - כיון דליום ולילה מיתאכלא -
כי מבשל בה האידנא חטאת הוי נותר,
כי הדר מבשל בה למחר או שלמים או חטאת -
קא פליט נותר דחטאת דהאידנא בחטאת ושלמים דלמחר!?

אמרי:
לא[13] צריכא,
דכי מבשל בה חטאת האידנא -
הדר מבשל בה האידנא שלמים,
דחטאת דלמחר ושלמים דאתמול
בהדי[14] הדדי קא שלים זמנייהו,
והדר מבשל שלמים דלמחר.

אי[15] הכי -
הגעלה נמי לא ליבעי!?
קשיא.

רב[16] פפא אמר:
האי - קריד,
האי - לא קריד.

רב אשי אמר:
לעולם[17] כדאמרן מעיקרא:
התם -[ריא] התירא בלע,
הכא - איסורא בלע;
ודקא קשיא לך -
דבעידנא דקא פליט - איסורא קא פליט -
בעידנא דקא פליט - לא איתיה לאיסורא בעיניה.

ועד כמה מלבנן?
אמר רב מני:
עד שתשיר קליפתן.

וכיצד מגעילן?
אמר רב הונא:
יורה קטנה בתוך[18] יורה גדולה.

רש"י

[11] כל יום ויום נעשה גיעול לחבירו. שמבשלין בהן ואינו מספיק להיות נותר עד שתחזור ופולטו בתבשיל אחר ולקמן פריך אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי:
[12] מקמי דליהוי נותר הוו להו גיעול. שהרי כשבישל בו למחר פלט בליעה מיום אתמול:
[13] לא צריכא דכי מבשל ביה חטאת האידנא הדר מבשל ביה. בו ביום שלמים חזה ושוק של כהנים:
[14] בהדי הדדי שלים זימנייהו. ואין כאן פליטת נותר והדר מבשל ביה שלמים בו ביום כדאמרינן בכל פעם מבשל שלמים לאחר חטאת בו ביום כי היכי דלא ניהוו נותר למחר:
[15] ה"ג אי הכי הגעלה נמי לא ליבעי קשיא:
[16] רב פפא אמר האי קריד האי לא קריד. לעולם בקדשים איסורא פליט ודקא קשיא לך ניבעי ליבון כי מתני' לא דמי דגיעול גוים^ איידי דלא מבשלי להו כל שעתא ומתקשה הבליעה בתוכו ונדבקת בו בכולו טרשטרי"ש בלע"ז ואין נוח לפלוט בהגעלה עד שמלבנו באור אבל בקדשים דכל שעתא מבשלי בהו לא קריד ונוח לפלוט הלכך (סגי) בהגעלה קא פלט:
[17] לעולם כדאמרינן מעיקרא. דהיינו משום דבקדשים היתירא בלע ודקשיא לך כי פליט איסורא פליט לא חמיר איסורו שכשנעשה נותר לא הוי איסור בעיניה שבתוך דופני הכלי היה בלוע ומעולם לא הוכר איסורו:
[18] בתוך יורה גדולה. שיהיו רותחין עוברין על כולה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

יורה גדולה מאי?
תא שמע:
דההוא דודא[1] דהואי בי רב עקביה,
עו: אהדר ליה * גדנפא[2] דלישא אפומא,
ומליוה מיא וארתחה.

אמר רבא:
מאן חכים למעבד כי הא מילתא,
אי לאו רב עקביה דגברא רבא הוא,
קסבר - כבולעו[3] כך פולטו,
מה[4] בולעו בנצוצות -
אף[5] פולטו בנצוצות.

הסכין – שפה והיא טהורה.

אמר רב עוקבא בר חמא:
ונועצה[6] עשרה פעמים בקרקע.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע:
ובקרקע שאינה עבודה.

אמר רב כהנא:
ובסכין יפה שאין[7] בה גומות.
תניא נמי הכי:
סכין יפה שאין בה גומות -
נועצה עשרה פעמים בקרקע.

אמר רב הונא בריה דרב יהושע:
לאכול[8] בה צונן.

כי הא דמר יהודה ובאטי בר טובי,
הוו יתבי קמיה דשבור מלכא,
אייתו לקמייהו אתרוגא,
פסק אכל;
פסק והב ליה לבאטי בר טובי;
דצה[ריב][9] עשרה זימני בארעא, פסק והב[ריג] ליה למר יהודה.
אמר ליה באטי בר טובי:
וההוא גברא לאו בר ישראל הוא!?
אמר ליה:
מר[11] קים לי בגויה, ומר לא קים לי בגויה.

רש"י

[1] דודא. קלחת:
[2] גדנפא דלישא. שפה של עיסה סביבות פיה כדי שתקבל מים הרבה ויעברו הרותחין על שפתה:
[3] כבולעו. כענין שבלעו שפת הדוד את האיסור יפליטהו:
[4] מה בולעו בניצוצות. לאו בולעו אלא ע"י ניצוצות שניתז הרתיחות שם ולא הוכנסה לתוך יורה אחרת בשעת בליעת האיסור:
[5] כך בשעת פליטה. אע"פ שלא הכניסה לתוך יורה אחרת הואיל ונתמלאת יפה יפה ומעלה ניצוצות על שפתה ופולט ומיהו גדנפא בעינן משום דאי לאו הכי דלמא לא הוה מסקא ניצוצות על השפה בהא זימנא אבל איסור הנתבשל בה פעמים הרבה אם לא העלה ניצוצות כל שעה העלה פעם אחת:
[6] ונועצה. אע"פ ששפה וי"א משפשפה בבגד צמר שאינה חלק ומעביר שמנוניתה:
[7] שאין בה גומות. בעובי רחבה שלא תהא שמנונית בגומא:
[8] ולאכול בה צונן. אבל דבר רותח אסור לחתוך בה עד שיגעילנה ברותחין וכלי ראשון כדאמרינן בכל שעה (פסחים ל:) לענין חמץ בפסח:
[9] דצה. נעצה:
[10] שבור מלכא. גוי^ היה:

איכא דאמרי:
אמר ליה:
אידכר[12] מאי עבדת באורתא.

הדרן[13] עלך השוכר את הפועל
וסליקא לה מסכת עבודה זרה

רש"י

[11] מר קים לי בגויה. רב יהודה מכיר אני בו שהוא פרוש ולא יאכל דבר איסור אבל בך איני מוחזק שתהא פרוש כל כך:
[12] מאי עבדת באורתא. דרך פרסיים למסור נשים לאכסנאים וכששיגרן להם בלילה שעבר קיבל באטי ורב יהודה לא קיבל:
[13] הדרן עלך השוכר את הפועל וסליקא לה מסכת עבודה זרה:

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

הַדְרָן עֲלָךְ מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה, וְהַדְרָךְ עָלָן.
דַּעְתָּן עֲלָךְ מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה, וְדַעְתָּךְ עָלָן.
לָא נִתְנְשֵׁי מִנָּךְ מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה, וְלָא תִתְנְשֵׁי מִנָּן,
לָא בְּעָלְמָא הָדֵין וְלָא בְּעָלְמָא דְּאָתֵי. (שלש פעמים)

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ -
שֶׁתְּהֵא תּוֹרָתְךָ אֻמָּנוּתֵנוּ בָּעוֹלָם הַזֶּה,
וּתְהֵא עִמָּנוּ לָעוֹלָם הַבָּא.

חֲנִינָא בַּר פַּפָּא, רָמִי בַּר פַּפָּא, נַחְמָן בַּר פַּפָּא, אֲחָאי בַּר פַּפָּא,
אַבָּא מָרִי בַּר פַּפָּא, רַפְרָם בַּר פַּפָּא, רָכִישׁ בַּר פַּפָּא,
סוּרְחָב בַּר פַּפָּא, אַדָּא בַּר פַּפָּא, דָּרוּ בַּר פַּפָּא.

הַעֲרֵב נָא יְיָ אֱלֹהֵינוּ אֶת דִּבְרֵי תוֹרָתְךָ
בְּפִינוּ וּבְפִיפְיוֹת עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל,
וְנִהְיֶה כֻּלָּנוּ אֲנַחְנוּ וְצֶאֱצָאֵינוּ וְצֶאֱצָאֵי עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל
יוֹדְעֵי שְׁמֶךָ וְלוֹמְדֵי תוֹרָתֶךָ.

"מֵאֹיְבַי תְּחַכְּמֵנִי מִצְוֹתֶיךָ כִּי לְעוֹלָם הִיא לִי" (תהלים קיט,צח).

"יְהִי לִבִּי תָמִים בְּחֻקֶּיךָ לְמַעַן לֹא אֵבוֹשׁ" (שם,פ).

"לְעוֹלָם לֹא אֶשְׁכַּח פִּקּוּדֶיךָ כִּי בָם חִיִּיתָנִי" (שם,צג).

"בָּרוּךְ אַתָּה יְהוָה לַמְּדֵנִי חֻקֶּיךָ" (שם,יב)
אָמֵן אָמֵן אָמֵן סֶלָה וָעֶד.

מוֹדִים אֲנַחְנוּ לְפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהֵינוּ וֵאלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ,
שֶׁשַּׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי בֵית הַמִּדְרָשׁ,
וְלֹא שַׂמְתָּ חֶלְקֵנוּ מִיּוֹשְׁבֵי קְרָנוֹת;

שֶׁאָנוּ מַשְׁכִּימִים וְהֵם מַשְׁכִּימִים,
אָנוּ מַשְׁכִּימִים לְדִבְרֵי תוֹרָה וְהֵם מַשְׁכִּימִים לְדָבָרִים בְּטֵלִים.

אָנוּ עֲמֵלִים וְהֵם עֲמֵלִים,
אָנוּ עֲמֵלִים וּמְקַבְּלִים שָׂכָר וְהֵם עֲמֵלִים וְאֵינָם מְקַבְּלִים שָׂכָר.

אָנוּ רָצִים וְהֵם רָצִים,
אָנוּ רָצִים לְחַיֵּי הָעוֹלָם הַבָּא וְהֵם רָצִים לִבְאֵר שַׁחַת,

שֶׁנֶּאֱמַר (תהלים נה,כד):
"וְאַתָּה אֱלֹהִים תּוֹרִדֵם לִבְאֵר שַׁחַת,
אַנְשֵׁי דָמִים וּמִרְמָה לֹא יֶחֱצוּ יְמֵיהֶם,
וַאֲנִי אֶבְטַח בָּךְ".

יְהִי רָצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְיָ אֱלֹהַי,
כְּשֵׁם שֶׁעֲזַרְתַּנִי לְסַיֵּם מַסֶּכֶת עֲבוֹדָה זָרָה -
כֵּן תַּעַזְרֵנִי לְהַתְחִיל מַסֶּכְתּוֹת וּסְפָרִים אֲחֵרִים וּלְסַיְּמָם,
לִלְמֹד וּלְלַמֵּד, לִשְׁמֹר וְלַעֲשׂוֹת וּלְקַיֵּם -
אֶת כָּל דִּבְרֵי תַּלְמוּד תּוֹרָתֶךָ בְּאַהֲבָה.

וּזְכוּת כָּל הַתַּנָּאִים וַאֲמוֹרָאִים וְתַלְמִידֵי חֲכָמִים,
תַּעֲמֹד לִי וּלְזַרְעִי,
שֶׁלֹּא תָמוּשׁ הַתּוֹרָה מִפִּי וּמִפִּי זַרְעִי וְזֶרַע זַרְעִי עַד עוֹלָם.

וְתִתְקַיֵּם בִּי:
"בְּהִתְהַלֶּכְךָ תַּנְחֶה אֹתָךְ, בְּשָׁכְבְּךָ תִּשְׁמֹר עָלֶיךָ,
וְהֵקִיצוֹתָ הִיא תְשִׂיחֶךָ" (משלי ו,כב),

"כִּי בִּי יִרְבּוּ יָמֶיךָ וְיוֹסִיפוּ לְךָ שְׁנוֹת חַיִּים" (שם ט,יא),

"אֹרֶךְ יָמִים בִּימִינָהּ בִּשְׂמֹאולָהּ עֹשֶׁר וְכָבוֹד" (שם ג,ז),

"יְהוָה עֹז לְעַמּוֹ יִתֵּן יְהוָה יְבָרֵךְ אֶת עַמּוֹ בַשָּׁלוֹם" (תהלים כט,יא).

יִתְגַּדַּל וְיִתְקַדַּשׁ שְׁמֵהּ רַבָּא,
בְּעָלְמָא דְּהוּא עָתִיד לְאִתְחַדָּתָא (ס"א לְחַדָּתָא),
וּלְאַחֲיָא מֵתַיָּא וּלְאַסְקָא יַתְהוֹן לְחַיֵּי עָלְמָא,
וּלְמִבְנֵי קַרְתָּא דִּירוּשְׁלֶם וּלְשַׁכְלֵל הֵיכְלֵהּ בְּגַוָּהּ,
וּלְמֶעְקַר פָּלְחָנָא נֻכְרָאָה מֵאַרְעָא,
וְלַאֲתָבָא פָּלְחָנָא דִּשְׁמַיָּא לְאַתְרֵהּ,
וַיַּמְלִיךְ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא בְּמַלְכוּתֵהּ וְיַקְרֵהּ,
[וַיַּצְמַח פֻּרְקָנֵהּ וִיקָרֵב מְשִׁיחֵהּ,]
בְּחַיֵּיכוֹן וּבְיוֹמֵיכוֹן וּבְחַיֵּי דְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל,
בַּעֲגָלָא וּבִזְמַן קָרִיב וְאִמְרוּ אָמֵן.
יְהֵא שְׁמֵהּ רַבָּה מְבָרַךְ לְעָלַם וּלְעָלְמֵי עָלְמַיָּא.
יִתְבָּרַךְ וְיִשְׁתַּבַּח וְיִתְפָּאַר וְיִתְרוֹמַם וְיִתְנַשֵּׂא,
וְיִתְהַדַּר וְיִתְעַלֶּה וְיִתְהַלַּל שְׁמֵהּ דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא.

לְעֵלָּא מִן כָּל (בעשי"ת לְעֵלָּא וּלְעֵלָּא מִכָּל) בִּרְכָתָא וְשִׁירָתָא,
תֻּשְׁבְּחָתָא וְנֶחֱמָתָא דַּאֲמִירָן בְּעָלְמָא,
וְאִמְרוּ אָמֵן.

עַל יִשְׂרָאֵל, וְעַל רַבָּנָן, וְעַל תַּלְמִידֵיהוֹן,
וְעַל כָּל תַּלְמִידֵי תַלְמִידֵיהוֹן,
וְעַל כָּל מָאן דְּעָסְקִין בְּאוֹרַיְתָא דִּי בְאַתְרָא (קַדִּישָׁא) הָדֵין,
וְדִי בְכָל אֲתַר וַאֲתַר -
יְהֵא לְהוֹן וּלְכוֹן שְׁלָמָא רַבָּה מִן שְׁמַיָּא,
חִנָּא, וְחִסְדָּא, וְרַחֲמִין, וְחַיִּין אֲרִיכִין, וּמְזוֹנָא רְוִיחֵי,
וּפֻרְקָנָא מִן קֳדָם אֲבוּהוֹן דִּי בִשְׁמַיָּא וְאַרְעָא,
וְאִמְרוּ אָמֵן.

יְהֵא שְׁלָמָא רַבָּא מִן שְׁמַיָּא,

יש גורסים:	יש גורסים:
וְחַיִּים טוֹבִים עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל,	חַיִּים וְשָׂבָע וִישׁוּעָה וְנֶחָמָה וְשֵׁיזָבָא וּרְפוּאָה וּגְאֻלָּה וּסְלִיחָה וְכַפָּרָה וְרֶוַח וְהַצָּלָה, לָנוּ וּלְכָל-עַמּוֹ יִשְׂרָאֵל,

וְאִמְרוּ אָמֵן.

עֹשֶׂה שָׁלוֹם (בעשי"ת הַשָּׁלוֹם) בִּמְרוֹמָיו -
הוּא בְּרַחֲמָיו יַעֲשֶׂה שָׁלוֹם עָלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל,
וְאִמְרוּ אָמֵן.

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שימוש בהערות:

א. מטרת ההערות היא להראות את מקורות שינויי הנוסח.

ב. אמנם הערותינו מדויקות, אך כיון שאין מטרתנו להעמיד דפוס מדעי, אין לסמוך על הערותינו כהשוואה מדויקת בין כתבי היד.

ג. זו הסיבה שההערות מתייחסות רק לשינויים שנעשו מדפוס וילנא.

ד. ישנם מקרים בהם כל כתבי היד שבידינו שונים מהגרסא בדפוס וילנא, אך בניהם ישנם שינויי נוסחאות. במקרים כאלו ציינו את כתבי היד השייכים לנוסחה אותה בחרנו. לפיכך אין להסיק מכך שכתב יד שאינו מצוין – שגרסתו היא כגרסת הדפוס.

ה. פעמים שאחד מכתבי היד מהווה סייעתא לנוסחה אותה הכרענו, אך ישנו שינוי קל בינו לנוסחה אותה בחרנו. את שינוי זה ציינו על ידי סוגריים.

רשימת ר"ת בהערות על מסכת זו או אחרות

או"ז	אור זרוע
ד"ס	דיקדוקי סופרים
הגר"א	הגהות הגר"א
עו"ה	הגהות וציונים של "ש"ס עוז והדר" בכמה מהדורות
בה"ג	הלכות גדולות
יל"ש	ילקוט שמעוני
מ"ו	מחזור ויטרי
מ"ה	מסורת הש"ס
רע"ג	סדר רב עמרם גאון
סרש"י	סידור רש"י
האורה	ספר האורה של רש"י
סה"א	ספר האשכול
סה"ע	ספר העיטור
על ידי	עין יעקב
שדר"א	שאילתות דרב אחאי
תוס'	תוספות
ת"י	תלמוד ירושלמי

הכתבי יד ודפוסים על מסכת זו:

כי"א - אוקספורד Bodl. heb. b. 1 (2673) 21-22

כי"מ - כתב יד מינכן 95

כי"פ - כתב יד פריז 1337

כיק"א - קמבריג' T-S F1 (2) 11

כיק"ב - קמבריג' T-S F2 (1) 55

כיק"ג - קמבריג' T-S F2 64

כי"ב - Bazzano - Archivio Storico Comunale Fr. ebr. 11

כתב יד רש"י - פרוש התלמוד לרש"י - Cod. Parm. 3155

דפ"פ - דפוס פיזרו 1511

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

פרק א

[א] כי"נ; כי"פ (שלגוים); כי"מ; כימ"פ וכימ"ק וכימ"ר (שלגוים);דפ"פ.
[ב] כי"נ; כי"פ וכימ"פ וכימ"ק (מצר); כימ"ר.
[ג] כי"נ (שמיצר); כי"פ וכי"מ (שמצר); כימ"פ וכימ"ק (שהוא מצר); כימ"ר.
[ד] עו"ה; כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
[ה] כי"נ; כי"פ; כי"מ (באמו' העולם); דפ"פ.
[ו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ז] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ט] כי"נ (אומות העולם ובאין); כי"פ; כי"מ (אומו' העול' ובאין); דפ"פ.
[י] כי"נ; כי"פ; כי"מ (קב"ה).
[יא] כי"פ; כי"מ.
[יב] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[יג] רש"י; כי"נ; כי"מ.
[יד] כי"פ; וכן בשבועות ו:.
[טו] כי"נ; כי"מ.
[טז] עו"ה; כי"נ; כי"פ וכי"מ (תקננו).
[יז] כי"מ.
[יח] כי"מ.
[יט] כי"פ; כי"מ (בתימן ומאי בעי בשעיר).
[כ] כי"נ; כי"פ; כי"מ (שגוי); דפ"פ.
[כא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[כב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[כג] מ"ה; כי"נ (ואמר ריש לקיש); כי"פ; כי"מ (ואמר ריש לקי'); דפ"פ.
[כד] כי"נ (נחשד בע"ז); כי"פ (נחשד על ע"ז); כי"מ.דפ"פ.
[כה] מ"ה; כי"נ.
[כו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[כז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[כח] עו"ה; כי"נ; כי"פ (ואחד עושה לו); כי"מ.
[כט] כי"נ.
[ל] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לא] עו"ה ("שנעשים" בשם יעב"ץ, רש"י ודפוסים ישנים); כי"נ; כי"פ.
[לב] כי"נ; כי"פ.
[לג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לד] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לה] עו"ה (להם); כי"נ; דפ"פ.
[לו] כי"נ (ארץ וגו'); כי"פ; כי"מ.
[לז] כי"פ.
[לח] כי"נ.
[לט] עו"ה (עליהם); כי"פ; כי"מ.
[מ] כי"נ.
[מא] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[מב] כי"פ; כי"מ.
[מג] כי"נ; כי"פ (קא עביד); כי"מ (ברבעיו' מאי קעביד).
[מד] כי"נ.
[מה] כי"נ; כי"פ; כי"מ (משום דכתיב).
[מו] כי"פ; כי"מ.
[מז] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[מח] הוזז כאן מימרא דרבי לוי לאחר ריש לקיש. עו"ה; כי"פ; כי"מ.
[מט] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; וכן במשנה שבמשניות.
[נא] עו"ה; כי"נ; כי"פ (חנינה); כי"מ.
[נב] עו"ה (בשם ראשונים); כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נג] כי"נ; כי"פ (לאומות העולם); כי"מ; דפ"פ.
[נד] רש"י; עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ (ב"ר).
[נה] כי"מ.
[נו] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[נח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נט] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ (לשני).
[ס] כי"נ; כי"פ; כי"מ (לפניך).
[סא] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סב] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סג] כי"נ; כי"פ (ושמונת); כי"מ.
[סד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ושמני' ושמנ').
[סה] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[סו] עו"ה (וכן בברכות); כי"נ; כי"מ.
[סז] כי"נ (עליון ידע); כי"פ; כי"מ.
[סח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סט] עו"ה (וכן בברכות); כי"נ; כי"פ.
[ע] כי"נ (בעור [וגו'] [מאי למ.. ... יי' אמ'...]); כי"פ; כי"מ (בעור וגו' מאן למען...).
[עא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[עב] עו"ה (וכן בברכות); כי"פ; כי"מ.
[עג] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ (נשתייר שריד); דפ"פ.
[עד] עו"ה (וכן בברכות); כי"נ; כי"מ.
[עה] עו"ה (וכן בברכות); כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[עו] כי"נ; כי"פ (ואימת קא).
[עז] כי"נ (שוריקי); כי"פ; כי"מ.
[עח] כי"פ.
[עט] כי"מ; דפ"פ.
[פ] כי"פ (שחמה זורחת כל מלכי); כי"מ.
[פא] עו"ה (בשם ראשונים); כי"נ; כי"פ (עליה ומידחי); כי"מ (מדחי).
[פב] כי"נ; כי"פ.
[פג] כי"פ.
[פד] כי"נ; כי"מ.
[פה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פו] דפ"פ (אותם לאומות העולם); כי"נ; כי"פ.
[פז] כי"נ; דפ"פ.
[פח] עו"ה; כי"נ; כי"פ וכי"מ (אבל יחיד אימא לא).
[פט] הב"ח; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[צ] כי"נ; כי"פ.
[צא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[צב] כי"פ; כי"מ.
[צג] כי"נ; כי"פ.
[צד] כי"נ; כי"פ.
[צה] כיק"א; כי"פ.
[צו] כי"פ.
[צז] הב"ח; כי"נ; כי"פ.
[צח] כי"נ; כי"פ.
[צט] כי"נ.
[ק] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קא] כי"נ; כי"פ.
[קב] כי"פ.
[קג] כי"נ; כי"פ.
[קד] כי"נ; כי"פ (צדיק); כי"מ.
[קה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קו] עו"ה; כי"נ (נצרי); כי"פ; כי"מ (עצרי'); דפ"ו (יום נוצרי).
[קז] כי"נ; כי"פ.
[קח] כי"נ; כי"מ.
[קט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קי] כי"נ (סטרנוריא); כי"פ.
[קיא] כי"נ (סטרנוריא); כי"פ; כי"מ (סטרנורי').
[קיב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (לפניה'); דפ"פ (אידם...לפניהם).
[קטו] כי"נ; כי"מ.
[קטז] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קיז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קיח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קיט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכ] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכא] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכה] עו"ה (קא ממעט); כי"מ.
[קכו] כי"נ; כי"פ.
[קכז] כי"נ; כי"פ; כי"מ (קממעטי).
[קכח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קל] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קלא] כי"נ; כי"מ.
[קלב] כי"נ (קרחא); כי"פ; כי"מ.
[קלג] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קלד] עו"ה; כי"מ.
[קלה] כי"נ; כי"מ.
[קלו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קלז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קלח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קלט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמ] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמא] עו"ה (בשם דק"ס); כי"פ.
[קמב] רש"י; הב"ח; כי"נ; כי"פ; כי"מ (זקן וסריס).
[קמג] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמד] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמה] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמו] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמז] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק (שלגוים); כימ"ר.
[קנ] כי"פ.
[קנא] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (שלמלכים); כימ"ק; כימ"ר (שלמלכים).
[קנב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קנג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קנד] כי"נ (ויום); כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קנה] כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

[קנו] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ויום).
[קנז] כי"נ (סטרנוריא); כי"פ; כי"מ ודפ"פ (סטרנוריא).
[קנח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קנט] כי"פ; כי"מ.
[קס] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קסא] כי"נ; כי"פ (לע"ז); כי"מ; דפ"פ.
[קסב] כי"פ; כי"מ (דהוו זוטרי).
[קסג] כי"פ; כי"מ.
[קסד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (חושך).
[קסה] כי"פ.
[קסו] הב"ח (ברישא מקרין והדר מפריס); כי"נ (ברישא מקרין); כי"פ; כי"מ.
[קסז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קסח] עו"ה; כי"נ (יהודה אמר רב); כי"פ; כי"מ.
[קסט] מ"ה (וכן ברי"ף ורא"ש); כי"נ.
[קע] כי"נ; כי"פ.
[קעא] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעב] כי"נ (סטרונריא); כי"פ.
[קעג] עו"ה (נשתנה בדפוס וילנא); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קעד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קעה] הב"ח; כי"נ; כי"פ.
[קעו] כי"נ; כי"פ.
[קעז] כי"נ (אותו איש ואותו היום); כי"פ; כי"מ.
[קעח] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפג] כי"נ; כי"פ; כי"מ (וישראל...תורה גבן).
[קפד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפה] עו"ה (בשם דק"ס); כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפו] עו"ה (בשם דק"ס); כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפז] כי"נ.
[קפח] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ובעונינו).
[קפט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קצ] כי"פ (מן ואת); כי"מ.
[קצא] רש"י; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קצב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצג] כי"נ; כי"פ.
[קצד] כי"נ; כי"פ; דפ"פ (למלכי אומו' העולם מתשרי מנינן).
[קצה] כי"נ; כי"פ.
[קצו] כי"נ; כי"פ; כי"מ (גינוסא מאי).
[קצז] כי"נ; כי"פ.
[קצח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצט] כי"נ; כי"פ; כי"מ (גינוס'); דפ"פ (גינוסא).
[ר] כי"נ; כי"פ.
[רא] כי"נ; כי"פ.
[רב] כי"נ; כי"פ.
[רג] כי"נ; כי"פ.
[רד] כי"נ; כי"פ.
[רה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (בו המלך).
[רו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רט] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רי] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ריא] כי"נ; כי"פ; כי"מ (איתת').
[ריב] כי"נ; כי"פ (דליזיל); כי"מ.
[ריג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ריד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רטו] מ"ה; כי"נ; כי"פ.
[רטז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ריז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ריח] כי"נ.
[ריט] כי"נ; כי"פ (כו'); כי"מ (הליד' וגו').
[רכ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רכא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רכב] כי"פ.
[רכג] עו"ה; כי"נ; כי"פ.
[רכד] כי"נ; כי"פ.
[רכה] כי"נ; כי"פ; כי"מ (פרזא).
[רכו] כי"נ; כי"פ (אקניאתא); כי"מ (אקניית').
[רכז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רכח] כי"נ; כי"פ.
[רכט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[רל] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[רלא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רלב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רלג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רלד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (לא חשו חכמים).
[רלה] כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רלו] כי"נ; כי"פ.
[רלז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (עבודה זרה רבא).
[רלח] כי"נ; כי"פ; כי"מ (חשו חכמי').
[רלט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רמ] כי"נ; כי"פ.
[רמא] כי"נ; כי"פ.
[רמב] כי"נ; כי"פ.
[רמג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רמד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רמה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רמו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רמז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רמח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (לפני).
[רמט] כי"נ; כי"פ (כמשתחוה לה); כי"מ; דפ"פ.
[רנ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רנא] כי"נ (לע"ז וצריכא); כי"פ (לע"ז וצריכי); כי"מ; דפ"פ.
[רנב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[רנג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רנד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (חמורו לכבוד עבודה זרה).
[רנה] כי"נ (ירוד); כי"פ; כי"מ; דפ"פ (בשוק של עבוד' זרה).
[רנו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רנז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; וכן ביומא סו ע"א ובכורות נג ע"א.
[רנח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רנט] כי"נ (ורועי); כי"פ; כי"מ; דפ"פ (רועה).
[רס] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רסא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רסב] כי"נ; כי"פ (ישראל לוקחין מהן לפי שמכניסן); כי"מ; דפ"פ (אפילו עבד גוי).
[רסג] רש"י; כי"נ (אלא למועטינהו); כי"פ.
[רסד] כי"פ; דפ"פ (וכל).
[רסה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[רסו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[רסז] כי"נ (ונקלס); כי"פ; כימ"פ (וניקליבס); כימ"ק; כימ"ר (ונקליבס); דפ"פ (לגוי).
[רסח] כי"נ (לגוי); כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[רסט] מ"ה; כי"מ.
[רע] כי"נ; כי"פ (וגוי); כי"מ; דפ"פ.
[רעא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רעב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רעג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רעד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רעה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רעו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רעז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רעח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רעט] כי"נ; כי"פ; כי"מ (אמרי' ע"ז); דפ"פ.
[רפ] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ונקלווס).
[רפא] כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
[רפב] כי"פ; כי"מ (נקלווס).
[רפג] כי"פ; כי"מ (נקלווס).
[רפד] כי"פ; כי"מ (נקלווס).
[רפה] כי"פ; כי"מ (נקלוואס).
[רפו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[רפז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רפח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רפט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רצ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רצא] כי"נ; כי"פ (להן).
[רצב] כי"נ (לתוכה ע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ (שמכני' עבודה).
[רצג] כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
[רצד] כי"נ (פרה לההוא גוי); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רצה] רש"י; עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; וכן במשניות בשביעית.
[רצו] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; וכן במשניות בשביעית.
[רצז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רצח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רצט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ש] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שב] כי"נ וכי"פ (לזבוני לגוי); כי"מ; דפ"פ.
[שג] כי"נ; כי"פ (שאסרו); כי"מ; דפ"פ (שאמרו אסור למכור לגוים).
[שד] כי"נ (למכרן לגוי); כי"פ; כי"מ (כך אסור למכור לכותי ולישר' החשוד...); דפ"פ.
[שה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[שט] כי"נ (בו ע"ז); כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[שי] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שיא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שיב] כי"נ; כי"מ ודפ"פ (דובי').
[שיג] רש"י (ריחיא); כי"נ; כי"פ (רחיא); דפ"פ (ריחי').

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

[שיד] כי"פ (וקאמ' אמ' רב חמא בר גוריא משמיה דרב); כי"מ.
[שטו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שטז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שיז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שיח] כי"נ; כי"פ.
[שיט] כי"נ; כי"פ (אתה נתפס למינות); כי"מ.
[שכ] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שכא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שכב] כי"פ; כי"מ (אלהיך מהו).
[שכג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שכד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שכה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שכו] כי"פ.
[שכז] כי"נ; כי"פ.
[שכח] כי"נ; כי"פ.
[שכט] כי"נ; כי"פ (קטן מבנה גדול); כי"מ.
[של] כי"נ (ואמ'); כי"פ; כי"מ.
[שלא] כי"פ.
[שלב] כי"נ; כי"מ.
[שלג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שלד] כי"נ (שפרחא); כי"פ; כי"מ.
[שלה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שלו] כי"נ; כי"פ; כי"מ (פצי לע"ז); דפ"פ.
[שלז] כי"נ; כי"פ (דבי ע"ז); כי"מ; דפ"פ.
[שלח] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ (פרטא למינות ור' חנינ' בן תרדיון).
[שלט] כי"נ; כי"מ.
[שמ] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שמא] כי"נ (אמרו לו); כי"פ; כי"מ.
[שמב] כי"נ; כי"פ (מה טעם); כי"מ.
[שמג] עו"ה; כי"נ; כי"מ.
[שמד] כי"נ; כי"מ.
[שמה] כי"נ; כי"פ.
[שמו] כי"נ (השם באותיותיו בפהרסיא); כי"פ; כי"מ (בפהרסי' ואל).
[שמז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שמח] כי"פ.
[שמט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שנ] כי"נ; כי"פ (עלבונה של תורה); כי"מ (שבקש עלבונו של תור'); דפ"פ (שמבקש).
[שנא] כי"נ; כי"מ.
[שנב] כי"נ (אותיות פורחות וגוילין נשרפין); כי"פ (גוילין נשרפות); כי"מ.
[שנג] כי"פ (מן פרשי מלכא); כי"מ.
[שנד] כי"פ; כי"מ (השמיעי).
[שנה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (גוים הוא).
[שנו] כי"נ; כי"פ.
[שנז] כי"פ.
[שנח] כי"נ.
[שנט] כי"נ (ע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שס] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שסא] מ"ה; כי"נ; כי"פ.
[שסב] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שסג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שסד] ד"ס (בשם ע"י וילקוט כ"י); כי"נ כי"פ; כי"מ (אמנם יש מימרא זו מעין זה לאחר דברי רבא, בשם ריש לקיש).
[שסה] כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שסו] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ (בקיניגיון שלהם ולא).
[שסז] מ"ה; כי"נ; כי"פ (תנא).
[שסח] עו"ה; כי"נ; כי"פ.
[שסט] עו"ה; כי"פ; כי"מ.
[שע] כי"נ; כי"מ.
[שעא] כי"נ; כי"מ.
[שעב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (כי מטו כי אם בתורת).
[שעג] כי"נ; כי"פ.
[שעד] כי"נ; כי"מ.
[שעה] כי"נ; כי"פ; כי"מ (סיחתן של תלמידי חכמי').
[שעו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שעז] כי"נ (מרמה סור מרע ועשה טוב וכו'); כי"מ.
[שעח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שעט] כי"נ; כי"פ.
[שפ] כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
[שפא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שפב] כי"נ; כי"פ (ובין...ובין); כי"מ.
[שפג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שפד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[שפה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שפו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שפז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[שפח] כי"נ (עולא ע"ז); כי"פ (ע"ז אימת קא הויא במכוש); כי"מ; דפ"פ.
[שפט] תוס'; הגר"א; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[שצ] כי"פ; כימ"ר.
[שצא] כי"פ; כי"מ.
[שצב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[א] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ב] כי"נ (ואחד בגוי); כי"פ (אחד גוי ואחד גר); כי"מ; דפ"פ.
[ג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ו] כי"נ (לומ' זה גוי כמה נאה גוי זה); כי"פ (שיאמר כמה נאה גוי זה); כי"מ; דפ"פ (שיאמר כמה נאה גויה זו).
[ז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ח] כי"נ; כי"מ.
[ט] כי"פ; כי"מ.
[י] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ומכיר את).
[יא] מ"ה; רי"ף; רא"ש; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[יב] רי"ף; רא"ש; מנורת המאור; כי"נ; כי"פ.
[יג] רי"ף; רא"ש; כי"נ; כי"פ.
[יד] רי"ף; רא"ש; כי"נ; כי"פ.
[טו] רי"ף; רא"ש; כי"נ; כי"פ.
[טז] כי"פ; כי"מ.
[יז] כי"נ; דפ"פ.
[יח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ר.
[יט] כי"נ; כי"פ; כי"מ (שמכניס ע"ז); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[כ] כי"נ; כי"פ.
[כא] כי"נ; כי"פ.
[כב] כי"נ; כי"פ.
[כג] כי"נ; כי"פ (ובחוצה); כי"מ; דפ"פ.
[כד] כי"נ; כי"פ.
[כה] כי"נ.
[כו] כי"נ (וזבין לחד); כי"פ; כי"מ (דילמא אזיל האי ומזבין לבי תרי); דפ"פ (לחד גוי).
[כז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[כח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[כט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ל] כי"נ; כי"פ (דאמרי).
[לא] כי"נ; כי"מ.
[לב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (שדהו לגוי); דפ"פ (גוי).
[לג] כי"נ.
[לד] כי"נ.
[לה] כי"נ; כי"פ (אבל שדהו לגוי); כי"מ; דפ"פ (אלא גוי).
[לו] כי"פ; כי"מ.
[לז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מ] כי"נ (וגוי); כי"מ.

פרק ב

[א] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (שלגוים); כימ"ק; כימ"ר (שלגוים); דפ"פ.
[ב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ג] כי"נ; כי"פ; כי"מ (דמגרי).
[ד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (שרוב גוים); דפ"פ.
[ה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (גוי שלקח).
[ז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[י] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[יא] כי"נ; כי"מ.
[יב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[יג] כי"פ; כי"מ.
[יד] כי"נ; כי"פ (ולא הגוים); כי"מ; דפ"פ.
[טו] כי"נ; כי"פ.
[טז] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[יז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[יח] כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
[יט] כי"נ; כי"פ (ולא הגוים); כי"מ; דפ"פ.
[כ] כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[כא] כי"נ; כי"פ; כי"מ (מבין הגוים); דפ"פ.
[כב] כי"נ.
[כג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[כד] כי"נ; כי"פ.
[כה] כי"נ; כי"פ; כי"מ (לקרא בשם יי).
[כו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[כז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[כח] כי"נ.
[כט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ל] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[לא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לב] כי"נ; כי"פ.
[לג] כי"נ.
[לד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לה] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[לו] רש"י; עו"ה; כי"נ; כי"פ (וחמורה בת); כי"מ.
[לז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[לח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[לט] כי"נ; כי"פ; כי"מ (וזרעו יהיה).

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

[מ] כי"נ (ור' אלעזר אמר); כי"פ; כי"מ.
[מא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[מב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ומאי).
[מג] כי"נ; כי"פ; כי"מ (דכת').
[מד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (בלי "בעיני ה").
[מה] כי"נ (רמיזה); כי"פ; כי"מ.
[מו] כי"נ; כי"מ.
[מז] כי"נ ([..עמים ינגח .פסי ארץ ..]); כי"פ.
[מח] כי"פ.
[מט] כי"פ.
[נ] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נו] כי"פ.
[נז] כי"פ; וכן בתענית כ ע"א.
[נח] כי"פ; וכן בתענית כ ע"א.
[נט] כי"נ; כי"פ.
[ס] כי"נ.
[סא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סב] כי"נ.
[סג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סד] כי"פ; כי"מ.
[סה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סו] כי"נ; כי"פ; כי"מ (אשתו עמו).
[סז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סח] כי"נ.
[סט] כי"נ; כי"פ (שניטפל); כי"מ; דפ"פ (שנזדמן).
[ע] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[עא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[עב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[עג] כי"נ; כי"פ (בנה של נכרית); כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (הנוכרית); כימ"ר; דפ"פ.
[עד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[עה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (נוכרית); כימ"ר (הנכרית); דפ"פ.
[עו] כי"נ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[עז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק (שלנכרית); כימ"ר; דפ"פ.
[עח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[עט] כי"נ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[פ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פד] כי"נ; כי"פ.
[פה] כי"נ.
[פו] כי"פ; כי"מ.
[פז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[צג] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ארמיית); דפ"פ (ארמאית).
[צד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[צה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (הגוים ורועי).
[צו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צז] כי"נ; כי"פ (והמשומדי' והאפיקורסין); כי"מ; דפ"פ (והמשומדים).
[צח] כי"נ; כי"פ וכי"מ (מורידין אבל לא); דפ"פ.
[צט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ק] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (בהיפוך הסדר); דפ"פ.
[קג] כי"נ; כי"פ; כי"מ (בהיפוך הסדר); דפ"פ.
[קד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קה] כי"נ (הרי זה משומד); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קו] כי"נ (הרי זה מין); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קז] כי"נ (נמי הרי זה משומד); כי"פ; כי"מ; דפ"פ (נמי משומד).
[קח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קי] כי"נ; כי"פ; כי"מ (וקרי לי').
[קיא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (הגוי); דפ"פ.
[קטו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קטז] כי"נ; כי"פ.
[קיז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכא] כי"נ (ואל ימול ארמאי); כי"פ; כי"מ; דפ"פ (רבי מאיר אומר ימול כותי ולא ארמאי).
[קכב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכח] כי"נ; כי"פ.
[קכט] כי"נ; כי"מ.
[קל] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קלא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קלב] כי"נ; כי"מ.
[קלג] כי"פ; כי"מ (שאיני לערלים).
[קלד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קלה] כי"פ (שאני); כי"מ.
[קלו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קלז] כי"מ.
[קלח] כי"פ; כי"מ.
[קלט] כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קמ] כי"מ.
[קמא] כי"פ; כי"מ.
[קמב] כי"פ.
[קמג] כי"פ; כי"מ.
[קמד] כי"נ; כי"פ.
[קמה] עו"ה; כי"נ (יבישין); כי"פ; כי"מ.
[קמו] כי"נ; כי"פ (ומרבין את הזרע ומברין גופו); וכן בברכות נז:.
[קמז] הב"ח; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמח] כי"נ; כי"פ (צפורי'); כי"מ.
[קמט] כי"נ; כי"פ; כי"מ (וככר וגבינ').
[קנ] כי"נ; כי"פ; כי"מ (מן הגוי); דפ"פ.
[קנא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (מן הגוי); דפ"פ.
[קנג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק וכימ"ר (שלגוים); דפ"פ.
[קנח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק וכימ"ר (שלגוים); דפ"פ.
[קנט] כי"נ; כי"פ; כי"מ וכימ"פ וכימ"ק (לעבודה זרה); כימ"ר; דפ"פ (לעבודה זרה).
[קס] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קסא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק (שלגוים); דפ"פ.
[קסב] כי"נ; כי"פ; כימ"פ (והגבינה ותרייקי שלגוים); כימ"ק (והגבינה ותיניקי שלגוים); כימ"ר; דפ"פ.
[קסג] כי"נ (גבנת הגוים); כי"פ (גבינה שלגוים); כי"מ (גבינת בית אונקי); כימ"פ; כימ"ק (גבינת גוים); כימ"ר (את גבינת הגוים); דפ"פ (גבינות).
[קסד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קסה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קסו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קסז] כי"נ (לא גורס שהיה מתחילתו יין); כי"פ; כי"מ (לא גורס שהיה מתחילתו יין); דפ"פ.
[קסח] כי"נ; כי"פ (גוים); כי"מ; דפ"פ.
[קסט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קע] כי"נ (גוי); כי"פ; כי"מ (גוי); דפ"פ.
[קעא] כי"נ; כי"פ; כי"מ (מבושל של גוים ואלונתית של גוים); דפ"פ.
[קעב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעג] כי"נ; כי"מ.
[קעד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעו] כי"נ; כי"מ.
[קעז] כי"פ.
[קעח] כי"מ.
[קעט] כי"פ.
[קפ] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפב] כי"נ; כי"פ (הרי הוא כפירותיו); כי"מ (הרי הן כפירותיו); דפ"פ (הרי הן כפירותיו של נכרי).
[קפג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפד] כי"נ; כי"פ (גוי); כי"מ; דפ"פ.
[קפה] עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפו] כי"נ.
[קפז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצ] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קצא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קצב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קצג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

קצד כי"פ; כי"מ.
קצה כי"נ; כי"מ.
קצו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קצז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קצח כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קצט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ר כי"נ; כי"פ; כי"מ (שנכנ' לע"ז); דפ"פ (הבשר הנכנס לעבודה זרה).
רא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רג כי"נ (שמטמא); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רה כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רו כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
רז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רט כי"נ; כי"פ; כי"מ (דאמרי' אימר); דפ"פ.
רי כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (דמי).
ריא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (דמי).
ריג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (אלא גוי).
ריד כי"פ; כי"מ (אימר).
ריו רש"י; כי"נ וכי"פ (ישראל אם); כי"מ.
ריז כי"נ; כי"פ (נודות גוים ויין של ישראל כנוס בהן); כי"מ (הגוים ת"ר); דפ"פ (הגוי).
ריח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריי כי"נ; כי"פ (שגוי); כי"מ; דפ"פ.
ריא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ריט כי"נ; כי"פ (שגוי); כי"מ; דפ"פ.
רכ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רכא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רכב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רכג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רכד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רכה כי"מ.
רכו כי"נ; כי"פ (של גוי'); כי"מ; דפ"פ.
רכז כי"נ; כי"פ; כי"מ (שלגוים); דפ"פ.
רכח עו"ה (בשם ד"ס); כי"נ; כי"פ (איתי).
רכט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רל כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רלא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רלב כי"נ; כי"פ.
רלג כי"נ (גוים אסורין); כי"פ; דפ"פ.
רלד כי"פ.
רלה כי"פ.
רלו מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רלז כי"נ; כי"פ וכי"מ (לשם ע"ז); דפ"פ.
רלח כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
רלט כי"נ.
רמ כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רמא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רמב כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רמג כי"נ (לזרוק דמה ולהקטיר חלבה לע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רמד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רמה כי"נ; כי"פ (גבי ע"ז); כי"מ; דפ"פ.
רמו כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רמז כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רמח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רמט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.

רנ כי"נ (שחיט' הנכרי); כי"פ (נכרי); כי"מ; דפ"פ.
רנא כי"נ (שחיטת הנכרי); כי"פ (קיבת נכרי); כי"מ; דפ"פ.
רנב כי"נ; כי"פ (נבלה לא); כי"מ (הי' ואסור'); דפ"פ.
רנג כי"נ; כי"פ.
רנד כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רנה כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק (שלגוים); כימ"ר; דפ"פ.
רנו כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (גוים); כימ"ר; דפ"פ.
רנז כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
רנח כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רנט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רס כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רסא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רסב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רסג כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רסד מ"ה; כי"נ; כי"מ.
רסה עו"ה (בשם דק"ס); כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רסו כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רסז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רסח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רסט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רע כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רעא כי"נ; כי"פ (משאר אומות); כי"מ; דפ"פ.
רעב כי"נ; כי"פ; כי"מ (הת' גזרו על גוי); דפ"פ.
רעג כי"נ; דפ"פ.
רעד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רעה כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רעו כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רעז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רעח כי"נ; כי"פ; דפ"פ (דגוייה).
רעט כי"נ; כי"פ; כי"מ(גויה); דפ"פ.
רפ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רפא כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רפב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רפג כי"מ; דפ"פ.
רפד כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
רפה כי"נ.
רפו כי"נ.
רפז כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רפח מ"ה; כי"נ; כי"פ.
רפט עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
רצ כי"נ.
רצא כי"נ.
רצב כי"נ; כי"מ.
רצג כי"נ.
רצד כי"נ; כי"פ.
רצה כי"נ.
רצו כי"נ; כי"פ.
רצז כי"נ; כי"פ.
רצח כי"נ.
רצט כי"נ.
ש כי"נ.
שא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.

שה כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שט כי"פ.
שי כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שיא כי"נ (ודקא קשיא לך מאי איריא גוי אפי' ישראל נמי מעשה שהיה בגוי היה); כי"פ; כי"מ (ודקקשי' לך מאי אירי' גוי אפי' ישר' נמי מעש' שהיה בגוי היה); דפ"פ.
שיב מ"ה (חנן בר אמי); כי"נ; כי"פ.
שיג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שיד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שטו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שטז כי"נ; כי"פ (ואלא).
שיז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שיח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שיט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שכ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שכא כי"נ; כי"פ; כי"מ (ובא ומהפך בו גוי); דפ"פ.
שכב כי"נ; כי"פ (ובאה גויה); כי"מ; דפ"פ.
שכג כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שכד עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שכה כי"נ; כי"פ; כי"מ (גוי ובא ישר' והיפך); דפ"פ.
שכו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שכז כי"נ (והיפך בו); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שכח כי"נ (והיפך בו); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שכט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
של כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שלא כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שלב כי"נ; כי"מ; דפ"פ (שגר גוי ואפה ג<??>.
שלג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שלד כי"נ (בהיפוך הסדר); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שלה כי"נ; כי"פ.
שלו כי"נ (בהיפוך הסדר); כי"פ; כי"מ.
שלז כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שלח כי"נ; כי"פ; כי"מ (שתית).
שלט כי"נ; כי"פ.
שמ עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שמא כי"נ; כי"מ.
שמב כי"נ; כי"פ.
שמג כי"נ; כי"פ; כי"מ (הגוים); דפ"פ.
שמד מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שמה רש"י; הב"ח; כי"נ; כי"מ.
שמו כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שמז כי"נ.
שמח כי"נ; כי"פ (פת); כי"מ.
שמט כי"נ וכי"פ (חלופי); כי"מ.
שנ כי"נ; כי"פ; כי"מ (חטי בדשערי מידע ידיע ואי בחמימ' מידע ידיע).
שנא כי"נ; כי"פ (דחיטי בשערי).
שנב כי"נ.
שנג כי"נ.
שנד כי"נ.
שנה כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; דפ"פ.
שנו כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק (מנטפות).
שנז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

שנח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שנט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שס כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
שסא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שסב כי"נ.
שסג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שסד כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שסה כי"נ; כי"פ.
שסו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שסז כי"נ; כי"מ.
שסח כי"נ; כי"פ.
שסט כי"פ.
שע כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שעא כי"נ.
שעב כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
שעג כי"נ; כי"פ; כי"מ.
שעד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (תפוחים ושתה).
שעה כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
שעו כי"נ; כי"פ.

פרק ג

א כי"נ; כי"פ; כי"מ.
ב עו"ה (בכמה ראשונים וכת"י "לנוי בעלמא"); כי"נ (קא עבדי); כי"מ.
ג כי"מ.
ד כי"נ.
ה עו"ה; כי"נ (ל<..>לב); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ח כי"פ; כי"מ.
ט כי"פ; כי"מ (או רגל).
י כי"נ; כי"פ.
יא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
יב כי"נ (על); כי"פ; כי"מ (על).
יג כי"פ.
יד כי"פ.
טו כי"פ.
טז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
יז כי"נ; כי"פ; כי"מ (שברי ע"ז).
יח כי"נ (ע"ז נמי לרבנן); כי"פ; כי"מ (נמי האי ע"ז); דפ"פ (ע"ז נמי).
יט כי"נ (ע"ז עבדה ודאי); כי"פ (אבל ע"ז דודאי); כי"מ; דפ"פ.
כ כי"נ (הושעיא); כי"פ; כי"מ.
כא כיק"ב.
כב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כה כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (דפחס גוי).
כו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כז כי"נ; כי"פ; כי"מ (וע"ז ביד); דפ"פ.
כח כי"נ; כי"פ; כי"מ.
כט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ל כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לד כי"נ.
לה כי"פ.
לו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לז כי"נ; כי"פ.
לח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מ כי"פ.
מא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מה כי"נ; כי"פ (לשם הרים לשם גבעות); כי"מ (לשם הרי' לשם גבעו').
מו כי"נ.
מז כי"נ; כי"פ.
מח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נ כי"נ; כי"פ וכי"מ (גוי מבטל ע"ז); דפ"פ.
נא כי"נ; כי"פ; כי"מ.
נב כי"נ; כי"פ (על); כי"מ.
נג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (של ע"ז).
נד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נה כי"נ; כי"פ; כי"מ.
נו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נח כי"נ; כי"פ.
נט כי"נ; כי"פ; כי"מ.
ס כי"נ.
סא כי"נ.
סב כי"נ.
סג כי"נ.
סד כי"נ; כי"פ; כי"מ.
סה כי"פ; כימ"ק; כימ"ר.
סו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
סז מ"ה; כי"נ.
סח מ"ה; כי"נ.
סט כי"נ; כי"מ; דפ"פ (מפלצת).
ע כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
עא מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
עב הב"ח; כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
עג כי"נ; כי"פ; כימ"ק; כימ"ר.
עד כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
עה כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (לעבודה זרה); כימ"ר; דפ"פ (לעבודה זרה).
עו כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
עז כי"נ; כי"מ (ומשתינין כל העם בפניה); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
עח כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
עט כי"נ; כי"פ; כי"מ.
פ כי"נ; כי"פ.
פא כי"נ; כי"מ.
פב כי"נ; כי"פ; כי"מ (גינה ומרחץ); דפ"פ (מרחץ או גינה).
פג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
פד כי"פ; כי"מ.
פה כי"נ; כי"מ.
פו כי"נ.
פז כי"נ; כי"פ; כי"מ.
פח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
פט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
צ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
צא כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צב כי"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צג כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צד כי"נ; כי"פ; כי"מ.
צה עו"ה; כי"נ; כי"פ (יד); כי"מ.
צו הב"ח; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
צז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
צח כי"נ; כי"פ; כי"מ.
צט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ק כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קא כי"נ; כי"פ; כי"מ ("גדל" בלי "אמר רב").
קב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קד עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קה כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קו כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קז כי"מ; דפ"פ.
קח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קי עו"ה; כי"פ; כי"מ.
קיא עו"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קיב עו"ה; כי"נ (השבח); כי"פ; כי"מ.
קיג כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קיד רש"י; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קטו כי"נ (כותל סמוך לבית ע"ז); כי"פ; כי"מ; כימ"פ (לבית עבודה זרה); כימ"ק (לעבדה זרה); כימ"ר (לבית עבודה זרה); דפ"פ.
קטז כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
קיז כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (עבדה זרה); כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
קיח כי"נ; כי"פ; כי"מ (קשביק); דפ"פ (קא מרווח).
קיט כי"נ; כי"פ; כי"מ (לע"ז); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ (לעבודה זרה).
קכ כי"נ (סידו וכירו); כי"פ (סיירה וכיירה); כימ"ק; כימ"ר.
קכא כי"נ וכי"פ וכי"מ (לע"ז); כימ"פ; כימ"ק (לשם עבדה זרה); כימ"ר; דפ"פ (לעבודה זרה).
קכב כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ (העמיד עליה עבודה זרה וסילקה).
קכג כי"נ; כי"פ.
קכד כי"נ.
קכה כי"נ (סידה וכירה); כי"פ (סיירה וכיירה לע"ז); כי"מ (סייד' וצייר' לע"ז); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
קכו כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
קכז כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
קכח כי"נ; כי"פ.
קכט כי"נ; כי"פ.
קל כי"נ; כי"פ.
קלא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (מתחילה לע"ז).
קלב כי"נ (לשום); כי"פ (לע"ז); כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
קלג כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
קלד כ"נ; כי"פ (לע"ז); כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (לשם עבדה זרה); כימ"ר; דפ"פ.
קלה כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (תחתיו עבדה זרה); כימ"ר; דפ"פ (תחתיה).

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

[קלו] כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר (ובטלה); דפ"פ.
[קלז] כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קלח] כי"נ; כי"מ; דפ"פ (לעבודה זרה).
[קלט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמ] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמא] כי"נ; כי"מ.
[קמב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמט] עו"ה; כי"נ (אי זו היא); כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קנ] כי"נ (כל שתחתיה ע"ז); כי"פ; כי"מ (תחתיו עבודה זרה); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קנא] כי"נ.
[קנב] כי"מ.
[קנג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנה] כי"נ; כי"פ (שומרין אותה); כי"מ.
[קנו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (מאי טעמ' משום דתקרובת ע"ז מני).
[קנז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנט] כי"פ; כי"מ (מטמ').
[קס] כי"נ; כי"מ.
[קסא] כי"נ; כי"מ.
[קסב] כי"נ; כי"מ.
[קסג] כי"נ; כי"מ.
[קסד] כי"נ; כי"מ.
[קסה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קסו] כי"נ; כי"מ.
[קסז] כי"פ.
[קסח] כי"נ; כי"פ (בין איסורא דע"ז לשאר איסורי); כי"מ (אסורי ע"ז לשאר אסורין); דפ"פ (בין שאר איסורין לעבודה זרה).
[קסט] כי"נ (של ע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קע] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קעא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעה] כי"נ; כי"פ.
[קעו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעז] כי"נ (באחרות כלן); כי"פ; כי"מ.
[קעח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קעט] כי"נ (איסורין); כי"פ; כי"מ (אסורי).
[קפ] כי"נ (באיסורי ע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ (מי מקילי).
[קפא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (בזבלה דע"ז).
[קפב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (לעבדה זרה); כימ"ר; דפ"פ.
[קפג] כי"פ; כימ"פ; כימ"ק.
[קפד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קפה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפו] מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קפח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצא] כי"נ; כי"פ; כי"מ (אין ע"ז אל'); דפ"פ (ע"ז אינה בטלה).
[קצב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.

פרק ד

[א] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ב] כי"נ (אותו ואזלו גוים); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[ח] כי"נ (זהומי); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[י] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[יא] כי"נ (לע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[יב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[יג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[יד] כי"נ; כי"פ.
[טו] כי"נ; כי"פ.
[טז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[יז] כי"נ (לע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[יח] כי"נ; כי"פ.
[יט] כי"נ; כי"פ.
[כ] כי"נ; כי"פ.
[כא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[כב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[כג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[כד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[כה] כי"מ (ממנה); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[כו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק (שלנכרי); כימ"ר; דפ"פ (נוכרי).
[כז] כי"מ.
[כח] כי"נ; כי"פ; כי"מ (נכרי מתני'); דפ"פ.
[כט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ל] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[לד] כי"נ; כי"פ.
[לה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לז] כי"נ; כי"פ; כי"מ (בדנכרי); דפ"פ (כדנוכרי).
[לח] כי"נ (דאמ' ע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[לט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מד] כי"נ (לע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מו] כי"מ; דפ"פ.
[מז] כי"נ וכי"פ (ובין ר"ע משמשי ע"ז דנכרי); כי"מ; דפ"פ.
[מח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[מט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[נ] כי"נ; כי"פ.
[נא] רש"י (ישנה); כי"פ; כי"מ (ישנ').
[נב] כי"א; כיק"ג ([טמאת]); כי"פ; כי"מ (טומ' דע"ז); דפ"פ (טומאה דעבודה זרה).
[נג] כי"א; כי"פ; כי"מ.
[נד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כיק"ג; דפ"פ.
[נה] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; כיק"ג; דפ"פ.
[נו] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; כיק"ג; דפ"פ.
[נז] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; כיק"ג; דפ"פ.
[נח] כי"נ; כי"מ; דפ"פ (לעבודה זרה).
[נט] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ (לאו ע"ז); כי"מ; כיק"ג (לאו עבודה זרה); דפ"פ.
[ס] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; כיק"ג; דפ"פ.
[סא] רש"י; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סב] כי"א; כי"נ; כי"פ; כיק"ג.
[סג] כי"א (ששיקצום); כי"נ; כי"פ (ששיקצום); כיק"ג.
[סד] כי"א (לעבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[סה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[סו] כי"נ (הנכרי); כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (עבדה זרה); כימ"ר (והנכרי); דפ"פ.
[סז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (שלנכרי); כימ"ק (עבדה זרה); כימ"ר; דפ"פ.
[סח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[סט] כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר (בטל).
[ע] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[עא] כי"א (נוכרי... עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[עב] כי"נ; כי"פ.
[עג] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[עד] כי"נ; כי"פ (צריכ' אלא).
[עה] כי"א (דנוכרי); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[עו] כי"א (דנוכרי); כי"נ וכי"פ (וכי קא מבטל נכרי דנפשיה); כי"מ; דפ"פ.
[עז] כי"א; כי"נ; כי"פ (ונכרי כי קא מבטל); כי"מ; דפ"פ.
[עח] כי"א (עבדה זרה שלנוכרי); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[עט] כי"פ.
[פ] כי"א ; כי"נ; כי"פ; כי"מ (ע"ז דנכרי); דפ"פ.
[פא] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פב] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[פד] כי"מ.
[פה] כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[פו] כי"נ; כי"פ.
[פז] כי"נ.
[פח] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[פט] כי"נ; כי"מ.
[צ] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צא] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צב] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

[צד] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צה] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צו] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צז] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[צט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ק] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קג] כי"נ; כי"פ; כי"מ (גוים ופלח לי'); דפ"פ (גוי ופלח ליה).
[קד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (עבדה זרה); כימ"ר; דפ"פ.
[קה] כי"נ; כי"פ; כימ"פ (אותם); כימ"ק (אותו); כימ"ר.
[קו] כי"נ; כי"פ; כי"מ (נמרוד כע"ז); דפ"פ.
[קז] כי"מ.
[קח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קט] כי"נ (בע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קי] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קיב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (ואם).
[קיג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיד] כי"נ; כי"מ.
[קטו] כי"נ; כי"פ; כי"מ (בימוסאו' בשע' השמד); דפ"פ (של גוים בשעת השמד).
[קטז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קיח] כי"נ; כי"פ; כי"מ (דודאי משומ'); דפ"פ.
[קיט] כי"נ.
[קכ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכב] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכג] כי"נ; כי"פ (דהואי); כי"מ; דפ"פ (מיעוטא דהויא להו עבודה זרה).
[קכד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קכה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קכו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (מפני אינו); כימ"ק; כימ"ר.
[קכז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (אם אלקיכם אין).
[קכח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קכט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קל] כי"נ (והבית שהיתה שם ע"ז); כי"פ (ואותה ע"ז); כי"מ; דפ"פ.
[קלא] כי"נ; כי"פ.
[קלב] כי"נ; כי"פ.
[קלג] כי"נ; כי"פ.
[קלד] כי"נ; כי"מ.
[קלה] כי"נ; כי"פ; כי"מ (בע"ז דלית); דפ"פ.
[קלו] כי"פ; כי"מ.
[קלז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קלח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קלט] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמ] כי"נ (של נכרי); כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קמא] כי"נ; כי"פ (ואינו); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קמב] כי"א (הנוכרי); כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (הנוכרי); כימ"ר; דפ"פ.
[קמג] כי"א (הגוי); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קמד] הב"ח; כי"א; כי"נ; כי"פ.
[קמה] כי"נ (אין נעשה); כי"מ.
[קמו] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמז] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קמח] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קמט] הב"ח (וחזרו); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (וחזרו).
[קנ] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנא] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנב] כי"נ (אין נעשה); כי"פ; כי"מ (תנן אינו נעשה).
[קנג] מ"ה; כי"מ.
[קנד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קנה] כי"נ (אין נעשה); כי"פ; כי"מ.
[קנו] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנז] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ (בגת עם הנכרי); דפ"פ.
[קנח] כי"א; כי"נ; דפ"פ.
[קנט] כי"נ; דפ"פ.
[קס] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קסא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קסב] כי"א (לגויים); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קסג] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קסד] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קסה] כי"א; כי"נ (אין); כי"פ; כי"מ; דפ"פ (אין).
[קסו] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קסז] כי"א; כי"מ; דפ"פ.
[קסח] כי"א (עבדה זרה); כי"נ (שתשקע שם); כי"פ; כי"מ (שתשכח ע"ז); דפ"פ (שתשתקע).
[קסט] כי"נ.
[קע] כי"א; כי"מ (הגוי); דפ"פ.
[קעא] כי"א (עבדה זרה); כי"נ (שתשקע שם); כי"פ; כי"מ (שתשתק' ע"ז); דפ"פ (שתשתקע).
[קעב] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קעג] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
[קעד] כי"א (עבדה זרה); כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
[קעה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעו] כי"נ; כי"מ.
[קעז] כי"א (על אוא גוי); כי"נ (עאל גוי); כי"פ; כי"מ (על ואתא גוי); דפ"פ (אתא גוי עייל).
[קעח] כי"א; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קעט] כי"מ.
[קפ] עו"ה; כי"א; כי"נ; כי"פ (טרוקו); כי"מ; דפ"פ.
[קפא] כי"נ; כי"פ.
[קפב] כי"נ; כי"פ (אגרדמיס); כי"מ (גוי אגרדמי'); דפ"פ (דאגרדמים גוי).
[קפג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפה] כי"מ.
[קפו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפח] כי"נ; כי"פ.
[קפט] כי"נ; כי"פ.
[קצ] כי"נ; כי"פ.
[קצא] כי"נ; כי"פ.
[קצב] כי"נ; כי"פ.
[קצג] כי"נ; כי"פ.
[קצד] כי"נ; כי"פ.
[קצה] כי"נ; כי"פ (דמזגי ליה); כי"מ (דקמזגי' גוי); דפ"פ.
[קצו] כי"נ (ר' שמעון בן); כי"פ; כי"מ.
[קצז] כי"נ; דפ"פ.
[קצח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצט] כי"נ; כי"פ; כי"מ ודפ"פ (מגוים).
[ר] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (להו גוים).
[רב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רי] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ריא] כי"נ; כי"פ (שדא ההוא גוי); כי"מ (איזרי גוי); דפ"פ (אידרי גוי).
[ריב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (אשי גוי); דפ"פ.
[ריג] כי"נ; כי"פ.
[ריד] כי"נ; כי"פ (שרי למשקל דמי מיניה).
[רטו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רטז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[ריז] כי"נ (אדרי גוי); כי"פ (אתא גוי); כי"מ (גוי אנח); דפ"פ (אתא גוי אידרי).
[ריח] כי"נ וכי"פ (נקיט דנא); כי"מ; דפ"פ.
[ריט] כי"מ; דפ"פ.
[רכ] כי"נ וכי"פ (גוי נקיט כובא וישראל נקיט דנא וקא מוריק); כי"מ; דפ"פ (ישראל אדנא וגוי אכובא).
[רכא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רכב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (אידרי גוי); דפ"פ.
[רכג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רכד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רכה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[רכו] כי"נ; כי"פ; כימ"פ וכימ"ק (מלווה); כימ"ר.
[רכז] כי"נ; כי"פ; כימ"פ וכימ"ק (מלווה); כימ"ר.
[רכח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק.
[רכט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רל] כי"נ.
[רלא] כי"נ.
[רלב] כי"נ; כי"פ.
[רלג] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רלד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רלה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רלו] כי"נ; כי"פ.
[רלז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (שלנכרי); כימ"ק (שלנוכרי); כימ"ר; דפ"פ.
[רלח] כי"נ (בבית הפתוח); כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[רלט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[רמ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[רמא] כימ"פ; כימ"ק.
[רמב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (הגוים); כימ"פ; כימ"ק (הגוים); כימ"ר; דפ"פ (אומ' רשות גוים).

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

רמג כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (שלנכרי); כימ"ק (נוכרי); כימ"ר; דפ"פ.
רמד כי"פ; כי"מ (להוצי'); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
רמה כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
רמו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רמז כי"נ.
רמח כי"נ.
רמט כי"נ וכי"פ (גוי); כי"מ; דפ"פ.
רנ כי"נ; כי"פ; כי"מ (נכרי); דפ"פ.
רנא כי"נ.
רנב כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
רנג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (גוים).
רנד כי"נ (ואתא ר' שמעון בן אלעזר למימר כל רשות גוים אחת היא); כי"פ (ואתא ר' שמעון בן אלעזר למימר רשות גוים אחת היא דלגומלין לא חישינן); כי"מ; דפ"פ.
רנה כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
רנו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רנז כי"נ; כי"פ.
רנח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
רנט כי"נ; כי"פ (אשכחיה ישראל לגוי); כי"מ; דפ"פ.
רס כי"נ; כי"פ; כי"מ.

פרק ה

א כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
ב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (דמין כעבודה זרה).
ג כי"נ; כי"פ.
ד כי"נ; כי"פ.
ה כי"נ (ולקט בו ירק היום); כי"פ.
ו כי"נ; כי"פ.
ז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ח כי"נ; כי"פ.
ט כי"פ; כי"מ.
י מ"ה; כי"נ; כי"פ.
יא מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (תני).
יב מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
יג מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
יד מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
טו מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
טז מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
יז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
יח כי"נ; כי"פ.
יט כי"נ; כי"פ.
כ כי"נ; כי"פ; כי"מ (הגוי'); דפ"פ (הנכרי).
כא כי"נ; כי"פ; כי"מ.
כב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כג כי"נ; דפ"פ.
כד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כה כי"פ; דפ"פ.
כו כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
כז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
כט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
ל כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לב כי"פ; כי"מ.
לג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לד כי"נ; כי"פ.
לה כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
לט כי"נ; כי"פ; כי"מ (גוי מבט' ע"ז); דפ"פ.
מ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מא כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (גויים).
מה כי"נ; כי"פ; כי"מ.
מו כי"נ וכי"פ (דבריו כגוי); כי"מ; דפ"פ.
מז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
מח כי"נ וכי"פ (ע"ז אמ'); כי"מ; דפ"פ.
מט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נ כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
נא כי"נ; כי"פ; כי"מ (ע"ז); דפ"פ.
נב כי"נ; כי"פ.
נג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נד כי"נ; כי"פ; כי"מ (בע"ז); דפ"פ.
נה כי"נ.
נו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
נח כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (זינון); כימ"ר.
נט כי"מ.
ס כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
סא כי"נ; כי"פ (לגוים); כי"מ; דפ"פ.
סב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
סג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (לזבוניהו).
סד כי"נ; כי"פ; כי"מ.
סה כי"נ; כי"פ; כי"מ.
סו כי"נ; כי"פ; כי"מ.
סז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
סח כי"נ; כי"פ; כי"מ (לגוי); דפ"פ.
סט כי"נ; כי"פ.
ע כי"נ; כי"ב.
עא כי"נ; כי"פ; כי"מ; כי"ב.
עב כי"נ; כי"ב.
עג כי"נ; כי"פ; כי"מ; כי"ב.
עד כי"נ (שאנו); כי"פ; כי"מ וכי"ב (הגריסין).
עה כי"נ; כי"פ; כי"מ (הגריסין צונין); כי"ב.
עו כי"נ; כי"פ (נפגם); כי"מ (שמשבי' ולבסו' פוגם); כי"ב.
עז מ"ה; כי"נ; כי"פ; כי"מ.
עח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
עט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
פ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
פא מ"ה; כי"פ.
פב כי"נ; כי"פ (העיסה והחמיצה); כי"מ (העסה וחימצ').
פג כי"נ.
פד כי"נ; כי"פ; כי"מ (ונעטרפו).
פה כי"נ; כי"פ; כי"מ.
פו כי"נ; כי"פ; כי"מ.
פז כי"נ; כי"פ; כי"מ.
פח כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
פט כי"נ; כי"פ; כי"מ.
צ כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
צא כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צב כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צג כי"נ; כי"פ וכימ"פ (את הנכרי); כימ"ק; כימ"ר (נכרי בחנ??); דפ"פ (נכרי אע"פ).
צד כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר (שהוא ???א).
צה כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צו כי"נ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צז כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צח כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
צט כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
ק כי"נ; כי"פ.
קא כי"נ; כי"פ; כי"מ; כי"ב; דפ"פ.
קב כי"נ; כי"פ; כי"מ; כי"ב; דפ"פ.
קג כי"פ; כי"מ.
קד כי"נ.
קה כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קו כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (כי גוים).
קז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קח כי"נ; כי"פ; דפ"פ.
קט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קי כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קיא כי"נ וכי"פ (עאל); כי"מ; דפ"פ.
קיב כי"נ; כי"פ.
קיג כי"נ; כי"פ (וגוי בתחתיתא); כי"מ (דגוי); דפ"פ.
קיד כי"נ; כי"פ; כי"מ (קדים גוי ואת'); דפ"פ.
קטו כי"נ; כי"פ.
קטז כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קיז כי"נ; כי"פ.
קיח כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
קיט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קכ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קכא כי"נ; כי"פ; כי"מ.
קכב מ"ה (ידעו); כי"נ (ואיהו לא ידע); כי"פ.
קכג כי"נ; כי"פ (אשתכח...ביני); כי"מ (אשתכח גוי טישא ביני); דפ"פ (שמע גוי טשא ביני).
קכד כי"פ.
קכה כי"פ; כי"מ.
קכו כי"מ.
קכז כי"מ.
קכח כי"מ.
קכט כי"מ.
קל כי"מ; דפ"פ (האי ספק ביאה היא ספק מגע היא).
קלא הב"ח (מוחק "מפתחה"); כי"נ; כי"פ; כי"מ (דמסר' לאקלידא).
קלב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קלג כי"נ; כי"פ; כי"מ (המוס' מפתחותיו);
קלד כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קלה כי"נ; כי"פ; כי"מ (שנמצ' לשם).
קלו כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
קלז עו"ה; כי"נ; כי"פ (שיאמרו לו); כי"מ; כימ"פ וכימ"ק וכימ"ר (שיאמרו לו); דפ"פ.
קלח כי"נ; כי"מ (ואם לרשותו אסור); כימ"פ וכימ"ק וכימ"ר (אם).
קלט כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קמ כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קמא כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (לנוכרי); כימ"ר (??כרי); דפ"פ.
קמב כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
קמג כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com

[קמד] כי"נ; כי"פ (לגוי); כי"מ; דפ"פ.
[קמה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קמו] רש"י; כי"נ; כי"פ; כי"מ (מדמשיכ'); דפ"פ (מדמשכה).
[קמז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קמח] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קמט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (לנכרי).
[קנ] כי"נ (ומצא שם ע"ז); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנא] כי"נ (משיכה קונה בגוי); כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (לנוכרי).
[קנה] כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
[קנו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנז] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קנח] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קנט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קס] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ (לנוכרי).
[קסא] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קסב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ (שלנכרי); דפ"פ.
[קסג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"ו (נוכרי).
[קסד] כי"נ; כי"מ.
[קסה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קסו] כי"נ; כי"פ (בגוי); דפ"פ.
[קסז] כי"נ (כח גוי); כי"פ; כי"מ (בגוי); דפ"פ (כוח).
[קסח] כי"נ וכי"פ (לגוי); כי"מ; דפ"פ.
[קסט] כי"נ; כי"פ (לגוי); כי"מ.
[קע] כי"נ; כי"מ; דפ"פ.
[קעא] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קעב] כי"נ; כי"פ; כי"מ (פסק); דפ"פ (קדם פסק).
[קעג] כי"מ.
[קעד] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעה] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[קעו] כי"מ.
[קעז] כי"נ; כי"פ.
[קעח] כי"נ.
[קעט] כי"מ.
[קפ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קפא] כי"נ; כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קפב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ; כימ"ק (ועבדה זרה); כימ"ר; דפ"פ.
[קפג] כי"פ; כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר.
[קפד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק וכימ"ר (לגוי); דפ"פ (לנכרי).
[קפה] כי"נ; כי"פ; כי"מ (גוי'); כימ"פ; כימ"ק; כימ"ר; דפ"פ.
[קפו] כי"נ; כי"פ; כי"מ (גוי); דפ"פ.
[קפז] כי"נ; כי"פ; כי"מ (שלהן שהן); דפ"פ (של גוים שהן).
[קפח] רש"י; כי"נ (והא אנן); כי"פ; כי"מ.
[קפט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצ] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצא] כי"פ; כי"מ.
[קצב] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[קצג] כי"מ.
[קצד] כי"נ; כי"פ; כי"מ (משק').
[קצה] כי"נ; כי"פ; כי"מ; כימ"פ וכימ"ק וכימ"ר (הגוי); דפ"פ.
[קצו] דק"ס (וכ"ה הסדר נכון דסמיך להדדי כלי סעודה אמורין כו' ואח"כ ל"ש אלא בלקוחין כו' משכנתא מאי וכן הסדר ברש"י ותוס' ובתוס' רבינו אלחנן ובראב"ן סי' שט"ו. ובדפוס פיזרו נדפס המימרא (אר"נ כו' שאולין לא) פעמים כאן ואחר והלכתא כסופו ובד' ווינציא מחקוהו בסמוך וטוב היה למוחקו כאן ולא בסמוך) ; כי"מ.
[קצז] כי"נ וכי"פ (דמדרא חדתא מגוי); כי"מ; דפ"פ.
[קצח] רש"י; כי"נ; דפ"פ.
[קצט] כי"מ; דפ"פ.
[ר] כי"מ; דפ"פ; וכן נראה מרש"י.
[רא] כי"מ; דפ"פ (שאולין).
[רב] כי"נ; כי"פ (ההוא גוי); כי"מ; דפ"פ.
[רג] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רד] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רה] כי"נ.
[רו] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רז] כי"נ; כי"פ; כי"מ.
[רח] מ"ה (והתנן); כי"נ; כי"מ (והאנן תנן).
[רט] כי"נ; כי"פ; כי"מ; דפ"פ.
[רי] כי"נ; כי"פ.
[ריא] כי"נ; כי"פ (דהתם).
[ריב] כי"מ (הוה דצה); כי"פ.
[ריג] כי"מ; כי"פ (פסק ויהב).

© תשע"ח כל הזכויות שמורות לישראל יצחק בן שלמה - גמרא סדורה המאיר
ניתן לרכוש ולקבל מידע באתרינו www.GemaraSedura.com